

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma

Vides pārskats

2009. gada jūnijs

**RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA
2006. – 2018. GADAM GROZĪJUMU
STRATĒĢISKĀ IETEKMES UZ VIDĪ
NOVĒRTĒJUMA VIDES PĀRSKATA**

RĪGA
2009. gada jūnijs

SATURS

Ievads	1
1. Vides pārskata sagatavošana	4
1.1. Vides pārskata sagatavošanas pamatprincipi	4
1.2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un sabiedrības iesaistīšana	6
2. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi un to izvērtējuma metodes	21
2.1. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma objekts	21
2.2. Grozījumu izvērtējuma metodoloģija	36
2.2.1. Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma grafisko daļu grozījumu izvērtējums	36
2.2.2. Apbūves noteikumu un paskaidrojuma raksta vērtēšanas metodika	40
2.2.3. Grozījumu aizsargjoslās vērtēšanas metodika	40
2.2.4. Grozījumu summāro ietekmju izvērtēšana	40
3. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu mērķu un rīcību atbilstība vides aizsardzības mērķiem, kas saistīti ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu	41
3.1. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu mērķu un rīcību atbilstība starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem, kas saistīti ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu	41
3.2. Rīgas pilsētas starptautiskajām saistībām attiecībā uz ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu	45
4. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu mērķu un rīcību atbilstība citiem plānošanas un vides aizsardzības dokumentiem	49
4.1. EK Direktīvas un Latvijas normatīvie akti vides jomā	49
4.2. ANO Konvencijas dabas aizsardzības jomā un starptautiskie līgumi	54
4.3. UNESCO konvencija un citi starptautiskie un Latvijai saistošie dokumenti kultūras mantojuma aizsardzības jomā	56
4.4. Eiropas telpiskās attīstības plānošanas dokumenti	59
4.5. Nacionālie plāni un programmas	60
4.6. Rīgas reģiona attīstības dokumenti	62
4.7. Rīgas vides aizsardzības un plānošanas dokumenti	63
5. Rīgas esošais vides stāvoklis un iespējamās izmaiņas, ja Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumi netiktu īstenoti	68
5.1. Rīgas pilsētas teritorija un tās izmantošana	68
5.2. Klimats	77
5.2.1. Klimata vispārīgs raksturojums	77
5.2.2. Pilsētas mikroklimats	80
5.2.3. Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme pilsētas „siltumsalas” efekta mazināšanā	82
5.3. Atmosfēras gaisa piesārņojums	83
5.3.1. Stacionārie gaisa piesārņojuma avoti	85
5.3.2. Mobilie gaisa piesārņojuma avoti	89
5.3.3. Monitoringa sistēma un gaisa kvalitātes izmaiņu tendences	92
5.3.4. Gaisa kvalitāte ielu kanjonos	100
5.3.5. Piesārņojošo vielu izkliedes modelēšanas rezultāti	101
5.3.6. Gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumi	104
5.3.7. Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu	108

	nozīme gaisa kvalitātes uzlabošanā	
5.4.	Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte	109
5.4.1.	Virszemes ūdeņu vispārīgs raksturojums	112
5.4.2.	Ūdens kvalitāte Daugavā	115
5.4.3.	Ūdens kvalitāte lielākajos ezeros	116
5.4.4.	Mazo ūdensteču un ūdenstilpju vides stāvoklis	118
5.4.5.	Ūdens kvalitāte peldvietās	119
5.4.6.	Pazemes ūdens režīms	119
5.4.7.	Pazemes ūdens kvalitāte	124
5.4.8.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme ūdeņu kvalitātes uzlabošanā	127
5.5.	Ūdens resursu izmantošana un kvalitāte	129
5.5.1.	Dzeramā ūdens avoti	129
5.5.2.	Dzeramā ūdens kvalitāte	133
5.5.3.	Ūdensapgādes tīkli	136
5.5.4.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme ūdens kvalitātes nodrošināšanā	138
5.6.	Notekūdeņi un to attīrīšana	140
5.6.1.	Sadzīves un saimnieciskie notekūdeņi	140
5.6.2.	Lietus notekūdeņu kanalizācija	144
5.6.3.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas nodrošināšanā	147
5.7.	Atkritumu apsaimniekošana	147
5.7.1.	Sadzīves atkritumu daudzums un to noglabāšana	148
5.7.2.	Atkritumu savākšana un šķirošana	151
5.7.3.	Bīstamie atkritumi	155
5.7.4.	„Zaļo” atkritumu saimniecība Rīgas pilsētā	156
5.7.5.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme atkritumu saimniecības uzlabošanā	157
5.8.	Trokšņa un elektromagnētiskā starojuma piesārņojums	158
5.8.1.	Trokšņa piesārņojuma raksturojums Rīgas pilsētā	159
5.8.2.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme trokšņa piesārņojuma samazināšanā	170
5.8.3.	Elektromagnētiskā starojuma piesārņojums un Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme tā samazināšanā	171
5.9.	Degradēto un potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums	174
5.9.1.	Degradētās un potenciāli piesārņotās teritorijas Rīgas pilsētā	174
5.9.2.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme piesārņoto platību samazināšanā un sanācijā	180
5.10.	Apstādījumu un dabas teritorijas	181
5.10.1.	Platība	182
5.10.2.	Apstādījumu un dabas teritoriju telpiskais izvietojums	185
5.10.3.	Dabas pamatnes attīstības tendences	190
5.10.4.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme apstādījumu un dabas teritoriju attīstībā	193
5.11.	Bioloģiskās daudzveidības raksturojums un aizsardzība	194
5.11.1.	Biotopu raksturojums	194
5.11.2.	Sugu daudzveidība	201

5.11.3.	Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi	211
5.11.4.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā	218
5.12.	Kultūras mantojums un tā aizsardzība	220
5.13.	Potenciālie riska objekti un teritorijas, to izvietojums	223
5.13.1.	Rūpnieciskā riska objekti	223
5.13.2.	Teritoriju applūšanas riski pirms pasākumu plūdu ierobežošanai veikšanas	227
5.13.3.	Mūsdienu ģeoloģiskie procesi un to radītie riski	230
5.13.4.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme risku samazināšanā	233
6.	Esošais vides stāvoklis Rīgas brīvdostas un lidostas „Rīga” teritorijās	236
6.1.	Rīgas brīvdostas teritorija	236
6.1.1.	Brīvdostas teritorija un tās esošā izmantošana	236
6.1.2.	Klimats	248
6.1.3.	Atmosfēras gaisa piesārņojums	250
6.1.4.	Virszemes un pazemes ūdens režīms un kvalitāte	256
6.1.5.	Notekūdeņu apsaimniekošana	260
6.1.6.	Atkritumu apsaimniekošana	261
6.1.7.	Trokšņa piesārņojuma raksturojums	264
6.1.8.	Degradētās un potenciāli piesārņotās teritorijas	269
6.1.9.	Bioloģiskās daudzveidības raksturojums un aizsardzība	273
6.1.10.	Brīvdostas teritorijā un tiešā tuvumā esošās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	279
6.1.11.	Jutīgās ūdens ekosistēmas	284
6.1.12.	Kultūras mantojums un tā aizsardzība	288
6.1.13.	Riska objekti	291
6.1.14.	Esošās vides problēmas Rīgas brīvdostas teritorijā un tuvākajā apkārtnē	294
6.2.	Lidostas „Rīga” teritorija	301
6.2.1.	Lidostas „Rīga” teritorija un tās esošā izmantošana	301
6.2.2.	Gaisa kvalitāte	304
6.2.3.	Ūdens resursu izmantošana, lietussadzīves kanalizācija	305
6.2.4.	Trokšņa piesārņojums	307
6.2.5.	Atkritumu apsaimniekošana	310
6.2.6.	Vēsturiskais piesārņojums lidostas teritorijā	310
6.2.7.	Riska objekti	311
7.	Ar teritorijas plānojuma grozījumu ieviešanu saistītās vides problēmas, to raksturojums un vērtējums	312
7.1.	Plānotās (atļautās) zemes izmantošanas izmaiņu ietekmes izvērtējums	312
7.1.1.	Rīgas pilsētas teritorija	318
7.1.1.1.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam būtisko grozījumu izvērtējums	319
7.1.1.2.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums	345
7.1.2.	Rīgas brīvdostas teritorija	364
7.1.2.1.	Rīgas attīstības plāna 1995. – 2005.gadam būtisko grozījumu izvērtējums	364
7.1.2.2.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam	412

	grozījumos paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums	
7.1.3.	Lidostas „Rīga” teritorija	420
7.1.3.1.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam būtisko grozījumu izvērtējums	421
7.1.3.2.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums	431
7.2.	Pieļaujamā stāvu skaita izmaiņu ietekmes izvērtējums	433
7.3.	Pasākumu plūdu ierobežošanai ietekmes izvērtējums	441
7.4.	Aizsargjoslu grozījumu ietekmes izvērtējums	445
7.5.	Izmaiņu transporta sistēmā ietekmes izvērtējums	449
7.6.	Krasta līnijas izmaiņu Brīvostā ietekmes izvērtējums	454
7.7.	Apbūves noteikumu izmaiņu ietekmes vērtējums	456
7.8.	Paskaidrojuma raksta grozījumu ietekmes izvērtējums	468
8.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu būtiskā ietekme	478
8.1.	Ūdens teritorijas un Apstādījumu un dabas teritorijas	479
8.1.1.	Tiešās un netiešās ietekmes	479
8.1.2.	Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	480
8.1.3.	Pastāvīgās ietekmes	481
8.1.4.	Summārās ietekmes	481
8.2.	Rīgas brīvosta	482
8.2.1.	Tiešās un netiešās ietekmes	482
8.2.2.	Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	483
8.2.3.	Pastāvīgās ietekmes	484
8.2.4.	Summārās ietekmes	484
8.3.	Transporta infrastruktūra	484
8.3.1.	Tiešās un netiešās ietekmes	484
8.3.2.	Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	485
8.3.3.	Pastāvīgās ietekmes	485
8.3.4.	Summārās ietekmes	486
8.4.	Gaisa satiksmes infrastruktūra	486
8.4.1.	Tiešās un netiešās ietekmes	486
8.4.2.	Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	487
8.4.3.	Pastāvīgās ietekmes	487
8.4.4.	Summārās ietekmes	487
8.5.	Tehniskā infrastruktūra	487
8.5.1.	Tiešās un netiešās ietekmes	487
8.5.2.	Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	488
8.5.3.	Pastāvīgās ietekmes	488
8.5.4.	Summārās ietekmes	488
8.6.	Kultūrvēsturiskie objekti	489
8.6.1.	Tiešās un netiešās ietekmes	489
8.6.2.	Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	490
8.6.3.	Pastāvīgās ietekmes	490
8.6.4.	Summārās ietekmes	490
8.7.	Pilsētas telpiskā attīstība	490
8.7.1.	Tiešās un netiešās ietekmes	490
8.7.2.	Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	492
8.7.3.	Pastāvīgās ietekmes	492

8.7.4.	Summārās ietekmes	493
8.8.	Grozījumi kopumā, to summārā ietekme un vērtējuma pamatojums	493
9.	Priekšlikumi un risinājumi, lai novērstu vai samazinātu Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumos paredzēto darbību negatīvo ietekmi uz vidi	494
10.	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību potenciālās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums	498
11.	Priekšlikumi monitoringam Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumos paredzētajām rīcībām un to īstenošanai	500
12.	Kompensācijas pasākumi	507
	Literatūras saraksts	508
	Pielikumi:	
1. pielikums	Konsultācijas ar Valsts iestādēm	
2. pielikums	Vides pārskata projekta apspriešanu sanāksmju protokoli	
3. pielikums	Atzinumi un priekšlikumi par Vides pārskata projektiem	
4. pielikums	Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana	
5. pielikums	Grozītā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana	
6.pielikums	Bioloģiskās daudzveidības apsekošanas rezultāti Sužu ragā	
7.pielikums	Biotopu apsekojuma rezultāti Spilves pļavās	
	Tabulas	
1. tabula	Vides pārskata projekta apspriešanas sanāksmes	
2. tabula	Vides pārskata projekta 2.redakcijas apspriešanas sanāksmes	
3. tabula	Rīgā (izņemot Brīvdostas un lidostas teritoriju) veiktie grozījumi	
4. tabula	Rīgas Brīvdostas teritorijā veiktie grozījumi	
5. tabula	Lidostas „Rīga” teritorijā veiktie grozījumi	
6. tabula	Grozījumu būtiskuma vērtēšanas kritēriji un to raksturojums	
7. tabula	2005.gadā un 2009.gadā plānoto (atļauto) zemes izmantošanas mērķu platību salīdzinājums	
8. tabula	Rīgas pilsētas administratīvie rajoni	
9. tabula	Iedzīvotāju skaits Rīgā laikā no 2005. – 2008.gadam	
10. tabula	Rīgas iedzīvotāju sadalījums vecuma grupās 2005. – 2007. gads	
11. tabula	Mēnešu un gada nokrišņu daudzums mm ar dažādu varbūtību	
12. tabula	Vidējais un maksimālais dienu skaits ar pērkona negaisu	
13. tabula	Vidējais un maksimālais sniega segas biežums	
14. tabula	Vidējais un maksimālais dienu skaits ar miglu	
15. tabula	Vidējās un maksimālās novērotās gaisa temperatūras salīdzinājums Rīgas centrā un Rīgas lidostā	
16. tabula	A kategorijas piesārņojošās darbības Rīgā	
17. tabula	Automašīnu skaita Rīgā izmaiņas	
18. tabula	Reģistrēto transporta līdzekļu sadalījums pēc izmantotā degvielas veida	
19. tabula	Gaisa kvalitātes monitoringa punktu skaits un izvietojums Rīgā	
20. tabula	Piesārņojošo vielu imisiju normatīvi	
21. tabula	Iedzīvotāju sūdzības par vides kvalitāti	
22. tabula	Pasākumi gaisa kvalitātes uzlabošanai Rīgā un to izpildes gaita līdz 2007.gadam	
23. tabula	Viļņu vidējais augstums pie dažādiem vēja ātrumiem	
24. tabula	Daugavas upes ūdens līmenis	
25. tabula	Ledus režīma elementi Daugavā rudens - ziemas periodā	
26. tabula	Ledus režīma elementi Daugavā pavasara - vasaras periodā	
27. tabula	Rīgas pilsētas centralizētās ūdensgūtnes	

28. tabula Dzeramā ūdens kvalitāte Rīgas pilsētas centralizētā ūdensvada sadales tīklā
29. tabula No namu pārvalžu apkalpotajiem Rīgas iedzīvotājiem savākie sadzīves atkritumu daudzumi 2006.gadā
30. tabula Atkritumu šķirošanas veicināšanas aktivitātes un pasākumi
31. tabula Atšķiroto atkritumu daudzumi (tonnās) Rīgā 2006.gadā
32. tabula Atkritumu šķirošanas, pirmapstrādes un pārstrādes galvenie uzņēmumi Rīgas pilsētā
33. tabula Atsevišķu komersantu savākie sašķiroto atkritumu daudzumi (tonnās) 2006.gadā
34. tabula Trokšņa robežlielumi
35. tabula Cilvēku skaits, kas dzīvo sliežu satiksmes radītā trokšņa ietekmes zonā
36. tabula Cilvēku skaits sliežu satiksmes radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} dažādās zonās
37. tabula Cilvēku skaits, kas dzīvo autotransporta radītā trokšņa ietekmes zonā (rādītājs L_{dvn})
38. tabula Cilvēku skaits autotransporta radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} dažādās zonās
39. tabula Cilvēku skaits, kas dzīvo rūpniecisku darbību radītā trokšņa ietekmes zonā (rādītājs L_{dvn})
40. tabula Cilvēku skaits rūpniecisku darbību radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} dažādās zonās
41. tabula Dabas pamatnes (apstādījumu un dabas teritorijas) platība dažādās Eiropas pilsētās
42. tabula No 2002. līdz 2008.gadam ielu apstādījumos iestādīto koku skaits Rīgas pilsētā
43. tabula Īpaši aizsargājamo biotopu veidu saraksts Rīgā
44. tabula Retie un aizsargājami augi Rīgā
45. tabula Retās un aizsargājamās sēņu sugas Rīgā
46. tabula Apdraudētās un aizsargājamās zīdītāju sugas Rīgā
47. tabula Rīgā konstatētās retās un aizsargājamās putnu sugas
48. tabula Aizsargājamās abinieku sugas Rīgā
49. tabula Retās un apdraudētās bezmugurkaulnieku sugas Rīgā
50. tabula Brīvostas teritorijas izmantošanas struktūra
51. tabula Galveno kravu veidu īpatsvars (%) kopējā Ostas kravu apgrozījumā 2003.-2008.gadā
52. tabula Vidējais un maksimālais vēja ātrums Liepājā
53. tabula Ūdens līmeņa svārstību atzīmes dažādu atkārtotās varbūtību gadījumā Daugavas grīvā (postenis "Daugavgrīva")
54. tabula Maksimālo ūdens līmeņa gada svārstību atzīmes dažādu varbūtību gadījumā Daugavas grīvā (postenis "Daugavgrīva")
55. tabula SIA "Eko osta" savākie un apsaimniekotie atkritumi 2007.gadā
56. tabula Īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes Rīgas brīvostas teritorijā
57. tabula Retās un aizsargājamās zīdītāju sugas Rīgas brīvostas teritorijā
58. tabula Kaijveidīgo putnu ligzdošana Daugavas lejtecē 2007.gadā (pāru skaits)
59. tabula Ligzdojošo putnu skaits (pāri) Žurku salā pirms un pēc koku un krūmu apauguma novākšanas 2007./2008.gada ziemā
60. tabula Lidojumu skaita izmaiņas lidostā „Rīga” periodā no 2000. – 2007.gadam
61. tabula Politikas mērķi un darbības rezultāti attiecībā uz lidostu „Rīga” 2007. - 2013.gadam
62. tabula Cilvēku skaits, kas dzīvo gaisa satiksmes radītā trokšņa ietekmes zonā (rādītājs L_{dvn})

63. tabula	Cilvēku skaits gaisa satiksmes radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} dažādās zonās
64. tabula	Būtisko grozījumu sadalījums pēc to vērtējuma
65. tabula	Neizmantoto vai mazizmantoto teritoriju raksturojums
66. tabula	Gaisa kvalitātes monitoringa punktu skaits un izvietojums Rīgā
67. tabula	Analizējamie gaisa kvalitātes indikatori
68. tabula	Pazemes un virszemes ūdens kvalitātes indikatori
69. tabula	Veicamais atkritumu monitorings
Attēli	
1. attēls	Rīgas pilsētas administratīvais iedalījums
2. attēls	Vēja virziena atkārtotāšanās
3. attēls	Dažāda vēja ātruma atkārtotāšanās (%) gadā
4. attēls	Mēnešu nokrišņu daudzums un vidējā gaisa temperatūra
5. attēls	Stacionāro emisijas avotu skaita izmaiņas Rīgā
6. attēls	Piesārņojošo vielu emisiju daudzuma izmaiņas Rīgā
7. attēls	Piesārņojošo vielu emisijas Rīgā no stacionāriem avotiem, t/a vidēji uz 1 emisijas avotu
8. attēls	Dažādu kurināmo izmantošana Rīgā
9. attēls	Vieglo transporta līdzekļu vecuma struktūras izmaiņas Latvijā
10. attēls	Sēra dioksīda stundas 25. augstākā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā
11. attēls	Sēra dioksīda diennakts 4. augstākā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā
12. attēls	Slāpekļa dioksīda gada vidējā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā
13. attēls	Slāpekļa dioksīda stundas 19. augstākā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā
14. attēls	Cieto daļiņu PM_{10} gada vidējā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā
15. attēls	Cieto daļiņu PM_{10} diennakts 36. augstākā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā
16. attēls	Benzola gada vidējā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā
17. attēls	Ozona astoņu stundu maksimālās koncentrācijas monitoringa stacijās Rīgā
18. attēls	Smago metālu gada vidējās koncentrācijas monitoringa stacijās Rīgā
19. attēls	Cieto daļiņu stundas vidējo koncentrāciju variācijas diennakts laikā dažādās nedēļas dienās novērojumu stacijā Kr. Valdemāra ielā
20. attēls	Slāpekļa dioksīda gada vidējās vērtības Rīgā
21. attēls	Benzola gada vidējās vērtības Rīgā
22. attēls	PM_{10} gada vidējās vērtības Rīgā
23. attēls	Slāpekļa dioksīda zonējuma karte
24. attēls	Daugavas ūdeņu monitoringa staciju ievietojums
25. attēls	„Lielās Rīgas” ūdensgūtnu rajona Gaujas ūdens horizonta hidroizopjēžu shēma
26. attēls	2006. gadā SIA „Rīgas ūdens” no dažādām ūdensgūtnēm iegūtā dzeramā ūdens daudzums
27. attēls	SIA „Rīgas ūdens” sagatavotā dzeramā ūdens apjoma izmaiņas
28. attēls	Rīgas ūdensvada garuma izmaiņu dinamika
29. attēls	Esošā un perspektīvā ūdensapgādes shēma
30. attēls	Kanalizācijas tīklu kopgarums
31. attēls	Rīgas kanalizācijas tīkla izvietojuma un attīstības kartoshēma
32. attēls	Lietus notekūdeņu kanalizācijas tīklu izvietojuma un attīstības kartoshēma
33. attēls	Saražotais atkritumu daudzums kubikmetros uz vienu Rīgas iedzīvotāju
34. attēls	Diennakts trokšņa rādītājs L_{dvn} sliežu ceļu transportlīdzekļu ietekmes zonā

- 35.attēls Diennakts trokšņa rādītājs L_{dvn} autotransporta ietekmes zonā
- 36.attēls Diennakts trokšņa rādītājs L_{dvn} rūpniecisko ražotņu ietekmes zonā
- 37.attēls Kopējo trokšņu avotu radītās dienas trokšņa rādītāja L_{diena} vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā
- 38.attēls Kopējo trokšņu avotu radītās vakara trokšņa rādītāja L_{vakars} vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā
- 39.attēls Kopējo trokšņu avotu radītās nakts trokšņa rādītāja L_{nakts} vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā
- 40.attēls Izbērtie atkritumi Skanstes ielas apkārtnē, 2006.gada maijā
- 41.attēls Izbērtie atkritumi Skanstes ielas apkārtnē, 2006.gada maijā
- 42.attēls Izbērtie bīstamie atkritumi Skanstes ielas apkārtnē 2006.gadā
- 43.attēls Kopējās apstādījumu un dabas teritorijas teritorijas platības uz 1 iedzīvotāju
- 44.attēls Kopējā apstādījumu un dabas teritoriju aizņemtā platības % attiecībā pret apbūvēto platību
- 45.attēls Apstādījumu un dabas teritoriju struktūra
- 46.attēls Rūpnieciskā riska objektu un teritoriju izvietojums
- 47.attēls Applūstošās teritorijas Vecdaugavas apkārtnē
- 48.attēls Applūstošās teritorijas pie Langas ietekas Ķīšezerā
- 49.attēls Rīgas brīvdostas robežu izmaiņas
- 50.attēls Rīgas ostu apmeklējušo tirdzniecības kuģu skaita izmaiņas
- 51.attēls Pārkrauto kravu apgrozījums Rīgas brīvdostā
- 52.attēls Rīgas brīvdostas kravu īpatsvars Baltijas valstu ostu kravu apjomā
- 53.attēls Pārkrauto kravu dinamika
- 54.attēls Vēja virziena atkārtošanās, % (gada vēja roze). Meteoroloģiskās stacijas „Spilves aerodroms” dati
- 55.attēls Monitoringa staciju izvietojums Rīgas brīvdostā
- 56.attēls Sēra dioksīda augstākās stundas koncentrācijas stacijā „BLB”
- 57.attēls Ozona 8 stundu koncentrācija stacijā „Man-Tess”
- 58.attēls Benzola koncentrācija
- 59.attēls Stacijā „Man-Tess” konstatēto PM_{10} diennakts robežlieluma pārsniegumu skaits
- 60.attēls Kopējo trokšņa avotu radītās dienas trokšņa rādītāju L_{diena} robežlielumu pārsniegumu zonas
- 61.attēls Kopējo trokšņa avotu radītās vakara trokšņa rādītāju L_{vakars} robežlielumu pārsniegumu zonas
- 62.attēls Kopējo trokšņa avotu radītās nakts trokšņa rādītāju L_{nakts} robežlielumu pārsniegumu zonas
- 63.attēls Kultivēta pļava Spilves lidlauka teritorijā – griežu biotops
- 64.attēls Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi Brīvdostā vai tiešā tās tuvumā
- 65.attēls Komēforta dambis Daugavas pusē
- 66.attēls Kopējais ūdens resursu patēriņš lidostā „Rīga” 2005-2007
- 67.attēls Diennakts trokšņa rādītājs L_{dvn} lidostas ietekmes zonā
- 68.attēls Teritorijas esošā izmantošana Beķera grāvja apkārtnē
- 69.attēls Plānotās lidostas attīstības teritorijas nosacīts iedalījums grozījumu teritorijās

IEVADS

Jebkura plānošanas dokumenta vai tā grozījumu īstenošana izraisa tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē, kuras negatīvi vai pozitīvi ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, tā veselību un drošību, pašvaldības sociālo un ekonomisko attīstību, teritorijas dabas resursus, materiālās un kultūras vērtības, to izmantošanu un aizsardzību. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir viens no vides pārvaldības līdzekļiem, ar kura palīdzību iegūst informāciju par plānošanas dokumenta iespējamo ietekmju raksturu un nozīmīgumu, kā arī objektīvi analizē un apkopo dažādos kritērijus, intereses un viedokļus, rodot piemērotus risinājumus. Novērtējuma rezultātus apkopo vides pārskatā, kas kā atsevišķs dokuments nosaka, apraksta un novērtē attiecīgā dokumenta, kā arī iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekmi uz vidi kopumā, ievērojot plānošanas dokumenta mērķus, paredzēto īstenošanas vietu un darbības jomu.

Šis stratēģiskais novērtējums veikts un vides pārskats sagatavots, ievērojot darba uzdevumu Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu izstrādāšanai, līgumā starp Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentu un SIA „Vides Konsultāciju Birojs” pievienoto programmu, ņemti vērā arī Vides pārraudzības valsts biroja 16.12.2005. atzinumā Nr.24 izteiktie priekšlikumi par Rīgas pilsētas attīstības plāna vides pārskatu, kā arī Satversmes tiesas 17.01.2007. spriedumā lietā Nr.2007-11-03 minētie argumenti.

Vides pārskata sagatavošanā tika izmantota Rīgas domes dažādu departamentu, kā arī Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras rīcībā esošā informācija par vides stāvokli un ietekmēm, kā arī citu institūciju pieejamā vides pārskata sagatavošanai nepieciešamā informācija. Darbs, sākot ar grozījumu apzināšanu, turpinot ar būtisko grozījumu detalizētu izvērtēšanu un noslēdzot ar summāro un ilglaicīgo ietekmju identificēšanu, noritējis ciešā mijiedarbībā ar grozījumu izstrādātāju – Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentu.

Vides pārskata izstrādē īpaša vērība tika pievērsta stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma mērķiem:

- veicināt ilgtspējīgu attīstību;
- nodrošināt vides jautājumu integrēšanu plānošanas dokumentu sagatavošanas procesā;
- novērst vai samazināt plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi.

Novērtējums veikts, ievērojot kritērijus, pēc kuriem novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi, kas noteikti likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 11.pantā.

Grozījumus bija nepieciešams izstrādāt tāpēc, ka kopš Rīgas attīstības plāna izstrādes reālā situācija ir mainījusies, stājušās spēkā izmaiņas normatīvajos aktos (Aizsargjoslu likums (spēkā esošs no 11.03.1997., ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 18.03.2008.), MK 03.06.2008. noteikumi Nr.406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” u.c.), realizēti un ieplānoti dažādi valsts un pašvaldības institūciju projekti (VAS „Latvenergo”, Satiksmes ministrija, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija u.c.), kā arī, ņemot vērā problēmsituācijas, kas izriet no Rīgas pilsētas būvvaldes ikdienā risināmiem jautājumiem, bija nepieciešams detalizēt un konkretizēt Apbūves noteikumus attiecībā uz atļautajām un aizliegtajām zemes izmantošanas

iespējām un atļauto stāvu skaitu dažādās pilsētas vietās. Grozījumus ir uzsākts izstrādāt, pamatojoties uz Rīgas domes 23.01.2007. lēmumiem Nr.1953, Nr.1954 un 03.07.2007. lēmumu Nr.2633, ko papildina 01.04.2008. lēmums Nr.3535, 30.09.2008. lēmums Nr.4224 un 14.10.2008. lēmums Nr.4284.

Grozījumi Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam paredz izmaiņas:

- Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus;
- Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam paskaidrojuma rakstā;
- grafiskajā daļā „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi”;
- grafiskajā daļā „Apbūves stāvu skaita plāns”;
- grafiskajā daļā „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana”.

Tā kā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi skar visas Rīgas pilsētas daļas, vides pārskata sadaļā „Esošais vides stāvoklis” analizēts esošais vides stāvoklis visā Rīgas pilsētā kopumā. Novērtējuma sadaļā izvērtētas iespējamās grozījumu radītās ietekmes, t.sk. summārās, to nozīmīgums, teritorijas izmantošanas alternatīvas un citi aspekti. Tādējādi grozījumi apskatīti gan individuāli, gan visas pilsētas kontekstā.

Attiecībā uz Rīgas brīvostas teritoriju grozījumi analizēti, par atskaites punktu ņemot Rīgas attīstības plānu 1995. – 2005.gadam.

Grozījumi skar visus teritorijas izmantošanas veidus un pēc savu ietekmju uz vidi veida nosacīti iedalīti 3 blokos:

1. Rīgas pilsētas teritorija (galvenokārt apbūve);
2. Rīgas brīvostas teritorija (galvenokārt rūpnieciska apbūve);
3. starptautiskās lidostas „Rīga” ietekmes zona (troksnis un jaunu teritoriju apguve attīstības vajadzībām).

Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam paredzēta satiksmes infrastruktūras attīstība Plānojumam atbilstošās saimnieciskās attīstības, tostarp arī Rīgas brīvostas attīstības nodrošināšanai, kas ietver arī autoceļu un dzelzceļa attīstību Daugavas kreisajā krastā. Rīgas Attīstības plāna 1995. – 2005.gadam spēkā atgriešana ar Satversmes tiesas spriedumu neko nemaina satiksmes attīstības plānos, un, atbilstoši šobrīd spēkā esošajam Attīstības plānam, Rīgas domes satiksmes infrastruktūras investīciju plānā līdz 2012.gadam jau iekļauta daudzu ielu rekonstrukcija, piemēram, Daugavgrīvas ielas kompleksa rekonstrukcija no Kr.Valdemāra ielas līdz pat Buļļupes tilta pieejām. Patlaban jau dažādās projektēšanas stadijās dažādu projektētāju izpildījumā atrodas Daugavgrīvas ielas posms no pieslēguma Kr.Valdemāra ielai līdz Kuldīgas ielai, tālākais posms līdz Buļļu ielai un vēl tālākais posms līdz Podraga ielai.

Visos šajos projektos paredzēta Daugavgrīvas ielas paplašināšana līdz četrām joslām ar sadales joslu, veicot nepieciešamo ēku nojaukšanu. Rekonstrukcijas principi no Podraga ielas līdz Buļļupei vēl nav definēti – tās var būt četras joslas vai tikai autobusu pieturu “kabatu” padziļināšana un citi plūsmas vienmērīguma nodrošināšanas pasākumi –, bet jebkurā gadījumā satiksmes iespēju nodrošināšana atbilstoši Ostas aktivitāšu vajadzībām ir jau paredzēta spēkā esošajā Attīstības plānā un netiek grozīta, tāpēc tā nav šī stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma priekšmets. Ietekmes uz vidi novērtējums tieši autosatiksmes attīstībai vajadzības gadījumā

piemērojams konkrētajiem autoceļu rekonstrukcijas projektiem.

Lai pilsētas teritorijā veidotu samērojamas attiecības starp plānoto grozījumu īstenošanas iespējamajām ietekmēm un dabas, kā arī kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu, Vides ministrijas Vides pārraudzības valsts birojs pieņēma lēmumu par Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma grozījumu stratēģiskā novērtējuma veikšanu (Nr. 58-p „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu”, no 24.08.2007.).

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu veic un vides pārskatu sagatavo SIA „Vides Konsultāciju Birojs”, iesaistot ekspertus vides aizsardzības, bioloģiskās daudzveidības un meža biotopu aizsardzības, ģeoloģijas un kultūrvides jomās.

Vides pārskats ir sagatavots laikā no 2008.gada septembra līdz 2009.gada jūnijam. Šis ir Vides pārskats, kurš sagatavots, ņemot vērā Vides pārraudzības valsts biroja 02.06.2009. atzinumu Nr.17.

1. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANA

1.1. Vides pārskata sagatavošanas pamatprincipi

Ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums ir veikts Rīgas teritorijas izmantošanu regulējošu dokumentu kopumam, kas sastāv no šādām daļām:

- Izmainītais Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu teksts salīdzinājumā ar Rīgas domes 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr.34 "Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" tekstu.
- Izmainītā Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu grafiskā daļa „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” salīdzinājumā ar Rīgas domes 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr.34 "Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" grafisko daļu „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana”.
- Izmainītā Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu grafiskā daļa „Apbūves stāvu skaita plāns” salīdzinājumā ar Rīgas domes 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr.34 "Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" grafisko daļu „Apbūves stāvu skaita plāns”.
- Izmainītā Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu grafiskā daļa „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” salīdzinājumā ar Rīgas domes 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr.34 "Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" grafisko daļu „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi”.
- Izmainītais Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam ar grozījumiem paskaidrojuma raksts salīdzinājumā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam paskaidrojuma rakstu.

Stratēģiskais novērtējums veikts saskaņā ar MK 23.03.2004. noteikumiem Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”. Vides pārskats ir sagatavots, balstoties uz:

- Vides pārraudzības valsts biroja 24.08.2007. lēmumu Nr. 58-p. „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu” Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma grozījumiem;
- Vides pārraudzības valsts biroja 16.12.2005. atzinumu “Par vides pārskatu Rīgas pilsētas attīstības plānam” (2006. – 2018.);
- 17.01.2008. Satversmes tiesas spriedumu “Par Rīgas teritorijas plānojuma daļas 2006. – 2018. gadam, kas attiecas uz Rīgas brīvostas teritoriju, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 115.pantam”;
- Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta apstiprināto Darba uzdevumu.

Sagatavojot Darba uzdevumu par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) izstrādi Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem, Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments konsultējās ar Vides pārraudzības valsts biroju un Vides ministrijas Vides aizsardzības departamentu.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanā tika lietotas šādas metodes:

- informācijas analīze, kas ietvēra starptautiskos un nacionālos tiesību aktus, un citus vides aizsardzības dokumentus, Rīgas un Rīgas reģiona attīstības dokumentus un lēmumus, Rīgas domes lēmumus par darba uzdevumu Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu izstrādi, u.c.;

- pieejamo datu bāzu un iepriekš veikto pētījumu apzināšana un analīze;
- diskusijas;
- teritoriju apsekošana dabā;
- aprakstošo kontrollapu lietošana, kas ietver ietekmju identificēšanu, novērtēšanu un klasificēšanu.

Vides pārskats sagatavots, analizējot Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu atbilstību vides aizsardzības normatīvo aktu prasībām un Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu izstrādē un iesaistīto institūciju izvirzītajiem nosacījumiem. Vides pārskats izstrādāts, balstoties uz pieejamo informāciju par Rīgas dabas apstākļiem, vides kvalitāti un attīstības iespējām. Papildus minētajai informācijai vides pārskata sagatavošanā tika izmantoti pašlaik pieejamie vides monitoringa dati un teritorijas, kurās potenciāli paredzamas vides problēmas, apsektas uz vietas. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma process parādīja, ka Rīgā trūkst aktuālu un pietiekamu datu un informācijas par:

- virszemes ūdens kvalitāti;
- meža ekosistēmu stāvokli;
- elektromagnētisko starojumu;
- gaisa piesārņojumu ar putekļiem;
- vides piesārņojuma ietekmi uz iedzīvotāju veselību.

Neskatoties uz to, ka stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums veikts Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018. gadam grozījumiem un šādā redakcijā novērtējuma objekts tiek atspoguļots Vides pārskatā, attiecībā uz Rīgas brīvostas teritoriju SIVN objekts ir Rīgas attīstības plāna 1995. - 2005. gadam grozījumi, jo saskaņā ar Satversmes tiesas 17.01.2008. spriedumu lietā Nr.2007-11-03 „Par Rīgas teritorijas plānojuma daļas 2006.–2018.gadam, kas attiecas uz Rīgas brīvostas teritoriju, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 115.pantam”, Rīgas teritorijas plānojuma daļa 2006. – 2018.gadam, kas attiecas uz Rīgas brīvostas teritoriju, ir atzīta par neatbilstošu Satversmei un spēkā neesošu no tās spēkā stāšanās brīža, tas ir, 2006.gada 4.janvāra. Tiesa noteica, ka Rīgas brīvostas teritorijā spēkā ir Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam un atbilstošie Rīgas pilsētas apbūves noteikumi.

Ietekmes uz vidi stratēģiskās novērtēšanas process tika balstīts uz šādiem pamatprincipiem:

- **Savlaicīguma princips.** Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums izdarīts paralēli vērtējamo dokumentu izstrādāšanas procesam, tātad iespējami agrāk, kas nodrošināja atgriezenisko saikni jau dokumentu izstrādāšanas procesā, samazinot pasākumu ar potenciālu nelabvēlīgu ietekmi uz vidi iekļaušanu grozījumos;
- **Informācijas apmaiņas princips.** Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums veikts, pamatojoties uz Rīgas domes Pilsētas attīstības, Komunālā, Satiksmes un Vides departamenta sniegto informāciju, speciāliem pētījumiem, ņemot vērā teritorijas plānošanas un vides speciālistu viedokli. Savukārt SIVN procesā iegūtās atziņas tika iestrādātas Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos;
- **Atklātības princips.** Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma process ir atklāts, jo ietver sabiedrības informēšanu, nodrošinot informācijas par ietekmes uz vidi novērtējuma izstrādāšanas procesu un tā rezultātiem pieejamību, kā arī dalību ietekmes novērtēšanā;

- **Vislabāko risinājumu pielietojuma princips.** Balstoties uz SIVN procesā iegūtajiem rezultātiem, tika piedāvāti un analizēti alternatīvi risinājumi Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem, kuriem tika prognozēta iespējama negatīva ietekme uz vidi, tādējādi radot iespēju izvēlēties vispiemērotāko risinājumu;
- **Piesardzības princips** paredz, ka vides problēmu risināšana uzsākama, pirms vēl saņemti pilnīgi zinātniski pierādījumi par paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz vidi. Ja ir pamatotas aizdomas, ka paredzētā darbība negatīvi ietekmēs vidi, jāveic piesardzības pasākumi un, ja nepieciešams, minētā darbība jāaizliedz. Tomēr, lai šādus secinājumus izdarītu, ir jābūt pieejamiem pietiekamiem datiem par paredzēto darbību, tās veikšanas risinājumiem un tehnoloģijām. Ņemot vērā to, ka par atsevišķiem Brīvostas teritorijā paredzētiem projektiem šāda informācija šobrīd nav pieejama, bet to īstenošanas rezultātā varētu būt sagaidāma negatīva ietekme, tie identificēti kā negatīvi vērtējami grozījumi. Visticamākais, ka projekta īstenošanas gaitā, veicot detalizētu izvērtējumu, tiks pierādīts, ka šāda ietekme nav sagaidāma, tomēr šobrīd, pamatojoties uz piesardzības principu, šādi grozījumi vērtēti negatīvi.

Stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā piemēroti ilgtspējīgas attīstības, likumīguma, kompleksuma, zinātniskās pamatotības un vides un tautsaimniecības līdzsvara principi.

1.2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un sabiedrības iesaistīšana

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu izstrādāšanas sākuma stadijā Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments saņēma nosacījumus no dažādām valsts un pašvaldību institūcijām, kas detalizēti izvērtēti un veido lielu daļu no grozījumu apjoma. Nosacījumi saņemti no:

- Satiksmes ministrijas;
- Aizsardzības ministrijas;
- Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas;
- Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras;
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Rīgas pilsētas pārvaldes;
- A/S „Latvijas Valsts meži”;
- Rīgas – Ogres mežniecības;
- VAS „Valsts Informācijas tīkla aģentūra”;
- VAS „Latvijas Valsts ceļi”;
- VAS „Latvenergo”;
- VA „Sabiedrības veselības aģentūra” Rīgas filiāles;
- Valsts zemes dienesta Lielrīgas reģionālā nodaļas;
- Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālā vides pārvaldes;
- Rīgas mežu aģentūras;
- Lauku atbalsta dienesta Lielrīgas reģionālā lauksaimniecības pārvaldes;
- Rīgas domes Vides departamenta;
- Rīgas domes Satiksmes departamenta;
- A/S „Rīgas Siltums”;
- SIA „Rīgas ūdens”;
- SIA „Lattelecom”;

- Rīgas pašvaldības aģentūras „Rīgas gaisma”;
- Rīgas plānošanas reģiona;
- Olaines pagasta padomes.

Atsevišķi Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem (pašam plānojumam) ir notikusi 1.posma sabiedriskā apspriešana, kas ilga:

- daļai „Rīgas izmantošanas un apbūves noteikumi”, grafiskajai daļai „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi M 1:10 000” no 19.02.2007. līdz 19.03.2007.;
- grafiskajām daļām „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana M 1: 10 000” un „Apbūves stāvu skaita plāns M 1:10 000” no 13.08.2007. līdz 21.09.2007.

Sabiedriskās apspriešanas laikā tika saņemti gandrīz 2000 fizisku un juridisku personu priekšlikumi, kas detalizēti izvērtēti un iespēju robežās iestrādāti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu 1.redakcijā.

Ņemot vērā to, ka ar Rīgas domes 01.04.2008.lēmumu Nr.3535 apstiprinātas izmaiņas līdzšinējā Darba uzdevumā, šīs izmaiņas no jauna nodotas sabiedriskai apspriešanai, kas ilga no 2008.gada 14.aprīļa līdz 2008.gada 16.maijam. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 2008.gada 7.maijā plkst.17:30 Rīgas domē, 1.stāvā, Rātslaukumā 1, Rīgā. Sabiedriskās apspriešanas perioda laikā Pilsētas attīstības departamentā saņemti 734 rakstiski priekšlikumi, kas atkal detalizēti izvērtēti un iespēju robežās iestrādāti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu 1.redakcijā.

Vides pārskatā tika vērtēti visi priekšlikumi (grozījumi), kas pēc sabiedriskajām apspriešanām tika iekļauti papildinātajā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu 1.redakcijā.

Vides pārskats tika sagatavots, balstoties uz Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos ietvertu informāciju, grozījumu izstrādāšanas procesā pasūtīto projektu pārskatiem, kā arī valsts un pašvaldības vides monitoringa datiem par pilsētas dabas apstākļiem un vides kvalitāti. Vides pārskata sagatavošanas ietvaros papildus tika veikti pētījumi par grozījumu ietekmi uz bioloģiski vērtīgajām teritorijām. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā tika iesaistīti dažādi eksperti, t.sk. vides aizsardzības, kultūrvēstures, bioloģiskās daudzveidības un meža biotopu aizsardzības, kā arī ģeoloģijas jomās.

Lai nodrošinātu vides jautājumu integrēšanu plānošanas dokumentu sagatavošanas procesā un novērstu vai samazinātu plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, vides pārskata sagatavošanas ietvaros notika regulāras iesaistīto pušu pārstāvju tikšanās. Lai precizētu atsevišķus aspektus, tikšanās un sarakste notika arī ar Vides pārraudzības valsts biroju (sanāksmes protokola un sarakstes kopijas pievienotas 1.pielikumā). Konsultācijas notika arī ar Lielrīgas reģionālo vides pārvaldi un Dabas aizsardzības pārvaldi. Šo apspriežu un savstarpējo konsultāciju rezultātā, ievērojot ekspertu atzinumus un ieteikumus, Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu dokumentos tika iestrādāti vairāki precizējumi un papildinājumi, kā arī veiktas atsevišķas būtiskas izmaiņas. Tā, piemēram,:

1. Apbūves noteikumos iekļauts nosacījums par apdabes esamību un tās minimālajiem parametriem;

2. Apbūves noteikumos precizēts stāvu skaita un ēku augstuma definējums;
3. novērstas pretrunas starp Rīgas domes lēmumos iekļautajiem darba uzdevumiem un grafiskajos materiālos iekļautajām teritorijām;
4. grafiski attēlotas arī apbūves moratorija ēku iekšpagalmos teritorijas;
5. atsevišķām teritorijām mainīta plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana.

07.01.2009. Vides pārskata projekts kopā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu 1.redakciju tika nodoti sabiedriskajai apspriešanai, kā arī nosūtīta sekojošām valsts iestādēm atzinumu sniegšanai:

- Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālajai vides pārvaldei;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Valsts aģentūras „Sabiedrības veselības aģentūra” Rīgas filiālei;
- Rīgas plānošanas reģiona administrācijai;
- Valsts meža dienesta Rīgas reģionālajai virsmežniecībai;
- Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras Upju baseinu apsaimniekošanas nodaļai;
- Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai.

Vides pārskata projekts tika nosūtīts arī sekojošām organizācijām, kuras izrādījušas interesi un iniciatīvu piedalīties Rīgas attīstības plānošanas procesā:

1. Latvijas Ornitoloģijas biedrībai;
2. Koalīcijai dabas un kultūras mantojuma aizsardzībai;
3. Mežaparka attīstības biedrībai;
4. Vides Konsultatīvajai Padomei.

Par iespējām iepazīties ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem un to stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, kā arī iespēju piedalīties sabiedriskās apspriedes sanāksmē, informācija tika publicēta laikrakstos „Latvijas Vēstnesis”, „5 min”, kā arī Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta, Vides pārraudzības valsts biroja un SIA „Vides Konsultāciju Birojs” interneta mājas lapā.

Plānojuma grozījumu un to Vides pārskata projekta apspriešanas ietvaros notikušas 5 sanāksmes (tās raksturotas 1.tabulā).

Vides pārskata projekta apspriešanas sanāksmes

Datums	Vieta	Dalībnieki	Protokols
03.02.2009.	Kalnciema ielā 30, Rīgā	Tikšanās ar NVO (15 nevalstisko organizāciju un SIVN izstrādātāja pārstāvji)	Pievienots 2.pielikumā
05.02.2009.	Rīgas domē, 1.stāvā Rātslaukumā 1, Rīgā	Tikšanās ar Latvijas Arhitektu savienības, Latvijas Būvzinieņu savienības un Latvijas Teritoriālpilnotāju asociācijas pārstāvjiem (59 RD, profesionālo organizāciju, projektētāju, teritoriālpilnotāju un projektu attīstītāju uzņēmumu pārstāvji, RTU un LU pasniedzēji)	Pievienots 2.pielikumā
12.02.2009.	RD, 1.stāvā Rātslaukumā 1, Rīgā	Tikšanās ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem (59 NVO, RD un SIVN izstrādātāja pārstāvji)	Pievienots 2.pielikumā
16.02.2009	Rīgas domē, 1.stāvā Rātslaukumā 1, Rīgā	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.- 2018.gadam grozījumu izstrādes 1.redakcijas un vides pārskata projekta (par stratēģisko ietekmi uz vidi novērtējumu Rīgas teritorijas plānojuma 2006.- 2018.gadam grozījumiem) sabiedriskās apspriešanas sanāksme (89 RD, NVO, uzņēmumu, SIVN izstrādātāja un iedzīvotāju pārstāvji)	Pievienots 2.pielikumā

Pirmā SIVN Vides pārskata projekta apspriede notika 2009.gada 3.februārī plkst. 18:00 Kalnciema ielā 30, Rīgā. Tajā piedalījās **nevalstisko organizāciju**, kuras darbojas dabas, vides un kultūras mantojuma aizsardzības jomā, pārstāvji un SIVN izstrādātāja pārstāvji, kopumā 15 dalībnieki.

Apspriešanas laikā tika sniegtas atbildes uz sanāksmes dalībnieku jautājumiem un komentāriem, kuru īss apkopojums sniegts sekojošā tekstā.

- Kāpēc vēl līdz šim Rīgas brīvostas teritorijā notiek atklātā ogļu pārkraušana? Vai Jūs rakstīsiet, ka nepieciešama slēgtā ogļu pārkraušana?

Ja emisiju aprēķini pierāda, ka nav pārsniegti likumdošanas aktos noteiktie robežlielumi, tad nav pamata pieprasīt ieviest citas tehnoloģijas. Ja emisiju aprēķinos un to izkļaudes modelēšanā uzrādās normatīvu pārsniegumi un ar citām metodēm emisijas nevar samazināt, tad uzņēmumam var pieprasīt šādas iekārtas uzstādīt. Teritorijas plānojumā un tā SIVN VPP nav iekļauti detalizēti aprēķini, bet identificētas ietekmes un to kritiskās vietas pilsētā. Atbilstoši teritorijas plānojumam izvērsot konkrētu saimniecisko darbību, konkrētā juridiskā vai fiziskā persona veic visas likumdošanas aktos noteiktās procedūras, tostarp atļaujas piesārņojošai darbībai saņemšanu.

- Šai plānā Jūs esat analizējuši atsevišķus punktņus, Jūs neesat pievērsuši uzmanību būtiskajam, bet, ja paskatās uz visiem šiem apbūves noteikumiem kopumā, tad šis stratēģiskais IVN - viņš pievērš nulli uzmanības tam, kas notiks ar transportu Rīgā - ka ir kartē iezīmēta viena Republikas nozīmes maģistrāle cauri Rīgai, dēļ kuras Saulkrastos viņu ceļ ārā, veic neskaitāmos IVN un tērē miljonus. Šeit viņu iecerē pilsētā iekšā un Jums par to nav neviens vārds pateikts.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi ir konkrētas izmaiņas Apbūves noteikumos, kartogrāfiskajā materiālā u.c. dokumentos, tie nav jauns Rīgas attīstības plāns vai jauns teritorijas plānojums. Līdz ar to izvērtējums veikts šīm atsevišķām izmaiņām, sākotnēji tās identificējot, izvērtējot to būtiskumu, ietekmes un vēlāk skatot izmaiņas un ietekmes summāri un kontekstā vienu ar otru. Jau 2006. - 2018.gada teritorijas plānojumā paredzēti jauni transporta tīkli – Brīvības ielas dublieris, Daugavas Ziemeļu šķērsojums, tie nav iekļauti teritorijas plānojumā šo grozījumu ietvaros un līdz ar to tieši nav izvērtējuma objekts.

- Runājot par brīvās teritorijas aprēķināšanas formulu - iedzīvotājs tiek sodīts, ja viņš iekārto jumta dārzu. 1000 m² lielā zemes gabalā uzbūvējot 200 m² 20 stāvu ēku un pārējo visu pilnīgi nokļājot ar autostāvvietu, kurai ir tas caurumainais bruģītis, ir izpildīti apbūves noteikumu nosacījumi attiecībā uz brīvo teritoriju, un tur var nebūt neviens koks un šajā stratēģiskajā IVN ir rakstīts, šie precizētie noteikumi brīnišķīgi palielinās, tā teikt, dabas daudzumu un vides stāvokli. Jūs izrēķiniet!

Paldies par ieteikumu, patiešām apbūves noteikumos konstatēta tehniska kļūda tieši brīvās teritorijas aprēķināšanas formulā. Tā ir labota.

- Kā jūs izvērtējat, vai Rīgas plānojuma atbilstošās teritorijas ir iezīmētas korekti un atbilstoši likumam un metodikai un kāda ir šo teritoriju turpmākās plānotās izmantošanas ietekme uz vidi? Kāpēc izmantoti aprēķini, ja metodikā noteikts, ka vispirms jāskatās pēc dabā atpazīstamām pazīmēm?

SIVN ietvaros ir pārbaudīts un atzīts, ka aizsargjoslu noteikšanā metodika ir pielietota korekti un aprēķinu izmantošana bez visu teritoriju apsekojumiem dabā nav pretrunā ar metodiku.

- Jāņem vērā, ka daudzas lietas nenotiek tā, kā ir plānotas. Izmantojot piesardzības principu, ievērojiet un rakstiet, ja viņi neīsteno līdz šim, tad to nevar darīt. Uzbūvē Dienvidu tiltu un cik gabaliņā Dienvidu tilta pie Slāvu apļa ir trokšņu sienu? Un, kad braucat, paskatieties, cik tur nav tās sienas. Un tas arī ir jāņem vērā.

Stratēģiskā IVN ietvaros netiek izstrādāti aizliegumi vai nosacījumi, izstrādātais vides pārskats SIVN procesa noslēgumā rekomendē un iesaka, un tieši šajā gadījumā galvenā SIVN funkcija ir brīdināt un informēt deputātus par lēmuma sekām, līdz ar to ļaujot izlemt – pieņemt lēmumu vai nē.

- Kā tas var būt, ka likums atļauj piesārņot? Kāpēc likums neaizsargā mani kā cilvēku?

Piesārņojošās darbības noteiktās robežās tiek atļautas, jo nav iespējams nodrošināt ražošanu un lielu daļu uzņēmējdarbības bez noteiktām piesārņojošām darbībām. Likums nosaka piesārņojuma normas un robežlielumus un šādā veidā tas aizsargā iedzīvotājus. Tāpat mūsu visu interesēs ir, lai uzņēmējdarbība notiktu un nestu attiecīgu pienesumu valsts un pašvaldības budžetam.

- Jūs SIVN runājat par Krēmeriem kā par vietu, kur ir beramkravas, bet dažās vietās Jūs runājat par Krēmeriem kā par vietu, kur pārkrauj koksnī. Galu galā, ja Jūs skaidri zināt, ka tur ir izsniegta divas B kategorijas atļaujas, ka tur ir konkrēti apjomi un konkrētas lietas, kāpēc Jūs neizmantojat tos jaunus datus, bet lietojat kaut kādus vecus?

SIVN izstrādē izmantoti tieši izsniegto B kategorijas piesārņojošās darbības atļauju dati un šajā vietā operatori ir atļauja gan kraut ogles, gan kraut koksnī. Tirgus situācija noteiks to, kura prece tiks krauta konkrētā brīdī.

Otrā sabiedriskās apspriešanas sanāksme/diskusija **ar Latvijas Arhitektu savienības, Latvijas Būvinženieru savienības un Latvijas Teritoriālpilānotāju asociācijas pārstāvjiem** notika 05.02.2009. plkst. 17:00 Rīgas domē, Rātslaukumā 1, Rīgā un tajā tikai apspriesti gan Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi, gan SIVN Vides pārskata projekts. Apspriedē piedalījās 59 RD, profesionālo organizāciju, projektētāju, teritoriālpilānotāju un projektu attīstītāju uzņēmumu pārstāvji, RTU un LU pasniedzēji, SIVN izstrādātāja pārstāvji.

Apspriešanas laikā tika sniegtas atbildes uz sanāksmes dalībnieku jautājumiem par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumiem un komentāriem, neviens jautājums un komentārs par SIVN Vides pārskata projektu netika saņemts.

Trešā sabiedriskās apspriešanas sanāksme/diskusija **ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem** notika 12.02.2009. plkst. 17:00 Rīgas domē, Rātslaukumā 1, Rīgā un tajā tikai apspriesti gan Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi, gan SIVN Vides pārskata projekts. Apspriedē piedalījās 59 NVO, RD un SIVN izstrādātāja pārstāvji.

Apspriešanas laikā tika sniegtas atbildes uz sanāksmes dalībnieku jautājumiem un komentāriem, kuru īss apkopojums sniegts sekojošā tekstā.

- Vai Jūsu veiktajā novērtējumā ir konkrēta informācija skaitļos, cik ha aizņēma virszemes ūdens objektu aizsargjoslas pirms grozījumu veikšanas, cik ha šo grozījumu redakcijā? Cik ha dabas pamatnes neapbūvējamās bija pirms grozījumiem, cik ha pēc grozījumiem?

SIVN ir ietverts aizsargjoslu izvērtējums un izmaiņas. Principā ir mainījusies aizsargjoslu pamatotība. Iepriekšējā plānojumā tās lielā mērā ir vilktas pa līniju 10 vai 20 metri, neņemot vērā reālo situāciju dabā. Šobrīd tā ir konkrēta un unikāla forma atbilstoši situācijai dabā. Modelēšanas rezultātā iegūto situāciju dabā var precizēt detālpilānojumos. Šādi skaitļi SIVN Vides pārskata projektā nav ietverti, jo tie raksturo situāciju tikai no viena skatpunkta, nevērtējot, kas šajās teritorijās atrodas dabā un šādu skaitļu iegūšana ir pietiekami sarežģīta. Tomēr, ja ir interese par šādu informāciju, tā tiks iegūta un iekļauta SIVN VPP.

- Par Krievu salas aktivitātēm – Hapaka grāvja paplašināšanu. Par to, kas paplašināšanas rezultātā būs. Pēc Jūsu materiāliem, tur būs beramkravu termināls, pamatā akmeņogles. Kādu ietekmi tas atstās uz apkārtējo vidi un cilvēkiem, kas tur apkārt dzīvo? Kādos gadījumos varēs dzīvot Krievu salā, kur paliks aizsargjosla? Pie aizsargjoslas kuģis nevar piestāt.

Atbildes uz Jūsu jautājumu būs atrodamas konkrētākā dokumentā, jo tieši šobrīd šim projektam tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums. Par Krievu salu Noslēguma ziņojums nav vēl gatavs, bet Darba ziņojums joprojām ir pieejams, kaut arī sabiedriskā apspriešana ir beigusies. Tuvākajā laikā parādīsies Noslēguma ziņojums.

- Būtiskuma kritēriji ir apšaubāmi. Ja mazā teritorijā, kur ir koncentrējušies vairāki faktori, piemēram, pieminekļi, sikspārņi, vērtīgās dabas teritorijas un kultūras pieminekļi. Teritorija nav tik liela salīdzinoši un tiek mainīts zonējums uz pašu sliktāko, kāds ir iespējams. Es runāju par Komēftortu.

Apskatot kritēriju tabulu, redzams, ka, pirmais vērtēšanas kritērijs ir atļautās teritorijas izmantošanas izmaiņas, konkrēti no kāda izmantošanas veida uz kādu. Vērtēšanas skala un kritēriji proporcijai kopējā vērtējumā – 2. Otrais vērtēšanas kritērijs ir vai atrodas dabas aizsardzības teritorijai tiešā tuvumā vai neatrodas, kritērija proporcija – 2. Trešais kritērijs ir veikto grozījumu platība, kritērija proporcija - 1, kas nozīmē 2 reizes mazāk nozīmīgu, nekā abi iepriekš minētie.

- SIVN VPP nepietiekami vērtētas summārās ietekmes. Tas, ko Jūs esat uzrakstījuši, ir diezgan virspusēji un trūkst ciparu. Jums ir tikai vārdi. Ja SIVN VPP tiek pārstrādāts, gribētu lūgt, lai parādās cipari un teksta apjoms samazinās 2 reizes.

SIVN VPP tiek nevis pārstrādāts, bet papildināts, šobrīd mēs apspriežam tā l.redakciju. Tas ir normāls process. Šis nav gala produkts. Jautājumos, kur būs iespējams iegūt pietiekami daudz izejas datus, tie tiks izmantoti ar mērķi labāk ilustrēt un izvērtēt situāciju. Jūsu priekšlikums tiks ņemts vērā.

- Par Eksportostas pārcelšanu garā šlepē uz Daugavas abiem krastiem. Varbūt, ka ir iespējams vēl kāds trešais, ceturtais vai piektais risinājums. Tas, ko Jūs mums šobrīd piedāvājat un publiski dēvējat par labāko alternatīvu pilsētnieku vajadzībām, faktiski to, kas ir bijis koncentrēts un aprīkots ar dzelzceļa lietām tomēr nosacīti tālāk no mājām, tas šobrīd tiek nolikts ļoti tuvu iedzīvotājiem – garā šlepē, gar Daugavas abiem krastiem, sevišķi akcentējot šobrīd Kreiso krastu.

Ostas novietošanai pie ūdens un jūras ostas novietošanu pie jūras saprātīgu alternatīvu nav. Un, ja attīstība ir vērsta uz jūras ostas izspiešanu no pilsētas centra tuvāk pie jūras, tā ir ostas attīstība. Pie vieniem cilvēkiem tuvāk, no citiem cilvēkiem tālāk. Uz doto brīdi pēc apdzīvotības blīvuma no tiem, kas vairāk – tālāk, tiem, kas mazāk – tuvāk. Ņemsim vērā, ka nepieciešams SIVN VPP papildināt ar aprēķiniem šajā aspektā.

Ceturtnā sabiedriskās apspriešanas sanāksme/diskusija **ar visiem interesentiem** notika 16.02.2009. plkst. 18:00 Rīgas domē, Rātslaukumā 1, Rīgā un tajā tikai apspriesti gan Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi, gan SIVN Vides pārskata projekts. Apspriedē piedalījās 89 NVO, RD, SIVN izstrādātāja, uzņēmumu, Abavas ielas, Tēriņu ielas un pārējo iedzīvotāju pārstāvji.

Apspriešanas laikā tika sniegtas atbildes uz sanāksmes dalībnieku jautājumiem un

komentāriem, kuru īss apkopojums sniegts sekojošā tekstā.

1. Ziņu kanālos vairākas gadus izskan informācija par lielo piesārņojumu Rīgas centrā, t.i. teritorijā, kas iežogojas ar Mārupes ielu, Vācieša ielu, Ulmaņa gatvi un Vienības gatvi. Palielinot šeit dzelzceļa satiksmi, pārnesot uz Pārdaugavu Administratīvo centru, tas nozīmē palielināt šajā teritorijā satiksmes intensitāti, šie apsvērumi nav ņemti vērā, veicot ietekmi uz vidi novērtējumu un kā tas ir saistīts ar ekonomisko pamatojumu.

Jūs runājat par Rīgas attīstības plānā paredzētu situāciju, kas grozījumu ietvaros nav vērtējama. Dzelzceļa satiksme nav tā, kas būtiski palielinās gaisa piesārņojumu salīdzinājumā ar autotransportu. Kravu bīstamība šajos grozījumos nav vērtēta, jo ir spēkā Rīgas attīstības plāns 2006. - 2018.gadam, kas ir jau izvērtēts no ietekmes uz vidi viedokļa un saņēmis atzinumus. Šobrīd mēs vērtējam plānotos grozījumus. Satiksmes intensitāte Pārdaugavā un Rīgas attīstība maksimāli ir vērsta uz Daugavas labā krasta atvieglošanu, pārnesot satiksmi uz Daugavas kreiso krastu uz transportam piemērotākām ielām, šajā aspektā attīstība ir vērtējama pozitīvi.

2. Vai plānojuma grozījuma rezultātā Rīgas brīvostas projekta tiešās ietekmes zonā tiks nodrošināti, izpildīti saistošie noteikumi – gaisa kvalitātes normatīvi? Tiks paplašināta osta, līdz ar to palielināsies kravas apjoms, kas iet pa Daugavgrīvas ielu, pie kuras es dzīvoju.

Tā tas ir un Daugavgrīvas ielas paplašināšana līdz četrām joslām ir Rīgas domes Satiksmes departamenta stratēģijā līdz 2012.gadam, nevis 2018.gadam. Šobrīd jau ir pasūtīts projekts Daugavgrīvas ielas pieslēgumam no Valdemāra ielas līdz Trijādības ielai, nākamais līdz Podraga ielai, tālāk par Daugavgrīvas šoseju varbūt pietiks ar divām joslām. Saistošie noteikumi tiks izpildīti, jo tie ir saistoši un ir jāizpilda. Projekts detaļās SIVN ietvaros netiek vērtēts, jo tas ir projekts ar savu novērtējumu.

3. Lidostas un Jūrmalas dzelzceļa savienojums. Kas mūsu valstī ir primārais? Mūsu rajons paliek ieskauds no trijām pusēm, t.i., dzelzceļš, plānotais dzelzceļa savienojums un autoceļš, rezultātā troksnis, vibrācijas. Kas notiks ar cilvēkiem, nevienu neuztrauc. Visus uztrauc augi, putni, dzīvnieki un citas lietas. Kas notiks ar cilvēkiem, ja realizēsies ideja par savienojumu? Ja gadījumā dzelzceļš tiks uzcelts, kāda būs kompensāciju kārtība? Kāda ir likumā paredzētā kārtība?

Plānoto savienojumu paredz spēkā esošais Rīgas attīstības plāns, šis jautājums nav iekļauts pašreizējos grozījumos un nav tieši vērtēts ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras ietvaros.

Atbilde precizējama. Savienojums uz lidostu ir grozījums un ir izvērtēts SIVN VPP.

4. Vēlos precizēt priekšlikumu iesniegšanas kārtību. Kā ir ar tām aptaujas anketām, kur tās ir jāiesniedz? Vai anketas ar rītdienas datumu būs derīgas?

Aptaujas lapas var iesniegt gan Domē, gan Departamentā, gan Ezermalas ielā.

5. Krēmeros modernās tehnoloģijas atrodas 30 metrus no manas mājas. Tā ir ogļu kaudze uz betona pamatnes. A/S „Krēmeri” un Rīgas jūras osta „Voleri” - katra ir saņēmusi atļauju 800 000 tonnu ogļu pārkraušanai. A/S „Krēmeri” ir saņēmusi atļauju ogļu uzglabāšanai un skaldīšanai atklātā laukā, kur nav nekās ierobežojošas vai norobežojošas konstrukcijas. Starp šīm abām ostām – 250 m uz katru pusi atrodas dzīvojamās mājas. Ja Kundziņsalas iedzīvotājiem janvārī viss bija melns no ogļu putekļiem, kaut viņiem osta atrodas 1,5 km attālumā, bet šeit mēs esam 250 metru attālumā. Vides novērtējumā teikts, ka nebūs nekādu būtisku iespaidu uz vidi.

Ir divas firmas, kurām ir piesārņojošas darbības atļaujas, un kurām nav taisīts ietekmes uz vidi novērtējums. Ir tikai atļauju saņemšanas procedūra. Otrs – ogles uz betona droši vien nestāv, jo neviena no šīm firmām ogļu pārkraušanu nav nemaz uzsākusi atbilstoši savai atļaujai. „Krēmeri” varbūt arī nemaz neuzsāks, bet pārkvalificēsies uz graudu pārkraušanu, jo ogļu nemaz nav. Tā nav taisnība, ka tur viss notiek klajā laukā. Ogļu uzglabāšana, kā atļaujā paredzēts – ir aiz ierobežojošām sienām. Jumta nav, bet aizgalds ir. Ogļu drupināšana, kas ir viskaitīgākā, ir paredzēta padziļinājumā. Slēgtā tehnoloģija atļaujā nav prasīta, tā ir taisnība. Pielietots tur nekas netiek. Tā kā Jūs šobrīd nevarat zināt, kā tas būtu, ja būtu. Modelēšanas rezultāti uzrādīja, ka pārsniegumu nebūs.

Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas rezultātā saņemti 8 atzinumi no valsts iestādēm un atzinums no Rīgas brīvostas pārvaldes, 9 priekšlikumi no nevalstiskajām organizācijām, 136 priekšlikumi no iedzīvotājiem un 2 priekšlikumi no uzņēmumiem. To apkopojums pievienots šī vides pārskata projekta 3.pielikumā.

Atsaucoties uz sabiedrības prasību, tika sagatavota Vides pārskata projekta 2.redakcija, kaut MK 23.03.2004. noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” otrās redakcijas izstrādi un otrās redakcijas sabiedrisko apspriedi neparedz. VPP 2.redakcijai tika īstenota pilna sabiedriskās apspriešanas procedūra. Tajā novērsta neprecizitātes, uz kurām pamatoti tika vērsta izstrādātāju uzmanība sabiedrisko apspriežu sanāksmju laikā, kā arī rakstiskajos priekšlikumos.

01.04.2009. Vides pārskata projekta 2.redakcija kopā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu galīgo redakciju tika nodota sabiedriskajai apspriešanai, kā arī nosūtīta sekojošām valsts iestādēm atzinumu sniegšanai:

- Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālajai vides pārvaldei;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Valsts aģentūras „Sabiedrības veselības aģentūra” Rīgas filiālei;
- Rīgas plānošanas reģiona administrācijai;
- Valsts meža dienesta Rīgas reģionālajai virsmežniecībai;
- Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras Upju baseinu apsaimniekošanas nodaļai;
- RD Vides departamentam;
- Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai.

Vides pārskata projekta 2.redakcija tika nosūtīta arī organizācijām, kuras izrādījušas iniciatīvu un sniegušas priekšlikumus par SIVN Vides pārskata projekta 1.redakciju:

- Latvijas Ornitoloģijas biedrībai;

- Koalīcijai dabas un kultūras mantojuma aizsardzībai;
- Mežaparka attīstības biedrībai;
- Vides Konsultatīvajai Padomei;
- Biedrībai „Latvijas Zemes draugi”.

Informācija par Vides pārskata projekta 2.redakcijas apspriešanu un iespējām internetā iepazīties ar tā saturu elektroniski nosūtīta šādām nevalstiskajām organizācijām, kuras sniegušas priekšlikumus par SIVN Vides pārskata projekta 1.redakciju:

- J. Čakstes demokrātijas un ilgtspējīgas attīstības biedrībai;
- Biedrībai „Kundziņsala”;
- Biedrībai „Latvijas Mākslinieku savienība”;
- Vides aizsardzības klubam;
- Vecmīlgrāvja attīstības biedrībai.

Par iespējām iepazīties ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu galīgo redakciju un to SIVN VPP 2.redakciju, kā arī iespēju piedalīties sabiedriskās apspriedes sanāksmē, informācija tika publicēta laikrakstos „Latvijas Vēstnesis”, „5 min”, kā arī Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta, Vides pārraudzības valsts biroja un SIA „Vides Konsultāciju Birojs” interneta mājas lapā.

Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes notika 2009.gada 8., 14., 15. un 20.aprīlī. Informācija par sanāksmēm iekļauta 2.tabulā un sekojošā tekstā.

2.tabula

Vides pārskata projekta 2.redakcijas apspriešanas sanāksmes

Datums	Vieta	Dalībnieki	Protokols
08.04.2009.	Brīvības 224, 5.korpusā, Rīgā	Tikšanās ar valsts iestāžu pārstāvjiem (14 valsts iestāžu un SIVN izstrādātāja pārstāvji)	Pievienots 2.pielikumā
14.04.2009.	Kalnciema ielā 30, Rīgā	Tikšanās ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem (14 NVO un SIVN izstrādātāja pārstāvji)	Pievienots 2.pielikumā
15.04.2009.	Rīgas domē, 1.stāvā Rātslaukumā 1, Rīgā	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.- 2018.gadam grozījumu izstrādes gala redakcijas un vides pārskata projekta 2.redakcijas (par stratēģisko ietekmi uz vidi novērtējumu Rīgas teritorijas plānojuma 2006.- 2018.gadam grozījumiem) sabiedriskās apspriešanas sanāksme (32 RD, NVO, uzņēmumu, SIVN izstrādātāja un iedzīvotāju pārstāvji)	Pievienots 2.pielikumā
20.04.2009	Rīgas domē, 1.stāvā Rātslaukumā 1, Rīgā	Rīgas teritorijas plānojuma 2006.- 2018.gadam grozījumu izstrādes gala redakcijas un vides pārskata projekta 2.redakcijas (par stratēģisko ietekmi uz vidi novērtējumu Rīgas teritorijas plānojuma 2006.- 2018.gadam grozījumiem) sabiedriskās apspriešanas sanāksme (38 RD, NVO, uzņēmumu, SIVN izstrādātāja un iedzīvotāju pārstāvji)	Pievienots 2.pielikumā

Pirmā SIVN Vides pārskata projekta 2.redakcijas apspriede notika 2009.gada 8.aprīlī, plkst. 14:00, Brīvības ielā 224, 5.korpusā, Rīgā. Tajā piedalījās SIVN izstrādes procesā iesaistīto **valsts iestāžu** pārstāvji un SIVN izstrādātāja pārstāvji, kopumā 14 dalībnieki.

Apspriešanas laikā notika viedokļu apmaiņa par aktuālajiem jautājumiem un tika precizētas problēmsituācijas katras iestādes kompetences sfērā (skat. sanāksmes protokolu 3.pielikumā).

Otrā SIVN Vides pārskata projekta 2.redakcijas apspriede notika 2009.gada 14.aprīlī, plkst. 18:00, Kalnciema ielā 30, Rīgā. Tajā piedalījās **nevalstisko organizāciju**, kuras darbojas dabas, vides un kultūras mantojuma aizsardzības jomā, pārstāvji un SIVN izstrādātāja pārstāvji, kopumā 14 dalībnieki.

Apspriešanas laikā tika sniegtas atbildes uz sanāksmes dalībnieku jautājumiem un komentāriem, kuru īss apkopojums sniegts sekojošā tekstā.

1. Nav taisnība, ka grozījumi neskar satiksmes infrastruktūru. Infrastruktūra tiek paredzēta tieši šajos konkrētajos grozījumos, konkrētajās vietās un, ja Jums 460.lpp tieši SIVNa ziņojumā ir rakstīts, ka vispār jau tāda maģistrālo ielu izbūve varētu nepalielināt gaisa piesārņojumu, bet Jūs nekur neesat pateikuši, vai viņa palielinās vai nē, ņemot vērā, ka tie visi Park&Ride objekti ir pilsētas iekšienē, nevis pie viņas robežas, tātad būtībā SIVN uzdevums nav izpildīts, jo grozījumu objekts nav apskatīts, jūs rakstāt - VAR būtībā nodrošināt gaisa kvalitāti, bet to, ka pašreizējais grozījumu variants to dara vai nedara, Jūs to neesat pateikuši.

Pārbaudīsim un precizēsim, ja nepieciešams, bet atbilde pēc būtības ir tāda, ka Park&Ride sistēma gaisa kvalitāti uzlabo. Rīgas pilsētas administratīvajās robežās, varbūt ne tieši pie tām, bet tomēr priekšpilsētās, ir izvietotas šīs Park&Ride stāvvietas. Tās visas ir zonas, kas, atbilstoši Apbūves noteikumu gaisa piesārņojuma kartei, ir tādas, kurās nav gaisa kvalitātes pārsnieguma riska, un viņu izveidošanas viens no mērķiem ir atslogot tās zonas, kurās šis risks ir.

2. Man bija jautājums par gaisa piesārņojumu un ietekmi uz vidi, es gribu runāt plašāk ne tikai par Vecmīlgrāvi, bet arī Ziemeļu rajonu. Vai pastāv kaut kādas normas visām tām cisternām, bunduļiem, kas ar naftu, gāzi saistītas? Vai ir kaut kādas normas uz kaut kādu teritoriālu iebīdi, kāds skaita ierobežojums?

Skaita un kvadratūras ierobežojumus likumdošana neparedz. Gaisa piesārņojums ir tas, kas ir normēts.

3. Austrumu maģistrāles sabiedriskajā apspriešanā, tika stāstīts, ka maģistrāle ir objekts, kas dotajā vietā piesārņos gaisu, un tagad Jūs sakāt, ka gaisa kvalitāte uzlabosies! Un vēl tajā vietā, kur pasliktināsies tā gaisa kvalitāte, ir paredzētas 3 stāvparku izveidošana, precīzi, Inčukalna iela, Ezermalas iela, Viestura prospekts.

Park&Ride stāvvietas ir izvietotas tur, kur normatīvu pārsniegumi nav prognozējami ne ar tām, ne bez, un viņas atslogo tās vietas, kur tādi jau ir novērojami šobrīd. Gaisa piesārņojuma aspektā, piesārņojuma vienmērīgāka izkliede ir progresējošs virziens. Piesārņojuma koncentrēšana dažās vietās, kur līdz ar to rodas normatīvu pārsniegumi, ir tā situācija, pret kuru ir jācīnās, līdz ar to šajā aspektā šī sistēma tieši risina to, kas ir jārisina, un nerada problēmas.

4. Man ir jautājums, kāpēc stratēģiskā IVN ziņojumā nav iespējams novērtēt, kāds uzlabojums būtu, ja Park&Ride sistēmas stāvvietas izvietotu pie Rīgas robežas, nevis apmēram pusceļā uz Rīgas centru? Kāpēc nav iespējams izvērtēt ietekmes novērtējumā šādus vienkāršus skaitļus, ka Jums 1000 vai 3000 mašīnu dienā mazāk iebrauks līdz Rostokas ielai, Hapaka grāvim, Kurzemes prospektam, Krustpils ielai?

Tāpēc, ka nevar viennozīmīgi pieņemt, ka tur, kur novietos stāvparku, tur arī cilvēki viņu izmantos. Stāvparkus ir paredzēts novietot tur, kur RD, balstoties uz dažādiem apsvērumiem, kuriem ir ekonomisks un citāds pamats, sagaida, ka cilvēki tos izmantos. Ja stāvparkus novietos ārpus Rīgas mežā, kur potenciālie lietotāji atradīs visus iemeslus, lai tos nelietotu un brauks iekšā Rīgā tāpēc, ka stāvparks galīgi neapmierina viņu vajadzības, tas nozīmē - ieguldījumi nerasniedz mērķi.

5. Man ir tāds jautājums, tagad šo te plānu pieņems, mēs te nepiekrītam kaut kam, 15. un 20. aprīlī būs apspriešana. Ko var darīt pēc tam?

Pirmkārt, sekot līdzi, kāds ir Vides pārraudzības valsts biroja atzinums. Otrkārt, var pētīt, kāda ir gala redakcija. Pats galvenais ir Biroja atzinums par gala redakciju. Demokrātiskā valstī mēs dzīvojam un ir visas iespējas sekot šiem dokumentiem, procedūra pēc 20.aprīļa šādu kopā nākšanu vēlreiz neparedz.

6. Jautājums par Komēfortu. Jūs atbildat, ka mūsu priekšlikumi ir ņemti vērā. Tomēr zonējums paliek tāds, kāds tas bijis abās pusēs. Zonējums tur, kur ceļ to gāzes termināli, ir jūras ostas apbūves teritorija, tāpat kā Daugavgrīvā kuģu remonta rūpnīcas bijušā teritorijā. Kas, jūsuprāt, ir mainījies?

Komēforts paliek uz vietas. Šim galam (rāda karti) ir izstrādāta detalizācija, kas nāk papildus kā pielikums Apbūves noteikumiem, kur ir parādīta detalizēti katra gabaliņa izmantošana. Šeit, kur ir pieminekļi, šī ir apbūve ar apstrādājumiem. Detalizācijas SIVN iz izvērtēta.

7. Bet attiecībā uz Daugavgrīvas pusi, tur nekādas detalizācijas nav.

Daugavgrīvas detalizācijas nav, bet tā aizsargjoslu kartē ir iezīmēta kā kultūras pieminekļu aizsargjosla. Aizsargjoslai ir savi izmantošanas noteikumi, kas neparedz neatbilstošu izmantošanu.

8. Par Mežaparka vienotās teritorijas detālplānojumu - punkts par Mežaparku. Kāpēc tur ielikts iekšā nosacījums, ka apbūve nedrīkst pārsniegt 20 % gruntsgabalā? Ja šis ir viens gruntsgabals, tas nozīmē, ka 20 % varam apbūvēt. Ja paskatāmies pielikumu par prasībām Mežaparka parka teritorijas plānojumam.

Tie ir maksimālie rādītāji, iespējams, ka izstrādājot detālplānojumu, apbūve vispār netiks paredzēta.

Precizējums: *Spēkā esošajos RTIAN Mežaparkā „Mežaparks” apbūves intensitāte nedrīkst pārsniegt 20%, bet apbūves blīvums 30% no Mežaparka vienotās teritorijas*

platības. Grozītajos Apbūves noteikumos "Mežaparkā apbūvi plāno tikai parka pamatfunkcijai (atpūtas, sporta, tūrisma) nodrošināšanai, nosakot maksimālo apbūves intensitāti 20% un minimālo brīvo teritoriju – 400%".

Trešā sabiedriskās apspriešanas sanāksme/diskusija **ar visiem interesentiem** notika 15.04.2009. plkst. 17:00 Rīgas domē, Rātslaukumā 1, Rīgā un tajā tikai apspriesta gan Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu galīgā redakcija, gan SIVN Vides pārskata projekta 2.redakcija. Apspriedē piedalījās 32 NVO, RD, SIVN izstrādātāja, uzņēmumu, Abavas ielas, Akaču ielas un Tēriņu ielas iedzīvotāju pārstāvji.

Apspriešanas laikā tika sniegtas atbildes uz sanāksmes dalībnieku jautājumiem un komentāriem, kuru īss apkopojums sniegts sekojošā tekstā.

1. Jautājums par Krievu salas detalizāciju - stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums atsaucas uz ietekmes uz vidi novērtējumu, kas tika veikts projektam - ostas pārcelšanai uz Krievu salu un bija stipri detalizēti norādīts, kāda veida kravas un kurā vietā būs. Mums ir pamats baidīties par to, ka 2012.gadā ietekmes uz vidi novērtējumam trīs gadi būs pagājuši, bet teritorijas plānojums ir spēkā līdz 2018.gadam un radīsies situācija, ka ostai ir brīvas rokas, jo spēkā pēc būtības ir teritorijas plānojums, uz kuru tad varēs atsaukties. Lūgums ļaut šai teritorijai izstrādāt detālplānojumu vai tomēr detalizēti norādīt tās kravas, kas attiecībā pret dzīvojamo apbūvi varētu būt kaitīgas iedzīvotājiem. Putekļi un citas ietekmes, kas varētu būt kaitējošas iedzīvotājiem, kā tās ir mērītas, ņemot vērā - būs vai nebūs iepretim dzīvojamā apbūve. Vai ir iespējams kaut kādā veidā ko mainīt?

Krievu salas projekta ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā, kurš tagad netiek apspriests, bet ir uz to atsaucies, tajā ir no ostas puses detalizētāk apskatīta šī teritorija. Tas smilšu krāsas laukums, kuru redzam kartē un viss ir vienā krāsā, tajā ir norādīts, kāda veida kravas un kurā vietā ir plānots kraut. SIVN izstrādātāji nevar atbildēt, cik lielā mērā to, kas ir izstrādāts ietekmes uz vidi novērtējumā, kurš ir veikts konkrētai darbībai, var iestrādāt teritorijas plānojumā. Tomēr likumdošanas aktos arī šādas situācijas ir reglamentētas – uzņēmumam tad jāsaņem B vai citas kategorijas piesārņojošās darbības atļauja, kuru izsniedz tikai tad, ja tiek ievēroti vides kvalitātes normatīvi, pie tam tajā iekļauj konkrētus nosacījumus konkrētam uzņēmuma.

2. SIA „Peldes Īpašumi”, kas ir īpašnieks zemes gabaliem Sužos, izteica savus priekšlikumus un iebildumus saistībā ar SIVN VPP:
  - Saskatīta pretruna izmantotajā eksperta slēdzienā un vērtējumā, kas iekļauts SIVN VPP. Biotopu eksperta slēdziens pasaka, ka apbūve pieļaujama, neskarot aizsargājamus biotopus, bet vērtējums grozījumam SIVN VPP tomēr ir negatīvs.
  - Pārstāve akcentēja, ka ornitologu slēdzienā uzsvērts, ka purva piekūna ligzda nav atrasta, bet SIVN VPP apgalvots, ka piekūna ligzdošana ir ticama.
  - Pārstāve uzsvēra, ka teritorija ir tikusi izmantota kā militāro treniņu poligons, ar saglabājušām būvēm, žogiem, ierakumiem, sporta laukumu, tā ir degradēta un tur uzturēties ir bīstami, vide nav sakārtota. Teritorijas

rekultivācija un sakārtošana līdz ar to nestu pozitīvu pienesumu apkārtējai videi. Lai gan pēc likuma prasīti, šādi pozitīvas ietekmes apsvērumi nav iekļauti ziņojumā.

Grozījums par apbūvi Sužos ir vērtēts, ņemot vērā iepriekš 2005.gadā izstrādāto stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, kurā apbūves priekšlikums jau bija ietverts, gan jau minētos un pielikumā pievienotos materiālus, gan šīs izpētes laikā veiktos vides ekspertu apsekojumus. Šīs apbūves veidošana, tās tuvums aizsargājamajām vietām - biotopiem un potenciāli aizsargājamo sugu sastapšanas vietai ir negatīvi vērtējams no vides viedokļa, tas ir pilnīgi loģiski. Tas nenozīmē, ka tā ir negatīvi vērtējama no to cilvēku labklājības viedokļa, kas to sakārto cilvēkiem. Mūsu darbs ir cits novērtēt ietekmi uz vidi. Šis ir viens no daudzajiem grozījumiem, kur ietekme uz vidi ir vērtējama negatīvi, kopā ar daudziem citiem grozījumiem, kur ietekme uz vidi ir vērtējama pozitīvi vai neitrāli.

Ceturtnā sabiedriskās apspriešanas sanāksme/diskusija **ar visiem interesentiem** notika 20.04.2009. plkst. 17:00 Rīgas domē, Rātslaukumā 1, Rīgā, un tajā tikai apspriesti gan Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu galīgā redakcija, gan SIVN Vides pārskata projekta 2.redakcija. Apspriedē piedalījās 38 NVO, RD, SIVN izstrādātāja, uzņēmumu, Buru ielas, Jelgavas ielas, Akaču, Deglava un Raunas ielu iedzīvotāju pārstāvji.

1. Nav skaidrības par teritoriju no Sarkandaugavas līdz Ziemeļblāzmai. Mēs vairākkārtīgi esam iesnieguši priekšlikumus gan vecā attīstības plāna 1995. – 2005. gadam, gan jaunā attīstības plāna ietvaros. Plānu mēs neatzīstam līdz pat šai dienai. No 2005.gada, kad gāja pēdējā plāna redakcijas apspriešana, iesniedzām priekšlikumus visiem, tajā skaitā tikāmies ar mēra kungu. Atbildi nesaņēmām. Mums nebija atbildes par kumulatīvo ietekmi uz šo Sarkandaugavas rajonu, tajā skaitā uz Viestura prospektu, kur vislielākajā koncentrācijā savienojas šīs naftas un ķīmijas kravas. (...) Kādu apjomu var izvest cauri Sarkandaugavai gar Tiltu ielu? Ir pētīts vai ir vibrācija? (...)

Runājot par šo konkrēto stratēģiskā vides novērtējuma procedūru, šie jautājumi diemžēl uz darba uzdevumu neattiecas. Tā ka tajā atbildes nav, tas viss attiecas uz teritorijas plānojumu 2006. – 2018.gadam jau paveikto stratēģisko vides novērtējumu, kura atzinums ir publiski pieejams joprojām Vides pārraudzības valsts biroja mājas lapā.

2. Jūs stratēģisko vides novērtējumu veicāt uz 1995. -2005gada, tā, kas ir spēkā tagad ostas teritorijā. Kā Jūs varat zināt uz visu plānu, Jums jāveic IVN (ietekmes uz vidi novērtējums) uz katru termināli, jāsummē, jāizstrādā detalizācija un tālāk Jums jāveic stratēģiskā ietekme uz vidi uz visu plānu. Kā Jūs noteiksit tālāk? Cik vedīs iekšā caur centru? Izstrādājiet ostai plānu, detalizāciju, apjomus, summējiet cik drīkst ievest, cik nedrīkst, pa segmentiem, tad summējiet kopā un kā tas ietekmēs visu plānu. Jūs tagad izstrādājiet tikai atsevišķus grozījumus, tas nav pareizi.

Jūs apgalvojat, ka stratēģiskajam vides novērtējumam nav bijis pareizs darba uzdevums, to es nemāku komentēt, jo mēs varējām izpildīt tikai to darba uzdevumu, kas mums bija uzdots. Ja ir interese ostas pārstāvjiem, kas ir varbūt šajā zālē

pastāstīt, kas notiek šobrīd, bet tas nav šobrīd apspriežamais jautājums.

Visu tekstā pieminēto sabiedrisko apspriežu sanāksmju protokoli pievienoti šī VPP 2.pielikumā.

Vides pārskata projekta 2.redakcijas sabiedriskās apspriešanas rezultātā saņemti 9 atzinumi no valsts iestādēm un atzinums no Rīgas brīvostas pārvaldes, 4 priekšlikumi no nevalstiskajām organizācijām, 9 priekšlikumi no iedzīvotājiem. To apkopojums pievienots vides pārskata 3.pielikumā.

Vides pārskata projekta 2.redakcijas pilnveidošanas laikā ņemti vērā atzinumi un priekšlikumi un tie iespēju robežās iestrādāti SIVN VPP 2.redakcijā. Pilnveidotais dokuments – Vides pārskata projekta 2.redakcija, kura sagatavota atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 23.⁵ panta piektajai daļai, 2009.gada 13.maijā tika iesniegta Vides pārraudzības valsts birojā.

2009.gada 2.jūnijā Vides pārraudzības valsts birojs izdevis atzinumu Nr.17 „Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu Vides pārskatu”.

2. RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2006. - 2018.GADAM GROZĪJUMI UN TO IZVĒRTĒJUMA METODES

2.1. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma objekts

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskata objekts ir RD 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” un to grafisko daļu grozījumi. Vides pārskatā izvērtēti šādi aspekti:

- grozīto Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu teksta katrs punkts;
- Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozītā paskaidrojuma raksta katrs grozījums;
- grafiskajā daļā „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” katrs izmaiņu bloks;
- grafiskajā daļā „Apbūves stāvu skaita plāns” katra izmaiņu vienība;
- grafiskajā daļā „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” katra izmaiņu vienība.

Grafiskās daļas „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” katra izmaiņu vienība un grafiskās daļas „Apbūves stāvu skaita plāns” katra izmaiņu vienība uzskaitīta 3.tabulā. Kartē negrozītā situācija grafiskajai daļai „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” redzama 4.pielikumā, bet grozījumi šai grafiskajai daļai – 5.pielikumā.

3.tabula

Rīgā (izņemot Brīvostas un lidostas teritoriju) veiktie grozījumi

Grozījuma Nr.	Adrese	Esošais teritorijas plānojums; esošais atļautais stāvu skaits	Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana; plānotais atļautais stāvu skaits	Kadastra numurs
2.1.1.	Dabas parks "Piejūra", Mangaļu pussala; 4 mazas un viena lielāka teritorija	AS un lielākais AP	ADT	
2.1.1.a	Dabas parks „Piejūra”, Mangaļu pussala	ADT	AS; 3 stāvi	
2.1.1.f	Dabas parks „Piejūra”, Mangaļu pussala	AS	AS; 3 stāvi	
2.1.1.l	Dabas parks „Piejūra”, Mangaļu pussala	ADT	AS; 3 stāvi	
2.1.1.i	Dabas parks „Piejūra”, Mangaļu pussala	AP	AP; 3 stāvi	
2.1.1.k	Dabas parks „Piejūra”, Mangaļu pussala	AP	2 vienības AP; 3 stāvi; pārējais ADT	
2.1.1.b	Dabas parks „Piejūra”, Daugavgrīva	AP, + ~ 4000 m ² ADT	AP; 3 stāvi	
2.1.1.c	Dabas parks „Piejūra”, Daugavgrīva	AP	ADT	
2.1.1.d	Dabas parks „Piejūra”, Daugavgrīva	AP, + ~ 1500 m ² ADT	AS; 3 stāvi	

3.tabulas turpinājums

2.1.1.e	Dabas parks „Piejūra”, Daugavgrīva	ADz	ADT un neliels ADz; 3 stāvi	
2.1.1.m	Dabas parks „Piejūra”, Daugavgrīva, parka robežzona	Trīs nelieli AAT (kopā ~0,25ha)	Trīs nelieli ADT (kopā ~0,25ha)	
2.1.2.; 2.2.2.	Dzelzceļa nodalījuma josla no Krievu salas līdz Bolderājai	RRAT (Int.sag.); atļ.apb.augst.24 m; turpmākas izpētes un plānošanas ter.; 5 stāvi	RRT; stāvu kartē tikai kā dzelzceļa nodalījuma josla	
2.1.3.; 2.2.1.	Suži	ADT	SAT; 3 stāvi DZAT; 3 stāvi	1001280196
2.1.4.	Pilsoņu iela 13	AAT (PA)	PAT	1000560115
2.1.5.	Akadēmiķa M.Keldiša 18	DZAT; 9 stāvi	ADT	1000560115
2.1.6.a	VAS „Latvenergo” Zemitāni, Pūces iela	JAT	TAT	1000710099
2.1.6.b	Iļģuciemis, Lilijas iela b/n	DZAT	TAT	1000662043
2.1.6.c	Ulmaņa gatve	JAT	TAT	10000752079
2.1.6.d	Kantora iela	SAT	TAT	1001052121
2.1.6.e	Sila iela b/n	RRAT	TAT	1001211537
2.1.6.f	Lucavsala b/n	CAT	TAT	1000510178
2.1.6.g	Ķīšežera iela	CAT	TAT	1000842067
2.1.6.h	Bauskas iela b/n, Dienvidu tilts	ADT	TAT	1001190245
2.1.6.i	Ropažu iela 2	JAT	TAT	1000860294
2.1.6.j	Spilve, Daugavgrīvas iela	CAT	TAT	1000770210
2.1.6.k	Hapaka grāvis	RRAT	TAT	1000972036
2.1.6.l	Voleri, Daugavgrīvas iela	RRAT	TAT	1000770210
2.1.6.m	Vecāķi, Atlantijas iela 15	JAT	TAT	1001110786
2.1.6.n	Vecāķi, Mazsalacas iela b/n	AAT	TAT	1001202217
2.1.6.o	Akmens iela b/n, bibliotēka	JAT	TAT	1000490117
2.1.6.s	Ķengarags, Slāvu un Salaspils ielu krustojums	JAT, DZAT	TAT	
2.1.6.r	Garozes iela b/n, Krustojumā ar Skaistkalnes ielu	DZAT	TAT	1000520176
2.1.7.a	KM, Keramikas iela 2a	DZAT	TAT	
2.1.7.b	KM, Gobas ielā 33a	DZAT	TAT	
2.1.7.c	KM, Viestura prosp.20	DZAT	TAT	
2.1.7.d	KM, Bergu iela 7	DZAT	TAT	
2.1.7.f	Kandavas iela 16	JAT	TAT	
2.1.7.g	KM, Nautrēnu iela 24, Jugla	JAT	TAT	
2.1.7.h	KM, Krustpils iela 62a	JAT	TAT	
2.1.7.i	SC „Daugavgrīva”, Lēpju iela 4	RRAT	TAT	
2.1.8.; 2.2.3.	RD administratīvā centra teritorija	Noteikts jauns statuss ~ 50 ha lielai teritorijai		
2.1.8.; 2.2.3. (1)	starp O.Vācieša ielu, Uzvaras bulvāri un dzelzceļu	CAT (4 stāvi)	JAT (12 stāvi) ITS	

3.tabulas turpinājums

2.1.8.; 2.2.3. (2)	starp Jelgavas ielu, Vienības gatvi un dzelzceļu	PAT (7-9 stāvi)	JAT (12 stāvi) ITS	
2.1.8.; 2.2.3. (3)	starp dzelzceļu un Vilkaines ielu	TAT	JAT (12 stāvi) ITS	
2.1.8.; 2.2.3. ietvaros	starp Uzvaras bulvāri, Mārupīti un Arkādijas parka ZA stūrī	AAT (3 stāvi)	PAT (3 stāvi)	
2.1.9.; 2.2.2.	Dzelzceļa zemes nodalījuma josla Eksportosta - Mazā Vējzaķsala	precizētas robežas un nedaudz skartas AAT, CAT, JAT; stāvu skaits 5	TAT; stāvu kartē tikai kā dzelzceļa nodalījuma josla	
2.1.10.	Granīta iela	TAT	RRT	01001211525 01001214005
2.1.11.	Jaunciema gatve	PAT, JAT, AJ	JAT	1001130313
2.1.12.	Blakus stacijai „Rīga-Preču-2”;precizēts arī strāvu skaits	TAT; 3 stāvi	JAT; 5 stāvi	01001212580 01001212581 01001211277 01001212452
2.1.13.	Nod. josla Ziemeļblāzmas st. līdz Osta Rīnūžos	AAT, PAT, OT	TAT	
2.1.14.	Maskavas iela	TAT un ADT	JAT	1000780164
2.1.15.	Zasulauka iela	PAT	JAT	1000762171
2.1.16.; 2.2.8.	Mikroliegums jumstiņu gladiolai	DPTO	ADT	1000770210
2.1.17.; 2.2.8.	Mikroliegums smiltāju pļavai ar jūrmalas armēriju	AP	ADT	1001201521
2.1.18.; 2.2.8.	Mikrolieguma izveidošana Bukultu vecupei	SAT	ADT	1001280239
2.1.19.; 2.2.8.	Mikroliegums Juglas palienes pļavai	ADT	ADT	0100123--
2.1.20.	Krievu sala	RRAT	OO	
2.1.21.; 2.2.9.	Biķernieku iela	ADT	JAT	1000920018
2.1.22.; 2.2.10.	A.Deglava iela 130	ADT	PAT	1001212991
2.1.23.; 2.2.11.	Slokas iela	DZAT	ADT	01000802184 01000800917
2.1.24.	Maskavas iela	DZAT, JAT, ADT	PAT	1001256441
2.1.25.	Aizkraukles iela	SAT	JAT	01001150191 01001150276 01001152037 01001152038 01001152039
2.1.26.	Rostokas iela	DZAT; 12 stāvi	ADT	10009362165
2.1.27.	Zemes gabali Ezermalas un Ķīšežera ielu stūrīs	AP	PAT	01000842068 01000842037 01000842069 01000850112
2.1.27.a	Zolitūdes un Jūrkalnes ielas	AP	PAT	1000992141
2.1.27.b	Spilves iela	DZAT	PAT	1000772050
2.1.27.c	Dignājas un Rāmas ielas	JAT	PAT	01000730347 01000732178 01000732179 01000732180

3.tabulas turpinājums

2.1.27.d	Tīruma iela	DZAT	PAT	1000730066
2.1.27.e	Krīvu iela	JAT	PAT	1001152035
2.1.27.f	Stūrīša iela	JAT	PAT	1000922296
2.1.27.g	Bērzpils iela	DZAT	PAT	1000862050
2.1.27.h	Zemes un A.Saharova iela	ADT	PAT	1001210201
2.1.29.	A.Deglava iela	TAT; AJ; 3 stāvi	ADT	01000712753 01000712752
2.1.30.	Dombrovska iela	PAT	ADT; DZAT	1001110191
	Dombrovska iela	PAT	ADT	1001112091
	Siguldas prospekts	ADz	ADT	1000942011
2.1.31.	Lubānas iela b/n	JAT	ADT	1001211035
2.1.33.; 2.2.19.a	Gobas iela b/n	ADT	AAT; 9 stāvi	1000970158
2.1.34.a	Autostāvvietā Ziepniekkalna iela b/n	ADT	TAT	1000732111
2.1.34.c	Inčukalna iela b/n	ADT	TAT	1000900035
2.1.34.d	Brīvības gatve b/n	ADT	TAT	1001282081
2.1.34.d (1)	Brīvības gatve	JAT	TAT	
2.1.34.e	Krustpils iela 65A	JAT	TAT	1001212575
2.1.34.f	Tīraines iela b/n	RRAT (int.sag.)	TAT	1001072317
2.1.34.g	Kurzemes prosp.b/n	ADT	TAT	1000802337
2.1.35.	Slokas iela 41	JAT; 4 st	ADT	1000600038
2.1.35.a	Lielirbes iela 6	JAT	ADT	1000750872
2.1.35.b	Lielirbes iela 19	JAT	ADT	1000752151
2.1.35.c	A.Dombrovska iela b/n	PAT, SAT	ADT	1001112091
2.1.35d	Zebrenes iela b/n	JAT, SAT, ADT, 3 stāvi	ADT	1000992224
2.1.35.e	Stūrīša iela b/n	SAT	ADT	01000922226 01000922224
2.1.35.f	Sila iela b/n	RRAT	ADT	1001211537
2.1.35.g	Siguldas prospekts b/n	ADz	ADT	01000942009 01000942011
2.1.35.h	Dauguļu iela b/n	SAT; 4 stāvi	ADT	01001062318 01001062319
2.1.36.	Izglītības iestādes; Vecmīlgrāvja 1.līnija 41	DZAT	PAT	
2.1.36.b	Lubānas iela 127	DZAT	PAT	
2.1.36.c	Jaunrozes iela 12	DZAT	PAT	
2.1.36.d	Jāņa Grestes iela 3	DZAT	PAT	
2.1.36.e	Tīnūžu iela 1	DZAT	PAT	
2.1.36.f	Ilūkstes iela 28	DZAT	PAT	
2.1.36.g	Akadēmiķa M.Keldiša 5	DZAT	PAT	
2.1.36.h	Akadēmiķa M.Keldiša 32	DZAT	PAT	
2.1.36.i	Ilūkstes iela 2	JAT	PAT	
2.1.36.j	Ogres iela 8	DZAT	PAT	
2.1.36.k	Aglonas iela 4A	DZAT	PAT	
2.1.36.l	Salaspils iela 18/5	DZAT	PAT	
2.1.36.m	Malnavas iela 4	DZAT	PAT	
2.1.36.n	Maskavas iela 289	DZAT	PAT	
2.1.36.o	Maskavas iela 268	DZAT	PAT	
2.1.36.p	Maskavas iela 266	DZAT	PAT	
2.1.36.r	Maskavas iela 254	DZAT	PAT	

3.tabulas turpinājums

2.1.36.s	Dammes iela 44	DZAT	PAT	
2.1.36.t	Dārza iela 19	DZAT	PAT	
2.1.36.u	Dammes iela 42	DZAT	PAT	
2.1.36.v	Kristapa iela 39	JAT	PAT	
2.1.36.z	Slokas iela 126A	DZAT	PAT	
2.1.36.A	Slokas iela 209	DZAT	PAT	
2.1.36.B	Slokas iela 211	DZAT	PAT	
2.1.36.C	Slokas iela 207	DZAT	PAT	
2.1.36.D	Buļļu iela 33	DZAT	PAT	
2.1.36.E	Alīses iela 19	DZAT	PAT	
2.1.36.F	Vecumnieku iela 5A	DZAT	PAT	
2.1.36.G	Vecumnieku ielā 7	DZAT	PAT	
2.1.36.H	Tapešu ielā 48	DZAT	PAT	
2.1.36.I	Valdeķu ielā 58	JAT	PAT	
2.1.36.J	Zolitūdes ielā 40	DZAT	PAT	
2.1.36.K	Purvciema ielā 32	DZAT	PAT	
2.1.36.L	Ilūkstes ielā 101/4	DZAT	PAT	
2.1.36.M	Marsa gatvē 8	DZAT	PAT	
2.1.36.N	Saktas ielā 7	DZAT	PAT	
2.1.36.O	Biķernieku ielā 45	DZAT	PAT	
2.1.36.P	Madonas ielā 32	DZAT	PAT	
2.1.36.R	Dzelzavas ielā 87	DZAT	PAT	
2.1.36.S	Andromedas gatvē 3	DZAT	PAT	
2.1.36.T	Ūnijas ielā 83	DZAT	PAT	
2.1.36.U	Vaidavas ielā 11	DZAT	PAT	
2.1.36.V	Riekstu ielā 14	DZAT	PAT	
2.1.36.Z	Tālavas gatvē 7	DZAT	PAT	
2.1.36.1	Palangas ielā 1A	DZAT	PAT	
2.1.36.2	Slokas ielā 126	DZAT	PAT	
2.1.36.3	Zolitūdes pirmsskola, Zolitūdes ielā 42	DZAT	PAT	
2.1.37.	Bauskas iela 88	RRAT	JAT	1000520169
2.1.38.	Dzelzavas iela b/n	TAT	JAT	1000712452
2.1.39.	Ziepniekkalna iela b/n	ADT	JAT; 3stāvi	1000730074
2.1.40.	Rusova iela 1 un 1c	AJ; 9 stāvi	JAT; 9 stāvi	01000852045 01000852073
	Starp Rusova, Ungura un Sāruma ielām	CAT; AAT	AAT; JAT (DZ); CAT	
2.1.41.	Biķernieku iela b/n	SAT	JAT (Dz)	01000922009 01000920631
2.1.42. 2.2.1.	Jāpogu iela b/n, noteikts maks stāvu skaits	ADT (nav stāvi) un SAT (3 stāvi)	SAT (3 stāvi)	1001252007
2.1.43.	Airu iela b/n	AP	AAT	1001201067
2.1.44.	Juglas iela b/n	PAT	JAT	1001232271
2.1.45.	Gulbju iela 45a	PAT	JAT	1001192108
2.1.46.	Pakalniešu iela b/n	TAT	JAT	1000912001
2.1.47.	Kuldīgas iela 23A un 25	AP	DZAT	01000640288 01000640085
2.1.48.	Vilkaines iela 3,3,3A	TAT; nebija noteikts	JAT; 4 stāvi	01000552039 01000550048

3.tabulas turpinājums

2.1.49.	Starp Deglava, Lubānas, perspektīvo Rembates ielu	CAT un JAT	JAT	01001212812 01001212629 01001212631 01001212750 01001212718 01001210990 01001210989 01001210987 01001212898 01001210973 01001210988 01001210984 01001210985 01001210986 01001210983 01001212705
2.1.49.	Starp Deglava, Lubānas, perspektīvo Rembates ielu	CAT un JAT	JAT	01001210982 01001210977 01001210978 01001210980 01000920545 01000920586 01000920758
2.1.50.	Kuldīgas iela 45B	JAT	AAT	
1-1	Pie Gaiļezera ADT kadastru robežās	DZAT	ADT	
1-6	Pie Mārupītes Codes ielā	SAT	ADT	
1-10	Jaunciema gatves un Kanāla ielas rajonā	JAT	PAT	
1-13	pie Jūrmalas gatves un Anniņmuižas bulvāra krustojuma	JAT	ADT	
1-14	pie Cementa ielas	DZAT	ADT	
1-15	pie Lielupes un Gobas ielām	DZAT (5 stāvi)	ADT	
1-11	pie Lielupes un Jātņieku ielas	SAT (3 stāvi)	ADT	
1-16	pie Buļļu un Dzirciema ielu krustojuma	JAT	ADT	
1-17	starp mazo Kandavas un Tapešu ielu	JAT (3 stāvi)	ADT	
1-18	starp Lidoņu un Spilves ielām	DZAT (13 un 5 stāvi)	ADT	
1-19	pie Maskavas un mazā Kalna ielām	DZAT (5 stāvi)	ADT	
1-20	starp Sesku un Zeltiņu ielām	DZAT (5 stāvi)	ADT	
1-21	Bauskas-Skaistkalniešu ielu krustojumā	DZAT (5 stāvi)	ADT	
1-22	Starp Augšzemes un Liedes ielām	DZAT	ADT	
1-23	Slokas ielā 41a	JAT (3 stāvi)	ADT	
1-24	Stērstu un Mazās Stērstu ielas krustojumā	DZAT	ADT	
1-25	Liču ielā	SAT	ADT	

3.tabulas turpinājums

1-29	Jaunciema gatve un Steķu iela	AAT	ADT	
1-12	starp O.Vācieša ielu, Uzvaras bulvāri un dzelzceļu	CAT (4 stāvi)	JAT (12 stāvi) ITS	
4.1.	Valsts pārvaldes funkciju veikšanai nepieciešamie zemes gabali (izglītības, sporta nozarē)	Precizētas robežas un līdz ar to uzrādās kā grozījums		
4.1.	Valsts pārvaldes funkciju veikšanai nepieciešamie zemes gabali (izglītības, sporta nozarē) ietvaros	DZAT	PAT	
Apbūves stāvu skaits				
Grozījuma Nr.	Objekts	Esošais atļautais stāvu skaits	Plānotais (atļautais) stāvu skaits	Kadastra numurs
2.2.1.	Savrupmāju apbūves teritorijā esošiem zemes gabaliem maks. 3 stāvi			
2.2.2.	Precizētas dzelzceļa nodalījumu joslas - no Krievu salas līdz Bolderājai	atļ.apb.augst.24 m; turpmākas izpētes un plānošanas ter.; 5 stāvi	paredzēta tikai kā dzelzceļa nodalījumu josla	
2.2.2.	Dzelzceļa zemes nodalījuma josla Eksportosta - Mazā Vējaķalsala	5	paredzēta tikai kā dzelzceļa nodalījumu josla	
2.2.2.	Dzelzceļa zemes nodalījuma josla Ziemeļblāzmas stacija līdz Osta Rīnūžos	atļ.apb.augst.24 m; turpmākas izpētes un plānošanas ter.; 5 stāvi	paredzēta tikai kā dzelzceļa nodalījumu josla	
2.2.3.	RD jaunais administratīvais centrs	3; 4; 5; 7-9	3; 4; 5; 7-9, Torņakalna administratīvā centra detālplānojuma teritorija	
2.2.5.	Jaunmoku iela	6	5	01000750208 01000752268
2.2.6.	Maskavas iela	3	5	1000780164
2.2.7.	Suži	bija ADT	3	1001280196
2.2.8.	Mikroliegums smiltāju pļavai ar jūrmalas armēriju	ADT un 3 stāvi šajā teritorijā	ADT	1001201521
2.2.8.	Mikrolieguma izveidošana Bukultu vecupei	SAT	ADT	1001280239
2.2.8.	Juglas palienes pļavai mikroliegums	bija ADT	ADT	0100123--
2.2.9.	Biķernieku iela, skat. 2.1.21.	ADT	5	1000920018
2.2.10.	A.Deglava iela 130, skat. 2.1.22.	ADT	4	1001212991
2.2.11.	Slokas iela; skat. 2.1.23.	DZAT; 5stāvi	ADT	01000802184 01000800917

3.tabulas turpinājums

2.2.13.	Mīlgrāvja iela un Čiekuru iela	5	17	01000682082 01000682083
2.2.14.	Vidzemes priekšpils. starp Stirnu, Dzelzavas, Vaidavas un Ieriķu ielām	17	9	
2.2.15.	Akadēmiķa M.Keldiša iela 18	9	24	1001212777
2.2.16.	Sarkandaugavas vēsturiskā apbūve	9	5	
2.2.19.	Gaigalas iela b/n	5	9	1000972171
	Gobas iela b/n; 2.1.33.	ADT	9	1000970158
2.2.20.	Zemes gabals gar Ozolciema ielu	5	9	1000792072
2.2.21.	Kuldīgas iela 21 un 23	4	3	01000640175 01000640289
2.2.22.	Zemes gabali starp A.Sakses ielu, Ezermalas, Bernātu ielu	17	12	01000842046 01000840525 01000840531 01000840424
2.2.22.	Zemes gabali starp A.Sakses ielu, Ezermalas, Bernātu ielu	17	3	01000842086 01000840426 01000842058 01000840309
2.2.23.	Zemes gabali starp A.Deglava, Lubānas, persp. A.Deglava ielas turpinājumu līdz Kaivas ielai	18-24	3	0100121984 0100121985 0100121986 010001210983 010001212705 01001210977 01001210978 01001210980 01000920545 01000920586 01000920758
2.2.23.	Zemesgabali starp A.Deglava, Lubānas, persp. A.Deglava ielas turpin. līdz Kaivas ielai	18-24	4 un nelielam gabalam 24 stāvi	10001211563
2.2.24.	Krasta iela 99 Austuves iela 5C	4	9	1000722008 01000722001
2.2.25.	Zemes gabali starp Ezermalas, M.Ķempes, Kokneses prosp.	17	12	01000840553 01000840552 01000840551 01000840554 01000840555 01000840556 01000842020 01000840063
2.2.25.	Zemes gabali starp Ezermalas, M.Ķempes, Kokneses prosp.	17	3	01000840429 01000840419
2.2.26.	Lejupes iela 3	17; 9; 5	9	1001190288
2.2.27.	Akadēmiķa M.Keldiša iela b/n	9	17	01001212789 01001212297
2.2.28.	Maskavas iela 192	5	9	1000480070
2.2.29.	Krasta iela 74	6	12	1000722037
2.2.31.	Rusova iela 1	25 un vairāk	24	1000852045

3.tabulas turpinājums

Grozījumu bloks 2.3. noteikts ar Rīgas domes 01.08.2006. lēmumu Nr.1369 „Par būvniecības un rekonstrukcijas moratorija noteikšanu mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās” noteiktajos zemes gabalos				
Grozījuma Nr.	Adrese	Esošais teritorijas plānojums; esošais atļautais stāvu skaits	Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana; plānotais atļautais stāvu skaits	Kadastra numurs
2.3.	Ozolciema iela 16 k-2, k-6, k-7	DZAT	ADT	1072157, 1072244 un 107 b/n
2.3.	Valdeķu iela 56,56 k-1, 58	PAT	ADT	0792118
2.3.	Akadēmiķa M.Keldiša iela 5, 7	DZAT	ADT	1212364
2.3.	Maskavas iela 252 k-7	DZAT	ADT	0780323
2.3.	Maskavas iela 254 k-7	DZAT	ADT	0782255, 0782256, 0782257
2.3.	Maskavas iela 256 k-7	DZAT	ADT	0780331, 0782171
2.3.	Maskavas iela 258 k-7	DZAT	ADT	0782347
2.3.	Izvaltas iela b/n	DZAT	ADT	0780408
2.3.	Tadaiķu iela 1	DZAT	ADT	0740190, 0740196
2.3.	Maskavas iela 250 k-8	DZAT	ADT	0720175
2.3.	Maskavas iela 250 k-7	DZAT	ADT	0720170 (0720126, 0722194)
2.3.	Salaspils iela 14A	PAT	ADT	0782189
2.3.	Ogres iela 8	DZAT	ADT	0720059
2.3.	Hermaņa iela 13	DZAT	AAT	0570012, 0570013, 0570020, 057002, 0570221, 0572002, 0572014, 0572044
2.3.	Hermaņa iela 11A	DZAT	AAT	0570175
2.3.	Ilūkstes iela 10	DZAT	ADT	1211238, 1212455, 1212517, 1212525
2.3.	Nometņu iela	DZAT	ADT	0572039
2.3.	Viršaišu iela 9	DZAT	ADT	0460070, 0460135, 0460137
2.3.	A.Saharova iela 27-35	DZAT	ADz	1210201, 1210215, 1213530
2.3.	Kristapa iela 14, 16, 18	DZAT	ADT	0602061
2.3.	Gregora iela 4	JAT	ADT	0642047
2.3.	Melnšila iela 16, 18, 20, 22, 24	DZAT	ADT	0602059

3.tabulas turpinājums

2.3.	A.Bieziņa iela 7	DZAT	ADT	0992167
2.3.	A.Deglava iela 104, 106	DZAT	ADT	0710206, 0712290, 0712786
2.3.	Zebiekstes iela 1, 3	DZAT	ADT	0710206, 0712148, 0712647, 0712754
2.3.	Dārza iela 17	DZAT	ADT	0640049
2.3.	Dārza iela 34, 36, 36A, 38	DZAT	ADT	0642082, 0642136
2.3.	Nīcgales iela 22	PAT	ADT	0702088
2.3.	Progresā iela 12, 16	JAT	ADT	0802309
2.3.	Zentenes iela 15 k-1, 17, 19, 22	DZAT	ADT	1170145, 1170156, 1170220, 1172072
2.3.	Staiceles iela 7, 9, 13, 15	DZAT	ADT	0702141
2.3.	Slokas iela 173, 175	DZAT	ADT	0800917, 0802184
2.3.	Slokas iela, Saulgožu iela 114, 2, 4	DZAT	ADT	0670126, 0670127, 0670128, 0670129, 0670130, 0670553, 0672027
2.3.	Induļa iela (Medņu stūris) 4	PAT	ADT	0700102, 0701032
2.3.	Ūnijas iela 78	DZAT	ADT	0700051, 0702324, 0702453
2.3.	Kr.Barona iela 107	PAT	ADT	0272004
2.3.	Braslas iela 16, 18	PAT	ADT	0700906
2.3.	Ūnijas iela 36	DZAT	ADT	0700196, 0702389, 0702474 un 70 b/n
2.3.	Dammes iela 20	DZAT	ADT	0802338
2.3.	Riekstu iela 13	DZAT	ADT	b/n - grupa 63, 67 vai 77
2.3.	Biķernieku iela 35A un 37	DZAT	ADT	0892066
2.3.	Kastrānes iela 2, 4A	DZAT	ADT	0890272, 0892103
2.3.	Hospitāļu - Miera ielas st.	JAT	ADT	0240035
2.3.	Katrīnas dambis 21 un 27	JAT	ADT	0120121
2.3.	Spilves iela 25A	DZAT	ADT	07702050, 0772064
2.3.	Laktas iela (Hospitāļu iela 55) 6	PAT	AAT	0170067
2.3.	Ropažu iela 32	DZAT	ADT	0860440, 0862055
2.3.	Juglas iela 17, 17A	DZAT	ADT	0922238

3.tabulas turpinājums

2.3.	Juglas iela 12, 12 k-3, 14, 14	DZAT	AAT	0920039, 0920040, 0920229, 0922248
2.3.	Viestura prospekts 41	DZAT	ADT	0952112
2.3.	Sliežu iela 11	DZAT	ADT	0952052
2.3.	Viestura prospekts 77	DZAT	ADT	0952011
2.3.	Viestura prospekts 59, 63	DZAT	ADT	0952108
2.3.	Lielupes iela 46-68	DZAT	ADT	0972102, 0972176
2.3.	Gobas iela 29	DZAT	ADT	0972159
2.3.	Parādes iela 5B	DZAT	ADT	1030048, 1032069 un b/n
X	Jāņogu iela b/n	JAT; 3 stāvi	ADT	
X	Rusova iela 1 un 1c	AJ; CAT 9 stāvi	AJ; CAT 3 stāvi	
X	Pie Rusova ielas divi gabali	5 stāvi	9 stāvi	
X	Pie Rusova ielas	9 stāvi	24 stāvi	

4. tabulā apkopoti grozījumi teritorijas plānotajā (atļautajā) izmantošanā, ko paredzēts īstenot Rīgas brīvostas teritorijā. Arī šīs teritorijas kartē apskatāmas 4. un 5.pielikumā.

4.tabula

Rīgas brīvostas teritorijā veiktie grozījumi

Rajons	Vieta	Rīgas TP 2006.- 2018. plānotā (atļautā) izmantošana	Grozītā plānotā (atļautā) izmantošana
Mangaļu pussala	Teritorija šaurā joslā gar Rīgas jūras līča piekrasti	Dabas pamatne*	OA
	Teritorija starp liedaga daļu un valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” robežu	Dabas pamatne	OO
	Valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” teritorija abpus Saivas ielai	Sabiedrisko iestāžu teritorija	OO, ko detalizējot, – Fortifikācijas būvju teritorija
	Teritorijas no valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” robežas pie Saivas ielas līdz Mangaļsalas ielai	Sabiedrisko iestāžu teritorija	OAP
	Mangaļsalas ielas un Traleru ielas stūris	Ostu teritorijas	OJ

* Neskatoties uz to, ka kopš Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam spēkā stāšanās brīža attiecībā uz Rīgas pilsētu tiek lietots termins „Apstādījumu un dabas teritorija”, ņemot vērā to, ka attiecībā uz Rīgas brīvostu spēkā ir Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam, vides pārskatā viscaur lietots arī termins „Dabas pamatne”.

4.tabulas turpinājums

Mangaļu pussala	Teritorija no Mangaļsalas ielas līdz Audupei	Ostu, Jauktās ražošanas un Dabas pamatnes teritorijas	OO
		Mazstāvu dzīvojamās teritorijas	OJ
	Teritorija, kas robežojas ar Audupi	Ostu teritorijas	OJ
	Pats pēdējais (tālākais) zemes gabals pie Audupes	Dabas pamatne	OJ
Rīnūži & Vecmīlgrāvis	No Audupes līdz Meldru un M.Rinkas ielu krustojumam	Rūpniecības un Ostu teritorijas	OO
	Neliela Ostas teritorijas daļa, kas iziet otrā pusē Laivinieku ielai	Sabiedrisko iestāžu un Dabas pamatnes teritorija	OJ
	Šaura josla gar pašu Audupi SIA „Naftimpeks” teritorijā	Dabas pamatne	OO
Vecmīlgrāvis	SIA „Port Mīlgrāvis” teritorija	Dabas pamatne	OO un OJ
	Teritorija Skuju ielas tuvumā	Dabas pamatne	OAP
	Teritorija no Melīdas ielas līdz Gāles ielas galam	Dabas pamatne	OJ
	Teritorija gar Gāles ielas likumu	-	OA
	Teritorija no Gāles ielas līdz Mīlgrāvja šķērsojumam	Rūpniecības teritorijas	OO
Jaunmīlgrāvis & Sarkandaugava	SIA "Vega Stividoris" teritorija	Rūpniecības teritorijas	OR
	Teritorija no Jaunmīlgrāvja līdz Kundziņsalas tiltam	Rūpniecības, Ostu, Jauktās ražošanas un Dabas pamatnes teritorija	OO
Ostas teritorija tieši aiz Kundziņsalas tilta	Ostas teritorija, kas atrodas tieši aiz Kundziņsalas tilta	Dabas pamatne	OA
	Ostas teritorijas, kas atrodas tieši aiz Kundziņsalas tilta, A mala	Dabas pamatne	TAT
Kundziņsala	Kundziņsalas dzīvojamā apbūve	Turpmākās izpētes un plānošanas terit.	OJ
	Teritorija gar dzīvojamās apbūves A pusi līdz Sarkandaugavas kanālam	Dabas pamatne	OA
	Teritorija gar dzīvojamās apbūves A pusi līdz Sarkandaugavas kanālam (uz Z no Kundziņsalas tilta)	Dabas pamatne	OJ
Kundziņsala	Teritorija gar dzīvojamās apbūves A pusi līdz Sarkandaugavas kanālam (uz D no Kundziņsalas tilta līdz dzīvojamās apbūves D robežai)	Dabas pamatne	OJ
	Teritorija visapkārt Kundziņsalas dzīvojamajai apbūvei līdz pat tās robežai	Rūpniecības teritorijas	OA

4.tabulas turpinājums

Kundziņšala	Nelielais Kundziņsalas izvirzījums uz DA no dzīvojamās apbūves teritorijas	Dabas pamatne	ŪT
	Kundziņsalas Z gals	Dabas pamatne un Darījumu iestāžu apbūves teritorija	OO
	Pārējā Kundziņsalas teritorija	Ostu teritorija	OO
Iļģuciems (SIA „Port Magnat” teritorija)	SIA „Port Magnat” teritorija	Darījumu iestāžu un Dabas pamatnes teritorija	OO
Voleri	Voleru D gals gar Daugavu	Dabas pamatne	OO
Voleri & Krēmeri & Krievu sala	Teritorija, kas izvietota uz R no augstāk minētā grozījuma teritorijas	Dabas pamatne	OJ
	Teritorija no Bekera grāvja gala līdz Krēmeru dabas lieguma D robežai platībā līdz pat Daugavgrīvas šosejai	Dabas pamatne	OO
	Teritorija Voleros līdz Krēmeru dabas lieguma D robežai	Rūpniecības teritorijas	OO
Krēmeru dabas liegums	Krēmeru dabas lieguma teritorija	Dabas pamatne	OA
	Esošās dzīvojamās apbūves teritorija Voleros un Krēmeros	Rūpniecības un Dabas pamatnes teritorijas	OJ
	Teritorija ap Krēmeru dabas liegumu no Daugavgrīvas šosejas līdz dabas lieguma teritorijai	Dabas pamatne	OO
Pārējā Krievu salas daļa	Šaura josla gar Krievu salas R malu līdz SIA „Lindeks” teritorijas Z galam	Dabas pamatne	OO
	Pats salas Z gals	Dabas pamatne	OŪ
	Pārējā teritorija	Rūpniecības teritorijas	OO
Spilves lidlauks	DA sektors	Dabas pamatne	OJ
	R malas sektors	Dabas pamatne	OL
	ZA daļas sektors	Dabas pamatne	OR
	Josla lidlauka R malā gar Spilves grāvi un Hapaka grāvi	Dabas pamatne	OA
Beķermuiža	Teritorijas sektors tās DR malā	Dabas pamatne un Jauktās ražošanas teritorija	OL
	Beķermuižas teritorija līdz Daugavgrīvas šosejai	Dabas pamatne un Jauktās ražošanas teritorija	OR
	Teritorija starp Hapaka grāvi, Daugavgrīvas šoseju un Bekera grāvi	Dabas pamatne un Ostu teritorija	OO
Spilves pļavas	Teritorija gar Hapaka grāvi līdz projektējamajam dzelzceļa pievedceļam uz Krievu salu	Dabas pamatne	OL

4.tabulas turpinājums

Spilves pļavas	Teritorija starp projektējamo Piejūras maģistrāli un Daugavgrīvas ielu	Darījumu iestāžu, Rūpniecības, Jauktās ražošanas un Dabas pamatnes teritorija	OR
	Joslas visapkārt Spilves pļavām (teritorijai, ko norobežo Daugavgrīvas iela, Hapaka grāvis un Ostas robeža), kā arī Spilves pļavu DR stūris (starp esošo dzelzceļu uz Bolderāju un tam paralēli projektētu ielu) un laukums starp Daugavgrīvas šoseju un Brīvostas robežu	Dabas pamatne	OA
	Pārējā Spilves pļavu teritorija	Dabas pamatne	OR
	Nav dzelzceļa pievedceļa uz Krievu salu no Bolderājas preču stacijas		Tiek paredzēta papildus dzelzceļa pievedceļa izbūve
A/S „Latvijas finieris” teritorija	A/S „Latvijas finieris” teritorija	Dabas pamatne un Rūpniecības teritorija	OR
Bolderāja	Dzīvojamā rajona Z mala pretī Mīlestības saliņai	Dabas pamatne un Sabiedrisko iestāžu teritorija	OAP
	Dzīvojamā rajona Z malas A gals	Sabiedrisko iestāžu teritorija	OAP
	Teritorija, ko norobežo Hapaka grāvis un Loču kanāls	Sabiedrisko iestāžu teritorija	OJ
	Šaura josla, kas stiepjas uz D no iepriekšējā grozījuma teritorijas	Dabas pamatne	OA
Mīlestības saliņa	Mīlestības saliņa	Dabas pamatne	OA
Daugavgrīvas cietoksnis	Josla ap Daugavgrīvas cietokšņa ZR un DA malu	Darījumu iestāžu teritorija	OAP
	Josla ap Daugavgrīvas cietokšņa A malu gar Hapaka grāvi	Sabiedrisko iestāžu un Dabas pamatnes teritorija	OO
	SIA „La Con” nomātās teritorijas Z gals	OŪ	OO
	Uzbērts izvirzījums virs SIA „LD sistems” nomātās teritorijas	Sabiedrisko iestāžu teritorija	ŪT
	SIA „La Con” nomātā teritorija	Sabiedrisko iestāžu teritorija	OO
	Pārējā teritorija no Daugavgrīvas cietokšņa līdz SIA „Freja” nomātās teritorijas R robežai	Dabas pamatne un Rūpniecības teritorija	OO

4.tabulas turpinājums

Teritorija, ko norobežo Brīvostas robeža un Flotes iela	Teritorija, ko norobežo Brīvostas robeža un Flotes iela	Rūpniecības, Jauktās ražošanas, Tehniskās apbūves un Dabas pamatnes teritorija	OR
	Pirms šī grozījuma izvirzīšanas, bija paredzēts, ka dzelzceļš tiek rekonstruēts un Flotes iela pagarināta līdz pat projektējamajiem termināļiem Rīgas jūras līcī		Grozījums paredz dzelzceļu rekonstruēt īsākā posmā – līdz SIA „Freja” teritorijas R stūrim, tāpat arī Flotes ielu
Daugavgrīva – teritorija starp Ziemas ostu un Rīgas jūras līci	Komētfrota dambja galvas daļa	Sabiedrisko iestāžu teritorija	OO
	Rīgas jūras līča liedaga daļa no Daugavas uz DA	Dabas pamatne un Sabiedrisko iestāžu teritorija	OAP
	SIA „Bolderājas kuģu remontu rūpnīca” nomātā teritorija	Rūpniecības teritorija	OO
Daugavgrīva – teritorija starp Ziemas ostu un Rīgas jūras līci	Pārējā teritorija starp Ziemas ostu un Rīgas jūras līci	Dabas pamatne un Sabiedrisko iestāžu teritorija	OO

5.tabula

Lidostas „Rīga” teritorijā veiktie grozījumi

Grozījuma Nr.	Novietojums	Esošais teritorijas plānojums; esošais atļautais stāvu skaits	Plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana; plānotais atļautais stāvu skaits
2.1.28.L1		JAT	L _R
2.1.28.L2	Zemes gabals gar K. Ulmaņa gatvi	AAT;JAT; ADT; DZAT	L _R
2.1.28.L4	Uz R no grozījuma L1 teritorijas	ADT	L _R
2.1.28.L5	Uz R no lidostas pārvada, pie pašas Rīgas admin. robežas	ADT;RRAT;JAT	L _J
2.1.28.L6	Uz R no lidostas pārvada (pie pārvada), pie Rīgas administratīvās robežas	ADT; RRAT; AAT; JAT	L _J
2.1.28.L7	Zemes gabals Mūkupurvā	ADT	L _L
2.1.28.L8	Uz R no Mūkupurva	SAT	L _R
Dzelzceļa atzars no Jūrmala-Rīga uz lidostu	Divi atzari, kas apvienojas D virzienā no Jūrmalas-Rīgas dzelzceļa	JAT, SAT, autoceļš sarkanajās līnijās	TAT, dzelzceļa līnija
Ja netiek realizēts dzelzceļa atzars uz lidostu, tad -	Divi atzari, kas apvienojas D virzienā no Jūrmalas-Rīgas dzelzceļa	Atzara (1) vietā Atzara (2) vietā	Autoceļš Nebūs transporta infrastruktūras, tikai L _R

2.2. Grozījumu izvērtējuma metodoloģija

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu vērtēšanas metodikas izvēle atspoguļo vērtējamā objekta sastāvu – grafiskās daļas ar atsevišķām grozījumu vienībām, apbūves noteikumu un paskaidrojuma raksta grozījumi un aizsargjoslu noteikšanas metodikas izmaiņas un to atspoguļojums teritorijas plānojuma grafiskajā daļā – un to var nosacīti sadalīt trīs atsevišķos blokos:

- Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma grafisko daļu grozījumu izvērtējuma metodika;
- Grozīto Apbūves noteikumu un paskaidrojuma raksta vērtēšanas metodika;
- Grozījumu aizsargjoslās vērtēšanas metodika.

Šajos trīs blokos vērtēšanas būtība ir identificēt izmaiņas un izdalīt būtiskākās no tām, kuras tālāk tiek detalizēti vērtētas SIVN Vides pārskatā. Papildus šim detalizētajam, katras atsevišķas grozījumu vienības izvērtējumam minētajos trīs blokos, izvērtētas arī iespējamās summārās grozījumu ietekmes, kas veido ceturto izvērtējuma bloku. Katram no grozījumu blokiem izvēlēta sava vērtēšanas metodika.

2.2.1. Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma grafisko daļu grozījumu izvērtējums

Lai no potenciālās ietekmes uz vidi aspekta identificētu būtiskus plāna grafisko daļu grozījumus, ko nepieciešams vērtēt detalizēti, Rīgas teritorijas plāna grozījumu stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma process ir sadalīts sekojošās daļās:

- grozījumu apzināšana;
- kritēriju izstrāde teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas izmaiņu un apbūves atļautā stāvu skaita izmaiņu būtiskuma vērtēšanai;
- detalizēti vērtējamo (būtisko) grozījumu identifikācija;
- būtisko grozījumu detalizēta izvērtēšana;
- summāro ietekmju identificēšana un izvērtēšana.

Darbs, sākot jau ar grozījumu apzināšanu līdz pat būtisko grozījumu detalizētai izvērtēšanai, noritējis ciešā mijiedarbībā ar grozījumu izstrādātāju – Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentu. Izvērtējot grafiskās daļas 2008.gada 15.jūlija versiju, kā arī grozīto Apbūves noteikumu 1.redakciju, par atklātajām nepilnībām un potenciāli visnegatīvāk vērtējamajiem grozījumiem informēti attiecīgie speciālisti, kuri grafiskās daļas jaunākajās versijās un Apbūves noteikumu nākamajās redakcijās izdarījuši labojumus. Līdz ar to ir realizēts likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3.pantā noteiktais princips: „ietekmes novērtējums izdarāms pēc iespējas agrākā paredzētās darbības plānošanas, projektēšanas un lēmumu pieņemšanas stadijā”, un tā rezultātā novērsta nepilnības teritorijas plānojuma grafiskajā daļā un Apbūves noteikumos un novērsta vairākas izmaiņas, kuras radītu negatīvu ietekmi uz vidi.

Tomēr šāda vienlaicīga darbu organizācija rada SIVN izstrādātājiem arī sarežģījumus, jo vērtējums tiek veikts vienai Plānojuma redakcijai, bet tajā pašā laikā top jau nākamā. SIVN Vides pārskats izstrādāts Plānojuma galīgajai redakcijai, kas datēta 30.03.2009, tomēr SIVN VPP ir iekļauts arī redakcionālo izmaiņu, kuras veiktas sabiedriskās apspriešanas rezultātā pēc šī datuma, vērtējums un pēdējās šāda veida izmaiņas teritorijas plānojuma grozījumos veiktas līdz 11.05.2009.

Grozījumu apzināšana veikta, izmantojot RD 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” grafisko daļu „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” (sākotnēji 15.07.2008. versiju, darba gaitā pilnveidotās versijas līdz pat 30.03.2009. versijai) un Darba uzdevumu grozījumu izstrādei Rīgas domes 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” grafiskās daļas „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana M1:10000” un „Apbūves stāvu skaita plāns 1:1000”.

Grafiskajās daļās veiktie grozījumi izriet no darba uzdevuma un, pilnveidojot grozījumu grafiskās daļas, galīgajā redakcijā papildus iekļautie grozījumi izriet no iekļautajiem sniegtajiem iestāžu un iedzīvotāju priekšlikumiem un grozījumu un SIVN izstrādātāju sadarbības rezultātā veiktajām izmaiņām. Grozījumi (katra vienība vai vienību bloks) apkopoti tabulā: katram no tiem dots numurs, pārbaudīts grozījuma mērķis (no kā uz ko ir grozīts), orientējoši novērtēta grozījuma platība. Esošo plānoto (atļauto) teritorijas izmantošanu iespējams pārbaudīt, izmantojot Rīgas ģeogrāfiskās informācijas sistēmu, kas pieejama interneta vietnē www.rigis.lv, esošās plānotās (atļautās) izmantošanas karte (negrozītā karte) pievienota arī 4.pielikumā, bet grozītā – 5.pielikumā. Šajā darba posmā iespējams identificēt arī atsevišķas nepilnības grafiskajā daļā un sadarbības rezultātā tās novērst.

Jāuzsver, ka, neskatoties uz to, ka gan darba uzdevumā, gan šī SIVN Vides pārskata tekstā minēts „grozījumi Rīgas teritorijas plānojumā 2006. - 2018.gadam”, attiecībā uz Rīgas brīvostas teritoriju grozījumi izdarīti Rīgas attīstības plānā 1995. – 2005.gadam un attiecīgajos Rīgas pilsētas apbūves noteikumos.

Kritēriju izstrāde teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas izmaiņu un apbūves atļautā stāvu skaita grozījumu būtiskuma vērtēšanai. Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma - grafiskās daļas „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” katra izmaiņu vienība un grafiskās daļas „Apbūves stāvu skaita plāns” katra izmaiņu vienība - grozījumi pēc savas būtības atšķiras pēc grozāmā zemes gabala platības, novietojuma (tajā skaitā arī īpaši aizsargājamu dabas teritoriju, kultūras pieminekļu vai attiecībā uz rūpnieciska rakstura grozījumiem arī dzīvojamo rajonu tuvuma aspektā), pēc esošā (reālā) zemes lietojuma, un pēc esošās (atļautās) izmantošanas, no kā izriet arī grozījuma ietekme uz vidi.

Plānotās (atļautās) izmantošanas izmaiņu un apbūves atļautā stāvu skaita grozījumu vērtēšanai izvirzīti trīs pamatkritēriji, kuri ļauj kompleksi novērtēt grozījumu potenciālo ietekmi uz vidi un nepieciešamību konkrēto grozījumu vērtēt detalizēti (lokāli un summāri). Kritēriji izriet no pašlaik teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veida izmaiņām uz plānoto (atļauto) izmantošanas veidu, atrašanās vietas attiecībā pret īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kultūras pieminekļu izvietojuma, apdzīvotu rajonu tuvuma un teritorijas platības. Kritēriju apraksts, to nozīmīgums un vērtēšanas skala dota 5.tabulā. Visi kritēriji vērtēti skalā no 0 līdz 5, ar 0 saprotot visnebūtiskākos un ar 5 - visbūtiskākos plāna grozījumus. Kritērija proporcija (no 1 – mazāka nozīme līdz 2 – lielāka nozīme) raksturo kritērija nozīmību kopējā izvērtējumā.

6. tabula

Grozījumu būtiskuma vērtēšanas kritēriji un to raksturojums

N.p.k.	Kritērijs	Apraksts	Vērtēšanas skala		Kritērija proporcija
			0	ADT AAT un SAT DZAT un PAT CAT un JAT TAT RRAT	
1.	Atļautās teritorijas izmantošanas izmaiņas (no kāda izmantošanas veida uz kādu)	Atļautās teritorijas izmantošanas veidi: sagrupēti 6 pakāpēs, ņemot vērā apbūves blīvumu, stāvu skaita augstumu un atļautās darbības (ražošana atļauta vai nē). Maksimālais punktu skaits, kurš iespējams, lai raksturotu grozījumus – 5 (piemēram, no ADT uz RRAT). Svarīga ir veidu grupēšanas secība un pakāpju skaits, kas atšķir konkrēto teritorijas izmantošanas veidu vienu no otra (4 un 5 atšķiras par 1), nevis grozījumam piešķirtais pakāpes numurs.	0 1 2 3 4 5		2
2.	Vai atrodas ĪADT, kultūrvēsturiska pieminekļa, dzīvojamā rajona teritorijā vai tiešā tuvumā	Īpaša uzmanība tiek pievērsta grozījumiem, kuri veikti ĪADT (dabas parkos, liegumos, mikroliegumos) un kultūrvēstures pieminekļu teritorijā vai tieši blakus šīm teritorijām.	Jā Nē	5 0	2
3.	Veikto grozījumu platība	Teritorijas platība, kurā veikti teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas grozījumi vai stāvu skaita grozījumi	Teritorijas platība, kurā veiktas izmaiņas platība <0,25 ha 0,25 - 1 ha 1 ha - 5 ha 5 ha - 10 ha > 10 ha	1 2 3 4 5	1

Detalizēti vērtējamo grozījumu identifikācija. Kā detalizēti vērtējami grozījumi izvirzītas teritorijas:

- kuras savu dabas vai kultūrvēsturisko vērtību esamības dēļ potenciāli varētu tikt visvairāk ietekmētas (Suži, Komēforts u.c.);
- kurās esošās un plānotās darbības var radīt vislielākās ietekmes uz pilsētas daļām (Rīgas brīvostas teritorija, Rīgas lidostas teritorija), t.sk. tuvākajiem dzīvojamajiem rajoniem;
- kuras atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās vai kultūras pieminekļu vai apbūves aizsardzības teritorijās vai robežojas ar tām.

Papildus šīm, apjomīgākajām teritorijām, izvērtējot visus grozījumus pēc iepriekš minētajiem kritērijiem, atlasītas teritorijas, kurās veiktie grozījumi ir būtiski un līdz ar to arī izvērtējami detalizēti. Grozījumu atlase veikta saskaņā ar jau minētajiem kritērijiem - katrs grozījums iegūst novērtējumu katra kritērija aspektā no 1 līdz 5. Grozījums, kurš saņem kaut vienu 5 vai 4, vai 3 novērtējumu, tiek izvirzīts kā būtisks, izņemot gadījumu, ja grozījums saņem novērtējumu 3 saskaņā ar teritorijas lieluma kritēriju, tad tas netiek izvirzīts kā būtisks, ko paredz kritēriju proporcijas sadalījums (skat. 6.tabulā).

Būtisko grozījumu identificēšanas rezultātā tika izdalīti 3 pēc sava ietekmju veida atsevišķi apskatāmi bloki:

- Rīgas pilsētas teritorija (apbūve);
- Rīgas brīvostas teritorija (intensīva rūpnieciska apbūve);
- Starptautiskās lidostas „Rīga” attīstībai nepieciešamā teritorija un tās ietekmes zona (troksnis, apbūve).

Būtisko grozījumu detalizēta izvērtēšana. Katrs identificētais būtiskais grozījums vērtēts gan lokāli, gan summāri 7.nodaļā „Ar teritorijas plānojuma grozījumu ieviešanu saistītās vides problēmas, to raksturojums un vērtējums” un summāri citā griezumā – 8.nodaļā.

Vērtējot grozījumus, ņemti vērā šādi konkrēto grozījuma teritoriju un tās tiešā tuvumā esošās teritorijas raksturojoši aspekti:

- 1) dabā esošā zemes, teritorijas izmantošana (esošā apbūve, stāvu skaits, infrastruktūra);
- 2) teritorijas esošā plānotā (atļautā) izmantošana;
- 3) teritorijas bioloģiskā daudzveidība;
- 4) teritorijas kultūrvēsturiskā nozīme;
- 5) teritorijas atrašanās vieta (tuvu bioloģiski vērtīgām teritorijām, kultūrvēsturiski nozīmīgām teritorijām, virszemes ūdenskrātuvēm, tehniskām vai rūpnieciskām teritorijām, dzīvojamajiem rajoniem u.c.);
- 6) esošais teritorijas piesārņojums (grunts, ūdens, gaiss).

Līdz ar to katra būtiskā grozījuma vērtējums atspoguļo grozījuma ietekmi uz vidi summāri ar esošo situāciju konkrētajā vietā gan bioloģisko, gan kultūrvēsturisko vērtību, gan iedzīvotāju dzīves kvalitātes, gan pilsētvides kvalitātes aspektā.

Ja vērtējumā kāda no ietekmēm (uz pilsētvides kvalitāti, uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti, uz aizsargājamām dabas teritorijām, uz kultūrvidi) nav apskatīta, tas liecina, ka šāda ietekme nav konstatēta katras grozījumu vienības vērtējumā.

2.2.2. Apbūves noteikumu un paskaidrojuma raksta vērtēšanas metodika

Grozīto Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu ietekme uz vidi stratēģiski novērtēta salīdzinājumā ar līdzšinējiem Rīgas domes 20.12.2005. noteikumiem Nr.34, t.i., ir veikts relatīvs vērtējums. Absolūtu vērtējumu stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā paredzēts piemērot tikai gadījumos, ja iecerētais grozījums noved pie darbības, kura ietekmes uz vidi aspektā ir nepieļaujama un aizliedzama. Šādi grozījumi nav konstatēti. Tādā pašā veidā novērtēti arī grozījumi paskaidrojuma rakstā.

Šī ziņojuma 7.7.nodaļā “Apbūves noteikumu izmaiņu ietekmes vērtējums” dots pozitīvo un negatīvo izmaiņu apraksts pa noteikumu nodaļām un to kvantitatīvs salīdzinājums, kam ir tīri ilustratīvs raksturs, jo ir uzskaitīti noteikumu punkti un definīciju šķirkļi, kuru ieviešana vai izmaiņa salīdzinājumā ar iepriekšējiem noteikumiem ietekmes uz vidi aspektā vērtējama pozitīvi vai negatīvi, nepretendējot uz šo izmaiņu kopējā īpatsvara salīdzināšanu, summējot dažāda rakstura, tātad tiešā veidā savstarpēji nesummējamas izmaiņas.

2.2.3. Grozījumu aizsargjoslās vērtēšanas metodika

Grozījumi grafiskajā daļā „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” aplūkoti un analizēti pa blokiem – Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla, aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem, aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām, virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, drošības aizsargjoslas un drošības zonas, sanitārās un ekspluatācijas aizsargjoslas. Neskatoties uz to, ka drošības zonas neizriet no Aizsargjoslu likuma, bet gan no reālās konkrētā objekta riska teritorijas, arī šis grozījumu bloks aplūkots kopā ar aizsargjoslām. Tomēr drošības zonās noteikti atšķirīgi ierobežojumi kā aizsargjoslām, tāpēc tās izdalītas atsevišķi no drošības aizsargjoslām. Analizētas ne tikai grozījumu katra bloka izmaiņas un to ietekme uz vidi kopumā, bet arī atbilstība likumdošanas aktu prasībām.

2.2.4. Grozījumu summāro ietekmju izvērtēšana

Papildus šim detalizētajam, katras atsevišķas grozījumu vienības lokālajam un summārajam izvērtējumam, izvērtētas arī iespējamās grozījumu radītās kompleksās ietekmes, kas veido ceturto vērtējuma bloku.

8.nodaļā atspoguļotas Rīgas pilsētas (izņemot brīvostu) teritorijā un attiecībā uz to, Rīgas brīvostas teritorijā un attiecībā uz to, apstādījumu un dabas teritorijās un attiecībā uz tām un aizsargjoslu un stāvu skaita veikto grozījumu tiešās un netiešās, īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes, pastāvīgās un summārās grozījumu ietekmes uz vidi.

3. RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2006. - 2018.GADAM GROZĪJUMU MĒRĶU UN RĪCĪBU ATBILSTĪBA VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶIEM, KAS SAISTĪTI AR ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS NODROŠINĀŠANU

Rīgas teritorijas plānojums 2006. - 2018.gadam ir dokumentu kopums, kas ietilpst Rīgas Attīstības plānā, un ir saistīts ar hierarhiski visaugstāko dokumentu - Ilgtermiņa attīstības stratēģiju līdz 2025.gadam, kā arī Attīstības programmu 2006. - 2012.gadam. Teritorijas plānojuma grafiskā daļa un Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi ir izdoti kā pašvaldības 20.12.2005. saistošie noteikumi Nr.34.

Šajā nodaļā ir vērtēta Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu mērķu un rīcību atbilstība galvenajiem starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem un ilgtspējīgas attīstības principiem, un Rīgas pilsētas starptautiskajām saistībām, kas saistītas ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu.

3.1. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu mērķu un rīcību atbilstība starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem, kas saistīti ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu

Ilgtspējīgas attīstības koncepcija ir noteikta ANO Riodežaneiro deklarācijā „**Par vidi un attīstību**” (UN Rio de Janeiro Convention on biological diversity, 1992.) un vēlākos starptautiskos līgumos un tiesību aktos. Ar ilgtspējīgu attīstību saprot sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrētu un līdzsvarotu attīstību, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (Vides aizsardzības likuma 1.panta 4.punkts).

Ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai nepieciešams ievērot vairākus principus. Kā būtiskākie no tiem ir norādīti Riodežaneiro deklarācijā, kā arī Latvijas Vides aizsardzības „jumta” likumā –

- **starppaaudžu taisnīgums** - pašreizējai paaudzei ir jā saglabā vai jā vairo sociālais, dabas un cilvēku radītais kapitāls un jādod nākamajām paaudzēm iespējas attīstīties (Riodežaneiro deklarācija),
- **vienas paaudzes taisnīgums** - nevienlīdzību novēršana pašreizējās paaudzes ietvaros (Riodežaneiro deklarācija),
- **piesardzības princips** - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kas var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību. Principu neattiecinā uz neatliekamiem pasākumiem, ko veic, lai novērstu kaitējuma draudus vai neatgriezenisku kaitējumu (Vides aizsardzības likuma 3.panta 2.punkts),
- **izvērtēšanas princips** - jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums,

kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai (Vides aizsardzības likuma 3.panta 4.punkts).

Ilgtermiņīgas attīstības mērķi ir noteikti vairākos starptautiskajos dokumentos. Vispasaules ANO Galotņu sammitā Johannesburgā 2002.gadā tika pieņemts **Ilgtermiņīgas attīstības ieviešanas plāns** (balstās uz Riodežaneiro deklarāciju), kuru parakstīja arī Latvija. Šis plāns nosaka trīs galvenos mērķus, kas ir jāasniedz, lai nodrošinātu ceļu uz ilgtspējīgu attīstību. Tie ir: nabadzības novēršana, ilgtspējīgu patēriņa un ražošanas modeļu maiņa, dabas resursu aizsardzība un pārvaldība.

Baltijas jūras reģiona dienas kārtība 21.gadsimtam – Baltija 21 (Agenda Baltic 21) ir nozīmīgs starptautisks dokuments ilgtspējīgas attīstības principa ieviešanā Baltijas jūras valstu reģionālās attīstības un vides politikā. *Agenda Baltic 21* prasības atbilst globālās *Agenda 21* prasībām, kuru Latvija atzinusi kā ANO dalībvalsts.

Rīgai kā Eiropas Savienības dalībvalsts galvaspilsētai saistoša ir arī **Lisabonas stratēģija** (Lisbon Strategy, 2000), kuru Eiropas Padome pieņēma 2004.gada martā, nosakot mērķi Eiropas Savienībai kļūt par konkurētspējīgāko un dinamiskāko, uz zināšanām balstīto ekonomiku pasaulē. Gadu vēlāk Eiropas Kopienas sanāsmē par ilgtspējīgu attīstību Gēteborgā [Eiropas lietu birojs, Latvijas pozīcija pavasara Eiropadomei par Lisabonas stratēģijas jautājumiem Nr. 2, 15.03.2004.] tika pieņemta vienošanās Lisabonas procesam pievienot ekoloģisko aspektu. Stratēģija šobrīd balstās uz trīs pīlāriem: ekonomiskā, sociālā un ekoloģiskā atjaunotne. Gēteborgā vides jomā tika noteiktas četras prioritātes: klimata maiņas – siltumnīcas efekta - samazināšana; transports – pāreja no “ielu transporta” uz citiem transporta veidiem, pieaugošo transporta apjomu, sastrēgumu, trokšņa un piesārņojuma problēmu risināšana; sabiedrības veselība – pārtikas drošība un kvalitāte, ķīmisko vielu lietošana, u.c.; resursu pārvaldība.

Lisabonas stratēģijā un vēlāk Gēteborgā noteiktās ilgtspējības prioritātes nav ieviešamas bez aktīvas vietējā līmeņa izpildvaras iesaistīšanās, jo īpaši nodarbinātības, sociālās integrācijas un vienādo iespēju vietējā līmenī, vides un informācijas sabiedrības jomās.

Eiropas Savienības Ilgtspējīgas attīstības stratēģija (The Sustainable Development Strategy, 2001) līdzīgi kā Lisabonas stratēģija, ir viens no būtiskākajiem ES stratēģiskajiem plānošanas dokumentiem, kas nosaka ES virzību uz ilgtspējīgu attīstību. Tās uzdevumi ir:

1. vides izmaksu iekļaušana preču un pakalpojumu cenās;
2. investēt zinātnē un tehnoloģijās labākai nākotnei;
3. uzlabot komunikācijas un mobilizēt pilsoņus un uzņēmumus;
4. ierobežot klimata izmaiņas un palielināt tīrās enerģijas lietošanu;
5. risināt sabiedrības veselības problēmas;
6. atbildīgāk pārvaldīt dabas resursus;
7. uzlabot transporta sistēmu un teritorijas izmantošanas pārvaldi.

Uz Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem visvairāk attiecas

punkti par dabas resursu pārvaldību un transporta sistēmas uzlabošanu, jo Teritorijas plānojuma grozījumos ir paredzēts saskaņot atļauto zemes izmantošanu ar dabas parka „Piejūra” individuālajiem izmantošanas un aizsardzības noteikumiem, kā arī pie Rīgas pilsētas galvenajām maģistrālēm tās perifērijā izveidot stāvparkus („Park & Ride” tipa autostāvvietas), lai pilsētā varētu atslogot transporta plūsmu un uzlabot gaisa kvalitāti.

Sestās Kopienas vides rīcības programmas vidusposma pārskats (Mid-term review of the Sixth Community Environment Action Programme, INI/2007/2204) 2001. – 2010. gadam ir ES plānošanas dokuments, kas nosaka uzdevumus un darbības, kas jāveic, lai sasniegtu ES nospraustos vides aizsardzības mērķus. Tās uzdevumi ir:

- vides aizsardzības prasību integrācija citos Kopienas politikas dokumentos;
- klimata izmaiņu risināšana – tai skaitā energoresursu taupīšanas pasākumi un aviācijas radīto emisiju samazināšana;
- daba un bioloģiskā daudzveidība – dabisko sistēmu aizsardzība un to funkcionēšanas atjaunošana, kā arī bioloģiskās daudzveidības samazināšanās apturēšana gan ES mērogā, gan lokāli;
- vide un veselība – cilvēka rīcības rezultātā radušos piesārņojošo vielu, kuras ievērojami ietekmē vai izraisa risku cilvēku veselībai, izskaušana;
- citi mērķi saistīti ar augstāku resursu izmantošanas efektivitāti un efektīvāku atkritumu apsaimniekošanu, ilgtspējīgu attīstību kandidātvalstīs, globālās partnerattiecības un integrēta dialoga veidošanu.

Šie uzdevumi lielā mērā ir Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu stūrakmeņi. SIVN rezultāts vistiešākajā veidā nodrošinās vides aizsardzības prasību integrēšanu pilsētas attīstības plānošanas dokumentos. Pie tam daļa grozījumu ir izstrādāti tieši ar mērķi iekļaut vides aizsardzības prasības, kas pirms šo grozījumu izvirzīšanas nebija ņemtas vērā (īpaši jau dabas parka „Piejūra” teritorijā, kā arī Brīvostas teritorijā). Tomēr grozījumi Apbūves noteikumos nepievērš pietiekamu uzmanību energoresursu taupības mehānisma izveidošanai.

Atsevišķās teritorijās tiek iedibināti priekšnoteikumi dabas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai (iekšpagalmu apbūves moratorija noteikšana virknē teritoriju, grozījumi dabas parkā „Piejūra” u.c.), tomēr ir atsevišķas teritorijas, kur grozījumi vedīs pie dabas vērtību iznīcināšanas (Spilves pļavas, Spilves lidlauks, stepes čipstes atradne Kundziņsalā u.c.).

Eiropas Parlamenta rezolūcija “Pilsētvides tematiskā stratēģija” (Thematic strategy on the urban environment, INI/2006/2061). Eiropas Parlamenta rezolūcijā „Pilsētvides tematiskā stratēģija” ir noteiktas četras prioritāri risināmās tēmas: ilgtspējīga pilsētas pārvalde, ilgtspējīgs transports, ilgtspējīga būvniecība un ilgtspējīga pilsētvides arhitektūra (*sustainable urban design*) ar attiecīgiem ieteikumiem.

Saistībā ar ANO Johannesburgas Galotņu samitu, 2002.gadā tika pieņemtas arī **Latvijas Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes** (MK 15.08.2002. rīk. Nr. 436). Attīstība ir kvalitātes jēdziens, kas ietver idejas par uzlabošanu un progresu, kā arī kultūras, sociālās un ekonomiskās sfēras pilnveidošanu. Ilgtspējīga attīstība ir orientēta uz cilvēkiem, un tās mērķis ir uzlabot cilvēku dzīves apstākļus, saglabājot dabu un vidi. Latvijas Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes nosaka, ka Latvijai:

- jāveido labklājības sabiedrība, kura augstu vērtē un attīsta demokrātiju, līdztiesību, godīgumu un savu kultūras mantojumu;
- jāveido stabila tautsaimniecība, kas nodrošina sabiedrības vajadzības, vienlaicīgi panākot, lai ekonomiskās izaugsmes tempi pārsniegtu vides piesārņojuma un resursu patēriņa tempus;
- jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- sabiedrībā jāattīsta atbildīga attieksme pret dabas resursiem un nepārtraukti jāpaaugstina resursu izmantošanas efektivitāte;
- no starptautiskas palīdzības saņēmējas valsts pakāpeniski jāklūst par valsti, kas spēj pati nodrošināt savas vajadzības un nepieciešamības gadījumā pat sniegt palīdzību citām valstīm;
- jānodrošina vides jautājumu integrācija un jāattīsta plašs vides politikas līdzekļu pielietojums visās citās nozaru politikās;
- jānodrošina, lai tirgus ekonomikas mehānismi kalpotu ilgtspējīgai attīstībai;
- jānodrošina sabiedrības līdzdalība ilgtspējīgas attīstības procesos;
- Latvijai nepārtraukti jānovērtē tās progress noteikto ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Tādējādi Latvijas Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes lielā mērā pievēršas tautsaimniecības attīstībai un labklājības sabiedrības veidošanai, tajā pašā laikā ņemot vērā arī vides aizsardzības intereses. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu kontekstā tiešā veidā šie principi ir attiecināmi uz Brīvdostas attīstību.

Rīgas osta nenoliedzami ir viens no būtiskākajiem pilsētas ekonomikas balstiem, tādēļ, plānojot pilsētas turpmāko attīstību, īpaša uzmanība jāpievērš Rīgas brīvdostas attīstībai. Pilsētas ilgtspējīgas attīstības nolūkos ir paredzētas Centru apbūves teritorijas, kas ir izslēgtas no Brīvdostas robežām (Andrejsala un Eksportosta), kā arī kā Apstādījumu un dabas teritorijas no Brīvdostas ir izslēgtas daļa Mangaļsalas dabas teritoriju. Tāpēc, lai Brīvdosta pastāvētu arī turpmāk, t.i. sarežģītajos tirgus apstākļos nodrošinātu savu konkurētspēju, tai ir nepieciešams intensificēt savu darbību līdz šim neizmantotajās vai mazizmantotajās vietās.

Tomēr jāuzsver, ka teritorijās, kurās ir konstatēti vides kvalitātes normatīvu pārsniegumi (gaisa kvalitātei kādai no vielām, smakām, troksnim), jaunu Ostas uzņēmumu attīstība var notikt tikai gadījumā, ja tā nedod papildus ieguldījumu jau esošajā problēmsituācijā. Pie tam darbībām, kam paredzama būtiska ietekme uz vidi, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām, bet darbībām, ko paredzēts veikt tiešā tuvumā īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, jānovērtē iespējamā ietekme uz *Natura 2000* teritorijām. Teritorijām, par kurām pieejami dati par aizsargājamu sugu vai biotopu klātbūtni, pirms to saimnieciskas apguves būtu jāveic atkārtota bioloģiskā inventarizācija.

Atzīstami, ka Rīgas pilsēta, neskatoties uz to, ka valsts normatīvie dokumenti neprasa, ir sagatavojusi Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģiju līdz 2025.gadam, iezīmējot Rīgas pilsētas nākotnes redzējumu, misiju, prioritāros stratēģiskos mērķus un stratēģiskos mērķus, teritorijas plānošanas pamatnostādnes un izvēlēto attīstības ceļu mērķu sasniegšanai.

Stratēģija paredzēta kā instruments un pamats lēmumu pieņemšanai attīstībai svarīgos jautājumos. Mehānisms stratēģijas ieviešanai ir Attīstības programma 2006. - 2012.gadam, savukārt stratēģijas pamatnostādnes sasaista stratēģiju gan ar Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018.gadam, gan tā grozījumiem, un nodrošina pamatu to telpiskajiem risinājumiem. Stratēģijā noteikta Rīgas pilsētas ilgtermiņa attīstības vīzija – „Rīga – iespēju pilsēta ikvienam”. Stratēģijā izvirzīti trīs ilgtermiņa prioritārie stratēģiskie mērķi:

- Veidot izglītotu, prasmīgu un kultūru cenošu sabiedrību.
- Veicināt uz Austrumu – Rietumu saikni balstītu ekonomikas attīstību.
- Attīstīt dzīvi pilsētā ar kvalitatīviem dzīvojamajiem rajoniem (apkaimēm).

Stratēģijā izvirzītie prioritārie stratēģiskie mērķi galvenokārt ir saistīti ar sociālā, ekonomiskā un cilvēkkapitāla attīstību, tikai pastarpināti aptverot arī dabas kapitālu (mērķi par kvalitatīviem dzīvojamajiem rajoniem (apkaimēm)). Rīgas stratēģijā centrā ir cilvēks, bet dabas vide tiek iekļauta kā viena no būtiskām sadaļām kvalitatīvas dzīves vides veidošanai.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos (tieši grozītajos Apbūves noteikumos) gan tieši, gan pastarpināti ir iekļautas vairākas Eiropas Parlamenta rezolūcijas „Pilsētvides tematiskā stratēģija” nostādnes tēmās: ilgtspējīgs transports, ilgtspējīga būvniecība un ilgtspējīga pilsētvides arhitektūra. Minēto nostādņu kaut vai pastarpināta iekļaušana rada pamatu detalizētāku tematisku dokumentu izstrādei un sekojošai rīcībai turpmāk. Eiropas Parlamenta rezolūcija „Pilsētvides tematiskā stratēģija” izvirza ieteikumus visām galvaspilsētām un pilsētām ar vairāk kā 1000 000 iedzīvotāju sagatavot un pieņemt vides pārvaldības plānu un ieviest vides pārvaldības sistēmu, kā arī izstrādāt, pieņemt un ieviest ilgtspējīga transporta plānu ar īstermiņa, vidēja un ilgtermiņa uzdevumiem. Arī turpmāk, pilnveidojot Rīgas teritorijas plānojumu ar jauniem grozījumiem, papildus uzmanību vajadzētu pievērst jautājumiem par ilgtspējīgas pilsētvides veidola un arhitektūras (*sustainable urban design*) veidošanu.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu mērķi un to sasniegšanai nepieciešamās rīcības kopumā nav pretrunā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem un uzdevumiem un pamatā atbilst starptautiskajiem vides aizsardzības mērķiem un Latvijas Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādņem.

3.2. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu atbilstība Rīgas pilsētas starptautiskajām saistībām attiecībā uz ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu

Rīgas pilsētai saistoši ir arī parakstītie starptautiskie vienošanās dokumenti: Olborgas harta – Vienošanās deklarācija “Eiropas pilsētas ceļā uz līdzsvarotu attīstību” (Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability - Aalborg Charter, 27.05.1994.) un Olborgas saistības “Olborga +10 – iedvesmojoša nākotne” (Inspiring Futures – Aalborg+10, 2004. gada jūnijs).

Olborgas hartā ir noteikts līdzsvarotas attīstības jēdziens: sociālais taisnīgums, līdzsvarota saimniecība un vide, un dabas kapitāla, bioloģiskās daudzveidības un

cilvēku veselības saglabāšana, gaisa, ūdens un augsnes kvalitātes uzturēšana tādā līmenī, kas nepieciešama cilvēces dzīves un labklājības nodrošināšanai. Galvenie līdzsvarotas attīstības principi Eiropas pilsētām ir:

- **Pilsētu saimniecības līdzsvarota attīstība.** Ievērojot to, ka pilsētu ekonomisko attīstību ierobežojošs faktors ir dabas bagātības – atmosfēra, augsne, ūdeņi, meži – izvirzīt tādas investīciju prioritātes, kas saglabā dabas bagātības un veicina dabas bagātību pieaugumu.
- **Sociālais taisnīgums pilsētu līdzsvarotai attīstībai.** Apzinoties to, ka vides problēmas visvairāk ietekmē tieši trūcīgos iedzīvotājus un nevienlīdzīga resursu sadale izraisa nelīdzsvarotu attīstību, radīt jaunas darbavietas.
- **Zemes līdzsvarotas izmantošanas modelis.** Efektīvi veicot zemes izmantošanas plānošanu, efektīvu sabiedriskā transporta un enerģijas izmantošanu, ko piedāvā lielāks apdzīvojuma blīvums, jāveic funkciju apvienošana, lai samazinātu pārvietošanās nepieciešamību un pilsēta izšķērdīgi neekspluatētu resursus.
- **Līdzsvarots pilsētas transporta attīstības modelis.** Uzlabojot vietu sasniedzamību, samazinot transporta kustību, samazinot piespiedu pārvietošanos, neatbalstot transporta līdzekļu nevajadzīgu izmantošanu, dot priekšroku ekoloģiski tīriem satiksmes veidiem (kājāmgājējiem, riteņbraucējiem, sabiedriskajam transportam).

Olborgas hartā uzsvērta pašvaldību atbildība arī par globālām klimata izmaiņām un ekosistēmu degradēšanās novēršanu. Demokrātiska vietējā izpildvara norādīta kā priekšnosacījums virzībai uz līdzsvarotu attīstību, iesaistot sabiedrību vietējo lēmumu pieņemšanā. Kā pilsētu pārvaldes instrumenti un līdzekļi ceļā uz līdzsvarotu attīstību definēti politiskie un tehniskie instrumenti, kas atbilst ekosistēmiskai pieejai pilsētu pārvaldīšanā (vides datu vākšana, vides plānošana, nodokļi un maksājumi u.c.) un vides monitorings, iekļaujot tādas vides rādītājus kā pilsētas vides kvalitāte, pilsētu sistēmu līdzsvarotas attīstības indikatori u.c.

Olborgas saistības “Olborga +10 – iedvesmojoša nākotne” ir Eiropas pašvaldību, kas pievienojušās Eiropas ilgtspējīgas attīstības pilsētu kampaņai, kopīgs ilgtspējīgas nākotnes redzējums plaukstošām, radošām un ilgtspējīgām pilsētām, kas piedāvā augstu dzīves kvalitāti visiem iedzīvotājiem un nodrošina viņu līdzdalību visos pilsētas dzīves aspektos. Parakstot saistības, pilsētas apņemas pielikt lielākas pūles ceļā uz vietējo ilgtspējīgo attīstību, vadoties no Olborgas hartā nospraustajiem ilgtspējīgas attīstības principiem, pārvēršot tos reālos ilgtspējīgas attīstības mērķos un vietēja līmeņa rīcībās. Tās formulētas Olborgas saistībās:

- vadība – mēs apņemamies padarīt efektīvākus mūsu lēmumu pieņemšanas procesus, aktivizējot demokrātisku līdzdalību;
- pilsētu pārvaldība ceļā uz ilgtspējīgu attīstību – mēs apņemamies īstenot efektīvas pārvaldības ciklus, sākot ar formulēšanu, ieviešanu un beidzot ar izvērtēšanu;
- visiem pieejami dabas resursi – mēs pilnībā uzņemamies atbildību par to, lai aizsargātu un saglabātu visiem pieejamos dabas resursus;
- patēriņa un dzīves veida atbildīga izvēle – mēs apņemamies aktīvi sekmēt resursu taupīgu izmantošanu un veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu;
- teritorijas plānošana un izmantošana – mēs apņemamies pildīt stratēģisku lomu pilsētu teritorijas plānošanā un izmantošanā, risinot vides, sociālos, ekonomiskos, veselības un kultūras jautājumus visas sabiedrības labā;

- optimālāka pārvietošanās, mazāk satiksmes – mēs apzināmies saistību starp transportu, iedzīvotāju veselību un vidi un apņemamies aktīvi veicināt ilgtspējīgu pārvietošanās modeļu izvēli - samazinot nepieciešamību pēc privātā motorizētā transporta, veicinot pārvietošanos ar sabiedrisko transportu, kājām vai ar divriteni, veicinot pievilcīgas alternatīvas privāto motorizēto transporta līdzekļu izmantošanai, izstrādājot integrētu un ilgtspējīgu mobilitātes plānu pilsētai, samazinot transporta ietekmi uz vidi un sabiedrības veselību;
- vietējā rīcība veselības jomā – mēs apņemamies aizsargāt un uzlabot mūsu iedzīvotāju veselību un labklājību;
- dinamiska un ilgtspējīga vietējā ekonomika – mēs apņemamies radīt un nodrošināt dinamisku vietējo ekonomiku, kas rada darbavietas, nenodarot postījumus videi;
- sociālā vienlīdzība un taisnīgums – mēs apņemamies nodrošināt sabiedrībai integrējošas un atbalstošas politikas;
- no vietējā uz globālo – mēs apņemamies rīkoties vietējā līmenī, lai panāktu pasaulē mieru, taisnīgumu, vienlīdzību un ilgtspējīgu attīstību.

Ņemot vērā to, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumi ir konkrēti un lokāli, tajos tiešā veidā nav ietvertas visas Olborgas hartas un Olborgas saistību nostādnes. Iekļautie aspekti galvenokārt ir saistīti ar transporta sistēmas atslogošanu Rīgas pilsētā, veidojot pie iebraukšanas pilsētā stāvparkus („Park & Ride” tipa autostāvvietas). Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumi saistīti galvenokārt ar apbūves veidu maiņu atsevišķās teritorijās un mikroliegumu aizsardzību, kas nostiprināta ar šī plānojuma grozījumiem, kas, savukārt, dod pozitīvu ieguldījumu pilsētas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un veicināšanā.

Rīgas teritorijas plānošanas 3.pamatnostādne (pamatnostādnes definētas Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijā līdz 2025.gadam) nosaka, ka „Apgūstot jaunus, neapbūvētas teritorijas, priekšroka dodama degradēto un citu jau urbanizēto teritoriju revitalizācijai un attīstīšanai”. Arī Olborgas hartā un saistībās skaidri pausts viedoklis – atkārtoti izmantot un atjaunot pamestas vai “neizdevīgas” teritorijas, dot priekšroku degradēto teritoriju pārveidošanai. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi lielākoties skar jau apbūvētas teritorijas, kur tiek mainīts atļautais apbūves veids, tātad šī pamatnostādne, kas ir salīdzinoši nesen ieviesta kā plānošanas instruments, šajā plānošanas procesā jau ir likta lietā.

Rīgas teritorijas plānošanas 4.pamatnostādne nosaka, ka funkcionāli, bioloģiski un ainaviski vērtīgās dabas teritorijas ir jāsaglabā iespēju robežās. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos ir domāts par dabas teritoriju saglabāšanu un jaunu veidošanu, tomēr atsevišķi grozījumi paredz arī dabas teritoriju un apbūves teritoriju ar apstādījumiem transformāciju par apbūves platībām. Gan sugu sastāva, gan teritorijas platības dēļ tas negatīvi vērtējams Spilves pļavās. Ņemot vērā 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātus, turpmāk lielāka uzmanība būtu jāpievērš bioloģiski daudzveidīgo teritoriju saglabāšanai, nepieciešamības gadījumā piešķirot tām aizsardzības statusu.

Rīgas teritorijas plānošanas 10.pamatnostādne nosaka, ka jānodrošina ūdensmalu attīstība un pieejamība, veidojot tajās augstvērtīgu darījumu un dzīves vidi, kā arī

publisko ārtelpu. Pamatnostādne attiecināma uz visām ūdensmalām Rīgas teritorijā, izņemot Rīgas brīvostas teritoriju. Uz pamatnostādni balstīta Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos (grozītajos Apbūves noteikumos) noteiktās, precizētās virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas. Grozījumi paredz saglabāt kā minimums 10 metru platu aizsargjoslu ap visiem virszemes ūdensobjektiem, t.sk. mākslīgiem. Ap atsevišķiem ūdensobjektiem noteikta platāka aizsargjosla - ap Ķīsezeru un Juglas ezeru minimums 20 metru. Tomēr noteiktā minimālā josla ir nepietiekama, lai veidotu apstādījumu un rekreācijas sistēmu gar ūdenstilpēm. Šāda minimāla josla nenodrošinās visiem iedzīvotājiem pieejamus dabas resursus – ūdensmalu, ezeru un upju izmantošanu rekreācijai.

Aizsargjoslu precizējumi (tie vairāk ievēro dabisko reljefu, kā arī ir noteiktas applūstošās teritorijas) un atļautās zemes izmantošanas maiņa tā rezultātā ir par 175 ha palielinājusi Apstādījumu un dabas teritoriju platības ūdenstilpju aizsargjoslu teritorijās un piegulošajā apkaimē.

Ņemot vērā to, ka Olborgas harta un tās saistību nostādnes nosaka samazināt nepieciešamību pēc privātā motorizētā transporta, Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi paredz rezervēt teritorijas pie visām maģistrālēm pie iebraukšanas pilsētā stāvparku („Park&Ride” tipa autostāvvietas) izveidei. Grozījumi neparedz ievērojamu jaunu dzīvojamo rajonu izveidi, vienīgi Sužu ragā izdarīts grozījums atļautajā teritorijas izmantošanā, paredzot tur Apstādījumu un dabas teritorijas vietā ierīkot apbūvi. Tomēr šis grozījums tā atļautās apbūves intensitātes un platības dēļ neradīs būtisku ietekmi uz transporta sistēmu.

4. RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2006. – 2018.GADAM GROZĪJUMU MĒRĶU UN RĪCĪBU ATBILSTĪBA CITIEM PLĀNOŠANAS UN VIDES AIZSARDZĪBAS DOKUMENTIEM

Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018.gadam ir viens no Rīgas attīstības plāna dokumentiem, kas kopumā sastāv no trim savstarpēji saistītiem galvenajiem dokumentiem:

- 1) **Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam.** Stratēģija ir visaptverošs dokuments, kurā uzstādīta pilsētas attīstības vīzija, definētas pilsētas intereses un noteiktas attīstības prioritātes un mērķi, teritorijas plānošanas pamatnostādnes, kā arī stratēģijas īstenošanas pārraudzības modelis.
- 2) **Rīgas attīstības programma 2006. - 2012.gadam.** Attīstības programmā izvērtēti aprakstīta Rīgas esošā situācija sektoriālā skatījumā un atbilstoši pilsētas ilgtermiņa attīstības stratēģijai precizēti veicamie uzdevumi, programmas un projekti Rīgas sociāli ekonomiskās attīstības veicināšanai.
- 3) **Rīgas teritorijas plānojums 2006. - 2018.gadam.** Dokuments, kas nosaka zemes izmantošanas politiku pilsētā.

Šajā nodaļā ir vērtēta Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu mērķu, rīcību un nosacījumu atbilstība galvenajām saistošajām konvencijām, starptautiskajiem un vietējiem normatīviem aktiem, plānošanas un vides aizsardzības dokumentiem. Nodaļā apskatīti tikai būtiskākie plānošanas un vides aizsardzības dokumenti, kas jāņem vērā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu ieviešanā un, kuriem var būt būtiska ietekme uz Rīgas teritorijas plānojumu perspektīvā.

4.1. EK direktīvas un Latvijas normatīvie akti vides jomā

Vides aizsardzība Latvijā ir valsts noteikta prioritāte LR Satversmē – „Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu” (115.pants). Minētā tiesiskā norma ir paplašināta Vides aizsardzības likumā, kā arī citos vides normatīvajos aktos.

Vides aizsardzības sistēmā īpašu vietu ieņem vides tiesības, kuras Latvijā ir attīstījušās pēdējo 17 gadu laikā un ietver starptautisko vides aizsardzības konvenciju, stratēģiju un Eiropas Kopienas (EK) direktīvu tiesisko normu iekļaušanu nacionālajos normatīvajos aktos.

Plānošanas dokumentu, to grozījumu izstrāde, ieviešana, paredzētās darbības, kā arī nepieciešamo pasākumu īstenošana ir saistīta ar noteiktu tiesību normu ievērošanu dažādās jomās. Šajā nodaļā apskatītas galvenās vides jomu regulējošās direktīvas un Latvijas normatīvie akti, kas tieši attiecas uz Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem un to atbilstību prasībām.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 27.jūnija direktīva „Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu” (2001/42/EK) ir radniecīga Padomes 1985.gada 27.jūnija direktīvai „Par dažu sabiedrisku un privātu projektu

ietekmes uz vidi novērtējumu” (85/337/EEK) un Padomes 1997.gada 3.marta Direktīvai 97/11/EK, ar kuru groza Direktīvu 85/337/EEK par dažu valsts un privāto projektu ietekmes uz vidi novērtējumu. Direktīva 2001/42/EK nosaka kārtību plānošanas dokumentu izvērtēšanai no vides aizsardzības viedokļa, tai skaitā arī tiesību aktus, ja to īstenošana var izraisīt nozīmīgas ietekmes uz vidi.

Projektu un programmu direktīvas nodrošina sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā. Projektu un stratēģiskā novērtējuma būtisks aspekts ir to veikšana pirms paredzētās darbības vai plānošanas dokumentu īstenošanas. Vides problēmu apzināšana un novērtēšana plānošanas dokumenta stratēģiskā novērtējuma posmā dod iespēju paredzēt, novērst, kā arī mazināt tās potenciālās vides problēmas, kuras būtu grūti, atsevišķos gadījumos pat neiespējami novērst pēc tam tālāk sekojošā konkrēta projekta IVN procesā.

Padomes 1985.gada 27.jūnija direktīva „Par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu” (85/337/EEK) un grozījumi tajā, kas noteikti ar Padomes Direktīvu 97/11/EK, nosaka kārtību, kāda jāievēro pirms tādu tautsaimniecības projektu īstenošanas, kuri var radīt nozīmīgas ietekmes uz vidi. Tās nosaka projektu novērtēšanas procedūru no vides aizsardzības viedokļa, ko sauc par ietekmes uz vidi novērtējumu (IVN). Tas ir viens no svarīgākajiem preventīvajiem pasākumiem, lai novērstu vides stāvokļa pasliktināšanos, īstenojot dažādus tautsaimniecībā svarīgus projektus.

Šī direktīva ir īpaši svarīga Rīgas brīvostas kontekstā. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi nosaka plānoto (atļauto) zemes izmantošanu dažādās Brīvostas teritorijas vietās. Lai arī šobrīd ir pieejama informācija par attīstības projektiem, ko paredzēts īstenot tuvāko 10 gadu laikā, trūkst pietiekamu datu par paredzēto darbību veidu un izmantojamajām tehnoloģijām, kā arī detalizētiem projekta risinājumiem. Pie tam situācija nepārtraukti mainās. Tāpēc šī SIVN ietvaros ir iespējams potenciālās ietekmes vien identificēt un to apjomu ieskicēt.

Tomēr jāuzsver, ka nekāda Ostas uzņēmumu attīstība nevar būt iespējama gadījumos, kad pastāv iespēja, ka kopējais piesārņojuma līmenis teritorijā (ņemot vērā jau pastāvošo (fona līmeni)) varētu pārsniegt vides kvalitātes normatīvus (gaisa kvalitātei kādai no vielām, smakām, troksnim). Pie tam darbībām, kam paredzama būtiska ietekme uz vidi, jāveic detalizēts ietekmes uz vidi novērtējums agrā to projektēšanas etapā.

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2003/4/EK (28.01.2003.) „Par vides informācijas pieejamību sabiedrībai un par Padomes direktīvas 90/313/EEK atcelšanu” mērķis ir nodrošināt valsts iestāžu un pašvaldību rīcībā esošās vides informācijas brīvu pieejamību un izplatīšanu, kā arī formulēt pamatnoteikumus, kas reglamentē šādas informācijas pieejamību. Direktīva 2003/4/EK stājās spēkā 2005.gada 14.februārī. Savukārt 1998.gada 25.jūnijā EK parakstīja ANO Konvenciju „Par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem”, tā saukto Orhūsas konvenciju. Tiesisko normu attīstībai un pilnveidošanai vides informācijas jomā tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/35/EK (2003.gada 26.maijs), ar ko paredz sabiedrības līdzdalību dažādu ar vidi saistītu plānu un programmu izstrādē un ar ko

attiecībā uz sabiedrības līdzdalību un iespēju griezties tiesās groza Padomes direktīvas 85/337/EEK un 96/61/EK.

Direktīva 2003/35/EK groza direktīvu 85/337/EEK par informācijas pieejamību, kura ietver nodrošināšanu ar informāciju pēc iespējas agrākā stadijā ar vidi saistīto lēmumu pieņemšanas procedūrā, informācijas sniegšanas veidu papildināšanu, tai skaitā arī elektronisko saziņas līdzekļu lietošanu un citus aspektus.

Gan Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi, gan to SIVN vides pārskata projekts un tikuši nodoti sabiedriskai apspriešanai, kā arī rīkotas tikšanās ar interesentiem klātienē. Ņemot vērā lielo saņemto priekšlikumu un komentāru apjomu, kā rezultātā ieviestas izmaiņas Grozījumos un sagatavota SIVN Vides pārskata projekta 2.redakcija, kura nodota sabiedriskai apspriešanai un atkāroti rīkotas tikšanās ar interesentiem klātienē. Informācija gan par projektiem, gan ar tiem saistītajām norisēm tikusi publicēta arī elektroniskā veidā Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta un Vides pārraudzības valsts biroja interneta mājas lapās.

Eiropas Padomes direktīvas 91/271/EEK (1991.gada 21. maijs) „Par komunālo notekūdeņu attīrīšanu” mērķis ir harmonizēt komunālo notekūdeņu attīrīšanas pasākumus visā Kopienā. Attiecībā uz komunālo notekūdeņu attīrīšanu visa Latvijas teritorija, tai skaitā arī Rīga, ir atzīta kā īpaši jutīga teritorija, uz kuru attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai. Saskaņā ar Ministru kabineta 22.01.2002. noteikumu Nr. 34 „Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”, kas ievieš direktīvas „Par komunālo notekūdeņu attīrīšanu”, 47.punktu un likuma „Par piesārņojumu” 17.pantu, Vides ministrija ir izstrādājusi Rīcības programmu komunālo notekūdeņu novadīšanas radītā piesārņojuma samazināšanai (31.03.2004. apstiprināta Ministru kabinetā). Rīcības programma nosaka termiņus kanalizācijas sistēmu un attīrīšanas iekārtu ierīkošanai, kā arī finansēšanas līdzekļu piesaistes plānu.

Grozījumi neparedz ievērojamu jaunu dzīvojamo rajonu izveidi, vienīgi Sužu ragā izdarīts grozījums atļautajā teritorijas izmantošanā, paredzot tur Apstādījumu un dabas teritorijas vietā ierīkot apbūvi. Lai arī šis grozījums tā atļautās apbūves intensitātes un platības dēļ neradīs būtisku slodzi videi, jāņem vērā, ka tas izvietots tiešā Ķīšezerā tuvumā, bet Ķīšezerā nebūtu pieļaujama notekūdeņu novadīšana, ņemot vērā jau esošās antropogēnās ietekmes apjomu. Šajā kontekstā pozitīvi vērtējams grozīto Apbūves noteikumu 97.punkts, kurā ietverta prasība nevienam savrupmāju apbūves kompleksu nebūvēt teritorijā, kurā nav paredzēta centralizētu vai pilsētas inženierkomunikāciju tīkliem pieslēgtu ēkas ekspluatācijai nepieciešamo inženierkomunikāciju izbūve.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 25. jūnija direktīvas 2002/49/EK „Par vides trokšņa novērtēšanu un uzraudzību” mērķis ir formulēt kopēju pieeju, lai nepieļautu, novērstu vai samazinātu kaitīgās sekas, ieskaitot kairinājumu, kas rodas, iedarbojoties vides troksnim. Latvijā attiecīgi ir pieņemti Ministru kabineta 13.07.2004. noteikumi Nr. 597 “Vides trokšņa novērtēšanas kārtība”. Ņemot vērā direktīvā un Ministru kabineta noteikumos noteiktos termiņus, Rīgas aglomerācijai 2008.gadā ir izstrādātas trokšņa stratēģiskās kartes, kurās iekļauta Rīgas pilsēta, Baložu pilsēta, daļa no Jūrmalas pilsētas un Salaspils novada, Stopiņu novads, kā arī daļa no Babītes, Garkalnes, Mārupes un Olaines pagastiem. Atbilstoši kartēšanas rezultātiem nepieciešams izstrādāt arī trokšņa piesārņojuma samazināšanas rīcības

programmu.

Grozītajos Apbūves noteikumos ir veltīta nopietna uzmanība trokšņa problēmai un tajos ir iekļauti priekšnoteikumi jaunas būvniecības gadījumā, kas paredz trokšņa līmeni ņemt vērā jau agrā projektēšanas stadijā un piemērot risinājumus tā samazināšanai, ja nepieciešams.

Padomes direktīva 75/442/EEK (1975.gada 15. jūlijs) „Par atkritumiem” un Padomes direktīva 91/689/EEK (1991.gada 12. decembris) „Par bīstamajiem atkritumiem”. Valstij kopumā izvirzītie uzdevumi un sasniedzamie mērķi ir ietverti Atkritumu apsaimniekošanas plānā 2003. – 2012.gadam (22.08.2002.). Rīgā kā nozīmīgs plānošanas dokuments jāmin Rīgas pilsētas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. - 2012.gadam, kas apstiprināts ar Rīgas domes 2006.gada 21.februāra lēmumu Nr.864. Tā kā valsts līmenī nav atrasts risinājums bīstamo atkritumu savākšanas stacijas izveidei, tiek kavēta pienācīga bīstamo atkritumu apsaimniekošana. Plānā identificēta arī sadarbības problēma starp Vides ministriju un Rīgas domi bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas sakārtošanai. Lai arī arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta pirmajām divām Kopienas politikā noteiktajām prioritātēm atkritumu apsaimniekošanā – atkritumu rašanās novēršanai un atkritumu atkārtotai izmantošanai, tomēr to ieviešana praksē notiek ļoti lēni.

Lai arī dažāda līmeņa Rīgas plānošanas dokumenti nodrošina atkritumu šķirošanas sistēmas pieejamību un esamību, vislielākā nozīme sistēmas iedzīvināšanā ir iedzīvotāju vides apziņas un vēlmes piedalīties pieaugumam.

Padomes direktīva 92/43/EEK (1992.gada 21.maijs) „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (Biotopu direktīva) un Padomes direktīva 79/409/EEK (1979.gada 2.aprīlis) „Par savvaļas putnu aizsardzību”. 92/43/EEK direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskos biotopus, savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā. 79/409/EEK direktīvas mērķis ir visu ES dalībvalstu teritoriju apdzīvojošo savvaļas putnu sugu ilgtermiņa aizsardzība un saglabāšana. Abās direktīvās noteikto prasību ieviešanas ietekme ir tāda pati kā izriet no Latvijā jau pastāvošās īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas likumdošanas aktiem un ar tiem saistītajiem ierobežojumiem un aprobežojumiem, kā arī no izrietošajām saistībām attiecībā uz privātu zemes īpašnieku un uz pašvaldību kā zemes īpašnieku.

Rīgā Eiropas Savienības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju *Natura 2000* vietu sarakstā ir iekļauts dabas parks „Piejūra”, kā arī Jaunciema un Vecdaugavas dabas liegumi. Plānošanas dokumenti un to SIVN ir instrumenti, ar kuriem, ņemot vērā teritoriju izveidošanas un aizsardzības mērķus, nostiprināt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju statusu un nodrošināt to aizsardzību.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000.gada 23.oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (**Ūdens struktūrdirektīva**). Tās mērķis ir izveidot Kopienas pasākumu ietvaru iekšzemes virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un pazemes ūdeņu aizsardzībai, lai novērstu un mazinātu piesārņojumu, veicinātu ilgtspējīgu ūdens izmantošanu, aizsargātu ūdens vidi, uzlabotu ūdens ekosistēmu stāvokli un mazinātu plūdu un sausumu ietekmi. Latvijā normatīvais akts, kas ievieš direktīvas prasības, ir „Ūdens

apsaimniekošanas likums”. Saskaņā ar Ūdens struktūrdirektīvas prasībām Rīgas pilsētai jānodrošina pilsētas iedzīvotāji ar ES standartiem atbilstošu dzeramo ūdeni.

Saskaņā ar šo direktīvu dalībvalstīm jānosaka to teritorijā atrodošos atsevišķu upju sateces baseini un jāpievieno tie noteiktam upes sateces baseina apgabalam. Upes sateces baseins, kas atrodas vairāku dalībvalstu teritorijā, jāpievieno starptautiskam upes sateces baseina apgabalam.

Ne vēlāk kā četrus gadus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā dalībvalstīm jānodrošina, ka ikvienam upes sateces baseina apgabalam tiek paveikta raksturīgo baseina rādītāju analīze, sagatavots pārskats par cilvēka darbības ietekmi uz ūdeņu stāvokli, ūdens resursu izmantošanas ekonomiskā analīze, un izveidots to teritoriju reģistrs, kam ir jāizvirza īpašas prasības to aizsardzībai. Jānosaka visi ūdeņu objekti vai kompleksi, no kuriem ņem cilvēku patēriņam paredzētu ūdeni un kuros vidējais ūdens ieguves apjoms pārsniedz 10 m³ dienā vai to izmanto vairāk nekā 50 personas. Deviņus gadus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā katram upes sateces baseina apgabalam jābūt izstrādātam apsaimniekošanas plānam un pasākumu programmai, ņemot vērā iepriekšminēto analīzi un izpētes rezultātus.

Tieši saskaņā ar šo direktīvu un tās prasībām, Latvijā ir konkretizējusies upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrāde, jo tā uzdeva aizsargāt un uzlabot ūdeņus upēs, ezeros, jūras piekrastē un pazemē, ņemot vērā ūdens apriti dabā un ūdeņu savstarpējo saistību. Tāpēc arī ūdeņu apsaimniekošana tiek plānota upju baseinu teritorijās.

Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns pašlaik ir izstrādes stadijā un sākot no 2008.gada 22.decembra līdz 2009.gada 22.jūnijam rit tā sabiedriskā apspriešana. Gala redakciju plānots apstiprināt 2009.gada 22.decembrī.

Upes sateces baseina apsaimniekošanas plānā iekļauto pasākumu mērķis ir:

- novērst virszemes ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos, tos uzlabot un atjaunot, sasniegt šo ūdens objektu labu ķīmisko un ekoloģisko stāvokli, kā arī samazināt piesārņojumu no bīstamo vielu izplūdēm un emisijām;
- aizsargāt, uzlabot un atjaunot visus pazemes ūdens objektus, novērst pazemes ūdeņu piesārņošanu un pasliktināšanos un nodrošināt līdzsvaru starp pazemes ūdeņu ieguvī un to resursu atjaunošanos;
- saglabāt aizsargājamās teritorijas.

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai 2000/60/EK sekojošā Padomes 2006.gada 23. novembrī pieņemtā kopējā nostāja (EK) Nr. 33/2006, sagatavojot **Direktīvas projektu par plūdu riska izvērtēšanu un pārvaldību (2006/C 311 E/02)**, paredz izveidot plūdu radītu apdraudējumu izvērtēšanas un pārvaldības sistēmu, lai mazinātu ar Kopienā notikušiem plūdiem saistītu nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību. Dalībvalstis veic sākotnējo plūdu riska izvērtējumu un sagatavo iespējamu plūdu postījumu vietu kartes un plūdu apdraudētu teritoriju kartes.

Ņemot vērā direktīvas prasības, LR Vides ministrija organizēja darbu izpētes projektā „Priekšlikumu izstrāde Nacionālajam plānam plūdu risku novēršanai un samazināšanai”. Priekšlikumus plānam plūdu riska novēršanai un samazināšanai izstrādāja Valsts SIA “Vides projekti” 2007.gadā.

Šo Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu ietvaros ir veikts apjomīgs un detalizēts pētījums par applūstošajām teritorijām Rīgā, pamatojoties uz kura datiem noteiktas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas. Tādējādi šie grozījumi Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam ievieš gan minētās direktīvas, gan LR likumdošanas aktu prasības (attiecībā uz aizsargjoslām).

4.2. ANO Konvencijas dabas aizsardzības jomā un starptautiskie līgumi

Ramsāres konvencija „Par starptautiskas nozīmes mitrājiem” (The Ramsar Convention on Wetlands, 1971.), īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi. Konvencijas mērķis ir apturēt cilvēku progresējošo iejaukšanos mitrājos un to izzušanu tagad un nākotnē, veicinot mitrāju ūdensputnu aizsardzību. Rīgas teritorijā nav neviena mitrāja, kas būtu iekļauts Starptautiskas nozīmes Latvijas mitrāju sarakstā. Taču, saskaņā ar Ramsāres konvencijas mitrāju definīciju, pie mitrājiem jāpieskaita arī Rīgas jūras līča akvatorija līdz 6 m dziļumam. Jāņem vērā, ka mitrājs Lucavsalas dienvidu galā, Kazas sēklī ir putniem nozīmīgs biotops.

Attīstoties Rīgas ostai, ir jāparedz pasākumi invazīvo sugu ierobežošanai, kas var nonākt atklātos ūdeņos no kuģiem un to balasta ūdeņiem.

Riodežaneiro konvencija „Par bioloģisko daudzveidību” (Rio de Janeiro Convention on biological diversity, 1992.). Konvencija par bioloģisko daudzveidību Latvijā 31.08.2005. pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 05.06.1992. Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību”.

Šīs konvencijas uzdevumi – bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga un līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale. Konvencija nosaka, ka valstīm, lai saglabātu to bioloģisko daudzveidību, ir jāizstrādā stratēģijas un rīcības programmas, kas jāintegrē visos nacionālajos, tautsaimniecības sektoru (mežsaimniecība, lauksaimniecība, zivsaimniecība, enerģētika, transports) un teritoriālajos plānos, tai skaitā arī Rīgas pilsētas plānošanas dokumentos.

Rīgas attīstības plāna izstrādes ietvaros 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veikusi apjomīgu pētījumu „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam”. Tas būtu labs pamats Rīgas pilsētas politikas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas izstrādei.

Helsinki konvencija „Par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību” (Helsinki Commission Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area, 1974., 1992.). Konvencijas mērķis ir Baltijas jūras ekosistēmas aizsardzība. Lai arī notekūdeņi no Rīgas attīrīšanas iekārtām atbilst *HELCOM* ūdens kvalitātes rekomendācijām, tomēr Rīgai jāparedz vēl daudzi pasākumi notekūdeņu attīrīšanas jomā, t.sk. jānovērš šobrīd neattīrīto notekūdeņu ieplūde. Šajā aspektā pozitīvi vērtējams grozīto Apbūves noteikumu 97.punkts, kurā ietverta prasība nevienam savrupmāju apbūves kompleksu nebūvēt teritorijā, kurā nav paredzēta centralizētu vai pilsētas inženierkomunikāciju tīkliem pieslēgtu ēkas ekspluatācijai nepieciešamo inženierkomunikāciju izbūve.

Aktuāls ir arī lietus notekūdeņu savākšanas, attīrīšanas, kontroles un novadīšanas jautājums. Katram uzņēmumam, kas izmanto notekūdeņu novadīšanas pakalpojumu, būtu jāslēdz līgums ar Rīgas domes Satiksmes departamentu, kura pienākumos ietilpst lielākās daļas lietus notekūdeņu kanalizācijas tīklu apsaimniekošana. RD Satiksmes departaments gan līdz šim brīdim nav izstrādājis noteikumus, kā šādi līgumi slēdzami un uz kādiem noteikumiem šādi notekūdeņi pieņemami. Tādēļ šobrīd izveidojusies situācija, ka neviena puse neveic novadāmo notekūdeņu monitoringu, kā arī nav izvirzīti nekādi nosacījumi to kvalitātei. Jāuzsver, ka savāktie pilsētas lietus notekūdeņi netiek attīrīti, bet gan tieši novadīti vidē (virszemes ūdeņos, parasti Daugavā). Tomēr grozīto Apbūves noteikumu 2.17.nodaļā noteiktas vairākas prasības transportlīdzekļu novietnēm attiecībā uz lietus ūdens savākšanu un attīrīšanu (160.-162.punkts).

Ženēvas konvencija “Par robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos” (Geneva Convention on Long-range Transboundary Air Pollution, 1979.). Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt cilvēku un tā apkārtējo vidi no gaisa piesārņojuma un censties ierobežot, un, ciktāl tas iespējams, pakāpeniski samazināt un novērst gaisa piesārņošanu, arī robežšķērsojošo piesārņošanu lielos attālumos. Rīgai jāparedz pasākumi NO_x, smago metālu, sēra un gaistošo organisko savienojumu emisiju samazināšanai, samazinot transporta plūsmu, ierobežojot radīto atkritumu apjomu, veicinot atkritumu šķirošanu, kompostēšanu un uzlabojot noglabāšanu.

ANO Vispārējā konvencija „Par klimata pārmaiņām” un šīs konvencijas Kioto protokols (Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change, 11.12.1997.). Saeimā 1995.gada 23.februārī pieņemts likums “Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām”. Konvencijas mērķis ir sasniegt siltumnīcas efekta gāzu koncentrācijas stabilizāciju atmosfērā tādā līmenī, kas novērstu bīstamu antropogēnu iejaukšanos klimata sistēmā. Tajā izvirzīti vairāki uzdevumi: uzlabot energoefektivitāti, uzlabot enerģijas ieguves efektivitāti, pasažieru automašīnu ierobežošana pilsētās, videi draudzīgas transporta sistēmas izveide, atkritumu poligonos noglabājamo atkritumu samazināšana.

Klimata izmaiņu samazināšanai Rīgai aktuāli ir veicināt ilgtspējīga transporta attīstību visā pilsētas teritorijā, atkritumu plūsmas samazināšanos, atkritumu dalīšanu un otrreizēju pārstrādi, kā arī uzlabot siltumapgādes un apkures sistēmas, novērst enerģijas zudumus, uzlabot dzīvojamo ēku energoefektivitāti.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi, neskatoties uz to lokālo raksturu, atsevišķu grozījumu nelielo platību un izkliedēto izvietojumu, dos ieguldījumu ilgtspējīga transporta attīstībā, kā arī Apbūves noteikumu ietvaros uzlabos atkritumu šķirošanas iespējas pieejamību iedzīvotājiem.

ANO Konvencija „Par cīņu pret pārtuksnešošanas/ zemes degradāciju valstīs, kurās novērojami ievērojami sausuma periodi un/vai pārtuksnešošanās, jo īpaši Āfrikā” (United Nations Convention to Combat Desertification in those Countries Experiencing Serious Drought and/or Desertification, particularly in Africa, 1994.). Šīs konvencijas mērķis ir cīnīties pret pārtuksnešošanas un samazināt sausuma efektus valstīs, kuras sastopas ar nopietnām sausuma un/vai pārtuksnešošanās izraisītājam problēmām. Konvencija attiecībā uz Eiropas valstīm nozīmē cīņu pret auglīgas

augšņu izniekošanu, nosakot tās izmantošanu citiem mērķiem, tādiem kā lauksaimniecība vai vides aizsardzība, kā arī novēršot augšņu auglības zudumu vai pat tās degradāciju. Šī konvencija tiek attiecināta arī uz zemes degradāciju (degradētajām teritorijām), kas, kaut arī nav jārekultivē saskaņā ar prasībām pret piesārņotajām vietām, pamatojoties uz Parīzes konvenciju, būtu renaturalizējamas. Rīgā ir sastopama šādi zemes degradācijas veidi:

- Augšņu erozija: vēja erozija piekrastē, jūras krasta erozija, ko veicina būvniecība kāpu zonā (piemēram, Daugavas palieņu krasta erozija, vēja erozija Vakarbuļļos, Rītabuļļos, Daugavgrīvā un Vecāķos).
- Punktveida un difūzais piesārņojums: augšņu apbūvēšana, ainavas degradācija ar pamestām būvēm, augšņu sasāļošanās.

Konvencijas „Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību” – Bernes konvencijas (The Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats 1979.) mērķi ir aizsargāt savvaļas floru, faunu un to dabiskās dzīvotnes. Īpaši uzsverot apdraudēto un izzūdošo sugu aizsardzību.

Konvencijas „Par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” – Bonnas konvencijas (The Convention on Migratory Species, 1979.) mērķis ir aizsargāt migrējošās savvaļas dzīvnieku sugas visā to areālā. Konvencijas dalībvalstīm ir jāveic pasākumi, lai saglabātu apdraudēto migrējošo savvaļas dzīvnieku sugām nepieciešamos biotopus.

Rīgas pilsētā ir veikti vairāki pētījumi, lai šādas vietas apzinātu. Nozīmīgākajām no tām ir noteikts aizsardzības statuss. Tomēr vēl vairākām šādām vietām aizsardzības statuss būtu nosakāms.

Līgums par sikspārņu aizsardzību Eiropā (Agreement on the Conservation of Populations of European Bats, 1991.). Līguma mērķis ir apdraudēto sikspārņu sugu aizsardzība. Rīgas teritorijā būtiskākās apzinātās sikspārņu ziemošanas vietas ir Daugavgrīvas cietoksnis, kā arī Daugavgrīvas un Mangaļsalas forti (ziemo aptuveni 200 pāri), kā arī parki. Lielākie draudi sikspārņiem varētu būt fortu un cietokšņa neapdomīga rekonstrukcija vai apmeklētāju skaita būtisks pieaugums.

4.3. UNESCO konvencija un citi starptautiskie un Latvijas saistošie dokumenti kultūras mantojuma aizsardzības jomā

Eksistē labi izstrādāts juridiskais instruments Latvijas Republikas Saeimas ratificēto starptautisko konvenciju un Latvijas Republikas normatīvo aktu – likumu, Ministru kabineta noteikumu, Rīgas pilsētas pašvaldības saistošo noteikumu pakete kultūrvides un tajā esošā kultūras mantojuma aizsardzības nodrošināšanai, kas saistošs Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu izstrādāšanai.

Augšminētajā paketē ietilpst:

Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību (Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage), Parīze, 1972. un LR Likums “Par Konvenciju par pasaules kultūras un dabas mantojuma

aizsardzību” (17.02.1997.);

Eiropas Padomes Konvencija Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai, (Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe) Granāda, 03.10.1985., kas citu starpā norāda „... lai precīzi noteiktu aizsargājamus pieminekļus, ēku grupas un nozīmīgas vietas, katra Dalībvalsts apņemas izmantot inventarizāciju un gadījumā, ja attiecīgie objekti ir apdraudēti, pēc iespējas ātri izstrādāt attiecīgu dokumentāciju.

Atzīstot, cik nozīmīga ir publiska pieeja aizsargājamiem objektiem, katra Dalībvalsts apņemas veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka šādas pieejas sekas, it sevišķi jebkādi celtniecības darbi, nekaitē šādu objektu arhitektoniskajam un vēsturiskajam raksturam un to apkārtni.”

LR Likums “Par Konvenciju Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai” (19.06.2003.).

Eiropas Padomes Pamatkonvencija par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai, **Faro** (Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society), 27.05.2005., kas, akcentējot Vides, kultūras mantojuma un dzīves kvalitāti, norāda:

„Puses apņemas izmantot visas kultūras mantojuma īpašības, lai bagātinātu ekonomiskās, politiskās, sociālās un kultūras attīstības procesu, teritoriju izmantošanas plānošanu, atbilstošos gadījumos veicot ietekmes uz kultūras mantojumu novērtējumu un izstrādājot nepieciešamos saudzējošos pasākumus.

Puses apņemas:

- veicināt ikviena dalību kultūras mantojuma noteikšanas, pētīšanas, interpretēšanas, parādīšanas un saglabāšanas procesā; sabiedriskā apspriešanā un diskusijās par iespējām un izaicinājumiem, ko rada kultūras mantojums;
- īstenot pasākumus, lai uzlabotu pieejamību, it īpaši nodrošinot jauniešu un invalīdu piekļuvi kultūras mantojumam ar mērķi palielināt izpratni par tā vērtību, uzturēšanas un saglabāšanas nepieciešamību, kā arī ieguvumiem, kādus tas varētu dot.”.

LR likuma „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” (11.03.1992., ar grozījumiem 13.11.2008.) 11.pants attiecas uz kultūras pieminekļu saglabāšanu - fiziskajām un juridiskajām personām jānodrošina, lai tiktu saglabāti kultūras pieminekļi, kas ir to īpašumā (valdījumā). Valsts īpašumā esošo kultūras pieminekļu saglabāšanu nodrošina to valdītāji.

17.pants paredz jaunatklāto kultūras pieminekļu aizsardzību - jaunatklātie objekti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība, neatkarīgi no tā, kā īpašumā tie atrodas, līdz jautājuma izlemšanai par šo objektu iekļaušanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā, bet ne ilgāk kā sešus mēnešus no dienas, kad par to ticis informēts objekta īpašnieks, atrodas valsts aizsardzībā.

Par objektiem, kuri atrasti zemē, virs zemes, ūdenī, senās celtnēs vai to daļās un atliekās un kuriem varētu būt vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība, atradējam 10 dienu laikā jāpaziņo Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības

inspekcijai.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu kontekstā svarīgi ir nosacījumi attiecībā uz kultūras pieminekļu izmantošanu un saglabāšanu, veicot celtniecības un citus darbus - prioritāri kultūras pieminekļus izmanto zinātnes, izglītības un kultūras mērķiem. Kultūras pieminekļu izmantošana saimnieciskajā darbībā pieļaujama vienīgi tad, ja tā nekaitē piemineklim, nemazina tā vēsturisko, zinātnisko un māksliniecisko vērtību.

Pirms celtniecības, meliorācijas, ceļu būves, derīgo izrakteņu ieguves un citu saimniecisko darbu uzsākšanas šo darbu veicējam jānodrošina kultūras vērtību apzināšana paredzamo darbu zonā. Fiziskajām un juridiskajām personām, kas saimnieciskās darbības rezultātā atklāj arheoloģiskus vai citus objektus ar kultūrvēsturisku vērtību, par to nekavējoties jāziņo Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai un turpmākie darbi jāpārtrauc.

Lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību, tiek noteiktas kultūras pieminekļu aizsardzības zonas. To izveidošanai nav vajadzīga zemes lietotāja vai īpašnieka piekrišana. Zonas un to uzturēšanas režīmu nosaka Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Ap kultūras pieminekļiem, kuriem nav noteiktas aizsardzības zonas, un jaunatklātajiem kultūras pieminekļiem lauku apdzīvotajās vietās ir aizsardzības zona 500 metru attālumā, bet pilsētās - 100 metru attālumā. Jebkuru saimniecisko darbību pieminekļu aizsardzības zonā drīkst veikt tikai ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas atļauju.

Katram kultūras piemineklim var noteikt tā kultūrvēsturisko vērtību. To veic Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Atlīdzība par kaitējumu, kas nodarīts kultūras piemineklim, tiek aprēķināta atbilstoši šim kultūras piemineklim noteiktajai kultūrvēsturiskajai vērtībai.

MK 26.08.2003. noteikumi Nr. 474 “Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirmpirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu” norāda: „Saimnieciskā darbība kultūras pieminekļu aizsardzības zonās veicama, saglabājot kultūras pieminekļa vēsturiski nozīmīgo plānojumu un telpisko struktūru, kultūrslāni, piemineklim atbilstošo vidi, ainavu, apzaļumošanas un labiekārtošanas raksturu, kā arī nodrošinot kultūras pieminekļa vizuālo uztveri.

Būvniecība un citi darbi kultūras pieminekļa aizsardzības zonā, kas var pārveidot kultūras pieminekli vai ainavu, veicami, ievērojot Aizsargjoslu likumā noteiktos aprobežojumus, kā arī nodrošinot pasākumus kultūras pieminekļa saglabāšanai. Minētos pasākumus iekļauj būvniecības vai citu darbu projektā un tāmē, tos finansē būvniecības ierosinātājs vai finansētājs un pārbauda inspekcija.

Ja, veicot saimniecisku darbību, paredzama kultūras pieminekļa vai tā aizsardzības zonas pārveidošana (jebkura tehniska, būvnieciska un saimnieciska darbība, kura būtiski maina kultūras pieminekļa funkciju, komplektāciju, formu, detalizāciju, materiālu, faktūru, krāsu, kā arī kultūras pieminekļa teritoriju), kultūras pieminekļa īpašnieks (valdītājs) iesniedz inspekcijā iesniegumu attiecīgas atļaujas saņemšanai”.

MK 15.07.2003. noteikumi Nr. 392 "Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika" nosaka: „Izstrādājot aizsardzības zonas projektu, ņem vērā:

- 1.vēsturiskā plānojuma struktūru;
- 2.kultūras pieminekļu un tiem piegulošās vēsturiskās vides dabiskās robežas;
- 3.jaunu kultūras pieminekļa daļu atklāšanas iespējamību;
- 4.iespējas piekļūt kultūras piemineklim;
- 5.kultūras pieminekļa kultūrvēsturiskās ainavas saglabāšanas nepieciešamību;
- 6.kultūras pieminekļa redzamību no galvenajiem skatu punktiem un redzamību no kultūras pieminekļa.

Aizsardzības zonu iekļauj vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā. Vietējā pašvaldība, ja nepieciešams, precizē kultūras pieminekļa aizsardzības zonas robežas teritorijas plānojuma kartogrāfiskajā materiālā.”.

4.4. Eiropas telpiskās attīstības plānošanas dokumenti

Rīgai kā Eiropas Savienības dalībvalsts galvaspilsētai savā attīstības politikā jāņem vērā Eiropas telpiskās attīstības politikas, kas ir noteiktas divos galvenajos Eiropas mēroga dokumentos: „**Vadlīnijas Eiropas kontinenta ilgtspējīgai telpiskajai attīstībai**” un „**Eiropas telpiskās attīstības perspektīva**”.

Eiropas Kopienas dalībvalstu Reģionālās plānošanas ministru konferences (*CEMAT*) dokuments „Vadlīnijas Eiropas kontinenta ilgtspējīgai telpiskajai attīstībai” ir rekomendējošs politikas pamatdokuments, saskaņota stratēģija un kopīgas vadlīnijas Eiropas kontinenta integrētai un reģionāli līdzsvarotai attīstībai. Vadlīnijās ir noteikti plānošanas politikas principi ilgtspējīgai attīstībai Eiropā un telpiskās attīstības pasākumi dažādiem Eiropas reģionu veidiem.

Šīs vadlīnijas attiecas arī uz Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem, lai gan tiem ir vairāk precizējošs raksturs, kas nodrošina plānojuma risinājumu atbilstību reālajai esošajai situācijai, kā arī novērš plānojuma iepriekšējās redakcijas nepilnības, t.sk. attiecībā uz vides aizsardzību. Piemēram, 57 bijušās apbūves teritorijas ar šiem grozījumiem tiek mainītas par Apstādījumu un dabas teritorijām, tādējādi novēršot to apbūvi; atsevišķās teritorijās ir atļauts mazāks stāvu skaits, nekā tas bija agrāk (piemēram, Vidzemes priekšpilsētā, Sarkandaugavā, zemes gabalos Ezermalas, M. Ķempes, Kokneses prospekta rajonā u.c.), bet dažās plānotais stāvu skaits var pieaugt.

„**Eiropas telpiskās attīstības perspektīva**” (**ETAP**) ir politiku ietvars (ieteikumi) labākai sadarbībai starp Kopienas sektoru politikām, kurām ir būtiska telpiskā ietekme citai uz citu un dalībvalstīm, kā arī reģionālajām un vietējām pašvaldībām, ar mērķi sasniegt ES teritorijas līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību. ETAP nosaka, ka ES reģionos vienādi jāasniedz Eiropas politikas trīs pamatmērķi: ekonomiskā un sociālā kohēzija, dabas resursu un kultūras mantojuma aizsardzība un apsaimniekošana, Eiropas teritorijas līdzsvarotāka konkurētspēja.

Ieteikumos „Eiropas telpiskās attīstības perspektīva” ir dotas ES teritorijas telpiskās attīstības vadlīnijas: Līdzsvarotas un policentriskas pilsētu sistēmas attīstība un jaunas partnerattiecības starp pilsētām un laukiem:

- paritātes (vienlīdzības) nodrošināšana piekļūšanai infrastruktūrai un zināšanām;
- saprātīgi apsaimniekojot, nodrošināt dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu.

Lai Eiropas Savienībā attīstītos dinamiskas, atraktīvas, konkurētspējīgas pilsētas un pilsētoreģioni, ETAP ir norādītas iespējamās politiskās rīcības. Arī Rīgai būtu ieteicams izvērtēt, vai vairākas no tām, ņemot vērā attīstības tendences, nākotnē nav nepieciešamas Rīgas attīstības veicināšanai, piemēram, izstrādāt visaptverošu pilsētas attīstības stratēģiju, kurā ietverti pasākumi pret sabiedrības grupu sociālo norobežošanos, integrēt pierīgas lauku teritorijas Rīgas reģionālā telpiskās attīstības stratēģijā ar mērķi veicināt efektīvāku zemes izmantošanas plānošanu, aizsargāt un attīstīt kultūrainavas un palielināt to vērtību u.c.

4.5. Nacionālie plāni un programmas

Nacionālais vides politikas plāns 2004. – 2008.gadam apstiprināts ar MK 04.02.2004. rīkojumu Nr.81. (NVPP) definē nacionālos vides politikas mērķus un uzdevumus. Dokuments atbilst vidēja termiņa programmas statusam, nosaukums “plāns” tiek piemērots saskaņā ar likumu “Par vides aizsardzību”.

Vairāki no Vides politikas plānā minētajiem mērķiem un uzdevumiem ir aktuāli arī Rīgai:

- **Gaisa piesārņojums.** Rīgas uzdevums atbilstoši NVPP mērķiem ir nodrošināt normatīviem un ilgtermiņa mērķiem atbilstošu gaisa kvalitāti. Konkrētas rīcības paredz Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programma. Ņemot vērā to, ka vislielāko piesārņojuma daļu rada autotransports, Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi neradīs būtisku ietekmi uz esošo gaisa kvalitāti.
- **Ūdens kvalitāte.** NVPP mērķis ir uzlabot pazemes un virszemes ūdeņu kvalitāti, novērst to tālāku piesārņošanu un pakāpeniski samazināt esošo piesārņojumu. Apbūves noteikumu grozījumos ir ietvertas normas, kas daļēji samazina neattīrītu notekūdeņu (97.punkts) un lietusuūdeņu (160.-162.punkts) noplūšanu vidē.
- **Atkritumu apsaimniekošana.** NVPP mērķi ir ierobežot atkritumu rašanos un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu, panākt, lai liela daļa atkritumu nonāktu atpakaļ ekonomiskajā apritē, veicināt atkritumu apstrādi pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām. Apbūves noteikumu grozījumi padarīs iedzīvotājiem pieejamāku atkritumu šķirošanas sistēmu, tomēr vēl jāveic liels iedzīvotāju informēšanas un izglītošanas darbs. Grozījumi neskar bīstamo un „zaļo” atkritumu apsaimniekošanas sistēmas.
- **Bioloģiskā daudzveidība.** NVPP mērķis ir saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību un saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību. Grozījumi nodrošinās īpaši aizsargājamajām teritorijām nepieciešamo izmantošanas režīmu, kā arī ir noteiktas jaunas teritorijas par Apstādījumu un dabas teritorijām, tomēr atsevišķas bioloģiski daudzveidīgas teritorijas Rīgas brīvostā no Apstādījumu un dabas teritorijām tiek mainītas uz apbūves teritorijām.

- **Troksnis vidē.** NVPP mērķi ir panākt un nodrošināt trokšņa līmeņu samazināšanu no trokšņa pasargājamās vidēs (skolas, dzīvojamās mājas, bērnu dārzi) un noteiktos laika periodos, samazināt troksni vidē, kur tas var apdraudēt cilvēka veselību. Galvenie trokšņa avoti ir autotransports un dzelzceļš, strauji attīstoties Rīgas brīvostai, šo avotu radītais trokšņa līmenis varētu pieaugt. Ņemot vērā Rīgas aglomerācijas stratēģiskās kartes rezultātus, ir nepieciešams izstrādāt Trokšņa piesārņojuma samazināšanas rīcības programmu.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006. – 2012.gadam. Atkritumu apsaimniekošanas plāna mērķis ir novērst atkritumu rašanos un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzuma samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos ir noteiktas prasības objektiem, pie kuriem jāveido atkritumu šķirošanas laukumi, t.i., tiks nodrošinātas iespējas atkritumu šķirošanai.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma (apstiprināta MK 2000.gada 16.maijā). Programmas mērķi ir saglabāt un atjaunot ekosistēmas un to dabiskās struktūras daudzveidību, saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību, saglabāt savvaļas sugu, kā arī kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu ģenētisko daudzveidību, veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos, nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu. Nacionālā programma paredz noteikt Rīgas jūras līci par īpaši jutīgu teritoriju. Citas bioloģiskās daudzveidības ziņā vērtīgākās teritorijas Rīgā ir:

- Baltijas jūras piekrastē - 9 Latvijā īpaši aizsargājami biotopi un 13 Eiropas nozīmes biotopi, smilšainas pludmales, embrionālās kāpas, priekškāpas, pelēkās kāpas, mežainās jūrmalas kāpas un Eiropā un Latvijā aizsargājamas pļavas.
- Vērtīgas mežu teritorijas - Vecāķu - Vecdaugavas, Biķernieku, Šmerļa, Jaunciema mežu teritorijās, tās atbilst ES nozīmes prioritāri aizsargājamam biotopam – boreālie meži.
- Pilsētas teritorijā esošie vecie un dobumainie koki.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu ieviešanas rezultātā ir ar atbilstošu zemes izmantošanu (Apstādījumu un dabas teritorijas) nostiprināti jauni mikroliegumi – Juglas palienes pļavai, Bukultu vecupei, smiltāju pļavai ar jūrmalas armēriju dabas parkā „Piejūra”, jumstiņu gladiolas audzei Rīgas pilsētā, līdz ar to var uzskatīt, ka šie grozījumi veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu daļā teritorijas, tomēr pieļauj vērtīgo Spilves pļavu apbūvi, kas ir negatīvi vērtējams.

Nacionālais attīstības plāns (NAP). Latvijā pašlaik spēkā ir Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam. Lai novērtētu Nacionālā attīstības plāna īstenošanas iespējamo būtisko ietekmi uz vidi un savlaicīgi novērstu vai mazinātu ar NAP īstenošanu saistītās negatīvās ietekmes uz vidi, arī tam tika veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums.

Nacionālā attīstības plāna 2007. - 2013.gadam izstrāde tika uzsākta jau 2004.gada vidū. Tas ir vidēja termiņa stratēģiskās plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas

galvenos attīstības virzienus un parāda valsts un sabiedrības svarīgākos uzdevumus ceļā uz tālāku mērķi politiķiem, ierēdņiem un ikvienam Latvijas iedzīvotājam. NAP ir stratēģisks plānošanas dokuments septiņu gadu periodam. Tā koncepcija pamatā balstīta uz Latvijas Republikas Saeimas 2005.gada 26.oktobrī apstiprināto zinātnieku grupas izstrādāto konceptuālo dokumentu „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā”, kura pamatā savukārt ir uz cilvēku centrēta pieeja un izvēle par labu izaugsmes scenārijam. Cilvēka dzīves kvalitātes pieaugums tiek izvirzīts par valsts izaugsmes mērķi.

NAP hierarhiski ir pakārtots Tautsaimniecības vienotajai stratēģijai (apstiprināta 2004.gadā, 20 - 30 gadu periodam) un Ilgtermiņa ekonomiskās attīstības stratēģijai (apstiprināta 2001.gadā, 20 - 30 gadu periodam), kas ir ilgtermiņa stratēģiskās plānošanas dokumenti. NAP mērķiem ir jābūt saskaņotiem ar šajos ilgtermiņa stratēģiskajos dokumentos izvirzītajiem mērķiem. Attīstības prioritāšu realizācija un mērķu sasniegšana jābalsta uz NAP sadaļu „Esošās situācijas analīze” un NAP SVID projektu dokumentos identificētajām Latvijas stiprajām pusēm, kā arī identificēto iespēju izmantošanu. Vienlaicīgi NAP ir jānodrošina risinājums identificētajām problēmām, kā arī jārāda iespējas potenciālo draudu attīstībai novēršanai.

NAP ieviešana ietekmēs citus nacionālos un nozaru vidējā termiņa plānošanas dokumentus, paredzot nepieciešamību šos plānošanas dokumentus saskaņot ar NAP. NAP ir hierarhiski augstāks arī par Nacionālo stratēģisko ietvardokumentu un Lauku attīstības plānu 2007. - 2013.gadam, tādēļ šo dokumentu saturs un izvirzītie uzdevumi tika saskaņoti ar NAP.

Tā kā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi ir izstrādāti laikā, kad bija pieejama NAP galīgā redakcija, grozījumos ir ņemti vērā NAP izvirzītie mērķi, uzdevumi un pamatnostādnes.

4.6. Rīgas reģiona attīstības dokumenti

Rīgas reģiona attīstības stratēģija (2000. – 2020.) pieņemta 2000.gada 21.decembrī un aktualizēta 2008.gadā. Pašreiz spēkā esošā stratēģija pieņemta 2008.gada 22.decembrī. Tas ir pamatdokuments Rīgas reģionā apvienojušos pašvaldību uz partnerattiecībām balstītai lēmumu pieņemšanai un rīcībām. Stratēģija pamatojas uz Rīgas reģiona ilgtermiņa vīziju – reģiona redzējumu nākotnē kā ilgtspējīgu Latvijas un Eiropas reģionu, kas ir „vārti” un plūsmu krustpunkts no Rietumiem uz Austrumiem, no Ziemeļiem uz Dienvidiem, Latvijas saimnieciskā sirds, kultūras centrs, starptautiski konkurētspējīgs izglītības, pētniecības un darījumu reģions, sociāli stabila, pievilcīga dzīves un darba vieta zināšanu un informācijas sabiedrībai.

Stratēģijā noteiktas attīstības prioritātes ilgtermiņa perspektīvā:

- uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstības veicināšana;
- „sasniedzamības” infrastruktūras attīstība;
- ilgtspējīgas un līdzsvarotas telpiskās struktūras attīstība.

Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija izvirza šaurāku, konkrētāku redzējumu par prioritāti nosakot uz Austrumu - Rietumu saikni balstītas ekonomikas attīstību. Rīgas

ilgtermiņa attīstības stratēģija nav pretrunā ar Rīgas reģiona attīstības stratēģijas nostādņem.

Ņemot vērā to, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi pēc savas būtības ir precizējoši un detalizējoši, kā arī galvenokārt tiks īstenoti atsevišķās, lokālās, savrupi izvietotās teritorijās, nelielās platībās, tie nav pretrunā Rīgas reģiona attīstības stratēģijai.

Rīgas reģiona attīstības programma 2005. - 2011.gadam ir reģionālās attīstības plānošanas dokuments, lai Rīgas reģions attīstītos kā konkurētspējīgs Eiropas reģions ar līdzsvaroti attīstītu kvalitatīvu dzīves vidi.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos ir iestrādāti jautājumi, kas skar Rīgas un Rīgas reģiona kopīgās intereses, tostarp detalizētāki ieteikumi par Rīgai vitāli nepieciešamu reģiona teritoriju izmantošanu un iespējamo attīstību. Piemēram, ar grozījumiem tiek noteiktas stāvparku infrastruktūrai nepieciešamās tehniskās apbūves teritorijas, kas ļaus atslogot transporta plūsmas Rīgā un uzlabot gaisa kvalitāti.

Rīgas plānošanas reģiona telpiskais (teritorijas) plānojums apstiprināts 2007.gada 07.februārī. Tā mērķis ir iegūt starpsektoriālu Rīgas plānošanas reģiona teritorijas izmantošanas redzējumu 20 gadu periodam.

Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018.gadam un tā grozījumi detalizē Rīgas plānošanas reģiona telpiskā plānojuma nostādnes un piemēro tās tieši Rīgas pilsētas specifiskajām vajadzībām.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi izstrādāti tikai Rīgas pilsētas robežās. Pamatojoties uz to, ka Rīgas pašvaldības kompetencē ir tikai tās administratīvās teritorijas pārvaldība, grozījumos nav skarta pierīgas vēlamā attīstība, kas kopā ar Rīgu veidojas par vienotu dzīvojamo un darba tirgu.

4.7. Rīgas vides aizsardzības un plānošanas dokumenti

Rīgas vides stratēģija (2000. – 2010.) nosaka Rīgas vispārīgos mērķus vides aizsardzībā un ilgtspējīgajā attīstībā. Tās mērķis ir radīt priekšnoteikumus Rīgas attīstības ilgtspējai, risinot prioritāras vides problēmas un novēršot to cēloņus. Rīgas vides stratēģija balstās uz šādiem principiem jeb uzdevumiem:

1. resursu saglabāšana;
2. apbūves attīstība harmonijā ar dabas vidi;
3. vides kvalitātes saglabāšana un aizsardzība;
4. sociāla vienlīdzība starp cilvēkiem, tagadējo sabiedrību un nākotnes paaudzēm;
5. sabiedriskā līdzdalība.

Balstoties uz šo stratēģiju, ir izstrādāta **Rīgas vides stratēģijas rīcības programma (2002. – 2010.)**, kas apstiprināta Rīgas domē ar 11.06.2002. lēmumu Nr.1404. Tā ir operatīvs un konkrēts dokuments, kurā prioritārā kārtībā apkopoti pasākumi, programmas un projekti vides stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi ir svarīgi, lai īstenotu šīs rīcības programmas teritoriālā skatījumā. Tomēr Rīgas vides stratēģija un tās rīcības programma ir daudz plašākas un detalizētākas par grozījumiem.

Rīcības programma gaisa kvalitātes uzlabošanai Rīgā (2004. – 2009.) apstiprināta Rīgas domē 06.07.2004. Programma tika izstrādāta, pamatojoties uz Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumu Nr.588. “Noteikumi par gaisa kvalitāti” prasībām, kuros savukārt iestrādātas tās tiesību normas, ko gaisa aizsardzības jomā dalībvalstīm izvirza Eiropas Savienības direktīvas. Saskaņā ar gaisa kvalitātes sākotnējā novērtējuma datiem un arī aktuālajiem gaisa kvalitātes monitoringa rezultātiem, Rīgā ir konstatēti gaisa kvalitātes normatīvu pārsniegumi, tāpēc saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem pašvaldībai ir jānodrošina rīcības programmas izstrāde gaisa piesārņojuma samazināšanai un tās īstenošana. Programma izstrādāta ar mērķi, lai uzlabotu gaisa kvalitāti vietās, kur gaisa piesārņojuma līmenis pārsniedz vai var pārsniegt gaisa kvalitātes normatīvus, vai gaisa kvalitātes novērtējumā konstatēta gaisa piesārņojuma līmeņa paaugstināšanās.

Dokumenta izstrādē ir ņemtas vērā ne tikai tās prasības, ko izvirza atbilstošie Latvijas normatīvie akti, bet arī vadlīnijas un pamatnostādnes līdzīgu dokumentu izstrādē ES dalībvalstīs, kurās rūpes par vides kvalitāti un iedzīvotāju veselību tradicionāli ir viena no valsts prioritātēm. Tīra un veselīga vide ir katra indivīda un sabiedrības labklājības sastāvdaļa un pašsaprotama ir sabiedrības prasība to nodrošināt.

Atšķirībā no Eiropas mēroga ilgtermiņa plānošanas dokumentiem, rīcības programma gaisa kvalitātes uzlabošanai Rīgā paredz pasākumu plānošanu līdz 2009.gadam. Šī ir pirmā rīcības programma Rīgai un, atšķirībā no daudzu ES valstu pilsētām, uzsākot tās izstrādi, atšķirīgi ir sākuma nosacījumi un esošo problēmu loks. Tāpēc programma ir izstrādāta pietiekoši detalizētai rīcībai, izmantojot ES programmatiskos dokumentus kā vadlīnijas, nolūkā novērst līdz šim eksistējošās neatbilstības gaisa kvalitātes jomā. Rīcības programmas izstrāde tika veikta trīs etapos, vispirms veicot esošās situācijas izvērtējumu un uz tā pamata izstrādājot potenciālo pasākumu plānu gaisa piesārņojuma samazināšanai.

Rīgas domē 2006.gada 17.novembrī tika pieņemti saistošie noteikumi Nr.60 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”, kur iezīmēta pilsētai kritiskā zona – kur piesārņojums ar slāpekļa dioksīdu pārsniedz normatīvos noteikto gada vidējo koncentrāciju. Šo noteikumu 7.punkts paredz, ka nav pieļaujama jaunu objektu būvniecība šajā kritiskajā zonā, ja to darbības rezultātā paredzamas slāpekļa oksīdu emisijas. Līdzīgs regulējums būtu jāievieš arī attiecībā uz piesārņojumu ar benzolu un cietajām daļiņām PM10.

Rīgas pilsētas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. - 2012.gadam, kas apstiprināts ar Rīgas domes 2006.gada 21.februāra lēmumu Nr.864. Plāns nosaka trīs pamata prioritātes atkritumu saimniecības attīstībai Rīgas pilsētā:

- atkritumu daudzuma samazināšana, tos iespējami plaši dalīti vācot un apsaimniekojot;
- atkritumu droša noglabāšana, ietverot: atkritumu šķirošanas līnijas un atkritumu dedzināšanas iespēju izveidi; papildus infrastruktūras izveidošanu poligonā „Getliņi”; izpēti par jaunas poligona vietas

- meklēšanas uzsākšanu;
- atkritumu ražošanas un apsaimniekošanas uzskaitē, reģistrācija un kontroles sistēmas attīstība, ieviešot atkritumu ražotāju reģistru, pilnveidojot uzskaiti un kontroli.

Rīgas pilsētā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pilnveidošanai jāparedz plašāka iedzīvotāju informēšanu par apkārtējās vides aizsardzības pasākumiem. Jāpanāk, lai iedzīvotāji aktīvāk iesaistītos apkārtējās vides sakopšanā, ievērotu normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025.gadam. Rīgas ilgtermiņa stratēģijas mērķis ir kalpot par ietvaru Rīgas attīstības plānam un radīt priekšnoteikumus Rīgas pilsētas ilgtspējīgai attīstībai, kā arī rīdzinieku dzīves kvalitātes uzlabošanai. Līdz ar to, vērtējot Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumus, svarīgi tos skatīt no stratēģijas realizēšanas aspekta – vai un kā grozījumi nodrošinās vai tieši pretēji – kavēs Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijas realizēšanu.

Stratēģijā viens no noteiktajiem prioritāri stratēģiskajiem mērķiem (PM 2) ir uz austrumu – rietumu saikni balstīta ekonomikas attīstība. Lai sasniegtu stratēģisko mērķi, viens no izvirzītajiem uzdevumiem ir atbalstīt tranzīta infrastruktūru un veicināt loģistikas pakalpojumu sniegšanu, kura izpildei Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi nodrošina nepieciešamo pamatu – ostas teritorijā paredzot teritorijas ostas infrastruktūras attīstībai (tajā skaitā dzelzceļa līniju atzarus ostas vajadzībām). Grozījumi ietver arī lidostas attīstībai nepieciešamo teritorijas lietojuma mērķi. Tā rezultātā būs iespējams sasniegt mērķi PM 2, kura indikators ir kravu apgrozījums ostā un ar lidmašīnu pārvadāto pasažieru skaits.

Stratēģiskais mērķis PM 3 ir dzīve pilsētā ar kvalitatīviem dzīvojamajiem rajoniem (apkaimēm). Lai sasniegtu šo stratēģisko mērķi, viens no izvirzītajiem uzdevumiem ir revitalizēt un attīstīt degradētās teritorijas. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi attiecas uz vairākām degradētām teritorijām (A. Deglava ielas atkritumu izgāztuve, daļēji arī grozījumu teritorija Sužos un grozījuma 2.1.39. teritorija Ziepniekkalna ielā b/n, kā arī piesārņotās teritorijas Voleros ostas darbības teritorijā). Sužos un Ziepniekkalna ielā daļēji degradētās teritorijās plānota apbūve (jaukta un dzīvojamā), Voleros plānota ostas darbība, A. Deglava ielā plānots veikt rekultivāciju un sanāciju. A. Deglava ielas izgāztuves sanāciju plānots veikt līdz 2012.gadam (Rīgas attīstības programma 2006. - 2012.gadam) un tikai pēc tās būs iespējams paredzēt šo teritoriju konkrētiem mērķiem pilsētnieku vajadzībām. Jāsecina, ka grozījumi veicinās stratēģijas uzdevuma U3.5. izpildi - revitalizēt un attīstīt degradētās teritorijas.

U3.2. – saglabāt un attīstīt kultūrvēsturiskos objektus pilsētas centrā un citās vēsturiskās apbūves teritorijās. Ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem noteikts maksimālais stāvu augstums – pieci stāvi Sarkandaugavas vēsturiskajā apbūvē, kas ļaus turpmāk saglabāt vēsturisko un veidot jaunu apbūvi nekонтрастējot ar esošo.

Stratēģiskais mērķis M10 ir augstas pievienotās vērtības ekonomika un viens no indikatoriem, kas norāda tuvošanos šim mērķim ir ekonomiski aktīvu uzņēmumu īpatsvars augstas pievienotās vērtības sektoros – apstrādes rūpniecība, būvniecība,

viesnīcas un restorāni, transports, glabāšana un sakari, konsultāciju pakalpojumi – IT, vadība, juridiskās. Lidostas un ostas plānotā attīstība, apgūstot jaunas teritorijas transporta un glabāšanas nozares attīstībai, kā arī lidojumu skaita palielinājums, līdz ar to pozitīvi stimulējot arī viesnīcu un restorānu attīstību ir grozījumi, kuri viennozīmīgi veicinātu uzdevuma sasniegšanu.

M14 nosaka mērķi - tīra un zaļa pilsēta Viens no indikatoriem, kas tiek vērtēts, ir slēgto pilsētas izgāztuvju rekultivācija un monitorings. Grozījumi skar A. Deglava ielas izgāztuvi, kurā tiek noteikta apstādījumu un dabas teritorija, jo tai plānota sanācija un revitalizācija. Otrs indikators ir īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un mikroliegumu īpatsvars (%), kura mērķis ir saglabāties noteiktajā apjomā 16,55%. Grozījumi pozitīvi ietekmē mērķa sasniegšanu, jo ar tiem tiek noteiktas un precizētas apstādījumu un dabas teritorijas 4 mikroliegumu teritorijās. Ar grozījumiem mainās arī teritorijas bilance, no pašreiz spēkā esošā plānojuma 24,3% Apstādījumu un dabas teritorijas pieaug līdz 24,44%.

Sabiedriskā transporta attīstības koncepcija (2005. - 2018.gadam) norāda, ka Rīgas pilsētas satiksmē sabiedriskā transporta attīstības mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu un ar vieglajām personīgajām automašīnām konkurētspējīgu alternatīvu pārvietošanās veidu visām iedzīvotāju sociālajām grupām. Tam ir izšķiroša loma iedzīvotāju mobilitātes nodrošināšanā arvien pieaugošās automobilizācijas un līdz ar to apkārtējās vides kvalitātes pazemināšanās apstākļos. Nepieciešams nodrošināt transporta līdzekļu veidu izmantošanas modālo sadalījumu par labu sabiedriskajam transportam, izstrādājot un realizējot atbilstošas ilgtermiņa attīstības stratēģijas.

Stratēģijā definēts, ka sabiedriskā transporta attīstība jābalsta uz:

- maršrutu apkalpošanas spektra palielināšanu atbilstoši pilsētas attīstībai;
- transporta pakalpojumu dažādošanu un pasažieru mobilitātes palielināšanu;
- ritošā sastāva kvalitātes paaugstināšanu.

Jāmin arī SIA „Imink” 2005.gadā izstrādātā perspektīvā transporta shēma 2006. - 2018.gadam, kura definē visu pilsētas transporta veidu attīstības pamatnostādnes un piedāvā transporta infrastruktūras attīstības shēmu 12 gadu perspektīvā. Shēma, kas ir Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam paskaidrojuma raksta sastāvdaļa, ir cieši saistīta ar Sabiedriskā transporta attīstības koncepcijas ieviešanu.

Velosatiksmes attīstības koncepcija (2005. - 2018.gadam) Velosatiksmes attīstības koncepcija ir Sabiedriskā transporta koncepcijas viena no sadaļām. Tā identificē sekojošas problēmas:

- bīstama satiksme uz ielas braucamās daļas kopā ar pārējiem transporta līdzekļiem,
- nepietiekams veloceliņu skaits,
- ērtu velonovietojšanas iespēju trūkums,
- informācijas trūkums par iespējām izmantot velosipēdus,
- sabiedrības neviennozīmīgā attieksme pret velobraucējiem un velobraukšanu,
- nepietiekama sadarbība starp sabiedrisko, privāto, pašvaldību un valsts sektoru.

Velosatiksmes attīstības koncepcijas mērķis ir nodrošināt velotransporta kā alternatīvā pārvietošanās veida līdzsvarotu attīstību pilsētā.

Ņemot vērā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu saturu un apjomu, nav paredzams, ka tie būtiski ietekmēs attīstības koncepcijas realizāciju, tomēr atsevišķi jauni aspekti grozītajos Apbūves noteikumos veicinās velosatiksmes attīstības koncepcijas realizāciju, piemēram, 138.punkts grozītajos Apbūves noteikumos definē minimālo autonovietņu un velonovietņu skaitu mājām, tirdzniecības un pakalpojumu objektiem un citām publiskām ēkām, kā arī publiskās ārtelpas teritorijās. Tā rezultātā tiks veicināta attīstības koncepcijā izvirzītā 2.4.uzdevuma „izstrādāt velonovietņu/ velostatņu uzstādīšanas principus pilsētā, veikt to izvietojumu pie pašvaldības institūcijām” realizācija.

5. RĪGAS ESOŠAIS VIDES STĀVOKLIS UN IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS, JA RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2006. -2018.GADAM GROZĪJUMI NETIKTU ĪSTENOTI

5.1. Rīgas pilsētas teritorija un tās izmantošana

Rīga ir Latvijas galvaspilsēta un lielākā Baltijas valstu pilsēta. Pilsēta atrodas Daugavas upes krastos, tieši pie tās ietekas Baltijas jūrā un to aptver Rīgas rajona teritorija. Rīga ziemeļu un austrumu pusē robežojas ar Carnikavas, Garkalnes un Stopiņu pagastu, kā arī Salaspils pilsētas lauku teritoriju, dienvidu pusē ar Ķekavas un Olaines pagastu, kā arī saskaras ar Baložu pilsētas robežu, rietumu malā ir Mārupes, Babītes pagasts un Jūrmalas pilsēta.

Rīga ir reģionāls dzelzceļa mezgls, dzelzceļa līnijas ved sešos virzienos – uz Limbažiem, Ieriķiem, Ērgļiem, Krustpili, Jelgavu un Tukumu. Daugavas upes grīvā izvietota Rīgas brīvosta. Mārupes pagastā, aiz Rīgas robežas atrodas starptautiskā lidosta “Rīga”.

Rīga atrodas Baltijas jūras Rīgas jūras līča D piekrastē, Piejūras zemienes Rīgavas līdzenumā. Rīgas vēsturiskais centrs izvietots Daugavas labajā krastā, aptuveni 10 km no tās ietekas Rīgas jūras līcī. Dabiskais šīs vietas reljefs ir plakans, smilšots līdzenums, 1 – 10 m virs jūras līmeņa [http://www.riga.lv, 01.12.2008.].

Rīgas pilsētas teritorijas platība ir nedaudz vairāk kā 30 000 ha, tomēr precīzāki dati par to atšķiras. Saskaņā ar RD Pilsētas attīstības departamenta datiem (skat. 7.tabulu) Rīgas pilsētas teritorijas platība tiek lēsta 30 405 ha.

7.tabula

2005.gadā un 2009.gadā plānoto (atļauto) zemes izmantošanas mērķu platību salīdzinājums

Rīgas teritoriju bilance (2009.g.)				
Teritorijas izmantošanas veids	Teritorijas platība un īpatsvars			
	Plānotā 2005.gadā		Plānotā 2009.gadā	
	Hektāri	%	Hektāri	%
Savrupmāju (ģimenes māju) apbūves teritorijas	1837	6,04	1749	5,76
Dzīvojamās apbūves teritorijas	2622	8,62	2454	8,07
Jauktas apbūves teritorijas	4257	14	3392	11,16
Centru apbūves teritorijas	714	2,35	701	2,3
Publiskās apbūves teritorijas	649	2,13	807	2,65
Ražošanas un komercdarbības teritorijas	n	n	690	2,27
Ražošanas un rūpniecības teritorijas	743	2,44	n	n
Rūpniecības teritorijas ostā	125	0,41	n	n
Tehniskās apbūves teritorijas	802	2,64	865	2,85
Tehniskās apbūves teritorijas ostā	105	0,35	n	n
Ceļi (ielas) ielu sarkano līniju robežās	3619	11,9	4519	14,86
Apstādījumu un dabas teritorijas	7389	24,3	7430	24,44
Apbūves ar apstādījumiem teritorijas	1212	3,99	1011	3,33
Dabas pamatnes teritorija ostā	623	2,05	n	n
Ostas apstādījumu un dabas teritorija	n	n	68	0,22

Ūdens teritorijas	3501	11,51	3509	11,54
Ūdens teritorijas ostā	1294	4,26	1258	4,14
Jauktas ražošanas teritorijas ostā	63	0,21	n	n
Ostas jauktas apbūves teritorija	n	n	86	0,28
Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorija	n	n	298	0,98
Jūras ostas apbūves teritorija	n	n	1086	3,57
Darījumu iestāžu teritorijas ostā	37	0,12	n	n
Sabiedrisko iestāžu teritorijas ostā	50	0,16	n	n
Ostas publiskās apbūves teritorija ar apstādījumiem	n	n	21	0,07
Turpmākās izpētes un plānošanas teritorijas ostā	203	0,67	n	n
Ostu teritorijas	560	1,85	n	n
Ostas lidlauka izbūves teritorija	n	n	175	0,57
Lidlauka teritorijas jauktas apbūves teritorija	n	n	49	0,16
Lidlauka teritorijas ražošanas un komercapbūves apb. terit.	n	n	87	0,29
Lidlauka izbūves teritorija	n	n	150	0,49
Pilsētas kopējā platība	30405	100	30405	100
	30405	100	30405	100

n - teritorijas izmantošanas veidi, kuri attiecīgajā plānojumā integrēti citos teritorijas atļautās izmantošanas veidos

Vēl līdz šim laikam aktuāls ir administratīvās robežas noteikšanas jautājums. Rīgai administratīvā robeža tikusi apstiprināta ar LPSR Augstākās Padomes Prezidija 1983.gada 24.februāra dekrētu „Par Latvijas PSR administratīvi teritoriālo iedalījumu”, un praksē tas nozīmēja 1980.gadā pieņemtu lēmumu par robežu un tās uzmērīšanu, kas 1981.gadā arī tika veikta. Tomēr 1998.gadā LPSR lēmumi zaudēja spēku.

Šobrīd SIA „Rīgas ĢeoMetr” arhīvos ir gan robežas apraksts, gan koordinātu saraksts, kas ir transformēts Latvijas koordinātu sistēmā LKS-92 TM. Diemžēl praksē ir novērojamas būtiskas atšķirības starp kadastra robežām un administratīvajām robežām, un speciālistu viedokļi dalās, vai lielāka nozīme ir robežu aprakstam vai tomēr robežu uzmērītajām koordinātām.

SIA „Metrum” veiktās jūras piekrastes ortofoto izpētes laika konstatēts, ka Rīgas jūras līča un Lielupes grīvas konfigurācija dabā ir būtiski mainījies, piemēram, pie Daugavas rietumu mola sauszeme samazinājusies vairāk kā par 100 metriem, salīdzinot ar robežu, kā rezultātā:

- uzmērītajās Rīgas pilsētas robežās atrodas Jūrmalas pilsētas daļa, kā arī pārklājas Jūrmalas pilsētas un Rīgas pilsētas zemesgabalu robežas;
- gar Rīgas jūras līci uzmērītā robeža vietām novilkta pa ūdeni, vietām pa sauszemi.

2008.gada sākumā uzsākts atzinuma par Rīgas pilsētas robežu sagatavošanas darbs, bet, lai noteiktu precīzu Rīgas administratīvo robežu, vēl nepieciešams gan finansējums, gan diskusijas speciālistu vidū.

Tā kā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi ir izvietoti visās Rīgas pilsētas daļās, turpmāk uzmanība pievērsta visai pilsētas teritorijai, gan īsumā sniedzot tās daļu esošo un vēsturisko raksturojumu, gan analizējot esošo vides

stāvokli pilsētā. Šāda pieeja ļauj aptvert grozījumu gan lokālās, gan summārās ietekmes.

Rīgas pilsēta ir sadalīta 6 administratīvos rajonos un priekšpilsētās, no kuriem lielākās ir Ziemeļu rajons un Kurzemes priekšpilsēta. Sīkāks administratīvo rajonu un priekšpilsētu raksturojums saskaņā ar CSP 2005.datiem sniegts 8.tabulā un 1.attēlā.

8. tabula

Rīgas pilsētas administratīvie rajoni

Rajons / Priekšpilsēta	Teritorija, km ²	% no kopējās platības
Centra	2,9	1,0
Kurzemes	79,1	25,8
Latgales	50,0	16,2
Vidzemes	57,0	18,6
Zemgales	41,3	13,4
Ziemeļu	76,9	25,0
Kopā	307,2	100,0

Sekojošam priekšpilsētu un rajonu raksturojumam izmantota informācija no <http://maskfor.lv/lv/parki.php>; www.riga.lv (01.12.2008.), <http://www.citariga.lv/LV/?page=11> (23.03.2009.) http://www.riga.lv/LV/Channels/Riga_Municipality/Executive_authority/ipasa_status_a_institucijas/Ziemeļu_rajona_izpilddirekcija/Ziemeļu+rajons.htm (23.03.2009.)

Ziemeļu rajons ietver tādus mikrorajonus, kā Jaunciems, Jaunmīlgrāvis, Vecmīlgrāvis, Vecdaugava, Mangaļsala, Aplokciems, Mežaparks, Čiekurkalns, Sarkandaugava, Kundziņsala, Pētersala. Ziemeļu rajonā atrodas arī daļa pilsētas centra, kuru ierobežo Kr.Valdemāra, Elizabetes, Strēlnieku, Hanzas ielas un Daugavas labais krasts, kā arī lielākā pilsētas pludmale – Vecāķi.

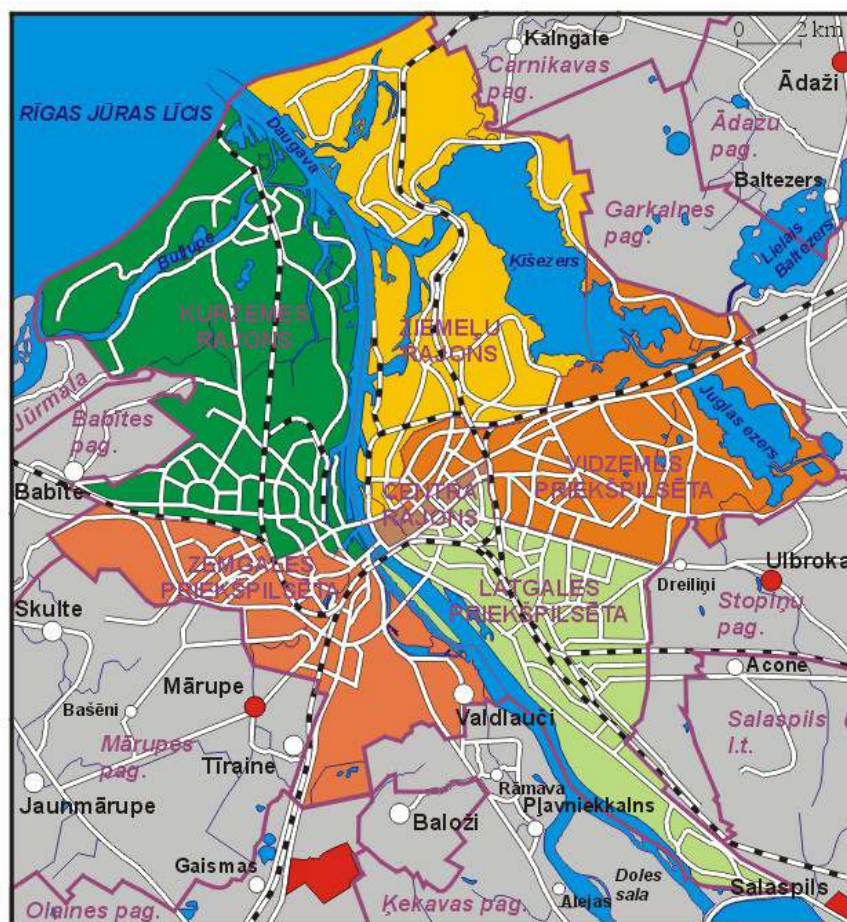
Ziemeļu rajonā atrodas vairākas salas un pussalas - Mangaļsala, Pētersala, Kundziņsala, Kurpnieku sala, Vējzaķsala, Mazā Vējzaķsala, Andrejsala, Rutku sala, Sūnu sala, Sniķeru sala, Daudersala, Vecdaugavas pussala un Lakstīgalu pussala.

Ziemeļos no pilsētas centra, Ķīšezera krastā, atrodas viens no skaistākajiem Rīgas rajoniem **Mežaparks**. Šeit izsenis dzīvojuši zemnieki, kas nodarbojās ar zvejniecību un dārzkopību, un savu produkciju piegādājuši Rīgai. Vasarās šī bija iecienīta pilsētnieku atpūtas vieta. 1868.gadā no Rīgas uz Ķīšezera sāka kursēt kuģītis. Ideja par vasarnīcu parka veidošanu 680 ha platībā Ķīšezera krastā radās toreizējam Rīgas pilsētas galvenajam inženierim Ādolfam Gustavam Agtem.

Jau 1901.gadā šajā vietā, kuru nosauca par Keizervaldi (latviskā tulkojumā - Ķeizermežs), - šeit kādreiz bijušas ķeizariskā karaspēka apmetnes - sākās dārzu pilsētas būvniecība. 1903.gadā atklāja zirgu tramvaja līniju līdz Ķīšezeram, sāka darboties sporta biedrība *Kaiserwald* un jahtklubs. Ķeizermežā notika izjādes, koncerti, plaši tika svinēti svētki. Nosaukumu Mežaparks teritorija ieguva Latvijas brīvvalsts laikā. 1949.gadā Mežaparkā uzcēla Zaļo teātri un 1955.gadā Lielo estrādi, kas reizi četros gados, kļūst par mājvietu vienam no vērienīgākajiem notikumiem

kultūras dzīvē - Dziesmu svētkiem. Viena no interesantākajām vietām Mežaparkā ir Rīgas Zoodārzs. Tas ir pirmais zooloģiskais dārzs Ziemeļeiropā, dibināts 1914.gadā. Rīgas Zoodārza teritorija aizņem 16,4 hektārus.

1.attēls. Rīgas pilsētas administratīvais iedalījums
(izmantots kartogrāfiskais materiāls no Rīgas pilsētas atkritumu apsaimniekošanas plāna 2006. – 2012.gadam)

Čiekurkalnā valda īpaša vecās priekšpilsētas noskaņa. Vairums iedzīvotāju cits citu pazīst. Nosaukumu šai vietai devušas čiekuriem bagātās priedes, kas gan saglabājušās tikai tuvumā esošajos kapos un armijas kazarmās. Senāk šeit atradusies D.Šreienam piederošā Šreinbušas muiža. 1870.gadā muižas īpašnieks sāka izpārdot savu zemi apbūvei un Čiekurkalnā sāka veidoties ciemats, kas pilsētas teritorijā iekļauts 1924.gadā. Gaujas ielā 21 – slaidis, atturīgās krāsās, ar liektas konfigurācijas cepurīti – jau iztālēm atpazīstams kā arhitekta V.L.N. Boksalfa projektēts ūdenstornis Rīgas pilsētai, kas būvēts 1913.gadā.

Viens no galvenajiem siltuma piegādātājiem Rīgas mājām ir termoelektrocentrāle TEC-1. 1952.gadā, kad tika uzsākta Rīgas centralizētās siltumapgādes veidošana, tieši Čiekurkalnā būvētā TEC-1 bija pirmsākums tai laikā modernajai siltumapgādes sistēmai.

Vecāķu vietas nosaukums nāk no “Vecā āķa” - Daugavas attekas. Kopš XVII gs. Vecāķi pazīstami kā zvejniekciems. 1898.gadā šeit pēc mecenāta A.Dombrovskā

iniciatīvas sāka piešķirt gruntsgabalus vasarnīcām. 1934.gadā te atklāja dzelzceļa satiksmi. Vecāku stacija atrodas 18,3 km attālumā no Rīgas Centrālās stacijas. Šī ēka tika būvēta kā klasicisma stila industriālās apbūves paraugs un ir arhitektūras piemineklis. Oficiāli Vecāki kā atsevišķa teritoriālā vienība pastāvēja līdz 1949.gadam, kad tika iekļauta Rīgā. Vecāki vairumam rīdzinieku asociējās ar pludmali, kura ir platākā Baltijas krastā un ik vasaru pulcē tūkstošiem atpūtnieku.

Mangaļsala ir viena no Rīgas vizītkartēm tiem, kas Rīgā iebrauc pa jūras ceļu. Līdz 19.gs. vidum tā tiešām bijusi sala, tagad tā ir pussala. Tieši no Mangaļsalas jūrā iestiepjas mols, kas būvēts 1850. – 1861.gadā un kura celtniecībai aktīvi sekoja pats Krievijas cars, kurš to vairākkārt apmeklēja, par ko liecina uz mola saglabājušies piemiņas akmeņi. Mangaļsala par Rīgas sastāvdaļu kļuva tikai 1960.gadā.

Vecmīlgrāvis savu nosaukumu ieguvis jau bīskapa Alberta laikā, kad saskaņā ar Romas pāvesta bullu bīskaps Alberts 1205.gadā desmit kilometrus uz ziemeļiem no toreizējās Daugavas grīvas, labajā krastā lika uzcelt cisterciešu Svētā Nikolaja klosteri un jau pēc trim gadiem to sāka apdzīvot mūki. Vecmīlgrāvja centrā atrodas Baltā baznīca, kas pašreizējā izskatā celta no 1876. - 1879.gadam, iesvētīta 1788.gadā un ir vienīgā baznīca, kuras tornī atrodas bāka. 1904.gadā Mīlgrāvja Atturības biedrībai "Ziemeļblāzma" tika uzcelts biedrības nams Ziemeļblāzma, kuru 1906.gadā nodedzināja soda ekspedīcija. Kultūras pils "Ziemeļblāzma" tagadējā ēka būvēta 1910. – 1913.gadā, lai apkārtējo kokzāģētavu strādniekiem būtu pilnvērtīga sabiedriskā un kultūras dzīve. 1900.gadā A. Dombrovskis uzcēla Zaļo skolu strādnieku bērniem un 1907.gadā – Burtnieku māju, kura deva pajumti latviešu rakstniekiem un kultūras darbiniekiem Krišjānim Baronam, Kārlim Skalbem, Jānim Jaunsudrabiņam un citiem.

Jaunmīlgrāvis ir samērā jauna Rīgas daļa – tikai XIX gs. 70.gados tika radīta Mīlgrāvja priekšosta, jo te Daugava bija dziļāka un ilgāk brīva no ledus. Līdz ar Rīgas – Daugavpils dzelzceļa izbūvi, kuru vēlāk pagarināja līdz Viduskrievijai, graudu eksportam bija vajadzīga piemērota osta. 1872.gadā Jaunmīlgrāvī labības novietošanai tika uzceltas 18 noliktavas ar koptilpumu 1,5 milj. pudu. Šeit tika celtas rūpnīcas, no kurām lielākās bija Heflingera superfosfāta fabrika un Jesena porcelāna fabrika. Abas rūpnīcas 1915.gadā evakuēja uz Krieviju, nevienai netika atdotas iekārtas. Padomju laikos caur šo rajonu ienāca padomju kultūra. Šeit tika būvēti komunistiskās celtniecības paraugi – daudzdzīvokļu kopmītņu tipa nami. Jaunmīlgrāvī celtie nami parasti atradās tuvu dzelzceļam, to apkārtni greznoja papeļu un bērzu audzes. Tagad Jaunmīlgrāvī atrodas ražošanas apvienība „Cido”, kas ražo dažādus dzērienus, un izcilais latviešu hokejists Sandis Ozoliņš izveidojis pasaules klases standartam atbilstošu golfa laukumu. Bet tāpat kā pirms pusotra gadsimta Jaunmīlgrāvis ir un paliek nozīmīga Rīgas eksportosta – tagad no tās eksportē kokmateriālus, metālu un naftas produktus.

Pētersala - tā ir pilsētas daļa starp Pulkveža brieža, Hanzas, Eksporta un Lugažu ielām. Teritoriju šķērso viena no vecākajām kādreizējās Pēterburgas priekšpilsētas ielām 510 m garā Pētersalas iela, kuras nosaukums cēlies no toreizējās Daugavas salas - Pētersala, kas agrāk saukta par Gustavsalu. Apbūve Pētersalā sākusies, galvenokārt, XIX gadsimta otrajā pusē.

Latgales priekšpilsēta atrodas Rīgas DA daļā, Daugavas labajā krastā, tajā ietilpst pilsētas centra DA daļa, Dārziņi, Pļavnieki, Ķengarags, Šķirotava, Krasta rajons, Dārziņi, Rumbula, Zaķusala. Tā ir viena no Rīgas pilsētas administratīvi teritoriālām vienībām, kas aizņem gandrīz 50 kvadrātkilometru lielu platību, kuru ierobežo 13.janvāra iela, Marijas un A.Čaka iela, dzelzceļa loka līnija, A.Deglava iela, Rīgas dienvidaustrumu robeža un Daugava.

Pirmās Latvijas Republikas laikā Maskavas priekšpilsēta ieguva Latgales priekšpilsētas nosaukumu, bet, kā Maskavas rajons un administratīva vienība, tas izveidojās 1941.gadā. No 1991.gada priekšpilsēta atkal ir atguvusi Latgales priekšpilsētas vārdu.

1960.- un 1970-tajos gados Latgales priekšpilsētā izvērsās liela daudzstāvu namu celtniecība. Daudzstāvu apbūvi sāka 1962.gadā. Bija paredzēts uzbūvēt piecus mikrorajonus ar to centriem un tirdzniecības centru.

Tālākajās priekšpilsētas vietās pacēlās daudzstāvu dzīvojamo ēku masīvi, bet tuvāk centram Latgales priekšpilsēta ieguva ēku, kuras veidols labi saskatāms, lūkojoties Rīgas panorāmā no Pārdaugavas puses. Tā ir 1958.gadā agrākajā "Krievu sētas" vietā Turgeņeva ielā uzceltā Zinātņu akadēmijas augstceltne, kas būvēta kā Kolhoznieku nams, pēc arhitektu O.Tilmaņa un V.Apsīša projekta.

Latgales priekšpilsēta var lepoties ar saviem dārziem un parkiem, kuri paredzēti iedzīvotāju rekreācijai un atpūtai: Miera dārzs, Klusais dārzs, Vecie ebreju kapi, Kojusalas dārzs, Maskavas dārzs. Lielākā daļa no šiem parkiem ir veidojušies teritorijās, kur agrāk bijuši kapi. Bijušajās atdusas vietās ir izveidojies Miera dārzs (izveidots 1908.gadā, teritorijā, kur no 1773.gada līdz 1872.gadam bija trūcīgo kapi, dārza platība ir 3,6 ha) un Klusais dārzs, kas savu nosaukumu ieguvis 1990.gadā, sākotnēji saucies par Kijevas parku, parka platība 4,7 ha. 1960.gadā slēgto ebreju kapu vietu Latgales priekšpilsētā izveidoja par Komunistisko brigāžu parku, bet no 1990.gada šo vietu sauc par Vecajiem ebreju kapiem. Šīs apzaļumotās teritorijas platība ir 2,7 ha. Kojusalas dārzs ir viens no vecākajiem Rīgas dārziem, dārza platība 1,5 ha. Maskavas dārzu sāka ierīkot 1937.gadā pēc A.Zeidaka projekta, dārza platība – 6,2 ha.

Šobrīd Latgales priekšpilsētas apbūve turpinās, īpaši savulaik izveidotajā Krasta ielas rajonā, tur redzami mūsdienu arhitektūras stilā celtie tirdzniecības nami un autosaloni.

Kurzemes rajons atrodas pilsētas ziemeļrietumu daļā, Daugavas kreisajā krastā. Kurzemes rajons dienvidos robežojas ar Zemgales priekšpilsētu, rietumos ar Babītes pagastu, ziemeļos ar Rīgas jūras līci, bet austrumos - ar Daugavu. Rīgas Kurzemes rajona teritorija ir 79 km² (ceturtā daļa no visas pilsētas teritorijas). Rajonā ir 278 ielas, kuru kopgarums ir 213 km.

Rajona iedzīvotāju aptuvenais skaits - 131 tūkstotis (nepilni 18% no pilsētas iedzīvotāju skaita). Iedzīvotāju blīvums ir 1658 cilvēki uz 1 km² (68% no vidējā iedzīvotāju blīvuma pilsētā).

Rīgas Kurzemes rajona teritorijā atrodas dabas liegums „Krēmeri” un daļa no dabas parka „Piejūra”, kurā ietilpst divas dabas liegumu zonas - „Daugavgrīva” un

„Vakarbuļļi”, kā arī LU Botāniskais dārzs, kas ir iedzīvotāju iecienīta atpūtas vieta. Kurzemes rajona administratīvajā teritorijā pašlaik atrodas viena oficiāla peldvieta „Vakarbuļļi”, kuras garums ir 8 kilometri un divas aktīvās atpūtas zonas – pie jūras iepretim 3.maršruta autobusu galapunktam un Birzes ielā pie Buļļupes.

Vidzemes priekšpilsēta atrodas Rīgas pilsētas ziemeļaustrumu daļā - no Sužiem līdz Dreiliņiem un no paša pilsētas centra – viesnīcas „Reval Hotel Latvija” - līdz Bergiem un Brekšiem – 57 kvadrātkilometri. Rīgas Vidzemes priekšpilsēta teritoriāli sadalīta vairākos rajonos: Bergi, Centrs, Jugla, Mežciems, Purvciems un Teika.

Pilsētas centra daļā esošā Vidzemes priekšpilsētas teritorija - Kr.Valdemāra iela posmā no Elizabetes ielas, ietverot paralēli esošās Dzirnavu, Lāčplēša, Ģertrūdes, Stabu un Bruņinieka ielu sākumposmus, kurus no centra rajona atdala Brīvības iela. Skolas, Baznīcas ielas; kvartāls no Strēlnieku ielas līdz Alberta ielai, Antonijas iela. Šī zona atrodas dzīvojamā un darījumu iestāžu teritorijā.

Šajā zonā izvietoti daudzi jūgendstila pieminekļi (Alberta iela, Elizabetes, Strēlnieku un Antonijas ielās), ekskluzīvi dzīvojamo māju kvartāli, kā arī vairāki rekonstruēti objekti un sakoptas teritorijas, kas rajonam piešķir prestižu. Alberta iela tiek uzskatīta par Rīgas jūgendstila pērli. Katrs tās nams ir atšķirīgs un neatkārtojams 20.gs. sākuma būvniecības sasniegums. Nekur citur Rīgā nav vērojams tik izteismīgs un koncentrēts arhitektu fantāzijas lidojums.

Šai zonai raksturīga salīdzinoši aktīva gājēju un transporta plūsma. Līdz ar to pastāv samērā attīstīta komerciālu objektu intensitāte, īpaši pieminot Brīvības ielas posmu līdz Vidzemes tirgum. Nozīmīgākie objekti centra zonā ir Dailes teātris, Skonto halle un stadions, Ugunsdzēsības muzejs.

Bergi atrodas pie Rīgas pilsētas austrumu robežas starp Juglas ezeru un Garkalnes pagastu. Dominējošais zemes plānotās (atļautās) izmantošanas mērķis – individuāla apbūve. Teritorijā ietilpst Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs un sociālās aprūpes centrs „Ezerkrasti”. Bergi ir kļuvuši par pievilcīgu individuālās apbūves rajonu, kas izskaidrojams ar rajonam raksturīgo lielpilsētas deficītu – dabisku ainavu – paugurains mežs un Juglas ezera piekraste dara zonu pievilcīgu dzīvojamo māju iemītniekiem.

Jugla aptver teritoriju līdz Mežciemam un Juglas ezeram, ietverot Šmerļa mežu. Zonā ietilpst Juglas dzīvojamais masīvs. Daudzstāvu apbūve koncentrēta, galvenokārt, gar Juglas, Silciema un Kvēles ielām. Individuālā apbūve izvietota gar Šmerļa mežu ap Murjāņu ielu.

Ievērojamas platības šajā zonā aizņem ražošanas uzņēmumi – Juglas manufaktūra u.c. Zonas austrumu galā ap Bābelītes ezeru atrodas apstādījumu un dabas teritorijas. Mežciems aptver dzīvojamo rajonu un daļu no tam piegulošās apstādījumu un dabas teritorijas – Juglas un Biķernieku meža. Ievērojamu platību aizņem daudzstāvu dzīvojamā apbūve, kas sastāv no 5 līdz 16 stāvu ēkām. Lielu platību aizņem 7.klīniskā slimnīca Gaīlezers un Onkoloģijas centrs.

Vēsturiski Teika izveidojusies par dzīvojamo teritoriju ar augstu prestižu. Tā ietver kvartālus no Burtņieku līdz Ūnijas, Ieriķu ielām, aptverot Teikas daudzstāvu rajonu,

kas pārsvarā sastāv no 1960.gados celtām dzīvojamām ēkām. Teika atrodas nelielā attālumā no pilsētas centra, tādēļ viegli sasniedzama.

Teikas rajonā starp Vairoga, Brīvības un Starta ielām atrodas vēsturisks ražošanas uzņēmumu rajons, kur strādājusi „Valsts Elektrotehniskā Fabrika” (VEF). Pašlaik šeit darbojas vairāki metālapstrādes uzņēmumi, piemēram, A/S „Rīgas Vagonbūves rūpnīca”, SIA „Vairogs M”, SIA „Serverstaļļat”. Šis ir viens no lielākajiem rūpniecības rajoniem pilsētā.

Vidzemes priekšpilsētas teritorija ir ezeriem bagāta, jo tajā atrodas septiņi ezeri un vairākas upes: Bābelītes ezers (6,9 hektāri), Dambjapurva ezers (1,7 hektāri), Juglas ezers (570 hektāri), Gaiļezers (7,6 hektāri), Ķīšezers (1730 hektāri), Linezers (2,3 hektāri) un Velnezers (3,5 hektāri), kā arī Juglas upe, Mazā Jugla, Juglas kanāls, Piķurgas upīte, Šmerļupīte, Gaiļupīte, Strazdupīte.

Juglas upe savieno Ķīšezeri ar Juglas ezeru. Pāri ved 3 metāliski dzelzceļa tilti. Brīvības iela iet pāri upei pa 2 dzelzsbetona caurtekām, vienai no caurulēm (ziemeļu pusē) piekļaujas metālkonstrukciju aizsprosts 66 m garumā. Sliežu platums aizsprostā 38 m, augstums 4,5 m. Juglas upe savienojas ar Lielo Baltezeru. Pilsētas iedzīvotāji atpūtai izmanto Velnezeru, Linezeru, Gaiļezeri, Dambjapurva ezeru, Bābelīti un Ķīšezeri. Visintensīvāk atpūtai izmanto mežu masīvus jauno dzīvojamo rajonu tuvumā - Biķernieku mežu, Šmerļa mežu, tur ievērojami ir arī mežu bojājumi. Lai saglabātu mežaudzes, nepieciešama šo un citu audžu rekonstrukcija un teritoriju labiekārtošana.

Zemgales priekšpilsēta atrodas pilsētas dienvidrietumu daļā, Daugavas kreisajā krastā. Zemgales priekšpilsēta robežojas ar Kurzemes rajonu un Rīgas rajonu, Daugava to atdala no Latgales priekšpilsētas, tajā ietilpst Āgenskalns, Tornkalns, Zolitūde, Ziepniekkalns, Bierīni, Pleskodāle un Šampēteris.

Zemgales priekšpilsētā ir daudz parku un skvēru. Pavisam to ir ap 22 ar kopējo platību 76,65 ha. Ievērojamākie no tiem ir Arkādijas dārzs un viena no iecienītākajām pilsētnieku atpūtas vietām jau kopš 18.gs. - Māras dīķa apkārtnē, tā sauktā Altona, kas tika iekārtota 1794.gadā.

1786.gadā Rīgas pilsētas robežās iekļāva daļu Āgenskalna. 1828.gadā tajās iekļāva arī teritoriju ap tagadējo Nometņu un Mārupes ielu. Ziemeļu kara laikā Āgenskalns tika nopostīts, drīz to atjaunoja, bet, tuvojoties franču armijai, 1812.gadā pārpratuma dēļ nodedzināja, tad vēlreiz uzcēla no jauna.

Āgenskalns dažviet apbūvēts ar daudzstāvu namiem, bet bruģētās ieliņas ar koka ēkām atgādina par kādreizējo priekšpilsētu. Āgenskalna apkārtnes apbūve ir koka arhitektūras pērle. Āgenskalnā šobrīd saglabājies Pārdaugavas senākais 18. – 19.gs. vienlaidus apbūves rajons (teritorijā starp Nometņu, Slokas, Eduarda Smiļģa un Talsu ielu) ar seno ielu tīklu.

Jaunie laiki ieviesuši savu kārtību – vēl nesen Āgenskalna galvenais tirdzniecības centrs bija tirgus, tagad līdzās parādījies jauns tirdzniecības nams, kā arī daudzi rūpniecības, saimniecības un pārtikas preču veikali apkārtējo ielu namos.

Ziepiekkalns atrodas Pārdaugavas rajonā, dienvidrietumos no Torņkalna, starp Ziepiekkalna ielu un Vienības gatvi, un tas izveidojies uz bijušās Bišumuižas, Ēbelmuižas, Foka muižas, Jaunās Grāves muižas, Nummurmuižas un Reimermuižas zemes. Sākotnēji lielākajā daļā rajona teritorijas bija vērojama reta izklaidus apbūve gar neregulāru, līdzās Ziepiekkalna smilšu kāpām stihiski veidojušos, nenostiprinātu, tikai daļēji ierīkotu ielu tīklu, tā ir senākā vienlaidus apbūve gar Bauskas ielu un Graudu ielas sākumu. Rūpniecības uzņēmumi Ziepiekkalnā sāka veidoties 19.gs. otrajā pusē. 20.gs. 70.-ajos gados pilsētai pievienotajā teritorijā, ziemeļos no Medema purva izveidojies rūpnieciskās apbūves rajons. 20.gs. 80.-ajos gados izbūvēts Ziepiekkalna daudzstāvu dzīvojamo namu masīvs.

Zolitūde atrodas abpus Rīgas – Tukuma dzelzceļa līnijai, starp Imantu, Beberbeķu ielu un pilsētas dienvidrietumu robežu. Tagad Zolitūdi pazīst galvenokārt kā daudzstāvu dzīvojamo namu rajonu, kas izveidots Rīgas vēsturiskajā daļā - Šampēterī. 1983.gadā Zolitūdē sākās intensīva celtniecība. Arhitektoniskās kompozīcijas pamatā ir gājēju iela, kas sadala teritoriju pa diagonāli, vedot uz četru dzīvojamo mikrorajonu sabiedrisko centru. Zolitūdes rajonam raksturīgas 9 - 12 stāvu ēkas.

Rīgas pilsētas iedzīvotāji. Saskaņā ar LR Centrālās statistikas pārvaldes datiem, Rīgā 2008.gada sākumā ir 717 371 iedzīvotājs, no tiem 318 785 vīrieši un 398 586 sievietes. Iedzīvotāju blīvums ir 2322 cilvēki uz 1 km². Iedzīvotāju skaita dinamika laika periodā no 2005. līdz 2008.gadam apkopota 9.tabulā.

9.tabula

Iedzīvotāju skaits Rīgā laikā no 2005. – 2008.gadam [dati: LR CSP, 2008]

Gadi	2005.	2006.	2007.	2008.
Sievietes	405 950	403 955	401 378	398 586
Vīrieši	325 812	323 623	321 107	318 785

Iedzīvotāju skaita sadalījums pa rajoniem un priekšpilsētām [Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Iedzīvotāju reģistra dati par iedzīvotāju skaitu pašvaldībās, dati uz 01.12.2008., citēts pēc <http://www.riga.lv>]

- Centra rajonā – 26 466;
- Kurzemes rajonā – 134 817;
- Latgales priekšpilsētā – 197 166;
- Vidzemes priekšpilsētā – 173 124;
- Zemgales priekšpilsētā – 106 068;
- Ziemeļu rajonā – 81 972.

Iedzīvotāju sadalījums vecuma grupās Rīgas pilsētā dots 10.tabulā [dati:www.riga.lv, 01.12.2008.].

Rīgas iedzīvotāju sadalījums vecuma grupās 2005. – 2007. gads

Gadi	2005.	2006.	2007.	2008.
Iedzīvotāji līdz darbaspējas vecumam	92 029	89 927	88 295	88 030
Iedzīvotāji darbaspējas vecumā	476 464	475 854	477 916	474 316
Iedzīvotāji virs darbaspējas vecuma	163 269	161 797	156 274	155 025

5.2. Klimats

Pilsētas klimats ir viens no būtiskākajiem vides faktoriem, kas nosaka piesārņojošo vielu uzkrāšanos un izkliedi piezemes atmosfēras slānī un ietekmē cilvēka veselību un labsajūtu. Apbūves intensitāte un transports būtiski ietekmē klimatu lokālā mērogā, bet transports un siltumenerģētika dod savu ieguldījumu gan siltumnīcas gāzu daudzuma palielināšanā atmosfērā, gan piezemes ozona koncentrācijas pieaugumu vasaras smoga dienās [Auliciems, 1999].

Tieši atmosfēras stabilitāte un turbulence ir vieni no dominējošajiem faktoriem, kas nosaka piesārņojošo vielu uzkrāšanos un izkliedi piezemes atmosfēras slānī. Pilsētu ietekme klimata veidošanā ir gan lokāla, piemēram, apbūves intensitāte un autostāvvietu izveidošana, gan globāla, piemēram, siltumenerģētikas dotais ieguldījums siltumnīcas gāzu daudzuma palielināšanā atmosfērā [Šteinberga, 2007].

5.2.1. Rīgas klimata vispārīgs raksturojums

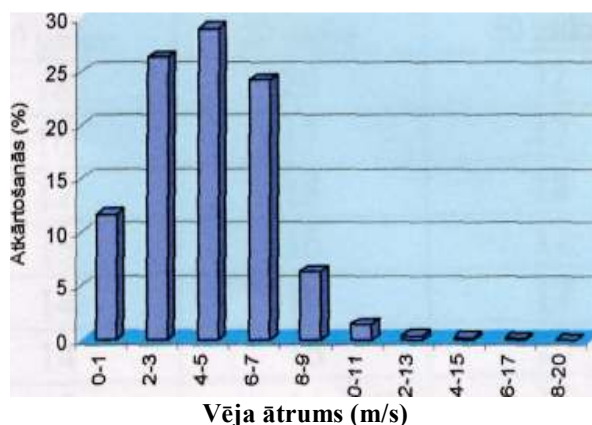
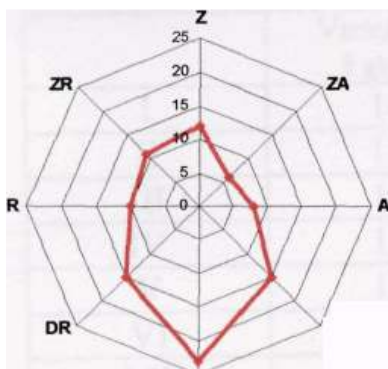
Rīga atrodas Piejūras zemienē, mēreni siltā un mēreni mitrā klimatiskajā zonā. Baltijas jūras un Atlantijas okeāna gaisa masu ieplūšana, sevišķi vasarā un ziemā nosaka gaisa temperatūras, nokrišņu un citu meteoroloģisko elementu raksturu. Tomēr gaisa masu biežā maiņa parasti nav saistīta ar krasām laika apstākļu izmaiņām.

Saskaņā ar LVĢMA datiem Rīgā kopumā valdošie ir dienvidu kvadranta vēji (2.attēls), bet pavasarī un vasarā palielinās Z un ZR vēju īpatsvars, kas pazemina gaisa temperatūru pilsētas centrā. Atlantijas okeāna, Baltijas jūras un Rietumeiropas vēji atnes jūras gaisa masas, kuru meteoroloģiskajā raksturojumā nav būtisku atšķirību. Turpretī, auksto gaisa masu ieplūšana no ziemeļiem un austrumiem ir cēlonis krasai laika apstākļu maiņai. Vēja virzienam un ātrumam ir liela nozīme gaisu piesārņojošo vielu pārnesē un izklienē.

Saskaņā ar MK 23.08.2001. noteikumiem Nr.376 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 003-01 „Būvklimatoloģija”” lielākais vēja ātrums ir novembrī – decembrī (mēnesī vidēji 5,2 – 5,1 m/s), mazākais jūlijā – augustā (mēnesī vidēji 3,6 – 3,7 m/s). Visbiežāk gadā atkārtojas vēji ar ātrumu 4 – 5 m/s (3.attēls), bet maksimālās vēja brāzmas var sasniegt pat 26 m/s.

Saskaņā ar Rīgas domes Vides departamenta meteoroloģiskās stacijas (laika periodā no 1998. – 2004.gadam) datiem vēja ātrumam Rīgā raksturīga izteikta diennakts atkarība – lielāks tas ir dienā, mazāks – naktī. Šī atkarība ļoti spilgti izteikta pavasarī, vasarā un rudenī, bet daudz mazāk – ziemā. Vēja ātrums ir tieši saistīts ar gaisa piesārņojumu – jo lielāks vēja ātrums, jo ātrāk izkliedējas un tiek aiznestas projām piesārņojošo vielu emisijas gan no punktveida, gan no mobilajiem piesārņojuma avotiem. Tā kā naktī vēja ātrums ir mazāks, arī piesārņojuma izkliede ir mazāka. Piesārņotājiem turpinot darboties, piesārņojums naktī uzkrājas, un piesārņotāji vielu koncentrācija atmosfērā palielinās.

Lēna vēja un bezvēja apstākļos virs Rīgas veidojas temperatūras inversija, kas neļauj piesārņotajam gaisam pacelties atmosfēras augšējos slāņos un tīrajam gaisam no pilsētas nomalēm ieplūst centrā. Šīs inversijas īpaši raksturīgas pavasarī un rudenī, kad starpība starp dienas un nakts temperatūru Rīgā ir pat 15 – 20 grādu. Tādēļ vēlams ierobežot gaisa piesārņotāju darbību vakara un nakts stundās. Autotransporta kustības intensitāte pilsētas ielās naktī ir izteikti mazāka nekā dienā, bet daudzi ražošanas uzņēmumi, kā arī naftas produktu un citu preču pārkraušanas uzņēmumi intensīvi strādā arī naktī, tā palielinot gaisa piesārņojumu. Arī sūdzībās, kas Rīgas domes Vides departamentā tiek saņemtas no rīdziniekiem, visbiežāk ir runa par smakām un piesārņotu gaisu tieši nakts stundās.

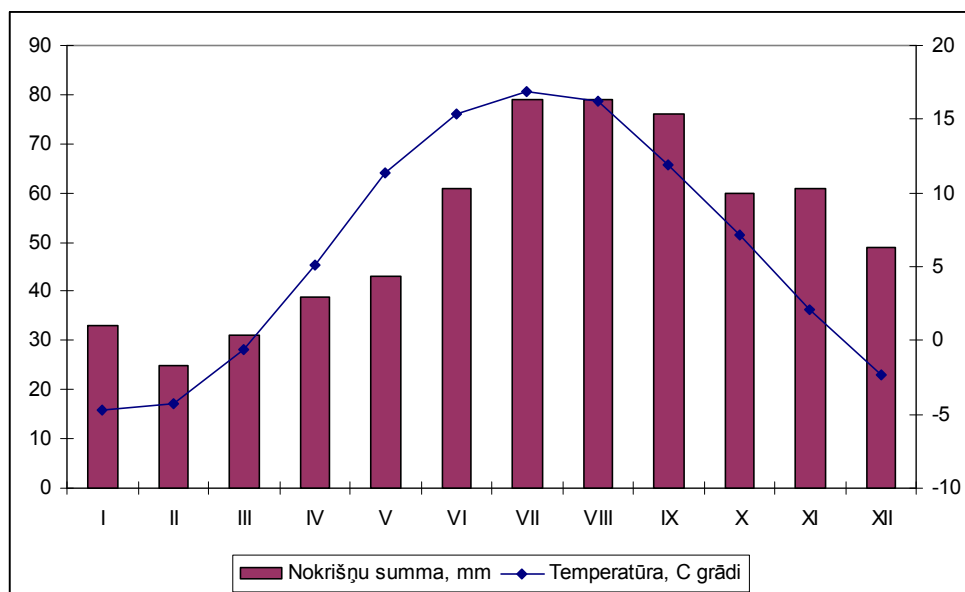

2.attēls. Vēja virziena atkārtošanās, %

3.attēls. Dažāda vēja ātruma atkārtošanās (%) gadā

Saskaņā ar MK 23.08.2001. noteikumiem Nr.376 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 003-01 „Būvklimatoloģija””, gada vidējā gaisa temperatūra Rīgas pilsētā ir +6,2°C (4.attēls). Gada gaitā visaukstākais ir janvāris ar mēneša vidējo gaisa temperatūru -4,7°C un visaukstākā mēneša vidējo minimālo gaisa temperatūru -9,7°C. Vissiltākais ir jūlijs ar mēneša vidējo gaisa temperatūru +16,9°C un viskarstākā mēneša vidējo maksimālo +21,7°C. Līdz šim novērotā gada absolūti minimālā gaisa temperatūra ir -34,9°C, absolūti maksimālā gaisa temperatūra ir +33,6°C.

4.attēls. Mēnešu nokrišņu daudzums un vidējā gaisa temperatūra

Diennakts vidējā temperatūra pavasarī (aprīļa vidū) pārsniedz 5°C , bet rudenī – oktobra otrajā pusē – ir zemāka par 5°C . Salnas beidzas 25.aprīlī, bet mēdz būt gadījumi, kad tās novērotas arī stipri vēlāk. Auksto periodu Rīgā raksturo palielināta mākoņainība, bieži nokrišņi un miglas, relatīvi lielāks vēja ātrums.

Nokrišņi iespējami vidēji katru otro dienu. Gada nokrišņu summa ir 636 mm. Visvairāk nokrišņu ir jūlijā - augustā (mēneša nokrišņu summa ir 79 mm), vismazāk – februārī (mēnešu nokrišņu summa 25 mm) (4.attēls un 11.tabula).

11.tabula

Mēnešu un gada nokrišņu daudzums mm ar dažādu varbūtību (LVĢMA dati)

Mēneši	Reizi 5 gados	Reizi 10 gados	Reizi 20 gados	Reizi 50 gados
I	50	57	63	73
II	43	52	32	80
III	40	48	58	67
IV	60	71	85	120
V	63	75	83	104
VI	84	100	110	125
VII	120	140	153	200
VIII	98	117	150	180
IX	107	120	130	143
X	88	100	113	140
XI	75	85	92	100
XII	63	71	75	80
Gads	720	757	805	840

Vislielākā stipra lietus varbūtība Rīgā ir jūlijā un augustā, kad ir visvairāk lietaino dienu gadā. Tad arī vērojams vislielākais dienu skaits ar pērkonu negaisu (skat. 12.tabulu).

12.tabula

Vidējais un maksimālais dienu skaits ar pērkona negaisu (LVĢMA dati)

Mēnesis	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Gads
Vidējais	0,4	0,02	0,1	0,8	3,0	4,7	5,3	4,3	2,0	0,3	0,2	0,05	20,8
Maksimālais	1	1	1	7	9	11	12	13	6	2	2	1	36

Raksturīga iezīme Rīgā ir paaugstināts gaisa mitrums un liela mākoņainība - 228 dienas gadā valda jūras gaisa masas. Paaugstinātu gaisa mitrumu un ievērojamu mākoņainību nosaka jūras gaisa masas, neaizsalstošā Baltijas jūra un paaugstinātais augsnes mitrums. Gada vidējais relatīvais mitrums ir 79%, vismazākais mitruma saturs gaisā ir maijā – vidēji mēnesī 69%, vislielākais – novembrī, decembrī un janvārī 85 – 86%.

Auksto periodu Rīgā raksturo palielināta mākoņainība, bieži nokrišņi un miglas, jūras klimata ietekmē ziema ir samērā maiga. Ievērojams apledoījums, sals, sniega daudzums (13.tabula), iespējams relatīvi reti.

13.tabula

Vidējais un maksimālais sniega segas biezums (LVĢMA dati)

Mēnesis	X	XI	XII	I	II	III	IV	Gads
Mēneša vidējais, cm	0	2	6	8	12	8	0	6
Diennakts maksimālais, cm	32	34	39	35	51	52	28	52

Miglaino dienu gadā visvairāk ir rudenī un ziemas mēnešos. Optimālo apstākļu pārsniegums visiespējamākais ir novembra un decembra mēnešos (14.tabula).

14.tabula

Vidējais un maksimālais dienu skaits ar miglu (LVĢMA dati)

Mēnesis	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Gads
Vidējais	3,4	3,4	3,9	3,2	2,5	1,7	2,5	3,4	4,2	4,3	4,4	4,4	41,3
Maksimālais	11	13	10	9	7	5	9	10	12	10	9	11	61

5.2.2. Pilsētas mikroklimats

Pilsētvides efekts pilsētas klimatā rada tādas parādības kā „siltuma salas”, zemāki vai augstāki vēja ātrumi, smogs, paaugstināts zemo mākoņu daudzums, paaugstināts apmākušos dienu skaits („lietus salas”), paaugstināta turbulence [Chow, 1992, citēts pēc Šteinberga, 2007].

Katram pilsētas rajonam ir savs mikroklimats, ko veido daudzi faktori: pilsētas atrašanās vietas klimatiskie apstākļi, apbūves īpatnības, izmantotie būvmateriāli, ielu izkārtojums un platība, satiksmes intensitāte, autostāvvietu un citu asfaltēto un apbūvēto laukumu kopējā platība attiecībā pret parku, ūdenstilpju un zālienu platību

un to izvietojumu u.c. Pilsētas rajonu mikroklimatu raksturo lokālā vidējā temperatūra, raksturīgais gaisa piesārņojums, vēja ietekme. Mikroklimata atšķirības ir lielākas, ja vēja ātrums atmosfērā ir neliels. Galvenā nozīme mikroklimata atšķirību veidošanā ir aktīvo virsmu īpatnībām (zāliens, asfalts, betons u.c.) un daudzveidībai, kas atšķirīgi absorbē un atstaro saules radiāciju. Rīgu iedala 13 mezoklimatiskajos rajonos [Kalniņa, 1990]. Izšķir četras atšķirīgas mezoklimatisko rajonu grupas:

- pilsētas centrs ar blīvu daudzstāvu apbūvi, kur maz parku un citu stādījumu, bet pastāv intensīva autotransporta satiksme;
- pilsētas jaunie biznesa centri (Krasta iela, Ulmaņa gatve, A.Deglava iela, Brīvības iela atsevišķos tās posmos), kuriem raksturīgas plašas asfaltētas un apbūvētas teritorijas ar lielām automašīnu stāvvietām un intensīvu autotransporta satiksmi;
- pilsētas „guļamrajoni” – PSRS laika daudzstāvu apbūve Pļavniekos, Purvciemā, Mežciemā, Imantā, Zolitūdē un Ziepniekkalnā, kā arī jaunie privātmāju ciemati, kas veidojas Baložos un citur – ar plašiem pagalmiem un relatīvi lieliem mežu un mežaparku masīviem;
- rūpniecības rajoni, galvenokārt Rīgas brīvdostas apkārtnē, tiem raksturīgas plašas apbūvētas teritorijas, intensīva smagā autotransporta, kravas vilcienu un kravas kuģu satiksme, akmeņogļu, naftas produktu un citu materiālu pārkraušanas radītais tipiskais gaisa piesārņojums.

Tāpat kā vairumam lielo pilsētu, arī Rīgai visu gadu ir raksturīga izteikta pilsētas „siltumsala”, ar šo jēdzienu saprotot temperatūras starpību starp pilsētas centru un perifēriju. Pilsētas „zaļās” teritorijas ir viens no nozīmīgākajiem instrumentiem, lai samazinātu siltuma uzkrāšanos dienas laikā un līdz ar to tām ir potenciāls samazināt „siltumsalas” efektu pilsētā naktī [Roth, 2007].

„Siltumsalas” kodolu Rīgā veido pilsētas vēsturiskais centrs. Centrā vidējā temperatūra uzrāda tendenci pieaugt, jo, pilsētai attīstoties, samazinās stādījumu platības. Laika posmā no 1941. līdz 1999.gadam pilsētas centra vidējā temperatūra ir paaugstinājusies par 1,3°C, salīdzinot ar teritoriju tālāk no centra (LU Botāniskais dārzs) [Jēgere, 2002]. Ik stundu, salīdzinot gaisa temperatūru pilsētas centrālajā daļā (meteoroloģiskā stacija Rīga – Universitāte) un Rīgas lidostas teritorijā 1993. – 1997.gadā, konstatēts, ka lielākā temperatūras starpība ir novērojama gada siltajā laikā, bet salīdzinoši mazākas ir vidējās mēneša temperatūras atšķirība ziemas periodā. Īpaši spilgti pilsētas „siltumsala” ir izteikta naktīs (15.tabula) [Dabas pamatnes izpēte un precizēšana Rīgas pilsētas vēsturiskajā centrā, 2002].

Gaisa temperatūras novērojumi, kas veikti dažādos pilsētas rajonos, liecina, ka visvairāk sasilst lieli, atklāti, asfaltēti vai betonēti laukumi, mazāk – nelieli, asfaltēti un betonēti laukumi, bet vēsāks ir parkos un skvēros, turklāt vecajos parkos temperatūra ir zemāka nekā jaunajos vai salīdzinoši atklātās parka zonās [Švejers, Borisovskis, 1983., Kalniņa, 1990].

Vidējās un maksimālās novērotās gaisa temperatūras salīdzinājums Rīgas centrā un Rīgas lidostā

Mēnesis	Vidējā starpība (°C)			Maksimālā novērotā starpība (°C)	
	Mēnesī	dienā*	naktī*	dienā*	naktī*
Janvāris	0,3	0,3	0,4	6,3	6,4
Februāris	0,6	0,2	0,9	6,3	8,4
Marts	1,0	0,7	1,3	11,5	12,3
Aprīlis	1,2	0,9	1,6	8,7	10,1
Maijs	1,4	0,8	2,0	7,8	7,8
Jūnijs	1,3	0,8	1,9	7,4	7,7
Jūlijs	1,2	0,4	2,1	6,8	7,9
Augusts	1,0	0,3	1,8	6,4	7,2
Septembris	0,6	0,0	1,3	6,5	6,6
Oktobris	0,3	0,0	0,6	3,7	5,6
Novembris	0,2	0,0	0,4	5,3	6,0
Decembris	0,1	0,1	0,2	3,2	6,5
Vidēji gadā	0,8	0,4	1,2	6,5	7,7

*dienas un nakts laiks katram mēnesim noteikts atkarībā no saules uzlēkšanas un norietšanas stundas

Pilsētas „siltumsalas” veidošanos nosaka arī meteoroloģiskie apstākļi, jo naktīs, kurās vērojams lēns vējš un skaidras debesis, veidojas stabila atmosfēra, kuras ietvaros praktiski nenotiek vertikālā gaisa masu sajaukšanās. Pētījumi rāda, ka piesārņojošo vielu koncentrācijas stabilas atmosfēras apstākļos ir zemākas emisijas avota tuvumā, bet tās palielinās no tā attālinoties, turpretī nestabilos apstākļos augstākas koncentrācijas ir vērojamas emisijas avota tiešā tuvumā, jo dominē turbulence un vertikālā samaisīšanās [Turner, 1969, citēts pēc Šteinberga, 2007].

„Siltumsala” ievērojami veicina gaisa piesārņojuma uzkrāšanos, līdz ar to nelabvēlīgi ietekmējot Rīgas pilsētas iedzīvotāju veselību un dzīves kvalitāti.

5.2.3. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu nozīme pilsētas „siltumsalas” efekta mazināšanā

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu īstenošana, ņemot vērā to veidu (zemes plānotā (atļautā) izmantošana), stāvu skaits, aizsargjoslas, apbūves noteikumi), izvietojumu (izklidēti pa visu pilsētas teritoriju), platības (katra atsevišķā grozījuma platība lielākoties ir salīdzinoši neliela uz pilsētas kopējā fona), perspektīvā nevar būtiski ietekmēt pilsētas mikroklimatu un pilsētas „siltumsalas” veidošanās tendences.

Tomēr, lai sekmētu temperatūras starpības izlīdzināšanos pilsētas centrā un perifērijā, Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem jāveicina:

- apstādījumu platību saglabāšana un palielināšana pilsētas vēsturiskajā centrā un teritorijās, no kurām pilsētas centrā ieplūst vēsās gaisa masas (palielinot parku, dārzu un skvēru platības, tai skaitā zālienu un koku vainagu projekcijas

laukumu, kā arī palielinot apstādījumu platības uz iekšpagalmu un ielu stādījumu rēķina). Grozījumi šajā aspektā ir devuši pozitīvu ieguldījumu, nosakot apbūves aizliegumu un plānoto (atļauto) izmantošanu nosakot kā Apstādījumu un dabas teritorijas lielā skaitā pilsētas iekšpagalmu teritoriju, t.i. nostiprinājuši apstādījumu un dabas platību statusu daudzstāvu dzīvojamo ēku rajonos;

- vēso gaisa masu ieplūšanas nodrošināšana teritorijās Daugavas piekrastē, nebūvējot pilsētas centrālajā daļā augstceltnes pašā Daugavmalā; apbūves augstumu pakāpeniski palielinot tikai attālinoties no atklātās ūdens virsmas. Šis aspekts lielā mērā ir ņemts vērā – gar Daugavu līdz pat Vanšu tiltam stiepjas Rīgas brīvdostas teritorijas, kur nav paredzētas ievērojama augstuma vienlaidus ēkas un būves.

„Siltumsalas” efekta samazināšanai Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzēti šādi pasākumi:

- autostāvvietu pagalmos samazināšana;
- daudzstāvu māju pagalmu apbūves novēršana un pagalmu pārvēršana par apstādījumu un dabas teritorijām;
- transporta infrastruktūras risinājumi, pa visu pilsētas perimetru pie iebraukšanas Rīgā paredzot izvietot stāvparkus („Park&Ride”), tādējādi radot iespēju un mudinot iedzīvotājus pilsētā pārvietoties ar sabiedrisko transportu;
- virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu teritoriju precizēšana un aktualizēšana.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi neparedz būtiski palielināt apbūves blīvumu – apstādījumu un dabas teritorijas grozīt uz apbūves teritorijām. Gluži otrādi – ir paredzēts ieviest jaunas apstādījumu un dabas teritorijas vietās, kur tās līdz šim nav bijušas (daudzstāvu māju iekšpagalmi), dabas parka „Piejūra” teritorijā. Tomēr jāatzīmē, ka eksistē atsevišķas teritorijas, kuru plānotā (atļautā) izmantošana ar šiem grozījumiem radīs negatīvu ietekmi uz pilsētas zaļo teritoriju īpatsvara izmaiņām un to bioloģisko daudzveidību – tie ir grozījumi Spilves pļavās un Spilves lidlaukā.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību neīstenošanas un aprobežojumu neievērošanas gadījumā turpinās pieaugt „siltumsalas efekts”, kas sekmēs piesārņojošo vielu uzkrāšanos atmosfēras piezemes slānī pilsētas centrā. Jāatzīmē, ka jau šobrīd pie pilsētas aktīvākajām ielām konstatēti vairāku piesārņojošo vielu robežvērtību pārsniegumi. Tāpēc nozīmīgi ir pilnā apjomā īstenot visus Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzētos pasākumus, izņemot negatīvi vērtētos grozījumus (detalizēti skat. 7.nodaļā).

5.3. Atmosfēras gaisa piesārņojums

Visi gaisa piesārņojuma avoti tiek iedalīti divās grupās - stacionārajos (ietver punktveida un laukumveida) un mobilajos (lineāra veida) avotos.

MK 21.10.2003. noteikumos Nr.588 „Noteikumi par gaisa kvalitāti” tikai nedaudz vielām ir apstiprināti gaisa kvalitātes normatīvi – sēra dioksīdam, slāpekļa oksīdiem, cietajām daļiņām PM₁₀, svinam, ozonam, benzolam un oglekļa oksīdam. Ir noteikti arī mērķlielumi gaisa kvalitātes novērtēšanai šādām vielām – kadmijijs un tā savienojumi,

mangāns un tā savienojumi, vanādijs un tā savienojumi, dzīvsudrabs un tā savienojumi, sērogleklis, sērūdeņradis, 1,2 – dihloretāns, dihlorometāns, formaldehīds, stirols, tetrahloretilēns un toluols.

Šobrīd tiek izstrādāti labojumi MK noteikumos Nr.588 „Par gaisa kvalitāti”, kas īpaši svarīgi attiecībā uz piesārņojumu ar PM_{10} , jo pašlaik izveidojusies neatbilstība ar ES prasībām. 2008.gada 14.aprīlī 2.lasījumā apstiprināta Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva „Par apkārtējā gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai”, kurā PM_{10} noteikts gada normatīvs ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) un diennakts normatīvs ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$), kuru gada laikā atļauts pārsniegt 35 reizes. Pie tam PM_{10} piesārņojumā netiks ņemta vērā atkārtota daļiņu suspensija pēc ceļu nokaisīšanas ar smiltīm vai sāli ziemā. Tas nozīmē, ka samazināsies PM_{10} normatīvu pārsniegumu vietas.

Sēra dioksīda galvenais piesārņojuma avots ir katlumājas, kur dedzina ogles vai mazutu, kā arī Brīvestas teritorijā - kuģi.

Slāpekļa oksīdu galvenais piesārņojuma avots ir smagais autotransports un sadedzināšanas iekārtas.

Cietās daļiņas PM_{10} emitē autotransports un sadedzināšanas iekārtas (izņemot gadījumus, kad kurināmais ir gāze), kā arī Rīgas brīvestā īstenotie sauskrauvu pārbēršanas procesi.

Arī **oglekļa oksīds** rodas degšanas procesos un no automašīnu izplūdes gāzēm.

Benzola galvenais piesārņojuma avots, līdzīgi kā slāpekļa dioksīda gadījumā, ir smagais autotransports. Benzols ietilpst arī naftas produktu sastāvā un nokļūst gaisā, veicot naftas produktu pārkraušanas un uzglabāšanas darbības (lejamkravas Rīgas brīvestā).

Toluols līdzīgi kā benzols ietilpst naftas produktu sastāvā. Toluola piesārņojuma līmenis ir proporcionāls benzola piesārņojuma līmenim. Viens no emisiju avotiem varētu būt arī toluolu saturošu krāsu izmantošanas gadījumi.

Ozons rodas gaisā fotoķīmiskās reakcijās, piedaloties slāpekļa dioksīdam, ogļūdeņražiem un oglekļa monoksīdam, kuru izcelšanās saistīta ar autotransporta iekšdedzes dzinēju darbību un naftas produktu pārkraušanu Rīgas brīvestā. Ozona koncentrācija atkarīga no saules starojuma intensitātes.

Vanādija savienojumi un sērūdeņradis rodas mazuta sadedzināšanas procesā. Sērūdeņradis nelielos daudzumos tiek emitēts no mazuta pārkraušanas un uzglabāšanas Brīvestā.

Gaistošie organiskie savienojumi ietilpst dažādās krāsās, lakās un šķīdinātājos, kas arī ir nozīmīgākais to emisijas avots.

Pārējās vielas emitētas netiek vai arī tiek emitētas nebūtiskos daudzumos.

Saskaņā ar MK 09.07.2002. noteikumiem Nr.294 „Kārtībā, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas

piesārņojošo darbību veikšanai” uzņēmumiem, t.sk. Rīgas brīvostas teritorijā strādājošajiem uzņēmumiem, kuri izmanto noteiktas jaudas apkures katlus, noteiktas platības ražotnes, noteikta apgrozījuma pārkraušanas procesus u.c. nepieciešams Lielrīgas reģionālajā vides pārvaldē saņemt A vai B kategorijas piesārņojošās darbības atļauju, vai C kategorijas apliecinājumu. Tātad visiem uzņēmumiem, kam izsniegtas A vai B kategorijas atļaujas, ir izvirzītas individuālas vides prasības un normatīvi, kas katram savā darbībā jāievēro. Šo prasību ievērošanas kontroli veic Lielrīgas RVP inspektori.

Izmaiņu tendences gaisa kvalitātē, emisijas avotu struktūrā un emitēto vielu apjomos izvērtētas no dažādiem aspektiem:

- stacionārie gaisa piesārņojuma avoti un to radītais piesārņojums;
- mobilie piesārņojuma avoti un to radītais piesārņojums;
- monitoringa sistēma un mērījumu rezultāti;
- gaisa kvalitāte ielu kanjonos;
- piesārņojošo vielu izkliedes modelēšanas rezultāti Rīgas pilsētā;
- gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumi.

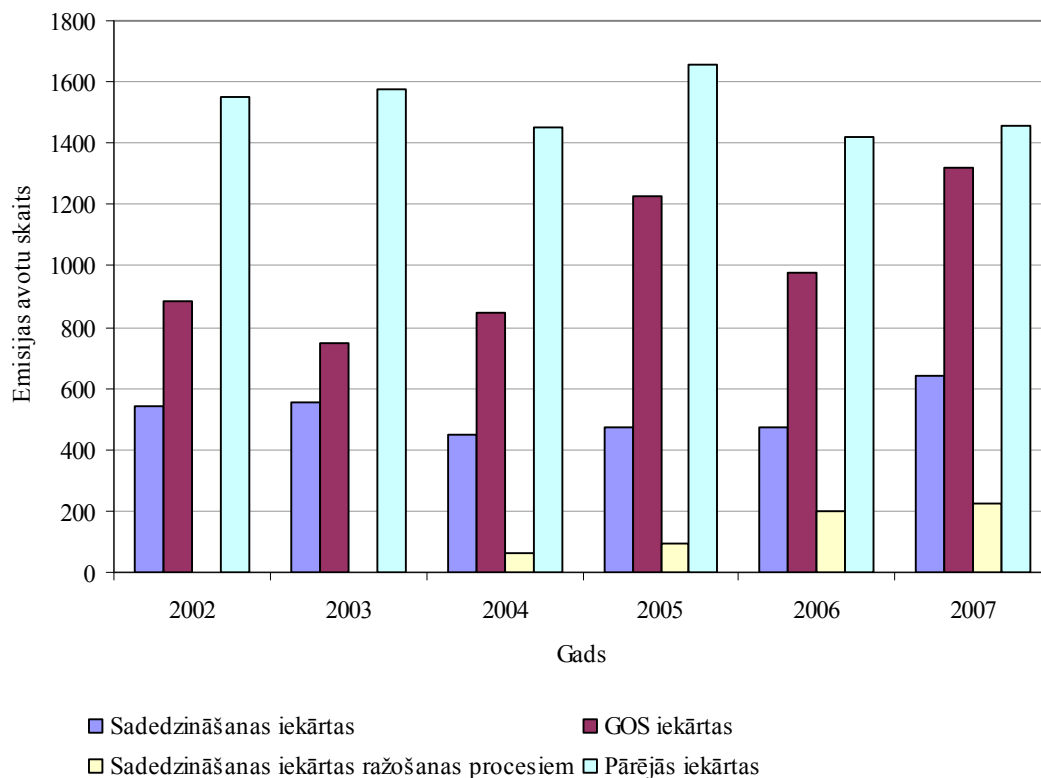
5.3.1. Stacionārie gaisa piesārņojuma avoti

Par stacionāriem punktteida avotiem sauc atsevišķi identificējamus atmosfēras piesārņojuma avotus un tie parasti tiek iedalīti pēc to novietojuma - zemes līmenī vai paceltie. Stacionārie avoti rada pēc apjoma mazāku daudzumu piesārņojošo vielu, kas pie tam izkliedējas ātrāk un labāk, jo būtiskākie šādi avoti parasti ir novietoti augstāk no zemes virsmas (dūmeņi).

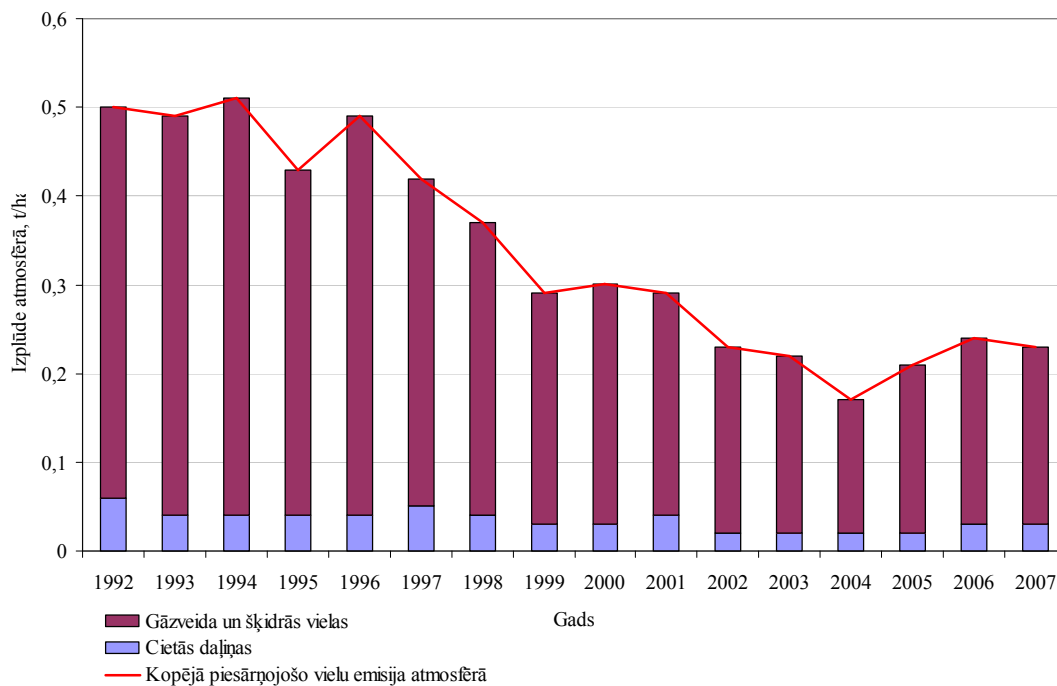
Būtisks emisijas avotu skaita palielinājums 2007.gadā konstatēts gaistošo organisko savienojumu un sadedzināšanas iekārtu emisijas avotu grupā. Stacionāro emisijas avotu skaita izmaiņas Rīgā apkopotas 5.attēlā.

Analizējot gaisā emitēto piesārņojošo vielu daudzuma izmaiņas uz laukuma vienību (1 ha), redzams, ka pēc ilgstoša un stabila emisiju samazināšanās perioda no 1996.gada līdz 2004.gadam, konstatēts neliels emisiju pieaugums, bet pēdējos gados notiek tā stabilizēšanās. Lielākās izmaiņas konstatētas gāzveida un šķidro vielu grupā, savukārt cieto daļiņu grupā izmaiņas ir salīdzinoši nelielas. Emisiju daudzuma uz 1 ha izmaiņas attēlotas 6.attēlā.

Tomēr, saistot emisiju daudzuma izmaiņas ar izmaiņām pa emisijas avotu grupām, nākas konstatēt, ka būtisks īpatnējās emisijas palielinājums konstatēts tieši pēdējā (2007.) gadā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem. 2006./ 2007.gadā sadedzināšanas iekārtu grupā īpatnējā emisija palielinājusies par 122%, GOS grupā – par 53%, bet iekārtu grupā, kur kurināmā sadedzināšanas tiek realizēta dažādu ražošanas procesu vajadzībām – pat vairākas reizes. Šādas būtiskas un tik lielas izmaiņas, daļēji skaidrojamas arī ar uzskaites un reģistrācijas sistēmas pilnveidošanos. Piesārņojošo vielu īpatnējās emisijas parādītas 7.attēlā.

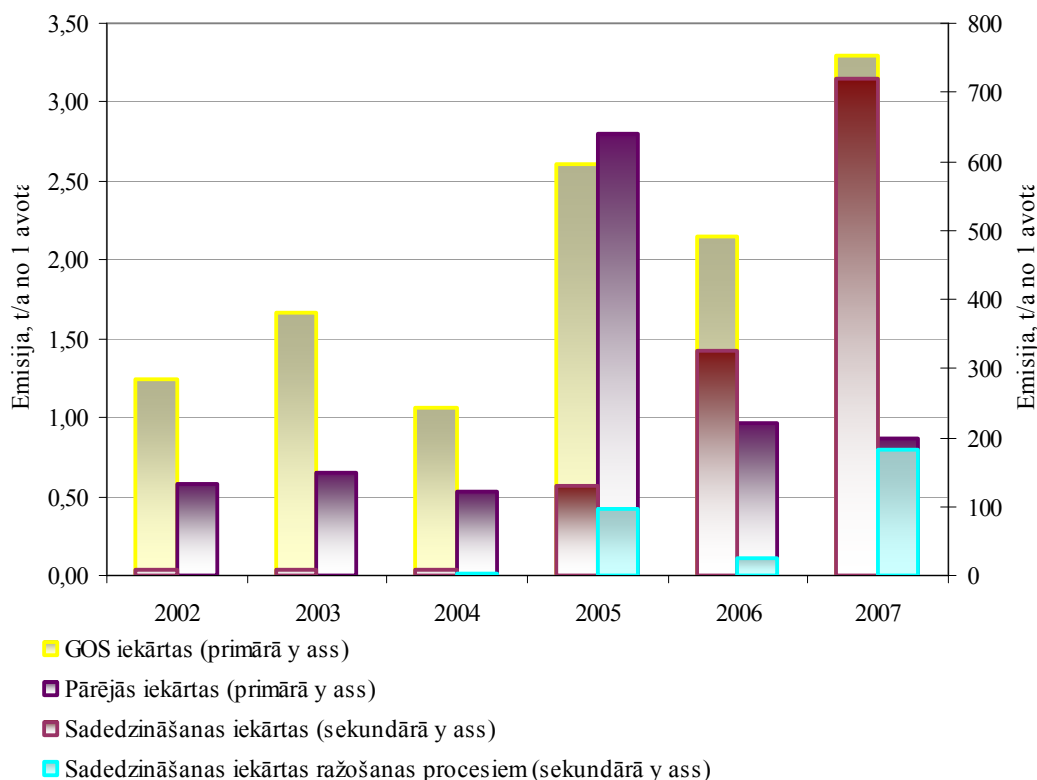

5.attēls. Stacionāro emisijas avotu skaita izmaiņas Rīgā [dati: LVĢMA datu bāze "2-Gaiss"]

6.attēls. Piesārņojošo vielu emisiju daudzuma izmaiņas Rīgā, t/ha [dati: <http://www.csb.gov.lv>]

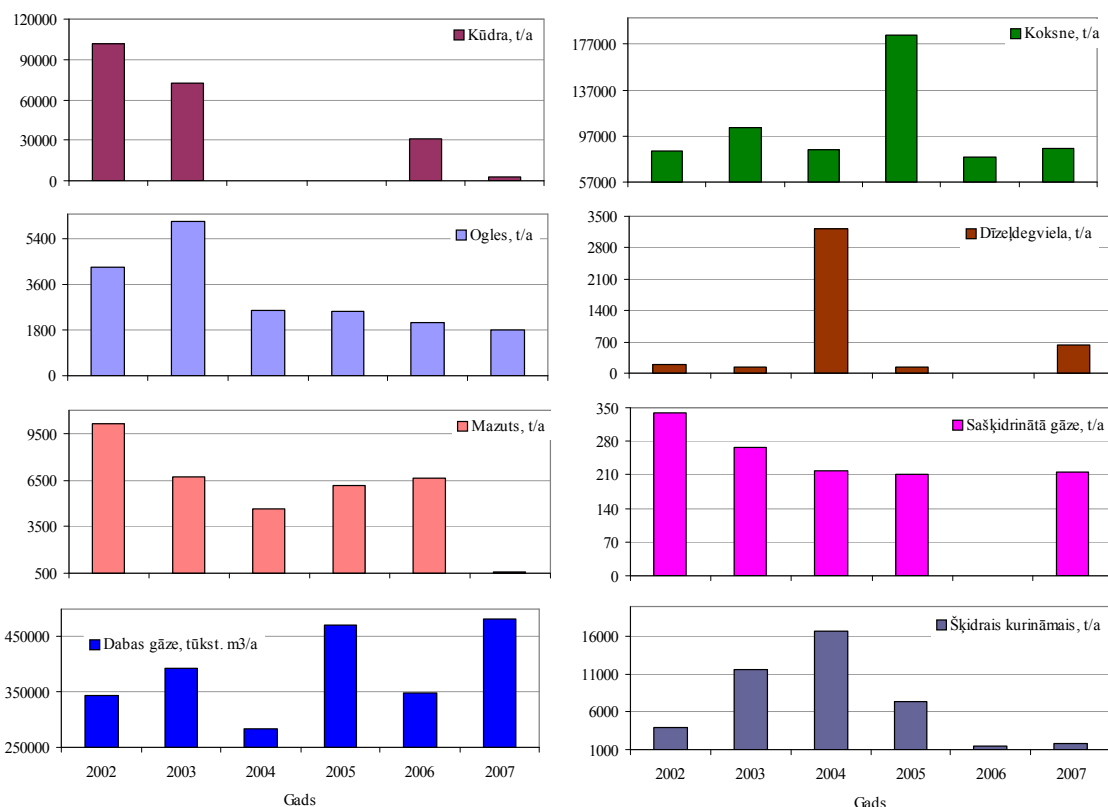

7.attēls. Piesārņojošo vielu emisijas Rīgā no stacionāriem avotiem, t/a vidēji uz 1 emisijas avotu [dati: LVĢMA datu bāze „2-Gaiss”]

Sadedzinot kurināmo, atmosfērā tiek emitētas piesārņojošās vielas, kuru daudzums un ķīmiskais sastāvs ir atkarīgs no izmantotā kurināmā daudzuma un veida. Dažādu kurināmo izmantošanas izmaiņu tendence Rīgā dota 8.attēlā. Pēdējo gadu laikā novērotas vairākas īpatnības attiecībā uz kurināmā izmantošanu:

- 2007.gadā būtiski (aptuveni 10 reizes) samazinājusies mazuta izmantošana;
- ar 2006.gadu samazinās šķidrā kurināmā izmantošana;
- 2005. un 2007.gadā konstatēts dabas gāzes palielinājums izmantošanā;
- kopš 2002.gada būtiski samazinājusies kūdras izmantošana;
- pavisam neliels samazinājums konstatēts ogļu izmantošanā, tomēr analizējot izmantoto ogļu daudzumu pēc sēra satura, iespējams secināt, ka ar 2006.gadu uzņēmumos apkurei sāk izmantot ogles ar zemāku sēra saturu (0,1 - 0,2%);
- 2007.gada operatoru pārskatos pirmo reizi parādās šķeldas un granulu izmantošana;
- kopš 2005.gada siltuma ražošanai faktiski vairs netiek izmantots degakmens, bet kopš 2004.gada - kokss.

8.attēls. Dažādu kurināmo izmantošana Rīgā [dati: LVGMA datu bāze „2-Gaiss”]

Kurināmā patēriņa ziņā lielākie patērētāji ir:

- VAS „Latvenergo” TEC-1;
- A/S „Rīgas Siltums” katlumājas;
- A/S „Rīgas Siltums” siltumcentrāles.

Visos iepriekšminētajos uzņēmumos kā pamata kurināmais tiek izmantota dabas gāze. Saskaņā ar datu bāzē „2-Gaiss” iekļauto informāciju 2007.gadā, salīdzinot ar 2006.gadu, ir būtiski samazinājies dabas gāzes patēriņš A/S „Rīgas Siltums” siltumcentrālēs.

Lai arī VAS „Latvenergo” Rīgas TEC-2 neatrodas Rīgas pilsētas teritorijā, tomēr tās atrašanās vieta cieši pie Rīgas robežas nenoliedzami ietekmē gaisa kvalitāti Rīgā. Novērtējot TEC-2 ietekmi, jāņem vērā fakts, ka uzsākta būtiska uzņēmuma rekonstrukcija. Uzņēmuma 2.kārtas rekonstrukcijai 2008.gadā veikts ietekmes uz vidi novērtējums un tā ietvaros izvērtēti vairāki potenciālie rekonstrukcijas veidi, t.sk. ogļu elektrostacijas alternatīva. Kopumā izvērtētas 9 dažādas alternatīvas enerģijas ražošanai. IVN ziņojumā minēts, ka sagaidāma emisiju gaisā palielināšanās pēc rekonstrukcijas 2.kārtas, tomēr gaisa kvalitāte atmosfēras piezemes slānī saskaņā ar modelēšanas rezultātiem nepārsniegs noteiktos gaisa kvalitātes normatīvus.

Otru lielāko stacionāro piesārņotāju grupu pēc siltumenerģijas ražotājiem veido dažādi rūpniecības uzņēmumi un ražotnes. Latvijas neatkarības gados šajā piesārņotāju grupā notikušas būtiskas izmaiņas. Lielās rūpnīcas, kam bija vairāki simti emisiju avotu, no kuriem apkārtējā gaisā nonāca visdažādākās piesārņojošās vielas, ir slēgtas vai strādā ar ierobežotu jaudu. Atsevišķos rūpnīcu korpusos darbojas nelielas

ražotnes vai darbnīcas. To darbības veidi visbiežāk ir automašīnu remonts, krāsošana, kokapstrāde, metālapstrāde, pārtikas produktu ražošana un citi. Kopumā Rīgā ievērojami samazinājies no ražotņu dūmeņiem un ventilācijas sistēmām apkārtējā gaisā izmesto kaitīgo vielu spektrs un daudzums.

16.tabulā apkopoti lielākie gaisa piesārņotāji Rīgā – uzņēmumi, kuriem izsniegtas A kategorijas atļaujas piesārņojošai darbībai. Tabulā dota situācija uz 2009.gada 5.maiju.

16.tabula

A kategorijas piesārņojošās darbības Rīgā

Nr.p.k.	Uzņēmums	Adrese
1.	A/S „Rīgas siltums” SC „Imanta”	Kurzemes prospekts 17
2.	A/S „Rīgas siltums” SC „Vecmīlgrāvis”	Atlantijas 51
3.	A/S „Rīgas siltums” SC „Zasulauks”	Kandavas iela 16
4.	A/S „Rīgas siltums” SC „Ziepniekkalns”	Tīraines iela 5a
5.	VAS „Latvenergo”, Rīgas TEC-1	Viskaļu iela 16
6.	SIA „Bolderāja Ltd.”	Guberņciema iela 7
7.	SIA „Krāsainie lējumi”	Ganību dambis 21
8.	SIA „Būvmateriāli AN”	Platā iela 14
9.	SIA „AKD Logistik”	Daugavgrīvas iela 77
10.	A/S „Grindeks”	Krustpils iela 53
11.	SIA „Reaģents A”	Krustpils iela 12
12.	SIA „Medpro Inc.”	Kalna iela 23
13.	A/S „Rīgas piena kombināts”	Bauskas iela 180

Jāatzīmē, ka emisijas gaisā rada arī individuālo māju apkures katli, kamīni, kā arī daudzdzīvokļu māju dzīvokļos uzstādītie gāzes apkures katli. Lai arī šī piesārņotāju grupa netiek ne īpaši kontrolēta, ne ir pieejami detalizēti dati par tās izvietojumu un raksturojumu, ir skaidrs, ka tās radītais emisiju apjoms lielākajā daļā pilsētas ir salīdzinoši neliels.

Gaisa piesārņojumu rada arī degvielas uzpildes staciju (DUS) tīkls. Kopējais DUS skaits saskaņā ar SIA „Latvijas Tālrūnis” datu bāzes informāciju 2008.gadā Rīgā bija 128. Apkārtējā gaisā no šīs piesārņotāju grupas nonāk benzīna un dīzeļdegvielas tvaiki. Kopumā degvielas rezervuāru un automašīnu uzpildes laikā gaisā nonāk salīdzinoši nenozīmīgs piesārņojošo vielu daudzums. Būtiskāk ir tas, ka ikviena degvielas uzpildes vieta rada transporta līdzekļu pieplūdumu, savukārt iebraucošās un izbraucošās mašīnas rada papildus gaisa piesārņojumu.

5.3.2. Mobilie gaisa piesārņojuma avoti

Autotransports ir galvenais gaisa piesārņotājs Rīgā. Kopējais piesārņojošo vielu daudzums, ko emitē autotransports, ir ievērojami lielāks nekā stacionāro piesārņotāju radītais. Šai piesārņotāju grupai raksturīga tuvu zemei esoša piesārņojošo vielu emisija, kuras izkliedi ierobežo apbūve.

Automašīnu skaits Rīgā nepārtraukti pieaug. Reģistrēto transporta līdzekļu skaits Rīgā

uz 2008.gada 1.janvāri (informācijas avots: CSDD) apkopots 17.tabulā.

17.tabula

Automašīnu skaita Rīgā izmaiņas

Transporta līdzekļa veids	uz 01.01.2004.	uz 01.01.2005.	d ₂₀₀₅₋₂₀₀₄ (%)	uz 01.01.2006.	d ₂₀₀₆₋₂₀₀₅ (%)	uz 01.01.2007.	d ₂₀₀₇₋₂₀₀₆ (%)	uz 01.01.2008.	d ₂₀₀₈₋₂₀₀₇ (%)
Kravas	104626	107553	2,8	113113	5,2	121120	7,1	129614	7,0
Vieglie	648901	686128	5,7	742447	8,2	822011	10,7	904869	10,1
Autobusi	10983	10740	-2,2	10644	-0,9	10628	-0,2	10624	0,0
Motocikli, tricikli	22877	23982	4,8	25193	5,0	27210	8,0	30870	13,5
Kopā (visi veidi)	848428	898145	5,9	966242	7,6	1062935	10,0	1168756	10,0

Paskaidrojumi 17.tabulai:

- ailēs "uz 01.01.200x." dots reģistrēto transporta līdzekļu skaits, kur x – gads;
- ailēs "d_{y-z} (%)" dotas transporta līdzekļu skaita izmaiņas procentos attiecībā pret iepriekšējo gadu, kur y – iepriekšējais gads, bet z – secīgi nākamais.

Izvērtējot transporta līdzekļu skaita pieaugumu, redzams, ka pēdējos gados raksturīgs ikgadējs vismaz 10% liels palielinājums vieglo automobiļu grupā, tomēr arī smagā autotransporta grupā pēdējos 2 gados ikgadējais palielinājums ir 7% robežās. Nebūtiskas izmaiņas konstatētas autobusu grupā.

Neapšaubāmi, emitēto vielu apjomi un sastāvs ir atkarīgi no izmantotās degvielas. Reģistrēto transporta līdzekļu sadalījums (uz 2008.gada 1.janvāri) pēc to izmantotā degvielas veida dots 18.tabulā [dati: CSDD].

18.tabula

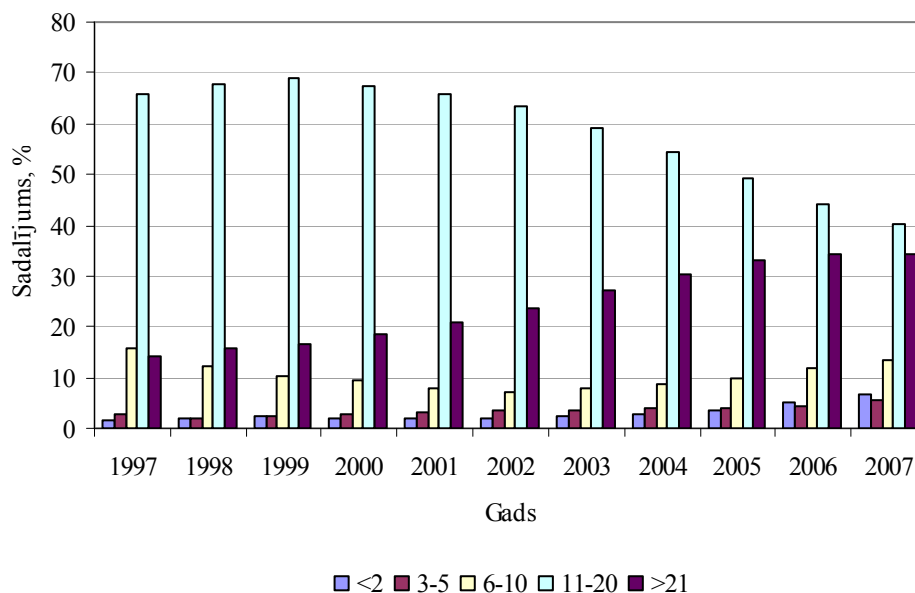
Reģistrēto transporta līdzekļu sadalījums pēc izmantotā degvielas veida

Degvielas veids	Kravas		Vieglie		Autobusi		Kopā	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Benzīns	43242	33,4	668141	73,8	3857	36,3	715240	68,4
Benzīns un gāze	3116	2,4	28607	3,2	195	1,8	31918	3,1
Dīzeļdegviela	83091	64,1	208071	23,0	6561	61,8	297723	28,5
Gāze	165	0,1	50	0,0	11	0,1	226	0,0

Kā jau bija sagaidāms, Rīgā vieglo transporta līdzekļu grupā kā degviela dominē benzīns, savukārt kravas un autobusu grupā – dīzeļdegviela. Emisijas atmosfērā saistāmas arī ar transporta līdzekļu tehnisko stāvokli.

Analizējot dažādu transporta līdzekļu iedalījumu pēc to vecuma, redzams, ka dažādās transporta līdzekļu grupās rezultāti ir būtiski atšķirīgi. Smago transporta līdzekļu grupā pēdējos 2 gados (2006. - 2007.) strauji palielinājies transporta līdzekļu skaits, kuru vecums pārsniedz 21 gadu, bet samazinājies transporta līdzekļu skaits, kuru

vecums ir 11 - 20 gadu, pārējās vecuma klasēs transporta līdzekļu procentuālais daudzums nav būtiski mainījies. Nemainīga transporta līdzekļu struktūras izmaiņas dinamika konstatēta vieglo transporta līdzekļu grupā, izmaiņas parādītas 9.attēlā, kur transporta līdzekļi iedalīti 5 vecuma klasēs – jaunāki par 2 gadiem (<2), 3-5 gadus veci, 6-10 gadus veci, 11-20 gadus veci un vecāki par 21 gadu.

9.attēls. Vieglo transporta līdzekļu vecuma struktūras izmaiņas Latvijā
[dati: <http://www.csb.gov.lv>]

Vieglo transporta līdzekļu grupā raksturīga tendence, ka kopš 2000.gada samazinās transporta līdzekļu skaits, kuru vecums ir 11-20 gadi, savukārt ilgtermiņā konstatēts transporta līdzekļu, kuru vecums ir lielāks par 21 gadu, palielinājums. Līdzīgs palielinājums konstatēts arī pārējo transporta līdzekļu vecuma klasēs.

Transporta plūsmas nozīmīga sastāvdaļa ir pilsētas sabiedriskais transports. Rīgas sabiedriskais transports sastāv no elektriskiem (tramvaji, trolejbusi) un motorizētiem (autobusi, mikroautobusi) transporta līdzekļiem. Elektriskais transports tiešu emisiju veidā gaisa piesārņojumu nerada, taču pārvietojoties aktivizē sekundāros piesārņotājus – dažāda izmēra, tai skaitā PM₁₀, daļiņas.

Izmantojot dažādās Rīgas domes struktūrvienībās pieejamo informāciju par transporta intensitāti un kustību ielās, ir iespējams novērtēt ielu pašreizējo noslodzi dažādās diennakts stundās un analizēt transporta radīto gaisa piesārņojumu. Autotransporta radītā piesārņojuma novērtējumam izveidota datu bāze programmatūrā „EnviMan” (Rīgas domes Vides departaments), kura aptver lielāko daļu Rīgas ielu. Katrai ielai vai ielas posmam ar atšķirīgu transporta intensitāti ir noteikta tās izmaiņu dinamika atkarībā no diennakts stundas un nedēļas dienas, izmantojot automašīnu plūsmas uzskaites datus. No šīs informācijas redzams, ka darbdienā rītos liels skaits transporta līdzekļu iebrauc Rīgā (Rīgas centrā), toties darbdienas beigās lielākā mašīnu plūsma virzās projām no Rīgas centra. Brīvdienās transporta plūsmā nav ne izteiktu rīta un vakara maksimuma periodu, ne arī atšķirību starp virzieniem uz pilsētas centru un no centra. Pastāv cieša korelācija starp transporta intensitāti ielā un piesārņotājvielu (benzola, slāpekļa dioksīda) koncentrāciju. Piesārņojuma līmeni nosaka ne tikai

konkrētās ielas autotransporta intensitāte, bet nozīmīgs piesārņojums nāk arī no blakus esošajām ielām, to ietekmē arī teritorijas atrašanās vieta, ielas, meteoroloģiskie apstākļi un apbūves raksturs kopumā.

5.3.3. Monitoringa sistēma un gaisa kvalitātes izmaiņu tendences

Gaisa kvalitātes monitoringa Rīgā tiek veikts dažādos līmeņos:

- nacionālā (veic Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra);
- pašvaldības līmenī un uzņēmumu līmenī (savstarpēji sadarbojoties, veic LVĢMA, Rīgas dome un Rīgas brīvostas pārvalde).

2003.gadā Rīgas brīvostas teritorijā tika uzstādītas 2 jaunas monitoringa stacijas, kas kontrolē gaisa kvalitāti, kā arī laika periodā no 28.04.2007. - 31.12.2007. Viestura prospektā 24 tika veikts cieto daļiņu PM_{2,5} koncentrāciju un sastāva monitoringa. Gaisa kvalitāte Brīvostas teritorijā detalizēti apskatīta 6.1.3.nodaļā.

Monitoringa punktu skaits un izvietojums, monitoringa ilgums apkopots 19.tabulā [dati: LVĢMA].

19.tabula

Gaisa kvalitātes monitoringa punktu skaits un izvietojums Rīgā

Stacija	Stacijas tips	Īpašnieks	Adrese	Izmantotais novērojumu periods	Rādītāji
Ķengarags	Pilsētas fona stacija	LVĢMA	Maskavas iela 165	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃
Mīlgrāvis	Pilsētas fona stacija	LVĢMA	Viestura prospekts 24	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , benzols, PM ₁₀ , PM _{2,5} , Pb, Cd, Ni, As
Parks	Pilsētas fona stacija	LVĢMA	Raiņa bulvāris 19	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃
Brīvības iela	Autotransporta piesārņojuma avotu ietekmes stacija	Rīgas pilsētas dome	Brīvības iela 73	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , PM ₁₀ , Pb, Cd, Ni, As, benzols*
Valdemāra iela	Autotransporta piesārņojuma avotu ietekmes stacija	Rīgas pilsētas dome	Valdemāra iela 18	2003. – 2007.	NO ₂ , CO, O ₃ , PM ₁₀ , benzols
Tvaika iela	Rūpnieciska piesārņojuma stacija	Rīgas pilsētas dome	Tvaika iela 44	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , benzols
A/S „BLB”	Rūpnieciska piesārņojuma stacija	Rīgas brīvostas pārvalde	Ezera iela 22	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , benzols
SIA „Man Tess”	Rūpnieciska piesārņojuma stacija	Rīgas brīvostas pārvalde	Tvaika iela 7a	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , benzols, PM ₁₀ , Pb, Cd, Ni, As

*-indikātie mērījumi

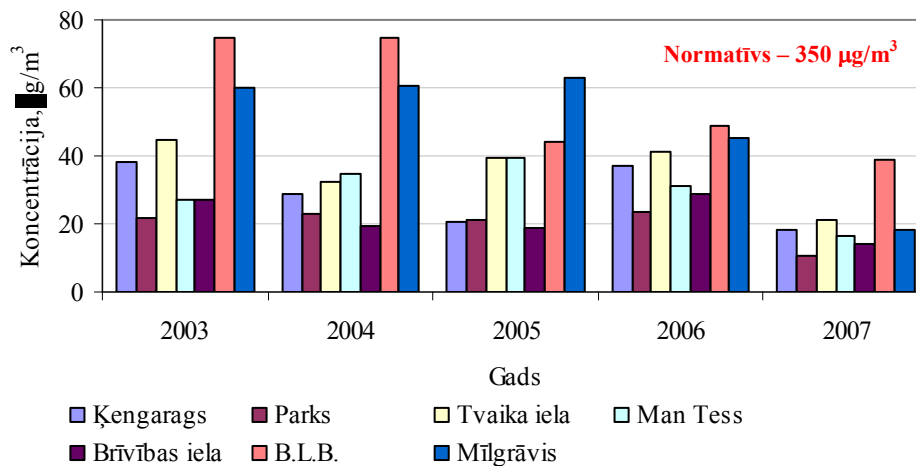
Mērītajām vielām uz 12.05.2009. spēkā esošie normatīvi (toluolam mērķlielums), µg/m³ ir apkopoti 20.tabulā.

20.tabula

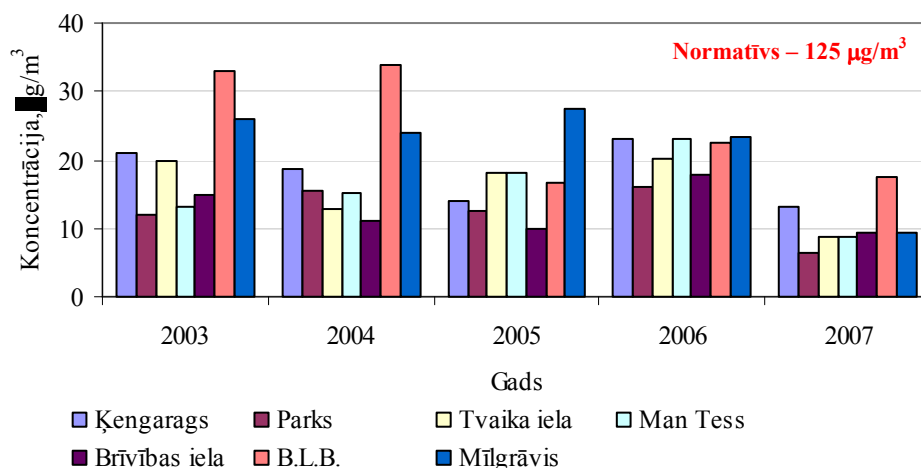
Piesārņojošo vielu imisiju normatīvi, $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Mērķlielums / Normatīvs cilvēka veselības aizsardzībai	Sēra dioksīds SO_2	Slāpekļa dioksīds NO_2	Ozons O_3	Benzols	Toluols	Putekļi PM_{10}
1 stundas	350	250 - 2005.gadā 240 - 2006.gadā 230 - 2007.gadā 220 - 2008.gadā 210 - 2009.gadā 200 - 2010.gadā	-	-	-	-
8 stundu	-	-	120	-	-	-
24 stundu	125	-	-	-	-	50
1 nedēļas	-	-	-	-	260	-
Gada	-	50 - 2005.gadā 48 - 2006.gadā 46 - 2007.gadā 44 - 2008.gadā 42 - 2009.gadā 40 - 2010.gadā	-	10 - 2005.gadā 9 - 2006.gadā 8 - 2007.gadā 7 - 2008.gadā 6 - 2009.gadā 5 - 2010.gadā	-	30 - 2005.gadā 28 - 2006.gadā 26 - 2007.gadā 24 - 2008.gadā 22 - 2009.gadā 20 - 2010.gadā

Sēra dioksīds (SO_2). Salīdzinot 2006. un 2007.gada monitoringa rezultātus, novērojama koncentrāciju samazināšanās faktiski visās monitoringa stacijās. Monitoringa rezultāti uzskatāmi parādīti 10. un 11.attēlā.

10.attēls. Sēra dioksīda stundas 25.augstākā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā
[dati: LVĢMA]

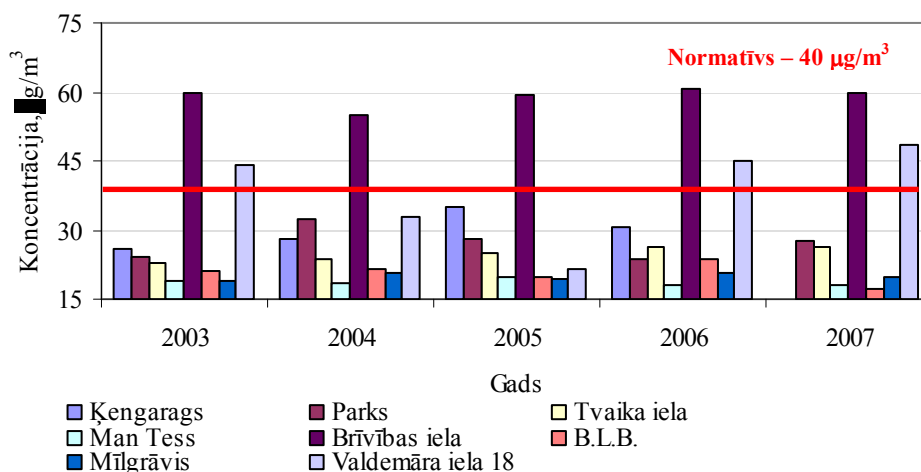

11.attēls. Sēra dioksīda diennakts 4.augstākā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā [dati: LVĢMA]

Augstākās sēra dioksīda koncentrācijas 2006./ 2007.gadā konstatētas monitoringa stacijā „BLB”, tomēr jāatzīmē, ka cilvēka veselības aizsardzībai noteiktie stundas un diennakts normatīvi netiek pārsniegti.

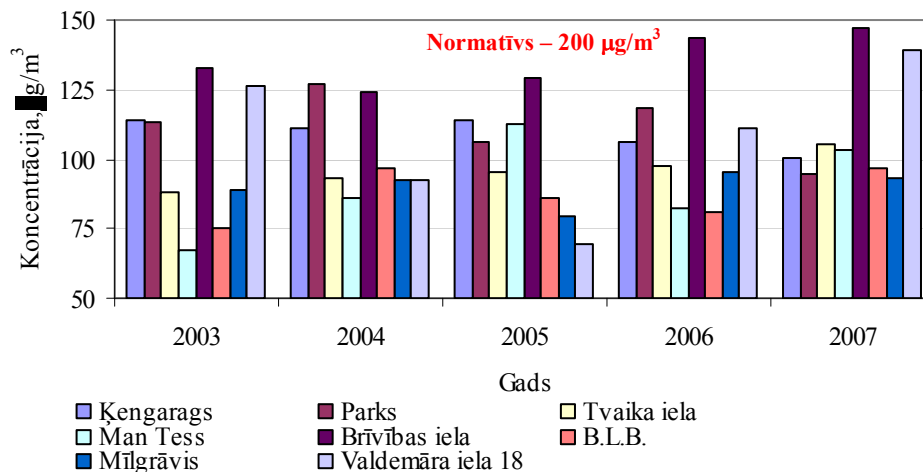
Slāpekļa dioksīds (NO₂). Salīdzinot 2006. un 2007.gada monitoringa rezultātus, novērojamas salīdzinoši nelielas koncentrāciju izmaiņas – Kr.Valdemāra ielā (transporta ietekmes novērtējuma stacijā) vērojama gan stundas, gan gada koncentrāciju palielināšanās, stacijās „Man-Tess” (rūpnieciska piesārņojuma stacija), „Tvaika iela” (rūpnieciska piesārņojuma stacija), „Brīvības iela” (transporta ietekmes novērtējuma stacijā) un „BLB” (rūpnieciska piesārņojuma stacija) vērojama stundas koncentrāciju palielināšanās. Slāpekļa dioksīda novērojumu rezultāti apkopoti 12. un 13.attēlā.

Lai gan nevienā no monitoringa stacijām nav konstatēti stundas robežlieluma pārsniegumi, tomēr ilgstoši (jau kopš 2003.gada) konstatēti slāpekļa dioksīdam noteikto gada robežlielumu pārsniegumi stacijās „Brīvības iela” un „Valdemāra iela”. Abas minētās stacijas ir transporta radītā piesārņojuma novērtējuma stacijas.

12.attēls. Slāpekļa dioksīda gada vidējā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā [dati: LVĢMA]

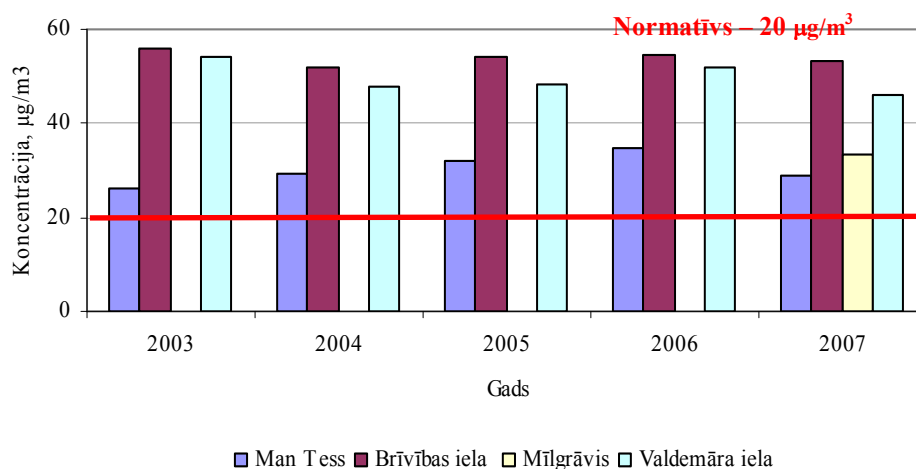

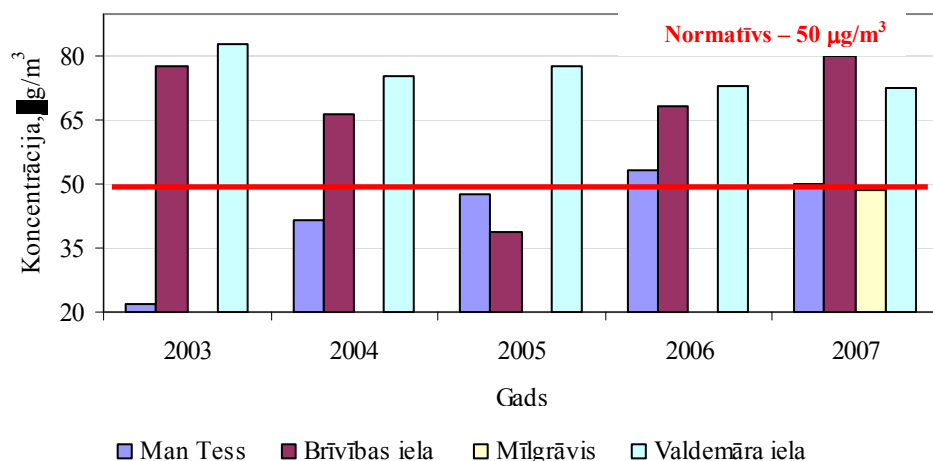
13.attēls. Slāpekļa dioksīda stundas 19.augstākā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā [dati: LVĢMA]

Cietās daļiņas (PM₁₀). Salīdzinot 2006. un 2007.gada monitoringa rezultātus, novērojams neliels gada vidējo koncentrāciju samazinājums transporta ietekmes novērtējuma stacijās (Kr.Valdemāra ielā un Brīvības ielā), būtisks gada vidējo koncentrāciju samazinājums konstatēts rūpnieciskā piesārņojuma novērtējuma stacijā „Man-Tess”. Analizējot diennakts koncentrācijas, būtiskas izmaiņas nav konstatētas stacijā Kr.Valdemāra ielā, savukārt Brīvības ielā novērots šo koncentrāciju pieaugums. Cieto daļiņu novērojumu rezultāti attēloti 14. un 15.attēlā.

Kopš 2003.gada vidējo koncentrāciju normatīvs ir ticis pārsniegts abās transporta ietekmes novērtējuma stacijās – Kr.Valdemāra ielā un Brīvības ielā. Arī noteiktais diennakts normatīvs laika periodā no 2003. - 2007.gadam abās iepriekš minētajās stacijās ticis pārsniegts katru gadu. Kr.Valdemāra ielā noteiktais diennakts normatīvs pārsniegts 122 reizes (gan 2006., gan 2007.gadā), savukārt Brīvības ielā 2007.gadā konstatēts augstākais pārsniegšanas gadījumu skaits novērojumu vēsturē – 147 reizes.

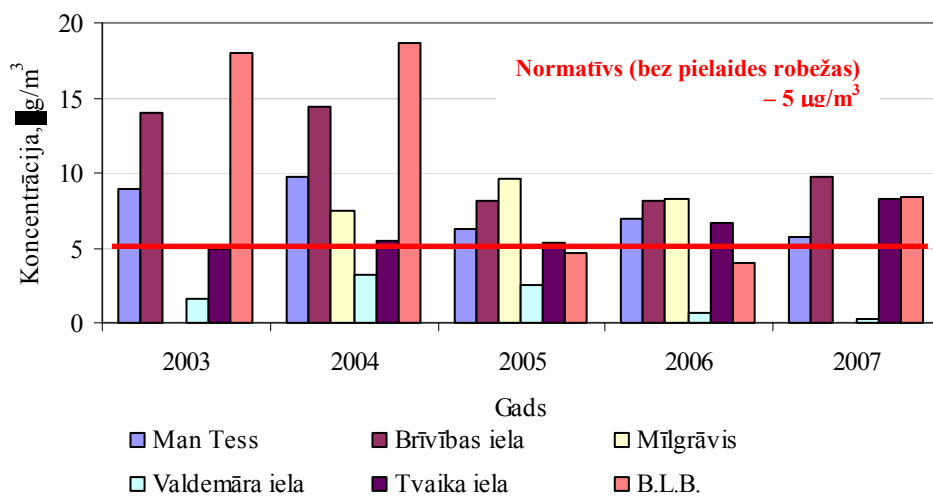
14.attēls. Cieto daļiņu PM₁₀ gada vidējā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā [dati: LVĢMA]

15.attēls. Cieto daļiņu PM₁₀ diennakts 36.augstākā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā [dati: LVĢMA]

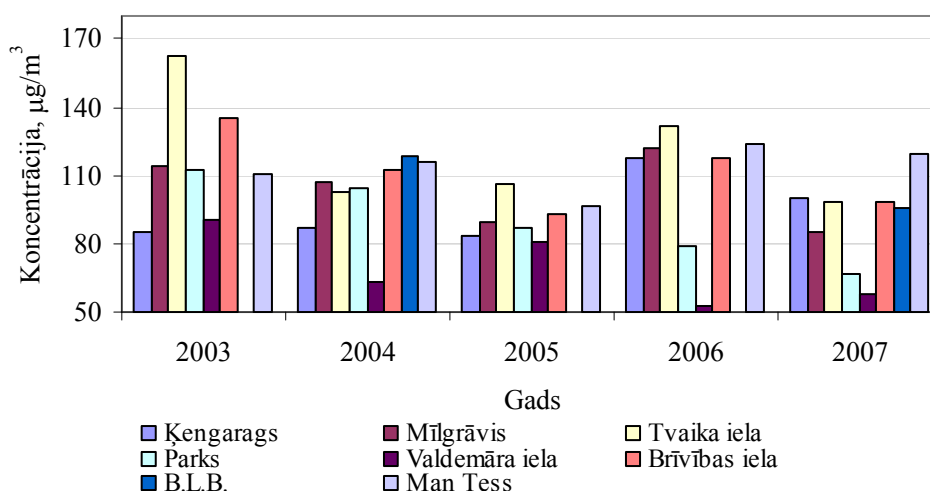
Tomēr šobrīd nav pietiekami kvalitatīvu datu par piesārņojumu ar PM₁₀ visā pilsētā.

Benzols (C₆H₆). Salīdzinot 2005. - 2007.gada monitoringa rezultātus, augstākas gada vidējās koncentrācijas novērotas monitoringa stacijās „Tvaika iela”, „BLB” un Brīvības ielā. Benzola novērojumu rezultāti apkopoti 16.attēlā. Benzolam noteiktais robežlielums – 5 µg/m³ stāsies spēkā 2010.gadā.

16.attēls. Benzola gada vidējā koncentrācija monitoringa stacijās Rīgā [dati: LVĢMA]

Ozons (O₃). Rīgā, Tvaika ielā un Brīvības ielā no 2003.gada līdz 2007.gadam, attiecīgi 20 un 13 dienas pārsniegts noteiktais 8 stundu mērķlielums. Noteikto normatīvu atļauts pārsniegt 25 dienas kalendārā gada laikā vidēji trīs gadu periodā. Augstākās ozona 8 stundu koncentrācijas pēdējos gados (2006./ 2007.) konstatētas stacijā „Man-Tess”. Ozona astoņu stundu maksimālās koncentrācijas parādītas 17.attēlā.

17.attēls. Ozona astoņu stundu maksimālās koncentrācijas monitoringa stacijās Rīgā
[dati: LVĢMA]

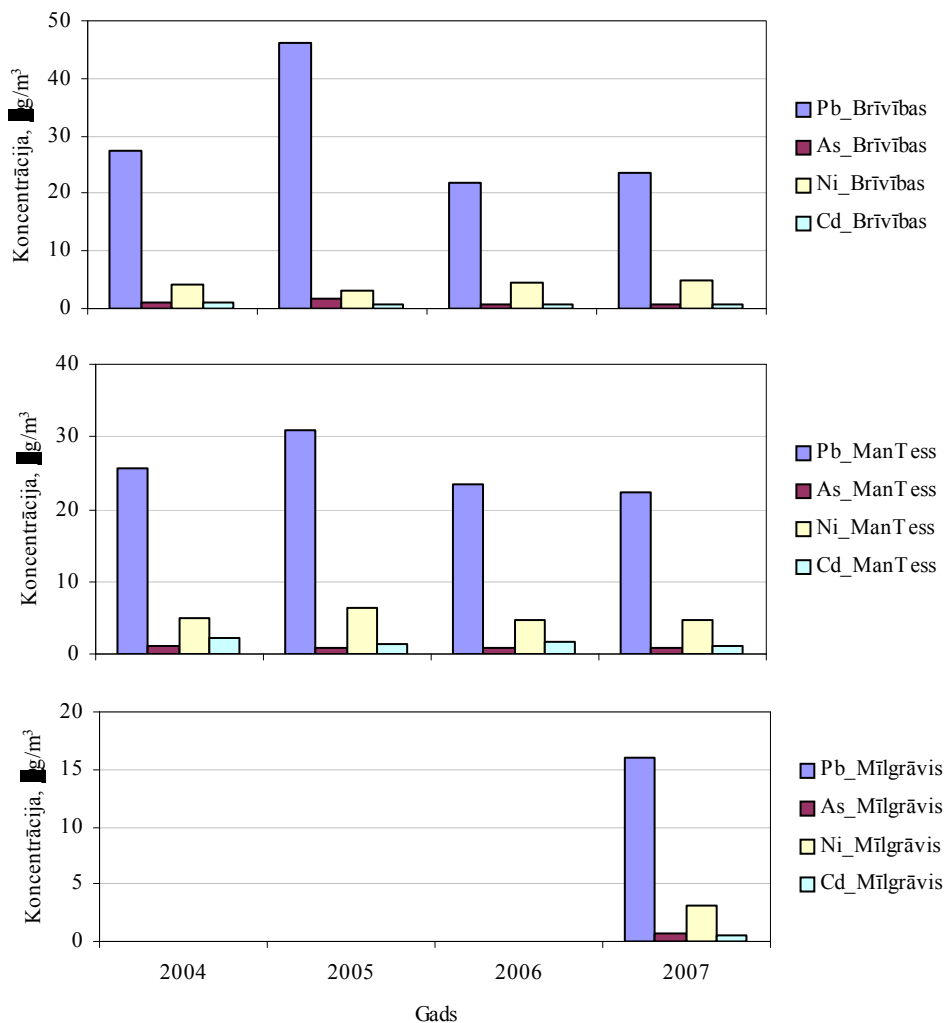
Svins (Pb), Kadmījs (Cd), niķelis (Ni) un arsēns (As). Smago metālu koncentrāciju mērījumi veikti Brīvības ielā un Tvaikā ielā laika periodā no 2003.gada līdz 2007.gadam, kā arī Mīlgrāvī 2007.gadā. Šajā novērojumu periodā smago metālu koncentrācijas nepārsniedza noteiktos robežlielumus. Smago metālu monitoringa rezultāti (gada vidējās vērtības) apkopoti 18.attēlā.

Oglekļa oksīds (CO). Oglekļa oksīda mērījumi tiek veikti tikai gaisa kvalitātes novērojumu stacijā Valdemāra ielā, visā novērtējuma perioda laikā diennakts maksimālā astoņu stundu koncentrācijas un piesārņojuma novērtēšanas sliekšņa rādītāji nepārsniedza noteiktos robežlielumus.

Cieto daļiņu (PM_{2.5}) monitoringa rezultāti. Laika periodā no 28.04.2007. - 31.12.2007. Viestura prospektā 24 tika veikts cieto daļiņu PM_{2.5} koncentrāciju monitorings. Saskaņā ar iegūtajiem mērījumu rezultātiem, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā „Par tīrāku gaisu Eiropai” noteiktais gada normatīvs (25 µg/m³) netika pārsniegts, lai arī datu interpretācija sniedz tikai orientējošu priekšstatu par novērojumiem, jo mērījumu periods ir salīdzinoši neliels – tikai 8 mēneši. Šajā mērījumu periodā iegūtā gada vidējā koncentrācija šajā monitoringa stacijā ir 20,1 µg/m³.

Tātad kopumā gaisa kvalitātes monitoringa rezultāti rāda, ka intensīvās autotransporta satiksmes dēļ pilsētā tiek pārsniegti cilvēka veselības aizsardzībai noteiktie robežlielumi šādām vielām:

- slāpekļa dioksīda gada vidējā koncentrācija;
- cieto daļiņu PM₁₀ gada un diennakts koncentrācija;
- benzola gada vidējā koncentrācija.

18.attēls. Smago metālu gada vidējās koncentrācijas monitoringa stacijās Rīgā [dati: LVĢMA]

Iedzīvotāji visvairāk pamana un vislielāko traucējumu rada gaisa piesārņojums tieši ar smakojošām vielām – benzols, toluols, sērūdeņradis, gaistošie organiskie savienojumi. Traucējumu rada arī cieto daļiņu emisijas, kas putekļu veidā ir redzamas, nosēžas uz dzīvokļu logiem, automašīnām, atverot logu, iekļūst dzīvojamās telpās u.tml.

Smakas atšķirībā no citām gāzveida gaisu piesārņojošām vielām ir grūti izvērtēt, jo tās tiek ļoti subjektīvi uztvertas, var radīt diskomfortu (smakas ir nepatīkamas, taču parasti neatstāj ietekmi uz veselību) jau pie ļoti zemām kādas vielas koncentrācijām un ir sarežģīti mērāmas. Tādēļ svarīgi ir izvērtēt ne tikai vielas koncentrāciju, bet arī smakas veidu (patīkams, nepatīkams, ļoti nepatīkams) un dienas un gada sadalījumu, kad smaka ir sajūtama. Smaku izplatība gaisā ietekmē iedzīvotāju dzīves vidi, tas ir, rada tiem neērtības. Traucējošās smakas parasti rada nevis viena konkrēta viela, bet vairāku vielu „buķete”.

Smaku traucējuma izvērtējums Latvijā tiek veikts saskaņā ar MK 27.07.2004. noteikumu Nr.626 „Noteikumi par piesārņojošas darbības izraisīto smaku noteikšanas metodēm, kā arī kārtību, kādā ierobežo šo smaku izplatīšanos” prasībām. Ar šiem

noteikumiem apstiprinātais smakas mērķlielums A, B un C kategorijas piesārņojošām darbībām ir 10 smakas vienības/ m³, un šis lielums nedrīkst tikt pārsniegts vairāk kā septiņas diennaktis gadā (168 h/a).

Iedzīvotāji parasti uzskata, ka smakojošās vielas jau nelielās koncentrācijās iedarbojas toksiski. Taču patiesībā smaka kalpo kā brīdinājums un vielas koncentrācijā, kas atbilst smakas sliekšnim, parasti nav ne toksiskas, ne veselībai kaitīgas, piemēram, smakas sliekšnis zilskābei ir 0,2 - 5,7 mg/m³, taču dzīvībai bīstama šī viela ir pie 100 mg/m³ arī sērūdeņradi jūt jau pie ļoti zemas koncentrācijas, taču dzīvībai bīstamai koncentrācijai smakas nav [M. Schön, R.Hübner, 1996]. Tomēr iedzīvotāji nereti norāda, ka smaka mēdz būt tik intensīva, ka izsauc galvassāpes un sliktu dūšu.

Smaku izvērtēt un ierobežot tās izplatību var tikai tad, ja tā ir atpazīstama (ir iespējams noteikt precīzu avotu), t.i., traucējošo smaku ir iespējams skaidri atpazīt uz pilsētā esošā fona – automašīnu izplūdes gāzēm, privātmāju apkures izmešiem, veģetācijas, u.c. [Feststellung und Beurteilung.....,1994].

Laika periodā no 2004.gada līdz 2006.gadam Rīgas domes Vides departamentā saņemtas 17 iedzīvotāju sūdzības, par neapmierinošu gaisa kvalitāti. Šajās sūdzībās galvenokārt minēta dažādu smakojošu vielu noplūde, visbiežāk pieminēta benzīna smaka, naftas smaka, vienu reizi – puvušu olu smaka. Saņemtās iedzīvotāju sūdzības apkopotas un dotas 21.tabulā.

21.tabula.

Iedzīvotāju sūdzības par vides kvalitāti

Datums	Sūdzības saturs
19.janvāris, 2004.	Smaka Silikātu ielā, iespējams no ūdens attīrīšanas ietaisēm. Konstatēta galvenokārt rītos un vakaros.
16. februāris, 2004.	Ezera ielas rajonā smaka no „BLB” naftas konteineriem.
20. februāris, 2004.	Sūdzība ar uzņēmumu „HansaShrot Riga”, kurā naktīs kaut ko dedzinot, izdalās melni kodīgi dūmi.
27.februāris, 2004.	Vakarā (19:00-23:00) Kundziņsalā spēcīga benzīna smaka
29. februāris, 2004.	Vakarā (19:30-22:00) Kundziņsalā spēcīga benzīna smaka
12. marts, 2004.	Vakarā (19:00-21:00) Kundziņsalā spēcīga benzīna smaka
15.marts, 2004.	Vecmīlgrāvī (Meldru ielā) no skursteņa smirdīgi dūmi, troksnis. Smagais autotransports – smird un trokšņo.
20. aprīlis, 2004.	Ķengaragā (Šēcenas ielā) smird gaiss, īpaši, naktīs.
23., 24. aprīlis, 2004.	Maskavas ielā (pie Šēcenas) naktī gaiss smird pēc puvušam olām.
30. maijs, 2004.	Kundziņsalā 3 nakts smird pēc naftas, Mazajā Daugavā - naftas plēve
1. maijs, 2004.	Sarkandaugavā nav ko elpot.
30. aprīlis, 2004.	Smird, Mazā Daugava piesārņota ar naftu.
1. maijs, 2004.	Sūdzība par intensīvu kustību pa dzelzceļu, gandrīz ikkatru stundu pienāk 60-80 vagonu sastāvi.
3. maijs, 2004.	Vakara pusē Mazajā Daugavā - naftas plēve.
3-5 reizes, 2004.	Smakas - Buļļupes labajā krastā, pretī Bioloģiskajām attīrīšanas iekārtām
6.-7. marts, 2006.	No uzņēmuma „BLB” – ļoti stipra sērūdeņraža smaka, 2 dienu garumā
15. marts, 2006.	Sūdzība par to, ka slimnīcā „Linezers” dedzina medicīniskos atkritumus, atmosfērā tiek emitēti melni dūmi.

Kā rāda 21.tabula, 2007. un 2008.gadā sūdzības Rīgas domes Vides departamentā nav saņemtas. Tomēr, ņemot vērā to, ka iedzīvotāju sūdzības lielākoties ir saistītas ar

Brīvostas uzņēmumu darbību (arī beramkravu termināļu darbību), kā arī to, ka attiecībā uz piesārņojumu ar PM10 datu daudzums ir nepietiekams – tieši beramkravu termināļu tuvumā nav uzstādīta neviena mērstacija, būtu rekomendējama PM10 monitoringa uzsākšana šo termināļu apkārtnē, lai, vadoties no pietiekami ilgā (vismaz gads) laikā iegūtiem rezultātiem, spriestu par emisiju samazināšanas pasākumu vai labāko pieejamo nozares tehnoloģiju (t.sk. slēgta tipa pārkraušana) ieviešanas nepieciešamību.

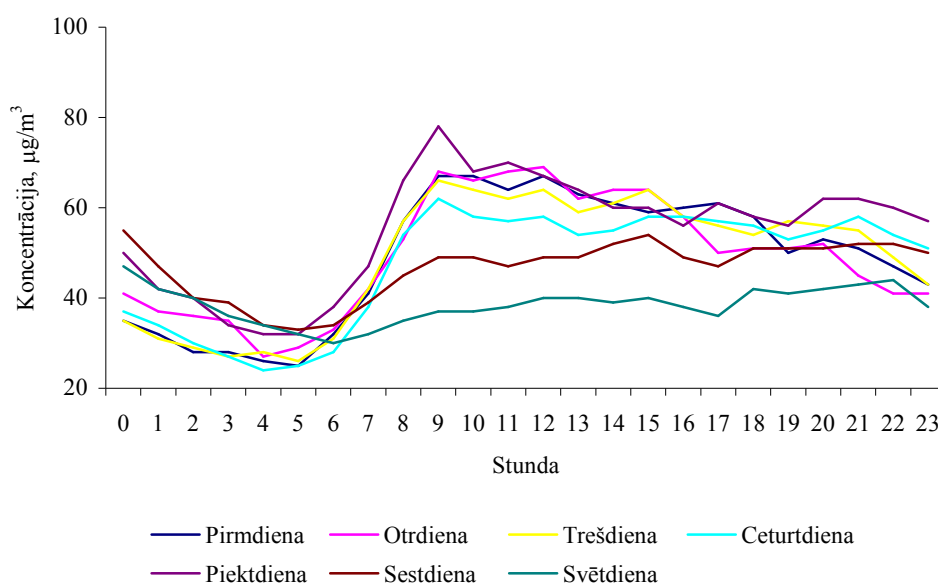
5.3.4. Gaisa kvalitāte ielu kanjonos

Analizējot gaisa kvalitātes monitoringa rezultātus, redzams, ka transporta ietekmes novērtējuma stacijās konstatētā cieto daļiņu un slāpekļa dioksīda koncentrācija pārsniedz noteiktos normatīvus. Tieši šīs abas monitoringa vietas raksturojamas kā tipiski ielu kanjoni. Šādās vietās raksturīga atšķirīga piesārņojošo vielu izkliede - bieži vien izkliedi nosaka termiski inducētā turbulence, bet ne mehāniski inducētā, kas ir raksturīga atklātai vietai.

Izkliedes procesos īpaši būtisks ir ne tikai vēja ātrums, bet arī tā virziens. Gadījumos, kad vēja pūšanas virziens sakrīt ar ielas posma (kanjona) orientāciju telpā, piesārņojošo vielu izkliede veiksmīgi norit vēja pūšanas virzienā, savukārt gadījumos, kad vējš pūš šķērsvirzienā – piesārņojošo vielu izklijes process ir sarežģītāks un atsevišķos gadījumos pat atkarīgs no ēku jumtu konstruktīvajiem risinājumiem.

Piesārņojošo vielu emisija ielu kanjonos ir cieši saistīta ar transporta līdzekļu kustības intensitāti un to koncentrācija ir mainīga ne tikai diennakts, bet arī nedēļas griezumā.

Analizējot stundas vidējās koncentrācijas diennakts laikā (19.attēls), redzams, ka neatkarīgi no dienas, cieto daļiņu koncentrācija laika posmā no plkst. 0⁰⁰ līdz 6⁰⁰ ir tuva, atšķirības (vidēji līdz 37 %) konstatētas starp darba dienām un brīvdienām.

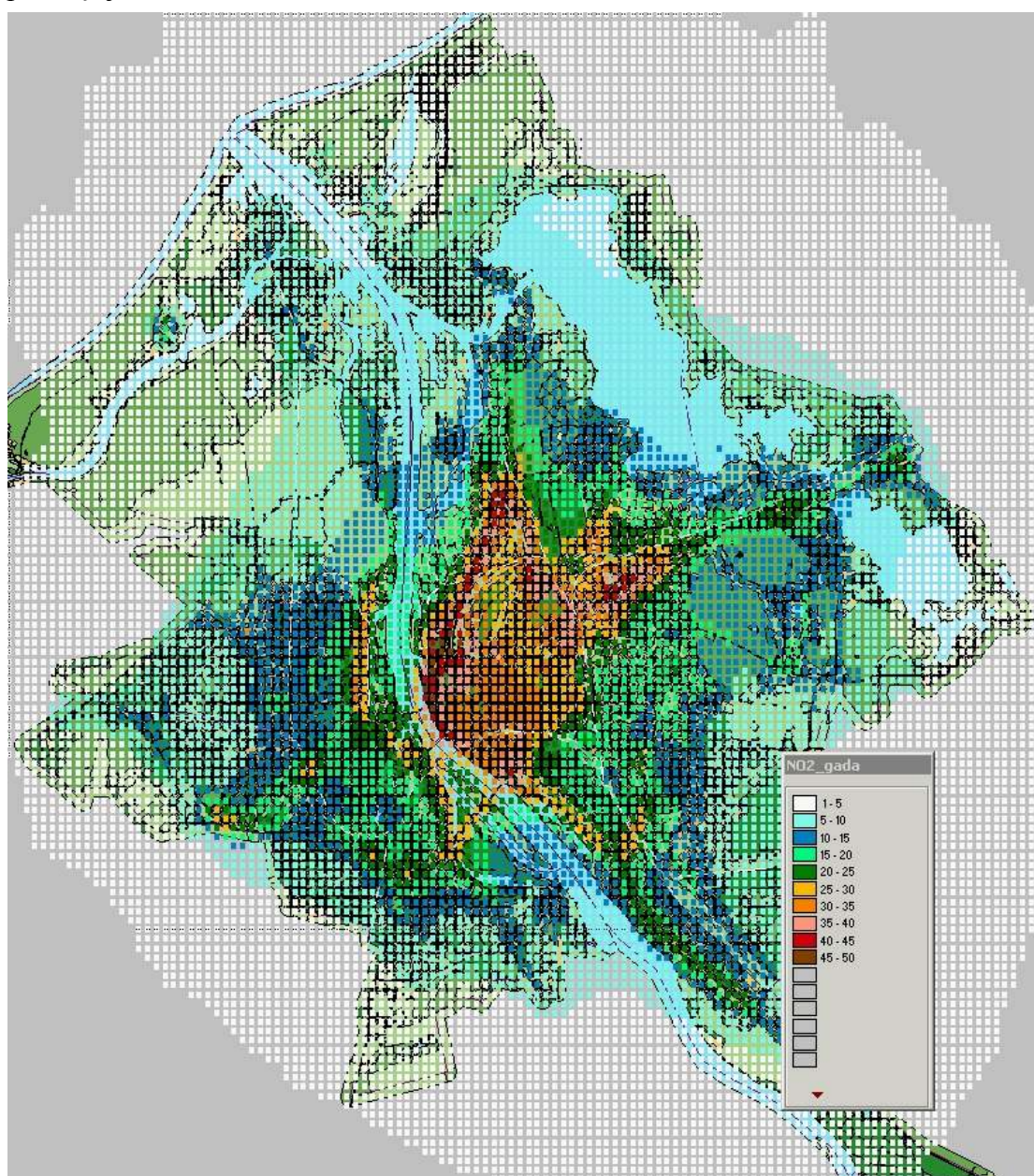

19.attēls. Cieto daļiņu stundas vidējo koncentrāciju variācijas diennakts laikā dažādās nedēļas dienās novērojumu stacijā Kr.Valdemāra ielā

5.3.5. Piesārņojošo vielu izkliedes modelēšanas rezultāti

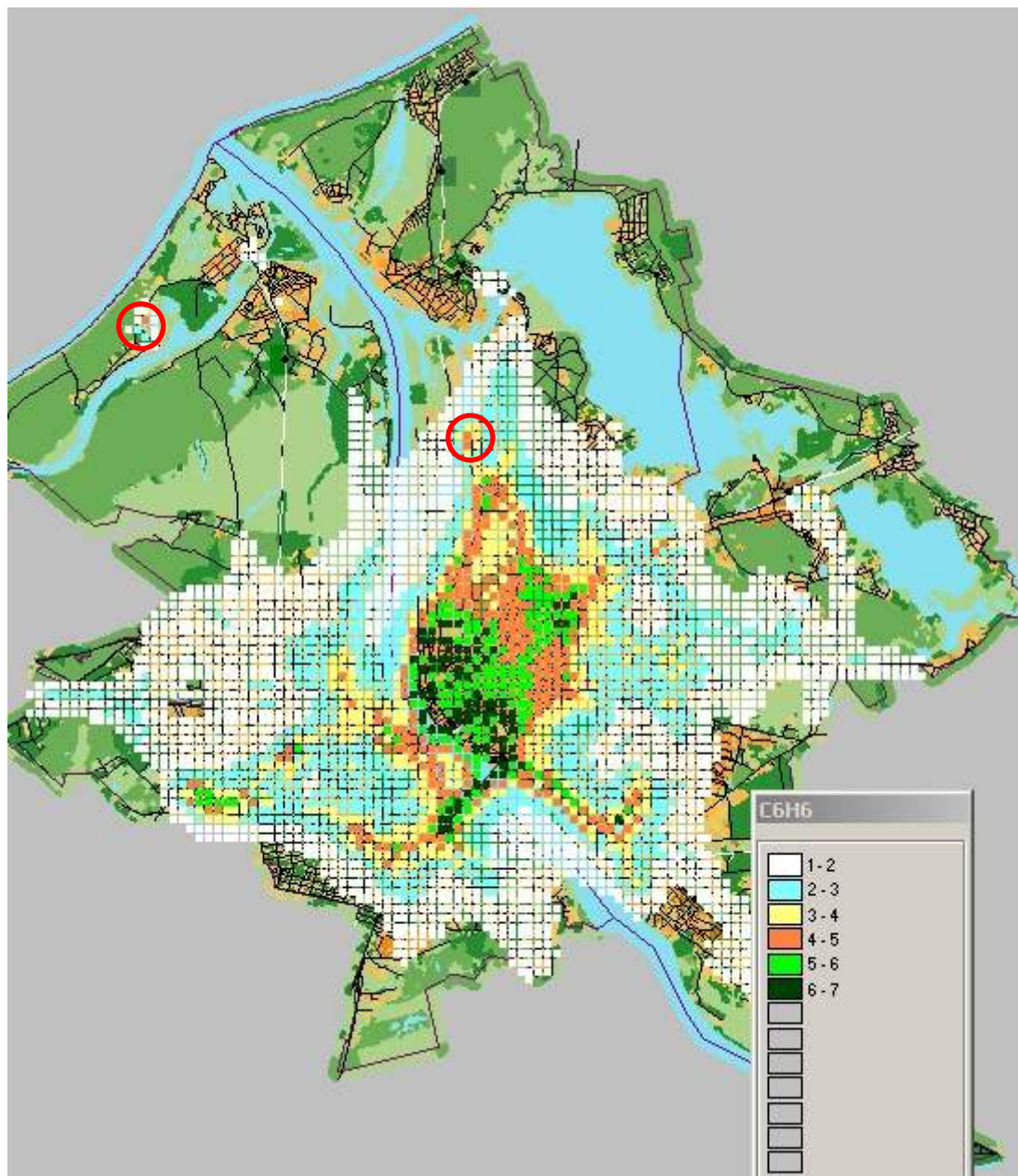
Piesārņojuma izkliedes modelēšana veikta t.s. problemātiskajām vielām – piesārņošajām vielām, kurām noteiktie gaisa kvalitātes normatīvi ir pārsniegti, vai monitorētās koncentrācijas faktiski sasniedz noteiktos robežlielumus.

Modelēšanas rezultātu kartes pievienotas kā 20., 21. un 22.attēls. Modelēšana veikta Rīgas domes Vides departamentā. Piesārņojošo vielu izkliedes aprēķināšanai izmantota datorprogramma „EnviMan”, kas veidota uz Gausa matemātiskā modeļa. Datorprogrammas izstrādātājs ir „OPSIS AB” (Zviedrija). Aprēķinos ņemtas vērā vietējā reljefa īpatnības un apbūves raksturojums. Meteoroloģiskajam raksturojumam izmantoti Rīgas novērojumu stacijas ilggadīgo novērojumu dati. Izkliedes aprēķinos iekļauti 2007.gada stacionārie („2-Gaiss” datu bāzē iekļautie) un mobilie piesārņojuma avoti.

20.attēls. Slāpekļa dioksīda gada vidējās vērtības Rīgā, $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Saskaņā ar slāpekļa dioksīda modelēšanas rezultātiem, paaugstinātas koncentrācijas ($40 - 50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) novērojamas Rīgas centrā. Tā kā skaidri iezīmējas augstāko koncentrāciju joslas, kuru izvietojums sakrīt ar lielāko pilsētas automaģistrāļu izvietojumu, iespējams secināt, ka tieši autotransports, bet nevis rūpnieciskie uzņēmumi, ir galvenais šī piesārņojuma veida avots. Rīgas brīvostas teritorijā slāpekļa dioksīda koncentrācija vidēji svārstās no $5 - 25 \mu\text{g}/\text{m}^3$, t.i. intensīvā rūpnieciskā rajonā tās ir pat zemākas kā pilsētas centrā.

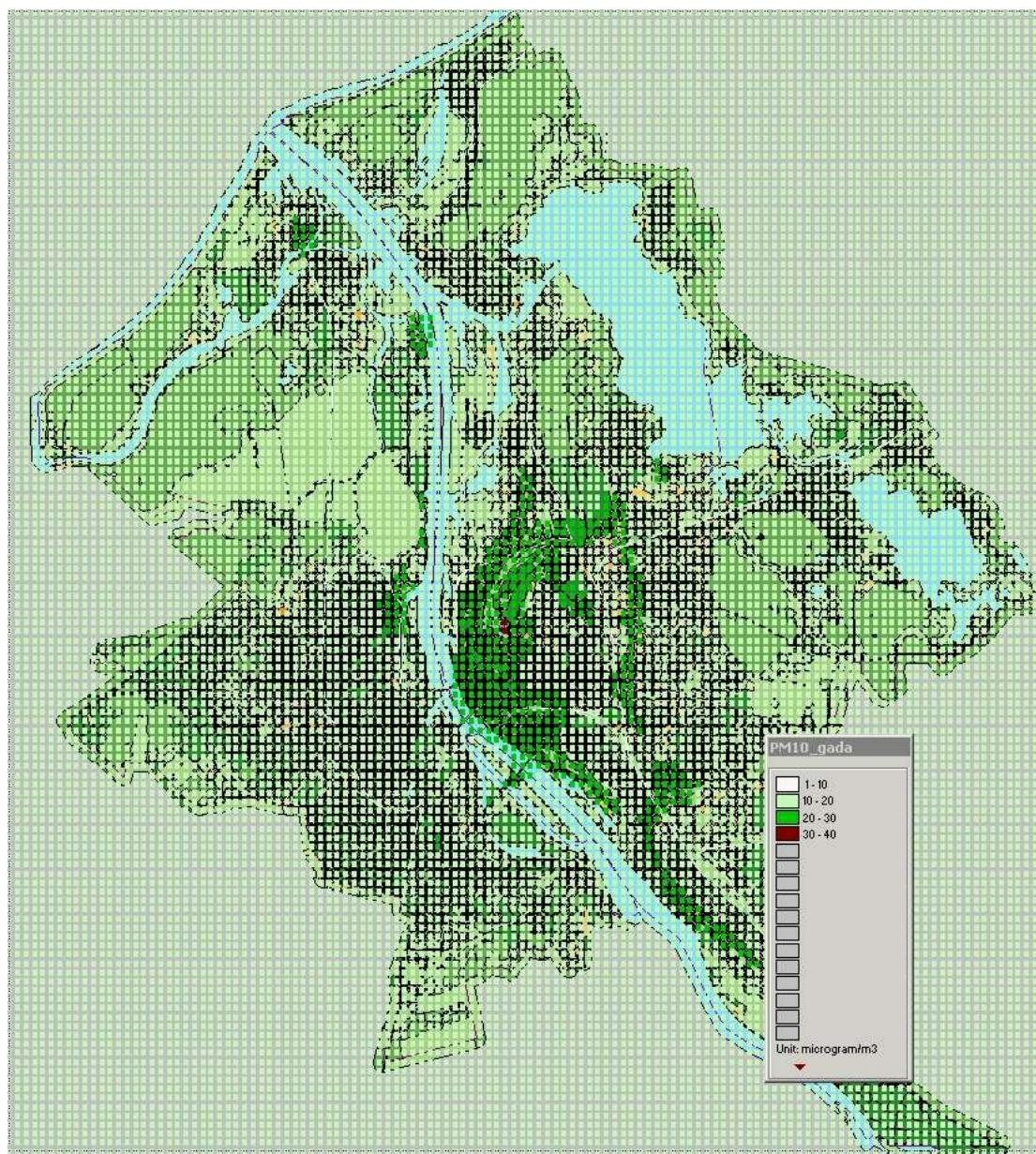

21.attēls. Benzola gada vidējās vērtības Rīgā, $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Līdzīgi, kā slāpekļa dioksīda gada koncentrāciju gadījumā, arī benzola augstākās koncentrācijas konstatētas Rīgas centra un intensīvas autosatiksmes ielu tuvumā. Pamatojoties uz modelēšanas ceļā iegūtajiem rezultātiem, iespējams secināt, ka atsevišķu rūpniecisko uzņēmumu darbība rada lokāla mēroga benzola piesārņojumu (daži šādi lokāli piesārņotāji identificēti uz kartes atzīmējot ar sarkanu apli), tomēr

noteiktie gaisa kvalitātes normatīvi to darbības rezultātā netiek pārsniegti.

22.attēls. PM10 gada vidējās vērtības Rīgā, $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Saskaņā ar izkļedes aprēķiniem, PM₁₀ koncentrācija Rīgas centrā ir 20 - 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, atsevišķos punktos – 30 - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, savukārt Brīvostas teritorijā ~10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Tomēr jāatzīst, ka, salīdzinot ar monitoringa rezultātiem, modelētās vērtības ir aptuveni par 50% zemākas. Šāda rezultātu atšķirība skaidrojama ar sekundāro aerosolu klātbūtni atmosfēras gaisā. Šo sekundāro aerosolu daļu modelī nav iekļauta, jo sekundāro aerosolu veidošanās process ir katrai vietai specifisks un to modelēt ir ļoti sarežģīti. Sekundāro aerosolu modelēšana parasti tiek realizēta, izmantojot ilgtermiņa monitoringa rezultātus (t.sk. cieta daļiņu sastāva analīzi) un pēc tam papildinot dispersijas modeli ar ķīmisko reakciju aplikācijas moduli.

Tomēr, balstoties uz datu bāzes „2-Gaiss” datiem, ir redzams, ka stacionāru avotu šī piesārņojuma veida devums, salīdzinot ar mobilajiem, ir niecīgs.

5.3.6. Gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumi

Izvērtējot gaisa kvalitāti Rīgā, pamatojoties uz monitoringa un izkliedes modelēšanas rezultātiem, jāsecina, ka slāpekļa dioksīda, benzola un cieto daļiņu koncentrācijas pārsniedz pieļaujamo robežu vairākās vietās ne tikai Rīgas centrā, bet lokāli arī citās vietās pilsētā, t.sk. Daugavas kreisajā krastā jeb Pārdaugavā.

Pilsētas centrā galvenais piesārņojuma avots ir autotransports, bet daļu piesārņojumu atsevišķos pilsētas rajonos rada arī lokālās katlumājas. Tas nozīmē to, ka rajonos, kur ir pārsniegti normatīvi, vienlaikus ir jārisina jautājums gan par autotransporta radītā piesārņojuma samazināšanu, gan arī jāierobežo siltumapgādes decentralizācija.

Gaisa kvalitātes uzlabošanai jau 06.07.2004. Rīgas dome akceptējusi pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmu, kas izstrādāta un apstiprināta atbilstoši MK 21.10.2003. noteikumiem Nr.588 „Par gaisa kvalitāti”. Ieviešot šo rīcības programmu, gaisa piesārņojumam Rīgā 5 gadu laikā vajadzēja samazināties līdz tādām līmenim, kas nodrošinātu piesārņojošām vielām noteikto robežlielumu (normatīvu) ievērošanu Rīgas iedzīvotāju veselības aizsardzībai, kā arī pilsētas ekosistēmas aizsardzībai.

Programmā ir paredzēti šādi galvenie pasākumi:

- Noteikt gaisa kvalitāti par obligātu kritēriju, kas jāievēro, izstrādājot un izvērtējot pilsētas attīstības plānu, kā arī plānojot un optimizējot satiksmes organizāciju pilsētā. Šis uzstādījums ir ņemts vērā un tiek ievērots – sniedzot Lielrīgas RVP savu viedokli par kādas jaunas A vai B kategorijas piesārņojošās darbības uzsākšanu vai esošas attīstību, Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments kā galveno kritēriju apskata konkrētās vietas atbilstību gaisa kvalitātes normatīviem, kā arī plānotās piesārņojošās darbības profilu un paredzamo jauno emitēto gaisa piesārņojumu (izmantojot aktuālos gaisa kvalitātes monitoringa datus un piesārņojuma izkliedes kartes).
- Samazināt transportlīdzekļu kopējo skaitu Rīgas vēsturiskajā centrā līdz 2009.gadam par 35% salīdzinājumā ar 2002.gadu, vienlaikus veicot satiksmes optimizāciju. Lai arī līdz 01.01.2009. Vecpilsētā autotransportu regulēja maksas caurlaižu sistēma un ir ieviests ierobežojums kravas automašīnu (ar pilnu masu >5 t) iebraukšanai pilsētas centrā darba dienās laikā no 7.00 līdz 10.00 un 16.00 – 19.00., transportlīdzekļu kopējo skaitu nav izdevies ievērojami samazināt. Arī satiksmes optimizācija nav izdevusies ievērojamos apjomos.
- Nodrošināt Rīgas centra ielu un ietvju mitro uzkopšanu pavasara – rudens sezonā. Šis pasākums iespēju robežās tiek īstenots, tomēr monitoringa rezultāti ievērojamu situācijas uzlabojumu PM₁₀ piesārņojuma kontekstā neuzrāda.
- Izveidot un uzturēt gaisa pastiprināta monitoringa sistēmu Rīgas brīvostas teritorijā un tās uzņēmumu ietekmes zonā. 2003.gadā Rīgas brīvostas teritorijā uzstādītas 2 jaunas gaisa kvalitātes monitoringa stacijas. Monitoringa rezultāti Brīvostā ir labāki kā pilsētas ielās ar intensīvu satiksmi. Tomēr joprojām ir nepietiekošs daudzums kvalitatīvu datu par PM₁₀ piesārņojuma koncentrācijām kā pilsētā kopumā, tā arī Brīvostā.
- Iesaistīt iedzīvotājus un nevalstiskās organizācijas, izveidojot interaktīvu informācijas apmaiņas sistēmu. Rīgas domes Vides departaments regulāri ievieto un atjauno informāciju par pilsētas gaisa kvalitāti savā interneta mājas lapā. Jebkuram interesentam ir iespējams ar šo informāciju iepazīties.

Plānoto pasākumu gaisa kvalitātes uzlabošanai ieviešanas gaita 2007.gadā apkopota 22.tabulā.

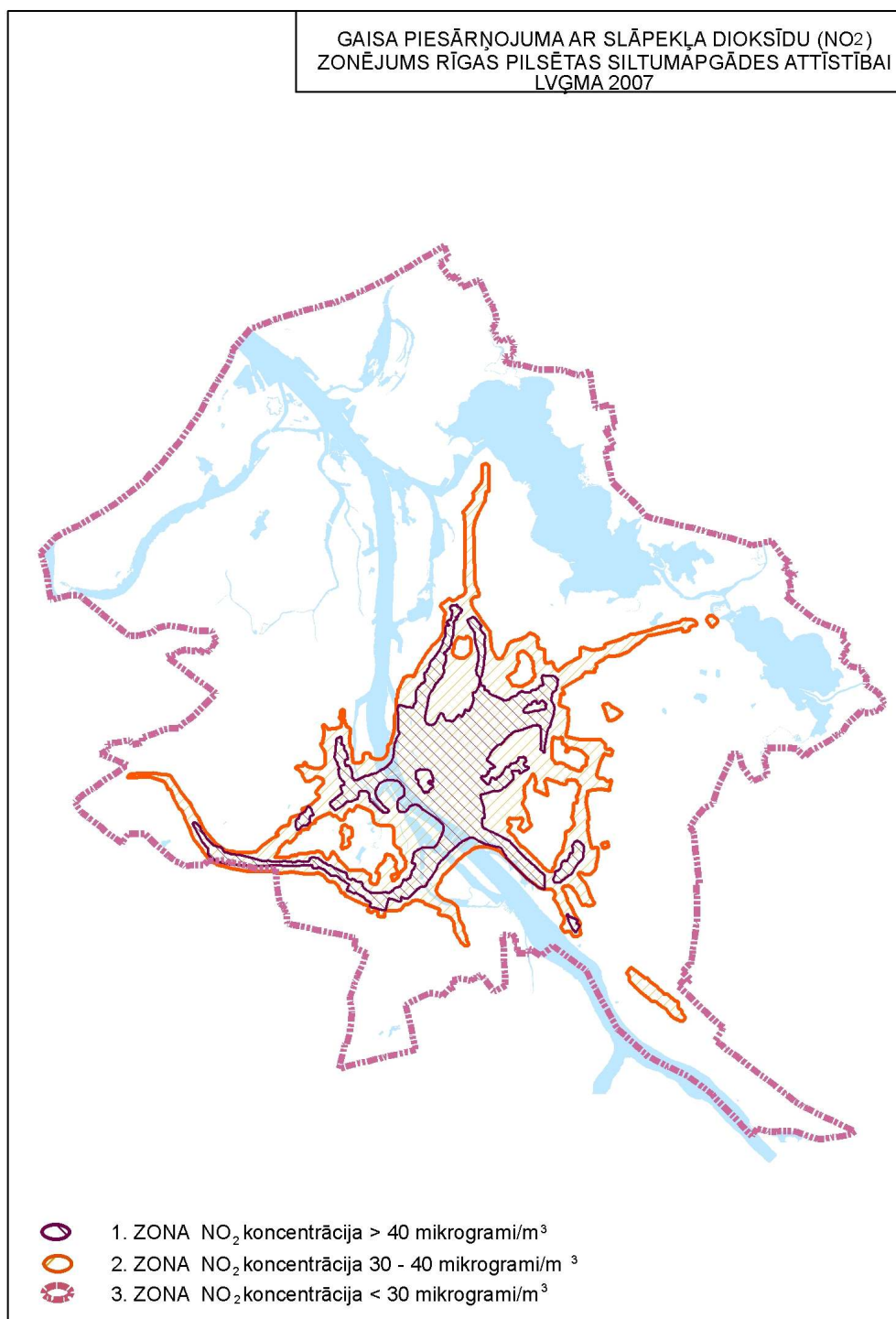
22.tabula

Pasākumi gaisa kvalitātes uzlabošanai Rīgā un to izpildes gaita līdz 2007.gadam
[dati: Rīgas domes Vides departaments]

Pasākums	Ieviešanas gaita
Noteikt gaisa kvalitāti kā obligātu kritēriju, izstrādājot un izvērtējot pilsētas attīstības plānu, kā arī plānojot un optimizējot satiksmes organizāciju pilsētā.	Gaisa kvalitāte kā obligāts kritērijs gan uzdevumu, gan indikatoru līmenī ir iestrādāts Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijā līdz 2025.gadam mērķa M14 „Tīra un zaļa pilsēta” ietvaros. Šī stratēģija ir apstiprināta ar Rīgas domes 15.11.2005. lēmumu Nr.584 „Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam galīgās redakcijas noteikšanu, Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijas līdz 2025.gadam apstiprināšanu un Rīgas attīstības programmas 2006. - 2012.gadam galīgās redakcijas apstiprināšanu”.
Kopējā transporta līdzekļu skaita samazināšana Rīgas vēsturiskajā centrā līdz 35% salīdzinājumā ar 2002.gadu, vienlaikus veicot satiksmes optimizāciju.	Kā rāda satiksmes plūsmu mērījumi ar magnētiskajām cilpām visos Rīgas tiltos, tad transporta vienību skaits, kas pārvietojas cauri pilsētas centram, ir audzis nepārtraukti laika periodā no 2001. līdz 2007.gadam. Satiksmes departaments turpina darbu pie Austrumu maģistrāles skiču un tehnisko projektu izstrādes. Līdz ar to kravas transporta plūsmu būs iespējams novirzīt no pilsētas centra, tādējādi samazināsies arī Rīgas centram cauri braucošo vieglo automašīnu skaits.
Rīgas centra ielu un ietvju mitrā uzkopšana pavasara - rudens sezonā.	Rīgas pilsētas ielu brauktuvju mazgāšanai ar laistīšanas - mazgāšanas mehānismiem ir piešķirti 4447,05 Ls 2005.gadā, bet 2006.gadā šim nolūkam iztērēti 30470,- Ls, sezonas laikā no maija līdz septembrim uzkopjot kopumā 116 km. Uzkopšana notiek vidēji reizi nedēļā uz maģistrālajām ielām saskaņā ar izstrādātiem maršrutiem. 2007.gadam mitrai uzkopšanai paredzēti 32435 Ls. Tramvaja sliežu laistīšanu sausā laikā veic pašvaldības uzņēmums „Rīgas Satiksme”, pavasara – vasaras - rudens sezonās, darot to regulāri un pat vairākas reizes dienā.
Rīgas domes saistošo noteikumu izstrāde „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu Rīgas pilsētas siltumapgādes attīstībai”	2006.gada 17.novembrī pieņemti saistošie noteikumi Nr.60 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu” ar iezīmētu pilsētai kritisko zonu – kur piesārņojums ar slāpekļa dioksīdu pārsniedz normatīvos noteikto gada vidējo koncentrāciju. Šo noteikumu 7.punkts paredz, ka nav pieļaujama jaunu objektu būvniecība šajā kritiskajā zonā, ja to darbības rezultātā paredzamas slāpekļa oksīdu emisijas. Minētā slāpekļa dioksīda zonējuma karte attēlota 23.attēlā.
Jaunas Rīgas siltumapgādes attīstības koncepcijas izstrāde nākošajiem 10 - 15 gadiem.	Rīgas siltumapgādes attīstības koncepcija 2006. - 2016.gadam ar Rīgas domes lēmumu Nr.1385 ir apstiprināta 2006.gada augustā. Inovācijas ieviestas, pārveidojot Rīgas siltumapgādes sistēmu uz videi draudzīgāku kurināmo (gāzi) un apvienojot siltuma ražošanu ar elektroenerģijas ražošanu (koģenerācija). Nodota ekspluatācijā VAS „Latvenergo” modernizētā ražotne „TEC-1”, kā arī turpinās „TEC-2” modernizācija. Ekspluatācijā nodots SC „Imanta” koģenerācijas energobloks, veikta vairāku cietā kurināmā katlumāju likvidācija, uzstādot gāzes katlus.
Gaisa monitoringa sistēmas nodrošinājums Rīgā.	Sadarbībā ar LVĢMA 2007.gadā iegādātas cieto daļiņu PM2,5 monitoringa iekārtas; 2008.gadā veikts cieto daļiņu monitorings. Kopumā valsts monitoringa tīklā darbojošās stacijas strādā nepārtrauktā režīmā un to darbība ir stabila.
Pastiprinātas gaisa monitoringa sistēmas izveide un uzturēšana Rīgas brīvdostas teritorijā un tās uzņēmumu ietekmes zonā.	2003.gadā Rīgas brīvdosta noslēdza līgumu ar LVĢMA par 2 gaisa monitoringa staciju izvietojumu Brīvdostas teritorijā, 2007.gadā Brīvdostas teritorijā uzstādīts meteoroloģiskais masts. Esošā monitoringa tīkla darbība Rīgas brīvdostā ir stabila un sniedz informāciju par gaisa kvalitāti SIA „Man-Tess” un A/S „BLB Baltijas termināls” teritorijās.
Uzraudzības un kontroles sistēmas izveide, institucionāli nostiprinot	No „Rīcības programmas gaisa kvalitātes uzlabošanai Rīgā” pieņemšanas brīža Vides departamenta Gaisa aizsardzības nodaļai papildus štata vietas nav piešķirtas. Esošie darbi tiek veikti ar 4 speciālistu spēkiem. Šobrīd

Rīgas domes Vides departamentu.	tiek īstenota Vides departamenta likvidācija.
Iedzīvotāju un nevalstisko organizāciju iesaistīšana, izveidojot interaktīvu informācijas apmaiņas sistēmu.	Tiek nodrošināta profesionālas informācijas sniegšana rīdziniekiem uztveramā interpretācijā – gaisa kvalitātes indeksa veidā. Informācija katru nedēļu tiek sūtīta ziņu aģentūrām „LETA” un „BNS”, interneta portālam www.delfi.lv , kā arī ievietota Rīgas domes un Rīgas Vides centra <i>Agenda 21</i> mājas lapā, kur nodrošināta arī iespēja operatīvi reaģēt uz saņemto informāciju. No 2006.gada 1.novembra uz Rīgas domes gaisa monitoringa stacijām Kr.Valdemāra un Brīvības ielās izvietoti informatīvie tablo operatīvai rīdzinieku informēšanai par gaisa piesārņojumu (vielu griezumā) mērījumu vietās (Rīgas Vides fonda finansēts projekts). Savukārt, kopš 2006.gada marta Rīgas domes mājas lapā www.riga.lv ir pieejama operatīva (atjaunojas katru stundu) informācija par piesārņotājvielu koncentrācijām, kuras reģistrē visas trīs Rīgas domes gaisa monitoringa stacijas (Kr.Valdemāra, Brīvības un Tvaika ielā).

Tā kā piesārņojuma ar slāpekļa dioksīdu samazināšanai 2006.gada 17.novembrī tika pieņemti saistošie noteikumi Nr.60 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”, ir nodrošināts, ka pārsniegumu vietās būvatļaujas nesaņem jauni objekti, kas radītu papildu piesārņojumu. Būtu rekomendējams līdzīgu sistēmu, kad būs apstiprināti grozījumi MK 21.10.2003. noteikumos Nr.588, ieviest arī attiecībā uz piesārņojumu ar cietajām daļiņām PM₁₀ un benzolu.

23.attēls. Slāpekļa dioksīda zonējuma karte
[avots: Rīgas domes Komunālais departaments]

5.3.7. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu nozīme gaisa kvalitātes uzlabošanā

Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi neradīs būtisku ietekmi uz gaisa kvalitāti pilsētā. Vairāku grozījumu ietekme pilsētā ir vērtējama kā pozitīva, jo tie neparedz būtiski palielināt apbūves blīvumu – apstādījumu un dabas teritorijas grozīt uz apbūves teritorijām. Gluži otrādi – ir paredzēts ieviest jaunas apstādījumu un dabas teritorijas vietās, kur tās līdz šim nav bijušas - daudzstāvu māju iekšpagalmos, dabas parkā „Piejūra”, skvēru un parku teritorijās.

Pie tam, kas ir ļoti būtiski attiecībā uz transporta līdzekļu skaita samazināšanas iespēju pilsētas centrā, ir paredzēti konkrēti transporta infrastruktūras risinājumi - pa visu pilsētas perimetru pie iebraukšanas Rīgā paredzot izvietot stāvparkus („Park&Ride”), tādējādi radot iespēju un mudinot iedzīvotājus pilsētā pārvietoties ar sabiedrisko transportu.

Tajā pašā laikā jāuzsver, ka citu, pirms šo grozījumu izvirzīšanas, paredzēto transporta infrastruktūras attīstības projektu (maģistrālo ielu izbūvēšana, jaunu tiltu būvniecība) nerealizēšana vai aizkavēšana, kā arī sabiedriskā transporta lēna attīstība var novest pie ievērojama transporta līdzekļu skaita pieauguma un līdz ar to – arī pie atmosfēras piesārņojuma palielināšanās pilsētas centrālajā daļā.

Ja piepildīsies prognoze par vispārēju transporta līdzekļu skaita pieaugumu Rīgā un Latvijā, un ja transporta piesaistes objektu attīstība pilsētas vēsturiskajā centrā un tā buferzonā apsteigs transporta infrastruktūras attīstību, teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi paši par sevi nevarēs nodrošināt Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmā noteiktās prasības pēc transporta līdzekļu skaita samazināšanas Rīgas vēsturiskajā centrā līdz 2009.gadam par 35% salīdzinājumā ar 2002.gadu. Vienīgie pasākumi, kas varētu samazināt transporta līdzekļu skaitu vai vismaz nodrošināt tā nepalielināšanos pilsētas vēsturiskajā centrā, ir iebraukšanas maksas noteikšana tajā un ielu caurlaides spēju ierobežošana privātajam transportam, nodalot atsevišķas brauktuves joslas sabiedriskajam transportam.

Daļu Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu ir paredzēts īstenot Rīgas brīvostas teritorijā. Šie grozījumi nodrošinās Ostas attīstību, kas ir saistīta ar līdz šim neizmantotu teritoriju izmantošanu, kas īpaši attiecas uz Daugvas kreiso krastu (Spilves pļavas, Voleri, Beķermuiža). Ņemot vērā to, ka pašlaik nav pieejama nekāda informācija par ražošanas uzņēmumu veidiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti, šobrīd nav iespējams noteikt piesārņojošās vielas un to apjomus, kā arī aplēst transporta intensitātes palielināšanos.

Tomēr, pirms intensīvas saimnieciskas darbības uzsākšanas, jāatrisina transporta infrastruktūras jautājumi – šobrīd šajās teritorijās nav dzelzceļa pievedceļu, pirms rekonstrukcijas arī Daugavgrīvas ielas caurlaidība nav pietiekama, īpaši ņemot vērā faktu, ka transporta intensitāte ievērojami pieaugs jau izstrādes stadijā esošo projektu realizācijas rezultātā (Krievu salas infrastruktūras attīstības projekts un naftas produktu terminālis Daugavgrīvā). Līdz ar to pirms lielo transporta infrastruktūras attīstības projektu realizēšanas, šīs teritorijas intensīva izmantošana nav iespējama.

Jāņem vērā tas, ka nevienu jaunu darbību nav iespējams uzsākt, ja tās darbība var

radīt vides kvalitātes normatīvu pārsniegumu. Tāpēc darbībām, kas ir ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, to projektēšanas laikā jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, jau zinot detalizētu informāciju par paredzamo darbību, izmantojamajām tehnoloģijām, kā arī konkrētās vietas un tās apkārtnes projekta īstenošanas laikā aktuālo vides stāvokli. Plānojot konkrētus objektus Ostas attīstības teritorijās (Spilves pļavas, Voleri, Beķermuiža) un veicot to ietekmes uz vidi novērtējumu, uzmanība jāpievērš to apkalpojošā transporta radītajam trokšņa līmenim un gaisa piesārņojumam, kas varētu būt limitējošais faktors šo teritoriju intensīvai izmantošanai.

Vairāku atsevišķu grozījumu vietas Brīvostas teritorijā ir ar pozitīvu ietekmi uz vidi, t.sk. gaisa kvalitāti, jo precizē esošo situāciju un kalpo kā buferzona starp dzīvojamām vai īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Tā kā grozījumi dos gan ieguldījumu gaisa kvalitātes uzlabošanā pilsētā, gan atsevišķās vietās radīs priekšnoteikumus piesārņojuma pieaugumam, attiecīgi pozitīvi vērtēto grozījumu neīstenošana neveicinās gaisa kvalitātes uzlabošanu un privātā autotransporta samazinājumu pilsētas centrā, t.i. piesārņojums turpinās pieaugt, bet grozījumu ar negatīvu ietekmi uz gaisa kvalitāti neīstenošana, savukārt, samazinātu potenciālo gaisa piesārņojuma pieaugumu atsevišķās vietās. Tomēr, kā jau minēts, šī SIVN ietvaros nav iespējams runāt par konkrētu piesārņojuma slodzi, aprēķinātu jau līdz precīzam daudzumam tonnās gadā, bet gan identificēt iespējamās ietekmes, to veidus, būtiskumu un kritiskās vietas, kur konkrēta projekta īstenošanas gadījumā, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz vidi novērtējums.

5.4. Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte

Ņemot vērā apskatāmā objekta (Rīgas) ievērojamo platību, atrašanos dažādos ģeoloģiski – ģeomorfoloģiskajos mikrorajonos, izvietojumu Baltijas jūras (Rīgas līča) krastā, kā arī stipri atšķirīgo antropogēno slodzi, Rīgas pilsētas virszemes un pazemes ūdeņi raksturojas ar izcilu dažādību gan hidroloģiskā režīma, gan kvalitātes ziņā. Ņemot kopumā, pilsētas (tajā skaitā arī Brīvostas) teritorija jāuzskata par bagātu ar iekšējiem ūdeņiem.

Latvijas Republikā ūdens kvalitātes pārvaldību nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 23.oktobra direktīva 2000/60/EK, kas izvirza kritērijus ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes raksturošanai; galvenie starp tiem ir hidromorfoloģiskie, bioloģiskie, fizikālie un ķīmiskie raksturlielumi. Latvijā direktīvas prasības ir iekļautas Ūdens apsaimniekošanas likumā (pieņemts 2002.gada 12.septembrī) un virknē Ministru kabineta noteikumu.

Ūdenstilpju (virszemes ūdeņu) kvalitātes regulāra kontrole Latvijā (un arī Rīgā) tiek veikta jau vairākus gadu desmitus. Līdz 1998.gadam darbojās pilsētas virszemes ūdeņu monitoringa tīkls, kas aptvēra 16 novērojumu vietas. Ar 2006.gada 1.janvāri darbojas Valsts vides monitoringa programma, kuras ietvaros virszemes ūdeņu monitoringu veic Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra. Neskatoties uz augstāk minēto, informācija par virszemes ūdens kvalitāti Rīgas pilsētā ir fragmentāra, jo pašreiz lielākajā daļā pilsētas ūdens objektu regulāri novērojumi (monitorings) netiek veikti.

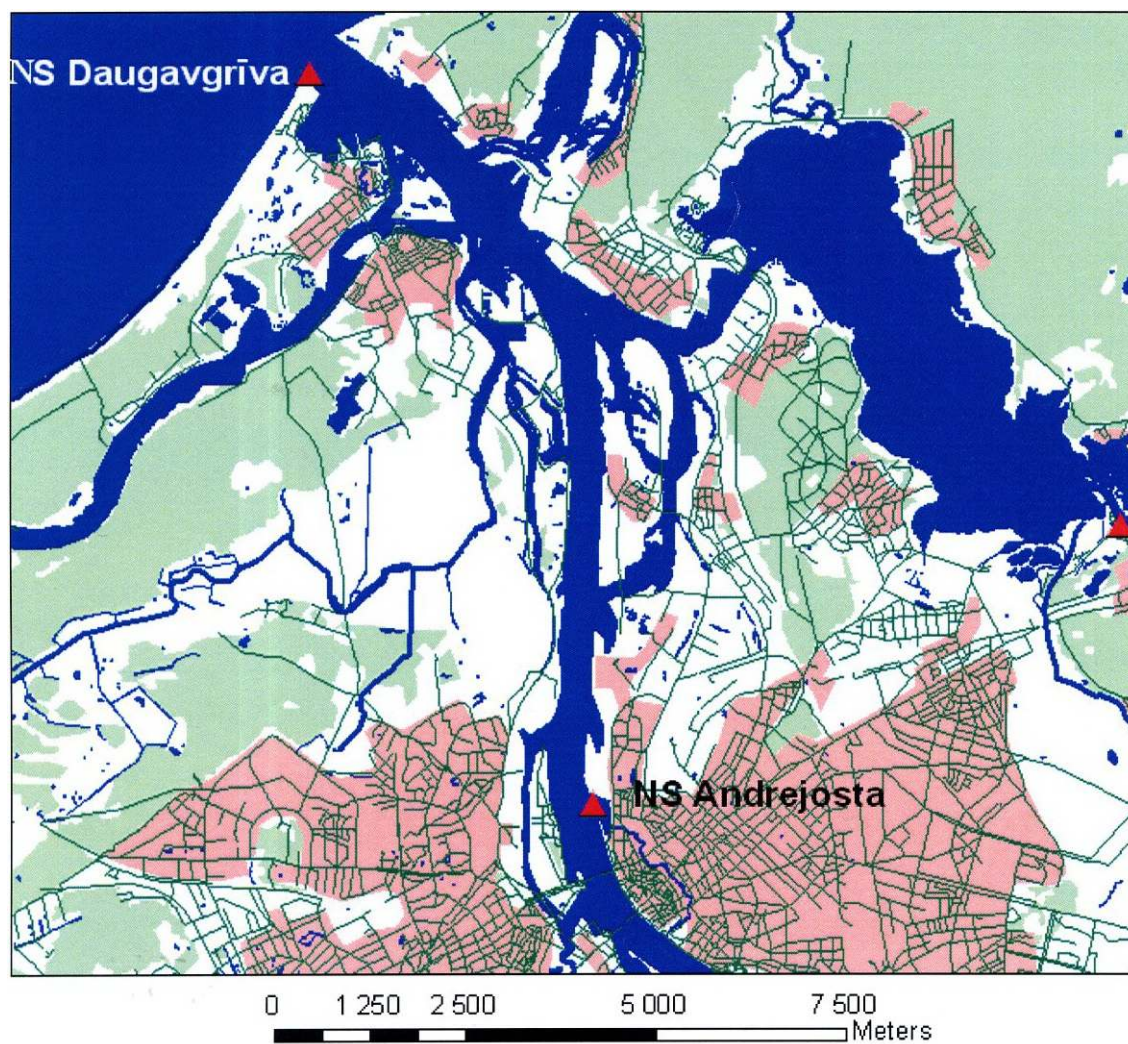
Ievērojot augstāk teikto, no kopējā Rīgas pilsētas virszemes un pazemes ūdeņu raksturojuma nav iespējams atsevišķi izdalīt Rīgas brīvostas teritorijas ūdeņu raksturojumu. Zemāk sniegtais materiāls vislielākajā mērā ir attiecināms arī uz Brīvostas teritoriju, jo tieši tur ir izvietotas abas Daugavas ūdeņu novērojumu (monitoringa) stacijas – Andrejosta un Daugavgrīva¹. Monitoringa staciju izvietojums redzams 24.attēlā. Virszemes ūdens kvalitāte papildus šīm stacijām tiek noteikta arī Mīlgrāvja caurtekā pie Mīlgrāvja, Ķīšezerā pretī Mežaparkam un pretī Mīlgrāvja caurtekai, kā arī Juglas ezerā.

Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte ir uzskatāma par īpaši svarīgu aspektu, jo tas tiešā veidā ietekmē ūdens kvalitāti arī Rīgas jūras līcī. Tam ir arī atgriezeniskā saite, jo ūdens kvalitāte Rīgas jūras līcī ietekmē (kaut arī mazākā mērā) virszemes ūdens kvalitāti atsevišķās Rīgas pilsētas ūdens tecēs un tilpēs.

---

1 Trešā uz Daugavas esošā stacija (Doles salā) administratīvi neiekļaujas Rīgas robežās.

- Virszemes ūdeņu monitoringa stacijas Rīgā
- Ielas
- Blīva apbūve
- Mežs
- Ūdens virsma

24.attēls. Daugavas ūdeņu monitoringa staciju ievietojums

5.4.1. Virszemes ūdeņu vispārīgs raksturojums

Rīgas teritorijā ir vairāk kā 30 dažādu ūdens objektu (upes, attekas, kanāli, meliorācijas grāvji, ezeri un dīķi). Tie aizņem ~17,6% no visas pilsētas teritorijas. Faktiski visa pilsēta ietilpst Daugavas sateces baseinā; tikai no pavisam nelieliem iecirkņiem Mangaļu pussalā un Daugavgrīvā ūdens ieplūst tieši Rīgas jūras līcī.

Lielākā ūdens objekta – Daugavas - garums pilsētas robežās ir ~31 km, platums pie tiltiem ~700 m, dziļums 8 – 15 m. Daugavas kreisā krasta lielākās pietekas ir Ķekava (ietek Sausajā Daugavā), Mārupīte un Hapaka grāvis. Šim krastam īpaši raksturīgas tā saucamās attekas – Mazā Daugava, Bieķengrāvis, Zunds un Buļļupe.

Daugavas labā krasta svarīgākā pieteka ir Mīlgrāvis; šeit ir arī divas lielas attekas – Sarkandaugava un Vecdaugava, kā arī Pilsētas kanāls un vairākas nelielas attekas Zvirgzdu salas un Kundziņsalas apkaimē.

Pilsētas ziemeļaustrumu un austrumu daļā atrodas divi lieli ezeri – Ķīsezers (17,4 km²) un Juglas ezers (5,7 km²), kas pieskaitāmi karpveidīgo zivju ūdeņiem. Zivju krājumi šajos ezeros uzskatāmi kā pašatjaunojošies.

Pilsētas teritorijā ir daudz nelielu ezeru: Gaiļezers (7,6 ha), Bābelītis (6,9 ha), Velnezers (3,5 ha) un Linezers (2,3 ha). Daugavas kreisajā krastā izvietojas mākslīgi veidotais Māras dīķis (platība 5 ha). Pieminami arī Dambjapurva ezers un Bolderājas karjera ezers.

Ķīsezers ir lagūnas tipa supereitrofs ezers. 1,6 km garais Mīlgrāvis un Vecdaugava savieno ezeru ar Daugavu un Rīgas jūras līci. Ķīsezera platība ir 1740 ha, vidējais dziļums - 3 m, tilpums 41,7 milj. m³, sateces baseins 1900 km². Ķīsezera dienvidaustrumu daļā ietek Jugla, bet ziemeļu galā - Langa. Vidējā ūdens pieplūde ezerā ir 565 mlj. m³ gadā [biedrības „Latvijas ezeri” dati]. Vējuzplūdu laikā ūdens līmenis ezerā var paaugstināties pat par 2 metriem, bet vējatplūdus pazemināties vairāk kā par 1 metru attiecībā pret vidējo Baltijas jūras līmeni.

Juglas ezers ir lagūnas tipa eitrofs ezers ar sateces baseina platību 1710 km². Ezera spoguļa platība ir 570 ha, 60% no tās nav dziļāka par 2 metriem. Vidējais dziļums ir 1,7 m [biedrības „Latvijas ezeri” dati]. Ezera līmeni kādreiz regulēja slūžas, kas bija uzceltas pirms Juglas upes ietekas Ķīsezerā (pie Brīvības gatves), bet tagad ir demontētas. Ezera krasti ir aizauguši.

Bez pieminētajām Rīgas teritorijā ir vēl vesela virkne mazo ūdensteču, liela daļa no kurām (Strazdupīte, Mailes grāvis, Šmerļupīte, Dreiliņupīte u.c.) ir aizbērtas, ielēgtas cauruļvados vai kā citādi pārveidotas, kā arī aizsērējušas [Rīga, 1988].

Noteikti ir jāatzīmē, ka objekts piekļaujas Baltijas jūrai, proti – pilsēta ir izvietota Rīgas līča dienviddaļā (tā saucamajā līča virsotnē). Rīgas līcis ir virszemes ūdens noteces gala baseins; tas atstāj vistiešāko iespaidu uz visu Rīgas hidrogrāfisko sistēmu.

Aplūkojamā rajona hidroloģiskā režīma specifiku no vienas puses nosaka ūdens apmaiņa Rīgas jūras līcī, no otras puses - Daugavas upes saldūdens notece. Upes grīvā

ūdens apmaiņas rezultātā ir izveidojusies ūdens divslāņu struktūra – augšējais, Daugavas saldūdens slānis, un apakšējais - Rīgas jūras līča un Daugavas ūdeņu maisījuma iesāļais slānis.

Meteoroloģiskā režīma īpatnības nosaka rajona tuvums jūrai, kas, savukārt, nosaka rietumu vēju dominanti gada griezumā (Liepājas dati); vēju stiprums mainās no lēna līdz vētras stiprumam. Rīga ir izvietota vietā, kas pakļauta sarežģītiem hidroloģiskajiem procesiem. Galvenie faktori ir mainīgie Daugavas caurplūdumi un straumes ātrumi, vēja viļņi, kā arī krasās ūdens līmeņa svārstības Rīgas jūras līcī.

Vēja viļņu elementi ir atkarīgi no vēja ātruma, virziena un iedarbības ilguma. Vēja viļņu maksimālie augstumi, ja nav ledus, novērojami oktobrī - janvāri, bet minimālie – martā - augustā. Vēju viļņu vislielākie augstumi novērojami tad, kad vēja virziens sakrīt ar kuģu pieejas kanāla asi.

Viļņu vidējie augstumi pie dažādiem vēja ātrumiem, ja vēja virziens sakrīt ar kuģu pieejas kanāla asi, parādīti 23.tabulā [avots: Darbības plāns ostai].

23.tabula

Viļņu vidējais augstums pie dažādiem vēja ātrumiem

Vēja ātrums, m/s	14	18	22	24
Viļņa augstums, m	0,4	0,7	1,2	1,8

Daugavas upei raksturīgais vidējais ilggadīgais ūdens līmenis ir 0,00 m virs jūras līmeņa. Krasākās ūdens līmeņa izmaiņas ir saistītas ar uzplūdiem un atplūdiem Daugavas grīvā. Tās veidojas, ja pāri Baltijas jūrai no rietumiem uz austrumiem pārvietojas dziļš ciklons. Ja zemā atmosfēras spiediena dēļ Baltijas jūrā paaugstinās ūdens līmenis, spēcīgie rietumu vēji pastiprināti sadzen ūdeni Rīgas līcī un visbeidzot ciklona aizmugurē valdošie spēcīgie ziemeļrietumu un ziemeļu vēji paceļ ūdens līmeni pie Daugavas grīvas. Augstākais ūdens līmenis pie Andrejostas šādu procesu rezultātā novērots 1969.gada 2.novembrī, kad tika sasniegta 2,29 m absolūtā augstuma atzīme. Uzplūdi galvenokārt vērojami ziemā, visbiežāk janvārī – decembrī, retāk februārī.

Daugavas HES kaskādes avārijas gadījumā (saskaņā ar VAS „Latvenergo” informāciju) ūdens līmeņa paaugstināšanās ~1 km attālumā no Daugavgrīvas maksimāli sasniegtu +1,1 līdz +2,6 m atzīmi ar situācijas iestāšanos 3,5 – 10 stundas pēc avārijas.

Dati par ūdens līmeņa svārstībām Daugavā pēdējo 7 gadu laikā atbilstoši Daugavgrīvas un Andrejostas monitoringa stacijās iegūtajiem rezultātiem (LVGMA dati) sniegti 24.tabulā.

24.tabula

Daugavas upes ūdens līmenis

Gads	Andrejosta			Daugavgrīva		
	Maksimālais		Gada vidējais	Maksimālais		Gada vidējais
	H, m	Datums		H, m	Datums	
2001.	1,78	15.11.	0,09	1,77	15.01.	0,12
2002.	1,51	29.01.	0,09	1,49	29.01.	0,10
2003.	0,95	29.12.	0,08	0,71	28.08.	0,10
2004.	0,89	16.09.	0,16	0,80	16.09.	0,17
2005.	2,13	09.01.	0,12	2,11	09.01.	0,11
2006.	1,46	27.10.	0,08	1,36	27.10.	0,10
2007.	2,14	15.01.	0,24	1,91	15.01.	0,25

Kā izriet no 24.tabulas, lielāko gada daļu ūdens līmenis Daugavas pašā grīvā pārsniedz ūdens līmeni Andrejostas postenī. Tas gan nenozīmē, ka ūdens pārsvarā plūst no jūras uz augšteci, jo ir jāņem vērā gan Daugavas ūdens divslāņu struktūra, gan Rīgas HES darbība. Atsevišķos uzplūdu gadījumos Daugavas līmenis var sasniegt 2,14 m un atplūdos -1,35 m līmeni attiecībā pret absolūto ūdens līmeņa atzīmi, taču caurmērā tie attiecīgi ir 0,52 un 0,51 m.

Zemākais atplūdu ūdens līmenis vērojams, ja spēcīgs anticiklons, kas ilgāku laiku ir atradies virs Baltijas jūras akvatorijas, atvirzās uz austrumiem un spēcīgi dienvidaustrumu vēji Rīgas līča ūdeni sadzen tā ziemeļos. Šādā situācijā 1937.gada janvāra beigās ūdens līmenis pat vairāk kā par vienu metru pazeminājās zem normālā jūras līmeņa.

25.tabulā parādīti ledus režīma elementi Daugavas upes grīvā rudens - ziemas, bet 26.tabulā - ledus režīma elementi Daugavas upes grīvā pavasara - vasaras periodā [dati: Latvijas padomju ..., 1984].

25.tabula

Ledus režīma elementi Daugavā rudens - ziemas periodā

Raksturojums	Noturīga krasta ledus veidošanās sākums	Noturīga ledus veidošanās	Pirmā pilnīga sasalšana	Galīga sasalšana
Vidējais	9.janvāris	9.janvāris	1.novembris	-

26.tabula

Ledus režīma elementi Daugavā pavasara - vasaras periodā

Raksturojums	Krasta ledus pavasara salaušanas vai pirmās pārvietošanās sākums	Galīga krasta ledus sabrukšana	Pilnīga ledus izkušana	Dienu skaits ar ledu gadā
Vidējais	12.marts	29.marts	08.aprīlis	66

Kā izriet no 26.tabulas, dienu skaits, kad Daugavas grīvas iecirkni klāj ledus, ir neliels. Ledus vidējie biezumi nepārsniedz 36 cm. Bez tam šajā iecirknī netiek novērota ledus sablīvēšanās. Tomēr, jāņem vērā, ka, veidojoties ledus segai, tā pastāvīgi tiek salauzta, un lejup pa straumi dreifē ledus gabali.

Daugavas upes straumes ātrums apskatāmajā posmā ir atkarīgs no Rīgas HES darbības, kā arī no ūdens līmeņa Rīgas jūras līcī. Straumes ātrumi virsējā slānī ievērojami atšķiras no straumes ātrumiem pie gultnes (dibena). Visbiežāk izplūdstraume tiek novērota virsējā slānī jau pusstundu pēc HES pārgāziena, bet dibenslānī vēl stundu turpinās ieplūdstraume.

Maksimālais straumes ātruma lielums tiek novērots pie maksimālajiem Rīgas HES pārgāzieniem ($3600 \text{ m}^3/\text{s}$) un sasniedz $0,7 \text{ m/s}$. Turklāt, pie pazeminātiem ūdens līmeņiem Rīgas jūras līcī (vēja atplūdu gadījumā, $H = -100 \text{ cm}$) straumes ātrums palielinās līdz $0,75 \text{ m/s}$, bet pie paaugstinātiem ūdens līmeņiem Rīgas līcī (vēja uzplūdu gadījumā, $H = +100 \text{ cm}$) - samazinās līdz $0,65 \text{ m/s}$.

Minimālo Rīgas HES pārgāzienu gadījumā ($600 \text{ m}^3/\text{s}$) straumes ātrums ir apmēram $0,10 \text{ m/s}$. Ilggadīgais vidējais noteces apjoms apskatāmajā upes posmā ir 20 km^3 un tam atbilstošais vidējais caurplūdums $630 \text{ m}^3/\text{s}$.

Pavasara palu, ko izraisa ūdens caurplūduma pieaugums un ledus un vižņu sastrēgumi, maksimālais caurplūdums var sasniegt $9000 \text{ m}^3/\text{s}$. Dabiskos apstākļos maksimālie pali ir vērojami no ledus brīvā upē 15 – 20 dienas pēc ledus iešanas sākšanās, kad arī vērojams lielākais gada caurplūdums. Palu konkrētie termiņi un apjomi pa gadiem mainās un atsevišķa katra gada izpausmēm ir nejaušs raksturs, taču Daugavā tie ir vairāk vai mazāk prognozējami [avots: Darbības plāns ostai].

Kā redzams, Daugavas ūdens līmenis ir mainīgs, turklāt, tā izmaiņas nav viennozīmīgi interpretējamas, bet tendences – viegli izprotamas. Līdz ar to, ar Daugavu tieši saistītās ūdenstilpes un gruntsūdens horizonts tās tuvumā ir ļoti jūtīgi pret piesārņojumu Daugavā, jo līmeņa izmaiņu gadījumā piesārņojuma mobilitāte pieaug.

5.4.2. Ūdens kvalitāte Daugavā

Daugavas ūdeņu ķīmiskais sastāvs veidojas visā tās sateces baseinā gan dabisko, gan antropogēno faktoru ietekmē; to kvalitāti būtiski ietekmē HES kaskādes aizsprosti, ieplūstošā virszemes, pazemes un, it īpaši – notekūdens, kvalitāte.

Daugava Rīgas pilsētas robežās pieder pie karpveidīgo zivju ūdeņiem, kuros ir iespējams nodrošināt karpu dzimtas (*Cyprinidae*) zivju, kā arī līdaku (*Esox lucius*), asaru (*Perca fluviatilis*) un zušu (*Anguilla anguilla*) eksistenci. Šiem ūdeņiem nacionālos kvalitātes kritērijus nosaka Ministru kabineta 12.03.2002. noteikumi Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" (ar 01.10.2002. grozījumiem (MK noteikumi Nr.446) un 04.10.2005. grozījumiem (MK noteikumi Nr.752), kas harmonizēti ar Eiropas Savienības Saldūdens zivju direktīvu 78/659/EEC. Daugavas ūdens kvalitāte līdz šim praktiski pēc visiem rādītājiem iekļaujas šajos kritērijos, neskatoties uz pastiprināto antropogēno slodzi, tas ir, Daugava pilsētas robežās ir piemērota karpu dzimtas zivīm.

Daugavas HES aizsprostu sistēma faktiski ir savdabīga mehāniska piesārņojuma barjera; leļpus Rīgas HES aizsprostam potenciāli iespējamaļs piesārņojums var nokļūt praktiski tikai izšķīdušā veidā.

XX gadsimta deviņdesmitajos gados, sakarā ar intensīvās lauksaimniecības un rūpnieciskās ražošanas apjomu krasu samazināšanos, Daugavas ūdens kvalitāte pakāpeniski uzlabojās. Tā, piemēram, 2002.gadā Daugavas grīvā ūdens kvalitāte pēc skābekļa satura, bioloģiskā skābekļa patēriņa (turpmāk - BSP), kopējā slāpekļa (turpmāk – N_{kop}) un kopējā fosfora (turpmāk - P_{kop}) koncentrācijas atbilda labas vides kvalitātes ūdeņiem [Daugava river..., 2003]. Ūdens kvalitāte laba saglabājusies arī turpmākajos gados – līdz pat 2008.gadam.

Tajā pašā laikā pēdējā desmitgadē kopējā fosfora un slāpekļa koncentrācijai Daugavā ir tendence palielināties. Lai gan kopējā slāpekļa vidējā koncentrācija nepārsniedz 2 mg/l, pēc šiem datiem Daugavu var raksturot kā antropogēni ietekmētu upi. Arī mikrobioloģiskā piesārņojuma ziņā situācija pēdējos gados pasliktinās; atsevišķās karstās dienās Daugavā novērojama zilaļģu ziedēšana, bet ūdeņi pēc kopējā koliformu skaita neatbilst peldūdeņu prasībām (piemēram, pie Mīlgrāvja). Galvenie cēloņi, kas izraisa toksisko zilaļģu ziedēšanu, ir paaugstinātais biogēnu (fosfora un slāpekļa) saturs [Daugava river..., 2003].

Būtiski ūdens kvalitāti ietekmē pastāvīga pilsētas lietuss notekūdeņu ievadīšana Daugavā. Ir jāņem vērā tas, ka lietuss notekūdeņus attīra tikai pavisam nedaudzās vietās – galvenokārt, tikai no degvielas uzpildes staciju, naftas produktu un ķīmisko produktu termināļū, kā arī rūpniecības uzņēmumu asfaltētajām teritorijām.

Daugavas ūdens kvalitāti mazākā mērā, bet tomēr apdraud arī pazemes ūdens piesārņojums, jo daudzi no vēsturiskā piesārņojuma avotiem izvietoti nelielā attālumā no upes, jeb to piesārņojuma areāls pakāpeniski virzās uz to. Konkrētāk par pazemes ūdeņu piesārņojumu un tā iekļūšanas virszemes ūdens tecēs draudiem skatīt 5.4.7.nodaļā.

Rīgas pilsētas robežās Valsts monitoringa programma paredz Daugavas ūdens kvalitātes novērojumus divās stacijās – Andrejsala un Daugavgrīva; abas no tām ir izvietotas Brīvostas teritorijā. Kopš 2006.gada ūdeņi nosaka sekojošus rādītājus: pH, elektrovadītspēju, bioķīmisko skābekļa patēriņu, piesātinājumu ar skābekli, kā arī amonija slāpekļa, fosfātu fosfora, kopējā organiskā oglekļa, kopējā fosfora, kopējā slāpekļa, nitrātu slāpekļa un nitrītu slāpekļa saturu. Nosakāmo parametru spektrs var būt arī paplašināts; dažkārt, atkarībā no situācijas, atsevišķās monitoringa reizēs nosakāmo parametru spektrs var arī mainīties. Valsts programma paredz sezonālu paraugu ņemšanu un testēšanu – tas ir, 4 reizes gadā.

Daugavas ūdens kvalitāti novērtē pēc sliktākā rādītāja. Tā piemēram, Andrejsalas stacijā ūdens kvalitāte 2006.gadā bija vidēja, bet 2007.gadā – laba; savukārt Daugavgrīvas monitoringa stacijā abos gados – laba.

5.4.3. Ūdens kvalitāte lielākajos ezeros

Divi lielākie ezeri Rīgā ir Ūīšezers un Juglas ezers, kuru galvenie raksturlielumi

sniegti iepriekš. Tāpat kā Daugavā, arī ezeros virszemes ūdens kvalitāti nosaka gan dabiskie, gan antropogēnie apstākļi.

Ķīšezers. Ķīšezera ūdens dabisko kvalitāti veido galvenokārt divi faktori, proti – saldūdens ieplūde un iesāļo jūras ūdeņu pieplūde. Ezers dienvidaustrumu galā uzņem Juglas upes ūdeņus, bet ziemeļu galā tajā ietek nelielā Langas upīte; tāpat ūdens kvalitāti ezerā ietekmē periodiska jūras ūdens pieplūde. Ķīšezera ūdenī novērojama paaugstināta ūdens mineralizācija, kā arī sulfātu koncentrācija; ūdenī izšķīdušo vielu koncentrācija reizēm var sasniegt pat 0,5 g/l [biedrības „Latvijas ezeri” dati].

Ezera ūdens kvalitāti lielā mērā nosaka arī cilvēka darbība. Ir jāņem vērā, ka Jaunciema līcī ezera gultnes augšējo slāni veido Jaunciema papīrfabrikas atkritumu (galvenokārt celulozes) masa, bet iepretim Rīgas TEC - 1 – pelni.

Ķīšezera ūdens kvalitāti viennozīmīgi pazemina piesārņojuma pieplūde no ezera krastā esošajām daudzdzīvokļu un individuālajām dzīvojamajām mājām (ievadīto neattīrīto notekūdeņu apjoms tiek lēsts kā ~150 kubikmetri diennaktī) un no lietusūdeņu kanalizācijas [biedrības „Latvijas ezeri” dati].

Kādreiz Ķīšezērā ievērojamu daudzumu notekūdeņu iepludināja uzņēmumi, kas pašlaik vai nu nedarbojas (ir likvidēti), piemēram, Rīgas stiklu un spoguļu fabrika, vai arī to notekūdeņu novades sistēma ir pieslēgta Rīgas pilsētas kanalizācijas tīklam. Augstāk minētā rezultātā Ķīšezērā joprojām ir paaugstināta biogēnu (slāpekļa un fosfora) koncentrācija, kas, cita starpā, veicina ezera aizaugšanas procesus.

Diemžēl arī Ķīšezera piekraste ir stipri piegružota un pielūžņota; it īpaši “izceļas” daļēji nojaukto laivu stacija. Ar to ezera krasti ievērojami atšķiras (sliktā nozīmē) no ūdenstilpju un ūdensteču krastiem, kas izvietoti Brīvestā, kur pēdējos gados veikti nopietni teritoriju sakopšanas darbi (Brīvestas pārvalde veic regulāras ostas teritoriju pārbaudes – reidus).

Juglas ezers. Ūdens kvalitāti Juglas ezerā nosaka gan dabiski, gan cilvēka darbības faktori. Ezerā izgulsnējas Juglas upes saneši. Ezers ir aizaugošs (eitrofs), tā krasti - apauguši ar niedrēm.

Ņemot vērā to, ka Juglas upe galvenokārt tek pa reģionu ar relatīvi maz attīstītu rūpniecību, tās ietekme uz ezera kvalitāti nav īpaši nozīmīga, it īpaši – salīdzinot ar Rīgas pilsētas radīto ietekmi.

Galvenais ezera piesārņojuma avots bija neattīrīti notekūdeņi, kuru apjoms pēdējos gados ir daudzkārt samazinājies, galvenokārt, sakarā ar Juglas papīrfabrikas likvidāciju un ciemata pieslēgšanu pie pilsētas kanalizācijas tīkla. Par nopietnu piesārņojuma avotu joprojām jāuzskata Juglas papīrfabrikas atkritumi, kas celulozes masas veidā savulaik apglabāti ezera gultnē tā dienvidaustrumu galā.

Ezera krastos (tāpat kā citviet Rīgā), ir izvietoti objekti, kuru atrašanās tiešā ezera tuvumā nekad nav bijusi pamatota, bet ar kuriem ir jārēķinās (piemēram, asfaltēts mašīnu stāvlaukums pašā ezera dienvidrietumu krastā). Tāpat ir jāņem vērā tas, ka no ezera tuvumā izvietotajiem privātmāju būvlaukumiem atsūknēto gruntsūdeni parasti pārsūknē (novada) tieši ūdenstilpē.

Līdz 1998.gada 1.oktobrim Juglas ezeru izmantoja arī kā pilsētas dzeramā ūdens avotu.

5.4.4. Mazo ūdensteču un ūdenstilpju vides stāvoklis

Rīgas pilsētā esošajās mazajās ūdenstečēs un ūdenstilpēs faktiski nav saglabāties nedz dabiskais hidroloģiskais režīms, nedz dabiskā ūdens kvalitāte. Tā iemesls ir vispārzināms – cilvēka darbība, kuras rezultātā mazie ūdens objekti ir pilnīgi vai daļēji aizbērti, iztaisnoti, ievadīti cauruļvadu tīklā un tml., bet to akvatorijās tiek ievadīti notekūdeņi, turklāt bieži – bez jebkādas attīrīšanas.

Latvijā mazo upju kvalitātes vērtēšanai lieto bioloģiskās kvalitātes vērtējuma sistēmu. Tā balstās uz makrozoobentosa cenozēm, jo tās ir stabilākas nekā planktona cenozes. Izmantojot šo novērtēšanas sistēmu, Latvijas mazās upes tiek iedalītas 7 kvalitātes kategorijās: no oligosaprofītiem (tīrs ūdens) līdz pat polisaprofītiem (ļoti piesārņots). Saskaņā ar šo novērtējuma sistēmu, Rīgas mazajās upītēs ūdens ir vairāk vai mazāk piesārņots [LVS 240:1999].

Vecdaugava. Vecdaugava ir sens Daugavas grīvas fragments. Pašreizējā stāvoklī tā veido ap 130 ha lielu ūdenstilpi, kurai ir daudz atteku, applūstošu salu, pussalu un plaša piekrastes pļavu zona. Senā Daugavas grīva ir iekļauta dabas liegumā “Vecdaugava”. Vecdaugavu ar Daugavu savieno Audupe.

Virszemes ūdens testēšanas rezultāti rāda, ka Audupē organisko vielu koncentrācija atbilst vājam piesārņojumam, savukārt kopējā fosfora koncentrācija norāda uz nenozīmīgu antropogēnu ietekmi. Arī Vecdaugavā konstatēts paaugstināts organiskā piesārņojuma līmenis un tāda fosfora un slāpekļa savienojumu koncentrācija, kas liecina par vāju antropogēnu ietekmi [Naftas produktu..., 2003].

Vissarežģītākā situācija ir **Hapaka grāvī, Lačupītē, Mārupītē un Šmerļupītē**. ĶSP (ķīmiskais skābekļa patēriņš) un BSP (bioloģiskais skābekļa patēriņš) visaugstākais ir Velnezērā un pilsētas kanālā, kā arī Šmerļupītē un Hapaka grāvī, kur minētie rādītāji vairākkārt pārsniedz maksimāli pieļaujamo koncentrāciju [Nikmane u.c, 2003.].

Pilsētas kanālā arī pēc veiktās tīrīšanas novērota intensīva toksisko zilaļģu *Aphanizomenon flos - aquae*, *Microcystis aeruginosa* un citu ziedēšana [Nikmane u.c, 2003]. Toksisko aļģu problēma aktuāla ir arī Bābelītī un citās Rīgas ūdenstilpēs [Balode u.c, 2005]. Savdabīgi ir tas, ka Pilsētas kanālā novērota Rīgas līcim raksturīgu kramalģu (piemēram, *Coscinodiscus granii*) klātbūtne, kas liecina par jūras ūdeņu ieplūšanu kanālā.

Bioloģijas institūts ir veicis pētījumus ekoloģiskā stāvokļa novērtēšanai **Mārupītē**. To rezultātā novērtēts ūdeņu ķīmiskais sastāvs un difūzā piesārņojuma izplatība. Atbilstoši rezultātiem, Mārupīte raksturojama kā ūdenstece, kur organisko vielu un biogēno elementu noslodze daudzkārt pārsniedz pašas upes mineralizācijas un šo vielu transformācijas spējas. Mārupīti zināmā mērā var uzskatīt par mazo ūdensteču indikatoru Rīgas teritorijā un šis, 2001.gadā veiktais pētījums, liecina, ka ekoloģiskā situācija Mārupītē neatbilst kvalitatīvas dzīvesvides prasībām.

5.4.5. Ūdens kvalitāte peldvietās

Ūdens kvalitāte peldvietās ir ļoti cieši saistīta ar virszemes ūdens kvalitāti visā ūdenstecē vai ūdenstilpē, it īpaši – runājot par nelieliem objektiem.

Rīgas pilsētā ir divas oficiālas peldvietas - Vecāķi un Vakarbuļļi. Valsts aģentūra "Sabiedrības veselības aģentūra" bez minētajām oficiālajām peldvietām peldūdens kvalitāti kontrolē arī Bābelītī, Dambjapurva ezerā, Daugavā (pie Salu tilta un Zaķusalas), Gaiļezērā, Juglas ezerā, Ķīšezerā, Linezerā un Velnezērā. Iedzīvotāji peldas arī pilsētas teritorijā esošajos karjeros.

Ūdens kvalitāte peldvietās jāvērtē atbilstoši Ministru kabineta 07.07.2008. noteikumiem Nr.523 "Noteikumi par peldvietu ūdens monitoringu, kvalitātes nodrošināšanu un prasībām sabiedrības informēšanai".

Ņemot kopumā, lielākajā skaitā gadījumu, ūdens kvalitāte peldvietās agrākajos gados atbilda augstāk minēto noteikumu kritērijiem. Tomēr atsevišķos gadījumos Daugavā, Bābelītī, kā arī Vecāķos, Vakarbuļļos un Buļļu salas dambja galā ir bijuši novēroti normatīvu (it īpaši – mikrobioloģisko) pārsniegumi, tas ir, peldēties šajās vietās nav bijis ieteicams.

5.4.6. Pazemes ūdens režīms

Rīgas pilsētas robežās aktīvās ūdens apmaiņas zonu veido sekojoši pazemes ūdens kompleksi (no augšas uz leju): kvartāra, Pļaviņu – Amulas un Arukilas – Amatas [Levins I. u.c, 1998].

Kvartāra ūdens kompleksu veido gruntsūdens jeb pirmais bezspiediena ūdens horizonts, pusspiediena ūdens horizonti, kas izvietojas gan smilšaino nogulumu starpslāņos un/vai lēcās starp dūņu slāņiem Litorīnas jūras nogulumos, gan Baltijas ezera un limnoglaciālajās smiltīs. Nav izslēgts, ka kvartāra sistēmas apakšējā daļā (morēnā) var veidoties arī spiedienūdens, tomēr šādiem horizontiem praktiskas nozīmes nav.

Gruntsūdens ir izplatīts visā apskatāmajā teritorijā, horizonts veidojas pateicoties atmosfēras nokrišņu infiltrācijai (tajā skaitā, sniega kušanas ūdeņiem). Tā augšējā daļa izvietojas gan holocēna (mūsdienu) nogulumos – tehnogēnajos veidojumos (uzbērumā), Daugavas veidotajos nogulumos jeb alūvijā, vēja darbības (eolajos nogulumos), purvu nogulumos, jaunāko Baltijas jūras attīstības stadiju smilšainajos nogulumos (galvenokārt, Litorīnas jūras veidojumos), gan augšējā pleistocēna nogulumos – galvenokārt Baltijas ledus ezera, dažkārt - arī atsevišķos sprostezeros, izgulsnējušos tā saucamajos glaciolimniskajos nogulumos. Horizonts ir tieši hidrauliski saistīts ar virszemes ūdeņiem, kā arī ar augšējā devona Salaspils spiedienūdens horizontu.

Gruntsūdens iegulas dziļums atrodas ļoti plašās robežās - no 0,0 Daugavas grīvas rajonā un Rīgas jūras līča piekrastē līdz aptuveni 10 metriem kāpu masīvu augstākajos punktos, absolūtajās atzīmēs no – 0,1 – 0,3 līdz ~15 m virs jūras līmeņa (turpmāk – v.j.l.). Pārsvarā Rīgas lielākajā daļā gruntsūdens iegul 2,5 līdz 3,5 metru dziļumā.

Kā jau minēts iepriekš, Rīgas pilsētā ir īpaši sarežģīts gruntsūdens režīms, ko nosaka gan dabiskie faktori (Daugava, Rīgas jūras līča tuvums, ģeoloģiski – geomorfoloģiskie apstākļi), gan cilvēka ietekme (apbūve, Daugavas krastu nostiprināšana, pazemes ūdens līmeņa speciāla pazemināšana, teritoriju uzbēršana (tajā skaitā, izgāztuvju ierīkošana) un uzskalošana, meliorācija un tml.). Dabiskā (netraucētā) gruntsūdens plūsma kopumā ir orientēta uz Daugavu un Rīgas līci. Reāli gruntsūdens plūsmas virziens ir atkarīgs no daudziem faktoriem, tajā skaitā – apbūves (it īpaši - pazemes komunikācijām), Daugavas hidroloģiskā režīma, Baltijas jūras uzplūdiem – atplūdiem un tml., kuru prioritāte mainās atkarībā no Rīgas priekšpilsētas. Tā, pašā Rīgas jūras līča piekrastē un Daugavas iekšējās deltas palieņu iepakā neapšaubāmi galvenā loma pieder Rīgas jūras līča uzplūdiem un atplūdiem (līdz Vanšu tiltam), kā arī Rīgas HES darbībai. Intensīvas apbūves rajonos (it īpaši - Rīgas centrā) svarīgāko lomu iegūst pazemes apbūves ietekme. Savukārt, vājo grunšu (kūdras un mineralizēto dūņu) izplatības rajonos (piemēram, Skanstes ielā) – galveno lomu spēlē ūdeni vāji caurlaidīgo slāņu saguluma apstākļi.

Hidroloģiski – hidroģeoloģiskie apstākļi Rīgā ir tādi, ka gruntsūdens plūsmai ir ne tikai sarežģīts raksturs, bet atsevišķos rajonos tās virziens mainās, atkarībā no meteoroloģiskajiem apstākļiem (gadalaika), vai arī Rīgas HES pārgāznes darbības. Turklāt, plūsmas virziens var mainīties uz diametrāli pretējo. Uz to norāda arī iespējamās negatīvās gruntsūdens līmeņa absolūtās atzīmes. Tas nozīmē, ka gruntsūdens režīmā var izdalīt divas fāzes: gruntsūdens horizonta atslodze tuvākajās virszemes ūdens tecēs un Daugavas un tās pieteku ūdeņu intrūzija sauszemē, tas ir, pazemes ūdens horizonta barošanās ar virszemes ūdeņiem. Pūšot stipriem ziemeļiem, ziemeļrietumiem un ziemeļaustrumiem vējiem, Daugavā ūdens līmenis ceļas, pārtraucot gruntsūdens noteci, paaugstinot tā līmeni un veidojot sekundāru plūsmu sauszemes virzienā. Šajā gadījumā straujāka un lielāka ūdens līmeņa celšanās amplitūda vērojama teritorijā, kas tieši pieguļ upei, bet virzienā uz sauszemi tā krasi samazinās. Precīzs virszemes ūdens intrūzijas attālums nav noteikts. Ir skaidrs, ka zemākās teritorijas vietām applūst.

Tāpat kā pārējie raksturlielumi, arī gruntsūdens horizonta biezums Rīgas robežās ir stipri mainīgs – no ~2 līdz 25 un, iespējams, pat vairāk metriem (piemēram, Zaķusalas apkārtnē, Brasas stacijas tuvumā, Mangaļsalā). Tik plašas horizonta biezuma izmaiņas galvenokārt saistās ar Daugavas ieleju; ārpus tās gruntsūdens horizonta biezums ir vairāk izturēts un vidēji ir ~12 – 15 metri [Levina N. u.c, 1997].

Zem gruntsūdens iegulošie pusspiediena horizonti galvenokārt sastopami Daugavas iekšējās deltas palieņu ielejā. Pusspiediena horizontus no gruntsūdens atdala ūdens vāji caurlaidīgo mineralizēto dūņu un/vai kūdras slāņi, kuru biezums variē no 1 – 2 līdz 7 – 8 metriem. Atsevišķās vietās (piemēram, Skanstes ielas rajonā, Kundziņsalā) var būt līdz pat 4 – 5 šādiem pusspiediena kvartāra ūdens horizontiem. Tomēr tiem vairāk ir tikai teorētiska nozīme, jo tos tiešā veidā cilvēka darbība skar reti (tikai urbšanas vai pāļu ierīkošanas laikā).

Kvartāra sistēmas pamatnē iegul augšējā pleistocēna glacigēnie nogulumi jeb morēna. Pēdējo parasti uzskata par sprostsāni, kas atdala gruntsūdeni no spiedienūdens horizontiem, kas veidojas augšējā devona nogulumiežos jeb pamatiežos. Tas patiesi ir tikai daļēji, jo daudzās Rīgas vietās (Daugavas gultnē, Mežaparkā, Pļavniekos) morēna ir daļēji vai pat pilnībā abradēta, un līdz ar to starp spiedienūdeņiem un

gruntsūdeni vispār nav izturēta sprostslnāņa.

No Pļaviņu – Amulas kompleksa Rīgas robežās izplatīti augšējā devona Daugavas, Salaspils un Pļaviņu horizonti [Latvijas ģeoloģiskā ..., 2000]. Daugavas horizonts, ko pārstāv ūdens piesātināti dolomīti, izplatīts tikai pašos Rīgas dienvidaustrumos pie robežas ar Salaspils lauku teritoriju. Rīgas ūdensapgādei to neizmanto.

Salaspils pazemes ūdeņu horizonts ir izplatīts galvenokārt pilsētas dienvidu un dienvidaustrumu daļā, ieskaitot Centra rajonu, Imantu un Mārupi; to veido dolomīti, merģeļi un ģipšakmeņi. Horizonta biezums var sasniegt 21 metru, bet tā līmeņi parasti atrodas 1 – 8 metru dziļumā. Augstās mineralizācijas dēļ horizontu ūdensapgādē neizmanto.

Pļaviņu pazemes ūdeņu horizonts sastopams Rīgas dienvidaustrumu daļā (Ķengaragā, Katlakalnā), kā arī tās centrālajā daļā (Pļavniekos, Purvciemā, Ilģuciemā). Horizonta biezums ir ļoti mainīgs: 1 – 22 metri, bet statistiskais līmenis atrodas 2 – 10 m dziļumā no zemes virsmas. Ūdeņus satur dolomīti un plaisaini merģeļi. Ūdensapgādē horizontu izmanto reti, jo, pateicoties hidrauliskajai saistībai ar Salaspils horizontu un dažkārt arī gruntsūdeni, ūdens nav piemērots dzeršanai.

Arukilas – Amatas kompleksu pārstāv augšējā devona Amatas un Gaujas horizonti, kurus jo plaši izmanto decentralizētajā ūdensapgādē. Amatas horizonts ir izplatīts lielākajā Rīgas daļā, izņemot ziemeļdaļu (Berģus, Jaunciemu, Bolderāju), bet Gaujas horizonts - pilnīgi visā pilsētas teritorijā. Rīgas ziemeļdaļā tas atsedzas zemkvartāra virsmā. Gaujas horizontu ļoti plaši izmanto gan decentralizētajā Rīgas ūdensapgādē, gan arī centralizētajā [Levina N. u.c, 1995; Levina N. u.c, 1997].

Rīgas reģionā visiem aktīvās ūdensapmaiņas horizontiem ir traucēts pazemes ūdens režīms. Ņemot kopumā, spiedienūdeņu horizonti atslogojas Rīgas jūras līcī, tas ir, dabiski tie plūst galvenokārt ziemeļu – ziemeļrietumu virzienā. Problēma ir tā, ka ilgstošā un intensīvā decentralizētās ūdensgūtnes urbumu izmantošana ne tikai Rīgā, bet arī tās tuvākā un tālākā apkārtnē XX gadsimta otrajā pusē izraisīja Arukilas – Amatas ūdens kompleksa līmeņa pakāpenisku pazemināšanos un depresijas piltuves veidošanos, kura laika gaitā ievērojami paplašinājās un aizņēma plašu teritoriju dienvidos no Rīgas jūras līča, kā arī paša līča dienviddaļu. Šo teritoriju ar diametru, ne mazāku par 100 km, nosauca par „Lielās Rīgas” depresijas piltuvi [Levina N. u.c,1997].

„Lielās Rīgas” depresijas piltuve radīja reālus draudus šī reģiona pazemes ūdens kvalitātei un resursiem, jo Arukilas – Amatas kompleksa līmeņu pazemināšanās rezultātā pazeminājās arī to pārsedzošā Pļaviņu ūdens horizonta līmeņi. Tas, savukārt, izsauca augstāk esošā Salaspils ūdens horizonta sulfātūdeņu infiltrāciju Pļaviņu horizontā un Amatas horizonta ūdeņos. Sakarā ar Salaspils horizonta ūdeņu augsto mineralizāciju un palielināto sulfātu jonu daudzumu, infiltrācijas rajonos ūdeņu kvalitāte pasliktinājās un dažkārt tie vairs neatbilda dzeramā ūdens kvalitātes prasībām.

Līmeņu pazemināšanās spiedienūdeņu horizontos var iespaidot arī gruntsūdens līmeņus, izsaucot to krišanos. Tas savukārt var izraisīt pastiprinātu virsūdeņu un gruntsūdeņu infiltrāciju dziļākos pazemes ūdeņu horizontos. Sevišķi bīstams šis

process ir teritorijās, kur izveidojušies stabili, pastāvīgi gruntsūdeņu piesārņojuma avoti, piemēram, Rumbulas bijušā lidlauka teritorijā.

Pazemes ūdens ieguve no Arukilas – Amatas kompleksa nedaudz sāka samazināties pēc 1979.gada, kad uzsākta Daugavas (Rīgas HES ūdenskrātuves) ūdeņu izmantošana centralizētajā ūdensapgādē. Sākot ar 1991.gadu pazemes ūdens ieguve ekonomisku apsvērumu dēļ sāka samazināties vēl vairāk.

Nepārtrauktā ieguves samazināšanās noveda pie pakāpeniskas hidroģeoloģiskās situācijas normalizācijas un depresijas piltuves aizpildīšanās. Par to liecina LVĢMA regulārā pazemes ūdens monitoringa dati. Piemēram, 2006.gadā Gaujas ūdens horizonta līmeņi jau pavisam maz atšķīrās no situācijas, kāda tā bija pagājušā gadsimta piecdesmito gadu sākumā. Gaujas horizonta hidroizopjēzu kartes (25.attēls) analīze liecina, ka pašreiz depresijas piltuves aizpildīšanās process pilnībā tomēr vēl nav beidzies, par cik nav apliecinājuma, ka Gaujas horizonta plūsma varētu būt pilnībā virzīta uz Rīgas jūras līci. Var pieņemt, ka dotajā momentā ir iestājies zināms dinamiskais līdzsvars jeb bezgradienta režīms. Piemēram, novērošanas urbumos Nr.604, 700 un 701, kas izvietoti relatīvi tuvu Rīgas jūras līcim, Gaujas ūdens horizonta līmeņi atrodas robežās no -0,74 līdz -0,98 metriem zem jūras līmeņa.

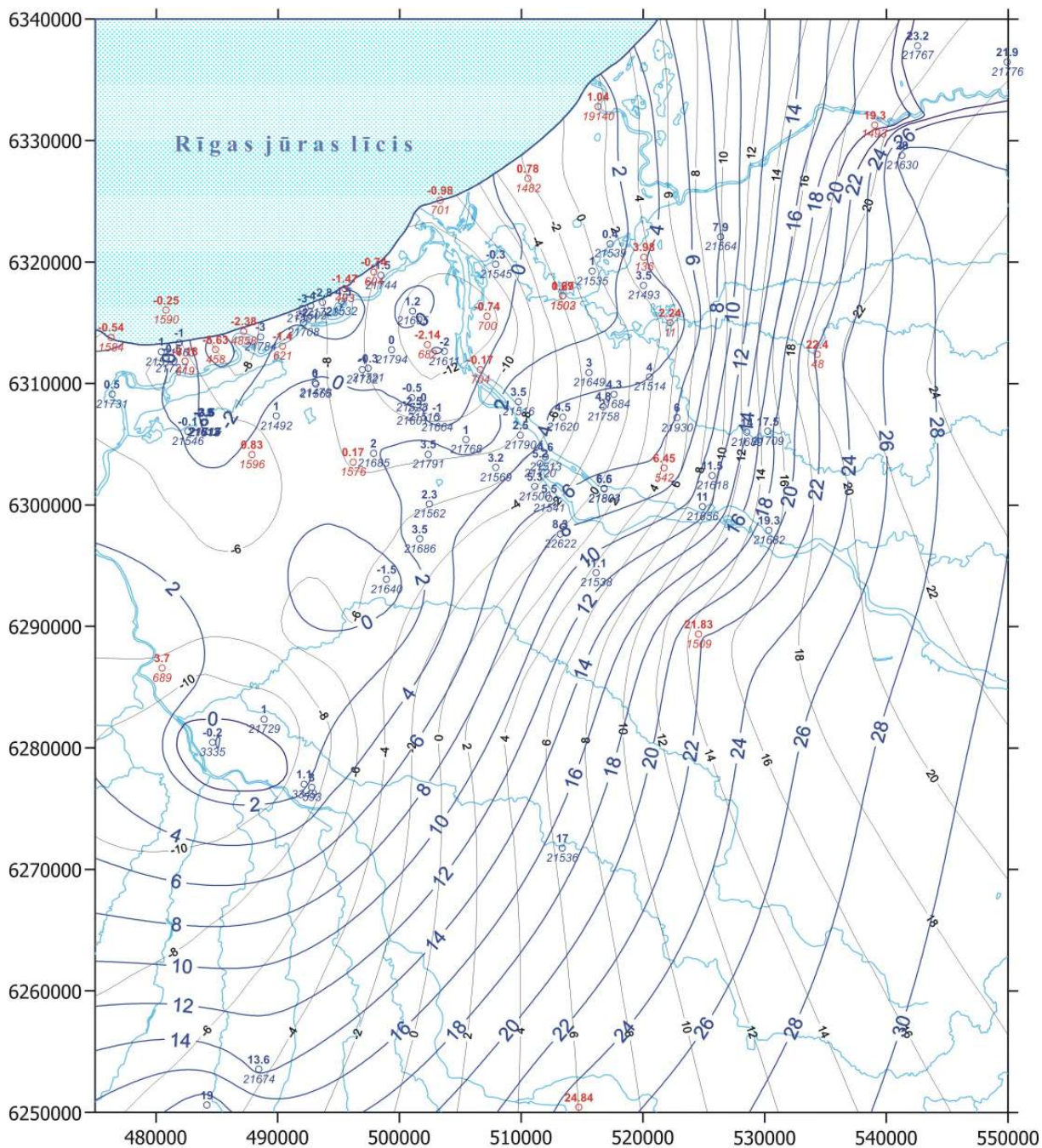
Laika gaitā iespējams Gaujas ūdens horizonta līmeņu celšanās turpinājums. Visticamāk, ka pazemes ūdens plūsma Arukilas – Amatas kompleksā iegūs savu dabisko virzienu, proti – uz Rīgas jūras līci.

Cita problēma, kas saistīta ar pazemes ūdeņu režīmu, ir paaugstinātais hlorīdu saturs Arukilas – Amatas kompleksa horizontu ūdeņos, kas īpaši aktuāla ir Daugavgrīvā un Bolderājā. Eksistē divas principiāli atšķirīgas hipotēzes par to, kāpēc, piemēram, Gaujas ūdens horizontā atsevišķos urbumos hlorīdu saturs sasniedz 350 mg/l [dati no Levina N. u.c, 1995]. Pēc viena no viedokļiem tas ir saistīts ar dziļo kembrija minerālūdeņu, kas ieguļ ~1 km dziļumā, augšupejošu pārteci pa tektoniskajiem lūzumiem caur diviem reģionāliem ūdeni necaur laidīgiem slāņiem (ordovika – silūra un vidusdevona Narvas svītas).

Cits viedoklis paaugstināto hlorīdu saturu saista ar jūras ūdeņu intrūziju. Nedz pirmā, nedz otrā viedokļa piekritējiem nav pietiekošu datu, lai viennozīmīgi pierādītu savu taisnību. Iesāļo Rīgas jūras līča ūdeņu infiltrācija augšējā devona ūdens horizontos tomēr notiek, taču nevis tieši no jūras, bet gan sekundārā veidā – no Daugavas piegultnes slāņa uzplūdu laikā. Šis process ir atzīmēts tikai šaurā joslā gar abiem Daugavas krastiem; joslas platums nepārsniedz 1 km [Levina N. u.c, 1995].

Vērā ņemama jūras ūdeņu ieplūde augšējā devona ūdens horizontos vērojama tikai Akmens tilta rajonā, Daugavas abos krastos. Šeit ir izveidojies tā saucamais “hidroģeoloģiskais logs”, par cik ģeoloģiskajā griezumā nav ūdeni vāji filtrējošu nogulumu (lokālu sprostsāņu), kas varētu izolēt augšējā devona Amatas ūdens horizontu. Šeit 2 urbumos tiek fiksēta gan iesāļo jūras ūdeņu, gan daļēji piesārņoto Daugavas ūdeņu infiltrācija [Levina N. u.c, 1995].

"Lielās Rīgas" ūdensgūtņu rajona Gaujas ūdens horizonta hidroizopjēzu shēma, 2006. g.

APZĪMĒJUMI:

- 0.80
1004 Eksploatācijas urbums, tā numurs DB "Urbumi" un D3gj ūdens horizonta līmenis, abs.atz., m
- -1.7
8099 Novērojuma urbums, tā numurs DB "Urbumi" un D3gj ūdens horizonta līmenis, abs.atz., m
- 6 — D3gj ūdens horizonta hidroizopjēza abs. atz., m (2006. g.)
- 6 — D3gj ūdens horizonta hidroizopjēza abs. atz., m (1990.g.)

25.attēls. „Lielās Rīgas” ūdensgūtņu rajona Gaujas ūdens horizonta hidroizopjēzu shēma, 2006.gads [avots: LVĢMA dati]

5.4.7. Pazemes ūdens kvalitāte

Pazemes ūdens kvalitāte veidojas dabisko faktoru ietekmē, bet to iespaido (parasti – pasliktina) saimnieciskā darbība. Pazemes ūdens ķīmiskā sastāva dabiskās variācijas nosaka visdažādākie procesi – atmosfēras nokrišņi, spiediena maiņa un tml.; tām ir sezonāls raksturs, bet svārstības parasti atrodas nelielos intervālos un ir vairāk vai mazāk prognozējamas.

Turpretī cilvēka saimnieciskās darbības rezultātā pazemes ūdeņos notiekošās izmaiņas ir daudz intensīvākas un parasti ir vāji prognozējamas. Izmaiņas izsaucošie faktori šajā gadījumā ir ļoti daudzveidīgi; nosacīti tos var grupēt sekojošās grupās:

- dažādu ķīmisku savienojumu nokļūšana pazemes ūdeņos (piesārņojums);
- virszemes ūdeņu infiltrācija;
- pazemes ūdeņu pārtece no viena horizonta otrā, ja ūdensieguve pārsniedz ekspluatējamā horizonta dabīgos krājumus;
- apstākļu (galvenokārt – ģeoķīmisko) izmaiņas nosusināšanas rezultātā.

Pazemes ūdeņi Rīgas pilsētā ir ievērojami tīrāki nekā virszemes ūdeņi, tomēr atsevišķas to kvalitātes problēmas pastāv. Galvenokārt tas attiecināms uz gruntsūdeņiem, kas dabiski praktiski nav vai arī ir vāji aizsargāti no piesārņošanas. To nosaka nelielais aerācijas zonas biezums un fakts, ka šo zonu galvenokārt veido nogulumi ar labām filtrācijas spējām – smiltis.

Gruntsūdeņi lielākā vai mazākā mērā piesārņoti ir praktiski visā Rīgas teritorijā, turklāt ir jāņem vērā tas, ka arī to dabiskā kvalitāte kopumā ir zema. Vistīrākos gruntsūdeņus satur augšējā pleistocēna Baltijas ledus ezera smilšainie nogulumi, it īpaši iecirkņos, kur notiek šo ūdeņu maksimāli intensīva infiltratīvā barošanās, kā arī labi drenētās teritorijās. Daugavas upes veidojumos (tā saucamajā alūvijā) gruntsūdens kvalitāte ir sliktāka; to nosaka nesadalījušos organisko vielu klātbūtne aluviālo nogulumu dūņu starpslāņos. Īpaši augsts organisko vielu saturs ir vecupēs (piemēram, Vecdaugavā). Vēl sliktāka dabiskā gruntsūdens kvalitāte ir holocēna jūras (galvenokārt, Litorīnas, arī Joldijas un Ancilus ezera) nogulumos, kas satur vēl lielāku nesadalījušās organikas daudzumu. Parasti šajos gruntsūdeņos ir paaugstināts organisko skābju, amonija un dzelzs saturs. Šaurā joslā gar Rīgas jūras līci nereti notiek jūras ūdeņu infiltrācija gruntsūdens horizontā. Šādos gadījumos gruntsūdeņu ķīmiskais sastāvs ir tuvs jūras ūdenim.

Jau tā zemo gruntsūdens kvalitāti vēl vairāk pazemina piesārņojums, kas, neskatoties uz visiem pasākumiem un centieniem, tomēr joprojām ir plaši izplatīts. Rīgas pilsētā ir identificētas 84 piesārņotas un 142 potenciāli piesārņotas vietas, kas izdalītas atbilstoši Ministru kabineta 20.11.2001. noteikumiem Nr.483 “Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanas un reģistrācijas kārtība” (sīkāk skat. arī 5.9.nodaļu). Tās ir:

- bijušās un esošās degvielas uzpildes stacijas/naftas bāzes;
- bijušās un esošās cieta sadzīves atkritumu izgāztuves;
- bijušās PSRS armijas daļu apsaimniekotās teritorijas;
- bijušo un esošo rūpnīcu teritorijas.

Vislielākie gruntsūdens piesārņojuma areāli Rīgā ir:

1. Bijusī Rumbulas lidostas teritorija (piesārņotās teritorijas platība ~14,6 ha).

Vairākus gadu desmitus ilgajā lidostas ekspluatācijas gaitā tās teritorijas grunts un gruntsūdens ir piesārņoti ar naftas produktiem, galvenokārt – aviācijas degvielu. Izpētes darbu gaitā izdarīti vairāki piesārņojuma areāli, kuru kodolā fiksēts stiprs piesārņojums ar aviācijas degvielu virs gruntsūdens peldoša slāņa veidā. Tā biežums sasniedz 0,7 m (areāls b 9), 1,0 m (areāls b 9), 0,24 m (areāls b 12), 0,6 m (areāls b 15), 0,34 m (areāls b 23) un 0,32 m (areāls b 34) [Vides projekti]. Piesārņojuma areāls pakāpeniski virzās uz Daugavu [Semjonovs, 1995]. Izpētes darbi objektā uzsākti 1996.gadā, bet sanācijas pasākumi vairāk vai mazāk regulāri notiek kopš 1999.gada, kad SIA “VentEko” sadarbībā ar Dānijas firmu “Hedeselskabet” ierīkoja grunts un gruntsūdens attīrīšanas kompleksu un uzsāka virs gruntsūdens peldošā naftas produktu slāņa likvidāciju, izmantojot vakuuma atsūkņēšanas metodi. Sākot ar 2008.gadu sanācijas pasākumus veic Valsts SIA “Vides projekti” [Vides projekti, 2008].

2. Jaunmīlgrāvja un Sarkandaugavas uzņēmumu aglomerācijas teritorija, kas iekļauj šādu uzņēmumu teritorijas – SIA “Ovi Rīga” (Tvaika iela 35); SIA “*Trans Quadrant Rīga*” (Tvaika iela 35); SIA “Vudisona Termināls” (Tvaika iela 39); SIA “Eko Osta” (Tvaika iela 39); SIA “VL Bunkering” (Tvaika iela 68); A/s “Starts Rīga” (Tvaika iela 68) un SIA “Letors” (Viestura prospekts 2). Visu šo uzņēmumu teritorijās virs gruntsūdens ir atzīmēts naftas produktu piesārņojums peldoša slāņa veidā (pavisam 22 izpētes urbumos). Visstiprākais piesārņojums fiksēts Tvaika ielā 35 (atrodas Rīgas brīvdostas teritorijā), kur naftas produktu uzglabāšana un pārstrāde notiek kopš 1874.gada. Šeit naftas produktiem peldoša slāņa biežums sasniedz 2,85 metrus, bet noplūdušo naftas produktu apjoms tika lēsts kā vismaz 7,6 tūkstoši kubikmetru [Pazemes ..., 1997]. Piesārņojums migrē Sarkandaugavas virzienā. Valsts SIA “Vides projekti” 2007.gadā sagatavoja tehniski – ekonomisko pamatojumu “Vēsturiski piesārņotu vietu Jaunmīlgrāvī un Sarkandaugavā sanācijas pirmsprojekta izstrāde”.

3. Rīgas brīvdostas teritorijā izvietotajā A/S „BLB Baltijas Termināls” (Ezera ielā 22) teritorijā naftas produktu piesārņojums virs gruntsūdens līmeņa veido peldošo naftas produktu slāni, kura biežums atsevišķās vietās pārsniedz 1 metru. Piesārņojums apdraud Mīlgrāvja ekosistēmu. Sanācijas pasākumus veic SIA “Vides Konsultāciju Birojs”.

4. Sadzīves atkritumu poligons “Getliņi” atrodas Rīgas pilsētas dienvidaustrumu robežas tuvumā, ~2 km no Daugavas. Getliņu izgāztuve (lielākā Latvijā) darbojas kopš XX gadsimta septiņdesmito gadu sākuma. Izgāztuve ierīkota Getliņu purva malā izstrādātā smilts - grants karjerā, neveicot nekādus vides aizsardzības pasākumus. Piesārņojuma problēmas saasina augsts gruntsūdens līmenis (vietām horizonts iegūl tikai 30 cm dziļumā). Piesārņojošo vielu šķīšanas, izskalošanas un infiltrācijas rezultātā gruntsūdeņi ir stipri piesārņoti. Piesārņojuma areāls stiepjas ~1,5 km garumā plūsmas virzienā, tas ir – uz Daugavu; tā virzīšanās ātrums ir apmēram 60 m gadā. Monitoringa novērojumi ļauj secināt, ka piesārņojuma intensitātei pagaidām nav tendences samazināties [Vides Konsultāciju Birojs, 2008]. Līdz šim veikto pētījumu gaitā atsevišķas novērošanas akas bija ierīkotas arī Rīgas pilsētas robežās – tā saucamajā Dārziņu rajonā. No 6 ierīkotajām akām (Nr.59, 69, 72, G2K, G5K un G61), darba kārtībā ir tikai viena (G 61). 2008.gada gruntsūdens monitoringa gaitā akā Nr.G 61 fiksēts tikai paaugstināts hlorīdu saturs [Vides Konsultāciju Birojs, 2008].

Vislielākā problēma ir tā, ka bez gruntsūdens horizonta piesārņojums ir iekļuvis arī augšējā devona Pļaviņu spiedienūdens horizontā. Tas gan ir mazāk piesārņots nekā gruntsūdeņi, tomēr saglabājas spiedienūdeņu piesārņojuma paaugstināšanās tendence. Turklāt, ap izgāztuvi ir nepareizi ierīkota drenāžas grāvju sistēma, kas kalpo kā atkārtots (otrrreizējs) piesārņojuma avots.

Ņemot vērā faktu, ka gan sadzīves atkritumu poligons, gan tā radītais piesārņojuma areāls atrodas ārpus Rīgas, ar to saistītās vides problēmas sīkāk apskatīts netiek.

5. Bijusī sadzīves atkritumu izgāztuve Kleistos aptuveni 8,3 ha lielā platībā. Gruntsūdens piesārņojuma zonu norobežo meliorācijas grāvji un Hapaka grāvis, tas ir, hidroloģiski – hidroģeoloģiskie apstākļi šajā objektā ir relatīvi labvēlīgi [Semjonovs, 1995].

6. Bijusī (1956. - 1973.gads) sadzīves atkritumu izgāztuve Augusta Deglava ielā (platība 23,1 ha). Neskatoties uz to, ka izgāztuve ir sen slēgta, gruntsūdens piesārņojuma intensitāte faktiski nesamazinās, ko var izskaidrot ar bioķīmiskajiem procesiem, kas notiek izgāztuves iekšienē un pārvērš nešķīstošos un vāji šķīstošos minerālos un organiskos savienojumus šķīstošā formā. Tas ļauj secināt, ka cieto sadzīves atkritumu izgāztuves (arī sen slēgtās) turpina ilgstoši funkcionēt kā pazemes ūdeņu piesārņojuma avots. Piesārņojuma koncentrācija pakāpeniski samazinās visos virzienos no izgāztuves, sasniedzot Rīgas fona rādītājus aptuveni 200 – 300 m attālumā. Neskatoties uz daudzajiem pētījumiem, joprojām nav noskaidrots piesārņojuma pakāpe gruntsūdens horizonta apakšējā daļā. Tāpat nav noskaidrots piesārņojuma potenciālā ietekme uz dzeramā ūdens kvalitatīvi augšējā devona Pļaviņu artēziskā ūdens horizontā [GeoConsultants, 2003].

7. Bijusī atkritumu izgāztuve Bukaišu ielā. Gruntsūdens horizonts šeit ir piesārņots ar organiskajām vielām un smagajiem metāliem.

8. VAS „Latvijas Dzelzceļš” Vagonparka lokomotīvu uzpildes punkts. Gruntsūdeņi atsevišķos iecirkņos ir piesārņoti ar naftas produktiem. Regulāru sanācības darbu rezultātā peldošā naftas produktu slāņa biezums pakāpeniski samazinās.

Ja 1987.gadā Rīgā bija 31 degvielas uzpildes stacija, tad 2008.gadā – jau vismaz 154². Neraugoties uz tik krasu skaita pieaugumu, tieši DUS jāuzskata par visprogresīvākajiem uzņēmumiem vides aizsardzības prasību ievērošanā. Praktiski visās stacijās ir ierīkots novērošanas aku tīkls un gandrīz visās notiek regulāras gruntsūdens kvalitātes pārbaudes (monitorings) atbilstoši Ministru kabineta 16.05.2006. noteikumiem Nr.400 „Noteikumi par vides aizsardzības prasībām degvielas uzpildes stacijām, naftas bāzēm un pārvietojamajām cisternām” (ar grozījumiem 2006.gada 25.novembrī (MK noteikumi Nr.949) un 2008.gada 19.aprīlī (MK noteikumi Nr.272)).

Augstāk minētais nenozīmē, ka saistībā ar DUS darbību nebūtu akūtu vides problēmu. Galvenokārt tās ir saistītas ar tā saucamo “vēsturisko” piesārņojumu, kas izveidojies atsevišķu staciju ilgstošas ekspluatācijas gaitā. Dažas no uzpildes stacijām konkrētajā vietā darbojas jau 50 – 70 un pat vairāk gadus. Neskatoties uz neskaitāmām

---

2 Tajā skaitā arī uzņēmumu iekšējām vajadzībām domātās, kas nav pieejamas publiskai izmantošanai.

rekonstrukcijām šādās DUS saglabājas augsta grunts un gruntsūdens piesārņojuma varbūtība.

Kā piemēru var minēt degvielas uzpildes staciju Brīvības ielā 386³. DUS šeit darbojas kopš 1920.gada. Ilgstošās darbības rezultātā objektā izveidojies grunts un gruntsūdens piesārņojums ar naftas produktiem, galvenokārt – benzīnu. 2004.gadā pieņemts lēmums uzpildes stacijas teritoriju ievērojami samazināt, bet brīvajā teritorijā - uzcelt modernas daudzdzīvokļu ēkas ar pazemes garāžām. Pirms projekta saskaņošanas veikta piesārņojuma izplatības areāla detaļa izpēte un izstrādāts pasākumu plāns tā likvidēšanai. Sanācijas pasākumu kompleksu realizēja SIA “VentEko” sadarbībā ar objekta celtniecības firmām.

Gruntsūdens piesārņojuma problēma Rīgas pilsētā ir saistīta arī ar savrupmāju kanalizācijas ūdeņu ievadīšanu gruntī, kā rezultātā gruntsūdeņos lokāli paaugstinās organisko vielu, slāpekļa un hlorīdu koncentrācija. Sīkāk par piesārņotām un potenciāli piesārņotām vietām skat. 5.9.nodaļā.

Potenciāli pazemes ūdens piesārņotāji ir arī nelikvidētie (neaiztamponētie) dziļurbumi, kas atrodas neapsaimniekotās vai pamestās teritorijās un kas nav aprīkoti tā, lai nepiederošām personām pieeja tiem būtu neiespējama vai vismaz - apgrūtināta. Bieži šādu urbumu tehniskais stāvoklis ir neapmierinošs, bet apkārt tiem ir izveidojušies antisanitāri apstākļi.

Kopumā Rīgas pilsētā identificēti 895 dziļurbumi, kurus var iedalīt šādās grupās:

- izmantojamie urbumi (ūdens ieguves urbumi, izpētes urbumi, monitoringa urbumi, kartēšanas urbumi);
- neizmantotie/pamestie urbumi jeb tamponējamie urbumi;
- tamponētie urbumi.

Vismazākās bažas izraisa dziļurbumi, kurus izmanto. Pietiekoši stingrās likumdošanas aktu prasības, regulārās pārbaudes no Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes un Valsts aģentūras “Sabiedrības veselības aģentūra” puses, kā arī vispārējās saimniekošanas kultūras celšanās, sekmē šo urbumu uzturēšanu pietiekoši augstā līmenī.

Tamponēto urbumu pagaidām nav daudz; par tamponāžas kvalitāti faktiski informācijas nav.

Saprotams, ka vislielākās problēmas rada neizmantotie un, it īpaši - pamestie urbumi. Šīs problēmas risinājumi pagaidām vēl nav atrasti.

5.4.8. Rīgas Teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam grozījumu nozīme ūdeņu kvalitātes uzlabošanā

Rīgas centralizētās ūdensgūtnes ir izvietotas ārpus pilsētas robežām un līdz ar to nedz Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzēto darbību realizācija un prasību izpilde, nedz – neizpilde tiešā veidā nevar ietekmēt Rīgas iedzīvotāju absolūti lielākās daļas dzeršanā lietojamā ūdens dabisko kvalitāti, veicināt

---

3 Pašlaik šeit darbojas SIA “Neste Latvija” automātiskā degvielas uzpildes stacija.

tā piesārņošanu vai – uzlabot aizsargātības pakāpi. Turpretī, pilsētas teritorijā izvietotajos decentralizētās ūdensapgādes avotos (faktiski – atsevišķos urbemos) ūdens kvalitāte ir tieši atkarīga no tā, cik precīzi tiks ievērotas spēkā esošo likumdošanas aktu prasības, atbildīgo institūciju rīkojumi un norādījumi, ievērota darbu tehnoloģija un ņemti vērā attiecīgo speciālistu ieteikumi.

Tādējādi noteikti pozitīvi ir jāvērtē grozīto Apbūves noteikumu 33.4.punktā noteiktais, ka zemes ierīcības projekts ir jāaskaņo Rīgas domes Rīgas domes atbildīgo institūciju par vides aizsardzības jautājumiem gadījumā, ja zemesgabalā atrodas ūdensapgādes dziļurbums. Tāpat pozitīvi vērtējama arī prasība, ka vietās, kur pašreiz ir konstatēts grunts un/vai gruntsūdens piesārņojums, būvniecība pieļaujama tikai pēc vietas sanācijas (16.punkts). Noteikumi gan nepieprasa vietas rekultivāciju, kas vērtējams negatīvi. Rekultivācija ir plašāks un videi draudzīgāks pasākums, jo bez sanācijas ietver tādus jēdzienus, kā apkārtējās vides (ainavas) sakopšana, augsnes auglības atjaunošana un tml.

Tajā pašā laikā pozitīvi vērtējams ir 602.6.4.punkts, kurā degradēto teritoriju rekultivācijas veicināšana noteikta kā viens no kritērijiem, pieņemot lēmumu par detaļplānojuma apstiprināšanu.

Par vēl vienu pozitīvu momentu jāuzskata grozīto Apbūves noteikumu 61.3.punkta paplašināšana atbilstoši Aizsargjoslu likumam. Jaunajā redakcijā ir paredzēts nodrošināt aizsargjoslas ap pazemes ūdeņu valsts monitoringa posteņiem un dziļurbumiem. Stingrā režīma aizsargjoslas nodrošināšana ir absolūti nepieciešams nosacījums potenciāli iespējamā pazemes ūdens horizontu piesārņojuma novēršanā.

Ir vispārpieņemts, ka cita starpā ūdens kvalitāti ietekmē pazemes ūdens režīms. Uz pazemes ūdens režīmu savukārt iespaidu atstāj jebkura liela mēroga būvniecība, bet jo īpaši – hidrotehniskā celtniecība, meliorācijas darbi, teritoriju uzbēršana, būvdarbi pazemē. Šajā sakarā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi nav vērtējami viennozīmīgi. No vienas puses, Apbūves noteikumu grozījumi pieļauj (2.13.sadaļa) teritoriju tā saucamo inženiertehnisko sagatavošanu vietās, kas dabiski nav piemērotas plānotajai būvniecībai. Teritorijas uzbēršanas gadījumā neapšaubāmi mainīsies virszemes un arī pazemes ūdens režīms. Saprotams, ka artēziskos pazemes ūdens horizontus var ietekmēt tikai īpaši liela mēroga būvniecība, bet uz gruntsūdens režīmu iespaidu var atstāt pat neliela apjoma zemes darbi (piemēram, uzbērums, dambju un tml. ierīkošana).

No otras puses, Apbūves noteikumu grozījumi paredz pasākumu kompleksu pirms noteiktu būvdarbu izpildes, kam ir jāsamazina iespaids uz pazemes ūdens režīmu un kvalitāti. Piemēram, pirms jaunas pazemes autostāvvietas ierīkošanas noteikti ir jāveic hidroģeoloģiskie pētījumi un jānodrošina hidroģeoloģiskā režīma saglabāšana (168.punkts). Šādu prasību iekļaušana vērtējama pozitīvi.

Attiecībā uz virszemes ūdeņu kvalitāti plānotās (atļautās) zemes izmantošanas grozījums Sužos (no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Savrupmāju apbūves teritoriju (~4 ha platībā) un Dzīvojamo apbūvi ar apstādījumiem (apmēram 1 ha platībā)) ir pieļaujams tikai gadījumā, ja sadzīves kanalizācijas savākšanai tiek izbūvēts pieslēgums centralizētajiem pilsētas tīkliem, jo Ķīšezers jau šobrīd ir stipri antropogēni ietekmēts ezers. Jauna savrupmāju apbūve bez optimālām

inženierkomunikācijām var tikai veicināt organiskā piesārņojuma iekļūšanu Ķīšezerā un pastiprināt tā eitrofikāciju.

Viena no visakūtākajām dzeramā ūdens kvalitātes problēmām Rīgā ir saistīta ar daļu artēzisko urbumu (aku), kas dažādu apsvērumu dēļ netiek apsaimniekotas, proti – tās neizmanto pazemes ūdens ieguvei, bet tajā pašā laikā tās nav iekonservētas un/vai likvidētas. Problēmu saasina tas, ka uz doto brīdi šīs akas faktiski nav apzinātas. Neapsaimniekoto aku problēma nebija apskatīta Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam un tās risinājumi netiek piedāvāti arī šajos grozījumos. Pat izslēdzot potenciāli iespējamu tiešu kaitniecību, ilgstoša ūdensapgādes urbumu dīkstāve nav pieļaujama.

Artēziskie urbumi var kļūt par potenciālu pazemes ūdens horizontu piesārņojuma avotu divējādi. Pirmkārt, gadījumos, ja netiek nodrošināta aizsardzība pret virszemes ūdeņu ieplūšanu gar urbuma kolonu (apvalkcaurulēm) un, otrkārt – piesārņojumam pa tiešo iekļūstot urbumā, ja tā atvere nav noslēgta. Šajā ziņā nedaudz labāka situācija izveidojusies Rīgas brīvostas teritorijā, kas faktiski ir slēgta un līdz ar to nepiederošām personām iekļūšana tajā ir apgrūtināta vai pat neiespējama.

Apskatītās problēmas risinājumi varētu būt vairāki, tomēr vispirms ir nepieciešama Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras, Rīgas domes atbildīgo institūciju par vides aizsardzības jautājumiem, Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes un Brīvostas pārvaldes saskaņota rīcība visu neapsaimniekoto urbumu apzināšanā un turpmākās rīcības programmas izstrādē.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību pazemes un virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanā neīstenošana novedīs pie esošās situācijas saglabāšanās un nedos pozitīvu impulsu tās sakārtošanai un uzlabošanai. Jaunu kanalizācijas tīklu neizbūvēšana vietās, kur paredzēta jaunas dzīvojamās apbūves attīstība (Suži), pirms šīs apbūves nodošanas ekspluatācijā, var palielināt Ķīšezerā ieplūstošo notekūdeņu apjomu un pasliktināt tā ūdens kvalitāti.

5.5. Ūdens resursu izmantošana un to kvalitāte

5.5.1. Dzeramā ūdens avoti

Kā citviet Latvijā, arī Rīgā (gan pilsētā kopumā, gan Brīvostā) ūdensapgādes jautājumi tiek risināti gan centralizēti, gan decentralizēti; pilsētas centralizēto ūdensapgādi veic SIA “Rīgas ūdens”. Uzņēmums nodrošina vairāk kā 90% no pilsētas vajadzībām pēc ūdens. Lai gan Rīgas ūdens apgādes sistēma iekļauj sešus pazemes un tikai vienu - virszemes ūdens ieguves avotu, centralizēti iegūstamā ūdens apjoms sadalās aptuveni vienādi, proti - gandrīz 50% ūdens nāk no pazemes avotiem un tikpat daudz (~ 50%) dod Ūdens attīrīšanas stacija “Daugava”.

Vēsturiski Rīgas pilsētas ūdensapgāde sākās ar atsevišķu (decentralizētu) ūdens ieguves urbumu ierīkošanu; pirmie no tiem ierīkoti vēl XIX gadsimtā. Līdz 1946.gadam Rīgā bija izurbts 161 urbums. Visintensīvākais urbumu ierīkošanas periods bija laika posms no 1954. līdz 1961.gadam, kad ik gadus ierīkoja 25 – 40 jaunus urbumus [Levina N. u.c, 1997].

Paralēli decentralizētajai, pakāpeniski attīstījās arī centralizētā ūdensapgāde - kā pirmā ierīkota ūdensgūtne „Baltezers” (1904.gadā). Visintensīvākās pazemes ūdens ieguves laikā (XX gadsimta septiņdesmitajos gados) Rīgas pilsētas reģionā darbojās 8 ūdensgūtnes – „Baltezers”, „Baltezers – I”, „Baltezers – II”, „Zaķumuiža”, „Remberģi”, „Gauja – I”, „Gauja – eksperimentālā” un „Katlakalns”. Uz 2008.gada decembri darbojas 5 pazemes ūdensgūtnes [SIA „Rīgas ūdens” nepublicētie dati, 2008]. Īsas ziņas par tām skatīt 27.tabulā, bet iegūstamā ūdens apjomu – 26.attēlā [SIA „Rīgas ūdens”, 2006].

27.tabula.

Rīgas pilsētas centralizētās ūdensgūtnes

Nosaukums	Ekspluatācijas sākums	Izmantojamais horizonts	Ekspluatācijas krājumi, tūkst. m ³ /dnn.	Ūdens ieguve 2006. gadā, tūkst. m ³	Urbumu skaits
Baltezers	1904.	Kvartāra		8890,1	162
Baltezers - I	1952.	Kvartāra	219,0	388,0	79
Baltezers - II	1975.	Kvartāra		2795,8	22
Katlakalns	1963.	Gaujas	14,0	-	15
Gauja - I	1969.	Kvartāra	188,2	-	61
Gauja - eksperimentālā	1964.	Kvartāra		-	18
Zaķumuiža	1935.	Kvartāra	24,0	11947,3	80
	1962.	Gaujas	7,5		3
Remberģi	1962.	Kvartāra	16,0	2329,3	48
	1975.	Gaujas	11,1		3

Visinteresantākā no pazemes ūdensgūtnēm ir „Baltezers”, kurā izmanto gruntsūdens resursu mākslīgu papildināšanu (tā saucamo infiltrāciju) ar virszemes ūdeņiem no infiltrācijas baseiniem. Šo sistēmu izmanto no XX gadsimta 50 – ajiem gadiem, lai palielinātu Baltezers ūdensgūtnes debitu. Gruntsūdeņu krājumu papildināšanai baseinos pievada Mazā Baltezers ūdeņus; ir paredzēta iespēja kompensēt ūdens resursus arī no Gaujas. Ūdens filtrācija caur kvartāra smiltīm līdz kaptāžas ierīcēm nodrošina tā attīrīšanos no organiskajām un suspendētajām vielām; neadsorbējamo un ķīmiski noturīgo hlorīda jonu satura samazināšanās notiek, pateicoties ūdens atšķaidīšanai.

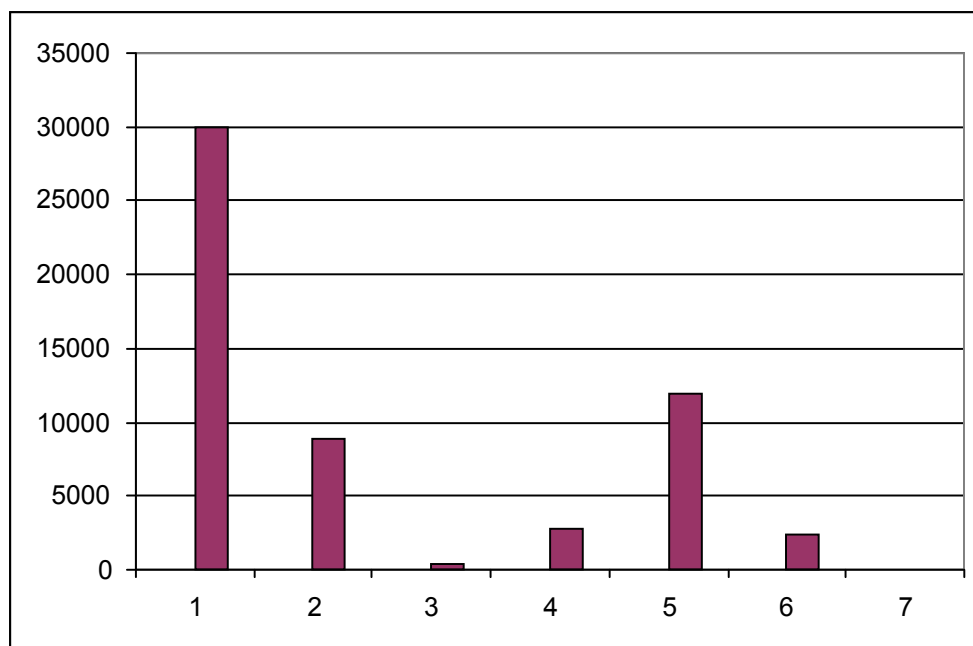
Dzeramā ūdens sagatavošanas komplekss „Daugava” ūdeni ņem no Rīgas HES ūdenskrātuves un ar pirmā pacēluma sūkņu stacijas palīdzību pa diviem spiedvadiem (diametrs 1200 mm) padod uz attīrīšanas ietaisēm, kas atrodas pilsētas robežās - 14 km attālumā no ūdensgūtnes (pie Bauskas un Ziepniekkalna ielu krustojuma). Šajā kompleksā ietilpst arī pazemes rezervuāri ar tilpumu 4 x 10 000 m³ un otrā pacēluma sūkņu stacija. Rīgas HES ūdenskrātuvi sāka izmantot 1976.gadā. Ūdens daudzums, ko no tās var iegūt dzeramā ūdens sagatavošanai, šobrīd praktiski nav ierobežots.

Bez centralizētās Rīgas pilsētā plaši attīstīta arī decentralizētā ūdensapgāde, tas ir – atsevišķi dziļurbumi (artēziskās akas). Turklāt artēziskās akas izmanto gan dzeramā, gan tehniskā ūdens ieguvei, tās spēj nodrošināt atsevišķu rūpnīcu, ražotņu, firmu, kā arī individuālo dzīvojamo māju prasības pēc ūdens. Uz doto brīdi Rīgas pilsētas

robežās ir 895 dziļurbumi, kas iekļauti Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datu bāzē „Urbumi”. Visus ūdensapgādes urbumus var iedalīt šādās grupās:

- izmantojamie urbumi,
- neizmantotie/pamestie jeb tamponējamie urbumi;
- tamponētie urbumi.

Ir jāņem vērā fakts, ka bez reģistrētajiem, eksistē arī „neoficiāli” urbumi, tas ir tādi, kuriem nav noformēta pase un līdz ar to tie nav iekļauti LVĢMA datu bāzē. Augstāk minētais attiecas uz galvenokārt 1990. – 1994.gadā ierīkotajiem dziļurbumiem, kā arī uz tiem, kas izvietoti individuālajos apbūves gabalos.

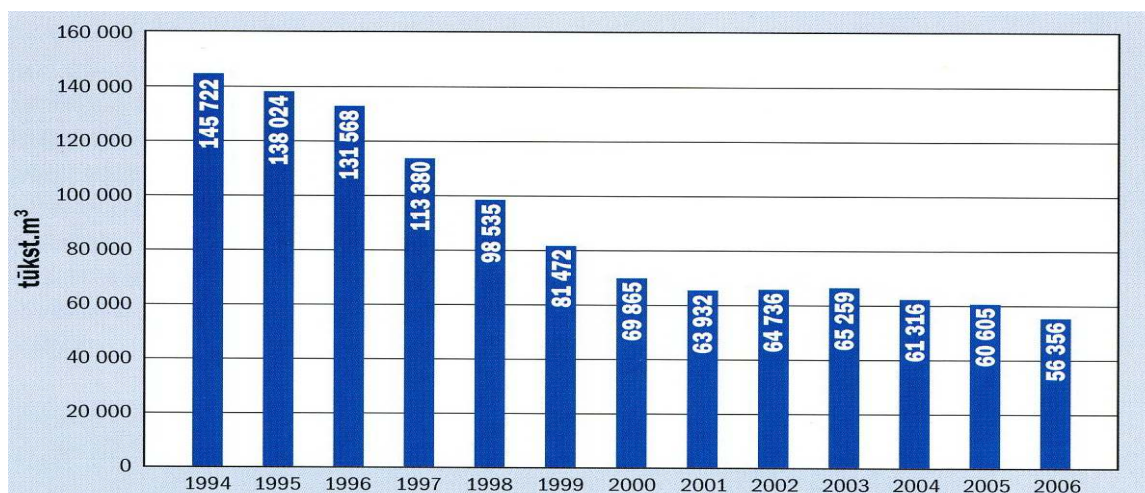

Paskaidrojums attēlam:

4.	Virszemes ūdens ieguve	29 958,3;
5.	Baltezers	8890,1;
6.	Baltezers-I	388,0 ;
7.	Baltezers-II	2795,8;
8.	Zaķumuiža	11947,3;
9.	Remberģi	2329,3;
10.	Artēziskās akas	47,4.

26.attēls. 2006.gadā SIA „Rīgas ūdens” no dažādām ūdensgūtnēm iegūtā dzeramā ūdens daudzums (tūkst. m³)

2006.gadā SIA „Rīgas ūdens” saražoja 56 356 tūkst. m³ dzeramā ūdens. Kaut arī pēc 2001.gada novērojams pakāpenisks dzeramā ūdens resursu izmantošanas pieaugums, 2006.gadā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ūdens ieguve ir būtiski samazinājusies (27.attēls). [dati: SIA „Rīgas ūdens”, 2006].

27.attēls. SIA „Rīgas ūdens” sagatavotā dzeramā ūdens apjoma izmaiņas
[dati: SIA „Rīgas ūdens”, 2006]

Ņemot vērā to, ka katrs Brīvostas teritorijā strādājošs uzņēmums kā juridiska persona ir noslēdzis individuālu sadarbības līgumu ar SIA „Rīgas ūdens”, nav pieejami atsevišķi dati tieši par Brīvostas uzņēmumu ūdens patēriņu no pilsētas centralizētajiem ūdensapgādes tīkliem un ūdens ieguvī no savā teritorijā esošajiem ūdensapgādes urbumiem. Tomēr ir zināms, ka lielākie uzņēmumi galvenokārt izmanto SIA „Rīgas ūdens” pakalpojumus.

Kopējā ūdens ieguve Rīgā no atsevišķiem urbumiem 1954.gadā bija aptuveni 13 tūkstoši m³/dnn; 1978.gadā tā sasniedza savu maksimumu – apmēram 80 tūkstošus m³/dnn. Sākot ar Rīgas HES ūdenskrātuves ūdeņu izmantošanu 1979.gadā, decentralizētajā ūdensgūtnē iegūstamā ūdens apjoms sāka ievērojami samazināties. Jauna ūdens patēriņa samazināšanās sākās ar 1991.gadu; uz to brīdi decentralizēti iegūstamā ūdens apjoms ir vairāk vai mazāk stabilizējies [Levina N. u.c., 1995].

Atšķirībā no centralizētajām ūdensgūtnēm, kas galvenokārt ekspluatē kvartāra ūdens horizontu, atsevišķie urbumi pārsvarā izmanto Arukilas – Amatas ūdens kompleksu; visvairāk urbumu ir ierīkots augšējā devona Gaujas ūdens horizontā.

Pazemes ūdens resursi ir pietiekoši, lai nodrošinātu Rīgas pilsētas vajadzības pēc kvalitatīva dzeramā ūdens. Pēdējos gados iegūstamā ūdens apjoms ir daudz mazāks par pagājušā gadsimta astoņdesmitajos gados iegūto apjomu. Tiesa, ekstensīvā pazemes ūdens izmantošana noveda pie ievērojama izmēra depresijas piltuves (tā saucamās „Lielās Rīgas”) izveidošanās pazemes ūdens horizontos, kas jāvērtē kā īpaši negatīvs fakts (sīkāk par to skatīt 5.4.6.nodaļu). Šādas situācijas atkārtotāšanās nav pieļaujama nekādā gadījumā. Atbilstoši provizorisks vērtējumam, pašreizējais pazemes ūdens ieguves apjoms varētu būt tuvs optimālajam. Tas ir ļāvis atjaunoties dabiskajam pazemes ūdens režīmam, proti – ūdens horizontu plūsma atkal ir vērsta uz Rīgas jūras līci. Pieņemot, ka nepārtraukti uzlabojas darba kultūra un ūdensapgādes tehniskais nodrošinājums (tas ir, samazinās zudumi), neliels ikgadējs ūdens izmantošanas apjoma pieaugums nekādā mērā nevarētu atsaukties uz pazemes ūdens horizontu resursiem.

5.5.2. Dzeramā ūdens kvalitāte

Dzeršanai izmantojamā ūdens kvalitāte veidojas no daudziem faktoriem, starp kuriem dominē dabiskie ūdens veidošanās apstākļi; liela loma pieder arī antropogēnajai slodzei (piesārņojumam), ūdens attīrīšanas un uzlabošanas pakāpei, cauruļvadu stāvoklim un virknei citu faktoru.

Ūdensapgādei izmantojamie pazemes ūdens horizonti, sākot ar kvartāra un beidzot ar Arukilas – Amatas ūdens kompleksu, satur infiltrētos ūdeņus, kas veidojas atmosfēras nokrišņu infiltrācijas rezultātā. Tas, kopā ar ūdeni saturošo nogulumu un iežu sastāvu, nosaka pazemes ūdeņu ķīmisko sastāvu. Ķīmiskais sastāvs, savukārt, vislielākajā mērā ir atbildīgs par pazemes ūdeņu dabisko kvalitāti.

Rīgas un tās tuvākās apkārtnes hidroģeokīmiskajā griezumā dominē hidroģenkarbonātu kalcija ūdeņi ar mineralizāciju (sauso atlikumu) 0,3 – 0,4 g/l. Šāds ūdens ķīmiskais sastāvs veidojas atmosfēras nokrišņiem infiltrējoties caur nogulumiem un iežiem (piemēram, smilšakmeņiem), kas nesatur viegli šķīstošus sāļus. Karbonātskājos nogulumiežos (piemēram, dolomītos) starp katjoniem bieži dominē magnijs [Levina N. u.c., 1995].

Ņemot kopumā, centralizētajās ūdensgūtnēs no pazemes ūdens horizontiem iegūstamā ūdens kvalitāte ir pietiekoši augsta, pazemes ūdens neprasa īpašu attīrīšanu un gandrīz pilnībā atbilst dzeramā ūdens prasībām. Lokāla rakstura problēmas var rasties tikai ar atsevišķiem komponentiem.

Viskvalitatīvākos gruntsūdeņus satur Baltijas ledus ezera smilšainie nogulumi vietās, kur notiek šo ūdeņu maksimāli intensīva infiltratīvā barošana, bet teritorijas drenētība ir augsta. Remberģu un Zaķumuižas ūdensgūtnēs gruntsūdens mineralizācija ir ļoti zema (sausnes saturs vidēji nepārsniedz 0,16 mg/l); šie ūdeņi ir mīksti un tiem raksturīga minimāla organisko skābju, dzelzs un mangāna koncentrācija [Levina N. u.c., 1995].

Lai gan decentralizētajā ūdensapgādē iegūstamā pazemes ūdens dabiskā kvalitāte tāpat ir pietiekoši augstā līmenī, atsevišķi urbumi var būt ierīkoti iecirkņos, kas izceļas ar īpašiem (anomāliem) hidroģeokīmiskajiem apstākļiem, vai arī ekspluatēt horizontus, kuros pazemes ūdens dabiskā kvalitāte ievērojami atšķiras no augstāk aprakstītās. Piemēram, ja artēziskie urbumi ierīkoti Pļaviņu – Daugavas kompleksā, pazemes ūdens mineralizācija var sasniegt 3 g/l, bet pēc sastāva tas raksturojas kā sulfātu – kalcija ūdens. Rīgā iespējamās hidroģeokīmiskās anomālijas un to izsauktās izmaiņas ūdens kvalitātē precīzāk ir apskatītas 5.4.6. un 5.4.7.nodaļā.

Ir jāņem vērā tas, ka centralizētajās ūdensgūtnēs pilnībā ir nodrošinātas stingrā režīma aizsargjoslu prasības, to teritorijās netiek veikti nekādi saimnieciski darbi, izņemot tos, kas saistīti ar pašu ūdens ieguves procesu, bet urbumi galvenokārt ir kvalitatīvi. Turpretī, atsevišķu artēzisko urbumu stingrā režīma aizsargjoslas ne vienmēr ir nodrošinātas, urbumi jo bieži ir izvietoti potenciālu pazemes ūdeņu piesārņojuma avotu tuvumā. Līdz ar to, ir iespējams (vismaz teorētiski) artēzisko horizontu piesārņojums. Arī ūdens ieguves optimālais horizonts bieži vien ir aizvietots ar ekonomiski lētāku (parasti – dabiski nekvalitatīvāku) horizontu (šādi piemēri bieži sastopami Mārupē, kad Gaujas horizonta vietā urbumus ierīko Pļaviņu svītas

dolomītos).

SIA „Rīgas ūdens” Apvienotā ūdens kvalitātes kontroles laboratorija (valsts akreditācijas numurs LATAK - T – 165) katru dienu veic dzeramā ūdens pārbaudi ne tikai ūdens ieguves vietās, bet arī ņemot paraugus no ūdensvada dažādos pilsētas punktos. Pārbažu rezultāti (par 2007.gadu) apkopoti 28.tabulā.

28.tabula

Dzeramā ūdens kvalitāte Rīgas pilsētas centralizētā ūdensvada sadales tīklā

1. Mikrobioloģiskie rādītāji:

Rādītājs	Rādītāja vidējā skaitliskā vērtība 2007. gadā	Maksimāli pieļaujamā norma
<i>Escherichia coli</i>	0/100 ml	0/100 ml
Enterokoki	0/100 ml	0/100 ml
<i>Clostridium perfringens</i> (ieskaitot sporas)	0/100 ml	0/100 ml
Koliformas baktērijas (skaits)	0/100 ml	0/100 ml
Mikroorganismu koloniju skaits (KVV) 22° C	52 /ml	1000/ ml

2. Ķīmiskie rādītāji

Alumīnijs	0,10 mg/l	0,2 mg/l
Amonijs	0,04 -0,10 mg/l	0,50 mg/l
Antimons	< 0,1 µg/l	5,0 µg/l
Arsēns	0,3 µg/l	10 µg/l
Bors	0,2 - 5 mg/l	1,0 mg/l
Bromāti	< 15 µg/l	25 µg/l
Cianīdi	< 10 µg/l	50 µg/l
Duļķainība	0,2 – 0,8 NTU	3 NTU
Dzelzs	0,02 – 0,30 mg/l	0,40 mg/l
Dzīvsudrabs	< 0,2 µg/l	1,0 µg/l
Elektrovadītspēja	235 - 821 µS cm ⁻¹	2500 µS cm ⁻¹ , 20 ° C temperatūrā
Fluorīdi	0,15 – 0,50 mg/l	1,5 mg/l
Garša	Bez būtiskām izmaiņām	Bez būtiskām izmaiņām
Hlorīdi	7 -170 mg/l	250 mg/l
Hroms	< 0,2 µg/l	50 µg/l
Kadmijs	< 0,1 µg/l	5,0 µg/l
Krāsa	Bez būtiskām izmaiņām	Bez būtiskām izmaiņām
Mangāns	0,02 – 0,20 mg/l	0,20 mg/l
Nātrijs	5 – 75 mg/l	200 mg/l
Niķelis	< 0,3 µg/l	20 µg/l
Nitrāti	0,6 - 8,8 mg/l	50 mg/l
Nitrīti	< 0,006 mg/l	0,50 mg/l
Oksidējamība (KMnO ₄)	0,8 - 3,5 mg/l O ₂	8,0 mg/l O ₂
Selēns	< 1,0 µg/l	10 µg/l
Smarža	Bez būtiskām izmaiņām	Bez būtiskām izmaiņām
Sulfāti	11 – 85 mg/l	250 mg/l
Svins	< 0,5 µg/l	10 µg/l
Ūdeņraža jonu koncentrācija	6,5 – 7,7 vienības	6,5 – 9,5 vienības
Varš	< 0,01mg/l	2,0 mg/l

Dzeramā ūdens kvalitātes rādītāji (28.tabula) izvērtēti, vadoties pēc MK 29.04.2003. noteikumu Nr.235 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība” (ar grozījumiem līdz 2008.gada 19.maijam) prasībām.

Dzeramā ūdens kvalitāte gandrīz pilnībā atbilst minēto noteikumu prasībām; tā kopumā atbilst arī Eiropas Padomes 1998.gada 3.novembra direktīvas 98/83/EK Par dzeramā ūdens kvalitāti normatīviem, izņemot dzelzs un mangāna jonu saturu. Tas, tāpat kā lielākajā Latvijas daļā, arī Rīgā ir augstāks nekā direktīvā noteiktais. To nosaka reģiona ģeoloģiski – hidroģeoloģiskie apstākļi.

Kā ikviens raksturlielums, arī pazemes ūdens kvalitāte mainās, turklāt izmaiņas izsauc gan dabiskie procesi, gan tehnogēnie jeb cilvēka darbības faktori. Ķīmiskā sastāva dabiskās izmaiņas nosaka tādi faktori kā atmosfēras nokrišņu daudzums, spiediena maiņas un tml. Šiem faktoriem galvenokārt ir sezonāls raksturs, bet izmaiņu amplitūda parasti nav liela. Turpretī, ķīmiskā sastāva izmaiņas, ko izsauc saimnieciskā darbība, var būt ievērojamas gan pēc intensitātes, gan pēc apjoma. Visbūtiskākais process, kas atstāj iespaidu uz pazemes ūdens kvalitāti, ir tā saucamā piesārņošana, tas ir dažādu savienojumu nokļūšana pazemes ūdeņos. Citi procesi (virszemes ūdeņu infiltrācija, pazemes ūdeņu pārtece no viena horizonta otrā gadījumos, kad ūdens ieguve pārsniedz ūdeni saturošā slāņa dabīgos krājumus, ūdens horizontu daļēja nosusināšana) ir izplatīti lokāli un neatstāj ievērojamu iespaidu uz ūdens kvalitāti Rīgā.

Dzeramā ūdens kvalitāte ir cieši saistīta ar ūdens resursu aizsargātību. Rīgas ūdensapgādē izmantojamo pazemes ūdens horizontu ģeoloģiski – hidroģeoloģiskie apstākļi un iegulumu dziļums ir stipri atšķirīgi. Līdz ar to, arī dabiskās aizsargātības pakāpe ir ļoti dažāda.

Saprotams, ka vislabāk dabiski aizsargāti ir dziļāk iegulošie artēziskie horizonti – Arukilas, Burtnieku, Gaujas, arī Amatas. Ievērojami vājāk aizsargāti ir Pļaviņu un Daugavas horizonti, bet visvājāk dabiski aizsargāti ir kvartāra nogulumos esošie ūdeņi. Veicot pazemes ūdens aizsargātības novērtējumu, ir jāņem vērā tas, ka bez ģeoloģiskā griezuma īpatnībām (vāji filtrējošo nogulumu un iežu biežums virs ūdens horizonta), ļoti svarīgs ir ūdensgūtnes ģeogrāfiskais novietojums (attālums no potenciāli piesārņotām vietām, rūpniecības objektiem un tml.), kā arī agrākā teritorijas izmantošana. Par pazemes ūdens piesārņojumu sīkāk skatīt 5.4.7. un 5.9.nodaļu.

Praktiski visas centralizētās ūdensgūtnes ir izvietotas mežu zonā, kas ieskauj Rīgu; to tuvumā nav (un nekad nav bijis) vērā ņemamu piesārņojuma avotu. Bez tam, centralizētās ūdensgūtnes ir izvietotas pazemes ūdeņu plūsmas augšpusē (skatoties plūsmas virzienā) no Rīgas pilsētas ar tās potenciālajiem piesārņojuma avotiem, industriālajiem objektiem, transporta plūsmu un tml. Līdz ar to centralizētie ūdensapgādes avoti ir daudz labāk nodrošināti pret potenciālā piesārņojuma iekļūšanu ūdeni saturošajos horizontos, salīdzinot ar atsevišķi ierīkotajiem urbumiem. Atsevišķie urbumi (decentralizētā ūdensapgāde) parasti tiek izvietoti patērētāju tiešā tuvumā, tas ir, ir iespējama to atrašanās potenciālā piesārņojuma avotu ietekmes zonā.

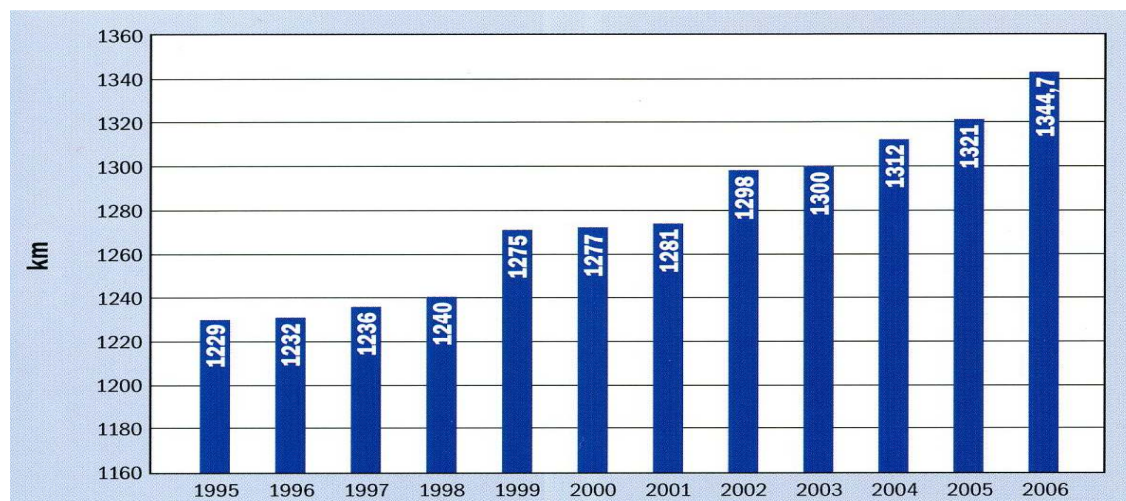
Saistībā ar pazemes ūdens resursu aizsargātību tāpat ļoti svarīgi ir jautājumi par stingrā režīma aizsargjoslas nodrošinājumu ap ūdensgūtnēm, ekspluatācijas urbumu

konstrukciju un to tehniskā izpildījuma kvalitāti. Šajā jomā vislabākais stāvoklis ir pilsētas centralizētajās ūdensgūtnēs, jo šiem jautājumiem nepārtraukti tiek veltīta paaugstināta uzmanība. Turpretī decentralizētajā ūdensapgādē izmantojamo urbumu tehniskais izpildījums ne vienmēr ir augstā līmenī.

Neskatoties uz to, ka dzeramā ūdens avotiem no Lielrīgas RVP un Valsts aģentūras „Sabiedrības veselības aģentūra” Rīgas filiāles puses ar katru gadu tiek veltīts aizvien vairāk uzmanības, decentralizētajā ūdensapgādē izmantojamo urbumu stingrā režīma aizsargjoslas ne vienmēr ir nodrošinātas atbilstoši likumdošanas aktu prasībām, ne vienmēr valdītājs veic nepieciešamās pārbaudes un monitoringu. It īpaši tas attiecas uz urbumiem, kas ierīkoti privātajos zemesgabalos.

5.5.3. Ūdensapgādes tīkli

Ūdensapgādes tīkla kopgarums Rīgā 2006.gada beigās bija 1 344 746 metri. Ūdensvada tīkla garuma izmaiņu dinamika redzama 28.attēlā [dati: SIA „Rīgas ūdens”, 2006]. Tas nodrošina ar dzeramo ūdeni aptuveni 94% rīdzinieku. SIA „Rīgas ūdens” Ūdensvada tīkla dienests apsaimnieko maģistrālos ūdensvadus, sadales tīklus un četrus ūdenstorņus.

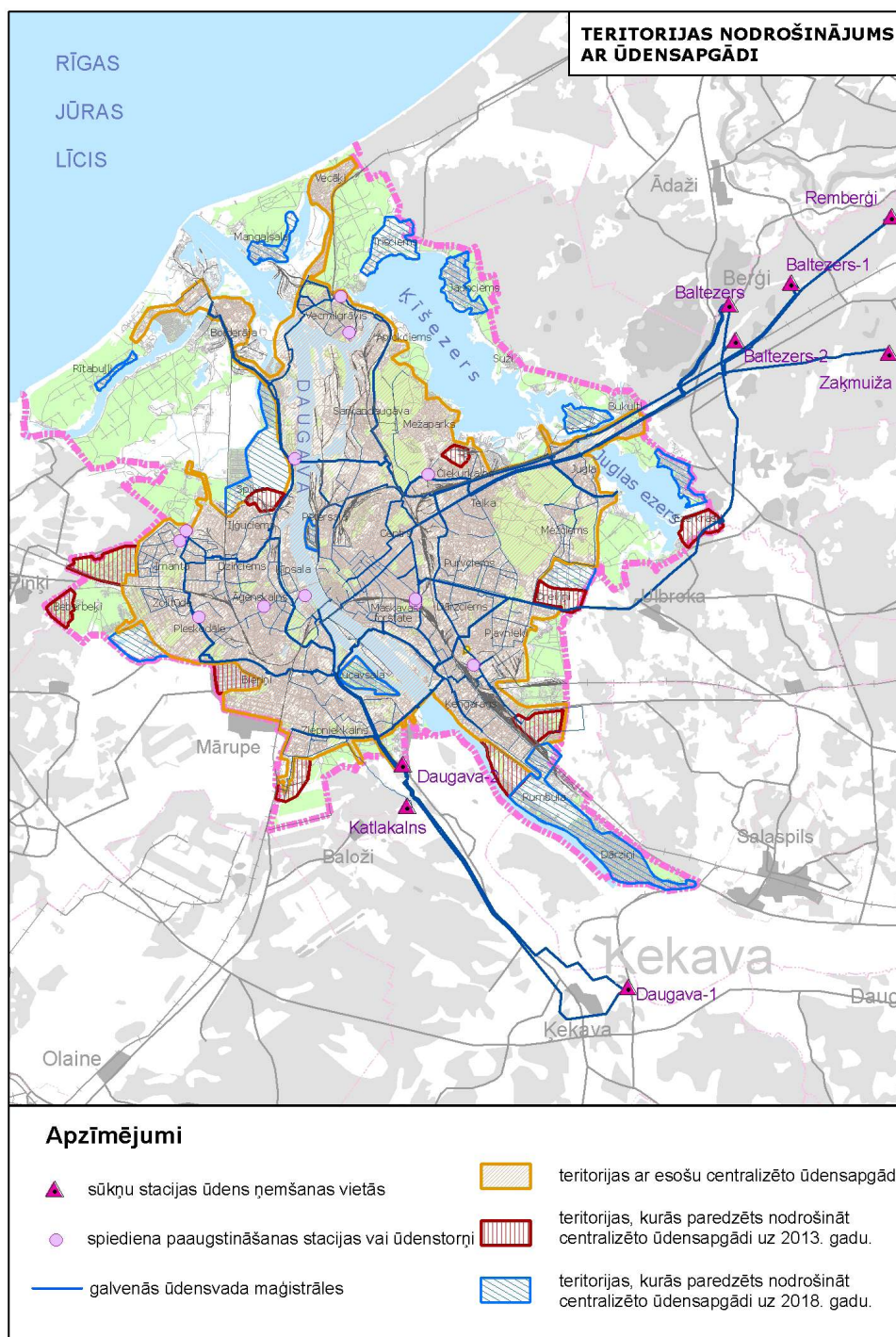

28.attēls. Rīgas ūdensvada garuma izmaiņu dinamika

Atsevišķos Rīgas rajonos vai ēku grupās nepieciešamo spiedienu cauruļvados nodrošina ūdens spiediena paaugstināšanas stacijas. Šobrīd spiediens ūdensvadā pilnībā apmierina rīdzinieku vajadzības.

Rīgas pilsētas ūdensapgādes shēma saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumiem sniegta 29.attēlā.

Ūdensvada tīklā ir iebūvēti apmēram 15 000 dažāda tipa aizbīdņi, ar kuriem remonta vai avārijas gadījumā var atslēgt atsevišķus tīkla posmus; 6 200 pazemes un virszemes tipa hidranti ūdens ņemšanai ugunsgrēku dzēšanai un 6 brīvkrāni ūdens ņemšanai iedzīvotājiem vietās, kur dzīvojamās ēkas nav pieslēgtas pilsētas ūdensvada tīklam. 2006.gada laikā iebūvēti 18,9 km jaunu vadu, tai skaitā, apbūves iecirkņos „Mārupe - 1” un „Vecāķi”; Krasta, Kalnciema, Grostonas un Kaives ielā un citur [avots: SIA „Rīgas ūdens”, 2006].

29.attēls. Esošā un perspektīvā ūdensapgādes shēma

Tajā pašā laikā Rīgas pilsētā ir daudz teritoriju, kas nav pieslēgtas centrālajam ūdensapgādes tīklam. Centralizēta ūdens apgāde nav nodrošināta daudzām savrupmājām Bierīņu, Pleskodāles, Ziepniekkalna, Pļavnieku, Dārzcietā, Dārziņu un citos rajonos. Šādā gadījumā iedzīvotāji parasti izmanto urbumus (akas), pakļaujot sevi zināmam riskam, kas saistīts ar zemu dabisko pazemes ūdens kvalitāti un/vai potenciāli iespējamo piesārņojuma iekļūšanu pazemes ūdens horizontos.

Vairāk kā 90% no ūdens sadales tīkla cauruļvadiem ir no metāla (dzelzs vai tērauda); vairāk kā 45% no tīkla cauruļvadiem pārsniedz normatīvo kalpošanas ilgumu. Cauruļvadu iekšējās korozijas rezultātā uz to sienām veidojas nogulsnes, kas laiku pa laikam atdalās un nonāk ūdenī. SIA „Rīgas ūdens” šai problēmai velta lielu uzmanību; pašlaik notiek šo procesu izpēti darbi [Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018.gadam].

5.5.4. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu nozīme ūdens kvalitātes nodrošināšanā

Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi neradīs būtisku ietekmi uz dzeramā ūdens kvalitāti pilsētā. Tomēr kopumā grozījumu ietekme vērtējama pozitīvi, jo tie precizē un detalizē situāciju, atļautās un aizliegtās darbības, kā arī būvniecības īstenošanas kārtību.

Rīgas centralizētās ūdensgūtnes ir izvietotas ārpus pilsētas robežām un līdz ar to nedz Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzēto darbību realizācija un prasību izpilde, nedz – neizpilde tiešā veidā nevar ietekmēt Rīgas iedzīvotāju absolūti lielākās daļas dzeršanā lietojamā ūdens dabisko kvalitāti, veicināt tā piesārņošanu vai – uzlabot aizsargātības pakāpi. Turpretī, pilsētas teritorijā izvietotajos decentralizētās ūdensapgādes avotos (faktiski – atsevišķos urbumos) ūdens kvalitāte ir tieši atkarīga no tā, cik precīzi tiks ievērotas spēkā esošo likumdošanas aktu prasības, atbildīgo institūciju rīkojumi un norādījumi, ievērota darbu tehnoloģija un ņemti vērā attiecīgo speciālistu ieteikumi.

Tādējādi noteikti pozitīvi ir jāvērtē grozīto Apbūves noteikumu 33.4.punktā noteiktais, ka zemes ierīcības projekts ir jāaskaņo ar Rīgas domes atbildīgo institūciju par vides aizsardzības jautājumiem, ja zemesgabalā atrodas ūdensapgādes dziļurbums, kas dziļāks par 20 metriem.

Par vēl vienu pozitīvu momentu jāuzskata grozīto Apbūves noteikumu 61.3.punkta paplašināšana atbilstoši Aizsargjoslu likumam. Jaunajā redakcijā ir paredzēts nodrošināt aizsargjoslas ap pazemes ūdeņu valsts monitoringa posteņiem un dziļurbumiem. Stingrā režīma aizsargjoslas nodrošināšana ir absolūti nepieciešams nosacījums potenciāli iespējamā pazemes ūdens horizontu piesārņojuma novēršanā.

Tāpat noteikti pozitīvi ir vērtējami grozījumi (116.punkts), kas attiecas uz prasību ģimenes dārziņu teritorijas nomniekiem vai apsaimniekotājam nodrošināt koplietošanas būves ar normatīvajām prasībām atbilstošu ūdensapgādi. Tas nodrošinās kvalitatīvu dzeramā ūdens pieejamību šajos rajonos.

Viena no visakūtākajām dzeramā ūdens kvalitātes problēmām Rīgā ir saistīta ar daļu

artēzisko urbumu (aku), kas dažādu apsvērumu dēļ netiek apsaimniekotas, proti – tās neizmanto pazemes ūdens ieguvei, bet tajā pašā laikā tās nav iekonservētas un/ vai likvidētas. Problēmu saasina tas, ka uz doto brīdi šīs akas faktiski nav apzinātas. Neapsaimniekoto aku problēma nebija apskatīta Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam un tās risinājumi netiek piedāvāti arī šajos grozījumos. Pat izslēdzot potenciāli iespējamu tiešu kaitniecību, ilgstoša ūdensapgādes urbumu dīkstāve nav pieļaujama. Neapsaimniekotie urbumi ir vai nu jālikvidē, vai arī jāiekonservē. Urbumu konservācija nozīmē visu iekārtu (cauruļu, sūkņu, mēraparatūras un tml.) demontāžu, urbuma atsūkņēšanu (tīrīšanu), tā sanitāro apstrādi un atveres aizmetināšanu. Savukārt urbumu likvidācija nozīmē to aiztamponēšanu (aizpildīšanu) ar speciāliem līdzekļiem (dezinficētu smiltis – grants maisījumu filtra intervālā, urbšanas mālu šķīdumu līdz aptuveni 5 m dziļumam no zemes virsmas), kā arī cementa tilta ierīkošanu virs filtra intervāla, koka blīves ievietošanu virs māliem un betonēšanu intervālā no koka blīves līdz zemes virsmai.

Artēziskie urbumi var kļūt par potenciālu pazemes ūdens horizontu piesārņojuma avotu divējādi. Pirmkārt, gadījumos, ja netiek nodrošināta aizsardzība pret virszemes ūdeņu ieplūšanu gar urbuma kolonu (apvalkcaurulēm) un, otrkārt – piesārņojumam pa tiešo iekļūstot urbumā, ja tā atvere nav noslēgta.

Turklāt, ir jāņem vērā tas, ka sūkņu telpas virs šādiem urbumiem neapsaimniekotās teritorijās parasti ir izdemolētas, piegružotas un pakāpeniski pārvēršas par nesankcionētām neliela izmēra, tomēr sadzīves atkritumu izgāztuvēm. Tas kļūst iespējams saistībā ar šādu urbumu pieejamību, stingrā režīma aizsargjoslas iezogojuma bojājumiem, sūkņu telpu slēdžu un durvju uzlaušanu un tml.

Šajā ziņā nedaudz labāka situācija izveidojusies Rīgas brīvdostas teritorijā, kas faktiski ir slēgta un līdz ar to nepiederošām personām iekļūšana tajā ir apgrūtināta vai pat neiespējama. Ir vērts atzīmēt, ka Brīvdostas teritorijā notiek regulāras vides stāvokļa pārbaudes, ko RBO pārvaldes uzdevumā veic specializēta firma. Šo pārbažu gaitā tiek novērtēts (vismaz vizuāli) vispārējais iznomāto teritoriju sakārtotības līmenis. Līdz šim pilnībā pamesti urbumi Brīvdostas teritorijā nav atklāti. Tomēr, kā minēts augstāk, pat nodrošinot stingrā režīma aizsargjoslu ap neizmantotiem urbumiem, pilnībā nevar izslēgt pazemes ūdens horizontu piesārņošanas iespēju.

Apskatītās problēmas risinājumi varētu būt vairāki, tomēr vispirms ir nepieciešama Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras, Rīgas domes atbildīgo institūciju par vides aizsardzības jautājumiem, Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes un Brīvdostas pārvaldes saskaņota rīcība visu neapsaimniekoto urbumu apzināšanā un turpmākās rīcības programmas izstrādē.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību dzeramā ūdens kvalitātes uzlabošanā neīstenošana novedīs pie esošās situācijas saglabāšanās un nedos pozitīvu impulsu tās sakārtošanai un uzlabošanai. Tomēr jaunu ūdensapgādes tīklu neizbūvēšana vietās, kur paredzēta jaunas dzīvojamās apbūves attīstība (Suži), pirms šīs apbūves nodošanas ekspluatācijā, var situāciju iedzīvotāju pieejamības ziņā kvalitatīvam dzeramajam ūdeni pasliktināt.

5.6. Notekūdeņi un to attīrīšana

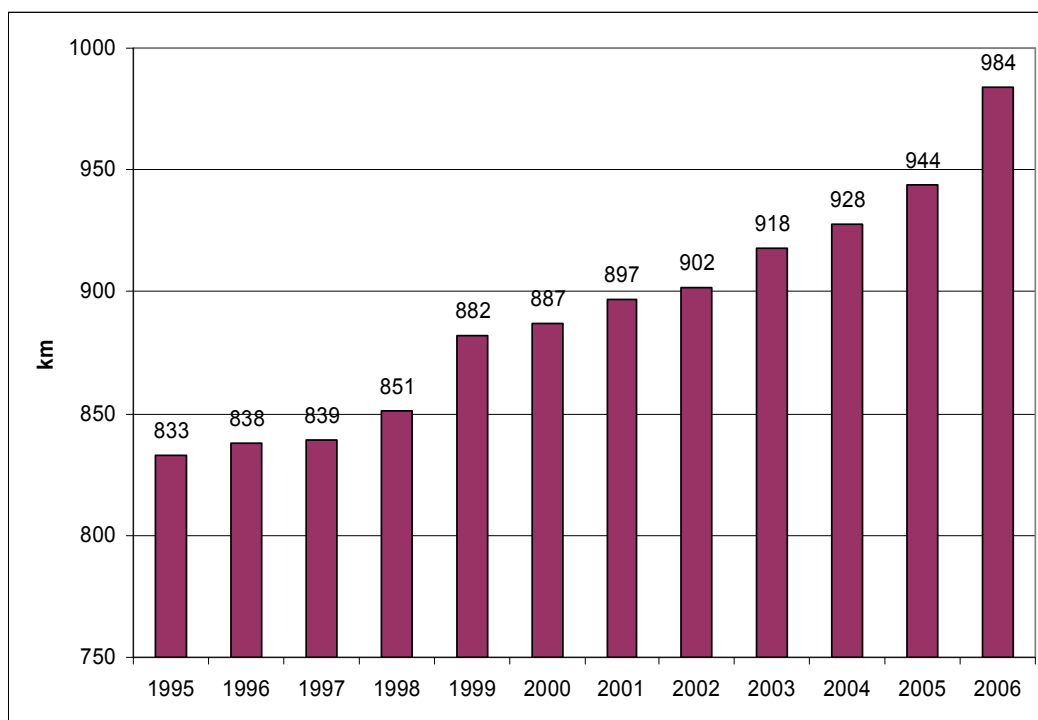
5.6.1. Sadzīves un saimnieciskie notekūdeņi

Reljefs Rīgas pilsētā neļauj visus sadzīves un saimnieciskos notekūdeņus novadīt pašteses ceļā, tādēļ to novadīšanai uz bioloģisko attīrīšanas staciju „Daugavgrīva” kalpo divas galvenās sūkņu stacijas un 57 rajona līmeņa pārsūkņēšanas stacijas. Sadzīves notekūdeņu pārsūkņēšanu nodrošina kanalizācijas tīkla sūkņu staciju dienests (turpmāk - KTSSD), kura pamatuzdevums ir apkalpot un uzturēt darba kārtībā visas sūkņu stacijas un piecas pārslēgšanas kameras.

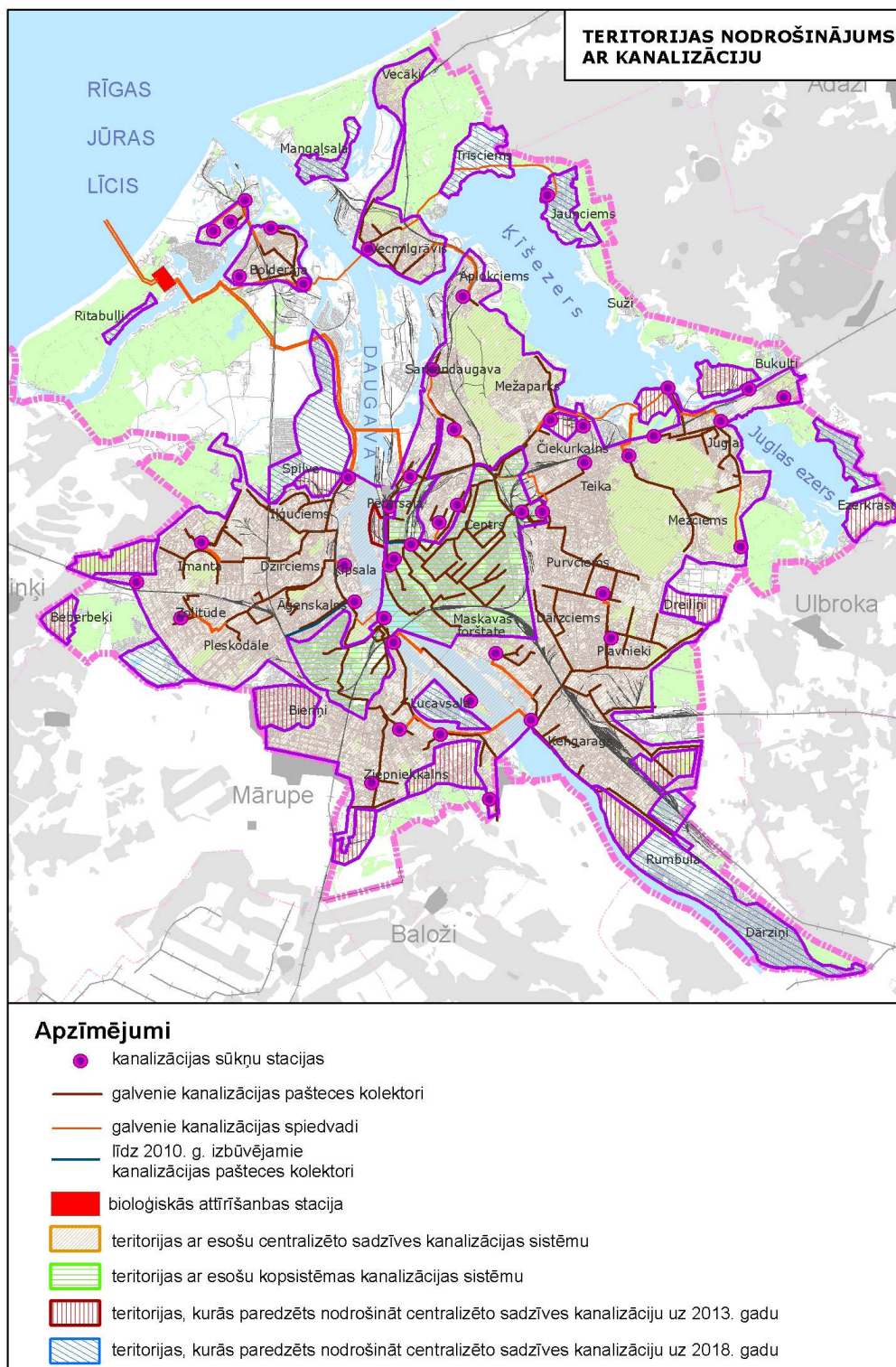
Laika gaitā pārsūkņēšanas staciju skaits aizvien pieaug. Tā, 2004.gadā KTSSD apkalpojamo objektu skaitam nākusi klāt jauna kanalizācijas sūkņu stacija Valtera ielā 3, bet sūkņu stacijas Eksporta ielā 2^b un Brīvības gatvē 417^a – atjaunotas. Bez tam, pamatlīdzekļu atjaunošanas ietvaros notiek mehānisko un elektrisko iekārtu nomaiņa, lai palielinātu to efektivitāti un drošumu; staciju darbu pakāpeniski automatizē.

2006.gadā pārsūkņēti apmēram 97 800 (mēnesī vidēji – 8150) m³ notekūdeņu (SIA „Rīgas ūdens” dati). Kopējo notekūdeņu daudzumu ietekmē lietus notekūdeņu īpatsvars. Ir jāņem vērā, ka atsevišķos īpaši spēcīgu lietusgāzu gadījumos pastiprinātas ūdens pieplūdes rezultātā ir nepieciešams atvērt kanalizācijas sistēmas avārijas izlaidi Voleros.

Kanalizācijas tīkla kopgarums 2006.gada beigās bija 984 232 metri; tas apkalpoja aptuveni 81% no kopējā Rīgas iedzīvotāju skaita (SIA „Rīgas ūdens” dati). Pakāpenisku kanalizācijas tīklu garuma pieaugumu var redzēt 30.attēlā, bet to izvietojuma shēmu saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumiem - 31.attēlā.

30.attēls. Kanalizācijas tīklu kopgarums

31.attēls. Rīgas kanalizācijas tīkla izvietojuma un attīstības kartoshēma

Kanalizācijas tīklā iebūvēto skataku un kameru skaits, kas kalpo kanalizācijas tīkla stāvokļa un darbības pārbaudei, kā arī tīrīšanai, sasniedz 23 870. Pilsētas saimnieciskās kanalizācijas tīklā lielākā daļa cauruļvadu ir no keramikas un dzelzsbetona, ir arī samērā daudz ķieģeļu kolektoru; būvēti tie galvenokārt laika posmā no 1900. līdz 1949.gadam. Atbilstoši Latvijas būvnormatīviem, vairāk nekā 67% no cauruļvadiem jau pārsnieguši noteikto kalpošanas ilgumu [dati: SIA „Rīgas ūdens”].

Pēdējos gados veikta kanalizācijas cauruļvadu renovācija Stabu, Bruņinieku, Ceļinieku, Vesetas un Aldaru ielā, Brīvības gatvē, Jelgavas ielā un citur. Izbūvēti jauni kanalizācijas vadi Elvīras ielā, Anniņmuižas bulvārī, Lubānas un Gunāra Astras ielā. Tomēr kopumā tīkla vispārējā stāvokļa uzlabošanas tempi ir nepietiekami. Daudziem cauruļvadiem ir zems noteces slīpums, nogulsnes izraisa jaudas zudumus un aizsprostojumus. Līdz ar notekūdeņu plūsmas ātruma samazināšanos, palielinās tīklu aizsērēšana.

2004.gadā iztīrīti ~88 km kanalizācijas vadu, tai skaitā 79 km – ar specializētām hidrodinamiskajām skalošanas mašīnām. 2006.gada laikā ar televīzijas iekārtām ir pārbaudīti dažāda diametra kanalizācijas vadi vairāk kā 40 km garumā [dati: SIA „Rīgas ūdens”].

Bioloģiskās attīrīšanas stacija „Daugavgrīva” strādā kopš 1991.gada. 2006.gadā uzņēmums attīrīja ~53 639 tūkstošus m³ notekūdeņu un apstrādāja ~229 tūkstošus m³ mitro nogulšņu. Notekūdeņu attīrīšanas pakāpe vidēji bija 96%, izņemot tādas problemātiskus parametrus, kā slāpekļis un fosfors [dati: SIA „Rīgas ūdens”]. Jautājumu par šo komponentu efektīvāku attīrīšanu pēta zinātniskās un projektēšanas organizācijas, kā arī ekspluatācijas personāls. Ar BAS personāla spēkiem un līdzekļiem ir samontēta:

- pilotiekārta atgriezenisko dūņu recirkulācijai ar nolūku paaugstināt slāpekļa attīrīšanas pakāpi aerācijas baseinos. Pēc šīs iekārtas darba rezultātiem izstrādāts tehniskais uzdevums projektam „Aktīvo dūņu stabilizācija”;
- mobilā pilotiekārta Fe₂(SO₄)₃ dozēšanai, ar nolūku uzlabot fosfora atdalīšanu notekūdeņos. Vēlāk paredzēts izstrādāt tehnisko uzdevumu projektam „Ķīmiskā fosfora atdalīšana”.

Kā blakus produkts primāro nosēdumu un lieko dūņu kondicionēšanas procesā 2006.gadā saražots 3,801 milj. m³ biogāzes [dati: SIA „Rīgas ūdens”].

2006.gadā tika saražoti 25,5 tūkstoši tonnu atūdeņoto dūņu ar vidējo sausas saturu 26%. Pavisam aiztransportētas (iekļaujot arī agrāk sagatavotās) ~39,8 tūkstoši t dūņu. Dūņu sadalījums pa galvenajiem izmantošanas veidiem bija šāds:

- lauksaimniecība – 28 216 t;
- komposta gatavošanai – 1254 t;
- izgāztuvju (galvenokārt Mārupes pagasta sadzīves atkritumu izgāztuves, apkalpo SIA „Meliorators J”) vajadzībām – 7920 t [dati: SIA „Rīgas ūdens”].

Notekūdeņu attīrīšanas stacijas „Daugavgrīva” projektētā ražība, vadoties pēc tā laika standartiem, bija 350 tūkstoši m³ attīrīto notekūdeņu diennaktī. Notekūdeņu attīrīšanas stacijas rehabilitācija un modernizācija ir viens no SIA „Rīgas ūdens” apkārtējās vides uzlabošanas projekta posmiem, kura realizācija uzsākta 1997.gadā.

Visaptverošu rekonstrukcijas darbu nepieciešamību noteica pilsētas centrālās daļas, mikrorajonu un Jūrmalas pilsētas notekūdeņu pieslēgšana attīrīšanas ietaisēm, pagājušā gadsimta astoņdesmitajos gados būvēto dzelzsbetona konstrukciju neapmierinošais tehniskais stāvoklis un iekārtu nolietotā ekspluatācijas gaitā, kā arī nepieciešamība nodrošināt visu Rīgas pilsētas notekūdeņu attīrīšanu atbilstoši starptautiskajām prasībām. Ar notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu ir saistītas vairākas problēmas, kas, neskatoties uz pieliktajām pūlēm un jau paveikto, vēl gaida savu gala risinājumu.

Kā jau minēts, SIA „Rīgas ūdens” apsaimniekotajos kanalizācijas tīklos pieņem un uz BAS „Daugavgrīva” novada ne tikai sadzīves, bet arī ražošanas notekūdeņus. Par ražošanas notekūdeņu pieņemšanu, kvalitāti un citiem nosacījumiem katra juridiska persona (uzņēmums) ir noslēgusi sadarbības līgumu ar SIA „Rīgas ūdens”. Katrā līgumā detalizēti noteikti parametri, kādiem jāatbilst uzņēmumu novadītajiem ražošanas notekūdeņiem Regulāras pārbaudes, lai konstatētu pieņemamo notekūdeņu atbilstību BAS “Daugavgrīva” iespējām, veic SIA „Rīgas ūdens”.

Smakas. Lielākā savākto notekūdeņu daļa ir sadzīves un komunālie notekūdeņi, kam piemīt tipiska noturīga smaka, kas it īpaši jūtama BAS „Daugavgrīva” apkārtnē. Tas negatīvi ietekmē apkārtējo māju iedzīvotāju dzīves kvalitāti, atpūtas un tūrisma attīstības iespējas Daugavgrīvē. SIA „Rīgas ūdens” plāno uzcelt ap šiem objektiem vieglas konstrukcijas kupolveidīgus jumtus, kas samazinātu smaku izplatību. Iedzīvotāji parasti uzskata, ka smakojošās vielas jau nelielā koncentrācijā iedarbojas toksiski. Taču patiesībā smaka kalpo tikai par brīdinājumu, jo vielas koncentrācijā, kas atbilst smakas sliekšnim, parasti nav nedz toksiskas, nedz veselībai kaitīgas.

Dūņu lauki. Attīrīšanas ietaišu rekonstrukcijas projekts sastāv no divām daļām: bioloģiskās attīrīšanas daļas - aerācijas sistēmas - un dūņu apstrādes cikla rekonstrukcijas. Jau 1998.gada augustā notekūdeņu attīrīšanas stacijā „Daugavgrīva” notika aerācijas sistēmas rekonstrukcijas pirmās kārtas nodošana ekspluatācijā, bet 1999.gada septembrī - svinīgi atklāta pilnībā rekonstruētā aerācijas sistēma. Rekonstrukcijas gaitā atjaunotas dzelzsbetona konstrukcijas visos četros aerācijas baseinos, kā arī piegādātas un uzstādītas jaunas iekārtas, kas nodrošina attīrīšanas procesa automatizāciju un kontroli.

Dūņu apstrādes cikla rekonstrukcijas projektā ietilpst:

- jaunu smilšu ķērāju izbūve, kas dos iespēju atbrīvot nākamās attīrīšanas pakāpes no smilšu traucējošās ietekmes;
- metāntanku un siltumapmaiņas telpu rekonstrukcija, kas dos iespēju palielināt biogāzes ražošanu no liekajām aktīvajām dūņām;
- jauna dūņu sablīvēšanas iecirkņa izbūve, kas atbrīvos divus nostādinātājus, tādējādi samazinot suspendēto vielu daudzumu attīrītajā notekūdenī, kā arī uzlabos metāntanku darbību;
- jaunas dūņu atūdeņošanas sistēmas izveide, kas samazinās transportējamo dūņu tilpumu, kā arī uzlabos to īpašības tālākai izmantošanai lauksaimniecībā;
- jaunas fosfora atdalīšanas sistēmas izbūve, kas dos iespēju samazināt fosfora daudzumu izplūdē līdz robežlielumam, kāds noteikts *HELCOM* rekomendācijās.

Projekta pirmo posmu finansēja Zviedrijas un Somijas valdības dāvinājuma formā

(iekārtu piegāde), kā arī valsts – mērķdotāciju formā, Latvijas Vides aizsardzības fonds un SIA „Rīgas ūdens” (būvniecības un montāžas darbi). Otrais posms tiek finansēts no ERAB kredītlīdzekļiem (iekārtu piegāde) un valsts mērķdotācijām, Latvijas Vides aizsardzības fonds un SIA „Rīgas ūdens” līdzekļiem (celtniecības un montāžas darbi). Celtniecības un iekārtu montāžas darbi pamatā pabeigti jau 2000.gadā. Minētā projekta realizācijas rezultātā uzņēmums SIA „Rīgas ūdens” ir devis savu ieguldījumu vides - Daugavas un, līdz ar to - arī Rīgas jūras līča, piesārņojuma samazināšanā.

5.6.2. Lietus notekūdeņu kanalizācija

Rīgā šobrīd lietus notekūdeņi pamatā tiek novadīti:

- koplietošanas kanalizācijas kolektoros;
- lietus notekūdeņu kanalizācijas kolektoros;
- novadgrāvjos;
- mazajās upītēs un/vai citās atklātās ūdenstilpēs.

Kā vispozitīvākais piemērs lietus notekūdeņu savākšanā un attīrīšanā pirms novadīšanas vidē vai pilsētas lietus ūdens kanalizācijas sistēmā jāmin degvielas uzpildes stacijas un naftas bāzes (termināļi). No šo objektu asfaltētajām teritorijām savāktie lietus notekūdeņi vispirms tiek attīrīti lokālajās attīrīšanas ietaisēs. Ietaises parasti darbojas gan kā naftas produktu uztvērējs, gan kā smilšu ķērājs. Attīrīšanas ietaises regulāri tiek tīrītas; parasti tīrīšanu veic specializētas firmas, kas izņēmušas attiecīgu licenci darbībām ar bīstamajiem atkritumiem. Tāpat regulāri tiek veikta naftas produktus absorbējošo elementu (filtru) nomaiņa. Attīrītā notekūdens kvalitāte tiek pārbaudīta regulāri, parasti – reizi ceturksnī. Ņemot kopumā, notekūdens attīrīšanas pakāpe ir pietiekoši augsta.

Labi darbojas relatīvi vecās attīrīšanas ietaises, kas ierīkotas vēl pagājušā gadsimta 70. – 80.-tajos gados celtajās uzpildes stacijās. Ar šādām, relatīvi kvalitatīvām, attīrīšanas ietaisēm, piemēram, ir aprīkotas PVAS „Latvijas Nafta” degvielas uzpildes stacijas (pašreiz tās apsaimnieko SIA „East – West – Transit”). Šeit gan jāatzīmē, ka šāda tipa ietaises aizņem lielu platību un nevar tikt ierīkotas mūsdienīgajās (it īpaši – automatiskajās) stacijās, kas ir pavisam nelielas pēc platības.

Tāpat lietus notekūdens attīrīšanu veic atsevišķi uzņēmumi, kuru A vai B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā ir iekļauti īpaši nosacījumi attiecībā uz lietus notekūdens novadīšanu.

Tomēr jāatzīmē, ka lielākajā skaitā gadījumu lietus notekūdeņi pirms to novadīšanas atklātajos ūdens baseinos netiek attīrīti. It īpaši tas attiecas uz maģistrālajās Rīgas ielās savācamajiem lietus notekūdeņiem.

Pilsētas lietus kanalizācijas tīklos iespējama arī ražošanas notekūdeņu novadīšana. Ja ražošanas notekūdeņi pēc attīrīšanas tiek novadīti pilsētas lietus kanalizācijas tīklos, katram uzņēmumam būtu jāslēdz līgums ar Rīgas domes Satiksmes departamentu, kura pienākumos ietilpst lielākās daļas lietus notekūdeņu kanalizācijas tīklu apsaimniekošana. RD Satiksmes departaments gan līdz šim brīdim nav izstrādājis noteikumus, kā šādi līgumi slēdzami un uz kādiem noteikumiem šādi notekūdeņi

pieņemami. Tādēļ šobrīd izveidojusies situācija, ka neviena puse neveic novadāmo notekūdeņu monitoringu, kā arī nav izvirzīti nekādi nosacījumi to kvalitātei. Jāuzsver, ka savāktie pilsētas lietus notekūdeņi netiek attīrīti, bet gan novadīti vidē (virszemes ūdeņos, parasti Daugavā).

Pilsētas lietus kanalizācijas sistēma ir uzskatāma par ļoti nopietnu Daugavas, mazo upju un citu atklātu ūdenstilpju piesārņotāju, jo nereti lietus ūdeņi savāc piesārņojošās un kaitīgās vielas (piemēram, noskalo naftas produktu izlijumus, aizskalo sniega kausēšanai uz ielām izmantotos sāļus).

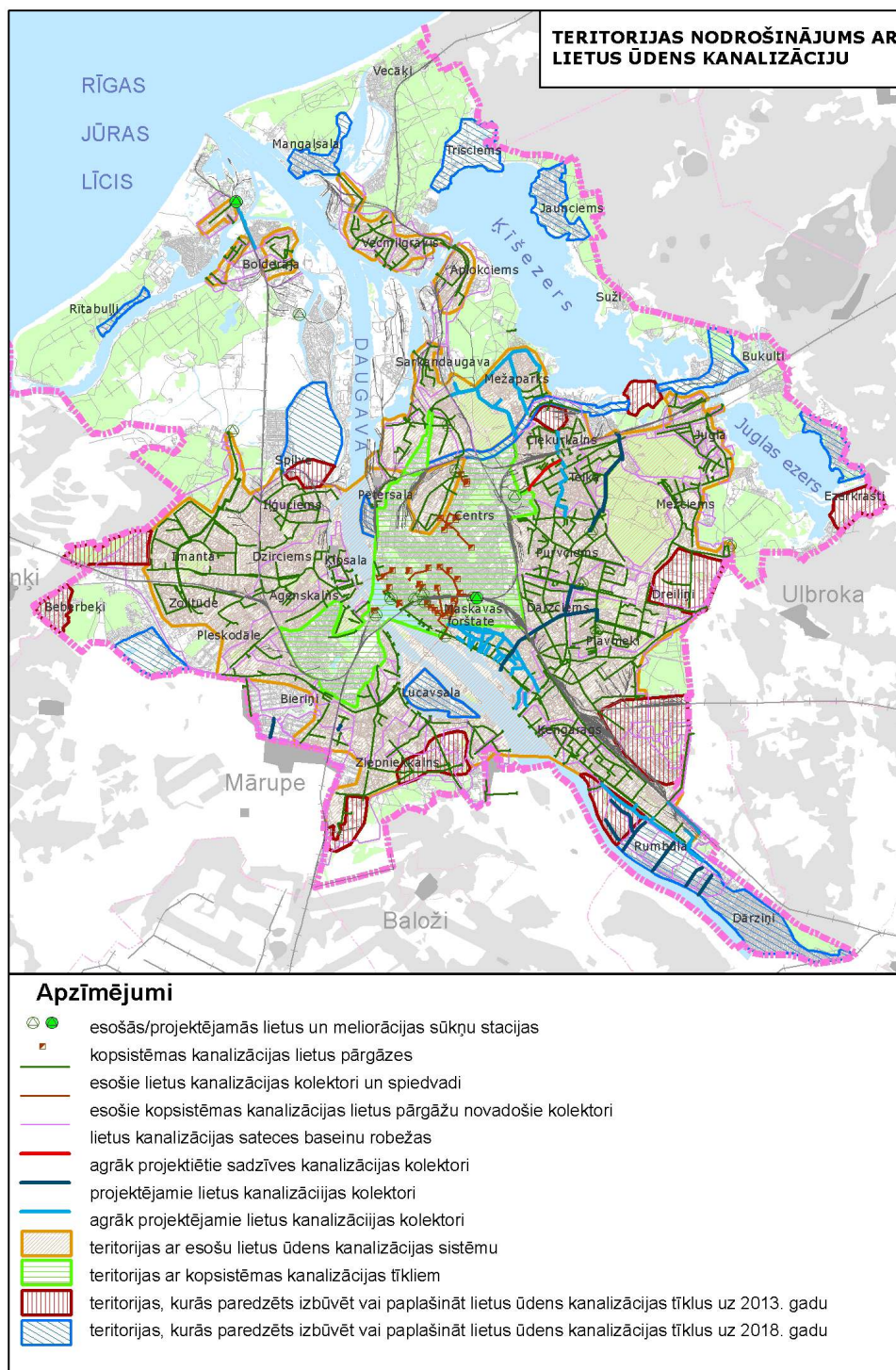
Kopumā, analizējot pašreizējo situāciju, var secināt, ka:

- lietus notekūdeņu kanalizācijas tīkls pārsvarā ir novecojis, bieži vien to kolektoru diametrs ir pārāk mazs, daudzos gadījumos tie ir aizsērējuši;
- nav pilnīgas informācijas par lietus notekūdeņu kolektoru esamību un to izvietojumu;
- nav informācijas par lietus notekūdeņu kanalizācijas sistēmas atsevišķu elementu savstarpējiem saslēgumiem;
- mainoties īpašuma attiecībām pilsētā, būtu jāmainās arī finansējuma avotiem (tajā skaitā, privātīpašniekam būtu jāmaksā par pieslēgumu pie pilsētas kopējā tīkla);
- nepietiekošā finansējuma dēļ lietus notekūdeņu kanalizācija tiek nodrošināta galvenokārt tikai maģistrālajās ielās;
- netiek veikta tīklu plānveidīga apsekošana, lai jau savlaicīgi varētu prognozēt iespējamus bojājumus;
- nenotiek uzturēšanas darbu koordinēšana.

Rīgas pilsētas lietus notekūdeņu kanalizācijas kolektoru izvietojums un to attīstības plāns parādīts saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem parādīts 32.attēlā.

Analizējot no vides aizsardzības viedokļa pašreizējo situāciju lietus notekūdeņu kanalizācijas jomā, jāmin šādas situācijas uzlabošanas prioritātes:

- pieslēgumu un vietu, kur Rīgas pilsētā izvietoti potenciāli bīstami piesārņotāji, apzināšana;
- novadgrāvju sistēmu un piegulošo teritoriju sakārtošana un tīrīšana;
- izplūdes vietu noteikšana un iespēju meklēšana lietus notekūdeņu savākšanai vienkopus, lai varētu izveidot ietaises lietus notekūdeņu attīrīšanai, pirms tie nonāk atklātās ūdenstilpēs.

32.attēls. Lietus notekūdeņu kanalizācijas tīklu izvietojuma un attīstības kartoshēma

5.6.3. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu nozīme notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas nodrošināšanā

Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi neradīs būtisku ietekmi uz notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas nodrošināšanu pilsētā. Tomēr kopumā grozījumu ietekme vērtējama pozitīvi, jo tie precizē un detalizē situāciju, atļautās un aizliegtās darbības, kā arī būvniecības īstenošanas kārtību.

Negatīvi vērtējams fakts, ka joprojām nav atrisināta (tātad – nebūs atrisināta vismaz līdz 2018.gadam) situācija ar lietus notekūdeņu savākšanu, pieņemšanu, apsaimniekošanu un nepieciešamības gadījumā - attīrīšanu, kontroli un kvalitātes monitoringu. Grozījumos paredzēto rīcību lietus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas jomā realizācija var nodrošināt tikai tādas situācijas saglabāšanos, kas ir tuvināti līdzīga esošajai. Tie nevar dot (un arī nedos) pozitīvu impulsu tās sakārtošanai un uzlabošanai.

Vēl jo vairāk, kanalizācijas tīklu neizbūvēšana vietās, kur paredzēta jaunas dzīvojamās apbūves attīstība (Suži), pirms šīs apbūves nodošanas ekspluatācijā, vides stāvokli var tikai pasliktināt. Šādas situācijas nav pieļaujamas.

Kā viens no primārajiem uzdevumiem notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmas uzlabošanai būtu noteikumu, uz kādiem ražošanas notekūdeņi novadāmi lietus kanalizācijā, izstrāde, lai šajā jomā sasniegtu vismaz tādu līmeni, kāds pašreiz ir nodrošināts ražošanas notekūdeņu novadīšanā pilsētas sadzīves kanalizācijas sistēmā. Tas ir īpaši svarīgi, jo lietus notekūdeņi galvenokārt vispār netiek attīrīti. Līdz ar to, var notikt nekontrolēta rūpniecības notekūdeņu, kas parasti ir ievērojami piesārņotāki par lietus notekūdeņiem, noplūde vidē (galvenokārt, Daugavā un, tātad – arī Rīgas jūras līcī).

Ņemot vērā visu iepriekšminēto, jāsecina, ka gadījumā, ja Grozījumi netiktu īstenoti, nav paredzamas būtiskas esošās vides situācijas izmaiņas.

5.7. Atkritumu apsaimniekošana

Rīgas pilsētā atkritumu apsaimniekošana kā pašvaldības regulēta noteikta kārtība ir ieviesta pakāpeniski un nostiprinājusies vairāku gadsimtu gaitā no vienkāršām sanitārām, ugunsdrošības un dzīves telpas organizācijas prasībām līdz pašreizējai.

Šobrīd atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā regulē vairāki normatīvie akti un plānošanas dokumenti, kas izstrādāti atbilstoši ES prasībām. Kā nozīmīgs plānošanas dokuments jāmin Rīgas pilsētas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. - 2012.gadam, kas apstiprināts ar Rīgas domes 2006.gada 21.februāra lēmumu Nr.864.

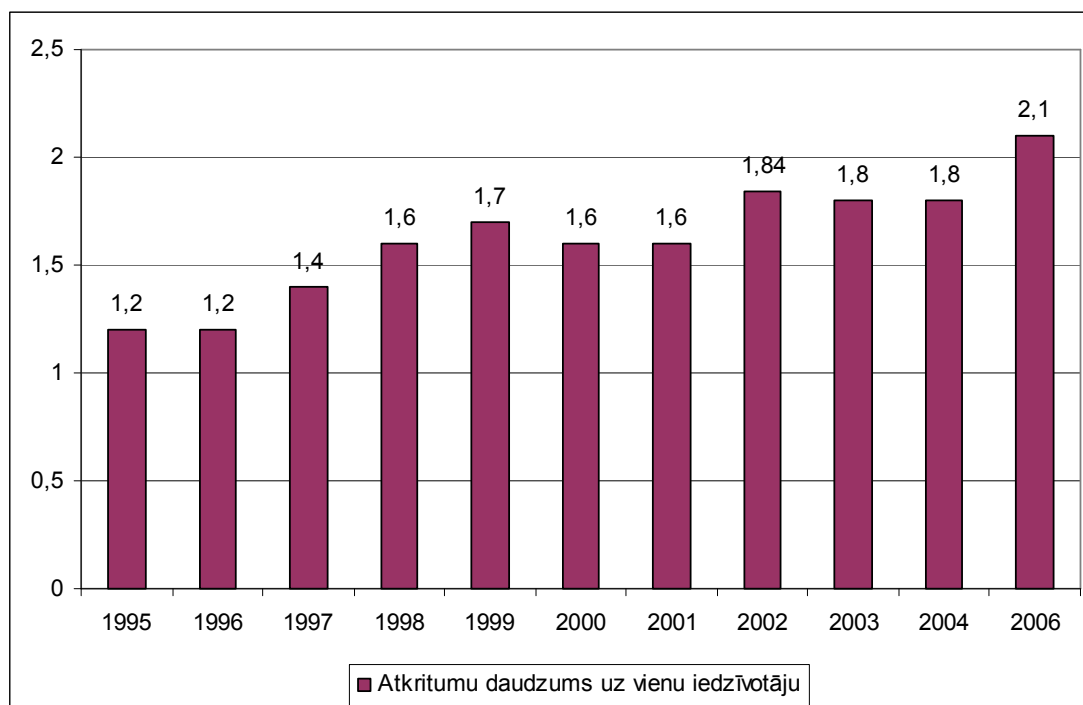
Rīgas pilsētā 2008.gada sākumā dzīvoja reģistrēts 717 371 iedzīvotājs, te darbojas liels daudzums ekonomiski aktīvo uzņēmumu, kas kopumā rada divas galvenās atkritumu grupas – sadzīves atkritumus un bīstamos atkritumus. Nozīmīgu atkritumu masu veido arī pilsētas tūristi un apmeklētāji, ienākošais transports. Vērā ņemamas abas pretēji vērstās tendences – kopējās saražotās sadzīves atkritumu masas palielināšanās un arvien pieaugošā atkritumu šķirošana.

5.7.1. Sadzīves atkritumu daudzums un to noglabāšana

Rīgas pilsētas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. - 2012.gadam nosaka trīs pamata prioritātes atkritumsaimniecības attīstībai Rīgas pilsētā:

- atkritumu daudzuma samazināšana, tos iespējami plaši dalīti vācot un apsaimniekojot;
- atkritumu droša noglabāšana, izvēloties starp divām alternatīvām: jaunas poligona vietas meklēšanas uzsākšana vai atkritumu šķirošanas līnijas un atkritumu dedzināšanas izveide, vai Getliņu poligona paplašināšana;
- atkritumu ražošanas un apsaimniekošanas uzskaites, reģistrācijas un kontroles sistēmas attīstība, ieviešot atkritumu ražotāju reģistru, pilnveidojot uzskaiti un kontroli.

Saražoto sadzīves atkritumu daudzumam uz vienu iedzīvotāju Rīgā ir tendence pakāpeniski pieaugt. Sākot ar 2002.gadu tas bija nostabilizējies 1,8 m³ apjomā, bet 2006.gadā sasniedza jau 2,1 m³ (33.attēls). 2006.gadā kopējais no iedzīvotājiem savāktais sadzīves atkritumu, tai skaitā lielgabarīta atkritumu daudzums bija 898 466 m³ (29.tabula). Masas mērvienībās šie skaitļi tiek pārrēķināti tonnās, reizinot ar koeficientu 0,2. Tātad kopējais sadzīves un lielgabarīta atkritumu daudzums sastādīja 179 693,2 t jeb 0,42 t uz iedzīvotāju 2006.gadā [dati: Rīgas domes Vides departaments].

33.attēls. Saražotais atkritumu daudzums kubikmetros uz vienu Rīgas iedzīvotāju [dati: Rīgas domes Vides departaments]

29.tabula

No namu pārvalžu apkalpotajiem Rīgas iedzīvotājiem savāktie sadzīves atkritumu daudzumi 2006.gadā [dati: namu pārvalžu atskaites]

Rajons	Iedzīvotāju skaits	Savāktais sadzīves atkr. daudz. (m ³)	Savāktais lielgabarīta atkr. daudz. (m ³)	Sadzīves atkr. daudz. uz 1 iedz. (m ³)	Lielgab. atkr. daudz. uz 1 iedz. (m ³)	Kopējais sadzīves un lielgab. atkr. daudz. uz 1 iedz. (m ³)
Centra rajons	6962	12 376	1 120	1,78	0,16	1,94
Kurzemes rajons	90 230	244 608	20 386	2,71	0,22	2,93
Latgales priekšpilsēta	108 668	194 279	5 092	1,79	0,05	2,01
Vidzemes priekšpilsēta	97 980	214 379	15 910	2,18	0,16	2,34
Ziemeļu rajons	51 229	66 372	9 612	1,30	0,19	1,49
Zemgales priekšpilsēta	55 333	88 532	25 800	1,60	0,46	2,06
Kopā:	410 402	820 546	77 920	1,89	0,21	2,12

Rīgas pašvaldība ir atbildīga par tīru vidi pilsētā. Tā organizē un kontrolē ar atkritumu apsaimniekošanu saistītās darbības Rīgas administratīvajā teritorijā saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanas aktos deleģētajām funkcijām.

Rīgas administratīvajā teritorijā atkritumu apsaimniekošanu koordinē Rīgas domes atbildīgās institūcijas par vides aizsardzības jautājumiem, kuras plāno, organizē un kontrolē ar atkritumu apsaimniekošanu saistītās darbības Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā saskaņā ar normatīvajiem aktiem un saistošajiem noteikumiem, kā arī uzrauga atkritumu apsaimniekotājam deleģēto atkritumu apsaimniekošanas pārvaldes uzdevuma izpildi.

Atkritumu apsaimniekotājs:

- slēdz līgumus par atkritumu savākšanu, izvešanu un norēķinu kārtību ar nekustāmā īpašuma īpašniekiem, tiesiskajiem valdītājiem vai apsaimniekotājiem visā Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā;
- nodrošina nešķirotu atkritumu nogādāšanu Rīgas pilsētas atkritumu poligonā „Getliņi”;
- nodrošina dalīto atkritumu vākšanu;
- iegādājas atkritumu tvertnes, nodrošina to identificēšanu, izvietošanu īpašumos tajos faktiski radītajam atkritumu daudzumam, kā arī to uzturēšanu.

Rīgas dome ir noslēgusi līgumus par atkritumu savākšanu un izvešanu ar sešiem atkritumu izvešanas uzņēmumiem, kas tiesīgi darboties Rīgas pilsētā, no kuriem reāli ar to nodarbojas pieci (2008.gada dati):

8. SIA „L&T”.
9. SIA „Nelsens”.
10. SIA „Cleanaway”.
11. SIA „EKO Rīga”.

12. PS „EXTO D”.

Sestais uzņēmums, kuram ir nokārtota nepieciešamā dokumentācija, ir SIA “Eko-Kurzeme”, bet reāli tas ar atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā nenodarbojas. (Rīgas domes Vides departamenta informācija).

Sadzīves atkritumi pilsētā tiek vākti 3 dažādos veidos:

1. Atkritumus nogādājot uz īpaši iekārtotiem atkritumu savākšanas laukumiem.
2. Izmantojot atkritumu tvertnes un maisus.
3. Izmantojot atkritumu vadus.

Atkritumu apsaimniekotāji uzņēmumi slēdz līgumus ar klientiem (pašvaldības dzīvojamā fonda apsaimniekotājiem, privātīpašniekiem, juridiskām personām) par viņu valdījumā vai īpašumā esošās teritorijās saražoto atkritumu savākšanu un izvešanu. Atkritumu apsaimniekotāja pienākums ir apgādāt klientus ar atkritumu tvertnēm pietiekamā daudzumā, kā arī nodrošināt atkritumu regulāru izvešanu no atkritumu tvertņu laukumiem un atkritumu vadiem daudzdzīvokļu mājās. Atkritumi, kurus iedzīvotāji ievieto tieši specializētajā transportā (atkritumu savākšana ar bezkonteineru metodi), jāsavāc saskaņā ar apstiprinātu, iedzīvotājiem zināmu, atkritumu izvešanas grafiku. Atkritumi jāizved ne retāk kā reizi nedēļā. Atkritumu apsaimniekotājam, lai nodrošinātu uzraudzību pār pārvaldes uzdevumu izpildi, ir pienākums:

- nodrošināt iespēju Rīgas domes atbildīgajai institūcijai par vides aizsardzības jautājumiem operatīvi saņemt informāciju par izstrādātajiem atkritumu savākšanas specializētā transportlīdzekļa maršrutiem un izmaiņām tajos;
- saskaņot ar Rīgas domes atbildīgajai institūcijai par vides aizsardzības jautājumiem atkritumu savākšanas veidu;
- iesniegt Rīgas domes atbildīgajai institūcijai pārskatu par iepriekšējā mēnesī savāktajiem atkritumu veidiem un to daudzumu līdz nākošā mēneša 10.datumam.

Savāktos sadzīves atkritumus izved noglabāšanai Getliņu sadzīves atkritumu poligonā, kas ir vienīgā sankcionētā savākto sadzīves atkritumu noglabāšanas vieta Rīgā.

Atkritumu poligonā bioloģiski noārdāmo atkritumu sadalīšanās rezultātā izdalītā atkritumu gāze (metāns ar dažu citu gāzveida vielu piemaisījumiem) tiek savākta SIA „Getliņi Eko” slēgtajā izgāztuves daļā un jaunajās apglabāšanas šūnās. Savāktā gāze tiek izmantota uzņēmuma vajadzībām.

Getliņos 2006.gadā visvairāk tika ievesti nešķirotie sadzīves atkritumi – 313 404,51 t, vēl tika ievests 12 713,93 t bioloģiski noārdāmo atkritumu, 5281,95 t lielgabarīta atkritumu, bet pārējo daļu sastāda ielu tīrīšanas atkritumi un būvgruži. Kopā Getliņos 2006.gadā ievesti 1 716 365 kubikmetri (343 273 t atkritumu) [dati: Rīgas domes Vides departamenta Atkritumu saimniecības nodaļa].

Ikvienas fiziskās vai juridiskās personas pienākums ir maksāt par atkritumu apsaimniekošanu. Rīgā maksu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, izņemot pārstrādi, nosaka Rīgas pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulators. Maksu par

sadzīves atkritumu savākšanu un izvešanu iekasē no atkritumu radītājiem – fiziskajām vai juridiskajām personām (neatkarīgi no īpašuma formas, darbības profila un izvedamo atkritumu daudzuma) atkritumu apsaimniekotājas organizācijas. Kārtība, kādā izdarāmi maksājumi par atkritumu saimniecībā sniegtajiem pakalpojumiem, tiek noteikta saskaņā ar Rīgas domes lēmumiem.

5.7.2. Atkritumu savākšana un šķirošana

Ikviens sabiedrības loceklis ik dienu rada kādu noteiktu daudzumu atkritumu, tādēļ visa sabiedrība atbildīga par dzīvotspējīgas vides saglabāšanu sev un nākamajām paaudzēm, un tas ir paveicams, no kopējā atkritumu daudzuma šķirojot izlietoto un otrreiz pārstrādājamo iepakojumu. Iegūstot otrreizējās izejvielas no atkritumiem, tiek taupīti dabas resursi un samazinās noglabāto atkritumu daudzums atkritumu poligonos.

Ikvienu Rīgas pilsētas pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāju, iestādes un komersanta pienākums ir iekļauties pašvaldības organizētajā atkritumu savākšanas sistēmā, savācot un šķirojot radītos atkritumus.

Ekonomiskie rādītāji Latvijā vēl atpaliek no attīstītākajām Eiropas Savienības zemēm, mazāks ir arī saražoto atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju. Apskatāmajā perspektīvā Rīgā saražotais sadzīves atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju tuvosies vidējam Eiropā.

Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi savās attīstības prognozēs atzīst, ka to plānus izvērst konteineru skaitu pilsētā dalītai atkritumu vākšanai bremzē iedzīvotāju pasīva iesaiste atkritumu šķirošanā. Tomēr šāds attīstības scenārijs neļaus Rīgas pilsētai iekļauties Eiropas Savienības direktīvu un atbilstošo Latvijas normatīvo aktu noteiktajās prasībās. Tāpēc Rīgas pilsētas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. - 2012.gadam īstermiņa perspektīvā paredz vairāku līmeņu konkrētas aktivitātes un pasākumus (skat. 30.tabulu).

30.tabula

Atkritumu šķirošanas veicināšanas aktivitātes un pasākumi

Realizācijas līmenis	Aktivitātes un pasākumi
Pilsētas līmenī	Informācijas apkopošana, iedzīvotāju informēšana un izglītošana par atkritumu šķirošanas iespējām un nepieciešamību
Atkritumu apsaimniekotāji un starpniekorganizācijas iepakojuma apsaimniekošanā	Iespēju radišana dalītai atkritumu novietošanai atsevišķos konteineros, atkritumu ražotāju informēšana un izglītošana. Iepakojuma atkritumu apsaimniekošanas būtiska paplašināšana, aptverot mazos uzņēmumus un iedzīvotājus. Atkritumu ražotāju informēšana un izglītošana. Iepakojuma materiālu pārstrādes veicināšana un investīcijas iepakojuma savākšanā un pārstrādē.
Atkritumu ražotāji	Tiek prognozēta apzināta atkritumu šķirošana māsaimniecībās vismaz pamata kompetenšu līmenī (nodalot plastmasas, papīru, stiklu, būvgružus). Apzināta maksāšanas sistēma par saņemto pakalpojumu.

Lielākā Rīgas iedzīvotāju daļa ir nodrošināta ar 0,24 m³, 0,66 m³, 0,88 m³, 0,90 m³ un 1,1 m³ konteineriem sadzīves atkritumu savākšanai. Atkritumu savākšanas sistēmu bez atkritumu konteineriem izmanto tikai Centra rajonā un atsevišķās vietās Zemgales priekšpilsētā (pēc RD Vides departamenta informācijas). Sistēma bez atkritumu konteineriem nepieļauj atkritumu šķirošanu, tādēļ tā būtu ar laiku atceļama pilnībā.

Ar katru gadu Rīgas pilsētā arvien lielāka nozīme tiek piešķirta dalītai atkritumu savākšanai. No kopējās atkritumu plūsmas tiek atdalīts stikls, plastmasa un papīrs. Uzņēmumi dalīto atkritumu savākšanu realizē centralizēti, brīvprātīgi iesaistoties izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas programmā, un veicot to galvenokārt sadarbībā ar SIA „Zaļā josta” vai SIA „Zaļais punkts”.

Rīgas pilsētā ir izvietotas 3171 SIA „L&T” un SIA „Nelsens” sadzīves atkritumu tvertnes otrreizējo izejvielu - stikla, plastmasas un papīra-kartona savākšanai. Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansētā projekta „Dalītās atkritumu vākšanas punktu izveide” ietvaros 2008.gadā ir izveidoti 58 jauni dalītās atkritumu vākšanas punkti Rīgas pilsētā, tādējādi veicinot sadzīves atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstību, uzlabojot vides infrastruktūras kvalitāti un samazinot vides piesārņojumu ar sadzīves atkritumiem.

Lielākajā daļā Rīgas atkritumu savākšanas vietu nav izvietoti visi konteineri, bet ir konteiners atsevišķam atkritumu veidam. Rīgas pilsētā saražoto šķirojamo atkritumu morfoloģiskais sastāvs 2006.gadā redzams 31.tabulā. Pilnīgi atsevišķi ievērojamos apjomos tiek savākti būvgruži. Tomēr kopumā dalītās atkritumu savākšanas sistēmas ieviešana notiek ļoti lēni.

31.tabula

Atšķiroto atkritumu daudzumi (tonnās) Rīgā 2006.gadā

Atkritumu veids	1.cet.	2.cet.	3.cet.	4.cet.	Kopā
Stikls	124,5	138,1	221,4	147,7	631,7
Papīrs, kartons	4 372,3	4 494,3	4 880,4	5 165,1	18 912,1
PET	43,6	43,9	58,6	30,9	177,0
Plastmasa	651,6	593,7	627,3	743,8	2 616,4

Šķiroto atkritumu savākšanas vietas ir pieejamas publiskajā portālā www.atkritumi.lv, kā arī SIA “L&T” mājas lapā, kur, attiecīgi izvēloties nepieciešamo atkritumu veidu, var atrast adreses, kur vistuvāk izvietoti šķiroto atkritumu konteineri un pieņemšanas punkti, t.sk., bīstamo atkritumu nodošanas vietas.

32.tabulā redzami galvenie Rīgas uzņēmumi, kas šobrīd pilsētā nodarbojas ar atkritumu šķirošanu un pārstrādi, savukārt, 33.tabula sniedz priekšstatu par atsevišķu Rīgas komersantu savāktajiem šķiroto atkritumu daudzumiem pa atkritumu veidiem 2006.gadā.

Atkritumu šķirošanas, pirmapstrādes un pārstrādes galvenie uzņēmumi Rīgas pilsētā

Nr. p.k.	Uzņēmums	Atkritumu veids	Adrese
1.	SIA „RIORKS”	Makulatūra, plastmasa	Krustpils iela 8
2.	SIA „Gofre Baltija”	Makulatūra	Krustpils iela 149a
3.	SIA „Juglas papīrs”		Nautrēnu iela 12
4.	SIA „EKO REVERS”	Makulatūra, plastmasa, stikls, elektronika, riepas	Nautrēnu iela 12
5.	SIA „L&T”	Makulatūra, plastmasa, stikls, metāllūžņi, “zaļie” un liелgabarīta atkritumi	Vietalvas iela 5, Beberbeķu iela 39
6.	SIA „Nelsens”	Makulatūra, plastmasa, stikls, būvgruži, “zaļie” un liелgabarīta atkritumi	Spilvas iela 10a
7.	SIA „JS&J ūdensmeistars”	Būvgruži	Rāmuļu iela 1
8.	SIA „Rīdzene”		Rāmuļu iela 3b
9.	SIA „BAO”	Bīstamie atkritumi, elektronika	Jelgavas iela 36
10.	SIA „Lautus”	Medicīniskie atkritumi	A. Čaka ielā 147
11.	SIA „Ragn-Sells”	Stikls, plastmasa, makulatūra, metāllūžņi, “zaļie” un liелgabarīta atkritumi	Margrietas iela 16-6
12.	A/S „Grīziņkalns”	Stikls	Narvas iela 2
13.	SIA „Eko Rīga”	Plastmasa, makulatūra, “zaļie” un liелgabarīta atkritumi, būvgruži	Ganību dambis 31
14.	SIA „Pak Demiks”	Plastmasa	Kurzemes pr. 3
15.	SIA „MKK”	Plastmasa	Sniķeres iela 21/23
16.	SIA „Būvgružu pārstrāde”	Būvgruži	Granīta iela 14
17.	SIA „Ljana”		Vagonu iela 17
18.	SIA „RSC”		Granīta iela 13
19.	SIA „RMT”	“Zaļie” un liелgabarīta atkritumi, būvgruži	Kravas iela 7-1
20.	SIA „Abari”		Mārupe, Daugavas iela 1, k.2
21.	SIA „Lemaks”	Metāllūžņi	Jelgavas iela 26
22.	SIA „Konti”		Mazā Bukultu iela 10a
23.	SIA „Hanse-Schrott-Riga GmbH”		Lielā iela 69
24.	SIA „Kuusakoski”		Krustpils iela 6
25.	SIA „BIMetal”		Ventspils iela 63b
26.	SIA „Lapa-Z”	“Zaļie” un liелgabarīta atkritumi	Zasulauka iela 13
27.	SIA „Vides faktors”		Granīta iela 26

Atsevišķu komersantu savāktie sašķiroto atkritumu daudzumi (tonnās) 2006.gadā
[dati: Rīgas domes Vides departaments]

Komersants	1.cet.	2.cet.	3.cet.	4.cet.	Kopā
SIA „L&T”					
- papīrs, kartons	2 447,1	2 484,4	2 632,0	2 969,0	10 533,0
- plastmasa	252,4	260,9	264,6	261,0	1 039,0
- PET iepakojums	24,1	32,5	54,0	28,4	139,0
- stikls	73,1	86,3	101,6	80,3	341,3
SIA „Nelsens”					
- papīrs, kartons	456,7	690,3	585,0	647,6	2 379,6
- plastmasa	60,6	64,2	100,8	111,5	337,1
- PET iepakojums	13,3	9,3	2,4	-	25,1
- stikls	44,1	44,4	80,4	27,9	197,4
P/S „Exto D”					
- papīrs, kartons	621,0	539,0	726,0	623,0	2 509,0
- plastmasa	26,0	21,0	36,0	25,0	108,0
- PET iepakojums	-	-	-	-	-
- stikls	-	-	-	-	-
SIA „CLEANAWAY”					
- papīrs, kartons	-	-	23,8	23,8	47,6
- plastmasa	-	-	14,7	14,7	29,4
- PET iepakojums	-	-	-	-	-
- stikls	-	-	32,1	32,1	64,2
SIA „Eko Rīga”					
- papīrs, kartons	8,1	13,8	9,3	20,4	51,6
- plastmasa	12,6	3,5	8,4	2,4	26,9
SIA „Riork”					
- papīrs, kartons	820,2	754,0	891,8	867,0	3 333,1
- plastmasa	28,5	35,0	48,1	56,1	167,7
- PET iepakojums	6,2	2,1	2,2	2,5	12,8
- metāllūžņi	48,4	43,4	55,3	29,2	176,3
SIA „Alen”					
- kartons	12,5	12,5	12,5	12,5	50,2
- plastmasa	1,1	1,2	1,2	1,2	4,7
- stikls	7,3	7,4	7,3	7,4	29,8
- PET	-	-	-	-	-
- metāllūžņi	7,0	7,0	7,0	7,0	28,0
SIA „Formika”					
- plastmasa	62,6	47,0	15,9	34,7	160,2
A/S „BAO”					
- nolietotās autoriepas	19	123	67	25	234
SIA „Pak Demiks”					
- plastmasa	138,6	121,2	175,0	156,6	591,4
SIA „APML”					
- plastmasa	69,2	39,7	10,7	80,6	200,2
- kartons	6,7	0,3	-	1,8	8,8
- koks (paletes)	0,8	0,1	-	26,7	27,6

Rīgas pilsētā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pilnveidošanai jāparedz plašāka iedzīvotāju informēšana par apkārtējās vides aizsardzības pasākumiem. Jāpanāk, lai iedzīvotāji aktīvāk iesaistītos apkārtējās vides sakopšanā, ievērotu normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Paralēli Rīgas pilsētā izvietoto sadzīves atkritumu tvertņu daudzuma palielināšanai to dalītai vākšanai, ir jāizglīto iedzīvotāji vides aizsardzības jomā. Namu apsaimniekotājiem vairāk uzmanība jāvelta savu darbinieku (sētnieku) informēšanai, jo tieši viņi ir tie, kas nodrošina atgriezenisko saikni starp iedzīvotājiem un namu apsaimniekotājiem. Sadzīves atkritumu šķirošana ir nākotnes prioritāte, tikai ar šādu

metodi iespējams nodrošināt noglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu sadzīves atkritumu poligonā.

5.7.3. Bīstamie atkritumi

Sadzīves bīstamie atkritumi veido aptuveni 1% no kopējā sadzīves atkritumu daudzuma. Saskaņā ar likumdošanas aktu prasībām, Rīgas pilsētas pašvaldības kompetencē ir organizēt sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, par pārējo bīstamo atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu un koordinēšanu atbild valsts. Rīgas pilsētas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. - 2012.gadam, kas apstiprināts ar Rīgas domes 2006.gada 21.februāra lēmumu Nr.864, identificē arī sadarbības problēmu starp Vides ministriju un Rīgas domi sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas sakārtošanā. Bīstamie atkritumi rodas arī ražošanas procesos un medicīnā.

Tā kā valsts līmenī nav atrasts risinājums bīstamo atkritumu savākšanas stacijas izveidei, tiek kavēta pienācīga bīstamo atkritumu apsaimniekošana. Tā rezultātā, piemēram, ražošanas uzņēmumos joprojām glabājas daudz bīstamo atkritumu. 2001.gadā tika novērtēta iespējamā šādu projektējamo staciju ietekme uz vidi divām potenciālajām vietām: Granīta ielā 16 un Rītausmas ielā 16. Rezultātā no divām alternatīvām bīstamo atkritumu savākšanas stacijas izveidei nav ieteikta neviena, šis jautājums joprojām nav zaudējis aktualitāti, taču šādas stacijas būvniecība tuvākajā laikā Rīgas pilsētā netiek plānota.

Sadzīves bīstamos atkritumus pieņem uzņēmumi - SIA "BAO" (dažādus), SIA "Eko Osta" (naftas produktus, izlietotās eļļas), SIA "L&T" (dažādus), SIA „Marta” (naftas produktus, izlietotās eļļas), SIA „Zaļā nafta (nolietotos akumulatorus, luminiscentās lampas), SIA „Lautus” (veselības aprūpes atkritumus, luminiscentās lampas), SIA „Corvus Co” (izlietotos eļļas filtrus, nolietotos akumulatorus).

Rīgā ir trīs elektrisko un elektronisko ierīču atkritumu pieņemšanas vietas pie tirdzniecības centriem „Alfa”, „Spice” un „Mols”. Rīgas pilsētas iedzīvotājiem ir iespēja bez maksas sadzīvē radušos bīstamos atkritumus novietot 5 specializētos punktos vai konteineros. Savākšanas punkti izveidoti pie četrām gāzes uzpildes stacijām: Dunties ielā 13, Daugavgrīvas ielā 31, Vienības gatvē 115A un Ciema ielā 3, viens pie Getliņu poligona – šķirotu atkritumu savākšanas laukumā. Specializētie konteineri ir slēdzami, aprīkoti ar ventilācijas sistēmu un tajā ir nodalījumi sekojošu bīstamo atkritumu izvietošanai: dzīvsudraba atkritumiem, luminiscentām spuldzēm, izlietotām baterijām, nederīgiem ārstniecības preparātiem, laku un krāsu atkritumiem, organiskiem šķīdinātājiem un printeru, kopētāju izlietotajām kasetēm.

2006.gadā no vietām pie gāzes uzpildes stacijām savākts 1500 kg bīstamo sadzīves atkritumu, bet 2007.gadā savākts jau 3945 kg sadzīves bīstamo atkritumu. Rīgas Vides aizsardzības fonds specializēto sadzīves bīstamo atkritumu konteineru uzstādīšanai 2008.gadam piešķīris Ls 5000, 2009.gadam paredzēti Ls 33 021, bet 2010.gada prognoze ir šim mērķim piešķirt Ls 48 207 (RDVD dati). Ražošanas uzņēmumu radīto bīstamo atkritumu veidu un daudzumu uzskaitē tiek stingri kontrolēta un to regulē MK 23.07.2002. noteikumi Nr.319 „Bīstamo atkritumu uzskaites, identifikācijas, uzglabāšanas, iepakošanas, marķēšanas un pārvadājumu

uzskaites kārtība” (ar grozījumiem MK 13.09.2005. noteikumos Nr.705).

5.7.4. “Zaļo” atkritumu saimniecība Rīgas pilsētā

Saskaņā ar Rīgas Vides stratēģijas rīcības programmu 2002. – 2010.gadam, Rīgas pilsētā ir paredzēts izveidot pa vienam kompostēšanas laukumam zaļajiem atkritumiem katrā Daugavas pusē. Lielākie zaļo atkritumu apsaimniekotāji pilsētā ir Rīgas pašvaldības aģentūra „Rīgas dārzi un parki”, Komunālā departamenta Kapsētu pārvalde un namu pārvaldes.

Saskaņā ar „Rīgas pilsētas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas plānu 2006. - 2012.gadam” Rīgas pilsētas zaļo zonu jeb apstādījumu un dabas teritorijas aizņem 11 252 ha, kas ir 36,6% no visas pilsētas teritorijas. Tās ir pašvaldības, dažādu privāto īpašnieku, kooperatīvo un sabiedrisko organizāciju īpašumā vai lietošanā. Lielāko zaļo atkritumu masu Rīgas dārzos un parkos un stādījumos veido nopļautā zāle un rudenī kritušās lapas, to apsaimniekošanā Rīgas pašvaldības aģentūrai „Rīgas dārzi un parki” ir uzkrāta ievērojama pieredze. Rīgas pilsētā katru gadu veidojas apmēram 150 000 m³ zaļo atkritumu, bet pamatojoties uz Vides departamenta rīcībā esošo informāciju, 2007.gadā centralizēti tika apsaimniekoti tikai 73 845 m³.

„Rīgas dārzi un parki” savāktos zaļos atkritumus šobrīd kompostē uz vietas dārzos un parkos šim mērķim atvēlētā teritorijā. Kompostu laukumi ir iekārtoti Grīziņkalnā, Viesturdārzā, Uzvaras parkā, Ebreju kapos, Maskavas dārzā, Nordeķu parkā un Lielajos kapos. 2006.gadā „Rīgas dārzi un parki” komposta veidošanai izmantoja 8500 m³ zaļo atkritumu. Atsaucoties uz uzņēmuma darbinieku sniegto informāciju, iepriekš minētais zaļo atkritumu apjoms pa gadiem būtiski nemainās.

Zaļo atkritumu kompostēšana namu pārvalžu teritorijās notiek tikai atsevišķās vietās. Piemēram, Kurzemes rajonā Beberbeķos ir izveidots speciāls kompostēšanas laukums, kurā 2006.gadā savākti 4860 m³ zaļo atkritumu.

Ievērojams daudzums zaļo atkritumu veidojas Rīgas pilsētas kapos. 2007.gadā pilsētas kapos savākti 44 925 m³ zaļo atkritumu. Zaļos atkritumus no pilsētas kapsētām SIA „L&T” un SIA „Nelsens” izved uz Getliņu atkritumu poligonu. SIA „Nelsens” 2007.gadā savāca 15 560 m³ zaļo atkritumu, kas tika nogādāti Getliņu poligonā.

Rīgas domes Vides departaments 2002.gadā projektam „Centralizēto zaļo atkritumu kompostēšanas laukuma izveidošana” saņēma Rīgas Vides aizsardzības fonda (RVAF) atbalstu, un līdz 11.10.2005. notika kompostēšanas laukuma vietas izvēle un saskaņošana. Izvēlētajai vietai Rītausmas ielā 25 (kadastra Nr. 0100 107 2341). 06.06.2007. sagatavots projekta darba uzdevums un 14.11.2007. noslēgts līgums ar SIA „Kapitāls PCP” par tehniskā projekta izstrādi. Kopējās iepriekš minētā projekta izmaksas plānotas apmēram Ls 360 000 apjomā.

2009.gada 27.janvārī Rīgas dome nolēma noraidīt būvniecības ieceri „Centralizēto zaļo atkritumu kompostēšanas laukuma izveidošana” (27.01.2009. Rīgas domes sēdes protokols Nr.120). Lai steidzamā kārtā risinātu jautājumu par centralizētu zaļo atkritumu apsaimniekošanu, Rīgas domes Vides departaments ir vienojies ar

SIA „Rīgas ūdens”, ka turpmākai, centralizētai Rīgas pilsētas zaļo atkritumu kompostēšanai tiks izmantoti dūņu lauki Rīgas rajona Babītes pagasta Vārnu kroga teritorijā.

5.7.5. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018. gadam grozījumu nozīme atkritumu saimniecības uzlabošanā

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grafiskās daļas grozījumu īstenošana, ņemot vērā to veidu (zemes plānotā (atļautā) izmantošana, stāvu skaits, aizsargjoslas), izvietojumu (izklīdēti pa visu pilsētas teritoriju), platības (katra atsevišķā grozījuma platība lielākoties ir salīdzinoši neliela uz pilsētas kopējā fona), perspektīvā nevar būtiski ietekmēt situāciju pilsētā atkritumu apsaimniekošanas jomā. Tomēr grozītie Apbūves noteikumi var dot pozitīvu ieguldījumu atkritumu šķirošanas sistēmas nostiprināšanā.

Grozītie Apbūves noteikumi izdala atsevišķu sadaļu „Atkritumu tvertņu novietnes un atkritumu savākšanas laukumi”, kur konkrēti nosaka, ka, projektējot būvi, zemesgabalā vienlaicīgi plāno sadzīves atkritumu apsaimniekošanu. Tas nozīmē, ka atkritumu apsaimniekošanas sistēma tiek projektēta vienlaicīgi ar jebkuru ēku un būvi. Tas nodrošinās optimālas atkritumu savākšanas sistēmas laicīgu ieviešanu.

Tāpat pie sabiedriski nozīmīgām būvēm, degvielas un gāzes uzpildes stacijām, tirdzniecības un pakalpojumu objektiem, kuru platība pārsniedz 2000 m², un sabiedriskā transporta maršruta galapunktiem ir plānots veidot šķiroto atkritumu tvertņu novietnes, kas nodrošina atkritumu šķirošanas iespēju.

Noteikumi paredz, ka lielas ietilpības transportlīdzekļu novietni (virs 200 automašīnām) nodrošina ar publiski pieejamām tualetēm un jāparedz vieta dalītās atkritumu savākšanas un šķirošanas tvertņu izvietošanai.

Tādējādi uzskatāms, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi dos ievērojamu pozitīvu ieguldījumu atkritumu šķirošanas sistēmas pieejamības nodrošināšanā un iedzīvīnāšanā. Sadzīves atkritumu šķirošana ir nākotnes prioritāte, tikai ar šādu metodi iespējams nodrošināt noglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu. Tomēr skaidrs, ka otra galvenā lieta, kas nepieciešama straujam šķiroto atkritumu daudzuma pieaugumam, ir iedzīvotāju līdzdalība.

Palielinot Rīgas pilsētā izvietoto sadzīves atkritumu tvertņu daudzumu to dalītai vākšanai, ir jāizglīto iedzīvotāji vides aizsardzības jomā. Namu apsaimniekotājiem vairāk uzmanība jāvelta savu darbinieku (sētnieku) informēšanai, jo tieši viņi ir tie, kas nodrošina atgriezenisko saikni starp iedzīvotājiem un namu apsaimniekotājiem.

Gadījumā, ja Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi netiks īstenoti, turpinās pieaugt nešķirotu, poligonos apglabājamo atkritumu daudzums gadā, kas radīs papildu slodzi vidē.

5.8. Trokšņa un elektromagnētiskā starojuma piesārņojums

Attiecībā uz elektromagnētiskā starojuma piesārņojumu šobrīd Latvijā nav nekāda tiesiska regulējuma.

Pieļaujamais trokšņa rādītājus vidē šobrīd reglamentē MK 13.07.2004. noteikumi Nr.597 „Vides trokšņa novērtēšanas kārtība” (ar grozījumiem, kas pieņemti ar MK 30.11.2004. noteikumiem Nr.983, MK 03.01.2006. noteikumiem Nr.11, MK 31.01.2006. noteikumiem Nr.95 un MK 02.06.2008. noteikumiem Nr.360), kas nosaka trokšņa rādītājus, to piemērošanas kārtību un novērtēšanas metodes, kā arī vides trokšņa radīto kaitīgo seku novērtēšanas metodes. MK 23.04.2002. noteikumos Nr.163 „Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām” (ar grozījumiem, kas pieņemti ar MK 23.12.2002. noteikumiem Nr.549, MK 20.04.2004. noteikumiem Nr.351, MK 31.01.2006. noteikumiem Nr.100 un MK 01.08.2006. noteikumiem Nr.629) apstiprinātas konkrētas prasības konkrētām iekārtām, t.i. kāds trokšņa līmenis no dažādām iekārtām ir pieļaujams, bet MK 13.07.2004. noteikumi Nr.598 „Noteikumi par akustiskā trokšņa normatīviem dzīvojamā un publisko ēku telpās” (ar grozījumiem, kas pieņemti ar MK 30.11.2004. noteikumiem Nr.982, MK 17.01.2006. noteikumiem Nr.47, MK 31.01.2006. noteikumiem Nr.96 un MK 02.06.2008. noteikumiem Nr.414) nosaka akustiskā trokšņa pieļaujamus normatīvus dzīvojamā un publisko ēku telpās, lai nodrošinātu cilvēku aizsardzību pret akustiskā trokšņa nelabvēlīgo iedarbību.

Trokšņa robežlielumi, kas atbilstoši MK 13.07.2004. noteikumiem Nr.597, ir apkopoti 34.tabulā.

34.tabula

Trokšņa robežlielumi

Teritorijas lietošanas funkcija	L _{diena} (dB(A))	L _{vakars} (dB(A))	L _{nakts} (dB(A))
Mazstāvu dzīvojamā ēku, kūrortu, slimnīcu, bērnu iestāžu un sociālās aprūpes iestāžu teritorija	50	45	40
Daudzstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamā ēku teritorijas, kultūras, izglītības, pārvaldes un zinātnes iestāžu teritorija	55	50	45
Dažādu funkciju ēku (ar dzīvokļiem) teritorijas	60	55	45
Viesnīcu, darījumu, tirdzniecības un pakalpojumu, sporta un sabiedrisko iestāžu teritorija	60	55	50

Vides trokšņa līmeņa noteikšanai un kartēšanai Latvijā nav gara vēsture. Lielākoties fragmentāri trokšņa līmeņa mērījumi un aprēķini ir veikti atsevišķu objektu ietekmes uz vidi novērtējuma un stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros.

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību paredz, ka Eiropas Savienības dalībvalstīm ir jāizstrādā trokšņa stratēģiskās kartes visām aglomerācijām ar vairāk nekā 250 000 iedzīvotāju. Latvijas Republikas likums „Par piesārņojumu” nosaka, ka trokšņa kartēšanu un trokšņa stratēģisko karšu izstrādi aglomerācijai nodrošina attiecīgā pašvaldība. MK 13.07.2004. noteikumi Nr.597 (ar grozījumiem) nosaka, ka aglomerācijai (MK noteikumu izpratnē - teritorija, kura sastāv no vismaz vienas pilsētas, kurā iedzīvotāju skaits pārsniedz 100 000) izstrādā vienotu trokšņa stratēģisko karti un rīcības plānu un

aglomerācijas pašvaldības apstiprina karti un rīcības plānu trokšņa samazināšanai ar saistošajiem noteikumiem.

Lai izpildītu augstākminēto normatīvo aktu prasības, Rīgas domes Vides departaments noslēdza līgumu ar SIA „*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*” par trokšņa stratēģiskās kartes izstrādi Rīgas aglomerācijai. 17.04.2008. bija sagatavota projekta 1.redakcijai, kurai līdz 05.06.2008. tika veikta sabiedriskā apspriešana. Pamatojoties uz tās rezultātiem, transporta intensitātes precizējumiem, kā arī verifikācijas mērījumu rezultātiem, ir sagatavota projekta noslēguma redakcija.

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskā karte tika izstrādāta saskaņā ar MK 13.07.2004. noteikumu Nr.597 (ar grozījumiem) un Eiropas Parlamenta un Padomes 25.06.2002. Direktīvas 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību prasībām, kā arī Eiropas Komisijas 06.08.2003. rekomendācijām par revidētām pagaidu aprēķina metodēm troksnim, ko rada rūpnieciskie objekti, lidaparāti, autotransporta kustība un dzelzceļš (2003/613/EC).

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartes raksturo stāvokli 2006.gadā no šādiem avotiem, t.sk. Rīgas brīvostas teritorijā:

- sliežu ceļu transportlīdzekļu satiksmes (iekļauti vilcieni un tramvaji);
- autoceļu transportlīdzekļu satiksmes (iekļautas vieglās un kravas automašīnas, pilsētas satiksmes autobusi un trolejbusi);
- rūpniecības objektiem (iekļauti uzņēmumi no Vides pārraudzības valsts biroja reģistra);
- gaisakuģu satiksmes (iekļauti regulārie (pasažieru), transporta un neregulārie (līgumreisi)).

Dzelzceļa transporta satiksmes radītais trokšņa līmenis ir aprēķināts, izmantojot VAS “Latvijas Dzelzceļš” sagatavoto vienkāršoto informāciju par vilcienu satiksmes intensitāti noteiktos maršrutos Rīgas aglomerācijas teritorijā un infrastruktūras parametriem.

Dati par satiksmes intensitāti uz Rīgas pilsētas ielām iegūti no Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta Transporta modelēšanas sektora Rīgas pilsētas autosatiksmes modeļa „EMME/2” datu bāzes.

Lai raksturotu rūpnieciskos trokšņa piesārņojuma avotus Rīgas pilsētā, tika izmantoti dati no Vides pārraudzības valsts biroja atļauju reģistra, kur apkopotas visas līdz šim Lielrīgas RVP izdotās atļaujas A un B kategorijas piesārņojošām darbībām. Tomēr jāuzsver, ka atļaujās parasti kā vienīgais nosacījums, kas attiecas uz troksni, tiek iekļauta atruna, ievērot MK 13.07.2004. noteikumus Nr.597 (ar grozījumiem) apstiprinātos robežlielumus. Mērījumi ir veikti ļoti nedaudzos uzņēmumos. Tātad par šo trokšņa avotu grupu informācijas praktiski nav.

Nākamo nodaļu sagatavošanā izmantoti dati no Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartes.

5.8.1. Trokšņa piesārņojuma raksturojums Rīgas pilsētā

Atbilstoši teritorijas zonējumam saskaņā ar Rīgas pilsētas teritorijas plānojumu 2006. – 2018.gadam, platības, uz kurām attiecas MK 13.07.2004. noteikumu Nr.597

2.pielikumā noteiktie trokšņa robežlielumi, aizņem tikai ~38% no Rīgas aglomerācijas teritorijas.

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartes sagatavotas pa trokšņa avotu grupām:

- gaisa satiksmes radītie trokšņa rādītāji;
- sliežu ceļu transportlīdzekļu kustības radītie trokšņa rādītāji;
- autotransporta kustības radītie trokšņa rādītāji;
- rūpniecības avotu darbības radītie trokšņa rādītāji;
- kopējo trokšņa avotu radītie trokšņa rādītāji.

Atsevišķi izdalītas gan kopējā, gan katras trokšņa avotu grupas radīto trokšņa rādītāju pārsniegumu zonas.

Gaisa satiksmes radītā trokšņa modeļēšanas dati iekļauti 6.2.4.nodaļā par lidostas „Rīga” radīto troksni.

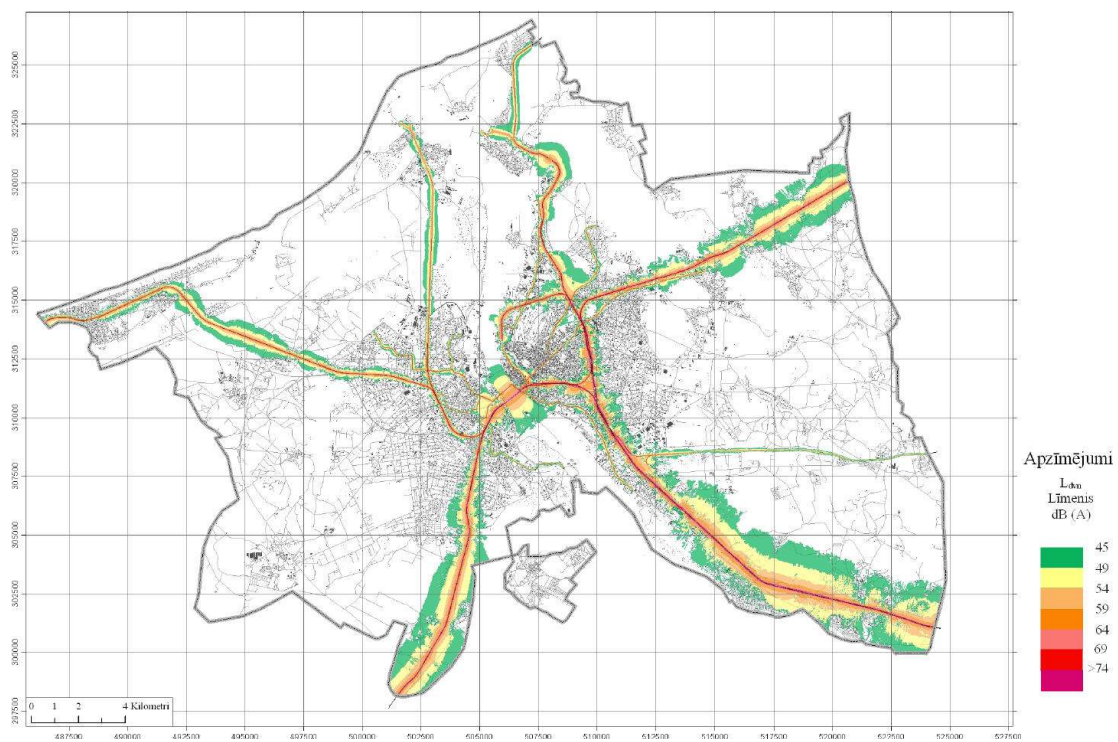
Kā rādīja pirmās Rīgas pilsētas **dzelzceļa trokšņa** modelēšanas dati, cilvēkam diskomforta zona (L_{dvn} trokšņa līmenis >55 dB(A)) piedzelzceļa joslā ir Šķirotavas apkārtnē, Kundziņsalā, Atgāzenē, Torņakalna apkārtnē, Bolderājā un citviet, kur dzīvojamās mājas izvietojušās tiešā dzelzceļa līniju tuvumā [Sprūdžs, 2005].

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartes sagatavošanas ietvaros 2005.gadā un 2006.gada sākumā tika veikti 2711 garāmbraucošu vilcienu trokšņa mērījumi pilsētas teritorijā (centrā, Āgenskalnā, Bolderājā, Brasā, Juglā, Ķengaragā, Sarkandaugavā un Torņakalnā), aptverot pavasara, vasaras, rudens un ziemas sezonas. Trokšņa mērījumu vietas bija izvēlētas pie dzelzceļa piegulošo dzīvojamo māju fasādēm trokšņainākajās vietās.

Tā desmit mēnešu periodā, aptverot visus gadalaikus, ir izmērīti, apkopoti un izvērtēti dzelzceļa radītā trokšņa rādītāji. Dzelzceļa troksnis Rīgas pilsētas teritorijā dienas laikā (no 7:00 līdz 19:00) vairums teritorijās atbilst pieļaujamiem trokšņa normatīviem saskaņā ar MK 13.07.2004. noteikumiem Nr.597 “Vides trokšņa novērtēšanas kārtība”. Nakts stundās (no 23:00 līdz 7:00) Rīgas pilsētas teritorijās, kur notiek intensīva kravas vilcienu kustība (Centrā, Āgenskalnā, Ķengaragā, Sarkandaugavā un Torņakalnā), konstatēti normatīvo robežlielumu pārsniegumi. Vissliktākais stāvoklis ir vietās, kur dzīvojamās ēkas uzceltas burtiski dažu metru attālumā no dzelzceļa sliekšņiem (centrā un Torņakalnā).

Jāatzīmē, ka, saskaņā ar MK 13.07.2004. noteikumu Nr.597 2.pielikumu, trokšņa rādītāju L_{diena} , L_{vakars} , L_{nakts} robežlielumi neattiecas uz tām teritorijas daļām, kuras atrodas dzelzceļa zemes nodalījuma joslā vai dzelzceļa aizsargjoslā, ja noteicošais trokšņu emisijas avots ir vilcienu radītā kustība.

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskā karte rāda, ka pie intensīvākas satiksmes sliežu ceļiem, trokšņa ietekmes zona stiepjas ievērojamā attālumā. Sliežu ceļu transportlīdzekļu, t.sk. tramvaju, kustības radītā trokšņa ietekmes zonu (diennakts (L_{dvn}) trokšņa rādītājs) skat. 34.attēlā. Iedzīvotāju skaits un to ietekmējošais trokšņa līmenis apkopots 36.tabulā.

34.attēls. Diennakts trokšņa rādītājs L_{dn} sliežu ceļu transportlīdzekļu ietekmes zonā

35.tabula

Cilvēku skaits, kas dzīvo sliežu satiksmes radītā trokšņa ietekmes zonā (rādītājs L_{dvn})

Parametrs	Cilvēku skaits	Mājokļu skaits
45-49 dB (A)	59 194	28 187
50-54 dB (A)	41 098	19 570
55-59 dB (A)	28 387	13 518
60-64 dB (A)	20 112	9577
65-69 dB (A)	6316	3008
70-74 dB (A)	806	384
>75 dB (A)	70	33
Kopējais iedzīvotāju skaits aglomerācijā*	807 470	384 408

* - iedzīvotāju skaits norādīts kopā visā aglomerācijā

Pētījumos ir konstatēts, ka īpaši nelabvēlīga ietekme uz cilvēku veselību ir trokšņa izraisītiem miega traucējumiem. Kamēr dienas laikā ir raksturīga trokšņa dozas/iedarbības attiecība, naktī autonomā reakcija notiek pēc principa "visu vai neko". Tas nozīmē, ka tikai pie noteikta trokšņa sliekšņa seko reakcija, bet zem šī sliekšņa reakcija nenotiek. Šī attiecība mainās atkarībā no tādiem individuāliem faktoriem kā jutība pret troksni un vecums [Strassenverkehr, <http://www.bmu.bund.de/laermschutz/aktuell/aktuell/1690.php> (12.03.2008.)].

36.tabulā apkopots cilvēku skaits, kuri dzīvo mājokļos, kas atrodas sliežu satiksmes radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} , kas noteikts 4 m virs zemes pie trokšņa iedarbībai visvairāk pakļautās fasādes, dažādās zonās.

36.tabula

Cilvēku skaits sliežu satiksmes radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} dažādās zonās

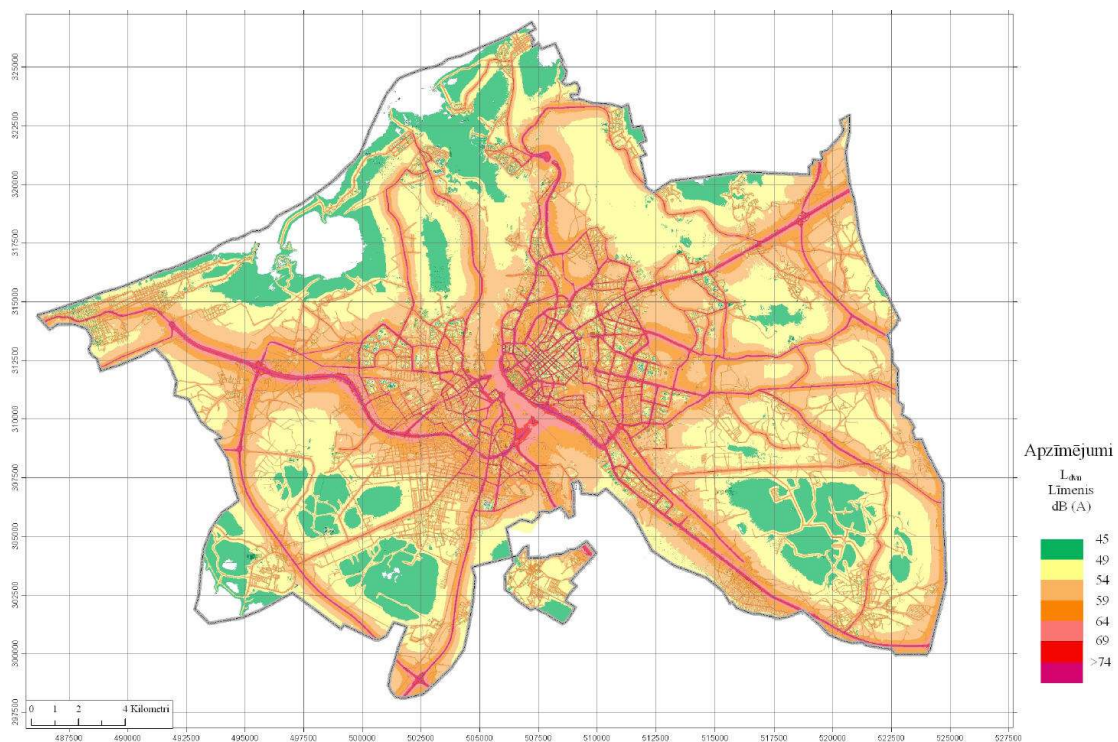
Parametrs	Cilvēku skaits	Mājokļu skaits
35-39 dB (A)	74 500	35 476
40-44 dB (A)	50 904	24 240
45-49 dB (A)	35 408	16 861
50-54 dB (A)	25 451	12 119
55-59 dB (A)	9373	4463
60-64 dB (A)	4716	2246
65-69 dB (A)	387	184
>70 dB (A)	41	20
Kopējais iedzīvotāju skaits aglomerācijā*	807 470	384 408

* - iedzīvotāju skaits norādīts kopā visā aglomerācijā

No 36.tabulas redzams, ka sliežu transporta radītais trokšņa traucējums nakts periodā skar vairākus desmitus tūkstošus iedzīvotāju.

Autotransporta radītā trokšņa mērījumi Rīgas pilsētā ir veikti Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna izstrādes procesā. Šo mērījumu rezultāti norāda uz vispārēju akustiskā diskomforta situāciju Rīgas vēsturiskajā centrā.

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskā karte rāda, ka autotransports ir trokšņa avots, kas lielākā vai mazākā mērā ietekmē praktiski visu Rīgas aglomerāciju (skat. 35.attēlu). Iedzīvotāju skaits un to ietekmējošais trokšņa līmenis apkopots 37.tabulā.

35.attēls. Diennakts trokšņa rādītājs L_{dvN} autotransporta ietekmes zonā

37.tabula

Cilvēku skaits, kas dzīvo autotransporta radītā trokšņa ietekmes zonā (rādītājs L_{dvn})

Parametrs	Cilvēku skaits	Mājokļu skaits
45-49 dB (A)	19 325	9202
50-54 dB (A)	98 074	46 705
55-59 dB (A)	233 693	111 291
60-64 dB (A)	218 723	104 159
65-69 dB (A)	129 280	61 563
70-74 dB (A)	81 061	38 601
>75 dB (A)	25 093	11 949
Kopējais iedzīvotāju skaits aglomerācijā*	807 470	384 408

* - iedzīvotājus skaits norādīts kopā visā aglomerācijā

39.tabulā apkopots cilvēku skaits, kuri dzīvo mājokļos, kas atrodas autotransporta radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} , kas noteikts 4 m virs zemes pie trokšņa iedarbībai visvairāk pakļautās fasādes, dažādās zonās.

38.tabula

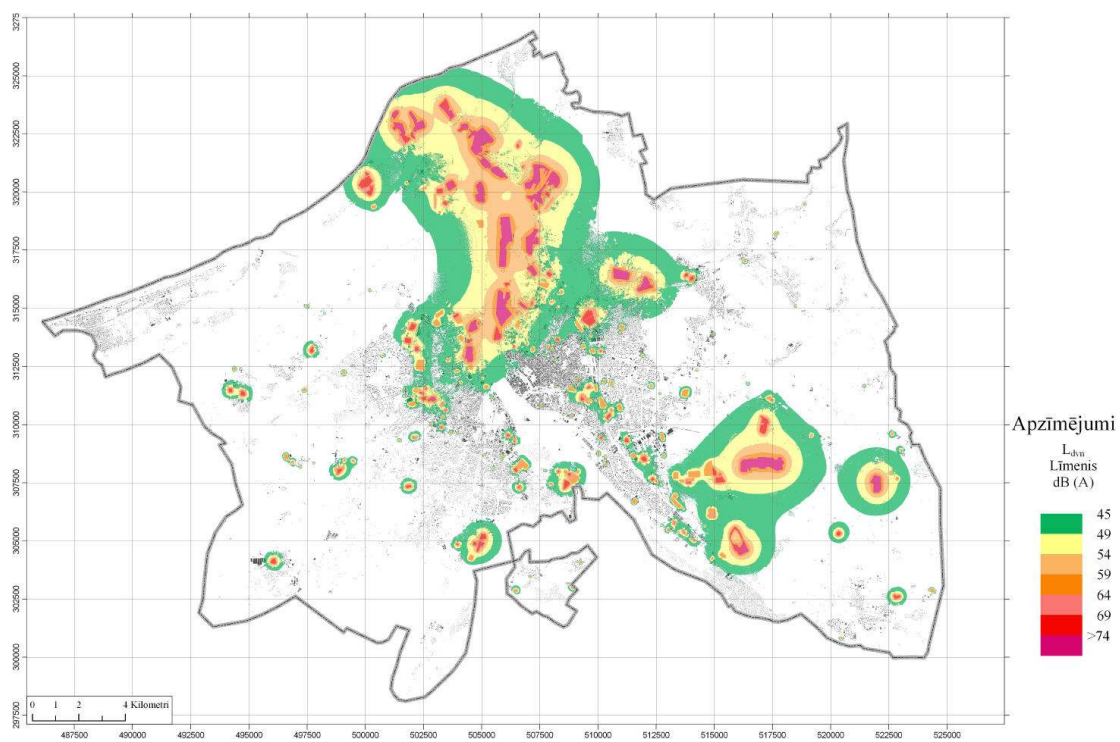
Cilvēku skaits autotransporta radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} dažādās zonās

Parametrs	Cilvēku skaits	Mājokļu skaits
35-39 dB (A)	9336	4446
40-44 dB (A)	67 346	32 069
45-49 dB (A)	226 557	107 893
50-54 dB (A)	234 577	111 710
55-59 dB (A)	131 585	62 661
60-64 dB (A)	96 721	46 058
65-69 dB (A)	39 198	18 666
>70 dB (A)	607	289
Kopējais iedzīvotāju skaits aglomerācijā*	807 470	384 408

* - iedzīvotājus skaits norādīts kopā visā aglomerācijā

No 38.tabulas redzams, ka autotransporta radītais trokšņa traucējums nakts periodā skar vairākus simtus tūkstošus iedzīvotāju.

Rūpnieciskas darbības, kas emitē troksni, lielākoties ir koncentrētas Rīgas brīvostas teritorijā, kas atsevišķi detalizētāk ir apskatīta 6.1.7.nodaļā. Pārējā pilsētas teritorijā ievērojamākie rūpnieciskie trokšņa avoti ir izvietoti DA daļā. Pārējās rūpnieciskās darbības ietekmē salīdzinoši nelielu teritoriju tiešā avota apkārtnē. 36.attēlā parādīta visu rūpniecisko avotu trokšņa ietekmes zonas, t.sk. arī Brīvostas uzņēmumi. Iedzīvotāju skaits un to ietekmējošais trokšņa līmenis no visiem rūpnieciskiem avotiem, t.sk Brīvostas uzņēmumiem, apkopots 40.tabulā.

36.attēls. Diennakts trokšņa rādītājs L_{dvn} rūpniecisko ražotņu ietekmes zonā

39.tabula

Cilvēku skaits, kas dzīvo rūpniecisku darbību radītā trokšņa ietekmes zonā
(rādītājs L_{dvn})

Parametrs	Cilvēku skaits	Mājokļu skaits
45-49 dB (A)	96 037	45 733
50-54 dB (A)	43 685	20 802
55-59 dB (A)	14 497	6903
60-64 dB (A)	5554	2645
65-69 dB (A)	2879	1371
70-74 dB (A)	863	411
>75 dB (A)	0	0
Kopējais iedzīvotāju skaits aglomerācijā*	807 470	384 408

* - iedzīvotājus skaits norādīts kopā visā aglomerācijā

40.tabulā apkopots cilvēku skaits, kuri dzīvo mājokļos, kas atrodas rūpniecisku darbību radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} , kas noteikts 4 m virs zemes pie trokšņa iedarbībai visvairāk pakļautās fasādes, dažādās zonās.

40.tabula

Cilvēku skaits rūpniecisku darbību radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} dažādās zonās

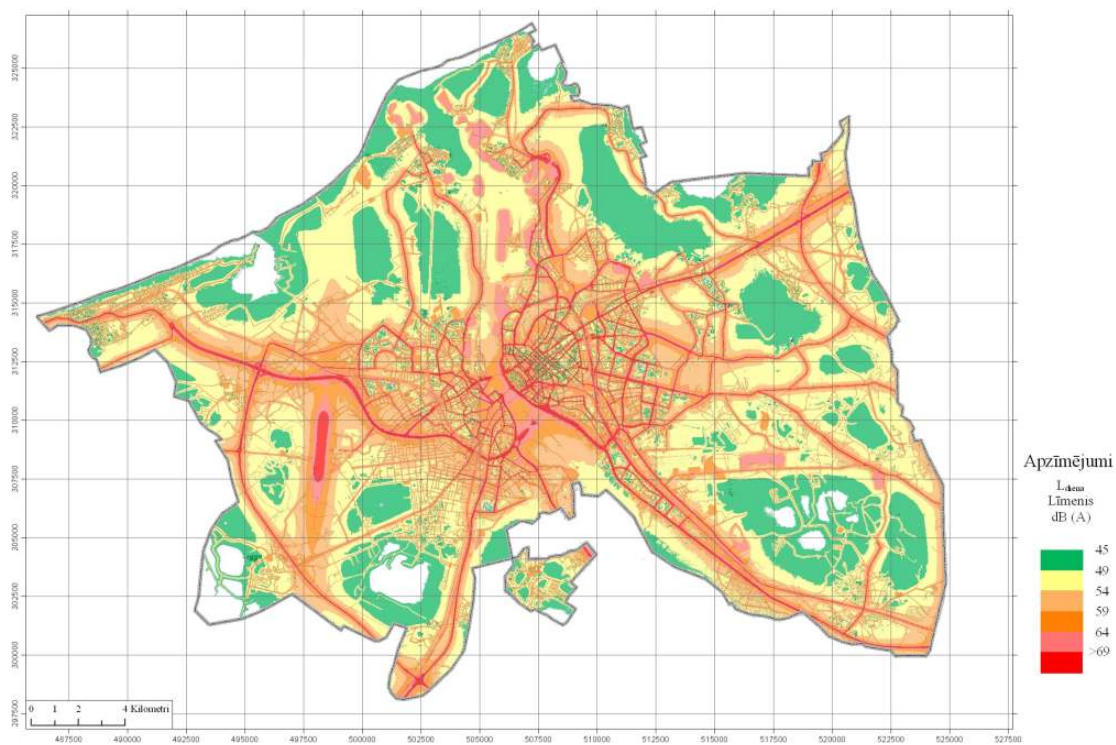
Parametrs	Cilvēku skaits	Mājokļu skaits
35-39 dB (A)	129 829	61 825
40-44 dB (A)	80 046	38 118
45-49 dB (A)	30 528	14 537
50-54 dB (A)	10 223	4868
55-59 dB (A)	5118	2437
60-64 dB (A)	1538	732
65-69 dB (A)	784	373
>70 dB (A)	0	0
Kopējais iedzīvotāju skaits aglomerācijā*	807 470	384 408

* - iedzīvotājus skaits norādīts kopā visā aglomerācijā

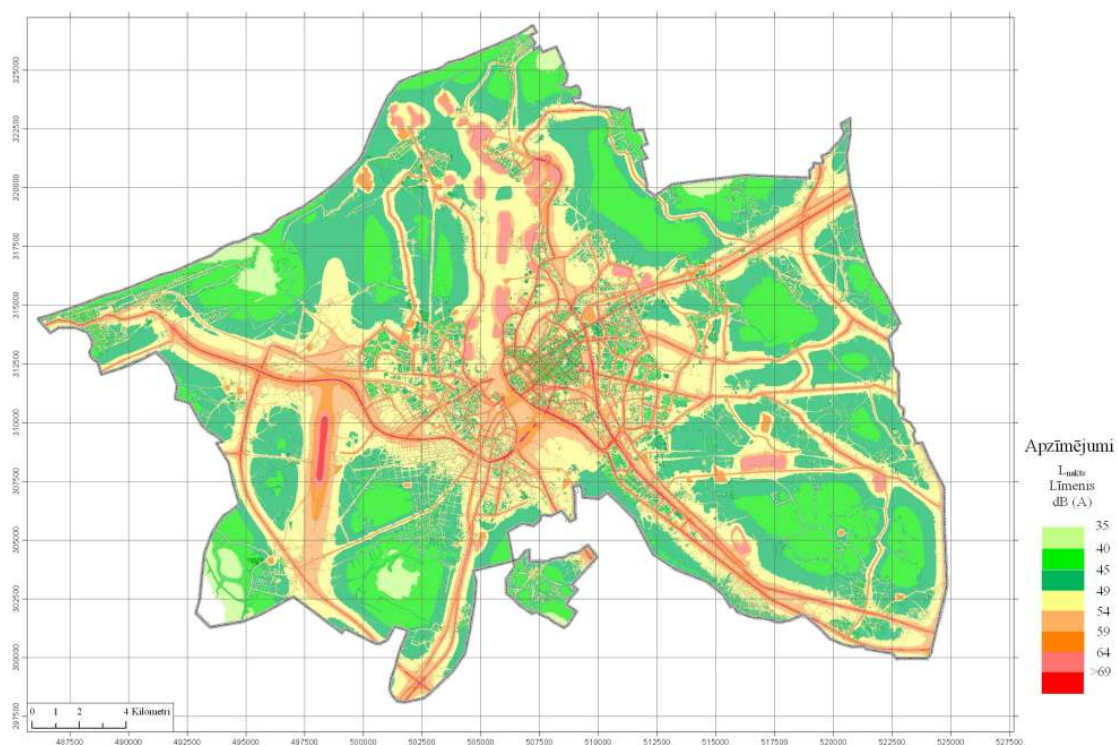
No 40.tabulas redzams, ka rūpniecisku darbību radītais trokšņa traucējums nakts periodā skar vairākus desmitus tūkstošus iedzīvotāju.

37. - 39.attēlā parādītas kopējo trokšņa avotu radītās dienas, vakara un nakts trokšņu rādītāju L vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā.

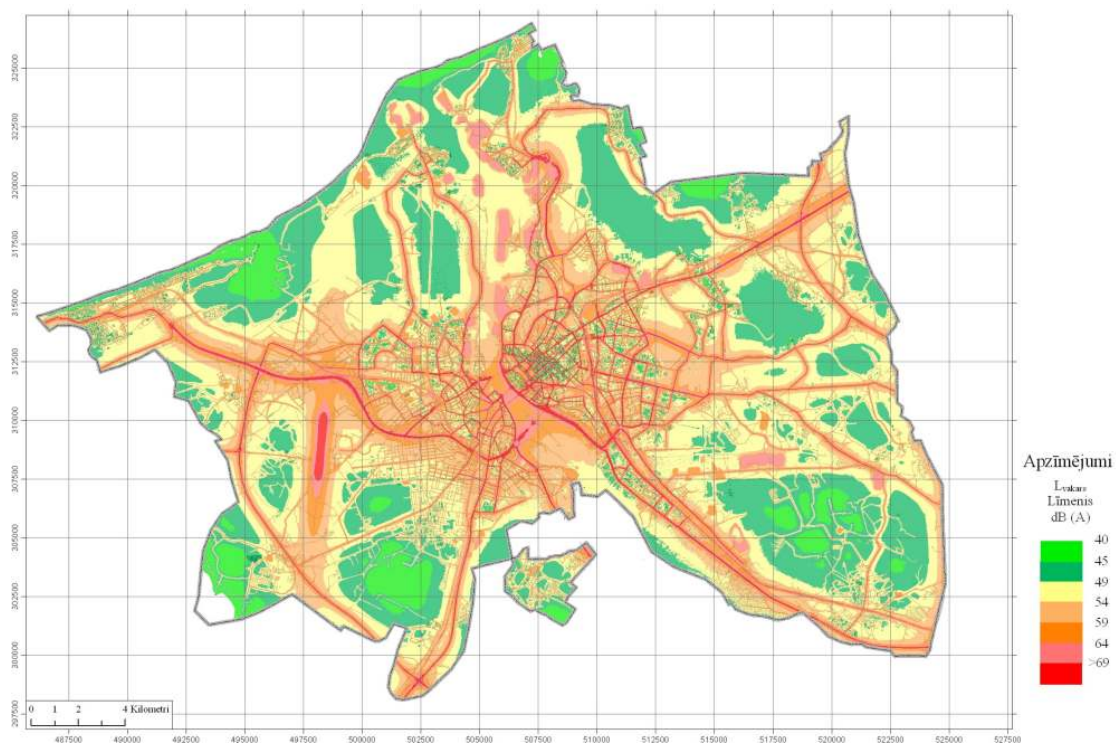

37.attēls. Kopējo trokšņu avotu radītās dienas trokšņa rādītāja L_{diena} vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā

38.attēls. Kopējo trokšņu avotu radītās vakara trokšņa rādītāja L_{vakars} vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā

39.attēls. Kopējo trokšņu avotu radītās nakts trokšņa rādītāja L_{nakts} vērtības Rīgas aglomerācijas teritorijā

Novērtējot kopējo trokšņa avotu radītos trokšņa rādītāju robežlielumu pārsniegumus Rīgas aglomerācijas teritorijā, jāsecina, ka platības ziņā visvairāk aizņem tās teritorijas, kuras atrodas diskomforta zonās, kur trokšņa rādītāju robežlielumu vērtības tiek pārsniegtas par 0 - 5 dB (A) un 5 - 10 dB (A). Kopumā trokšņa visvairāk ietekmētas ir pilsētas centra teritorijas, kā arī maģistrālo ielu un sliežu transporta tiešā tuvumā esošas platības.

Ņemot vērā augstāk uzrādītos rezultātus, ir nepieciešams tuvākajā laikā izstrādāt un apstiprināt arī rīcības plānu, lai novērstu vai samazinātu vides troksni vietās, kur tas nepieciešams, vai saglabātu esošo stāvokli teritorijās, kurās trokšņa rādītāji atbilst noteiktajām prasībām.

5.8.2. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu nozīme trokšņa piesārņojuma samazināšanā

Teritorijas izmantošanas zonējums ir viens no nozīmīgākajiem instrumentiem trokšņa piesārņojuma ietekmes mazināšanā. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos svarīgi ir nodrošināt, lai trokšņa piesārņojuma avoti tiktu telpiski nodalīti no dzīvojamās zonas, izglītības iestādēm un citiem publiskās apbūves objektiem. Izstrādājot Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumus, ir izmantota Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartes informācija, tādējādi plānojot dzīvojamās zonas vietās, kas nav tik ļoti pakļautas trokšņa ietekmei.

Grozītie Apbūves noteikumi (2.25.punkts) skaidri definē stāvu skaitu, no kura ēka uzskatāma par daudzstāvu un, no kura – mazstāvu, t.i. ir novērsta situācija, kāda tā ir šobrīd spēkā esošajos noteikumos, kad, piemēram, trīsstāvu māja varēja tikt uzskatīta gan par mazstāvu, gan daudzstāvu. Ņemot vērā trokšņa normatīvu atšķirības mazstāvu un daudzstāvu apbūvei, šī izmaiņa ir neitrāla, jo attiecībā uz daļu no mājām var tikt piemēroti stingrāki trokšņa normatīvi, bet uz daļu – attiecīgi vājāki.

Grozīto Apbūves noteikumu 127.punktā ietvertas prasības, kurām varētu būt ievērojama pozitīva ietekme, samazinot vides trokšņa līmeni. Projektējot jaunas B vai C kategorijas ielas vai veicot to rekonstrukciju, jāparedz prettrokšņa pasākumi atbilstoši normatīvajiem aktiem. Kā rāda Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskā karte, tieši ielas ir viens no ievērojamākajiem trokšņa avotiem, kas ietekmē visplašākās pilsētas teritorijas un vislielāko iedzīvotāju skaitu.

Grozījumi nosaka, ka, ja zemesgabals, uz kura izvietota ražošanas uzņēmumu, tirdzniecības un pakalpojumu objektu vai beramkravu un ģenerālkraavu atklātu uzglabāšanu, robežojas ar zemesgabalu, uz kura izvietota dzīvojamā apbūve vai ar savrupmāju vai dzīvojamās apbūves teritoriju, tad gar minēto robežu iepretim attiecīgajam objektam veido apstādījumu joslu 8 m platumā (569.4.punkts). 494.punkts savukārt paredz, ka būvvalde plānošanas un arhitektūras uzdevumā nosaka zonas ražošanas un komercdarbības teritorijā, kurās veido aizsargstādījumus vai citus risinājumus, lai pasargātu apkārtējās teritorijas no piesārņojuma, trokšņa, vai citiem traucējošiem faktoriem. Arī zonā starp sliežu ceļiem un dzīvojamo, sabiedrisko vai darījumu apbūvi dzelzceļa infrastruktūras īpašniekam jāīsteno prettrokšņa pasākumi piesārņojuma un trokšņa samazināšanai (6.7.sadaļa). Visas šīs izmaiņas vērtējamas

pozitīvi, jo samazina dažādu rūpniecības un transporta infrastruktūras objektu radīto negatīvo ietekmi uz vidi.

Tāpat grozītie Apbūves noteikumi 597.punktā reglamentē, ka jaunās apbūves teritorijās, kur tiek projektēta ielu infrastruktūra un zemesgabalu sadalījums parcelēs, detālplānojumā paredz visas teritorijas apstādījumu struktūras izveidi atbilstoši katram izmantošanas veidam, tajā skaitā: nosaka specifiskās prasības apstādījumiem teritorijās ar paaugstinātu piesārņojumu, trokšņa līmeni, eroziju risku u.c. (aizsargstādījumi, vējlauzējstādījumi, norobežojošie stādījumi, dzīvžogi, nostiprinošie stādījumi nogāzēs, prettrokšņa ekrāni, apstādījumi u.c.).

Tādējādi grozītie Apbūves noteikumi pie katra atļautā zemes plānotā (atļautā) izmantošanas mērķa apskata arī potenciālo trokšņa traucējumu un nosaka konkrētas prasības, kā ieviešanas rezultātā trokšņa robežlielumiem vajadzētu tikt ievērotiem.

Nākotnē viena no nozīmīgākajām trokšņa radītajām problēmām varētu būt saistīta ar lidostas attīstību, kā arī attīstoties Brīvostai ātrāk, kā tiek īstenoti jaunie transporta infrastruktūras projekti. Pašreizējā redakcijā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi neparāda risinājumus kravu transportam uz ostu, pilnībā apejot dzīvojamus rajonus. Tomēr kopumā grozījumi Apbūves noteikumos dos būtisku pozitīvu ieguldījumu trokšņa piesārņojuma problēmas regulējumā, bet Apbūves noteikumu grafisko daļu (Atļautais stāvu skaits, Prognozētais (atļautais) zemes izmantošanas mērķis un Aizsargjoslas), kā arī paskaidrojuma raksta grozījumi trokšņa situāciju pilsētā būtiski nemainīs. Tātad attiecīgi, ja grozījumi netiktu īstenoti, prasības attiecībā uz jaunu troksni emitējošu objektu ierīkošanu vai rekonstrukciju netiktu iekļautas jau to projektēšanas dokumentācijā un savlaicīgi ieviestas.

5.8.3. Elektromagnētiskā starojuma piesārņojums un Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu nozīme tā samazināšanā

Elektromagnētiskā starojuma piesārņojuma raksturojums. Pašlaik Eiropas valstīs nav vienotas normas, lai novērtētu elektromagnētiskā lauka kaitīgo ietekmi uz cilvēku veselību. 2003.gada 30.janvārī tika atcelti 1995.gadā Eiropas standartizācijas organizācijas *CENELC* pieņemtie standarti ENV 50166-1:1995 un ENV 50166-2:1995, uz kuru pamata vēlāk tika izveidoti Latvijas standarti Elektromagnētiskā lauka iedarbībai uz cilvēku – Zemas frekvences (0 Hz līdz 10 kHz) un elektromagnētiskā lauka iedarbība uz cilvēku – Augstas frekvences (10 kHz līdz 300 GHz). Tomēr vēlākie pētījumi ir pierādījuši, ka pat mazākas intensitātes lauks var atstāt negatīvu ietekmi uz cilvēku veselību. Šajos standartos noteiktās pieļaujamās elektromagnētiskā lauka plūsmas blīvuma normas tikušas noteiktas, neievērojot dažādus fizioloģiskus un medicīniskus aspektus.

Rīgā darbojas ļoti daudz iekārtu, kas izstaro elektromagnētisko lauku, to jauda ir no dažiem vatiem līdz daudziem desmitiem kilovatu. Elektromagnētiskā starojuma (EMS) avoti pilsētā iedalāmi divas lielās grupās:

7. Iekārtas, kas speciāli izveidotas elektromagnētiskās enerģijas izstarošanai: radio un televīzijas stacijas, radiolokatori, fizioterapeitiskie aparāti, radiosakaru sistēmas, tehnoloģiskās ražošanas iekārtas u.c.
8. Iekārtas, kas nav paredzētas elektromagnētiskas enerģijas izstarošanai telpā, bet

kas darbojas ar elektrisko strāvu, kā rezultātā rodas EMS. Tās ir elektroenerģijas pārraides un sadales sistēmas, kā arī elektroenerģiju patērējošas ierīces: transporta līdzekļi, elektriskās plītis, televizori u.c.

Daži EMS avoti darbojas īslaicīgi (piemēram, Rīgas ostā ienākošo kuģu radari), bet citi – pastāvīgi (augstsprieguma līniju apakšstacijas). EMS avoti var tikt iedalīti stacionāros un mobilos. EMS intensitāte mainās arī diennakts laikā. Lielākais risks cilvēka veselībai saistīts ar pirmās grupas iekārtām, kuras darbojas radio un mikroviļņu frekvences diapazonā. To skaitam ir tendence pieaugt. Izplatītākais EMS avots pilsētā ir mobilo tālrunu bāzes staciju radio antenas.

Pēdējos 15 gados Rīgā nav veikti kopējā elektromagnētiskā lauka intensitātes mērījumi. Valsts sakaru inspekcija un Sabiedrības veselības aģentūra pilsētā kontrolē tikai katra atsevišķa EMS avota parametrus. Tādēļ šobrīd nav iespējams noteikt kopējo EMS blīvumu pilsētā un novērtēt iespējamo risku cilvēku veselībai.

Kā rāda atsevišķu objektu kontroles mērījumu dati, parasti blakus vienai bāzes stacijai EMS blīvums ir 2 – 30 reizes zemāks par pieļaujamo, bet pilsētas teritorijā daudzviet sakoncentrēti ļoti daudz antenu. Tādēļ pastāv iespēja, ka kopējais EMS blīvums var pārsniegt pieļaujamo un ietekmēt cilvēku veselību [Nikmane, Danilāne u.c., 2003].

Rīgas Attīstības plāna stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros 2005.gadā tika veikti elektromagnētiskā starojuma mērījumi Zaķusalas televīzijas torņa un Āgenskalna torņa apkārtnē.

Zaķusalas TV tornis ir viens no intensīvākā elektromagnētiskā starojuma avotiem Rīgas pilsētas teritorijā. Tornis atrodas Zaķusalas neapdzīvotajā daļā 600 metrus no salas dienvidaustrumu gala. Torņa augstums ir 368 metri, vietas augstums 9 metri virs jūras līmeņa. Galvenais starojuma avots: radio raidītājs 89,2 MHz frekvencē („Radio SWH”), kura raidošā antena atrodas torņa apakšējā daļā 85 metru augstumā virs zemes. Šis starojuma avots dod ~65% no kopējās elektromagnētiskā lauka plūsmas šajā teritorijā. Pārējie būtiskie starojuma avoti ir Latvijas Radio 1. un 2.programmas raidītāji attiecīgi 90,7 MHz un 91,5 MHz frekvencē, Latvijas Televīzijas 1.programmas skaņas signāla raidītājs 83,75 MHz, Latvijas Televīzijas 7.programmas attēla signāla raidītājs 207,25 MHz, kā arī radio programmas „Star FM” raidītājs 106,2 MHz frekvencē, pēdējais gan novietots Latvijas Televīzijas ēkā, nevis TV tornī. Šo pēdējo piecu avotu starojums veido ~28,8% no kopējās elektromagnētiskā lauka plūsmas šajā teritorijā.

2005.gada mērījumu rezultātā konstatēts, ka pastāvīga cilvēku uzturēšanās šajā teritorijā nav ieteicama, jo summārais elektromagnētiskā lauka plūsmas blīvums pārsniedz Austrijā pieļaujamo vairāk nekā 80 reizes.

Pārējā Zaķusalas un Lucavsalas teritorijā jautājums par cilvēku pastāvīgas uzturēšanās drošību prasa papildus medicīniskus un fizioloģiskus pētījumus, jo, piemēram, Lucavsalas daļā summārais elektromagnētiskā lauka plūsmas blīvums saskaņā ar mērījumu rezultātiem pārsniedza pieļaujamo aptuveni 10 reizes, salīdzinot ar Austrijā pieņemtajām normām. Šeit galvenais starojuma avots ir radio „Star FM” programmas raidītājs 106,2 MHz frekvencē, kas novietots Latvijas televīzijas ēkā un kas šajā punktā dod ~66,2 % no kopējās elektromagnētiskā lauka plūsmas, kā arī „Radio

SWH” radio raidītājs 89,2 MHz frekvencē TV tornī, kas dod ~20,8 % no kopējās elektromagnētiskā lauka plūsmas.

Tomēr jāņem vērā, ka iespējama jaunu raidītāju uzstādīšana Zaķusalas TV tornī, kas, strādājot ar 85 m augstumā novietoto antenu, nākotnē varētu palielināt elektromagnētiskā lauka plūsmas lielumu. Attīstoties interaktīvajiem sakaru pakalpojumiem, pieaugs elektromagnētisko signālu starojuma blīvums virzienā no galiekārtu lietotājiem uz Zaķusalas TV torni, un šis starojums no visas Rīgas teritorijas būs vērsts uz vienu punktu - Zaķusalas TV torni.

Āgenskalna TV torņa apkārtnē summārais elektromagnētiskā lauka plūsmas blīvums pārsniedz pieļaujamo 2,3 reizes, salīdzinot ar Austrijā pieņemtajām normām. Būtiskākais starojuma avots ir Āgenskalna TV tornī novietotais radio raidītājs, kas darbojas 100,0 MHz frekvencē, tas veido ~91,7% no kopējās elektromagnētiskā lauka plūsmas.

Atsevišķi būtu izvērtējama arī 50 Hz industriālās maiņstrāvas frekvences radītā magnētiskā lauka starojuma ietekme. Arī šīs frekvences magnētiskā lauka ietekmei Latvijā nav izstrādāti drošības standarti. Kā riska lielumi literatūrā minēti 0,2 uT, kam pastāvot, veidojas paaugstināts leukēmijas risks un 0,3 uT, kas rada priekšnoteikumus paaugstinātam smadzeņu audzēju riskam [Arnelli, Roggia, Trincherro]. Lucavsalā (Kazassēklī) 2005.gadā nomērītie lielumi, proti, 0,7 līdz 1,7 uT, pārsniedz šos riska lielumus, tāpēc uzskatāms, ka VAS „Latvenergo” augstsprieguma gaisvadu līniju un pazemes kabeļu tuvumā cilvēku pastāvīga uzturēšanās ir bīstama. Ņemot vērā to, ka minētie mērījumu punkti atrodas Zaķusalas TV torņa drošības zonā, kur arī augstfrekvences elektromagnētiskā lauka starojuma lielums pārsniedz citās valstīs pieļaujamo, 50 Hz industriālās maiņstrāvas frekvences magnētiskā lauka ietekme uzskatāma par papildu bīstamības faktoru.

Āgenskalna TV torņa apkārtnē industriālās maiņstrāvas magnētiskais lauks ir plašā frekvenču joslā, ne tikai 50 Hz frekvencē, jo starojuma frekvenci ietekmē pilsētas elektrotransporta tiristoru vadības iekārtas. Tā kā šādiem mērījumiem nepieciešamā mēraparātūra Latvijā nav pieejama, nekādi mērījumi nav veikti.

Kopumā elektromagnētiskā piesārņojuma kontroles pasākumi Rīgā neatbilst ANO, ES un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, jo netiek veikti kopējā EMS blīvuma mērījumi un informācija par šo piesārņojumu nav pieejama.

Ņemot vērā to, ka šobrīd trūkst gan pietiekamu mērījumu datu, gan tiesiskā regulējuma, Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi nedod ieguldījumu elektromagnētiskā starojuma piesārņojuma problēmas risināšanā.

Problēmas risināšanā ir iespējami divi rīcības veidi:

1. Novērst vai samazināt elektromagnētisko starojumu vietās, kur tas būtiski var ietekmēt cilvēku veselību.
2. Neizvietot dzīvojamo un sabiedrisko iestāžu apbūvi vietās, kur ir paaugstināts elektromagnētiskais piesārņojums.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos minētās problēmas risinājums ir palicis atvērts, nosakot vien to, ka paaugstināta elektromagnētiskā

piesārņojuma vietās ir jāveic EMS piesārņojuma papildus izpēte un jānovērtē tā ietekme uz veselību. Nerealizējot šo priekšnoteikumu elektromagnētiskā piesārņojuma kontrolē un novēršanā, dzīvojamās un darījumu apbūves attīstības gadījumā Lucavsalā, Zaķusalā un Grāpju pussalā var pieaugt iedzīvotāju risks saslimt ar elektromagnētiskā starojuma izraisītām slimībām.

Tomēr jāuzsver, ka grozījumi zemes plānotajā (atļautajā) izmantošanā neparedz kādas izmaiņas Zaķusalā, Grāpju pussalā vai Kazas sēklī, bet Lucavsalā paredzētas izmaiņas nelielā platībā, kur Centru apbūves vietā būs atļauts realizēt Tehnisko apbūvi VAS „Latvenergo” vajadzībām. VAS „Latvenergo” paredzējusi grozījuma teritorijā ierīkot apakšstaciju, kas vērtējams pozitīvi – šeit netiks veidota dzīvojamā apbūve, bet tehniska rakstura objekts.

Kopumā secināms, ka gadījumā, ja Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi netiktu īstenoti, esošais vides stāvoklis attiecībā uz piesārņojumu ar elektromagnētisko starojumu būtiski nemainīsies.

5.9. Degradēto un potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums

Sākot ar 2004.gadu, Vides ministrija sadarbībā ar ekspertiem ir veikusi piesārņoto un potenciāli piesārņoto objektu (vietu) apzināšanu un datu bāzes izveidi, ko uztur un atjauno LVĢMA. Katram objektam, pievienojot to datu bāzei, pēc speciāli izstrādātas metodoloģijas tiek piešķirts noteikts punktu skaits. Vadoties no piešķirtā punktu skaita, piesārņotās vietas tiek iedalītas 3 kategorijās:

- vieta nav potenciāli piesārņota,
- potenciāli piesārņota vieta,
- piesārņota vieta.

Par piesārņotām vietām atzītas teritorijas, kur ir pietiekami daudz datu, lai spriestu par piesārņojuma veidu, intensitāti un atsevišķos gadījumos arī areālu. Par potenciāli piesārņotām atzītas vietas, kur pastāv aizdomas, ka piesārņojums varētu pastāvēt, taču trūkst konkrētu datu. Pēc detalizētas izpētes veikšanas nereti atklājies, ka vieta nemaz nav piesārņota un tad tā tikusi iekļauta kategorijā „vieta nav potenciāli piesārņota”.

5.9.1. Degradētās un potenciāli piesārņotās teritorijas

Saskaņā ar augstāk minētajiem kritērijiem, Rīgas pilsētā ir izdalītas 84 piesārņotas vietas (t.sk. 28 Brīvastā darbojošos uzņēmumu teritorijas, kas sīkāk apskatītas 6.1.8.nodaļā), 142 potenciāli piesārņotas vietas (t.sk. 13 Brīvastā darbojošos uzņēmumu teritorijas, kas sīkāk apskatītas 6.1.8.nodaļā) un 16 vietas, kuras atbilst kategorijai „vieta nav potenciāli piesārņota”.

Visas piesārņotās teritorijas sīkāk var iedalīt pēc piesārņojuma izcelšanās avotiem:

- bijušās padomju armijas teritorijas;
- bijušie rūpniecības uzņēmumi;
- naftas bāzes un degvielas uzpildes stacijas;
- bijušās legālās un nelegālās atkritumu izgāztuves;

- ar autotransportu un dzelzceļa apkalpošanu saistītie uzņēmumi;
- siltumražošanas uzņēmumi.

Bijušās padomju armijas teritorijas. Kā vienu no lielākajiem pēc piesārņojuma izplatības areāla Rīgas pilsētā var minēt no padomju armijas mantojumā pārņemto Rumbulas lidlauka teritoriju, kur nesaimnieciskas darbības rezultātā no aviācijas degvielas tvertnēm gadu gaitā gruntī noplūda liels daudzums petrolejas. Naftas produkti, infiltrējoties gruntī, sasniedza gruntsūdeņus un to migrācijas rezultātā izveidoja plašu areālu ar virs gruntsūdens peldošu naftas produktu slāni. Šobrīd Rumbulas lidlaukā šis piesārņojums ir lokalizēts 5 vietās. Piesārņojums pēc sava rakstura iedalāms trīs fāzēs: gruntī absorbētajā, virs gruntsūdens virsmas peldošajā un izšķīdušajā fāzē. Tā kā gruntsūdens plūsma ir vērsta uz Daugavu, kur tas atslogojas, tad pastāv reāli draudi, ka tuvākajos gados piesārņojums ieplūds Daugavā un līdz ar to pasliktinās tās ūdens kvalitāti, kas tiek izmantots arī Rīgas ūdensapgādē. Lai gan kopš 2003.gada neregulāri tiek veikti piesārņojuma sanācijas darbi (tiek atsūkņēti peldošie naftas produkti), būtiski uzlabojumi šī rajona ekoloģiskās situācijas uzlabošanā nav panākti. Tuvākajos gados Rīgas domei šīs problēmas atrisināšana būtu jāizvirza par prioritāti. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi paredz zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņu 2 atsevišķās platībās uz ZA un DA no šīs piesārņotās teritorijas. Balstoties uz pēdējiem datiem par piesārņojuma izplatību, secināms, ka šīs teritorijas atrodas ārpus intensīva piesārņojuma areāla.

Bez Rumbulas lidlauka kā nopietnākās vietas jāmin arī bijusī PSRS armijas degvielas bāze Spilves ielā 8a, kur patlaban darbojas muitas un loģistikas uzņēmums SIA „Tilts Baltija”, bijusī 145.kara rūpnīca Baldones ielā 1, kur šobrīd no krāsainā un melnā metāla SIA „Mekora” ražo dažādus izstrādājumus rūpniecības, celtniecības un citām nozarēm, kā arī bijusī kara rūpnīcā Matīsa ielā 92, kuras teritorijā SIA „Ruso-Balt v.z.” tagad nodarbojas ar vieglo automobiļu piekabju ražošanu. Tomēr visās pieminētajās teritorijās piesārņojums ir lokāls un neapdraud apkārtējās teritorijas. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzētās plānoto (atļauto) izmantošanu un stāvu skaita izmaiņas šīs piesārņotās vietas neskar tieši, bet ir izvietotas netālu no tām.

Bijušie rūpniecības uzņēmumi. Bijusī Lauksaimniecības mašīnbūves rūpnīca Daugavgrīvas ielā 31 darbojās no 1968. līdz 1992.gadam. Lielākie ražošanas apjomi sasniegti 80-to gadu sākumā un vidū, kad gatavā produkcija eksportēta ne tikai uz Austrumeiropu, bet arī uz Rietumeiropu un pat Āfriku. Intensīvās ražošanas laikā, acīmredzot, netika pievērsta pienācīgā uzmanība vides aizsardzības jautājumiem, kā rezultātā grunts tika piesārņota ar smagajiem metāliem un naftas produktiem, bet gruntsūdens - ar naftas produktiem un solventu. Lai gan 2003.gadā piesārņojuma avoti (tvertnes, cauruļvadi) ir demontēti un veikta daļēja piesārņojuma sanācija (izrakta piesārņotā grunts, blakus tvertņu atrašanās vietām atsūkņēts piesārņotais gruntsūdens), joprojām turpinās piesārņojuma migrācija uz Zunda kanālu. Kopumā piesārņojošo vielu apjoms, kas ieplūst Zunda kanālā, nav liels, jo hidroģeoloģiskie un ģeoloģiskie apstākļi nav labvēlīgi tā migrācijai, tomēr sanācijas darbi būtu jāturpina līdz tādām piesārņojuma līmenim, kas neatstāj negatīvu ietekmi uz cilvēku veselību un vidi.

Bijušās rūpnīcas „Alfa”, kuras darbība bija saistīta ar pusvadītāju ražošanu, teritorijas gruntī un gruntsūdenī konstatēts piesārņojums ar smagajiem metāliem, trihloretilēnu

un naftas produktiem. Pirms tirdzniecības kompleksa „Alfa” izveides tika veikti plaši teritorijas sakopšanas un sanācijas darbi, kā rezultātā likvidēti piesārņojuma avoti un to izplatības areāli. Veikto darbu rezultātā uzlabojās teritorijai garām tekošās Šmerļupītes ūdens kvalitāte.

Vēl piesārņoto vietu reģistrā iekļauti tādi rūpniecības objekti, kā bijusī ādu pārstrādes rūpnīca „Kosmos” Rīgā, Kr.Valdemāra ielā 112/114, A/S „Latvijas krāsmetāli” Rīgā, Krustpils ielā 6, bijusī rūpnīca „Ergoautomatika” Rīgā, Ganību dambī 24a, bijusī Rīgas spuldžu rūpnīcas teritorija Rīgā, Aplokciema ielā 1, 2.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzētās plānoto (atļauto) izmantošanu un stāvu skaita izmaiņas šīs piesārņotās vietas neskar tieši, bet ir izvietotas netālu no tām.

Jāpiezīmē, ka lielā daļā no minētajiem objektiem ir veikti vides piesārņojuma novēršanas pasākumi un piesārņojuma sanācija, to teritorijās izveidoti tirdzniecības un pakalpojumu objekti, piemēram, rūpnīcas „Kosmos” vietā izveidots Rimi hipermarkets “Valdemārs”, A/S „Latvijas krāsmetāli” teritorijā darbojas SIA „Kusakoski” metāllūžņu savākšanas laukums, bijušās rūpnīcas „Ergoautomatika” vietā darbojas SIA „Rudus” betona rūpnīca ar izejvielu uzglabāšanas laukumiem.

Naftas bāzes un degvielas uzpildes stacijas. Viena no datu bāzē visbiežāk pieminētajām piesārņotāju grupām ir degvielas uzpildes stacijas un naftas bāzes. To darbības rezultātā, pārsvarā gan padomju gados, ir notikušas lielākas vai mazākas naftas produktu noplūdes no cauruļvadiem un tvertnēm. Nereti piesārņojuma kontūrs ir izpleties ārpus DUS un ietekmējis arī blakus teritorijas.

Šobrīd likumdošanas aktos (MK 16.05.2006. noteikumi Nr.400) ir iekļauta prasība, ka DUS izveido novērošanas aku tīklu un veic regulāru gruntsūdens kvalitātes monitoringu, kas ļauj papildus tam, ka DUS ir ierīkota elektroniskā degvielas uzskaites sistēma, konstatēt iespējamās degvielas noplūdes. Līdz ar citiem pretpiesārņojuma pasākumiem (pretinfiltrācijas ekrāns, dubultsienu tvertnes, notekūdens attīrīšanas iekārtas) līdz minimumam ir ierobežota iespēja piesārņojumam nonākt gruntī un gruntsūdenī. Kopumā piesārņoto vietu reģistrā iekļautas 16 DUS un 3 naftas bāzes (neskaitot Rīgas brīvdostā esošos), kur reāli konstatēts grunts un gruntsūdens piesārņojums. Konstatētais piesārņojums lielākoties ir lokāls un neapdraud apkārtējās teritorijas.

Visās DUS un naftas bāzēs notiekošo regulāro gruntsūdens kvalitātes monitoringu uzrauga Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālā vides pārvalde. Vietās, kur vēsturiskā piesārņojuma dēļ ir apdraudētas blakus teritorijas, virszemes ūdens tilpes vai ūdensgūtnes, DUS apsaimniekotāji veic pasākumus piesārņojuma lokalizēšanai un likvidēšanai. Apjomīgi sanācijas darbi veikti bijušajā PVAS „Latvijas nafta” DUS teritorijā Maskavas ielā 349b, ko pirms DUS pārņemšanas veica SIA „Latvija Statoil”, kā arī bijušajā PVAS „Latvijas nafta” DUS teritorijā Brīvības gatvē 386, ko, pirms pirms pārdošanas uzņēmumam, kas veica daudzstāvu ēku izbūvi, veica SIA „Neste Latvija”.

Ņemot vērā to, ka 20.11.2001. MK noteikumi Nr. 483 „Piesārņoto un potenciāli

piesārņoto vietu apzināšanas un reģistrācijas kārtība” neparedz kategorijas maiņu gadījumos, ja piesārņotai vai potenciāli piesārņotai vietai veikta sanācija, tad datu bāzē aizvien ir iekļautas teritorijas, kurās veiktas arī nozīmīgas sanācijas.

Zemāk uzskaitītas degvielas uzpildes stacijas, kuras iekļautas LVĢMA datu bāzē kā „piesārņotas vietas”:

- SIA „Latvija Statoil”, Krasta ielā 70, bijusī degvielas konteineru tirgošanas vieta;
- SIA „Neste Latvija”, Dambja ielā 10, uz aizbērtā Sarkandaugavas novadgrāvja;
- VAS „Latvenergo” filiāles „Augstsprieguma tīkls” DUS Dārziema ielā 86;
- Valsts policijas autotransporta centrālās bāzes DUS Vestienas ielā 4;
- PVAS „Latvijas nafta”, Krustpils ielā 1;
- SIA „Virši”, Pērnavas ielā 78;
- SIA „Latvija Statoil”, Maskavas ielā 349b;
- bijusī PVAS „Latvijas nafta”, Brīvības gatvē 386;
- PVAS „Latvijas nafta”, Sporta ielā 9;
- SIA „Voer” Krustabaznīcas ielā 4;
- SIA „Augstceltne” „Kurši”, Mūkusalas ielā 59;
- SIA „Lathold”, Tvaika ielā 3;
- PVAS „Latvijas nafta” Uriekstes ielā 3;
- VAS „Latvenergo” filiāles „Serviss” DUS Viskaļu ielā 22;
- SIA „A.C.B.” Bukultu ielā 1;
- Rīgas domes autobāze Katrīnas dambī 4.

Naftas bāzes:

- SIA „DSE”, bijusī Spilves lidostas naftas bāze (Spilves lidlauka Z daļā, ārpus Brīvostas teritorijas);
- SIA „Seko” naftas bāze Maskavas ielā 441;
- VEF bijusī degvielas bāze Bērzaunes ielā 6.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzētās plānoto (atļauto) izmantošanu un stāvu skaita izmaiņas šīs piesārņotās vietas neskar tieši, bet ir izvietotas netālu no tām.

Bijušās legālās un nelegālās atkritumu izgāztuves. Pagājušā gadsimta otrajā pusē vairākās Rīgas vietās bija izveidotas gan legālas, gan nelegālas atkritumu izgāztuves, kur faktiski nekontrolēti nešķīrotā veidā bērti sadzīves atkritumi, celtniecības atkritumi, naftas produkti, metāllūžņi un cita veida atkritumi. Lielākā no tām ir A.Deglava ielas izgāztuve, kas izveidota 1956.gadā un darbojās līdz 1973.gadam. Tomēr nelegāla atkritumu izgāšana epizodiski tur notiek arī pēdējos gados.

Izgāztuve aizņem 23,1 ha lielu platību, vidējais atkritumu slāņa biezums 8 – 10 m, centrālajā daļā pat līdz 13 -14 m, tajā kopumā apglabāti aptuveni 1,66 milj. m³ atkritumu. Galvenās atkritumu masu veidojošās vielas ir organiskās vielas (~30%), minerālvielas (~70%). Izgāztuves teritorijas un nedaudz ārpus tās grunts ir piesārņota ar smagajiem metāliem un naftas produktiem, bet gruntsūdens - ar organiskajām vielām, slāpekļa savienojumiem, makrokomponentiem. Piesārņojums laika gaitā ir izplatījies gruntsūdens plūsmas virzienā, t.i. uz dienvidrietumiem, apņēmot lielāko daļu no Ilūkstes, akadēmiķa M.Keldiša un A.Deglava ielas dzīvojamā kvartāla.

Tieši šajā vietā ir paredzēts veikt grozījumu atļautajam zemes izmantošanas veidam - zemes gabalam A.Deglava ielā (daļai kad. Nr. 01000712753 un daļai kad. Nr. 01000712752, kopumā ~23 ha platībā) tas tiek grozīts no Tehniskās apbūves teritorijas un no Jauktas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (visai teritorijai kopumā paredzēts plānotās (atļautās) izmantošanas īstenošanai pirms būvniecības veikt inženiertehnisko sagatavošanu) uz Apstādījumu un dabas teritoriju.

Grozījums pamatots uz 2003.gadā veiktās sanācijas projekta izstrādes rezultātiem un 2008.gadā veiktā pētījuma par piesārņojumu izgāztuves dienvidaustrumu daļā rezultātiem. Pašlaik teritoriju klāj zāliens, niedrājs, krūmājs un reti koki, dažviet vērojami lielgabarīta atkritumi. Teritorijai nākotnē jāveic rekultivācija. Ņemot vērā teritorijas piesārņojuma līmeni, Apstādījumu un dabas teritorija vērtējams kā vispiemērotākais tās izmantošanas veids.

Otrā lielākajā slēgtajā atkritumu izgāztuvē „Kleisti” deponēti Rīgas pilsētas sadzīves un ražošanas atkritumi pagājušā gadsimta 50.–70.-tajos gados. Izgāztuve tika izveidota bez iepriekšējas izpētes un bez jebkādu vides aizsardzības pasākumu (infiltrāta savākšana, biogāzes apsaimniekošana, nožogojums) piemērošanas. Kopējā izgāztuves teritorija aizņem 10 ha, atkritumu slānis sedz 8,3 ha lielu teritoriju. Tā kā izgāztuve izveidota uz smilšainām un dūņainām gruntīm, tad ir izveidojies samērā plašs piesārņojuma areāls. Piesārņojuma raksturs līdzīgs kā A.Deglava ielas izgāztuvē, tuvākais potenciāli ietekmējamais objekts ir aptuveni 100 m attālumā esošie mazdārziņi, tuvākās dzīvojamās mājas ir aptuveni 2 km attālumā.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi plānoto (atļauto) izmantošanu maina teritorijās, kas atrodas ārpus piesārņojuma areāla robežām (uz A un R no izgāztuves).

Pretrunīga situācija izveidojusies **bijušajās pilsētas ganībās abpus Skanstes ielai** - teritorijā starp J.Dikmaņa un Zirņu ielām un joslā starp Skanstes ielu un dzelzceļu. Ar Rīgas teritorijas plānojumu 2006. - 2018.gadam šajā vietā noteikta Centru apbūves teritorija, kas ieskauj nelielas Apstādījumu un dabas teritorijas joslas. 1995. - 2005.gada plānojumā plānotā (atļautā) izmantošana šai teritorijai bijusi Dabas pamatnes teritorija, kura ietver meliorācijas grāvju sistēmu.

Kopš 1932.gada bijušajās pilsētas ganībās saimniekojuši mazdārzu īpašnieki, kuri izteikuši savu vēmi privatizēt šeit zemes vai slēgt ilgtermiņa līgumus par zemes izmantošanu ar Rīgas domi, tomēr domes politika šajā jautājumā ir vērsta publiskas un daudzstāvu dzīvojamās apbūves virzienā. Pēdējos gados šajā vietā noris teritorijas intensīva apbūve. Uzbūvēta arēna „Rīga” Skanstes ielā 21, Krājbankas ēka J.Daliņa ielā 15, trīs dzīvokļu un biroju ēkas „Skanstes virsotnes”.

Lai sagatavotu teritoriju apbūvei, nocirsti mazdārziņos augošie koki un nojauktas pagaidu ēkas. Paralēli notikusi arī būvgružu, sadzīves atkritumu un dažviet pat bīstamo atkritumu ievēšana teritorijā (skat. attēlus Nr.40 – 42.), kura vērtējama kā būtiska negatīva ietekme uz vidi. Rezultātā šī teritorija pašlaik uzskatāma par degradētu, jo ir piesārņota ar dažāda veida atkritumiem un infiltrāts, kas veidojas lietus notekūdeņiem skalojoties caur šo slāni, nonāk gruntī un gruntsūdeņos.

40.attēls. Izbērtie atkritumi Skanstes ielas apkārtnē, 2006.gada maijā [fotomateriāls no Ivetas Cīrules komentāriem par SIVN VPP 1.redakciju]

41.attēls. Izbērtie atkritumi Skanstes ielas apkārtnē, 2006.gada maijā [fotomateriāls no Ivetas Cīrules komentāriem par SIVN VPP 1.redakciju]

42.attēls. Izbērtie bīstamie atkritumi Skanstes ielas apkārtnē 2006.gadā [fotomateriāls no Ivetas Cīrules komentāriem par SIVN VPP 1.redakciju]

Šobrīd šī vieta nav iekļauta LVĢMA uzturētajā datu bāzē, kaut būtu uzskatāma par potenciāli piesārņotu vietu. Tiklīdz vieta tiek iekļauta minētajā datu bāzē, uz to attiecas arī grozīto Apbūves noteikumu 2.3.sadaļas prasības „Būvniecība piesārņotās teritorijās”, kuras nosaka, ka „būvniecība [...] pieļaujama tikai pēc piesārņotās vai potenciāli piesārņotās teritorijas izpētes”. 16.punkts nosaka: „Būvniecība piesārņotā teritorijā iespējama tikai pēc attiecīgās teritorijas sanācijas, ievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības, kā arī izbūvējot centralizētas inženierkomunikācijas.”.

5.9.2. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu nozīme piesārņoto platību samazināšanā un sanācijā

Grozījumi Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam degradētās un piesārņotās teritorijas skar pavisam nelielā apjomā.

Grozījumi attiecībā uz plānoto (atļauto) izmantošanu lielākoties veikti teritorijās, kas atrodas ārpus degradēto un piesārņoto vietu piesārņojuma areāla robežām. Izņēmums ir bijušās A.Deglava ielas izgztuve - teritorijai ir mainīta plānotā (atļautā) izmantošana uz Apstādījumu un dabas teritoriju, kas tieši nodrošinās teritorijas turpmāku izpēti, rekultivāciju un cilvēku veselībai nekaitīgu izmantošanu. Tādējādi grozījums dos pozitīvu ieguldījumu apstādījumu „ķīļu” veidošanā blīvi apdzīvotu teritoriju vidienē.

Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana mainīta Brīvostas teritorijām, t.sk. visām degradētajām un potenciāli piesārņotajām teritorijām. Jāuzsver, ka atšķirībā no pārējās pilsētas teritorijas, Brīvostas lielākajā daļā situācija ir praktiski apzināta, tiek veikts

ilggadējs regulārs monitorings, kā arī virknē teritoriju ar augstu piesārņojuma līmeni tiek īstenoti sanācijas darbi.

Praktiski visās degradētajās un potenciāli piesārņotajās vietās Brīvestā plānotā (atļautā) izmantošana tiek grozīta no Ražošanas un rūpniecības teritorijas uz Jūras ostas apbūves teritorijām. Atļautās un aizliegtās darbības, kā arī apbūves rādītāji abiem šiem zemes plānotās (atļautās) izmantošanas veidiem būtiski neatšķiras. Tomēr arī turpmāk galvenā uzmanība jāpievērš apzināto piesārņoto vietu sanācijas darbu un monitoringa turpināšanai.

Ņemot vērā vēsturiskā piesārņojuma apjomus un Rīgas brīvestas pārvaldes un uzņēmumu ierobežotos finanšu līdzekļus vēsturiskā piesārņojuma likvidācijai, šī jautājuma risināšanai būtu jāpiesaista Rīgas pilsētas, Vides ministrijas, kā arī Eiropas fondu līdzekļi. Īpaši svarīgi tieši Brīvestas teritorijā tas ir tāpēc, ka šie objekti lielākoties atrodas tuvu virszemes ūdensobjektiem un tiešā veidā var atstāt ietekmi uz to kvalitāti.

Kopumā secināms, ka gadījumā, ja Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi netiktu īstenoti, esošais vides stāvoklis attiecībā uz piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām teritorijām un to sanāciju būtiski nemainīsies.

5.10. Apstādījumu un dabas teritorijas

Šajā nodaļā apskatīta visa Rīgas pilsēta kopumā, ieskaitot Rīgas brīvestas teritoriju, jo Brīvestā, ņemot vērā tās rūpniecisko darbību, ir vien atsevišķas vērtīgas apstādījumu un dabas teritorijas, kas detalizētāk apskatītas 6.1.10.nodaļā. Neskatoties uz to, ka kopš Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam spēkā stāšanās brīža attiecībā uz Rīgas pilsētu tiek lietots termins „Apstādījumu un dabas teritorija”, ņemot vērā to, ka attiecībā uz Rīgas brīvestu spēkā ir Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam, vides pārskatā viscaur lietots arī termins „Dabas pamatne”.

Apstādījumu un dabas teritorijām jeb Dabas pamatnei tiek pieskaitītas šādas pilsētas telpiskās struktūras vienības: apstādījumi (parki, skvēri, priekšdārzi, pagalmu apstādījumi, ielu un dzelzceļa joslu apstādījumi, krastmalu joslu apstādījumi), mežaparki, meži un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, apbūve ar apstādījumiem, rekreācijas, tūrisma un sporta apbūves teritorijas, kapsētas, ūdensteces un ūdenstilpes [Nikodemus, Granta, Ranka, 2005].

Apstādījumu un dabas teritorijas pilsētā:

- sekmē optimāla pilsētas klimata un vietas mikroklimata veidošanu;
- samazina vides piesārņojumu (putekļu, ķīmiskā un trokšņa);
- nodrošina dabīgo ekoloģisko procesu norisi pilsētas ekosistēmās;
- nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu;
- sekmē iedzīvotāju fiziskās un psihiskās veselības saglabāšanu;
- nodrošina pilsētas iedzīvotājiem atpūtas iespējas;
- pilda pilsētas reprezentācijas un estētisko funkciju;
- veicina iedzīvotāju izglītošanu un audzināšanu;
- paaugstina nekustamā īpašuma tirgus vērtību un pilsētas ieņēmumus.

Tradicionālie rādītāji, kurus izmanto apstādījumu novērtēšanā, ir šādi:

- zaļās zonas kopējā platība;
- zaļās zonas platība attiecībā pret iedzīvotāju skaitu;
- zaļās zonas platība attiecībā pret apbūvēto platību;
- iedzīvotāju dzīves vietas attālums attiecībā pret potenciālajām atpūtas vietām [Box, Harrison 1993, www.ub.es/medame/eco-urb].

5.10.1. Platība

Zinot to, ka parasti Apstādījumu un dabas teritoriju platību apsaimniekošana prasa lielus finansu līdzekļus, bet tajā pašā laikā nedod viegli aprēķināmu peļņu, Latvijā un arī citās valstīs aktuāls ir jautājums par to, cik lielas platības pilsētā nepieciešams atvēlēt Apstādījumu un dabas teritorijām. Eiropas pilsētās šajā ziņā ir atšķirīga pieredze. Vācijas pilsētās, piemēram, Berlīnē „zaļie areāli” aizņem 35% no pilsētas teritorijas, Hamburgā - 50% (tai skaitā 28% aizņem lauksaimniecībā izmantojamās zemes), Drēzdenē - 62% (lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir 36%), Diseldorfā - 18% un Brēmēnē - 37% [www.trend.partisan.net/, www.fhhl.hamburg.de/Behoerden/Umweltbohoerde/, www.dresden.de/, www.stadtgruen-bremen.de/, www.duesseldorf.de/ citēts pēc Nikodemus, Granta, Ranka, 2005]. Rīgā Apstādījumu un dabas teritorijas, saskaņā ar Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta datiem, sastāda 40,7% (2005.gada dati) (41.tabula).

41.tabula

Apstādījumu un dabas teritoriju platība dažādās Eiropas pilsētās

Pilsēta	Dabas pamatne (%)	Piezīmes
Rīga	40,7	(2005.gada reālā situācija)
Berlīne	35,0	
Hamburga	50,0	28% lauksaimniecībā izm. zemes
Drēzdene	62,0	62% lauksaimniecībā izm. zemes
Diseldorfā	18,0	
Brēmene	37,0	
Tallina	20,0	sauszeme
Viļņa	45,0	sauszeme
Stokholma	40,0	sauszeme
Kopenhāgena	20,0	sauszeme
Antverpene	25,2	15,5% sauszeme
Varšava	36,3	

Jāpiebilst, ka minētos skaitļus nav iespējams savstarpēji salīdzināt, jo Apstādījumu un dabas teritorijām pieskaitīto teritoriju izmantojums dažādās pilsētas atšķiras.

Kopš 1994.gada Rīgā ir notikusi daudzu zaļo teritoriju, tai skaitā vietējo ūdenstilpju apbūve. Pretēji līdz šim plānotajam, Rīgas centrālajā daļā ir samazinājusies apstādījumu platība. Šajā zemes ilgspējīgas izmantošanas rādītājā būtiskas tendences atspoguļotu zaļo teritoriju samazināšanās pārskats, apskatīts pa atsevišķiem administratīvajiem rajoniem. Rādītājam apkopotie dati liecina, ka kopumā šajā laikā pilsētā zaļās teritorijas ir samazinājušās par 10,65%, kas pierāda strauju Apstādījumu un dabas teritoriju samazināšanos un nepieciešamību veikt būtiskas izmaiņas pilsētas plānošanas un attīstības procesa realizācijā. Savukārt, citi dati liecina, ka Apstādījumu

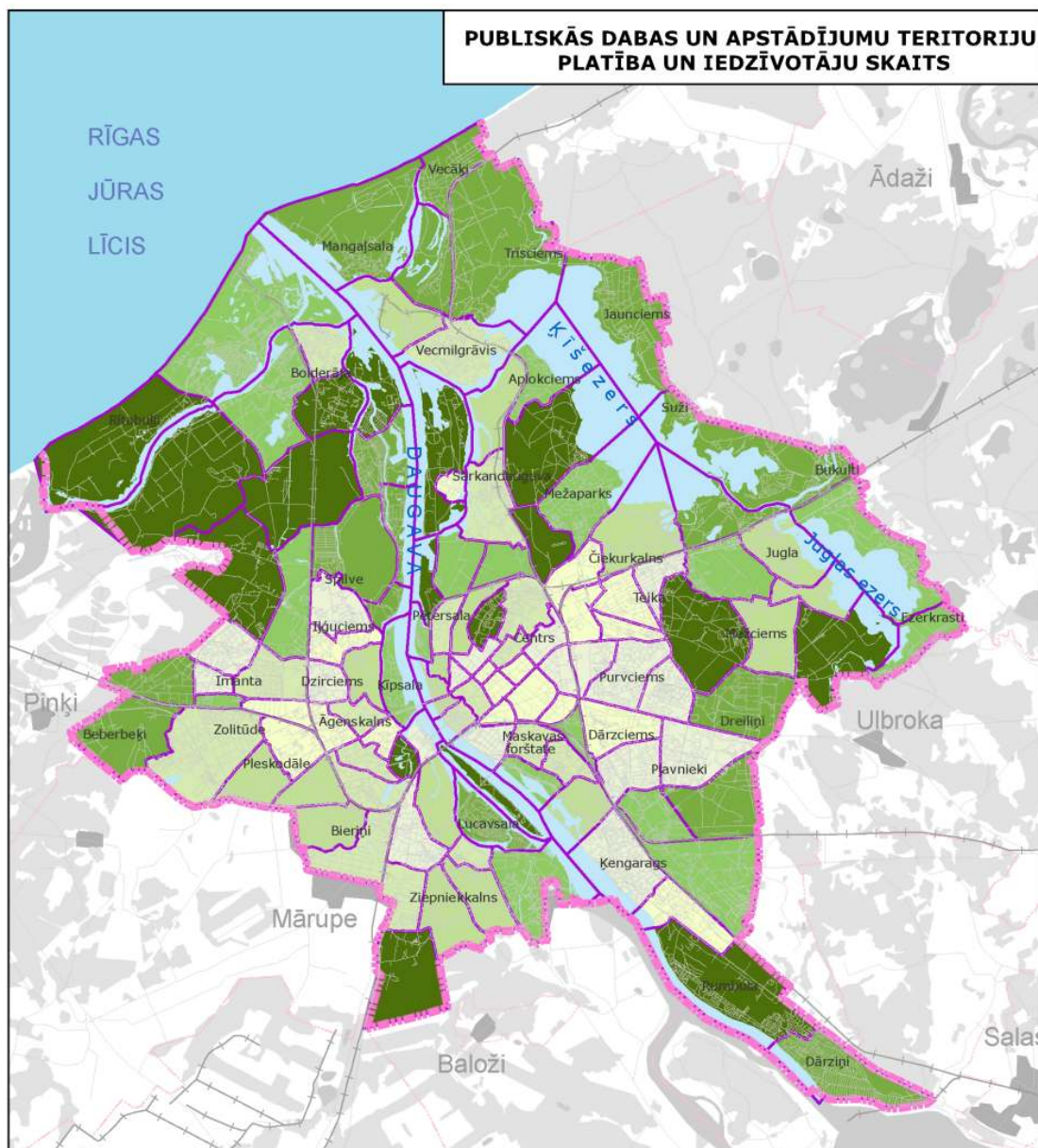

un dabas teritoriju platība ir palielinājusies par 17%. Tajā ieskaitītas arī agrāk apbūvei rezervētās teritorijas, dārziņi un citas mazintensīvi izmantotas platības [Francis, 2004]. Arī Rīgas iekšējo ūdeņu platības šajā laikā ir palielinājušās par 2,6%. Tajā pašā laikā Centrālās statistikas pārvaldes dati (2001.) uzrāda zaļo zonu un iekšējo ūdeņu platības, kas neatbilst nevienam no iepriekš minētajiem skaitļiem [Rīgas attīstības ilgtspējības..., 2005]. Šādi pretrunīgi dati liecina par reālo zaļo platību uzskaites vienotas un ticamas sistēmas trūkumu.

Tomēr jāuzsver arī fakts, ka eksistē teritorijas, kam piešķirta kāda veida plānotā (atļautā) izmantošana, kura pieļauj apbūvi, taču reāli tās ir dabiskas, neapgūtas teritorijas (lielākoties tās ir šobrīd neapgūtas teritorijas Brīvestā u.c.).

Ļoti nozīmīgs pilsētas ilgtspējīgas attīstības indikators ir „zaļo areālu” platība attiecībā pret kopējo iedzīvotāju skaitu. Helsinkos uz katru „zaļā areāla” hektāru dzīvo 29,5 iedzīvotāji [The Core..., 2002 citēts pēc Nikodemus O, Granta D, Ranka M, 2005], Berlīnē 108,6, bet Rīgā - aptuveni 47,4 iedzīvotāji.

Analizējot faktisko situāciju Apstādījumu un dabas teritoriju izplatībā saskaņā ar 2006.gada datiem (43.attēls) [Rīgas attīstības plāna 2006. - 2018.gadam paskaidrojuma raksts], redzams, ka apbūvētās teritorijas aizņem lielāku platību nekā apstādījumi Rīgas vēsturiskajā centrā, tuvajā Pārdaugavā un bijušajās rūpniecības zonās. Zīmīgi, ka arī jauno biroja centru un dzīvojamo māju apbūvei raksturīgas nelielas apstādījumu „saliņas”, kas perspektīvā var novest pie zemes tirgus vērtības un pilsētas ienākumu samazināšanās [Ökonomische Argumente für..., 1996]. Šajās vietās, izejot no 2006.gada datiem, ir arī relatīvi maz apstādījumu platību attiecībā pret iedzīvotāju skaitu (skat. 43.attēlu) [Rīgas attīstības plāna 2006. - 2018.gadam paskaidrojuma raksts].

Apzīmējumi

Statistikas zonu robežas

**kopējo publisko apstādījumu un dabas teritoriju
aizņemtā platība m² uz vienu iedzīvotāju**

- < 16
- 17 - 32
- 33 - 56
- 57 - 219
- 220 - 931
- 932 - 14113
- > 14113

43.attēls. Kopējās Apstādījumu un dabas teritorijas teritorijas platības uz 1 iedzīvotāju

5.10.2. Apstādījumu un dabas teritoriju telpiskais izvietojums

Gaisa apmaiņas veicināšanā, atmosfēras piesārņojuma samazināšanā, pilsētas mikroklimata uzlabošanā un iedzīvotāju atpūtas iespēju nodrošināšanā liela nozīme ir Apstādījumu un dabas teritoriju struktūrvienību savstarpējai sasaistei, veidojot „zaļos koridorus”. Tāpēc daudzu pilsētu (Stokholmas, Glāzgovas u.c.) teritoriju plānos, tai skaitā arī Rīgas un Jūrmalas attīstības plānā ir bijuši mēģinājumi savstarpēji sasaistīt lielos mežus un parkus, izmantojot nelielus skvērus un ielu apstādījumus, veidojot telpiski nepārtrauktus zaļos „ķīļus”, kas pāršķeļ blīvi apbūvētās pilsētas daļas. Šo zaļo ķīļu struktūru izmanto arī par pamatu, plānojot veloceliņus. Savukārt, vērtējot iedzīvotāju atpūtas iespējas, viens no kritērijiem ir 300 m attālumā no plašajiem apstādījumiem un meža masīviem dzīvojošo cilvēku skaits, vai arī publisko atpūtas vietu sasniedzamība 15 – 20 minūtēs, ejot kājām.

Vērtējot Rīgas pilsētas vidi caur vides indikatora „Sabiedrībai pieejamo atklāto teritoriju un pakalpojumu vietējā līmenī” prizmu [Cekule, Gailiša, 2005], konstatēts, ka atklātās un rekreatīvās teritorijas pilsētas iedzīvotājiem ir viegli sasniedzamas (82,94%), tomēr jāizdala izņēmumi:

- zaļās rekreatīvās teritorijas pilsētas centrā un perifērijā, kuras nav tik viegli sasniedzamas pilsētas iedzīvotājiem – tikai 34%;
- atklātie laukumi pilsētas centrā un daudzstāvu namu apbūves rajonos - 52,42%.

Rīgā līdz šim pastāvēja vairāki šādi pilsētas telpiskajā struktūrā nozīmīgi zaļie koridori, kas savienoja piepilsētas mežus ar pilsētas centru: Mežaparks – Lapeņu kolonija (ziemeļaustrumu koridors), Ziepniekkalna meža masīvi un dārziņi, Lucavsala un Zaķusala (dienvidrietumu koridors), Daugavgrīvas meža masīvs, Bolderājas meža masīvs un Spilves pļavas (ziemeļrietumu koridors), un Daugava ar tai piegulošajām teritorijām. Saskaņā ar Rīgas pilsētas apstādījumu attīstības koncepcijas (2007. - 2018.gadam) 1.redakcijā (izstrādātājs: „Rīgas vides centrs *Agenda 21*”) iekļauto informāciju, teritoriju apbūves rezultātā 2005.gadā principā vairs nepastāv ziemeļaustrumu koridors.

Rīgas pilsētas apstādījumu attīstības koncepcija pašlaik vēl ir izstrādes stadijā, līdz ar to tajā iespējamās būtiskas izmaiņas, tomēr šis ir jaunākais izstrādātais dokuments attiecībā uz Rīgas apstādījumiem, to vērtējumu un turpmākās attīstības plānojumu. Atsevišķi ieteikumi no tās iekļauti arī šajos Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos, piemēram, par teritorijām, kurām nosakāms Apstādījumu un dabas teritorijas statuss.

Rīgas pilsētas Apstādījumu un dabas teritorijas sadalās un tajās ir izvietoti [Apstādījumu koncepcija, 1.redakcija]:

1. Rīgas un Rīgas rajonu nozīmes parki:

- Centra rajonā: Esplanāde, Kanālmalas apstādījumi, Vērmanes dārzs;
- Ziemeļu rajonā: Kronvalda parks, Viestura dārzs, Sarkandaugavas parks, Aldara parks, Ozolaine, Ziemeļblāzmas parks, Saules dārzs;
- Vidzemes priekšpilsētā: Strazdumuižas parks, Bukultu parks, Memoriālais parks (Lielie kapi);

- Zemgales priekšpilsētā: Uzvaras parks, Arkādijas parks, Ēbelmuižas parks, Meteora dārzs, Jaunatnes dārzs, Mārupītes dabas parks, Mazais Arkādijas dārzs, Māras diķa apstādījumi;
- Kurzemes rajonā: Dzegužkalna parks, Nordeķu parks, Anniņmuižas parks, Tekstilnieku parks;
- Latgales priekšpilsētā: Miera dārzs, Vecie ebreju kapi, Kojusalas dārzs, Ķengaraga parks, Grīziņkalns, Ziedoņdārzs, Maskavas dārzs, Klusais dārzs, Pļavinieku parks.

2. Pilsētas un rajona nozīmes mežaparki:

Bolderājas mežaparks, Kleistu mežaparks, Imantas mežaparks, Anniņmuižas parks, Mežaparks, Biķernieku mežaparks, Šmerļa mežaparks, Juglas mežaparks, Bābelītes mežaparks, Ulbrokas mežaparks.

3. Pašvaldības kapsētas:

Vecie Bolderājas kapi, Jaunie Bolderājas kapi, Lāčupes kapi, Mārtiņa kapi, Pleskodāles kapi, Ziepniekkalna kapi, Torņkalna luterāņu kapi, Ulbrokas kapi, Matīsa kapi, Raiņa kapi, 1.Meža kapi, 2.Meža kapi, Miķeļa kapi, Sarkandaugavas kapi, Sarkandaugavas kalnu kapi, Jaunie ebreju kapi, Jaunciema kapi, Juglas kapi, Biķeru kapi, Kapsila kapi.

4. Citu institūciju apsaimniekošanā nodotās kapsētas:

Torņakalna pareizticīgo kapi, Pokrova kapi, Ivana kapi, Vecmīlgrāvja kapi, Brāļu kapi.

5. Bioloģiski vērtīgās apstādījumu un dabas teritorijas:

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: Piejūras dabas parks ar dabas lieguma zonām „Vakarbulļi” un „Daugavgrīva”, dabas liegumi – „Vecdaugava”, „Jaunciems”, Krēmeri”. *Natura 2000* teritoriju tīklā no augstākminētajām ir iekļauts Piejūras dabas parks, kā arī Vecdaugavas un Jaunciema dabas liegumi.

Mikroliegumu skaits: 13.

Rīgas domes Vides departamenta datu bāzē ir reģistrēti 916 dižkoki, no kuriem 173 ir valsts nozīmes dižkoki, bet 743 – vietējas nozīmes.

6. Apstādījumu un dabas teritorijas – kultūras pieminekļi

Parki, dārzi, laukumi:

Alberta laukums, Vērmanes dārzs, Pilsētas kanāla apstādījumi, Grīziņkalna parks, Arkādijas parks, Ziedoņdārza parks un paviljons, Esplanāde, Dzegužkalna parks, Jēkaba laukums, Miera dārzs, Herdera laukums, Ķeizardārza ansamblis, Kultūras un atpūtas parks „Mežaparks”, dārzu un parku arhitektūras ansamblis „Lielie kapi” ar memoriālajām celtnēm.

Muižas un citas būves ar parkiem:

Nordeķu muižiņa ar parku, mākslīgās pilsdrupas ar parku („Aldara” parks), Strazdes muižas apbūve un parks, Hartmaņa muižiņas ansamblis ar parku, Bišummuižas ansamblis ar parku, Bloka muižiņas ansamblis, Ēbelmuiža, dzīvojamā ēka Brīvzemnieku ielā ar parka paliekām, dzīvojamā ēka Nometņu ielā 43 ar parka paliekām, Popova muižiņa, Traumatoloģijas un ortopēdijas institūta ēkas un parks.

Kapsētas:

Mārtiņa kapi ar memoriālajām celtnēm, Brāļu kapu ansamblis, Raiņa kapu ansamblis t. sk. vārti, administratīvā ēka, kapliča, krematorija.

Dati par apstādījumu **platībām** [dati: Rīgas apstādījumu attīstības koncepcijas un Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta sniegtā informācija, 2008] rāda, ka Apstādījumu un dabas teritoriju platība saskaņā ar 2005.gadā plānoto (atļauto) teritorijas izmantošanu ir 12 807 ha jeb 42,12% no pilsētas teritorijas, tai skaitā ūdens teritorijas aizņem 4795 ha jeb 15,77%.

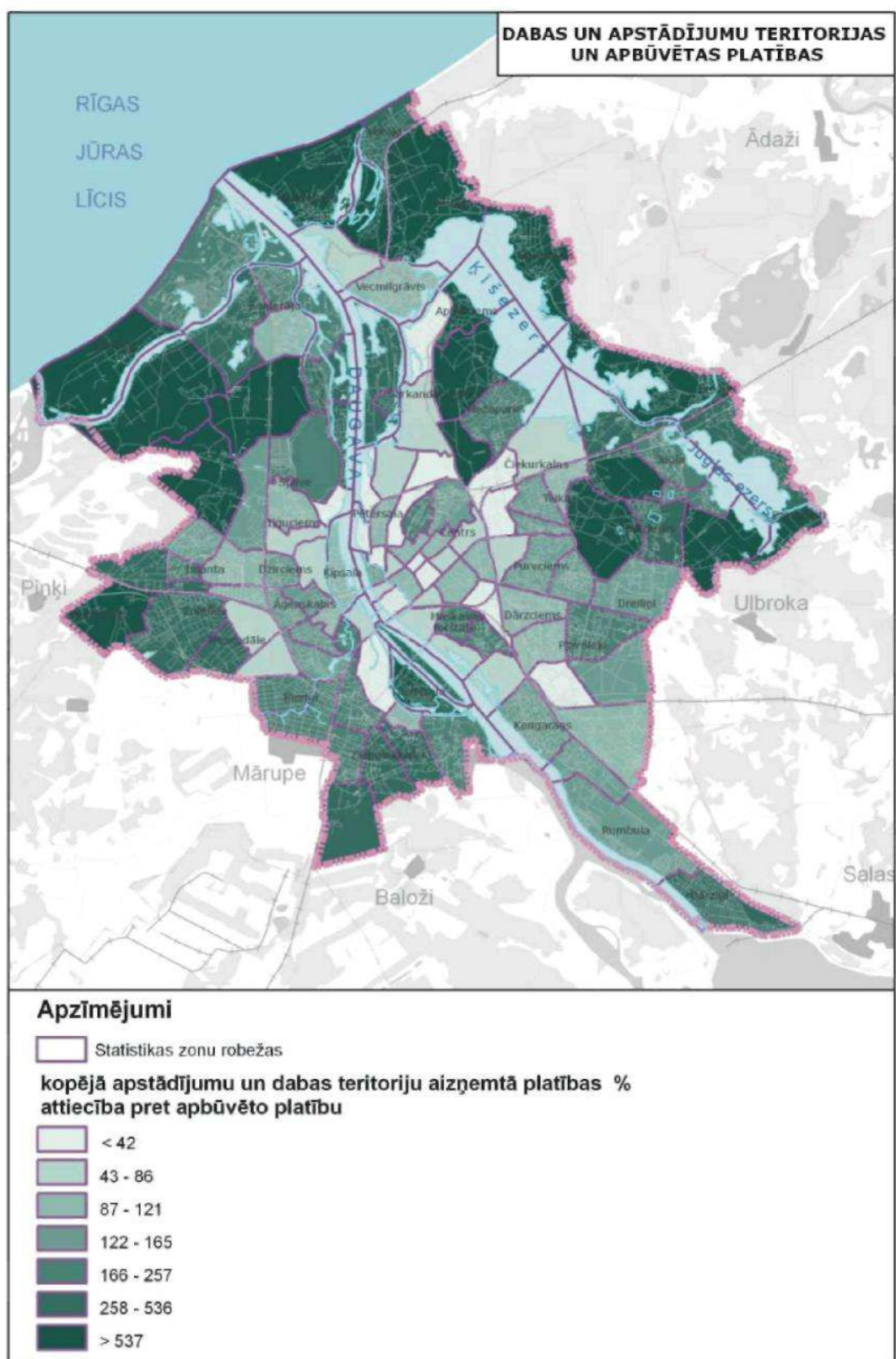
Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu realizācijas rezultātā Apstādījumu un dabas teritoriju platība saskaņā ar plānoto (atļauto) izmantošanu būs 12 314 ha jeb 40,5% no pilsētas teritorijas, tai skaitā ūdens teritorijas aizņems 4767 ha jeb 15,68%)(skat.7.tabulu)

Viens no būtiskiem iemesliem Apstādījumu un dabas teritorijas platības samazinājumam plānotajā (atļautajā) izmantošanā ir tas, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu ietvaros no jauna izdalīta starptautiskās lidostas „Rīga” attīstībai nepieciešamā teritorija, kas sastāda 153 ha (skat. 7.tabulu), un līdz šim daļa šīs teritorijas bijusi Apstādījumu un dabas teritorija, kā arī Spilves pļavu un lidlauka izslēgšana no zaļajām teritorijām.

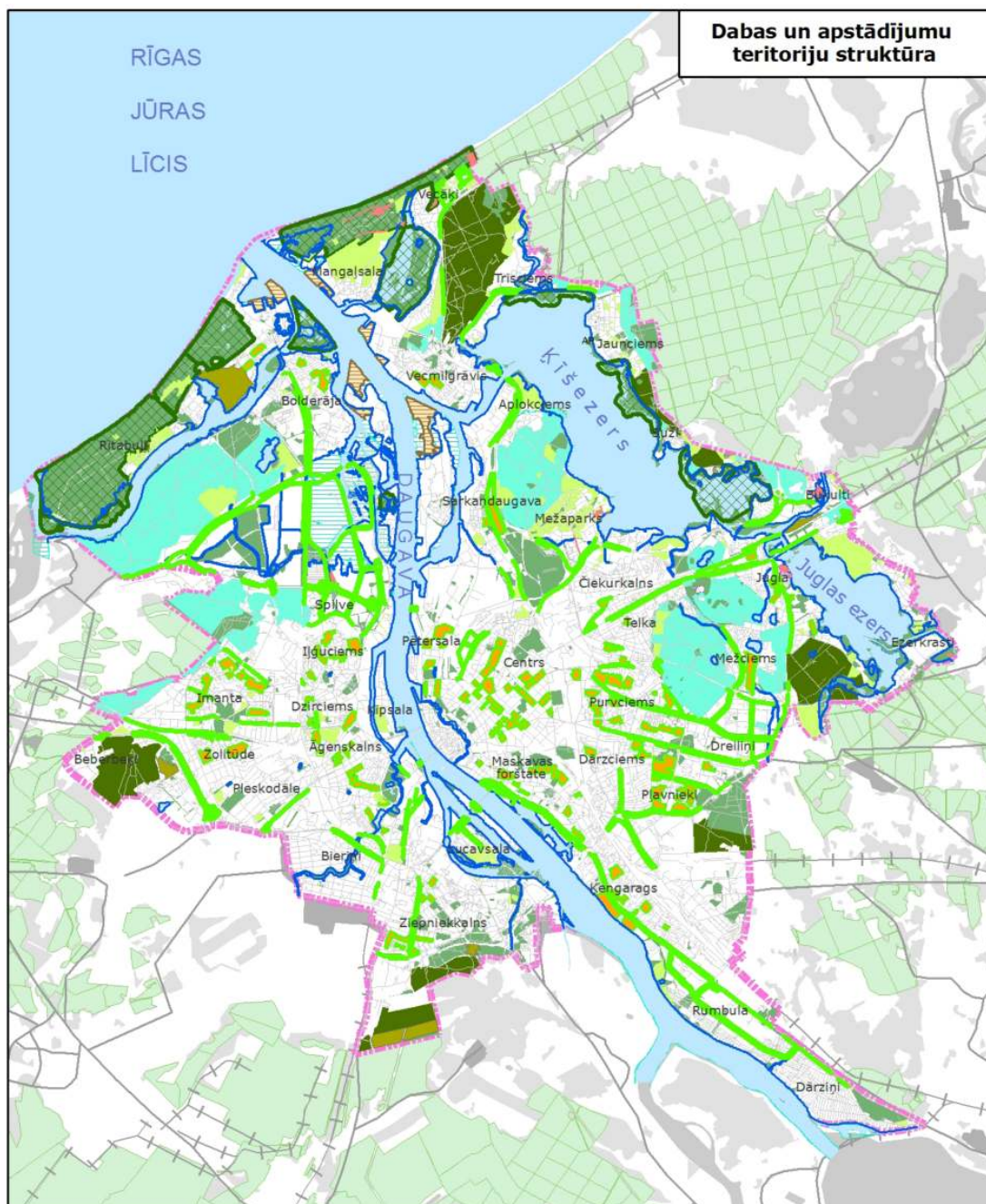
Iedzīvotāju skaits uz Apstādījumu un dabas teritorijas platības vienību 2006.gadā saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam datiem:

- iedzīvotāju skaits uz kopējo apstādījumu un dabas teritoriju platību – 57,9 cilvēki/ha.
- iedzīvotāju skaits uz sauszemes apstādījumu un dabas teritoriju platību – 153,2 cilvēki/ha.

Analizējot publiski pieejamu labiekārtotu apstādījumu (mežaparku, parku, skvēru) izvietojumu pilsētā (44.attēls), redzams, ka parku izvietojums nodrošina iedzīvotāju atpūtas iespējas Vecrīgā un tās apkārtnē, Mārupītes apkārtnē, daļā Latgales priekšpilsētas un dzīvojamajos rajonos, kas pieguļ Mežaparkam vai lielajiem meža masīviem. Publiski pieejamu apstādījumu trūkst pilsētas vēsturiskajā centrā starp Dzirnau un Tallinas ielu, Ķengaraga dzīvojamā rajonā, Pārdaugavā Āgenskalna apkārtnē un citviet. Padomju periodā celtajos dzīvojamajos rajonos (Purvcimā, Pļavniekos, Juglā, Ziepniekkalnā un citviet) dzīvojamo māju plānojuma struktūra tika veidota ar domu, ka iedzīvotāji īslaicīgai atpūtai varēs izmantot plašos pagalmus, bet ilgākai atpūtai – dzīvojamiem rajoniem pieguļošos mežaparkus un meža masīvus (skat. 45.attēlu).

44.attēls. Kopējā apstādījumu un dabas teritoriju aizņemtā platības % attiecībā pret apbūvēto platību

Apzīmējumi

	īpaši aizsargājamas dabas teritorijas		apbūve ar apstādījumiem
	mikroiegumi		pagalmu un publisko teritoriju apstādījumi
	potenciālas mikroiegumu teritorijas		ilgtermiņas nomas ģimenes dārziņu teritorijas
	meža parku teritorijas		teritorijas, kuras paredzēts transformēt par sauszemi
	apstādījumu teritorijas (parki, skvēri)		Rīgas pilsētai piederoši meži
	meži		teritorijas ar applūšanas risku 10%
	kapi esoši/paplašināti		virszemes ūdensobjektu aizsargjosla
			ielu un dzelzceļu apstādījumu joslas

45.attēls. Apstādījumu un dabas teritoriju struktūra

5.10.3. Apstādījumu un dabas teritoriju attīstības tendences

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam paskaidrojuma rakstā noteikta Rīgas domes politika Apstādījumu un dabas teritoriju apsaimniekošanā:

6. Apstādījumu uzturēšanai un apsaimniekošanai pilsētā ir jānotiek atbilstoši izstrādājamajai stratēģijai „Apstādījumu attīstības koncepcija” un uz tās pamata izveidojamajiem saistošajiem noteikumiem.
7. Precizējot esošo parku un skvēru robežas, saglabāt tos un veicināt jaunu parku un skvēru izveidošanu jaunās attīstības teritorijās.
8. Saglabājami un veidojami maģistrālo ielu dzelzceļa joslas apstādījumi gar pilsētas teritorijā esošajām dzelzceļa līnijām un šādām ielām: Maskavas ielu, Brīvības gatvi, A.Deglava ielu, K.Ulmaņa gatvi, Lielirbes ielu, Lielvārdes ielu, Dzelzavas ielu, Ganību dambi, Skanstes ielu, Daugavgrīvas ielu, Dzirciema ielu, Viestura prospektu, kā arī iespēju robežās gar citām ielām atbilstoši ielu šķērsprofilam.

Diemžēl vēl līdz šim laikam svarīgākais no šīs politikas stūrakmeņiem nav realizēts - Apstādījumu attīstības koncepcijai ir izstrādāta tikai 1.redakcija un pašlaik notiek darbs pie tās gala redakcijas. Līdz ar to Rīgā vēl aizvien nav dokumenta un saistošo noteikumu, kas skaidri definētu apstādījumu attīstību un tās realizācijas uzdevumus.

Apstādījumu un dabas teritoriju struktūru izmantošanā un apsaimniekošanā pilsētā ir šādas vispārējās tendences [Rīgas vides stratēģija, 2000 un informācija no RDVD Apstādījumu pārvaldes, 2008]:

1. Ir paaugstinājies atsevišķu pilsētas centrālās daļas parku, dārzu un skvēru labiekārtošanas līmenis. Laika periodā no 1996. - 2006.gadam ir veikta rekonstrukcija šādiem pilsētas vēsturiskā centra parkiem un skvēriem:
  - Vērmanes dārzs;
  - Kronvalda parks;
  - Viestura dārzs;
  - Pils laukums;
  - Kanālmalas apstādījumi;
  - Ziedoņdārzs (daļēji).

No 2005. - 2008.gadam (ieskaitot) projektētas vai veiktas sekojošas apstādījumu rekonstrukcijas [dati: RDVD Apstādījumu pārvalde, 2008]:

- veikta projektēšana Dzegužkalna apstādījumiem un notiek to pakāpeniska rekonstrukcija (kopš 2003.gada);
  - Māras diķa apstādījumu rekonstrukcija (turpinās);
  - izstrādāts projekts Kobes dārzam (bijušā Meteoru dārza vietā Āgenskalnā) un 2009.gadā tiks veikta tā iekārtošana;
  - izveidoti divi skvēri Latgales priekšpilsētā.
2. Samazinās parku, dārzu un skvēru platības pilsētas centrālajā daļā, palielinās zaļo zonu sadrumstalotība. Minēto tendenci raksturo izmaiņas šādās dabas pamatnes teritorijās:
    - Kronvalda parkā;
    - Basteja bulvāra skvērā;
    - Daugavmalas apstādījumos;
    - 13.janvāra ielas apstādījumos;

➤ Lāčplēša ielas – Tērbatas ielas skvērā u.c.

3. Ik gadus tiek veidoti jauni ielu apstādījumi un, saskaņā ar RDVD Apstādījumu pārvaldes datiem, laika periodā no 2002.gada līdz 2008.gadam Rīgas pilsētā ielu apstādījumos iestādīti 2143 koki (skat. 42.tabulu). Tomēr būtisks ir 2006.gadā veiktajā pētījumā [Čekstere, 2006] par Rīgas pilsētas vēsturiskā centra ielu apstādījumu ekoloģisko stāvokli konstatētais - apstādījumos augošo Holandes liepu (*Tilia cordata*) ekoloģiskais stāvoklis 2005.gada sezonā vairumā gadījumu raksturojams kā slikts. Nav pamata domāt, ka pārējā Rīgas daļā esošo apstādījumu koku stāvoklis ir būtiski atšķirīgs no Rīgas vēsturiskā centra Holandes liepu stāvokļa. Autore kā būtiskāko rīcību iesaka NaCl lietojuma samazinājumu ceļu uzturēšanas darbos ziemas laikā.

42.tabula

No 2002. līdz 2008.gadam ielu apstādījumos iestādīto koku skaits Rīgas pilsētā

Stādīšanas vieta	Koku skaits	Koka suga
2002. gads		
Elizabetes iela	21	Holandes liepa
Merķeļa ielā	25	Holandes liepa
Kr. Barona ielā	21	Holandes liepa
Kr. Valdemāra ielā	47	Holandes liepa
Brīvības bulvāris	27	Holandes liepa
Raiņa bulvāris	62	Holandes liepa
2004. gads		
Tērbatas iela	14	Holandes liepa
Kr. Valdemāra iela	11	Holandes liepa
Kr. Barona iela	15	Holandes liepa
Stabu iela	56	Holandes liepa
Ģertrūdes iela	11	Holandes liepa
Lāčplēša iela	9	Holandes liepa
2005. gads		
Stabu iela	35	Holandes liepa
Tērbatas iela	15	Holandes liepa
Bruņinieku iela	8	Holandes liepa
13. Janvāra iela	5	Holandes liepa
Kr. Valdemāra iela	13	Holandes liepa
Rūpniecības un Hanzas ielas	14	Zviedrijas pīlādzis
Sporta iela	10	Holandes liepa
Tērbatas iela	35	Holandes liepa
Vesetas iela	15	Holandes liepa
Kr. Valdemāra iela	10	Holandes liepa
Eksporta iela	17	Holandes liepa

Anņīmuižas bulvāris	23	Parastais ozols
Ozolciema iela	40	Holandes liepa
Nīcgales iela	40	Holandes liepa
2006. gads		
Lubānas iela	30	Holandes liepa
Milgrāvja iela	79	Holandes liepa
Ulbrokas iela	35	Holandes liepa
Lubānas iela	33	Holandes liepa
Nīcgales iela	47	Holandes liepa
Ozolciema iela	46	Holandes liepa
Ulbrokas iela	41	Holandes liepa
M.Keldiša iela	60	Holandes liepa
2007. gads		
Rostokas iela	40	Holandes liepa
Valdeķu iela	25	Holandes liepa
Lāčplēša iela (rotācijas aplis)	17	Holandes liepa
Parādes iela	75	Holandes liepa
Rīgas angļu ģimnāzija	20	Holandes liepa
Maskavas iela	49	Holandes liepa
Platā iela	58	Holandes liepa
Dzelzavas iela	180	Holandes liepa
Valdeķu iela	46	Holandes liepa
A.Deglava iela	126	Holandes liepa
Ulbrokas iela	65	Holandes liepa
Lubānas iela	110	Holandes liepa
Hipokrāta iela	84	Holandes liepa
Rostokas iela	31	Holandes liepa
Kr. Valdemāra iela	24	Holandes liepa
Milgrāvja iela	20	Holandes liepa
2008. gads		
Piedrujas iela	103	Holandes liepa
Pildas iela	20	Holandes liepa
Lēdmanes iela	20	Holandes liepa
Kurzemes prospekts	40	Holandes liepa
Kr. Valdemāra iela	20	Holandes liepa

Lai nodrošinātu augstu vides kvalitāti pilsētā, svarīgi ir attīstīt un pilnveidot Apstādījumu un dabas teritoriju struktūrvienības tām piegulošajās teritorijās. Vispārējās pilsētas attīstības tendences rāda, ka netiek ievēroti vairāki pilsētas attīstības plānā definēti Apstādījumu un dabas teritoriju izdalīšanas pamatprincipi:

- visu Apstādījumu un dabas teritoriju elementu sasaistīšana nepārtrauktā

- koridoru un mozaīkveida sistēmā;
- lielu, savstarpēji saistītu, neapbūvētu platību saglabāšana un savienošana;
- zaļo zonu radīšana pilsētas centrālajā daļā un to savienošana ar lielām, zaļām teritorijām pilsētas perifērijā.

Liela nozīme ir arī apstādījumu apsaimniekošanas finansiālajiem aspektiem:

- nodokļu politika nav vērsta uz zemes īpašnieku, tai skaitā pilsētas kā zemes īpašnieka, ieinteresētību Apstādījumu un dabas teritoriju saglabāšanā;
- pilsētas piešķirtie ikgadējie finansu līdzekļi – investīcijas jaunu apstādījumu projektēšanai un ierīkošanai ir nelieli. Pilsētas ieguldītie budžeta līdzekļi 2005. un 2006.gadā apstādījumu apsaimniekošanā sastāda aptuveni 300 000 Ls. 2007.gadā ieguldītā summa ir līdzīga ar sekojošu summas samazinājumu 2008.gadā;
- Rīgas pilsētā darbojas Apstādījumu atjaunošanas programma, kas paredz samaksu no attīstītājiem par katru nozāģēto koku saskaņā ar Apstādījumu komisijas lēmumu. Šie līdzekļi turpmāk tiek ieguldīti jaunu ielu apstādījumu ierīkošanā un to kopšanā 3 gadu garumā.

5.10.4. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu nozīme Apstādījumu un dabas teritoriju attīstībā

Ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem ir novērstas vairākas Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam konstatētās nepilnības.

Grozītajos Apbūves noteikumos ir definēts termins “Apdobe” (iepriekšējā redakcijā šāds termins tika lietots, bet nebija definēts) un prasība nodrošināt optimālo apdobi, kuras lielums atkarīgs no kokauga lieluma (iepriekšējā redakcijā bija noteikts tikai minimālais apdobes lielums neatkarīgi no koka vai krūma lieluma). Optimālā apdobe var būt lielāka par minimālo apdobi, tāpēc šī izmaiņa vērtējama pozitīvi.

Ar Rīgas domes 01.08.2006. lēmumu Nr.1369 tika noteikts būvniecības un rekonstrukcijas moratorijs dzīvojamo mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās līdz attiecīgās teritorijas detālplānojuma apstiprināšanai Rīgas domē. Tomēr moratorijs paredzēja iespēju veikt būvniecību izņēmuma gadījumos, piemēram, ja dzīvojamās apbūves teritorijās tiek veikta savrupmāju un dvīņu māju būvniecība vai rekonstrukcija. Ar Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem tiek nodrošināts daļas šo teritoriju (57 teritorijas Rīgā, kuras izvirzītas 2007.gada decembrī veiktā pētījuma „Būvniecības un rekonstrukcijas moratorija dzīvojamo mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās izvērtējums turpmākai teritorijas izmantošanai” secinājumos) nostiprināšana teritorijas plānojumā kā Apstādījumu un dabas teritorijas (neliels daudzums arī Apbūves ar apstādījumiem teritorijas). Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi šajā aspektā veidos nepieciešamo ietvaru dabas teritoriju (dzīvojamo māju, baznīcu un sabiedrisku ēku apkārtņē) saglabāšanai Rīgas pilsētā un līdz ar to arī pilsētvides kvalitātes uzlabošanā.

Ja Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumus neīstenotu:

- Rīga zaudētu 175 ha jaunu Apstādījumu un dabas teritoriju virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās, kuras iezīmētas Rīgas plānotās (atļautās)

- izmantošanas kartogrāfiskajā materiālā, ievērojot likumdošanas aktu prasības;
- dabiskas un neapbūvētas paliktu no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas aspekta nozīmīgās Spilves pļavas, kas ir arī nozīmīgs pilsētas zaļo teritoriju veidojošs elements;
- iespējamai apbūvei tiktu pakļautas 57 apbūves moratorija teritorijas, kuras grozījumi iestrādā Plānojumā kā Apstādījumu un dabas teritorijas;
- Rīga zaudētu jaunās ADT teritorijas, kuras noteiktas Piejūras dabas parkā saskaņā ar Piejūras dabas parka plānojumu regulējošajiem MK 14.03.2006. noteikumiem Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”;
- Rīgas teritorijas plānojumā netiktu iestrādāta 4 izveidotajiem mikroliegumiem atbilstoša teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana.

5.11. Bioloģiskās daudzveidības raksturojums un aizsardzība

5.11.1. Biotopu raksturojums

Rīgas atrašanās vieta Daugavas, Lielupes grīvā un Rīgas jūras līča piekrastē radījusi labvēlīgus apstākļus augstai bioloģiskajai daudzveidībai. Jūras piekrastē, ezeru un upju krastmalās, mežos, pļavās un pat pilsētas centrā var atrast unikālas dabas vērtības – Eiropā un Latvijā aizsargājamas sugas un biotopus.

Rīgas attīstības plāna SIVN ietvaros 2004. - 2005.gadā ir veikta plaša biotopu un sugu inventarizācija visā pilsētā. Šajā nodaļā izmantoti šī pētījuma dati.

Kopumā konstatēti 14 Latvijā īpaši aizsargājamo biotopu veidi, kā arī 21 Eiropas nozīmes biotops, no tiem 10 ir prioritāri aizsargājami biotopi, kā redzams 43.tabulā. Bioloģiski vērtīgi biotopi vai arī sugu atradnes bioloģiskās daudzveidības inventarizācijas rezultātā atrastas 240 dažādās pilsētas vietās [Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam, 2004].

43.tabula

Īpaši aizsargājamo biotopu veidu saraksts Rīgā

ES nozīmes biotopa nosaukums	ES nozīmes biotopa kods	Aizsardzības statuss Latvijā	Atrašanās vieta
Meži			
Ozolu meži	9160	Ozolu meži (1.17.)	Jaunciema DL
Melnalkšņu staigņāji	9080*	-	Jaunciema DL Ķengarags Kīšezers–RTU Jugla Juglas kanāla vecupe Bukulti Ziemeļblāzma
Jaukti platlapju meži	9020*	Jaukti platlapju meži (1.13.)	Jaunciema DL
Pārmitri platlapju meži	91E0*	Pārmitri platlapju meži (1.18.)	Piejūras DP
Boreālie meži (dabiskie skujkoku meži)	9010*	-	Piejūras DP Šmerļa meža

Mežainas jūrmalas kāpas	2180	Mežainas jūrmalas kāpas (1.15)	Piejūras DP
Ļāvas			
Kļājas iekšzemes kāpas ar kāpsmildzenes ļāvām	2330	Kļājas iekšzemes kāpas ar iesirmās kāpsmildzenes <i>Corynephorys canescens</i> ļāvām (3.18.)	Vecdaugavas DL Teritorija pie Ziepniekkalna ielas
Kaļķainas smiltāju ļāvas	6120*	Kaļķainas smiltāju ļāvas (3.17.)	Vecdaugava
Jūrmalas ļāvas	1630	Jūrmalas ļāvas (3.16.)	Vecdaugavas DL, Piejūras DP Vecdaugavas kreisais krasts
Molīnijas ļāvas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālāinām augsnēm	6410	-	Vecdaugava Vecdaugavas kreisais krasts
Eitrofas augsto lakstaugu audzes	6430	-	Vecdaugavas DL Jaunciema DL
Mēreni mitras ļāvas	6510	-	Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ Vakarbuļļu DLZ Mārupītes ieleja Langas upes ieleja, Jaunciems/Rīgas robeža Jaunciema DL
Upju palieņu ļāvas	6450	-	Vakarbuļļu DLZ
Sugām bagātas vilkakūlas ļāvas smilšāinās augsnēs	6230*	Sugām bagātas stāvās vilkakūlas <i>Nardus stricta</i> ļāvas smilšāinās augsnēs (3.22.)	Jaunciema DL Vecdaugavas kreisais krasts Vecdaugava
Sugām bagātas atmatu ļāvas	6270*	-	Jaunciema DL, Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ
Jūras piekraste			
Embrionālās kāpas	2110	-	Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ
Priekškāpas	2120	-	Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ Vakarbuļļu DLZ
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	2130*	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas (6.6.)	Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ
Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām	1210	Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām (6.13.)	Piejūras DP, Vecāķu pludmale
Smilšāinas pludmales ar daudzgadīgu augāju	1640	Smilšāinas pludmales ar daudzgadīgu augāju (6.11.)	Vecāķu pludmale
Iesālūdeņi			
Lagūnas	1150*	Lagūnas (7.9.)	Piejūras DP
Tekoši saldūdeņi			
-	-	Upju grīvas (5.16.)	Piejūras DP
Stāvošie saldūdeņi			
-	-	Vecupes (4.20.)	Vakarbuļļu DLZ

Paskaidrojums tabulai.

ES nozīmes biotopa kods uzrādīts atbilstoši EP direktīvas 92/43/EEK "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību" I pielikumam.

*ES prioritārie biotopi – biotopi, kuriem draud izzušana un kuru aizsardzībai Kopiena uzņēmusies īpašas saistības.

Aizsardzības statuss Latvijā – īpaši aizsargājami biotopi saskaņā ar MK 05.12.2000. noteikumiem Nr.421 un to grozījumiem – MK 25.01.2005. noteikumiem Nr.61 un MK 27.01.2009. noteikumiem Nr.74.

Piekraste. No bioloģiskās daudzveidības viedokļa Rīgā visinteresantākās teritorijas koncentrējas Rīgas jūras līča piekrastē. Šeit konstatēti 9 Latvijā īpaši aizsargājami biotopu veidi un 13 Eiropas nozīmes biotopi. Piekrastē atrodas smilšainas pludmales, embrionālās kāpas (Eiropas nozīmes biotops 2110), priekškāpas (2120), pelēkās kāpas (2130*), mežainās jūrmalas kāpas (2180) un Eiropā un Latvijā aizsargājamas pļavas.

Pļavas. Veģetācijas retumu ziņā ļoti nozīmīgas ir palieņu pļavas, kas atrodas Buļļupes, Lielupes un mazās Juglas krastos. Tajās atrastas tādas Latvijā īpaši aizsargājamas augu sugas kā jūrmalas armērija, zemeņu āboliņš, purva pienene, rūgtā drudzenīte, jumstiņu gladiola, Baltijas un stāvlapu dzegužpirkstīte, jūrmalas āžloks. Īpaši nozīmīgas ir jumstiņu gladiolas un jūrmalas armērijas atradnes. Jūrmalas armērija Latvijā sastopama tikai Lielupes grīvas un Daugavas grīvas rajonā.

Īpaši izceļamas ir pļavas Vecdaugavas dabas lieguma teritorijā. Liela šo pļavu daļa ir Latvijā un Eiropā aizsargājami, tai skaitā prioritāras nozīmes, biotopi. Te sastopamās jūrmalas pļavas ar jūrmalas armēriju un zilganās molīnijas pļavas ir Latvijā īpaši aizsargājami biotopi. Jūrmalas pļavas (1630*), eitrofās augsto lakstaugu audzes (6430) un zilganās molīnijas pļavas (6410) ir Eiropā īpaši aizsargājami biotopi. Dabas lieguma teritorijā konstatētas 392 ziedaugu un paparžaugu sugas. Te izplatītas jūrmalas pļavām raksturīgas īpaši aizsargājamas augu sugas: jūrmalas armērija, jūrmalas āžloks, zemeņu āboliņš, Baltijas donis, Žerāra donis u.c.

Aizsargājami pļavu biotopi: jūrmalas pļavas (1630*), sugām bagātas vilkakūlas pļavas (6230*) un molīnijas pļavas (6410) atrodas arī Vecdaugavas piekrastē. Lai gan teritorija nav ietverta dabas liegumā, tā ir interesanta no dabas daudzveidības viedokļa.

Pļavas jūras tuvumā, niedrāju un seklūdeņu mozaīkas Vecdaugavā veido dzīvotnes retām un aizsargājamām dzīvnieku un putnu sugām. Dabas lieguma teritorijā konstatētas 135 putnu sugas, no tām 64 sugas šeit ligzdo. No visām šeit konstatētajām putnu sugām 42 ir īpaši aizsargājamas.

Bioloģiski vērtīgas pļavas ar tām tipisku veģetāciju un vairākām retām aizsargājamām augu sugām sastopamas arī Ķīšezera palienē. No Eiropas aizsargājamajiem pļavu biotopiem šeit sastopamas eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430), sugām bagātas vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs (6230*) un mēreni mitras pļavas (6510). Arī ornitoloģiskā ziņā Ķīšezera paliene (Jaunciema dabas liegums un tam piegulošās teritorijas) vērtējama kā daudzveidīga. Tā ietver atšķirīgus biotopus un to saskares zonas, kurās ir palielināts putnu sugu daudzums. Jaunciema dabas liegumā līdz 2003.gadam konstatētas 54 putnu sugas, no tām 40 šeit ligzdo. Te sastopamas arī vairākas nozīmīgas bezmugurkaulnieku sugas: lapkoku praulgrauzis, spožā skudra, ezera micīsgliemezis, parka vīngliemezis un dižā bezzobe. Bioloģiski vērtīgas pļavas ir arī Mazās Juglas kreisajā krastā pie Rīgas pilsētas administratīvajām robežām.

No daudzveidības viedokļa nozīmīgi kāpu smiltāji ar bagātu veģetāciju atrodas

teritorijā starp Ziepniekkalna, Ceraukstes un Šautuves ielām un uzņēmumu „Bišumuiža”. Šeit sastopams Latvijā un Eiropā aizsargājams biotops - klajas iekšzemes kāpas un iesirmās kāpsmildzenes *Corynephorys canescens* pļavas (2330), konstatētas Latvijā īpaši aizsargājamas augu sugas. Pļavās bijušā Rumbulas lidlauka teritorijā konstatēta Latvijā īpaši aizsargājama auga - ārstniecības brūnvālītes atradne.

Nemot vērā to, ka nav pieejama pietiekami plaša informācija par Spilves pļavām, 2008.gadā veikts teritorijas apsekojums. Apsekota Rīgas pilsētas daļa no Spilves lidostas līdz Gubernciemam, ar mērķi novērtēt šeit sastopamo biotopu dabiskumu, to lomu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā (eksperta pilns atzinums pievienots vides pārskata 7.pielikumā).

Kopumā apsekotajā teritorijā konstatēti šādi biotopi (iekavās norādīts Latvijas biotopu klasifikatora kods):

- upes (D.);
- parastās niedres *Phragmites australis* virsūdens audzes upju piekrastē (D.7.5.);
- grāvji (M.5.);
- parastās niedres *Phragmites australis* audzes pļavās (biotops nav iekļauts Latvijas biotopu klasifikatorā);
- parastā miežubrāļa *Phalaroides arundinacea* pļavas (E.4.3.12.);
- kultivētas pļavas un ganības (I.3.6.);
- purva gerānijas *Geranium palustre* pļavu, slotiņu ciskas *Calamagrostis epigeios* pļavu un divrindu grīšļa *Carex disticha* pļavu komplekss (E.3.2.1.+ E.3.2.7.+ E.4.3.10.);
- krūmāji (F.6.);
- ceļi un ceļmalas (K.5.);
- augļu un sakņu dārzi (I.5.+I.6.).

Apkārtne konstatētas sekojošas īpaši aizsargājamas augu sugas: purva mātsakne *Angelica palustris*, sīpoliņu gundega *Ranunculus bulbosus*, skaistais augstiņš *Centaureum pulchellum*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, Sibīrijas īriiss *Iris sibirica*.

Izpētes teritorijā ir nodibināts mikroliegums jumstiņu gladiolas *Gladiolus imbricatus* aizsardzībai.

Teritoriju šķērso Hapaka grāvis, ko var uzskatīt par daļēji dabisku ūdensteci – upi ar vairākiem atzariem. Te sastop parastās niedres *Phragmites australis* virsūdens audzes upju piekrastēs. Ūdensaugu upē maz un tie neveido izteiktas augu sabiedrības. Hapaka grāvī ieplūst regulāru mākslīgu grāvju sistēma, kas drenē Spilves pļavas.

Apsekotās teritorijas ziemeļu daļā ir ilgstoši neapsaimniekotas pļavas, kurās mijas monodominantas parastās niedres *Phragmites australis* audzes (šādas audzes ārpus ūdenstilpēm un krastmalām nav iekļautas Latvijas biotopu klasifikatorā) ar parastā miežubrāļa *Phalaroides arundinacea* sabiedrībām. Citu sugu šajās sabiedrībās tikpat kā nav (konstatēti atsevišķi meža zirdzenes *Angelica sylvestris*, pūkainās kazrozes *Epilobium hirsutum*, bet dzelzceļa tuvumā arī dārzeņģaļi Kanādas zeltgalvītes *Solidago canadensis* eksemplāri). Teritorija ir vairāk vai mazāk applūstoša. Tikai nedaudzās vietās uz mikroreljefa paaugstinājumiem ir sausāki laukumi, bet arī tajos sugu daudzveidība ir minimāla (te aug pļavas dzelzene *Centaurea jacea*, tīruma usne

Cirsium arvense, parastā vībotne *Artemisia vulgaris* u.c.) un neveidojas bioloģiski vērtīgiem zālājiem tipiskas augu sabiedrības. Vienīgi Hapaka grāvja kreisajā krastā pļavu teritorijā aptuveni 20 metru platā joslā, kur palu ūdeņi biežāk izplūst pļavā (pie kam tie varētu būt iesāļi no Daugavas grīvā ieskalotajiem jūras ūdeņiem), veidojas savdabīgāka augu sabiedrība, kur sastopamas arī tādas sugas kā dižzirdzene *Angelica archangelica* un purva mātsakne (purva zirdzene) *Angelica palustris* - suga iekļauta MK 14.11.2000. noteikumos Nr.396; MK 30.01.2001. noteikumos Nr.45; Latvijas Sarkanās grāmatas 1.kategorijā. Suga konstēta tikai 7 punktos Latvijā, tai skaitā 3 atradnēs Rīgas apkārtnē, arī Bolderājā. Atradne būtu saglabājama.

No botāniskā viedokļa ziemeļdaļas pļavas, izņemot purva mātsaknes atradni, ir nevērtīgas, kaut arī atbilst Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam – palieņu pļavas. Apsekotās teritorijas dienvidu daļā (līdz grāvim) pļavu lielākā daļa ir pļauta lidlauka vajadzībām. Te ir gan kultivētu zālāju fragmenti, gan dabiskākas augu sabiedrības. Pļautajā daļā dabisko pļavu indikatorsugu skaits nepārsniedz 3 sugas un to izplatība ir nevienmērīga. Lielākoties zālājā dominē pļavas āboliņš *Trifolium pratense*, pļavas auzene *Festuca pratensis* un pļavas timotiņš *Phleum pratense*, ārstniecības pienene *Taraxacum officinale*, kodīgā gundega *Ranunculus acris*. Atsevišķās vietās ir laukumi ar nabadzīgākām augsnēm raksturīgām augu sabiedrībām, kurās dominē sarkanā auzene *Festuca rubra*, parastā smilga *Agrostis tenuis*, rudens vēlpiene *Leontodon autumnalis*, bet mitrākajās ieplakās – dzelzszāle *Carex nigra*, divrindu grīslis *Carex disticha*, ložņu gundega *Ranunculus repens*, ložņu smilga *Agrostis stolonifera* u.c.

Spilves pļavu teritorijā novērotas dabiskām un mazpārveidotām pļavām raksturīgas putnu sugas – grieze *Crex crex*, kuitala *Numenius arquata*, dzeltenā cielava *Motacilla flava*, kārkļu ķauķis *Locustella naevia*, upes ķauķis *L. fluviatilis* u.c. Grieze ir Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājama suga, kas iekļauta Putnu direktīvas I pielikumā (sugas, kuru populāciju aizsardzībai jāpieņem īpaši pasākumi attiecībā uz to dzīvesvietu aizsardzību) un pasaulē apdraudēto putnu kategorijā. Pēc griežu populācijas lieluma Spilves pļavas atbilst putniem starptautiski nozīmīgo vietu kritērijiem.

Hapaka grāvja virzienā un teritorijas dienvidrietumu malā ir nepļautas pļavas, kurās dominē dabiskākas augu sabiedrības: te ir purva gerānijas *Geranium palustre*, pļavu, slotiņu cieras *Calamagrostis epigeios*, pļavu un divrindu grīšļa *Carex disticha* pļavu komplekss. Tā kā šīs pļavas ilgstoši nav pļautas, tajās vērojama sugu sastāva degradēšanās un monodominantu sabiedrību veidošanās, ir arī nelieli laukumi ar monodominantām parastās niedres *Phragmites australis* audzēm. Tikai vietām ir sugām bagātāki pļavu fragmenti, kuros dabisko pļavu indikatorsugu skaits ir ap 6 sugām, dažas no tām (purva gerānija *Geranium palustre*, sāres grīslis *Carex panicea*, ziemeļu madara *Galium boreale*) sastopamas diezgan lielā skaitā. Šāds pļavas fragments ir arī jumstiņu gladiolai *Gladiolus imbricatus* (MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396; MK 30.01.2001. noteikumi Nr.45; Latvijas Sarkanās grāmatas 3.kategorija) veidotajā mikroliegumā. Mikroliegumā un tā apkārtnē ir bioloģiski vērtīgi zālāji, tāpēc nav izslēgta arī citu īpaši aizsargājamu sugu eksistence (piemēram, dzegužpirkstīte *Dactylorhiza sp.*).

Mikrolieguma teritorija ir uzskatāma par Eiropas nozīmes aizsargājamu biotopu – palieņu pļavas. Jebkurā gadījumā palieņu pļavām ne ziemeļu, ne dienvidu daļā nav nozīmes kā aizsargājamam objektam, ja tajās netiek veikti apsaimniekošanas pasākumi – pļavu pļaušana atbilstoši bioloģiski vērtīgu zālāju apsaimniekošanas

noteikumiem. Steidzīgi apsaimniekošanas pasākumi nepieciešami arī jumstiņu gladiolas mikrolieguma teritorijā, pretējā gadījumā aizaugšanas rezultātā izzudīs suga un degradēsies biotops.

Krūmāji sastopami gar ceļmalām, grāvjiem un aizaugošās pļavās, sevišķi teritorijas dienvidrietumu daļā. Krūmāji nav bioloģiski vērtīgs biotops.

Ceļi un ceļmalas konstatētas gar dzelzceļa līniju, pļavu teritorijā, lidlauka teritorijā un mazdārziņu teritorijā. Te pārsvarā aug nezāļu tipa sugas (bezakotu zaķauza *Bromus inermis*, parastā vībotne *Artemisia vulgaris*, slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios* u.c.). Šie biotopi nav bioloģiski vērtīgi.

Lielas platības izpētes teritorijā aizņem mazdārziņu kolonijas ar pagaidu ēkām, augļu un sakņu dārziem. Teritorija nav bioloģiski vērtīga.

Pārējās pilsētas teritorijā esošās pļavas no veģetācijas daudzveidības viedokļa ir maz pētītas.

Meži. Pilsētas teritorijas dabas daudzveidībā nenovērtējama loma ir mežiem. Rīgai pilsētas robežās pieder vairāk kā 5500 ha meža. Meži ir izvietojusies atsevišķos masīvos, kurus nošķir ūdeņi vai dzīvojamie rajoni. Lielākie Rīgas mežu masīvi ir Kleistu - Bolderājas, Vecāķu - Vecdaugavas, Biķernieku, Buļļu, Imantas, Mežaparka, Mārupes un Juglas masīvs.

Rīgas mežos valdošā koku suga ir priede - 88,1%, tai seko bērzs - 6,6% un melnalksnis - 2,8%. Rīgas mežu pamatu veido priežu sausieņu meži. No mežu augšanas apstākļu tipiem dominējošie ir sili, mētrāji un lāni. Lielākie un dabiskākie mežu masīvi plešas gar Rīgas līci (Buļļu, Kleistu - Bolderājas, Mangaļsalas, Vecāķu - Vecdaugavas meži). Rīgas jūras līcim piegulošā mežu teritorija ir iekļauta Piejūras dabas parkā.

Lapu koku mežu Rīgā ir salīdzinoši maz. Lielākie bērzu meži ir pilsētas DA un DR daļā. Latvijā īpaši aizsargājamie jauktie platlapju meži (9020) un ozolu meži (9160) nelielās platībās atrodas Ķīsezera piekrastē Jaunciema dabas lieguma teritorijā. Vietumis pilsētā gar ūdeņiem, starpkāpu ieplakās konstatēti melnalkšņu staignāji. Melnalkšņu staignāji (9080*) lielākās platībās izvietojusies gar Mārupīti.

Dabisko mežu biotopu inventarizācijas rezultātā 2001.gadā Rīgas pilsētas mežu 33 nogabalos izdalīti meža atslēgas biotopi (MAB) ar kopējo platību 95 ha, 38 nogabalos izdalīti potenciālie meža atslēgas biotopi (PMAB) ar kopējo platību 98,7 ha. Meža atslēgas biotopi un potenciālie meža atslēgas biotopi izdalīti sausos priežu mežos, kur sastopamas bioloģiski vecas, dobumainas, nokaltušas vai kalstošas priedes, priedes ar deguma rētām. Šīs no bioloģiskās daudzveidības viedokļa tik ļoti vērtīgās mežu teritorijas atrodas Vecāķu – Vecdaugavas, Biķernieku, Šmerļa, Jaunciema mežu teritorijās un atbilst ES nozīmes prioritāri aizsargājamam biotopam – boreālie meži (9010*).

Dabisko mežu biotopu aizsardzībai Piejūras dabas parka teritorijā 2005.gadā izveidoti 5 mikroliegumi, bet uz 2009.gada martu tur ir jau 6 mikroliegumi.

Ņemot vērā to, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam viens no grozījumiem paredzēts Sužu ragā – Apstādījumu un dabas teritorija tiek grozīta daļēji uz Savrupmāju apbūves teritoriju, daļēji uz Dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem teritoriju - 2008.gadā veikts teritorijas apsekojums dabā (eksperta pilns atzinums pievienots 6.pielikumā). Apsekota Rīgas pilsētas daļa no Sužu raga Ķīšezerā līdz Jaunciema gatvei, ar mērķi novērtēt šeit sastopamo biotopu dabiskumu, to lomu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.

Nelielā teritorijas daļā ir konstatēti priežu sausieņu meži uz izteikta kāpu reljefa, valdaudze ir samērā veca. Kāpa 4.nogabala dienvidu galā (skat. atzinumu 6.pielikumā) un arī dažās vietās austrumu malā ir erodēta. Vietām mežos ir Padomju armijas atstāti ierakumi un treniņiem domāti aprīkojumi un dažādi, arī nesen izmesti atkritumi. Sevišķi piesārņoti ir meži tuvāk armijas būvēm. Visos apsekotās teritorijas mežos ir konstatētas vairākas priežu sausieņu mežiem netipiskas dārzbēgļu un adventīvās augu sugas – vārpainā korinte *Amelanchier spicata*, sarkanais plūškoks *Sambucus racemosa*, parastā bārbele *Berberis vulgaris*, ošlapu kļava *Acer negundo*, sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora*, u.c. Meža zemsedze ir cietusi no antropogēnās slodzes, tāpēc te ir maz sīkkrūmu un ir fragmentēts sūnu stāvs. Dominē izturīgākās sugas – liektā sariņsmilga *Lerchenfeldia flexuosa*, aitu auzene *Festuca ovina*, pļavas nārbulis *Melampyrum pratense*, slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios*, bet no sūnām izplatītākās sugas ir purpura ragzobe *Ceratodon purpureus*, Šrēbera rūšaine *Pleurozium schreberi*, parastā īsvācelīte *Brachythecium oedipodium*.

Neskatoties uz ievērojamo cilvēku darbības ietekmi, priežu sausieņu meži visā apsekotajā teritorijā atbilst Latvijas un Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam – mežainas jūrmalas kāpas, bet daļā teritorijas - Eiropas nozīmes prioritāri aizsargājamam biotopam – boreālie meži (9010*). Kaut arī kopumā mežaudze te nav ļoti veca, mežā ir sastopami atsevišķi vecāki koki, kas atbilst biokoku statusam, daži koki ir nozīmīga dzīves vieta kukaiņiem, bet viens no nozīmīgākajiem faktoriem, kas ir boreālu mežu raksturojošs elements ir meždegas, pie kam meža degšana ir notikusi samērā lielā teritorijā un ir bijusi arī senākā pagātnē, par ko liecina rētas uz priežu stumbriem. Meža biotopi atbilst apkārtņē reģistrētu aizsargājamu sugu – pļavas un meža silpuresnes *Pulsatilla pratensis*, *P. patens* augtenēm. Citām apkārtņē reģistrētām aizsargājamām sugām te nav piemērotu augšanas apstākļu.

Apstādījumi. Rīgā līdz šim nav veikta visaptveroša koku un krūmu sugu inventarizācija. Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna izstrādāšanas ietvaros ir veikta šāda inventarizācija Rīgas pilsētas vēsturiskajā centrā [Dabas pamatnes izpēte..., 2002.; Nikodemus, Zvirgzds u.c., 2003., Nikodemus, Cekule, 2004]. Rīgas vēsturiskajā centrā ielu apstādījumos konstatētas 60 kokaugu sugas. Biežāk konstatētās koku sugas ir Holandes liepa (54%), parastā liepa, parastā zirgkastaņa, platlapu liepa, parastā kļava un āra bērzs.

Liela sugu daudzveidība ir sastopama Rīgas parkos un dārzos – 198 koku un krūmu sugas (kopumā 354 taksoni). Latvijas florai raksturīgas 45 no minētajām sugām, pārējās ir introducētas. Pilsētas centrālās daļas parkos aug arī dendroloģiski retumi, kas ir unikāli visā valstī un Baltijā: ginks, gurķu magnolija, Amerikas ragukoks.

Īpaša vērtība bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā ir vecajiem un dobumainajiem kokiem, kas atrodas pilsētas teritorijā. Rīgā tie sastopami daudzviet: parkos,

apstādījumos, arī mežu teritorijā (piemēram, Saulesdārzā, Mārupītes ielejā, Strazdumuižas parkā, Jaunciema dabas liegumā, Ozolkalnos u.c.). Rīgas domes Vides departamenta datu bāzē ir reģistrēti 916 dižkoki. No tiem – 173 valsts nozīmes dižkoki (11 vietējās sugas, 53 svešzemju sugas), 743 vietējas nozīmes dižkoki (6 vietējās sugas, 82 svešzemju sugas).

5.11.2. Sugu daudzveidība

Dažādie biotopi pilsētas teritorijā ir dzīves vieta raksturīgām retām un aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām. Lai gan sugu daudzveidība pilsētā nav līdz galam izpētīta un vērojama tās samazināšanās, veikto pētījumu dati apliecina reto un īpaši aizsargājamo sugu klātbūtni apdzīvotu vietu un pat rūpniecisko teritoriju tiešā tuvumā. Rīgas teritorijā konstatētas 36 īpaši aizsargājamas **ziedaugu sugas** (44.tabula).

44.tabula

Retie un aizsargājamie augi Rīgā

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	BK	ĪAS	MIK
Šaurlapu cirvene	<i>Alisma lanceolatum</i> With.	1			X	X
Maurloks	<i>Allium schoenoprasum</i> L.	3				
Niedru lapsaste	<i>Alopecurus arundinaceus</i> Poir.	3				
Purva mātsakne	<i>Angelica palustris</i> (Besser) Hoffm	1	HD II;I V	I	X	X
Jūrmalas pērkanamoliņš	<i>Anthyllis maritima</i> Schweigg.	3				
Jūrmalas armērija	<i>Armeria maritima</i> (Mill.) Willd.	1			X	
Parastā armērija	<i>Armeria vulgaris</i> Willd.	1				
Jūrmalas miķelīte	<i>Aster tripolium</i> L.	1			X	X
Skaistaugļu balodene	<i>Atriplex calotheca</i>	3			X	
Garā balodene	<i>Atriplex longipes</i> Drejer	2				
Rūsganā blizme	<i>Blysmus rufus</i> (Huds.) Link	2			X	
Plūksnu ķekarparade	<i>Botrychium multifidum</i> (S.G.Gmel.) Rupr	2			X	X
Ūdeņu grīslis	<i>Carex aquatilis</i> Wahlenb.	1			X	X
Otruba grīslis	<i>Carex otrubae</i> Podb.	2				
Jūrmalas augstiņš	<i>Centaurium littorale</i> (Turner) Gilmo	2			X	
Skaistais augstiņš	<i>Centaurium pulchellum</i> (Sw.) Druce	2			X	
Jūrmalas kamieļzāle	<i>Corispermum intermedium</i> Schweigg.	3				
Iesirmā kāpsmildzene	<i>Corynephorus canescens</i> (L.) P.Beauv	3				
Baltijas dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza baltica</i> (Klinge) N.I.O	4			X	
Asinsarkanā dzežužpirkstīte	<i>Dactylorhiza cruenta</i> (O.F.Mull.) Soo	4			X	X
Stāvlapu dzežužpirkstīte	<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soo	4			X	
Plankumainā dzežužpirkstīte	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soo	4			X	
Smilts neļķe.	<i>Dianthus arenarius</i> L		HD II;I V		X	
Ūdenspiparu sīkeglīte	<i>Elatine hydropiper</i>				X	
Tumšzilā drudzene	<i>Gentiana pneumonanthe</i> L.	2			X	X
Rūgtā drudzenīte	<i>Gentianella amarella</i> (L.) Borner	2			X	X

Jumstiņu gladiola	<i>Gladiolus imbricatus L.</i>	3			X	X
Jūrmalas pienzāle	<i>Glaux maritima L.</i>	1			X	
Vienguma hermīnija	<i>Herminium monorchis (L.) R.Br.</i>	2			X	X
Sibīrijas skalbe	<i>Iris sibirica L.</i>	2			X	X
Atvašu saulrietenis	<i>Jovibarba sobolifera (L.Sims) Opiz</i>				X	X
Baltijas donis	<i>Juncus balticus Willd.</i>	3				
Sīpoliņu donis	<i>Juncus bulbosus L.</i>	3			X	X
Žerāra donis	<i>Juncus gerardii Loisel.</i>	2			X	
Kuprainais ūdensziņš	<i>Lemna gibba L.</i>	3				
Lēzeļa lipare	<i>Liparis loeselii (L.) Rich.</i>	3	HD II;I V	I	X	X
Purvāja vienlape	<i>Malaxis monophyllos (L.) Sw.</i>	3			X	
Avotu montija	<i>Montia fontana L.</i>	2				
Sīkziēdu neaizmirstule	<i>Myosotis sparsiflora Pohl</i>	3				
Parastā purvmirte	<i>Myrica gale L.</i>	3			X	X
Smaržīgā naktsvijole	<i>Platanthera bifolia (L.) Rich.</i>	4			X	
Bezdelīgactiņa	<i>Primula farinosa L.</i>	2			X	
Meža silpurene	<i>Pulsatilla patens (L.) Mill.</i>	4	HD II;I V	I	X	X
Pļavas silpurene	<i>Pulsatilla pratensis (L.) Mill.</i>	4			X	
Ārstniecības brūnvāļīte	<i>Sanguisorba officinalis L.</i>	2			X	X
Zaļziēdu plaukšķene	<i>Silene chlorantha (Willd.) Ehrh.</i>	2			X	
Purva pienene	<i>Taraxacum suecicum (palustre) G.E.H</i>	2			X	
Pūkainais plostbārdis	<i>Tragopogon heterospermus Schweigg.</i>	3				
Sīkais āboliņš	<i>Trifolium dubium Sibth.</i>	3				
Zemeņu āboliņš	<i>Trifolium fragiferum L.</i>	1			X	
Jūrmalas āžloks	<i>Triglochin maritimum L.</i>	3			X	
Purva diedzene	<i>Zannichellia palustris L.</i>	2			X	

Tabulas saīsinājumi:

- SG - Latvijas Sarkanā grāmatas aizsardzības kategorija
- ES - Eiropas Kopienas direktīvās iekļautās sugas
- HD - Suga iekļauta EK direktīvas 92/43/EEK "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību" konkrētā pielikumā
- BK - Bernes konvencija un tās pielikums
- ĪAS - Latvijā īpaši aizsargājama suga
- MIK - Sugas aizsardzībai dibināmi mikroliegumi

2008.gadā veiktā apsekojuma laikā Spilves pļavās konstatētas sekojošas īpaši aizsargājamas augu sugas: purva mātsakne *Angelica palustris*, sīpoliņu gundega *Ranunculus bulbosus*, skaistais augstiņš *Centaurium pulchellum*, Sibīrijas īris *Iris sibirica*.

Ir pieejami dati par pilsētā konstatētām 10 īpaši aizsargājamām sēņu sugām (45.tabula). Sēņu izplatība saistīta ar veciem kokiem, parkiem u.c. biotopiem. Uz koku stumbriem atrastas vairākas īpaši aizsargājamas sēņu sugas: daivainā čemurene, parastā aknene, košā zeltapore, zīdainā makstssēne, zarainā dižadatene. Mangaļu pussalā aug smiltājiem raksturīgā suga – ziemas kātpūpēdis. Smilšainajā Elvīras ielas malā, Vecāķos un Buļļusalā konstatēta kāpām raksturīga sēņu suga Hadriāna zemestauki.

Divām no Rīgas pilsētā konstatētajām sēņu sugām: košai zeltaporei un Hadriāna zemestaukiem veidojami mikroliegumi. Eksperti iesaka veidot mikroliegumu arī košās zeltapores atradnes aizsardzībai teritorijā ap Klāvkaltiņu ozolu (valsts nozīmes dižkoks), vietējas nozīmes mikroliegumus sēņu sugu aizsardzībai: Jaunciema gatves

malā (parastās akneses aizsardzībai), un divās teritorijās Buļļusalā.

45.tabula

Retās un aizsargājamās sēņu sugas Rīgā

Sugas latviskais nosaukums	Sugas latīniskais nosaukums	SG	ĪAS	MIK	Atradne
Beku dzimta	<i>Boletaceae</i>				
Purva sviestbeka	<i>Suillus flavidus (Fr.,Fr.) J.S. Presi.</i>		X		Buļļusala
Sarkanā samtbeka	<i>Xerocomus rubellus (Krombh.) Mos.</i>	1	X		Pie Mangaļu mežniecības
Akneņu dzimta	<i>Fistulinaceae</i>				
Parastā aknene	<i>Fistulina hepatica Schaeff.</i>	3	X		Ozolaine – Dunties iela; Saulesdārza malā; Jaunciema gatves malā Pie Bulduru pilskalna; Ķīšezeru krastā
Dižadateņu dzimta					
Zarainā dižadatene	<i>Hericium coralloides (Scop.:Fr.) Pers.</i>	3	X		Kuldīgas ielā uz kļavas
Zemestauku dzimta	<i>Phallaceae</i>				
Hadriāna zemestauki	<i>Phallus hadriani Venf.Pers.</i>	2	X	X	Vecāķi, Piejūras dabas parks; Buļļusala
Jumteņu dzimta	<i>Pluteaceae</i>				
Zīdainā makstssēne	<i>Volvariella bombycina (Schaeff.:Fr.) Sing.</i>		X		Zasulauka manufaktūra; Šampētera ielā; Dzelzceļa ielā; Mārupītes ieleja; Melsila ielā uz kļavas
Piepjū dzimta	<i>Polyporaceae</i>				
Daivainā čemurene	<i>Grifola frondosa (Dicks.:Fr.) S.F.Gray</i>	3	X		Kronvalda parks
Košā zeltspore	<i>Hapalopilus croceus (Pers.:Fr.) Murr.</i>		X	X	Jugla, pie attīrīšanas iekārtām
Pūkaļu dzimta	<i>Tricholomataceae</i>				
Sakņkāta kserula	<i>Xerula radicata (Relhan:Fr.) Dorfelt</i>		X		Parks pie Mangaļu mežniecības
Kātpūpēju dzimta	<i>Tulostomataceae</i>				
Ziemas kātpūpēdis	<i>Tulostoma brumale Pers.:Pers.</i>		X		Buļļusala; Mangaļu pussala; Teritorija pie Ziepniekkalna ielas

Tabulas saīsinājumi:

- SG - Latvijas Sarkanā grāmatas aizsardzības kategorija
- ĪAS - Latvijā īpaši aizsargājama suga
- MIK - Sugas aizsardzībai dibināmi mikrolietumi

Pilsētā visbiežāk sastopamās **zīdītājdzīvnieku** sugas ir bebrs, vāvere, kurmis, lapsa, stirna. Beбри novēroti ne tikai pilsētas perifērijā (Ķīšezerā, Juglas ezerā, Mārupītē u.c.), bet arī tuvu pilsētas centram, piemēram, Zaķusalā, pilsētas kanālā. Rīgas

teritorijā (Vecdaugavas dabas liegumā, Piejūras DP dabas lieguma zonā „Vakarbuļi”, kā arī Komētforta teritorijā, Daugavgrīvas cietoksnī un Mangaļu pussalā) konstatētas 6 sikspārņu sugas: dīķu naktssikspārnis, Branta naktsikspārnis, rūsganais vakarsikspārnis, ūdeņu naktssikspārnis, ziemeļu sikspārnis, brūnais garausainis. Visas sikspārņu sugas ir Latvijā īpaši aizsargājamas (46.tabula). Dīķu naktssikspārnis minēts EK Direktīvas 92/43/EEK 2. un 4.pielikumā un Bernes konvencijas 2.pielikumā. Arī bebrs ir iekļauts EK Direktīvā 92/43/EEK, tomēr nav aizsargājams Latvijā.

46.tabula

Retās un aizsargājamās zīdītāju sugas Rīgā

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	BK	ĪAS	Atrašanās vieta
Bebrs	<i>Castor fiber L.</i>		HD II;IV	III		Vakarbuļļu DLZ, Piejūras DP Daugavgrīvas DLZ
Ūdenscirslis	<i>Neomys fodiens (Pennant)</i>	4				
Brūnais garausainis	<i>Plecotus auritus (L.)</i>				X	Komētforts; Mangaļu pussala; Daugavgrīvas cietoksnis
Dīķu naktssikspārnis	<i>Myotis dasycneme (Boie)</i>	2	HD II;IV	II	X	Vakarbuļļu DLZ; Komētforts; Daugavgrīvas cietoksnis; Mangaļu pussala
Branta naktsikspārnis	<i>Myotis branti (Eversmann)</i>	3			X	Komētforts; Mangaļu pussala
Rūsganais vakarsikspārnis	<i>Nyctalus noctula (Schreber)</i>				X	Vecdaugavas DL
Ūdeņu naktssikspārnis	<i>Myotis daubentonii (Kuhl)</i>				X	Vecdaugavas DL; Daugavgrīvas cietoksnis; Komētforts; Mangaļu pussala
Ziemeļu sikspārnis	<i>Eptesicus nilsoni (Keyserling et Blasius)</i>				X	Komētforts; Mangaļu pussala; Daugavgrīvas cietoksnis

Tabulas saīsinājumi:

- SG - Latvijas Sarkanās grāmatas aizsardzības kategorija
- ES - Eiropas Kopienas direktīvās iekļautās sugas
- HD - Suga iekļauta EK direktīvas 92/43/EEK “Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” konkrētā pielikumā
- BK - Bernes konvencijas konkrēts pielikums
- ĪAS - Latvijā īpaši aizsargājama suga

Nozīmīgs pilsētas bioloģiskās daudzveidības elements ir **putni**. Rīgā ligzdo vairāk par 150 putnu sugām jeb 60% no Latvijas kopējā putnu sugu skaita. Kopā ar caurceļotājiem, ziemeļtājiem, kā arī iecelotājiem putnu sugu skaits sasniedz 260.

Rīgas pilsētas teritorijā konstatētas 53 Latvijā īpaši aizsargājamas putnu sugas (47.tabula), 63 sugas minētas Putnu direktīvā (EK Direktīvā 79/409/EEK *Par savvaļas putnu aizsardzību*). Pilsētas dabas liegumos un Piejūras dabas parka teritorijā ir ligzdošanas vietas daudzām Latvijā un Eiropā aizsargājamām putnu sugām.

47.tabula

Rīgā konstatētās retās un aizsargājamās putnu sugas

Sugas latīniskais nosaukums	Sugas latviskais nosaukums	LSG	ES	BK	ĪAS	MIK
<i>Alauda arvensis L.</i>	Lauka cīrulis		BD II/2	III		
<i>Anas penelope L.</i>	Baltvēderis		BD II/1;III/2	III		
<i>Anas platyrhynchos L.</i>	Meža pīle, mercene		BD II/1;III/1	III		
<i>Anasauerauedula L.</i>	Prīkšķe		BD II/1	III		
<i>Anas strepera L.</i>	Pelēkā pīle		BD II/1	III		
<i>Anser anser (L.)</i>	Meža zoss	3	BD II/1;III/2	III		
<i>Anthus campestris (L.)</i>	Stepes čipste	3	BD I	II	X	X
<i>Aquila chrysaetos (L.)</i>	Klinšu ērglis	1	BD I	II	X	X
<i>Asio flammeus (Pont.)</i>	Purva pūce	1	BD I	II	X	
<i>Aythya ferina (L.)</i>	Brūnkaklis		BD II/1;III/2	III		
<i>Botaurus stellaris (L.)</i>	Liela dumpis	3	BD I	II	X	X
<i>Bucephala clangula L.</i>	Gaigala		BD II/2	III		
<i>Calidris alpina (L.)</i>	Šinca šņibītis	1		II	X	
<i>Charadrius hiaticula L.</i>	Smilšu tārtiņš	3		II	X	
<i>Chlidonias hybrida (Pali.)</i>	Baltvaigu zīriņš		BD I	II	X	X
<i>Chlidonias niger (L.)</i>	Melnais zīriņš		BD I	II	X	X
<i>Ciconia ciconia (L.)</i>	Baltais stārķis		BD I	II	X	
<i>Circus aeruginosus (L.)</i>	Niedru lija		BD I	II	X	
<i>Circus cyaneus (L.)</i>	Lauka lija	1	BD I	II	X	
<i>Circus pygargus(L.)</i>	Pļavas lija	2	BD I	II	X	
<i>Corvus frugilegus L.</i>	Krauķis		BD II/2			
<i>Corvus monedula L.</i>	Kovārnis		BD II/2			
<i>Coturnix coturnix (L.)</i>	Paipala	2	BD II/2	III	X	
<i>Crex crex (L.)</i>	Grieze	2	BD I	II	X	
<i>Cygnus columbianus</i>	Mazais gulbis		BD I	II	X	
<i>Cygnus cygnus(L.)</i>	Ziemeļu gulbis	3	BD I	II	X	X
<i>Cygnus olor (Gm.)</i>	Paugurknābja gulbis		BD II/2	III		
<i>Dendrocopos mediusO</i>	Vidējais dzenis	3	BD I	II	X	X
<i>Dryocopus martius (L.)</i>	Melnā dzilna		BD I	II	X	
<i>Erithacus svecica (L.)</i>	Zilrīklīte	4	BD I	II	X	
<i>Falco columbarius L.</i>	Purva piekūns	1	BD I	II	X	
<i>Falco peregrinus Tunst.</i>	Liela piekūns	0	BD I	II	X	X
<i>Falco tinnunculus L.</i>	Lauka piekūns	1		II	X	
<i>Fulica atra L.</i>	Laucis		BD II/1;III/2	III		
<i>Gallinago gallinago (L.)</i>	Mērkaziņa		BD II/1;III/2	III		
<i>Gallinula chloropus (L.)</i>	Ūdensvistiņa		BD II/2	III		
<i>Garrulus glandarius (L.)</i>	Sīlis		BD II/2			
<i>Grus grus (L.)</i>	Dzērve	3	BD I	II	X	
<i>Haematopus ostralegus L.</i>	Jūrasžagata	3	BD II/2	III		
<i>Haliaeetus albicilla (L.)</i>	Jūras ērglis	1	BD I	II	X	X
<i>Ixobrychus minutus(L.)</i>	Mazais dumpis	1	BD I	II	X	

<i>Jynx torauūla L.</i>	Tītiņš, grozgalvītis			II	X	
<i>Lanius collurio L.</i>	Brūnā čakste		BD I	II	X	
<i>Lanius excubitor L.</i>	Lielā čakste	3		II	X	
<i>Larus argentatus Pont.</i>	Sudrabkaija		BD II/2	III		
<i>Larus canus L.</i>	Kaijaks		BD II/2	III		
<i>Larus minutus L.</i>	Mazais ķīris			II	X	X
<i>Larus ridibundus L.</i>	Lielais ķīris		BD II/2	III	X	X
<i>Limosa limosa (L.)</i>	Melnā puskuitala	2	BD II/2	III	X	
<i>Locustella luscinioides (Savi)</i>	Seivi ķauķis	3		II	X	
<i>Lullula arborea (L.)</i>	Sila cīrulis		BD I	III	X	
<i>Lymnocyptes minimus (Brunn.)</i>	Vistilbe	0	BD II/1;III/2	III	X	
<i>Mergus merganser L.</i>	Lielā gaura	3	BD II/2	III	X	X
<i>ķumenius arguata(L.)</i>	Kuitala	2	BD II/3	III	X	
<i>Pandion haliaetus (L.)</i>	Zivju ērglis	3	BD I	II	X	X
<i>Panurus biarmicus (L.)</i>	Bārdzīlīte	3		II	X	
<i>Perdix perdix(L.)</i>	Laukirbe	2	BD	III	X	
<i>Philomachus pugnax* (L.)</i>	Gugatnis	2	BD I;II/2	III	X	
<i>Pica pica (L.)</i>	Žagata		BD II/2			
<i>Picus canus Gm.</i>	Pelēkā dzilna		BD I	II	X	
<i>Pluvialis apricaria (L.)</i>	Dzeltenais tārtiņš	3	BD	III	X	
<i>Podiceps nigricollis C. L. Brehm</i>	Melnkakla dūkuris	2		II	X	
<i>Porzana parva(Scop.)</i>	Mazais ormanītis	3	BD I	II	X	
<i>Porzana porzana (L.)</i>	Ormanītis	2	BD I	II	X	
<i>Remiz pendulinus (L.)</i>	Somzīlīte	3		III	X	
<i>Sterna albifrons Pall</i>	Mazais zīriņš	2	BD I	II	X	X
<i>Sterna hirundo L.</i>	Upes zīriņš		BD I	II	X	X
<i>Sterna paradisaea Pont.</i>	Jūras zīriņš	3	BD I	II	X	X
<i>Sturnus vulgaris L.</i>	Mājas strazds		BD II/2	III		
<i>Tachybaptus ruficollis (Pali)</i>	Mazais dūkuris	3		II	X	
<i>Tringa glareola L.</i>	Purva tilbīte		BD I	II	X	
<i>Tringa totanus (L.)</i>	Pļavas tilbīte	2	BD II/2	III	X	
<i>Turdus merula L.</i>	Melnais meža strazds		BD II/2	III		
<i>Turdus pilaris L.</i>	Pelēkais strazds		BD II/2	III		
<i>Upupa epops L.</i>	Pupuķis	2		II	X	

Tabulas saīsinājumi:

- SG - Latvijas Sarkanās grāmatas aizsardzības kategorija
- ES - Eiropas Kopienas direktīvās iekļautās sugas
- BD - Suga iekļauta EK direktīvā 79/409/EEK "Par savvaļas putnu aizsardzību" konkrētā pielikumā
- BK - Bernes konvencijas konkrēts pielikums
- ĪAS - Latvijā īpaši aizsargājama suga
- MIK - Sugas aizsardzībai dibināmi mikroliegumi

Bez īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Rīgā konstatētas vairāk nekā 10 vietas, kurām ir svarīga nozīme Eiropā un Latvijā aizsargājamajiem putniem.

Pilsētas parkos ligzdo krauķi un ziemā nakšņošanai pulcējas vārņveidīgie putni. 2003.gada ligzdošanas sezonā krauķu ligzdošana konstatēta 7 vietās. 2003./2004.gada ziemā Rīgas pilsētas teritorijā nakšņoja aptuveni 7500 vārņveidīgo putnu:

kovārņi – ap 55%, nedaudz mazāk vārnu – ap 45%, un arī nedaudz kraukļu. Vislielākajā skaitā (ap 90%) vārnveidīgie putni ziemā nakšņo Vecrīgā.

Putnu daudzveidības saglabāšanā nozīme ir arī kapsētām, upju, ezeru krastmalām, ģimenes dārziņiem. To apliecina pat salīdzinoši nelielais pētījumu skaits šajās teritorijās. Tā piemēram, Brāļu kapos konstatētas īpaši aizsargājamās putnu sugas – vidējais dzenis, pelēkā dzilna un tītiņš. Vidējais dzenis un pelēkā dzilna minēti arī Eiropas Putnu direktīvā.

Rīgā sastopamas 4 īpaši aizsargājamās **abinieku** sugas (48.tabula). Smilšu krupis, zaļais krupis, brūnais varžukrupis atrodams Daugavgrīvas dabas lieguma zonā Piejūras dabas parkā. Īpaši aizsargājamā suga – lielais tritons, novērota Anniņmuižas parkā. Visas šeit minētās abinieku sugas ir iekļautas EP Direktīvā 92/43/EK un Bernes konvencijā.

48.tabula

Aizsargājamās abinieku sugas Rīgā

Nosaukums	Latīn. nosaukums	SG	ES	BK	ĪAS	MIK	Atradne
Smilšu krupis	<i>Bufo calamita</i> <i>Laur.</i>	2	HD IV	II	X	X	Piejūras dabas parks, Daugavgrīvas DLZ
Zaļais krupis	<i>Bufo viridis</i> <i>Laur.</i>	3	HD IV	II	X		Piejūras dabas parks, Daugavgrīvas DLZ
Brūnais varžukrupis	<i>Pelobates</i> <i>fuscus (Laur.)</i>	4	HD IV	II	X		Piejūras dabas parks, Daugavgrīvas DLZ
Lielais tritons	<i>Triturus</i> <i>cristatus (Laur.)</i>	2	HD IV	II	X	X	Anniņmuižas parks

Tabulas saīsinājumi:

- SG - Latvijas Sarkanās grāmatas aizsardzības kategorija
- ES - Eiropas Kopienas direktīvās iekļautās sugas
- HD - Suga iekļauta EK direktīvas 92/43/EEK "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību" konkrētā pielikumā
- BK - Bernes konvencijas konkrēts pielikums
- ĪAS - Latvijā īpaši aizsargājama suga
- MIK - Sugas aizsardzībai dibināmi mikroliegumi

Rīgas pilsētā ir salīdzinoši liela arī bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība – 20 Latvijā īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas, no tām 4 gliemju, 15 kukaiņu, 1 zirnekļu suga (49.tabula).

49.tabula

Retās un apdraudētās bezmugurkaulnieku sugas Rīgā

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ĪAS	MIK	ES	BK	Atrašanās vieta
Gliemji <i>Mollusca</i>							
Margainais vārpstīngliemezis	<i>Clausilia dubia</i> <i>Draparnaud</i>	3	X				Berģi - Etnogrāfiskais muzejs; Jugla - Strazdu muižas parks
Lielais gludgliemezis	<i>Cochlicopa</i> <i>nitens</i>	3	X				Jaunciema DL

	(Gallenstein)						
Parka vīngliemezis	<i>Helix pomatia L.</i>		X		V	III	Jaunciems - Langas upes lejtece; Berģi - Etnogrāfiskais muzejs; Jaunciema DL
Mirdzošā ūdensspolīte	<i>Segmentina nitida (O.F.Müller)</i>	3	X				Berģi - Etnogrāfiskais muzejs
Cekulainā pundurgliemene	<i>Musculinum lacustre (O.F.Müller)</i>	3					Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ
Kukaiņi <i>Insecta</i> Vaboles <i>Coleoptera</i>							
Vītolu slaidkoksngrauzis	<i>Necydalis major L.</i>	2	X				Piejūras dabas parks; Langas upes lejtece (Vecāķi); Jaunciems - Langas upes lejtece
Lapkoku praulgrauzis	<i>Osmoderma eremita (Scopoli)</i>	1	X	X	II; IV	II	Arkādijas parks; Mežaparks – Kokneses prospekts; Rīgas vēsturiskais centrs; Koki pie Bioloģijas fakultātes; Saulesdārzs – Ķīšezeram piegulošais krasts; Strazdumuižas parks; Jaunciema DL - blakus Liepu pussalai
Marmora rožvabole	<i>Liocola marmorata (F.)</i>	2	X				Jugla – Strazdumuižas parks; Sarkandaugava - Duntē iela; Saulesdārzs – piegulošs Ķīšezera krasts; Lucavsāls ZA krasts; Mangaļu parks; Jaunciema DL
Komposta degunradžvabole	<i>Liocola marmorata (F.)</i>	4					Daugavas krasts pie A/S “Latvijas Finieris” iekārtu rūpnīcas un A/S “Bolderāja”; Mežaparks, Zooloģiskais dārzs; Berģi - Etnogrāfiskais muzejs
Lielā krāšņvabole	<i>Chalcophora (=Buprestis) mariana (L.)</i>	4	X				Mangaļsala – Vecāķi
Spožā skrejvabole	<i>Carabus nitens L.</i>	2	X				Bolderāja
Jūrmalas smilšvabole	<i>Cicindela maritima Dejean</i>	3					Mangaļsala – Vecāķi; Lielupes grīva (Piejūras dabas parks)
Zaļais vītolgrauzis	<i>Aromia moschata (L.)</i>	4					Zona starp Lielupes ielu un Daugavas krastu; Pļavnieki - A.Saharova iela/ lielveikala „Maxima” apkārtnē; Pļavnieki - Praulienas iela; Juglas upes grīva un Juglas ezera dienvidu krasts
Velvētā skrejvabole	<i>Carabus convexus F.</i>	3					Mangaļsala - Vecāķi
Lielā skrejvabole	<i>Carabus coriaceus L.</i>	3					Īmanta; Langas upes lejtece (Vecāķi); Jaunciems - Langas upes lejtece;

							Bukultu mežs; Jaunciems; Bukultu sils
Liels ozolu koksngrauzis	<i>Cerambyx cerdo L.</i>	1	X		II; IV	II	Brasa - Garnizona kapu D nomale (pie dzelzceļa)
Pūkainais īsspārnis	<i>Emus hirtus (L.)</i>	3					Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ; Vecdaugava - Mangaļu pussala; Vecdaugava; Mežaparks - Zooloģiskais dārzs
Tumšā eļļasvabole	<i>Meloe proscarabaeus L.</i>	2					Saulesdārzs + piegulošs Ķīšežera krasts; Čiekurkalns
Liels dižkoksngrauzis	<i>Ergates faber (L.)</i>		X	X			Mangaļsala – Vecāķi
Divkrāsu koksngrauzis	<i>Rhamnusium virgo (Voet) = (bicolor Schank)</i>	1					Rīgas vēsturiskais centrs; Dārziņi; Ķengarags; Pļavnieki; Arkādijas parks
Sirseņu īsspārnis	<i>Velleius dilatatus (Paykull)</i>	3					Āgenskalns
Tauriņi Lepidoptera							
Čemurziežu dižtauriņš	<i>Papilio machaon L.</i>	2					Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ; Vecdaugava - Mangaļu pussala; Vecdaugava; Jaunciems; Juglas upes grīva un Juglas ezera dienvidu krasts; Vecdaugavas DL
Kārķu zaigraibenis	<i>Apatura iris L.</i>	2					Juglas upes grīva un Juglas ezera dienvidu krasts; Gaiļezers – ziemeļi; Gaiļezers – dienvidi; Jaunciems; Ulbrokas mežs
Armēriju gartaustkode	<i>Aristotelia brizella Treitsche</i>	3					Mangaļsala – Vecāķi; Vecdaugavas DL
Leinera pūcīte	<i>Conisania leineri Freyer</i>	2					Mangaļsala - Vecāķi
Nātru lācītis	<i>Callimoprpha dominula L.</i>	4					Ķengarags – Rumbula; Ķengarags
Pelēkais pavācis	<i>Eudia pavonia (L.)</i>	4					Mangaļsala - Vecāķi
Zirgskābeņu zilenītis	<i>Lycaena dispar</i>		X		II, I, V	II	Vakarbuļļu DLZ
Spāres Odonata							
Dienvidu dižspāre	<i>Aeshna mixta (Latr.)</i>	3	X				Vecdaugava – Mangaļu pussala; Vecdaugava; Mangaļsala – Vecāķi
Zaļā dižspāre	<i>Aeshna viridis (Eversman)</i>	3	X		IV	II	Jaunciema DL; Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ
Dzeltenkāju upjuspāre	<i>Gomphus flavipes (Charp.)</i>	1	X	X	IV	II	Mangaļsala – Vecāķi

Mainīgā spāre	<i>Libellula fulva</i> (O.F.Muller)	1	X				Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ
Plēvspārņi <i>Hymenoptera</i>							
Spožā skudra	<i>Lasius fuliginosus</i> (Latreille)		X				Jaunciems - Langas upes lejtece; Jaunciema DL - blakus Liepu pussalai; Jaunciema DL
Garlūpas racējlapsene	<i>Bembix rostrata</i> (L.)		X	X			Piejūras dabas parks
Taisnspārņi <i>Orthoptera</i>							
Sarkanspārņu sisenis, parkšķķis	<i>Psophus stridulus</i> (L.)	3					Jaunciema DL
Divspārņi <i>Diptera</i>							
Kuprainā celmmuša	<i>Laphria gibbosa</i> (L.)	1	X				Lielupes grīva (Piejūras DP); Jaunciema DL; Mangaļsala – Vecāķi
Dzeltenā laupītājmuša	<i>Laphria flava</i> L.	4					Šmerļupītes ieleja gar Šmerļa ielu; Bukultu sils; Ulbrokas mežs
Melnā laupītājmuša	<i>Andrenosoma atrum</i> (L.)	3					Jaunciema DL
Zirnekļi <i>Aranei</i>							
Kāpu vilkzirneklis	<i>Arctosa cinerea</i> (F.)	2	X				Piejūras dabas parks Daugavgrīvas DLZ; Lielupes grīva (Piejūras DP); Mangaļsala – Vecāķi; Vakarbuļļu DLZ
Krastu medniekzirneklis	<i>Dolomedes plantarius</i> (Cl.)	3					Vecdaugava - Mangaļu pussala; Vecdaugava; Juglas upes grīva un Juglas ezera dienvidu krasts; Jaunciema DL, blakus Liepu pussalai

Tabulas saīsinājumi:

- SG - Latvijas Sarkanā grāmatas aizsardzības kategorija
- ES - Eiropas Kopienas direktīvās iekļautās sugas
- BK - Bernes konvencijas konkrēts pielikums
- ĪAS - Latvijā īpaši aizsargājama suga
- MIK - Sugas aizsardzībai dibināmi mikroliegumi

Sešas Rīgā konstatētās bezmugurkaulnieku sugas – lapkoku praulgrauzis, lielais ozolu koksngrauzis, zaļā dižspāre, dzeltenkāju upjuspāre, parka vīngliemezis un zirgskābeņu zilenītis, minētas EP Direktīvā 92/43/EEK un Bernes konvencijā. Četrām bezmugurkaulnieku sugām (dzeltenkāju upjuspārei, lapkoku praulgrauzim, garlūpas racējlapsenei, lielajam dižkoksngrauzim) veidojami mikroliegumi. Lapkoku praulgrauzim izveidoti 3 mikroliegumi tā atradnēs Saulesdārzā, Kokneses prospektā un Strazdumuižas parkā. Garlūpas racējlapsenes aizsardzībai piekrastē dabas parka “Piejūra” teritorijā izveidoti 2 mikroliegumi.

Dažādu sugu daudzveidības saglabāšanā nozīmīgas ir arī tādas apdzīvotu vietu ekosistēmas kā ģimenes dārziņi, kapsētas, apbūvētas teritorijas. Šobrīd veikto pētījumu skaits šajās teritorijās ir neliels. Precizējamas arī dabas vērtības pilsētas udeņu ekosistēmās.

5.11.3. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi

Rīgas pilsētā dabas daudzveidības aizsardzībai ir nodibinātas 4 īpaši aizsargājamas dabas teritorijas: Piejūras dabas parks un trīs dabas liegumi - Vecdaugava, Jaunciems, un Krēmeri. Dabas parks „Piejūra” ar tajā ietilpstošajām dabas liegumu zonām - “Daugavgrīva” un “Vakarbulļi”, kā arī dabas liegums “Vecdaugava” un dabas liegums “Jaunciems” ir iekļauti Eiropas Savienības *Natura 2000* vietu sarakstā.

Dabas liegumi un dabas parks “Piejūra” nodibināti no bioloģiskās daudzveidības viedokļa visvērtīgākajās teritorijās, balstoties uz speciālistu un ekspertu atzinumiem, ar mērķi saglabāt šeit raksturīgo biotopu un sugu daudzveidību. Tomēr īpaši aizsargājamās dabas teritorijas neaptver visas no bioloģiskās daudzveidības viedokļa vērtīgākās teritorijas. Turpmāk nodaļas sagatavošanā izmantota informācija no teritoriju apsaimniekošanas plāniem un individuālajiem aizsardzības noteikumiem, kas publiski pieejami internetā Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapā www.dap.gov.lv.

Dabas parks “Piejūra” izveidots jau 1962.gadā, lai saglabātu kāpu mežus, priekškāpas un pludmali, kuriem ir liela nozīme piekrastes dabas saglabāšanā un iedzīvotāju atpūtas nodrošināšanā. Dabas parka teritorija pašreizējās robežās apstiprināta ar Ministru kabineta 1999.gada 9.marta noteikumiem Nr.83 „Noteikumi par dabas parkiem”, bet ar Vides ministrijas 2004.gada 1.novembra rīkojumu Nr.349 ir apstiprināts dabas aizsardzības plāns, kopš 14.03.2006. spēkā ir MK noteikumi Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Piejūras dabas parks ir īpaši aizsargājama dabas teritorija, kuras sauszemes kopplatība ir 4315 ha, un kas aizņem ap 38 km garu un 0,5 – 2 km platu joslu Rīgas jūras līča krastā no Vakarbulļiem līdz Inčupei. Tas atsevišķās vietās, nelielā nogrieznī robežojas ar Rīgas brīvdabas teritoriju.

Piejūras dabas parkam raksturīga augsta biotopu daudzveidība, kas ietver pludmali, baltās un pelēkās kāpas, dažādas pļavas (arī piejūras), mežus (pārsvarā sausos priežu mežus), ezerus un citus biotopus, to skaitā arī 10 Eiropā aizsargājamus biotopu tipus. Dabas parkā ir augstvērtīgi rekreācijas resursi (veci priežu meži, plašas priekškāpas).

Dabas parka “Piejūra” teritorija ir nozīmīga litorālo jeb jūras krasta augu sugu saglabāšanā. Pie šīm litorālajām sugām pieder arī Latvijā retas augu sugas: Gmelina alise *Alyssum gmelinii*, sarkanā dzeguzene *Epipactis atrorubens*, pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis*. Lielākie floras retumi saistīti ar pļavām un ezeriem, un dabas parkam “Piejūra” ir liela nozīme šo sugu saglabāšanā. Kā svarīgākās augu sugas atzīmējamas ezerenes *Isoetes lacustris*, lobēlija *Lobelia*, jūrmalas armērija *Armeria maritima*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, purva pienene *Taraxacum palustre*, rūgtā drudzenīte *Gentianella amarella* un zemeņu āboliņš *Trifolium fragiferum*. Īpaša uzmanība veltāma Eiropā aizsargājamai augu sugai – purva mātsaknei *Angelica palustris*. Galvenie faktori, kas ietekmē reto augu sugu stāvokli, ir pļavu aizaugšana, kāpu un ezeru degradācija atpūtnieku radītas slodzes dēļ.

Cauri teritorijai iet viens no Eiropā nozīmīgākajiem gājputnu migrāciju ceļiem, t.s. Baltās – Baltijas jūras migrāciju ceļš. Tādēļ teritorijā sastopamas ļoti daudzas caurceļojošas putnu sugas – kopā ar reti sastaptajiem ieceļotājiem 172 suga, tai skaitā

gandrīz visas Latvijā sastopamās bridējputnu sugas un lielākā daļa visu iespējamo ūdensputnu, kuriem upju grīvas un Daugavgrīvas pļavas (kā arī ārpus teritorijas esošā Vecdaugavas atteka) ir nozīmīgas atpūtas un barošanās vietas. Kā nozīmīgākās caurceļotājas būtu minamas kuitalas *Numenius arquata*, šņibīši *Calidris* un citi bridējputni. Lielā skaitā caurceļo arī bezdelīgas *Hirundo rustica* un čurkstes *Riparia riparia*, kam teritorijā esošie niedrāji un, retos gadījumos arī kāpu kārkli ir nozīmīgas atpūtas vietas ceļošanas laikā. Ziemojot konstatētas 72 sugas, pie tam piekrastes ūdeņos ziemojošo ūdensputnu sugu sastāvs ir samērā nabadzīgs. Tas izskaidrojams ar samērā trūcīgu jūras bentosa sastāvu un, iespējams, arī ar intensīvu satiksmi. Sastopamas dažādas kaijas lielā skaitā, atsevišķos gados (atkarībā no ledus stāvokļa līcī) lielā skaitā ziemo kākauļi, teritorijā regulāri barojas jūras ērglis *Haliaeetus albicilla*.

Daugavgrīvas lieguma zona (ietilpst dabas parkā “Piejūra”), kas atrodas Rīgas pilsētas ziemeļrietumu daļā, Kurzemes rajonā pie dzīvojamās teritorijas Daugavgrīva, tieši robežojas ar Rīgas brīvostas teritoriju. Pašreizējā lieguma zona savulaik kā liegums izveidots Buļļu salas ziemeļu galā ar platību 162 ha. Ar 14.03.2006. spēkā ir MK noteikumi Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kuri nosaka aizliegumus un ierobežojumus darbībām lieguma zonā un dabas liegums ieguvis dabas lieguma zonas (DLZ) statusu.

Lieguma dibināšanas mērķis savulaik bijis – lielās putnu un augu sugu daudzveidības aizsardzība. Šeit tikušas konstatētas vairāk nekā 166 putnu sugas. No aizsargājamajām putnu sugām liegumā sastopami: lielais dumpis *Botaurus stellaris*, mazais dumpis *Ixobrychus minutus*, meža zoss *Anser anser*, niedru lija *Circus aeruginosus*, pļavu lija *Circus pvgargusf*, dzērve *Grus grus*, mazais ormanītis *Porzana parvafScop.*, grieze *Crex crex*, Šinca šņibītis *Calidris alpina*, mazais zīriņš *Sterna albifrons Pall*, somzīlīte *Remiz pendulinus*, bārdzīlīte *Panurus biarmicus*. Lieguma zonā „Daugavgrīva” sastopamas arī citas Latvijā retas putnu sugas. Lieguma zona ir nozīmīga caurceļojošo gājputnu atpūtas un barošanās vieta.

80. – 90.gados liegumā bija sastopamas 10 no Latvijas 32 orhideju sugām, vietām sastopamas savdabīgas augu sabiedrības. Tomēr teritorijas dabas aizsardzības plānā (izstrādāts dabas liegumam „Daugavgrīva”, publiski pieejams internetā Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapā www.dap.gov.lv) atzīmēts, ka pēdējos gados būtiski sarucis reto un aizsargājamo augu sugu skaits - tā 2003.gadā liegumā atrastas tikai 13 retas un aizsargājamas augu sugas. Pie tam atradnēs ir mazs īpatņu skaits. 2003.gada veģetācijas sezonā konstatēto reto un aizsargājamo augu sugu dzīvotnes saistītas ar salīdzinoši sausiem biotopiem (kāpas, sausas pļavas u.c.).

Reto un aizsargājamo augu sugu atradņu krasa samazināšanās saistīta ar hidroloģiskā režīma izmaiņām dabas lieguma zonā - pēdējos piecos gados teritorijā gandrīz izzudušas ūdensteces un tilpes, esošajās ūdenstilpēs krities ūdens līmenis. Otrs reto un aizsargājamo augu sugu sarukuma iemesls ir parastās niedres (*Phragmites australis*) ekspansija. Niedru ekspansiju sekmē gan hidroloģiskā režīma izmaiņas, gan pļavu neapsaimniekošana. Neapsaimniekotajās un daļēji apsaimniekotajās pļavās kopā ar niedrēm ieviešas krūmi.

Teritorijas lielāko daļu aizņem niedrāji, daudz mazākās platībās sastopama pludmale ar kāpām, ūdenstilpes un meži. 2003.gadā liegumā konstatētas vairāk kā 44

aizsargājamas putnu sugas, 13 aizsargājamas augu sugas, lieguma zonā sastopami trīs Latvijā aizsargājami biotopi un seši Eiropā aizsargājami biotopi.

Galvenie dabas vērtības apdraudošie faktori ir intensīva rekreācija un pļavu aizaugšana ar krūmiem un niedrēm.

Daugavgrīva un **Mīlestības saliņa** ir vienas no nozīmīgākajām Piejūras dabas parka teritorijām, kas nodrošina visus reto ūdensputnu un bridējputnu aizsargājamo sugu (mazais zīriņš, jūras zīriņš, jūraszagata) ligzdošanai nepieciešamos apstākļus. Arī Mīlestības saliņa MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” ir zonēta kā dabas lieguma teritorija. Sīkāku Mīlestības saliņas raksturojumu skat. 6.1.10.nodaļā.

Krēmeri. Krēmeru dabas liegums sākotnēji dibināts 1993.gada 18.martā 15 ha platībā. Tā pašreizējo statusu un robežas nosaka Ministru kabineta 1999.gada 15.jūnija noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”. Dabas liegumam „Krēmeri” 2006.gadā ir izstrādāts dabas aizsardzības plāns periodam no 2007. līdz 2016.gadam, kas apstiprināts ar Vides ministrijas 2006.gada 17.novembra rīkojumu Nr.607.

Dabas liegums „Krēmeri” atrodas Daugavas kreisajā krastā starp Krēmeru un Voleru apdzīvotajām vietām 100 m attālumā no Daugavas. Viss Krēmeru dabas liegums atrodas Ostas teritorijā. Lieguma izveidošanas mērķis – saglabāt un aizsargāt putniem nozīmīgu ligzdošanas vietu Rīgas pilsētā.

Nelielā teritorija pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu beigās un deviņdesmito gadu sākumā bija izcila no putnu sugu daudzveidības viedokļa. Tajā konstatētas deviņas aizsargājamas putnu sugas, tostarp liela (300 – 400 pāri) lielā ķīra kolonija. Tomēr vairums no konstatētajām aizsargājamām putnu sugām vairs nav novērotas teritorijas apsekojumā 2005.gadā, kad dabas liegumā konstatētas divas Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamas putnu sugas - lielais dumpis *Botaurus stellaris* un niedru lija *Circus aeruginosus* un viena Latvijā īpaši aizsargājama suga - Seivi ķauķis *Locustella luscinioides*.

Teritorijā nav konstatēti īpaši aizsargājami biotopu veidi. Lieguma teritorijas centrā atrodas ar niedrēm un vilkvālītēm aizaugusi ūdenskrātuve, kuras dziļums svārstās ap 0,5 m.

Dabas lieguma floru veido slapju un pārpuvjuošos vietu, krūmāju un ruderālu vietu augu sugas. Lielākajā lieguma platībā raksturīgākā augu suga ir parastā niedre *Phragmites australis*. Ūdenstilpes centrālo daļu aizņem pavedienu glīvene *Potamogeton filiformis*, atklātā ūdens tuvumā dominē platlapu vilkvālīte *Typha latifolia* un šaurlapu vilkvālīte *Typha angustifolia*, sastopama arī dižā ūdenszāle *Glyceria maxima*, parastā spirodela *Spirodela polyrhiza*. Lieguma teritorijā sastopami arī grīšļi *Carex acuta*, *C. disticha*, *C. caespitosa*, parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*, slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios* u.c. lakstaugu sugas.

Krūmājā lieguma ziemeļu daļā raksturīgas vītoli un kārklū sugas *Salix alba*, *S. diandra*, *S. cinerea*, *S. myrsinifolia*, *S. caprea*, kā arī āra bērzs *Betula pendula* un parastā apse *Populus tremula*. Lieguma teritorijā konstatētas savvaļā pārgājušas

svešzemju un dārzebēgļu sugas: pabērzu smiltsērķšķis *Hippophaë rhamnoides*, Kanādas zeltslotiņa *Solidago canadensis*, aronija *Aronia sp.*, meža dipsaks *Dipsacus sylvestris*. No blakus esošās Ostas teritorijas un mazdārziņiem nākotnē iespējama arī citu svešzemju un dārzebēgļu augu sugu izplatīšanās lieguma teritorijā.

Teritoriju ietekmē arī nepietiekama tās kontrole, zemes īpašuma un izmantošanas jautājumu nesakārtotība, neskaidrības jautājumā par teritorijas pārvaldi, biotopu apsaimniekošanas trūkums, kā arī informatīvo un izglītojošu materiālu trūkums. Putniem piemērotu biotopu pastāvēšana ir atkarīga no regulāras apsaimniekošanas, niedrāja pļaušanas, krūmu ierobežošanas. Neilgi pirms lieguma dibināšanas lieguma ziemeļu daļā vēl bija smiltājs un aizaugšana ar krūmiem bija sākuma stadijā. Šeit vēl ligzdoja zīriņi un dažī bridējputni. Šīs lieguma daļas pilnīga aizaugšana ar krūmāju arī ir viens no iemesliem, kāpēc sugu sastāvs gadu gaitā ir sašaurinājies. Šis faktors sāka izpausties jau pirms lieguma dibināšanas, un pēc tā izveides bija nepieciešams veikt biotehniskos pasākumus, lai aizaugšanu novērstu. No tuvējiem dārzeņiem un stādījumiem dabas liegumā izplatās invazīvā suga – smiltsērķšķis, un samazina dabisko biotopu platības.

Dabas lieguma teritoriju degradē regulāra nelikumīga sadzīves un citu atkritumu izbēršana tā teritorijā. Informatīvo materiālu un izglītojošu pasākumu trūkums negatīvi ietekmē sabiedrības izpratni par dabas vērtībām. Neinformētība par dabas lieguma apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumiem veicina nevērīgu attieksmi pret dabas vērtībām teritorijā.

Dabas liegums “Vecdaugava”. Dabas liegums atrodas Rīgas pilsētas ziemeļu daļā, Ziemeļu rajonā. Austrumos tas robežojas ar Vecdaugavas mazstāvu apbūves teritorijām, bet rietumos – ar Mangaļu pussalas (Mangaļsalas) apbūvētajām un dabas pamatnes teritorijām.

Aizsargājamā teritorija aizņem Vecdaugavas pussalu un Vecdaugavas atteku ar pārējām tās mazajām pussalām. Lieguma dienvidu robeža sakrīt ar Laivinieku ielu. Dabas lieguma teritorijā atrodas Vecdaugavas novadpētniecības un zvejniecības muzejs un Skanstenieku māju apbūve. Liegumā atrodas arī arheoloģijas piemineklis – vecais Daugavgrīvas klosteris un seno nocietinājuma sistēmu paliekas – zemes valnis un grāvju sistēma. Lieguma platība 236 ha, tā pašreizējo statusu un robežas nosaka Ministru kabineta 1999.gada 15.jūnija noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”.

Lieguma izveidošanas mērķis - aizsargāt Daugavas senajai deltai raksturīgas retas un izzūdošas augu sugas un to sabiedrības, kā arī putnu sugas un to ligzdošanas vietas.

Īpaši aizsargājama ir jūrmalas armērija (*Armeria maritima*) un augu sabiedrības ar šo augu, jo tas ir īpaši rets Latvijā un Baltijas reģionā, teritorijā sastopamas vēl ~30 citas retas un aizsargājas augu sugas. Teritorijā kopumā konstatētas 135 putnu sugas, no tām 64 sugas konstatētas ligzdojam, 29 sugas ligzdošanas sezonā novērotas barojamies vai uzturamies lieguma teritorijā, 75 sugas reģistrētas caurceļojot, 26 sugas novērotas ziemā. No visām šeit konstatētajām putnu sugām 42 ir aizsargājamas sugas, piemēram, ziemeļu gulbis (*Cygnus cygnus*), lauka piekūns (*Falco tinnunculus*), grieze (*Crex crex*), niedru lija (*Circus aeruginosus*) un citi. Šī ir viena no septiņām pēdējām zināmām Šinca šņibīša ligzdošanas vietām Latvijā. Dabas liegumā

sastopamās pļavas gandrīz visā to platībā ir Latvijā un Eiropā aizsargājami biotopi, tai skaitā prioritāras nozīmes.

Dabas liegumam „Vecdaugava” šobrīd nav izstrādāti individuāli aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tāpēc spēkā ir dabas liegumu vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ko nosaka Ministru kabineta 22.07.2003. noteikumi Nr.415. Liegumam ar Vides ministrijas 01.12.2005. rīkojumu Nr.392 ir apstiprināts dabas aizsardzības plāns, kurā kā galvenais drauds bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai liegumā minēta rekreācija (gan uz sauszemes, gan ūdenī), kā arī neatfīrītu notekūdeņu novadīšana no tuvējās mazdārziņu apbūves Vecdaugavā un teritorijas neapsaimniekošana (aizaugšana). Vecdaugava ir iecienīta atpūtas teritorija, jo tā atrodas tuvu dzīvojamam rajonam. Nesakārtotas rekreācijas infrastruktūras dēļ lieguma apmeklētāji piesārņo teritoriju, rada traucējumus putniem, nobradā veģetāciju. Lieguma „Vecdaugava” dabas aizsardzības plāns aizliedz jebkādu peldošu objektu atrašanos lieguma teritorijā, kā arī laivu piestātņu ierīkošanu.

Eksperti iesaka paplašināt Vecdaugavas dabas lieguma teritoriju, ietverot tajā Vecdaugavas kreisā krasta pļavas. Tajās sastopamas vismaz trīs īpaši aizsargājamas putnu sugas (pļavu tilbīte, niedru lija un brūnā čakste), pārstāvēti dabiski un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājami biotopi.

Dabas liegums “Jaunciems” atrodas Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona un Vidzemes priekšpilsētas teritorijā, to veido trīs atsevišķas teritorijas Ķīšezera Z un A piekrastē. Lieguma teritorijas kopējā platība ir 353 ha. Tas izveidots 1993.gadā, lai aizsargātu retas augu un dzīvnieku sugas, biotopus, kultūrvēsturiskās ainavas un nodrošinātu iedzīvotājus ar rekreācijai un izglītībai piemērotām vietām pilsētvidē. Lieguma vērtību nozīme nākotnē noteikti pieaugs, jo Rīga kā pilsēta turpina augt un tās antropogēni pārveidota teritorija palielinās.

Dabas liegumam „Jaunciems” šobrīd nav izstrādāti individuāli aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tāpēc spēkā ir dabas liegumu vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ko nosaka Ministru kabineta 22.07.2003. noteikumi Nr.415. Liegumam ar Vides ministrijas 01.12.2005. rīkojumu Nr.392 ir apstiprināts dabas aizsardzības plāns, kurā kā galvenie draudi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai liegumā minētas nesakārtotas zemes īpašuma tiesības un nekontrolēta rekreācija, kā arī fakts, ka lieguma pļavas netiek pietiekamā mērā apsaimniekotas (pļautas, ganītas). Makšķerēšana putnu perēšanas sezonā to koncentrēšanās vietās (piemēram, Milnas dūckā) rada traucējumus, kā rezultātā samazinās ligzdojošo putnu sugu un sugas indivīdu skaits.

Lieguma galvenās vērtības ir mitras un slapjas pļavas ezera palienē, kā arī sausas pļavas ar tām tipisku veģetāciju un vairākām retām un aizsargājamām augu sugām. Ezera piekrastes pļavas tiek izmantotas atpūtai. Bioloģiski vērtīga ir arī Ķīšezera akvatorija ar virsūdens augāja joslu, kas ir putniem nozīmīgs biotops, un tiek izmantota nekomerciālai zvejai. Liela bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība ir konstatēta vairākās lieguma kokaudzēs un pļavās. Liegumā atrodas arī kultūrvēsturiski objekti: Bulduru (Ķīšezera) pilskalns un Pulksteņkalniņš, bet blakus lieguma 3.teritorijai - “Vārnu” mājas – valsts nozīmes arhitektūras piemineklis.

Dabas lieguma lielāko platību aizņem divas biotopu grupas - stāvoši ūdeņi un pļavas,

nelielās platībās sastopami meži, upes un antropogēnas izcelsmes biotopi. Liegumā sastopami 2 Latvijā aizsargājami pļavu biotopi: sausas jūrmalas pļavas ar jūrmalas armēriju *Armeria maritima* un slapjas jūrmalas pļavas ar jūrmalas āžloku *Triglochin maritimum*; un pieci Eiropas Savienības nozīmes aizsargājami biotopi: melnalkšņu staignāji (9080), jauktu koku gāršas – jaukti platlapju meži (9020), eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430), sugām bagātas vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs (6230) un mēreni mitras pļavas (6510).

Astoņas no visām liegumā konstatētajām augu sugām iekļautas Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā (MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396): jūrmalas armērija *Armeria maritima*, stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata*, Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica*, jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, atvašu saulrietenis *Jovibarba globifera*, purva diedzene *Zannichellia palustris*, pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis* un jūrmalas ažloks *Triglochin maritimum*.

Divu augu sugu aizsardzības nodrošināšanai MK 30.01.2001. noteikumi Nr.45 paredz veidot mikroliegumus: jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus* un atvašu saulrietenis *Jovibarba globifera*. Dabas aizsardzības plānā nav paredzēts šīm sugām izveidot mikroliegumus, jo tās jau atrodas dabas lieguma teritorijā.

Dabas lieguma 3.teritorijā atrodas pieci dižkoki - dižozoli (apkārtmērs lielāks par pieciem metriem), no tiem trīs atrodas pie Vārnu mājām, viens – Ķīsezera krastā pie Remeiku mājām, bet vēl viens – Liepusalas pussalā. Bez jau pieminētajiem dižkokiem norādīti vairāki desmiti vecu un lielu koku – pavisam 59 dažādu sugu koki, kuru apkārtmērs pārsniedz 200 cm.

Liegumā konstatēta viena ES direktīvās iekļauta bezmugurkaulnieku suga - lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita*. Astoņas dabas liegumā konstatētās bezmugurkaulnieku sugas iekļautas Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā, tomēr nav konstatētas bezmugurkaulnieku sugas, kuru aizsardzības nodrošināšanai veidojami mikroliegumi.

Liegumā konstatētas desmit retas un aizsargājamas putnu sugas, no tām trīs ir īpaši aizsargājamas - grieze *Crex crex*, mazais zīriņš *Sterna albifrons* un pļavas tilbīte *Tringa totanus*. Mikroliegumi sugu aizsardzības nodrošināšanai jāveido 3 sugām to koloniju vietā - lielajam ķīrim *Larus ridibundus*, upes zīriņam *Sterna hirundo* un mazajam zīriņam *Sterna albifrons*. Dabas aizsardzības plānā nav paredzēts šīm sugām izveidot mikroliegumus, jo tās jau atrodas dabas lieguma teritorijā.

Lai nodrošinātu putnu sugu daudzveidības saglabāšanu, eksperti iesaka paplašināt Jaunciema dabas lieguma teritoriju pie Jaunciema un Sužiem. Jaunciema dabas lieguma dabas aizsardzības plānā izteikts priekšlikums par Jaunciema dabas lieguma paplašināšanu tā D daļā.

Vakarbuļļu dabas lieguma zona (līdz 2006.gada 14.martam dabas liegums „Vakarbuļļi”) ietilpst Piejūras dabas parkā un atrodas Buļļu jeb Daugavgrīvas salas dienvidrietumu galā. Dabas lieguma zona aizņem Buļļusalas pašu zemāko krasta joslu. To veido divas savstarpēji nošķirtas teritorijas – rietumu nogabals, kas ir daļēji applūstošs, ar niedrāju, nelielu ezeriņu un Lielupes sengultni, un austrumu nogabals – applūstošas Buļļupes pļavas un niedrājs. Abus nogabalus savieno šaura Buļļupes

palienes josla.

Lieguma zonas teritorijā ietilpst arī zemā sala Buļļupē ar vienlaidus niedru audzēm. Dominējošais ainavas elements ir zemas, veģetācijas periodā daļēji applūstošas palieņu pļavas, plaši niedrāji ar aizaugošiem ezeriņiem un krūmājiem (kārkli, alkšņi), retas dabiskas vai stādītas bērzu birzis.

Dabas lieguma platība bijusi 45,5 ha. Tas sākotnēji dibināts 1993.gadā kā vietējas nozīmes dabas liegums. 1999.gadā ar Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumu Nr.212 stāšanos spēkā "Vakarbuļļi" kļūst par valsts nozīmes dabas liegumu. Liegumam izstrādāts dabas aizsardzības plāns, kas ir publiski pieejams Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapā internetā www.dap.gov.lv. 2006.gada 14.martā ar MK noteikumu Nr.196 stāšanos spēkā „Vakarbuļļi” zaudē dabas lieguma statusu un šī dabas teritorija saskaņā ar 2006.gada 14.marta MK noteikumiem Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” ir dabas lieguma zona. Dabas lieguma zonas "Vakarbuļļi" galvenās dabas vērtības ir palienes pļavas Buļļupes un Lielupes piekrastē, savdabīgie biotopi un retās augu sugas. To saglabāšana arī ir lieguma dibināšanas mērķis

Kopumā konstatēti pieci Latvijā īpaši aizsargājami biotopi un 3 Eiropas Savienības dzīvotņu direktīvā iekļauti biotopi, to skaitā prioritārs biotops – jūrmalas pļavas. Starp aizsargājamajiem biotopiem izveidojušās floristiski bagātas pārejas joslas, kurās tikai nelielas platības ir būtiski antropogēni ietekmētas.

Dabas lieguma zona ir piemērota gan tipiskām, gan retām un aizsargājamām augu sugām. Konstatētie biotopi pielīdzināmi etalonaudzēm (piemēram, eitrofas augsto lakstaugu audzes). Būtu jārod līdzekļi, lai dabas lieguma zonā ierīkotu izziņas taku, kā arī jāatbalsta zinātniska izpēte, jo teritorijai ir visi priekšnoteikumi, lai atrastu vēl vairākas retas un aizsargājamās augu sugas.

No 25 dabas lieguma zonā atrodamajām retajām un aizsargājamām augu sugām 23 augu sugas iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā, 19 augu sugas ir Latvijā īpaši aizsargājamās, piecu augu sugu aizsardzībai veidojams mikroliegums. Purva mātsakne *Angelica archangelica* iekļauta ES dzīvotņu direktīvas pielikumos un Bernes konvencijā.

Lielāka putnu sugu bagātība novērota liegumam blakus esošajās teritorijās. Tomēr arī lieguma zonā sastopamas retas un aizsargājamās sugas - nozīmīgākā no šeit novērotajām sugām ir cekulcīrulis *Galerida cristata*, kas te varētu arī ligzdot (dzīvotne ir piemērota), tomēr par to nav precīzas informācijas. Bez tam caurceļojot te novērota tāda īpaši aizsargājama putnu suga kā zivju dzenītis *Alcedo atthis*. Vasarās Buļļupē un Lielupē regulāri uzturas upes zīriņi *Sterna hirundo* un lielie ķīri, bet ziemā te novērotas lielās gauras *Mergus merganser*. Kopumā teritorijā droši konstatētas 24 putnu sugas, no kurām 13 šeit ligzdo. Vislielākajā skaitā konstatēts ezeru ļauķis *Acrocephalus scirpaceus* gar Buļļupi esošajos niedrājos (vairāk nekā 10 pāru). Iespējams, ka lieguma zonā esošajās vilkvālišu audzēs varētu ligzdot vairākas retas un apdraudētas sugas, kas agrāk ir konstatētas ligzdojam līdzīgās dzīvotnēs turpat Lielupes pretējā krastā - mazais dumpis, mazais ormanītis, taču to konstatēšanai jāveic papildu pētījumi piemērotā sezonā un diennakts laikā (vasaras vidū vai otrajā pusē, vakara krēslā un tumsā).

Šīs teritorijas vērtības apdraudošie faktori dabas aizsardzības plānā (izstrādāts dabas liegumam „Vakarbuļļi”) minēta Lielupes labā krasta noskalošana un intensīvā izmantošana rekreācijas vajadzībām. Noskalošanās notiek viļņošanās rezultātā, ko rada spēcīgi jūras vēji vai rietumu vēji, kā arī ātrgaitas ūdens transporta līdzekļi.

Lielais atpūtnieku skaits un nepietiekoši labiekārtota rekreācijas infrastruktūra negatīvi ietekmē dabas lieguma bioloģiskās vērtības – notiek izbradāšana, izbraukāšana, ugunsкура vietu ierīkošana, tiek atstāti sadzīves atkritumi, notiek koku izciršana (pārsvārā ugunsķerēšanai vai makšķerēšanas vajadzībām).

Pēdējo gadu laikā Rīgā jau ir izveidoti trīspadsmit **mikroliegumi**, seši no tiem atrodas dabas parkā Piejūra. Mikroliegumi izveidoti jumstiņu gladiolas, smiltāju pļavas ar jūrmalas armēriju, Bukultu vecupes ar melnalkšņiem, Juglas palienes pļavas, garlūpas racējlapšenes, skuju koku meža biotopa, lapkoku praulgrauža aizsardzībai. Ar teritorijas plānojuma grozījumiem teritorijas plānojumā tiek iestrādāti četri mikroliegumi, kas nostiprinās šo aizsargājamo teritoriju pastāvēšanai atbilstošu plānoto (atļauto) izmantošanu.

Tomēr jaunu mikroliegumu veidošana būtu jāveic intensīvāk. Ņemot vērā 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātus, turpmāk lielāka uzmanība būtu jāpievērš šo teritoriju saglabāšanai, nepieciešamības gadījumā piešķirot tām aizsardzības statusu.

Valsts nozīmes **dižkoku** aizsardzību Rīgā nodrošina MK 09.08.2003. noteikumi Nr.415 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Vietējas nozīmes dižkoku aizsardzībai pieņemti RD 10.03.2005. saistošie noteikumi Nr.94 “Rīgas pilsētas aizsargājamo koku aizsardzības un uzturēšanas noteikumi”.

5.11.4. Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam grozījumu nozīme bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā

Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi attiecas uz Apstādījumu un dabas teritorijām un līdz ar to arī uz bioloģisko daudzveidības saglabāšanu. Grozījumu ietvaros precizēta aizsargjosla virszemes ūdens objektiem un tā rezultātā iegūti 175 ha neapbūvētu un neapbūvējamu palieņu, krastmalu platību. Precizēta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana 4 mikroliegumiem un dabas parkā „Piejūra”, lai tā atbilstu likumdošanā noteiktajam zonējumam šajā aizsargājamajā teritorijā.

Ir arī grozījumi, kas samazina Apstādījumu un dabas teritorijas platību, piemēram, stāvparku vajadzībām grozījumu ietvaros tiek mainīta izmantošana no Apstādījumu un dabas teritorijām uz Tehniskās apbūves teritorijām Inčukalna ielā (2.1.34.c), Kurzemes prospektā (2.1.34.g), Ziepniekkalna ielā (2.1.34.f). Negatīvs vērtējums dots tiem grozījumiem, kurus realizējot potenciāli tiktu iznīcinātas retās sugas un to dzīvotnes, piemēram, Ziepniekkalna ielā, Spilves pļavās, tāpēc šiem grozījumiem izvirzītas un analizētas vairākas alternatīvas.

Lidostas „Rīga” plānotās attīstības teritorijā mainīta izmantošana no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Starptautiskās lidostas jauktas apbūves teritoriju (L_J) un Starptautiskās lidostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju (L_R) un daļa šīs Apstādījumu un dabas teritorijas, saskaņā ar „TOP VIDE” veiktā pētījuma rezultātiem, vērtēta kā „Rīgas nozīmes veģetācijas nozīmīga teritorija”. Tādēļ lidostas teritorijā veiktajiem grozījumiem izvirzītas un analizētas alternatīvas.

Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi maina plānoto (atļauto) izmantošanu arī Rīgas brīvostas teritorijā, atsevišķas teritorijas paredzot kā rūpnieciskas teritorijas, atsevišķas - kā Apstādījumu un dabas teritorijas, Jauktas apbūves u.c., tādējādi sabalansējot gan Ostas, gan pilsētas attīstības intereses.

Tomēr jāuzsver, ka nekāda Ostas uzņēmumu attīstība nevar būt iespējama gadījumos, kad pastāv iespēja, ka kopējais piesārņojuma līmenis teritorijā (ņemot vērā jau pastāvošo (fona līmeni)) varētu pārsniegt vides kvalitātes normatīvus (gaisa kvalitātei kādai no vielām, smakām, troksnim). Pie tam darbībām, kam paredzama būtiska ietekme uz vidi, jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām, bet darbībām, ko paredzēts veikt tiešā tuvumā īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, jānovērtē iespējamā ietekme uz *Natura 2000* teritorijām. Teritorijām, par kurām pieejami dati par iespējamu aizsargājamu sugu vai biotopu klātbūtni, pirms to saimnieciskas apguves būtu jāveic atkārtota bioloģiskā inventarizācija.

Šobrīd ir veikti vairāki pētījumi un identificētas daudzas teritorijas pilsētā, kur ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām sastopamas retas un aizsargājamās augu sugas. Tomēr ilgstoši netiek veikti nekādi pasākumi, lai šīm teritorijām nodrošinātu aizsardzības režīmu (izveidoti mikroliegumi). Tā kā šie pētījumi nav plaši pieejami, nereti veidojas situācijas, kad attīstītāji izvēlas šīs teritorijas dažādu, arī sociālekonomiski nozīmīgu, projektu īstenošanai. Šādos gadījumos veidojas dabas aizsardzības un ekonomisko interešu konfliktsituācijas, ko būtu bijis iespējams novērst, savlaicīgi veicot pasākumus mikroliegumu izveidei.

Ja grozījumi Rīgas teritorijas plānojumā 2006.-2018.gadam netiktu īstenoti:

- teritorijas plānojums būtu pretrunā ar Aizsargjoslu likumu, jo plānojums neizslēgtu būvniecību un citas saimnieciskas darbības aizsargjoslās;
- dabiskas un neapbūvētas paliktu no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas aspekta nozīmīgās Spilves pļavas, kas ir arī nozīmīgs pilsētas zaļo teritoriju veidojošs elements;
- Rīga zaudētu 175 ha jaunu Apstādījumu un dabas teritoriju virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās, kuras iezīmētas Rīgas plānotās (atļautās) izmantošanas kartogrāfiskajā materiālā, ievērojot likumdošanas aktu prasības;
- netiktu precizēta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana četriem mikroliegumiem Rīgā;
- iespējamai apbūvei tiktu pakļautas 57 apbūves moratorija teritorijas, kuras grozījumi iestrādā kā apstādījumu un dabas teritorijas;
- Rīga zaudētu jaunās ADT teritorijas, kuras noteiktas Piejūras dabas parkā saskaņā ar Piejūras dabas parka plānojumu regulējošajiem MK noteikumiem Nr. 14.03.2006. spēkā ir MK noteikumi Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

12.12. Kultūras mantojums un tā aizsardzība

Kultūras mantojums Rīgas pilsētā veidojies vairāk nekā astoņu gadsimtu garumā un satur sevī daudzveidību, ko vēsturiskās attīstības gaitā veidojusi dinamiska politiskā un ekonomiskā attīstība, kā arī dažādu kultūru mijiedarbība. Mūsdienās saglabātais Rīgas mantojums ir unikāls ne tikai Latvijas vai Baltijas jūras valstu reģionā, bet ir nozīmīgs arī pasaules mērogā. Specifiska loma šī Rīgas mantojuma ģenēzē ir Daugavas upes delta, kas sekmēja intensīvas kuģniecības, militāro būvju un Rīgas kā ostas pilsētas izveidošanos upes krastos.

Rīgas pilsētā salīdzinoši ir lielākā kultūras pieminekļu koncentrācija Latvijā. Latvijas Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā kopskaitā iekļauti pāri par 8600 pieminekļiem, kas atbilstoši savai specifikai iedalīti sekojošās grupās: pilsētībūvniecības, arheoloģijas, arhitektūras, mākslas un vēstures pieminekļos. Rīgas pilsētas administratīvajās robežās atrodas pāri par 1670 kustamajiem un nekustamajiem pieminekļiem, no kuriem 743 ir valsts nozīmes - 4 pilsētībūvniecības, 2 arheoloģijas, 244 arhitektūras, 452 mākslas, 41 vēstures pieminekļi un 923 vietējās nozīmes, no kuriem 4 arheoloģijas, 917 arhitektūras, 1 mākslas un 1 vēstures pieminekļis, ko papildina vēl uzskaites grupas pieminekļi. Augšminētajā Valsts kultūras pieminekļu sarakstā iekļauti Rīgas pilsētas teritorijā esošie kultūras pieminekļi kā atsevišķi savrupesoši objekti, gan arī kā kompleksi pilsētībūvniecības pieminekļi un apbūves aizsardzības teritorijas.

Saskaņā ar Kultūras ministrijas izstrādātās un 2001.gadā apstiprinātās Nacionālās programmas “Kultūra” 2000. – 2010. apakšprogrammu “Kultūras mantojums”, kultūras mantojums ir cilvēka garīgās darbības liecība materiālā vai nemateriālā formā. Tā lielākā un vistiešāk uztveramā daļa ir kultūras pieminekļi – kultūrvēsturiskas ainavas un atsevišķas teritorijas, pilsētu vēsturiskie centri, ēku grupas, atsevišķas ēkas un būves, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība, un kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas un starptautiskajām interesēm. Kultūras mantojuma nozare Eiropas praksē aptver nekustamo un kustamo kultūras pieminekļu un ar tiem saistīto liecību apzināšanu, pētniecību, uzskaiti, saglabāšanu, izmantošanu un iesaistīšanu mūsdienu dzīves aprītē.

Politikas plānošanas dokuments **Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006. – 2015.gadam** norāda uz „jauniem akcentiem kultūrpolitikā - Kultūras mantojums un kultūras daudzveidība ir viens no ilgtspējīgas un līdzsvarotas valsts teritorijas attīstības nosacījumiem. Katram individam ir tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi (kultūrvidi) un pienākums rūpēties par tās ilgtspējas nodrošināšanu.”.

Augšminētajās vadlīnijās tiek definēts arī kultūras mantojums – attīstības ilgtspējas pamats: „Mantojums ir cilvēces vēsturiskā atmiņa, dažādu tautu un nāciju pieredzes un mērķu apliecinājums, kas tiek papildināts ar katra laikmeta jaunradītajām vērtībām un nodots tālāk nākamajām paaudzēm. Kultūras mantojums ir kodols identitātei: individuālai, dzimtas, grupas, kopienas, novada, nācijas, noteikta pasaules reģiona, piemēram, Eiropas. Tas cieši saistās ar patības apzināšanos, kas es esmu, no kurienes nāku, kāda ir mana dzīves jēga, vērtības un kvalitāte. Kultūras mantojums kā cilvēka radošās darbības rezultāts izpaužas daudzveidīgās formās - kā materiālās, tā nemateriālās. Tas aptver kultūrvēsturiskas vietas un ēkas, kultūrainavu, mākslas

darbus un senlietas, valodas, paražas un tradīcijas, tradicionālās prasmes un pieredzi, simboliskas un garīgas vērtības. Kultūras mantojuma vērtību nosaka tā autentiskums.”.

Rīgas daudzveidīgajā kultūras mantojuma spektrā īpaši izdalāma ir atsevišķās pilsētas daļās saglabātā vēsturiskā apbūve: **Rīgas pilsētas vēsturiskais centrs** - Pasaules kultūras mantojuma vieta (pirms 1201.g.,13. - 16.gs.,18. - 19.gs., 20.gs.) - valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis Nr.7442.

Rīgas pilsētas vēsturisko centru aptver Andrejosta, Eksporta iela, Pētersalas iela, Ganību dambis, Hanzas iela, Kr.Valdemāra iela, Laktas iela, Klijānu iela, Kr.Barona iela, Pērnavas iela, dzelzeļš starp Matīsa un Lāčplēša ielu, Lāčplēša iela, Daugavas krastmala. Pilsētībūvniecības pieminekļa - Rīgas pilsētas vēsturiskais centrs, teritorijā atrodas **Rīgas vēsturiskais centrs (RVC)**, kas iekļauts Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (*UNESCO*) Pasaules mantojuma sarakstā un aptver teritoriju [Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likuma 2.pielikums], kuru ierobežo Hanzas iela, E.Melngaiļa iela, Kr.Valdemāra iela, Palīdzības iela, A.Briāna iela, Tallinas iela, A.Čaka iela, Matīsa iela, Avotu iela, Lāčplēša iela, E.Birznieka-Upīša iela, Elizabetes iela, Satekles iela, Marijas iela, Gogoļa iela, Turgeņeva iela, Krasta iela, 11.novembra krastmala, Muitas iela, Citadeles iela, pilsētas kanāla zaļā josla un Eksporta ielai piegulošā teritorija Andrejostas austrumu pusē. Ja Rīgas vēsturiskā centra teritorijas robeža aprakstā noteikta pa ielu, teritorijas plānojuma robežās ir ietverta ielas apbūve šīs teritorijas pusē un ielas telpa līdz viduslīnijai.

Rīgas vēsturiskais centrs ir iekļauts *UNESCO* Pasaules kultūras un dabas mantojuma sarakstā un tā aizsardzību un attīstību nosaka Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likums (26.06.2003., ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 19.05 2005.) un MK 08.03.2004. noteikumi Nr.127. „Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi”.

Saistībā ar minētajiem tiesiskajiem aktiem ir izveidota Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padome – konsultatīva padome, kas nodarbojas ar jaunu objektu un veco ēku rekonstrukcijas projektu Rīgas vēsturiskajā centrā izvērtēšanu. Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijā jāievēro Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma (RVC AZ TP) Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi.

Ķīpsalas vēsturiskā apbūve (19.gs.b. - 20.gs.s.) - Rīga, Vanšu tilts (Kr.Valdemāra iela), CD dambis, EF dambis līdz krustojumam ar Loču ielas asi, Loču ielas nepāra numuru puse līdz Āzenes kanāla krasta līnijai, Āzenes krasta līnija līdz Kaiju ielas ass turpinājuma krustpunktam ar Āzenes krasta līniju, Kaiju ielas ass turpinājums līdz krustpunktam ar Zvejnieku ielu, Zvejnieku ielas nepāra numuri, Ķīpsalas ielas nepāra numuri līdz krustojumam ar Kr.Valdemāra ielu, Kr.Valdemāra ielas ziemeļu puse līdz krustojumam ar CD dambja ass turpinājumu - valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis Nr.8327.

Pārdaugavas apbūves fragments (18. - 19.gs.) Rīga, Nometņu iela, Meža iela, E.Smiļģa iela, Talsu iela - valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis Nr.7443.

Mežaparks (19.gs.b. - 20.gs.s.) Rīga, Meža prospekts, Ķīšezera krsts, Sudrabu Edžus iela, E.Glika iela, Stendera iela, Visbijas iela, Inčukalna iela - valsts nozīmes pilsēt būvniecības piemineklis Nr.7444.

Lai saglabātu esošās apbūves īpatnības, papildus pilsēt būvniecības pieminekļiem Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi nosaka jaunu aizsargājamu teritoriju veidu – apbūves aizsardzības teritorijas, kam nav kultūras pieminekļa statusa, bet kur saskaņā ar Plānojumu saglabājama esošā vēsturiskā apbūve, pilsētvides mērogs un raksturs, un kam piemērojami īpaši izmantošanas un apbūves noteikumi. Kā apbūves aizsardzības teritorijas no jauna definētas: Āgenskalns, Maskavas priekšpilsēta, Sarkandaugava (I, II un III), Teika, Torņakalns, Vecāķi, Vecmīlgrāvis (Emmas iela), Pleskodāle (I un II), Jaunmīlgrāvis (Ezera iela), Vecdaugava (Airu iela) un VEF ēkas piegulošā teritorija.

Īpaši jāatzīmē teritorijas plānojuma grozījumos akcentētais **Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskais komplekss**, kas saistās ar izteiktu materiālās un nemateriālās kultūras simbiozi Latvijas kultūras vēsturē un identitātē. Ar Augusta Dombrovska mecenātismu intelektuālo un kultūras vērtību atbalstam, kā arī progresīvajām sociālās un izglītības attīstības idejām saistītā darbība tālu pārsniedz šo Rīgas priekšpilsētas kultūras izpausmi un ir nozīmīgs fenomens Latvijas vēsturei. Ņemot vērā augšminētos faktus, ar grozījumiem iestrādātā plānotā (atļautā) izmantošana – Publiska apbūve un Apstādījumu un dabas teritorija, kā arī grozītajos Apbūves noteikumos noteiktā Ziemeļblāzmas apbūves aizsardzības teritorija, ar īpašiem nosacījumiem šīs teritorijas izmantošanai, ir vērtējami pozitīvi, lai nodrošinātu Ziemeļblāzmas kultūrvides saglabāšanu un atbilstošu apsaimniekošanu nākotnē.

Aizsardzības statuss noteikts arī visai koka apbūvei Rīgas vēsturiskajā centrā, kā arī 19.gs. un 20.gs. sākuma koka dzīvojamajai apbūvei kultūras pieminekļu un apbūves aizsardzības teritorijās.

Pašreiz Rīgā trūkst precīzu datu par kultūras pieminekļu tehnisko stāvokli un šī stāvokļa izmaiņu tendencēm. Saskaņā ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas (VKPAI) datiem, Rīgas vēsturiskajā centrā 38% ēku ir apmierinošā stāvoklī, 42% - labā, bet 9% - sliktā un 3% avārijas stāvoklī. Var pieņemt, ka līdzīga situācija ir visā pilsētā.

VKPAI akcentē vairākas pēdējo gadu negatīvās tendences Rīgas vēsturiskā centra attīstībā, kas var apdraudēt kvalitatīvu kultūras mantojuma saglabāšanu [Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, 2007.gada pārskats]. Starp tām minēts atsevišķu īpašnieku izpratnes trūkums par autentiska kultūras mantojuma saglabāšanas nozīmīgumu, vēsturisko ēku nojaukšana ar motivāciju, ka restaurācija ir sarežģītāka, šo ēku oriģinālo detaļu nomaiņa, liela apjoma ēku būvniecība, kas neatbilst kultūrvides apbūves principiem, mērogam un raksturam, centieni apbūvēt zaļās teritorijas, kas vēsturiski nav bijušas apbūvētas, vēsturiskā plānojuma struktūras pārveidošana, un kvalificētu restaurācijas speciālistu trūkums. Starp pēdējā laika pozitīvām pārmaiņām Rīgas vēsturiskā centra attīstībā VKPAI norāda apstiprināto tā plānojumu (RVC AZ TP), nostiprināto normatīvo bāzi, pastiprinātu kontroli un caurspīdīgāku lēmumu pieņemšanu, kā arī institūciju koordinētu rīcību.

Nemateriālais kultūras mantojums ir daudzkārt saistīts ar materiālo kultūru, nereti

nemateriālās kultūras fenomeni materializējas izcilos mākslas un arhitektūras šedevros un vēsturiskās liecībās, kas laika gaitā iegūst kultūras pieminekļu statusu.

Kopumā Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumiem ir paredzama pozitīva ietekme uz kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu Rīgas pilsētā, ņemot vērā grozītajos Apbūves noteikumos iekļauto jauno aizsargājamu teritoriju veidu – apbūves aizsardzības teritorijas, kas noteiktas ievērojamā pilsētas daļā. Pozitīvi vērtējami arī grozītie Apbūves noteikumi kopumā, kas daudz precīzāk un detalizētāk reglamentē atļautos un aizliegtos teritoriju izmantošanas veidus, apbūves rādītājus, dod konkrētas definīcijas un apbūves īstenošanas kārtību. Tomēr jāuzsver, ka gan kultūras pieminekļus, gan nemateriālā kultūras mantojums saglabāšanu apgrūtina fakts, ka daudzu objekti nav detalizēti pētīti, nav precīzi definētas to robežas, apzināts stāvoklis un konstatētas nepieciešanās darbības to saglabāšanas nodrošināšanai.

5.13. Potenciālie riska objekti un teritorijas, to izvietojums

5.13.1. Rūpnieciskā riska objekti

Saskaņā ar Ministru kabineta 18.09.2007. noteikumu Nr.626 „Noteikumi par paaugstinātas bīstamības objektu noteikšanas kritērijiem un šo objektu īpašnieku (valdītāju, apsaimniekotāju) pienākumiem riska samazināšanas pasākumu nodrošināšanai” prasībām paaugstinātas bīstamības objekti ir iedalīti šādās bīstamības grupās:

- valsts nozīmes bīstamības objekti;
- reģionālas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti;
- vietējas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti.

Nodaļas sagatavošanā izmantota informācija no objektu Civilās aizsardzības plāniem, Rūpniecisko avāriju novēršanas programmām un Drošības pārskatiem.

Pie galvenajiem valsts nozīmes bīstamības objektiem, kas izvietoti Rīgā un netālu no tās, un ietilpst paaugstināta riska kategorijā, attiecināmi:

- **Starptautiskā lidosta „Rīga”** (46.attēlā kā Nr.1)

Vērtējot pēc saimnieciskās darbības rādītājiem, lidosta „Rīga” pēdējos gados ir lielākā Baltijas valstīs pēc apkalpoto pasažieru skaita, kravu pārvadājumu apjoma un lidmašīnu reisu skaita ziņā (sīkāk skat. 6.2.nodaļu).

Lidosta galvenokārt atrodas Mārupes pagastā, kas ir intensīvi apbūvēts, tomēr neliela tās teritorijas daļa iestiepjas arī Rīgas pilsētā. Līdz ar lidojumu skaita pieaugumu, paaugstinās gaisa kuģu avāriju (katastrofu) risks, t.sk. ar katastrofālām vai smagām sekām, kuras attiecināmas pie medicīniskām katastrofām. Detalizēts riska izvērtējums ir iekļauts lidostas „Rīga” civilās aizsardzības (CA) plānā.

- **VAS „Latvenergo” filiāles „Daugavas Hidroelektrostacija” Rīgas HES** (46.attēlā kā Nr.2)

Atbilstoši objekta CA pasākumu plānā (27.06.2005.) norādītajam, no Rīgas iedzīvotāju drošības viedokļa par bīstamākajiem avāriju scenārijiem Rīgas HES

uzskatāmi:

- Rīgas HES aizsprosta pārrāvums (krasta dambis Sausās Daugavas rajonā);
- sakarā ar Pļaviņu HES pārrāvumu izraisītais Rīgas HES aizsprosta pārlīdums;
- viens no apskatīto avāriju scenārijiem ir to radītais pārtraukums tautsaimniecības un iedzīvotāju apgādē ar elektroenerģiju (enerģētiskā krīze), kā arī ar to saistītie materiāltehniskie u.c. zaudējumi.

➤ **VAS „Latvenergo” filiāle „Rīgas Termoelektrostacija” (RTEC-2)** (46.attēlā kā Nr.3)

Saskaņā ar RTEC-2 CA plāna avāriju riska novērtējuma datiem, par objekta darbības pārtraukšanas iespējamiem iemesliem atzīstami:

- liela avārija katlu – turbīnu cehā, kuras rezultātā tiek pārtraukta siltuma ražošana (īpaši aukstajā gadalaikā) Rīgas pilsētas vajadzībām;
- būtiskas avārijas siltumapgādes kolektora un/vai galveno cauruļvadu trasēs.

➤ **VAS „Latvenergo” filiāle „Centrālie elektriskie tīkli” (CET)** (46.attēlā kā Nr.4)

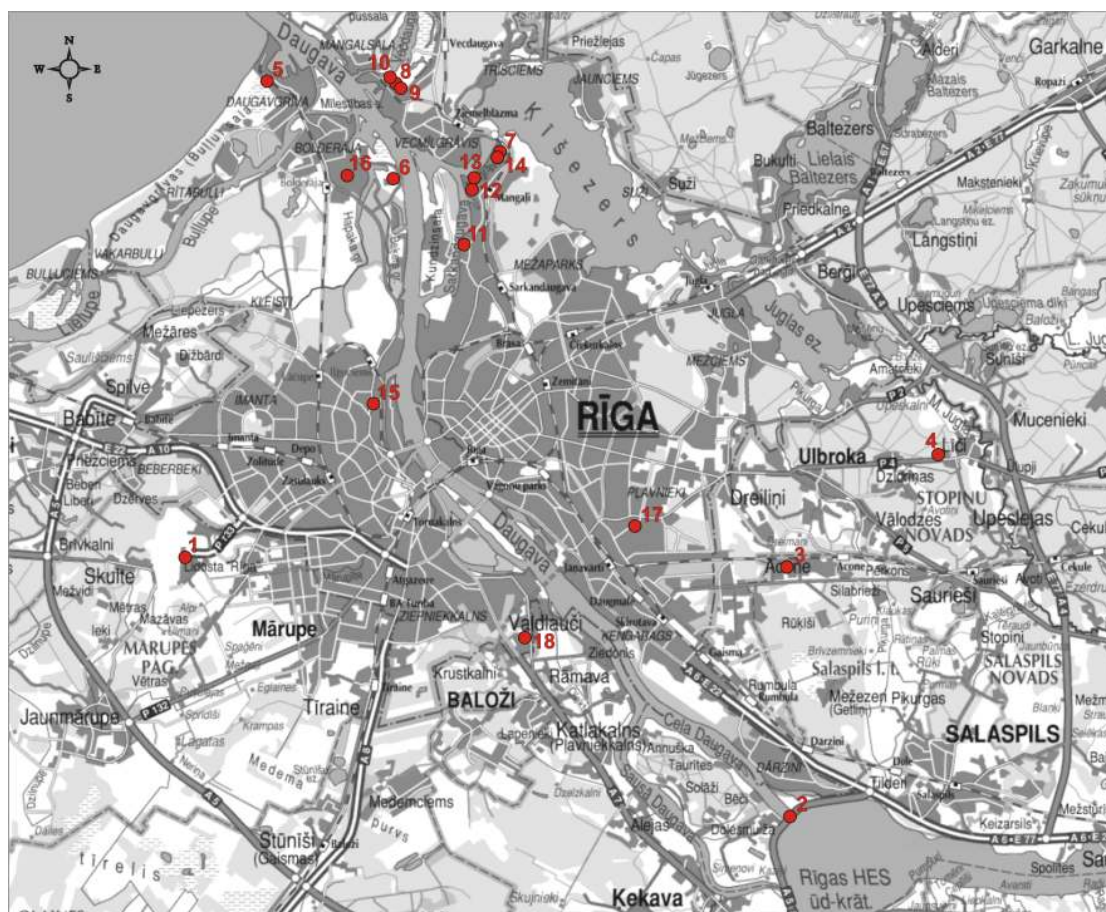
Rīgas pilsētas teritorijā esošo CET gaisvadu u.c. elektropārvades līniju avāriju gadījumā paredzami elektroapgādes pārtraukumi (traucējumi), kā rezultātā prognozējams praktiski visu rajona teritorijā esošo uzņēmumu, iestāžu u.c., kuros nav alternatīvo elektrobarošanas avotu, darbības pārtraukums, radot enerģētisko krīzi ar no tās izrietošajām sekām.

Rīgas brīvostas teritorijā ir 13 paaugstinātas bīstamības objekti, no tiem 7 ir valsts nozīmes bīstamības objekti, 6 – reģionālas nozīmes bīstamības objekti (skat.6.1.13.nodaļu). Papildus tam 9 uzņēmumi klasificējami kā vietējas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti.

Ārpus Rīgas brīvostas teritorijas esošie nozīmīgākie rūpnieciskā riska objekti ir šādi:

➤ **SIA „Rīgas laku un krāsu rūpnīca” (Daugavgrīvas ielā 63/65)** (46.attēlā kā Nr.15).

Ņemot vērā uzglabājamo bīstamo vielu īpašības, kā arī bīstamās vielas daudzumu, kas tiek glabāts vienā tvertnē, bīstamās vielas izplatība IDLH koncentrācijā varētu būt līdz pat apmēram 100 - 130 m no negadījuma epicentra un tā varētu skart arī teritoriju ārpus objekta. Ņemot vērā šos apstākļus, lai rūpnieciskās avārijas riskam būtu pakļauts pēc iespējas mazāk cilvēku, būtu ieteicams noteikt apbūves un teritorijas izmantošanas ierobežojumus.

46.attēls. Rūpnieciskā riska objektu un teritoriju izvietojums

➤ **A/S „Latvijas finieris” rūpnīca „Lignums” (Platā iela 38) (46.attēlā kā Nr.16).**

Vislielākā nevēlamās iedarbības izplatība iespējama kā toksiskās iedarbības izplatība fenola noplūdes gadījumā, siltumstarojuma izplatība ugunslodes ugunsgrēka gadījumā, kā arī sprādzienbīstamo koncentrāciju izplatība, tai skaitā maksimālās fenola noplūdes gadījumā piesārņojuma izplatība IDLH koncentrācijā varētu būt iespējama aptuveni līdz 830 m attālumam no negadījuma (noplūdes) epicentra. Ugunslodes ugunsgrēka gadījumā iespējamā 100% letālā siltumstarojuma zona var sasniegt ap 330 m, bet 1% letālā siltumstarojuma zona attiecīgi 630 m attālumam no negadījuma epicentra.

Tāpēc būtu jānosaka ierobežojumi un/ vai prasības A/S „Latvijas Finieris” rūpnīcas „Lignums” rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai. Būtu nepieciešams informēt sabiedrību par sprādziena gadījumā iespējamiem ēku bojājumiem un stiklojuma izbiršanu, kas varētu būt iespējama aptuveni līdz 980 m attālumam. Gājēju kustības ceļu plānojumam būtu jābūt tādām, lai tie atvieglotu izklūšanu no iespējamās nevēlamās iedarbības zonas. Attiecībā uz transporta kustību pa Plato ielu būtu jāparedz speciāli pasākumi, kas samazinātu risku rūpnieciskas avārijas gadījumā.

➤ **A/S „Latvijas ķīmija” (Katlakalna ielā 10) (46.attēlā kā Nr.17).**

Nevēlamās iedarbības izplatība sniedz vairākus simptomus metru attālumā – amonjaka, izopropanola, etilacetāta, acetona, vieglās frakcijas naftas produktu un citu bīstamo vielu noplūžu gadījumos, kā arī acetona rezervuāra ugunslodes ugunsgrēka gadījumā, tai skaitā bīstamo vielu maksimālā izplatība IDLH koncentrācijā iespējama līdz 250 m - 900 m attālumam no negadījuma epicentra. Ugunslodes ugunsgrēka gadījumā aprēķinātā iespējamā 100% letālā siltumstarojuma zona var sasniegt 370 m, bet 1% letālā siltumstarojuma zona – 700 m attālumam no negadījuma epicentra. Tāpēc būtu jānosaka ierobežojumi un/ vai prasības A/S „Latvijas ķīmija” paaugstināta riska objekta rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai, kā arī jāinformē sabiedrība.

➤ **SIA „Rīgas ūdens” ūdens attīrīšanas stacija „Daugava” (Bauskas ielā 209) (46.attēlā kā Nr.18).**

Rūpniecisko avāriju novēršanas programmā norādītās cilvēka dzīvībai bīstamās iedarbības riska zonas atrodas tālu ārpus objekta teritorijas. Vislielākā nevēlamās iedarbības izplatība var būt 2 tonnu hlora noplūdes gadījumā – hlora maksimālā izplatība IDLH koncentrācijā varētu būt iespējama līdz 4400 m attālumam 1 tonnas hlora noplūdes gadījumā un pat līdz 6400 m attālumam 2 tonnu hlora noplūdes gadījumā.

Ap ŪAS ir paredzēti dažādi ierobežojumi un aizliegumi vairāku jutīgu objektu ierīkošanai un plānošanai. Jānorāda uz nepieciešamību SIA „Rīgas ūdens” ūdens attīrīšanas stacijas „Daugava” iespējamās nevēlamās iedarbības riska zonā informēt sabiedrību par hlora toksisko iedarbību, kā arī nepieciešamību hlora noplūdes gadījumā veikt speciālus pasākumus tā toksiskās iedarbības nepieļaušanai vai samazināšanai (piemēram, iedzīvotāju un komersantu evakuēšana vai patveršanās būvēs, kurās hlors neieklūtu dzīvībai bīstamās devās). Veloceliņu un gājēju kustības ceļu plānojumam jābūt tādām, lai tie atvieglotu izklūšanu no iespējamās nevēlamās iedarbības zonas. Būtu jānosaka ierobežojumi un/ vai prasības SIA „Rīgas ūdens” ūdens attīrīšanas stacijas „Daugava” rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai. Attiecībā uz transporta kustību pa Bauskas un Ziepniekkalna ielu būtu jāparedz speciāli

pasākumi, kas samazinātu risku rūpnieciskas avārijas gadījumā.

5.13.2. Teritoriju applūšanas riski pirms pasākumu plūdu ierobežošanai veikšanas

Plūdi ir dabas parādība, kas nav novēršama. Cilvēka rīcības un klimata dabisko pārmaiņu ietekmē palielinās plūdu rašanās varbūtība un to negatīvās sekas. Tādējādi cilvēkam savā darbībā vienmēr būtu jāievēro dabas likumsakarības, veicot to izpēti un maksimāli pielāgojoties tām. Īpaši tas attiecas uz paaugstināta riska teritorijām. Šādu teritoriju izpētes trūkums un nerēķināšanās ar risku bieži noved pie katastrofālām sekām. Līmeņu paaugstināšanās upēs un ezeros apdraud ne tikai materiālās vērtības, bet arī cilvēku dzīvības. Šo teritoriju apzināšana ir valstiski nozīmīgs process, lai pasargātu cilvēku radīto saimniecisko vidi, kā arī no dabas resursu racionālas apsaimniekošanas un vides daudzveidības saglabāšanas viedokļa.

Savukārt, stihiska pretplūdu pasākumu veikšana bez iepriekšējas kompleksas un detālas izpētes var radīt papildu plūdu riskus, it īpaši – piegulošajās teritorijās, kā arī radīt negatīvu ietekmi uz vidi un īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2000/60/EK, ar kuru tiek izveidota sistēma Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, un sekojošo Padomes 2006.gada 23.novembrī pieņemto kopējo nostāju (EK) Nr.33/2006, sagatavojot Direktīvas projektu par plūdu riska izvērtēšanu un pārvaldību (2006/C 311 E/02), Latvijas Republikas Vides ministrija organizēja darbu izpētes projektā „Priekšlikumu izstrāde Nacionālajam plānam plūdu risku novēršanai un samazināšanai”. Priekšlikumus plānam plūdu riska novēršanai un samazināšanai izstrādāja Valsts SIA “Vides projekti” (2007.gadā). Plāna galvenie uzdevumi bija sekojoši:

- plūdu riska kritēriju noteikšana, to saskaņošana ar ES direktīvu un nacionālo normatīvu prasībām;
- Latvijas teritorijas izvērtējums (kopumā) attiecībā uz plūdu veidiem un to atkārtotamību;
- pretplūdu inženiertehnisko būvju (polderu, aizsargdambju, Daugavas HES ūdenskrātuvju un tml.) raksturojums;
- pārskata kartes ar plūdu apdraudētajām teritorijām sagatavošana.

Plūdu apdraudētās teritorijas pēc to izcelsmes iedalāmas divās grupās:

- Dabiskas izcelsmes plūdu un/vai jūras uzplūdu apdraudētās teritorijas, kas var applūst (vai applūst) dabas apstākļu ietekmē. Šīs kategorijas teritorijas ir izplatītas upju palienēs un deltās Piejūras zemienē (jūras uzplūdu laikā). Ievērojamas jūras uzplūdu skartas platības izvietotas Rīgas jūras līča piekrastē.
- Mākslīgi (cilvēka) radītas appludinātas vai applūdinājuma ietekmētas teritorijas.

Augstāk minētā pētījuma ietvaros ir izdalītas teritorijas, kurās būtu nepieciešams veikt pretplūdu aizsardzības pasākumus [Vides projekti, 2007]:

- lielas pilsētas, kurās plūdi var apdraudēt ievērojamu iedzīvotāju skaitu;
- platības, kurās plūdi var nodarīt būtisku kaitējumu saimnieciskai darbībai, infrastruktūrai, kultūrvēsturiskajiem objektiem un/vai īpaši aizsargājamām dabas teritorijām;

- teritorijas, kurās var tikt appludināti uzņēmumi, kas veic piesārņojošas darbības vai citi objekti, kas var radīt nozīmīgu vides piesārņojumu vai arī atstāt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz iedzīvotāju veselību.

Daugavas lejtece ar gultnes dibena atzīmēm, zemākām par jūras līmeni, aizņem gandrīz visu 30 km garo posmu līdz Rīgas HES. Tāpēc kompleksi jūras vētru uzplūdu un pavasara palu applūšanas draudi pastāv ne tikai tieši Daugavai piegulošajās platībās, bet arī ar to saistītajā attekū un ezeru sistēmā.

Nopietnāko plūdu apdraudējumu Rīgas pilsētā nosaka vēja radīti ūdens uzplūdi Rīgas līča dienviddaļā un Daugavas caurplūduma maksimumi. Jūras uzplūdi rodas pieturoties zemam atmosfēras spiedienam virs Baltijas jūras un vējam ar ātrumu 20 un vairāk m/s no rietumiem un ziemeļrietumiem sadzenot jūras ūdeni Daugavā un Lielupē.

Daugavas caurplūduma maksimumi mūsdienās ir nebūtisks faktors, jo Rīgas HES aizsprosta izveide ir pilnībā novērsusi ledus sastrēgumus leļpus aizsprosta un (kopā ar pārējām HES Daugavas kaskādē) nodrošina palu signāla maksimuma izlīdzināšanos laikā.

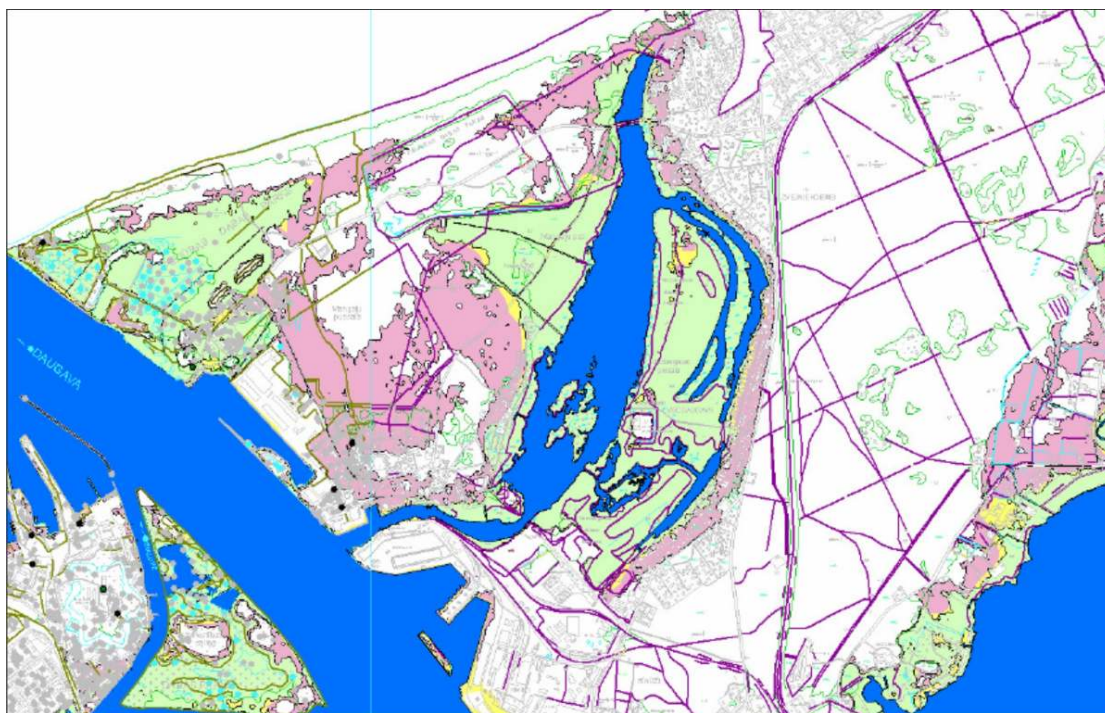
Pēdējos gados ir veikti vairāki Rīgas teritorijas applūšanas risku aprēķini (modelēšana) [LVGMA, 2007; PAIC 2008]. Neskatoties uz vairākām būtiskām atšķirībām, galvenie plūdu apdraudētie rajoni ir izdalīti pietiekoši viennozīmīgi. Tie ir sekojoši: Daugavgrīvas (Buļļu) sala - viena no plūdiem visvairāk pakļautajām teritorijām Rīgā; pie problemātiskākajām vietām pieder arī Spilves pļavas un Hapaka grāvja apkārtnē, Lucavsalas rietumu un ziemeļrietumu daļa, Vecdaugava (47.attēls), Ķīšezera piekraste starp Sužiem un Ozolkalniem, Langas ietekas rajons (Trīsciems) (48.attēls). Bez tam, jūras uzplūdu laikā tieši tiek apdraudēta arī jūras piekraste aptuveni 5 km garumā Daugavgrīvas salā un 3 km garumā Mangaļu pussalā.

Atbilstoši jaunākajiem datiem [PAIC, 2008], kopējā applūstošā Rīgas pilsētas platība (pie 10% nodrošinājuma) ir ~1845 ha, no kuriem apbūvēti uz doto brīdi ir 238 ha. Pārējās applūstošās platības (~1607 ha) veido Rīgas brīvosta vai pilsētas teritorija bez apbūves.

Ir jāņem vērā arī Rīgas HES radītie efekti, proti – darbības uzsākšanas (slūžu atvēršanas) brīdī, kad Daugavā no Rīgas jūras līča ieplūst vēja uzplūdu dzītās ūdens masas. Ūdeņiem satiekoties, piemēram, Salu tilta rajonā, arī var izveidoties appludinājums iecirknī starp Krasta ielu un Daugavu (ieskaitot Dunavas ielu). Šo situāciju, iespējams, var izmantot, lai samazinātu applūstošo teritoriju platību, apzināti mainot Rīgas HES darbības režīmu ūdens līmeņa celšanās Daugavas leļtece laikā.

Maksimālais ūdens līmenis ar atkārtotāmību reizi 10 gados Daugavas grīvā ir 151 cm, ar atkārtotāmību reizi 100 gados – 211 cm [PAIC, 2008]. Atbilstoši SIA “PAIC” aplēsēm, Ķīšezera reizi 10 gados tas var sasniegt ~1,65 metru, bet reizi 100 gados – 2,22 metru atzīmi. Ķīšezera (un arī Juglas ezera) maksimumālais līmenis (pie austrumu krasta) var pārsniegt ūdens līmeni Daugavas grīvā vēja radīto uzplūdu dēļ. Savukārt, Hapaka grāvī ūdens līmenis reizi 10 gados var sasniegt tikai 1,22 m atzīmi. Tas saistīts ar to, ka grāvī ūdens līmeņa maiņas signāls ir būtiski “nogrudināts”,

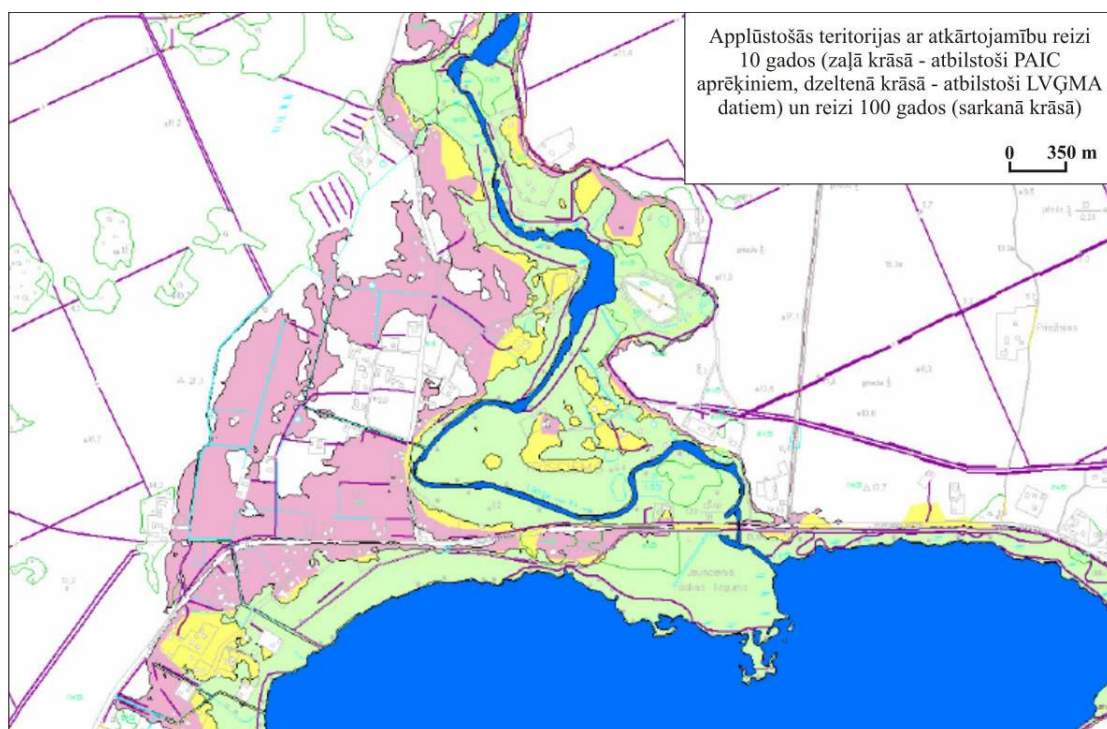
pazemināts un aizkavēts laikā, jo ūdens pārpildumu limitē caurteka zem Bolderājas šosejas [PAIC, 2008].

Applūstošās teritorijas ar atkārtojamību reizi 10 gados (zaļā krāsā - atbilstoši PAIC aprēķiniem, dzeltenā krāsā - atbilstoši LVGMA datiem) un reizi 100 gados (sarkanā krāsā)

0 350 m

47.attēls. Applūstošās teritorijas Vecdaugavas apkārtnē

Applūstošās teritorijas ar atkārtojamību reizi 10 gados (zaļā krāsā - atbilstoši PAIC aprēķiniem, dzeltenā krāsā - atbilstoši LVGMA datiem) un reizi 100 gados (sarkanā krāsā)

0 350 m

48.attēls. Applūstošās teritorijas pie Langas ietekas Ķīšezerā

Ir jāņem vērā tas, ka maksimālās ūdens līmeņa vērtības dažādos Rīgas iecirkņos var būtiski nesakrist ar ūdens līmeņa maksimuma laikā momentu Daugavgrīvā. Ūdenslīmeņa maksimumi Ķīšezerā sagaidāmi orientējoši 2 stundas, bet Juglas ezerā – vēl vēlāk, pēc maksimālo līmeņu sasniegšanas Daugavgrīvā. Applūstošās teritorijas platība viennozīmīgi ir atkarīga no dinamiskajiem faktoriem, jo ūdenslīmeņa celšanās fāze ekstrēmu uzplūdu gadījumā nepārsniedz 12 stundas un visas potenciāli applūstošās teritorijas tomēr applūst nepaspēj.

Vēja uzplūdu ikgadējām maksimālajām vērtībām Daugavgrīvā ir tendence pieaugt ar ātrumu 3,6 mm gadā [PAIC, 2008].

Potenciāls plūdu drauds ir Daugavas HES ūdenskrātuvju kaskāde. Rīgas hidroelektrostacijas aizsprosta (zemes dambja) pārrāvuma gadījumā varētu applūst ~42 km² pilsētas teritorijas. Taču aizsprosts un garie krasta dambji ir uzbūvēti ar lielu (vismaz 4 metru) augstuma rezervi (dambja augšējās malas atzīme ir 22 m virs jūras līmeņa), kas var nodrošināt (vismaz teorētiski) papildus ūdens uzņemšanu pat tādas katastrofas gadījumā, kā Pļaviņu HES dambja pārrāvums. Lai iespējami mazinātu Daugavas HES kaskādes avārijas draudus, bez atkāpēm (obligāti) ir jāizpilda visi ekspluatācijas noteikumos paredzētie pasākumi, īpašu uzmanību veltot iespējamā avārijas gadījumā savlaicīgi atvērt visas izveidotās ūdeņu novadbūves.

Vismaz teorētiski ir jāreķinās ar to, ka katastrofas Daugavas hidroelektrostaciju kaskādē var notikt vairāku iemeslu dēļ. Starp tiem minami katastrofāli plūdi, kad (ar varbūtību retāk kā vienu reizi 10 000 gados) ūdens caurplūdums var pārsniegt maksimāli aprēķināto – 12 800 m³/s; Pļaviņu HES aizsprosta pēkšņs pārrāvums pamatnes caurskalošanas rezultātā, elektrosadales sistēmas bojājumi, hidroturbīnu iziešana no ierindas un citi. Tāpēc ir jānoskaidro visi iespējamie plūdu iemesli un jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai novērstu hidroagregātu darbības traucējumus plūdu laikā [Vides projekti, 2007].

Apskatot plūdu problēmu, ir jāņem vērā, ka tiem, tāpat kā jebkurai parādībai, ko izsauc dabiskas izcelsmes procesi, ir ne tikai negatīvās sekas, bet arī pozitīvi momenti. Tā, piemēram, palieņu pļavām un citām mitrāju teritorijām regulāri mēreni pavasara pali ir pat vēlami.

Rīgas HES darbības režīms nevar izraisīt plūdu situāciju Rīgā, bet var būtiski ietekmēt plūdu norisi un to laikā sasniedzamos ūdens līmeņus. Iespējams, ka applūstošo teritoriju platību var samazināt, apzināti mainot Rīgas HES darbības režīmu laikā, kad Daugavas lejtecē jūras uzplūdu rezultātā ievērojami ceļas ūdens līmenis.

5.13.3. Mūsdienu ģeoloģiskie procesi un to radītie riski

Rīga ir izvietota Daugavas lejtecē, kas raksturojas ar relatīvi lēnu straumi, orientētu gandrīz pilnīgi paralēli krasta līnijai, galvenokārt lamināru plūsmu, un faktiski iztaisnotiem krastiem, šeit nav meandrējošu upes iecirkņu un tml. Pilsētas teritorijas mūsdienu dabiskais reljefs ir vāji artikulēts. Tas galvenokārt arī nosaka atsevišķu mūsdienu ģeoloģisko procesu iespējamību vai neiespējamību.

Būtiskākie mūsdienu ģeoloģiskie procesi, kas norisinās vai potenciāli varētu risināties Rīgas pilsētas teritorijā ir karsts, jūras krastu abrāzija, Daugavas krastu izskalošana, atsevišķu iecirkņu pārpurvošanās, upes sanešu uzkrāšanās (akumulācija) jeb upes gultnes aizsērēšana, nevienmērīga grunts sēšanās un, iespējams, arī daži citi. Tādi mūsdienu ģeoloģiskie procesi kā noslīdeņi, nogrūvumi vai gravu veidošanās praktiski nav iespējami; tie varētu attīstīties (vismaz teorētiski) tikai atsevišķās mākslīgi veidotās un īpaši slīpās nogāzēs.

Faktiski visi mūsdienu ģeoloģiskie procesi, kas lielākā vai mazākā mērā ir attīstīti Rīgas robežās, ir saistīti ar kvartāra nogulumiem. Kā vienīgais izņēmums ir minams karsts, kas ir saistīts ar pamatiežiem – augšējā devona nogulumiežiem.

Karsts ir karbonātus un sulfātus saturošu minerālu un nogulumiežu ķīmiska izskalošana. Tās rezultātā iežos veidojas pazeminātas izturības zonas vai pat tukšumi, kuros var iebrukt augstāk sagulošie nogulumi. Ir pieņemts izšķirt paleokarstu, tas ir, procesus, kas risinājušies kādreiz (ģeoloģiskajā laika izpratnē) un noveduši pie nogulumiežu izskalošanas un sadēdēšanas dabisko procesu rezultātā, kā arī procesus, kas var aktivizēties pateicoties cilvēka darbībai. Par piemēru var minēt ķīmiski agresīvāko virszemes ūdeņu un/ vai gruntsūdeņu iekļūšanu dziļākos horizontos (piemēram, gar pāļiem) un karbonātus un sulfātus saturošu iežu izskalošanas pastiprināšanos.

Karsta procesi raksturīgi augšdevona Pļaviņu un Daugavas, bet jo īpaši – Salaspils svītu nogulumiem. Iegrūvumi dažkārt novērojami mūsdienu reljefā, veidojot savdabīgas formas – tā saucamās kritenes.

Kritenes relatīvi plaši ir izplatītas Rīgas rajona Salaspils novadā, bet pilsētas teritorijā pagaidām nav atzīmētas. Turpretī karsta procesu pazemes izpausmes var sastapt plašā teritorijā, kas aptver Rīgas dienviddaļu (galvenokārt uz abām pusēm no Daugavas ielejas), Centra rajonu, Pārdaugavu. Ar karstu ir nācies saskarties Dienvidu tilta būvdarbu gaitā; karsta procesu ietekmē notiek piebūves pie Nacionālās operas nevienmērīga sēšanās. Ambiciozie pēdējo gadu projekti (piemēram, Nacionālā bibliotēka, „Da Vinči” Balasta dambī, „Z – Towers” projekts Daugavgrīvas ielā) tāpat tiek realizēti iecirkņos, kuros potenciāli ir iespējamas karsta procesu izpausmes, jo zemkvartāra virsmā atsedzas Salaspils svītas nogulumi.

Karsta procesam pakļauto nogulumiežu atsegšana būvdarbu gaitā pat uz neilgu laiku var novest pie virszemes ūdeņu un nokrišņu pastiprinātas infiltrācijas pazemē un karsta procesu intensitātes daudzkārtīga pieauguma. Karsta procesi ir bīstami saistībā ar grunts nevienmērīgu sēšanos, kas, savukārt, var novest pie inženiertehnisko komunikāciju un būvju bojājumiem vai pat iziešanas no ierindas. Tiek uzskatīts, ka praktiski jebkāda tipa būvdarbi var ietekmēt karbonātu – sulfātu karsta procesu intensitāti.

Neskatoties uz augstāk minēto, ar karsta procesiem saistītais risks Rīgas robežās ir minimāls, pilsētas teritoriju nevar uzskatīt par paaugstināta ģeoloģiskā riska nogabalu. Vēl jo vairāk tāpēc, ka Rīgas hidroelektrostacijas ierīkošana un ūdenskrātuves aizpildīšana ir ievērojami bremsējusi mūsdienu karsta procesu intensitāti, jo ir izveidojušies hidroģeoloģiskie apstākļi, kas aizkavē virszemes ūdeņu un gruntsūdens pārteci uz augšdevona Salaspils horizontu. Līdz ar to sulfātiežu un karbonātu

izskalošanas procesu intensitāte ir relatīvi strauji samazinājusies. Šeit redzama Rīgas HES ūdenskrātuves izveides pozitīvā ietekme Rīgas pilsētas pašā dienviddaļā.

Pret karsta izpausmēm ir izstrādāti pietiekoši efektīvi paņēmieni, kas pie būvdarbu tehnoloģijas precīzas ievērošanas nevar atstāt iespaidu uz ēku un būvju stabilitāti un drošumu. Vienīgi ir iespējams projektu, kas realizējami šajā zonā, izmaksu pieaugums, kas saistīts ar izpētes darbu detalitātes un precizitātes pieaugumu, garāku pāļu un augstvērtīgāku materiālu izmantošanu un tml.

Jāņem vērā arī mūsdienu procesi, kas saistīti ar jūras ģeoloģisko darbību. Buļļusalas rietumdaļā jūras krastam ir izteikti akumulatīvs raksturs. Krasta izskalošana novērojama tikai apmēram 1,5 km garā iecirknī, kas piekļaujas Rietumu molam Daugavas grīvā. Raksturīgi, ka krasta izskalošana nav saistīta ar izmaiņām jūras vētru stiprumā un/ vai biežumā [Ulsts,1998]. Laiku pa laikam krasta izskalošana apņemst un kāpļes pakājē veidojas pagaidu rakstura zema priekškāpa. Pašlaik krasta nogāze pie Bolderājas kuģu remonta rūpnīcas (muitas zonā) ir nostiprināta ar betonu; krasta izskalojumi novērojami abpus nostiprinātajam iecirknim. Ir pierādīts, ka pie Buļļu salas eksistē īsa jūras sanešu plūsma, kas ir virzīta uz Lielupes grīvas pusi [Ulsts, 1998].

Mangaļu pussalā jūras krasts veido laidenu akumulatīvu ieloku ar 40 – 60 m platu smilšainu pludmali un pilna profila priekškāpu. Šajā posmā novērojami tikai neregulāri krasta izskalojumi, galvenokārt – dažus simtus metru garā iecirknī no Austrumu mola. Tomēr, 1969.gada viesuļvētrā pilnīgi visā līča krasta posmā no Austrumu mola līdz Gaujas ietekai priekškāpa tika noskalota daļēji vai pat pilnībā. Priekškāpa pilnīgi atjaunojās tikai ap 1987. – 1989.gadu. Par šī iecirkņa akumulatīvo raksturu liecina ~1,75 km attālumā no Austrumu mola ierīkotie trīs stacionāri novērojumu urbumi (reperi), kas ierīkoti XX gadsimta sešdesmito gadu sākumā priekškāpas pakājes tuvumā. Pašreiz reperi atrodas ieplakā starp veco, 1969.gadā daļēji noskaloto, un jauno priekškāpu, kas ir izveidojusies pēc gadsimta lielākās viesuļvētras.

Ja turpmāko 50 – 100 gadu laikā saglabāsies līdzšinējā lokālo faktoru mijiedarbība, bet Pasaules okeāna līmenis celsies vēl par 30 – 50 centimetriem (atbilstoši prognozēm), Rīgas līča zemākajā (dienvidu) piekrastē relatīvais ūdens līmenis varētu celties ne mazāk kā par 50 – 70 cm [Eberhards, 2003]. Saprotams, ka tas izraisīs gruntsūdens līmeņa celšanos zemākajos iecirkņos, lokālu īslaicīgi pastāvošu ūdenstilpju izveidošanos un esošo paplašināšanos, upju palieņu pļavu applūšanu. Spēcīgu vētru laikā priekškāpu josla Daugavgrīvas salas austrumdaļā var tikt pilnīgi noskalota un iesāļie jūras ūdeņi ieplūdīs Buļļupē, sagraujot savdabīgo saldūdens ekosistēmu.

Tomēr, XXI gadsimtā jūras krasta līnija nevar bīstami pietuvoties Rīgas pilsētas daudzstāvu apbūvei, bet pilsētas teritorija nevar applūst. Izņēmums ir tie iecirkņi, kas jau applūst, turklāt applūšanas gadījumi spēcīgu ziemeļrietumu vētru iespaidā kļūs biežāki [Eberhards, 2003].

Atsevišķiem Rīgas iecirkņiem ir raksturīgi dabiskie pārpurvošanās procesi. Galvenokārt pārpurvošanās izplatīta Rīgas dienvidu un dienvidrietumu daļās; pārpurvoti ir arī atsevišķi Juglas ezera un Ķīšerzera krasti, kā arī plašas teritorijas

Vecdaugavā, Krievu salā, gar Buļļupes krastiem, Spilves pļavās un gandrīz pilnīgi visa Mīlestības saliņa. Dienvidaustrumos Rīgas un Olaines pagasta robeža ir noteikta Medema purvā, kuru intensīvi izstrādā (iegūst kūdru). Visplašākais pārpurvotais iecirknis Rīgas dienvidrietumos ir Zolitūdes jeb Mūkupurvs.

Ņemot kopumā, pārpurvoto teritoriju platības Rīgā pakāpeniski samazinās. Par piemēru var kalpot Hausmaņa purvs, kas kādreiz atradās pilsētas austrumu daļā – A.Deglava un Lielvārdes ielas rajonā. Purvā ierīkoja izgāztuvi (tā saucamo Deglava ielas izgāztuvi); saistībā ar daudzdzīvokļu māju apbūvi, purvs faktiski likvidēts.

Bez dabiskajiem, ir izplatīti arī pārpurvošanās procesi, kas aktivizējas cilvēka darbības rezultātā. Šāda veida pārpurvošanās visbiežāk ir saistīta ar ievērojama biežuma uzbērumu ierīkošanu, nepārdomātu vai nepareizu hidrotehnisko būvju ierīkošanu un izmantošanu, ar nepietiekamu caurteku diametru, kā arī neiztīrītām, piegružotām vai citādi bojātām kanalizācijas un meliorācijas sistēmām. Parasti šie procesi ir izplatīti lokāli, bet to rezultātā izveidojušos nogulumu biežums ir neliels.

Kas attiecas uz sanešu plūsmu un iespējamo gultnes aizsērēšanu, tad šie procesi Daugavas lejasgalā pēdējās desmitgadēs ir krasi samazinājušies, jo sanešu izgulsnēšanās galvenokārt notiek Daugavas HES ūdenskrātuvēs, bet gultnes un krastu izskalošana Rīgas HES lejas bēfē jau ir beigusies. Ilgstošu vētru laikā uz Daugavu var būt virzīta sanešu plūsma no Rīgas jūras līča, taču šis process nevar radīt nopietnas problēmas apskatāmajā Daugavas posmā (Rīgas robežās), jo attālums no jūras tomēr ir ievērojams.

Teorētiski ir iespējama situācija, kad milzīgi (ekstrēmi) pavasara pali sakrīt ar atplūdiem Rīgas jūras līcī. Šādā, visai retā situācijā, ir iespējama Daugavas gultnes izskalošanas sākšanās, taču šāda varbūtība pastāvēs vienmēr, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai jebkura plānotā darbība tiks realizēta, jeb nē.

Visā Rīgas teritorijā vērojama zemes virsmas sēšanās, tās ātrums ir aptuveni 2 – 3 mm gadā [Rīga, 1988]. Atsevišķās vietās, galvenokārt – Daugavas ielejā, sēšanās ātrums var sasniegt pat 6 mm gadā. Šī procesa galvenie iemesli ir pazemes ūdeņu depresijas piltuves veidošanās, ēku un būvju slodzes, kā arī vibrācijas, ko izraisa transports. Sakarā ar depresijas piltuves aizpildīšanos, var prognozēt, ka arī zemes virsmas sēšanās ātrums pakāpeniski samazināsies.

Antropogēnās slodzes iespaidā, galvenokārt - apzaļumoto teritoriju samazināšanās rezultātā vērojama deflācijas, tas ir, smilts smalko daļiņu pārpūšanas, pastiprināšanās. Deflācijas rezultātā var noārdīties atsevišķas kāpu daļas un veidoties bedres, bet pats svarīgākais – var tikt aizpūstas trūdvielas, kas nopietni traucē augu segas veidošanos un koku iesaņķošanu. Visvairāk pārpūšanas procesi ir izplatīti Imantā, Bolderājā, un Vecāķos. Neapšaubāmi, pārpūšanas procesi skar arī cilvēka veidotus un ilgstoši neapsaimniekotus grunts (augšnes, smilts) krāvumus un vaļēji atstātas būvbedres.

5.13.4. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu nozīme risku samazināšanā

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi paredz 2 pretplūdu

ierobežošanas pasākumus jeb scenārijus, lai aizsargātu no plūdiem teritorijas ar esošu apbūvi. Pirmais no scenārijiem paredz aizvaru izbūvi Mīlgrāvja caurtekā un Audupē; otrs – izslēgt no applūstošām platībām esošos polderus; teritorijas, kur nepieciešama sūkņu ierīkošana esošajos aizsargdambjos vai ielu caurtekās, ja iela darbojas kā dambis; perspektīvo polderu teritorijas, kur nepieciešama aizsargdambja izbūve; teritorijas, kam krastmalu erozijas dēļ jānostiprina krastmalas, vienlaicīgi novēršo applūdumu. Paralēli atzīmēta līdz šim neizmantotās vai mazizmantotās RBO teritorijas inženiertehniskā sagatavošana (uzbēršana vai iedambēšana) līdz līmenim, kas izslēdz to applūšanu.

Kā liecina datormodelēšanas dati [PAIC, 2008], aizvaru izbūve var pietiekoši efektīvi pasargāt Vecdaugavas un ezeru (Ķīšezerā, Juglas un arī Baltezera) krastus no applūšanas. Turklāt, papildus pietece, ko veido Lielā un Mazā Jugla, nespēj būtiski paaugstināt ūdens līmeni Ķīšezerā (vismaz laika posmā, kas īsāks par 36 stundām). Pilnīgi viennozīmīgi aizvaru darbības ietekme uz ūdens līmeni Daugavā augšpusē tiem ir nebūtiska.

Uzberot līdz šim neizmantotās vai mazizmantotās RBO teritorijas līdz līmenim, kas izslēdz to applūšanu, var izveidoties situācija, kad applūšanas risks kļūst reāls platībās, kas uz doto brīdi neapplūst. Datormodelēšanas gaitā tādas teritorijas identificētas gan Spilves lidlauka apkārtnē, gan Langas lejtecē [PAIC, 2008]. Proti, ūdens, kas dabiskā situācijā appludinātu tikai teritorijas Z galu, pa grāvjiem nonāks lidlauka „Spilve” un tam piegulošās apbūves teritorijā un var izraisīt plūdus, kas šobrīd nav iespējami. Tāpat arī Langas upes krasti pilnībā nevar būt pasargāti no applūšanas, upes grīvā ierīkojot polderi, jo īpaši augstu uzplūdu gadījumā ūdens pa grāvju sistēmu uz austrumiem no upes var ieplūst tajā.

Datormodelēšanas rezultāti liecina par to, ka uzbēršanas rezultātā no applūšanas var būt pasargāta tikai konkrētā teritorija, turpretī piegulošās teritorijas – var pastiprināti applūst [PAIC, 2008].

Augstāk minētie piemēri norāda, ka tā saucamā inženiertehniskā teritoriju sagatavošana no vienas puses ir vērtējama pozitīvi, jo rada potenciālas iespējas apgūt applūstošas, pārpurvotas vai kā citādi saimnieciskajai darbībai nepiemērotas platības, kā arī var aizsargāt esošo apbūvi Bolderājā, Sužos, Mangaļsalā u.c. Tajā pašā laikā, raugoties no vides aizsardzības viedokļa, šāda veida pasākumu (dambju, aizsprostu izbūve, jaunu polderu ierīkošana, teritoriju uzbēršana) īstenošana jāvērtē negatīvi.

Šāds secinājums balstās uz faktu, ka, veicot inženiertehnisko teritoriju sagatavošanu un/vai hidrotehnisko celtniecību, vienmēr mainās hidroloģiskais režīms, kas, savukārt, var novest pie bieži vien neprognozējamām dabas apstākļu izmaiņām. Jebkurā gadījumā tiek izjaukts dabiskais līdzsvars jeb arī tādi mākslīgi veidoti apstākļi, kas jau sen ir stabilizējušies. Turklāt ir jāņem vērā tas, ka parasti šāda veida būvdarbi ir vērienīgi, bet to robežnosacījumi reti kad atbilst dabiskajām robežām.

Savukārt, aprīkojot ūdensteces krastus pret eroziju vai pret plūdiem, tiek nopietni izmainīts (galvenokārt – samazināts) ūdens teces šķērsriezums, kas noteikti nav vēlams saistībā ar plūdu riska paaugstināšanos. Proti, faktiski veidojas apburtais loks: veicot krastu nostiprināšanu konkrētā iecirknī, paaugstinās tā aizsardzības spējas, kamēr nenostiprināto iecirkņu – samazinās. Turklāt ir jāņem vērā tas, ka, nostiprinot

krastus, tiek nopietni mainīti apstākļi palieņu ekosistēmās.

Faktiski ikvienai darbībai, kas iekļauj teritorijas inženiertehnisko sagatavošanu, būtu jāveic atsevišķs ietekmes uz vidi novērtējums, ņemot vērā šādu darbību iespējamo ievērojamo ietekmi uz vidi.

Relatīvi nelielas, iespējams – pat minimālas, sekas inženiertehniskajiem pasākumiem varētu būt uz nelielām salām vai pussalām, jo šeit gruntsūdens līmenis faktiski vienmēr atbilst virszemes ūdens līmenim apkārtējās ūdenstecēs vai ūdenstilpēs, bet plūsmai ir vairāk vai mazāk izteikts radiāls raksturs (tas ir, uz visām debess pusēm).

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi ievieš un nosaka drošības zonas ar noteiktiem jaunas apbūves un izmantošanas ierobežojumiem rūpnieciskā riska objektiem. Tas jāvērtē izteikti pozitīvi.

Gadījumā, ja Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzētie pretplūdu pasākumi netiktu īstenoti, esošās applūstošās teritorijas ar noteiktu regularitāti turpinātu applūst, t.sk. esošās apbūvētās teritorijas. Esošais vides stāvoklis nemainīsies.

6. ESOŠAIS VIDES STĀVOKLIS RĪGAS BRĪVOSTĀ UN STARPTAUTISKĀS LIDOSTAS „RĪGA” TERITORIJĀS

6.1. Rīgas brīvostas teritorija

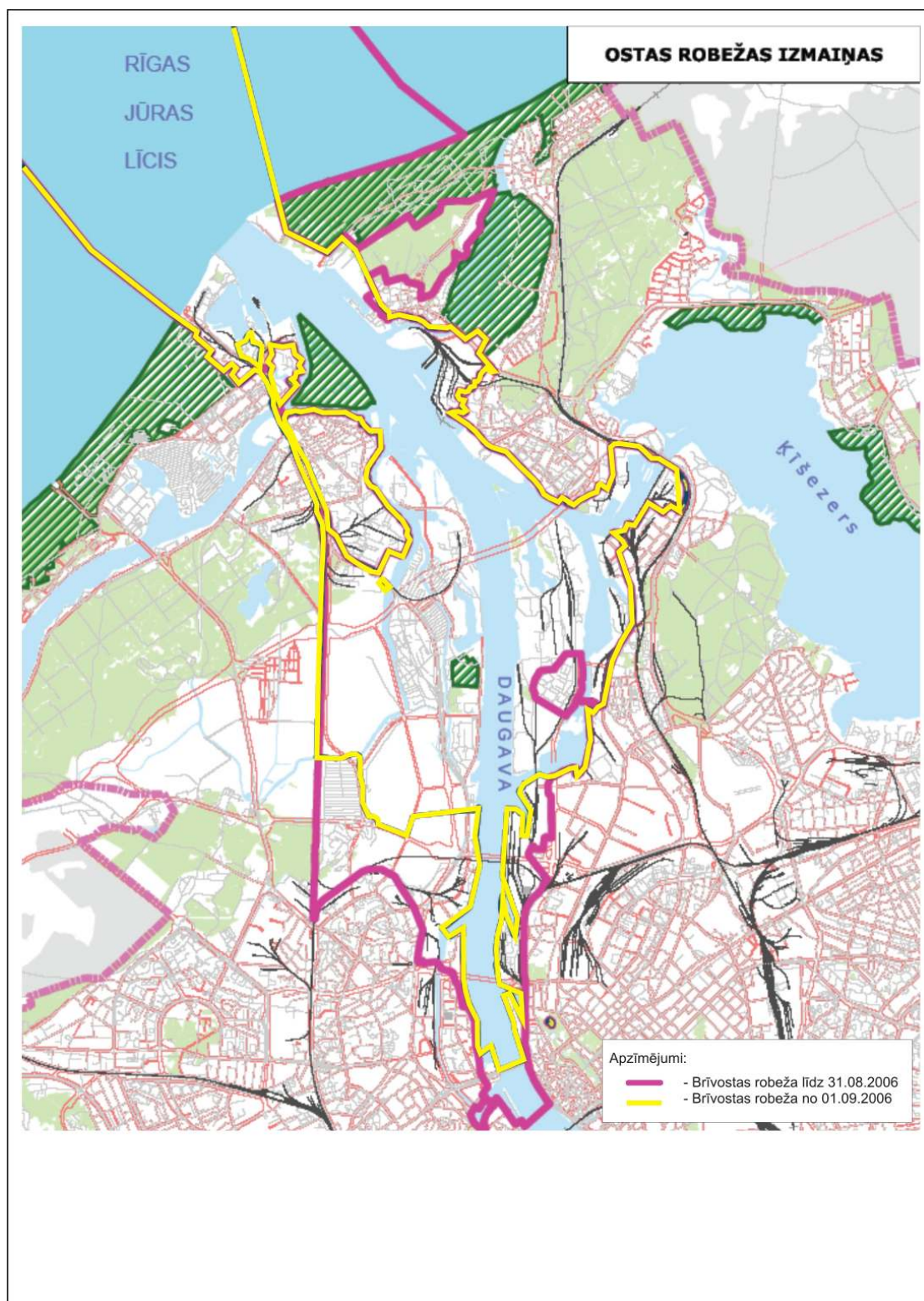
6.1.1. Brīvostas teritorija un tās esošā izmantošana

Robežas un teritorija. Līdz 2006.gada 31.augustam spēkā bija Rīgas brīvostas teritorijas robežas, kas apstiprinātas ar MK 2001.gada 11.decembra noteikumiem Nr.516 „Noteikumi par Rīgas brīvostas robežu noteikšanu” un to grozījumiem - teritorijas kopplatība sastādīja 7336,5 ha, tai skaitā zeme – 2518,8 ha un akvatorija - 4817,7 ha: Daugavas upē no Akmens tilta līdz moliem un tai piegulošajos ūdens baseinos. Ostas akvatorija ietvēra ārējo reidu un visus ūdens baseinus, kas atradās Rīgas pilsētas robežās Daugavas lejtecē, ieskaitot Mīlgrāvja un Sarkandaugavas kanālus.

Tomēr jau Rīgas domes 20.12.2005. saistošie noteikumi Nr.34 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”, kas izdoti kā Rīgas domes 20.12.2005. lēmums Nr.749 „Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam apstiprināšanu”, atzina, ka Ostas atrašanās pilsētas vēsturiskā centra tuvumā pilnvērtīgi neveicina ne pašas Brīvostas, ne arī pilsētas attīstību. Ar šiem noteikumiem pilsētas centrā jebkāda rūpnieciska darbība un daudzas ostas funkcijas tika aizliegtas vai tiktāl ierobežotas, ka šāda veida uzņēmējdarbība kļuva ekonomiski neizdevīga. Apbūves noteikumi arī paredzēja, ka Ostas turpmākās attīstības kontekstā svarīga loma ir esošo termināļu Andrejsalā pārvietošanai uz Daugavas grīvu, Ostā līdz šim saimnieciski neizmantoto teritoriju (Spilves pļavas, Krievu sala, Kundziņsala un Daugavgrīva) apgūšanai, kā arī Ostas infrastruktūras uzlabošanas pasākumiem (galvenā kuģošanas kanāla padziļināšana, pievedceļu un komunikāciju tīkla uzlabošana).

Kopš 2006.gada 1.septembra spēku zaudējuši MK 11.12.2001. noteikumi un to vietā stājušies MK 30.08.2006. noteikumi Nr.690 „Noteikumi par Rīgas brīvostas robežu noteikšanu”. Tie apstiprina, ka Rīgas brīvostas teritorijas kopplatība ir 6348 ha, tai skaitā zeme – 1962 ha, iekšējie ūdeņi – 1271 ha un ostas ārējais reids – 3115 ha. Tādējādi kopējā Rīgas brīvostas teritorija ir samazinājusies par ~14%, bet tās sauszemes teritorijas samazinājums ir vēl ievērojamāks – ~22%. Robežu izmaiņu rezultātā Ostas platība ir gan ievērojami samazinājusies, gan arī attālinājusies no pilsētas centra.

Jaunās Rīgas brīvostas robežas noteiktas līdz Vanšu tiltam. No ostas teritorijas ar visiem tajā šobrīd esošajiem uzņēmumiem izslēgta Andrejsala, Vējzaķsala, Eksportosta, pasažieru osta, kā arī daļa Spilves pļavu un dažas Mangaļsalas dabas teritorijas, bet iekļauta visa Kundziņsala. Lai saglabātu Ostas konkurētspēju, tās saimnieciskās aktivitātes būs jāintensificē esošajās termināļu teritorijās, kā arī jāapgūst jaunas vai līdz šim mazattīstītas Ostas teritorijas daļas. Ostas robežas izmaiņas shematiski parādītas 49.attēlā.

49.attēls. Rīgas brīvdostas robežu izmaiņas

Tā kā Rīgas brīvosta ir izvietota nosacītā Rīgas centra tuvumā, Ostas darbība un ar to saistītās aktivitātes ir neizbēgama pilsētas ikdienas dzīves sastāvdaļa. Tāpēc, plānojot savu attīstību, RBO rēķinās un ņem vērā jutīgo teritoriju – īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un apdzīvotas vietas – kas ir izveidojušās tiešā Ostas tuvumā, esamību. Gan objektiem ar iespējamu ievērojamu ietekmi uz vidi, gan plānošanas un attīstības dokumentiem tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums, lai jau pēc iespējas agrākā plānošanas vai projektēšanas etapā identificētu iespējamās ietekmes un paredzētu pasākumus vai tehnoloģijas to novēršanai vai samazināšanai.

Rīgas brīvostas teritorijā atrodas divas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas - Krēmeru dabas liegums un Piejūras dabas parkā ietilpstošā tā dabas lieguma zona - Mīlestības saliņa. Rīgas brīvostas teritorija tieši robežojas ar Piejūras dabas parku, kurā ietilpst daļa Mangaļsalas, parka lieguma zona „Daugavgrīva”, kā arī dabas liegums „Vecdaugava”.

Ņemot vērā pilsētas sabalansētas attīstības plānošanas trūkumu periodā pirms Latvijas neatkarības atgūšanas, kā arī salīdzinoši nesenā pagātnē piekopto pieeju, ka dzīvojamās mājas un rajoni tika attīstīti pēc iespējas tuvāk lielām darba vietām – zivju pārstrādes un zvejniecības, kuģu būves un ražošanas uzņēmumiem, jau vēsturiski izveidojusies situācija, ka atsevišķās vietās dzīvojamās mājas izvietotas pie pašas RBO robežas.

Zemāk sīkāk aplūkotas teritorijas, kas tieši robežojas ar RBO teritoriju.

Daugavas labais krasts. Mangaļu pussalā RBO robežojas ar Piejūras dabas parku (kopš 2006.gada 1.septembra robežas ir ievērojami samazinātas – no RBO teritorijas atdalītas dažas Mangaļsalas dabas teritorijas) un aiz tā - ar pilsētas apstādījumu un dabas teritoriju. Tālāk seko Mangaļsalas dzīvojamais rajons, kas nav uzskatāms par blīvi apdzīvotu un ir koncentrējies ap kādreiz lielas jaudas zivju pārstrādes uzņēmumu (tagad SIA „Auda A”).

Vecdaugavā Brīvostas teritorija ~576 m garā iecirknī robežojas ar Vecdaugavas dabas lieguma D galu.

Rīnūžos aiz RBO teritorijas līdz pat Atlantijas ielai ir rūpniecisks rajons, aiz kura seko blīvi apdzīvots (dominē daudzstāvu dzīvojamā apbūve) Vecmīlgrāvja dzīvojamais rajons. Rīnūžos ir izvietotas vairākas stividorkompānijas, kas specializējas lejamkravu pārkraušanā.

Jaunmīlgrāvī aiz Ostas teritorijas izvietots rūpniecisks rajons, aiz kura esošā (lielākoties mazstāvu) dzīvojamā apbūve nav uzskatāma par blīvu.

Sarkandaugavā Rīgas brīvosta robežojas ar Tvaika ielu, aiz kuras izvietota blīva daudzstāvu dzīvojamā apbūve. Ostas teritorijā ietilpst arī Kundziņsala ar tajā esošo individuālo māju apbūvi.

Sākot ar Lakstīgalu pussalu, RBO robeža līdz pat Vanšu tiltam iet gar Daugavas upes krastu. Tādējādi šobrīd šajā posmā RBO robežojas ar rūpnieciskām teritorijām, kur atrodas kādreiz Ostas teritorijā ietilpušie, bet nu izslēgtie, tomēr vēl aizvien

strādājošie uzņēmumi – SIA „Ogļu termināls”, SIA „Rīgas centrālais termināls”, SIA „Termināls Andrejsala”, SIA „Rīgas pasažieru termināls” u.c.

Daugavas kreisais krasts. Brīvostas teritorija aiz Vanšu tilta pa Daugavas krastu robežojas ar Ķīpsalu. Ķīpsalas D galā izvietota dzīvojamā apbūve, bet Z galā – kādreiz Ostas teritorijā ietilpušie rūpnieciska rakstura uzņēmumi.

Iļģuciemā RBO teritorija, sākot ar Roņu dīķi, iet gar Daugavas krastu un tieši robežojas tikai ar Iļģuciema Z galu, kurā izvietojušies galvenokārt rūpniecības uzņēmumi. Tālāk seko plašās, līdz šim neapgūtās un neizmantotās Spilves pļavas. Pēc izmaiņām no RBO teritorijas izslēgta daļa Spilves pļavu D gala, kurā ietilpst apstādījumu un dabas teritorijas.

Bolderājas dzīvojamais rajons ar Bolderājas rūpniecības zonu, lai arī ģeogrāfiski atrodas RBO teritorijā, administratīvi ir izslēgts no tās. Tādējādi Brīvostas robeža iet abpus Daugavgrīvas šosejai (kas vēlāk pāriet Gaigalas ielā, tad Piestātnes ielā un visbeidzot – Flotes ielā). Uz Daugavas pusi no Daugavgrīvas šosejas Osta robežojas ar jau minēto Bolderājas dzīvojamo un industriālo rajonu, bet uz Buļļupes pusi – ar apstādījumu un dabas, un nedaudz tālāk – ar dzīvojamo teritoriju.

Daugavgrīvā Brīvosta robežojas ar dzīvojamo apbūvi, kā arī no visām pusēm ieskauj Daugavgrīvas cietokšņa teritoriju. Latvijas Jūras akadēmijas teritorija ir atdalīta no RBO teritorijas, kas tai piekļaujas visās pusēs. Tālāk līdz pat Rīgas jūras līča piekrastei RBO robežojas ar Piejūras dabas parka Daugavgrīvas dabas lieguma zonu..

Tātad kopumā RBO atsevišķās vietās robežojas ar īpaši aizsargājamām teritorijām, nedaudz ar rūpnieciski izmantojamām platībām un neapbūvētām (neizmantotām) vietām, kā arī ar blīvi apdzīvotām teritorijām. Vietas, kur RBO uzņēmumi atrodas tuvu blīvāk apdzīvotiem rajoniem ir Mangaļsala, Vecmīlgrāvis, Jaunmīlgrāvis, Sarkandaugava, Bolderāja un Daugavgrīva. Rīgas brīvostas teritorijā atrodas atsevišķas īpaši aizsargājamās teritorijas (Mīlestības saliņa un Krēmeru dabas liegums), kā arī Kundziņsalas dzīvojamā apbūve.

Teritorijas pārvaldība un lietojums. Nekustamā īpašuma īpašumtiesības Rīgas brīvostas teritorijā ir fiziskām un juridiskām personām, tai skaitā Latvijas valstij un Rīgas pašvaldībai. Nekustamā īpašuma apsaimniekošana un ar to saistītā komercdarbība Ostā notiek saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, Ostas noteikumiem un, pamatojoties uz Ostas pārvaldes un attiecīgās uzņēmējdarbības noslēgto līgumu. Saskaņā ar likumu „Rīgas brīvostas likums” par labu RBP ir nodibināts personālservitūts uz fiziskajām un juridiskajām personām piederošo zemi visā Ostas teritorijā un noteikta kārtība, kādā RBP izmanto zemi ostas vajadzībām.

Ostas iekšējo ūdeņu daļa (akvatorija) ir valsts īpašums, kas nodota valdījumā RBP.

Kopējās hidrotehniskās būves (moli, straumes regulēšanas dambji, viļņlauži, krasta nostiprinājumi), navigācijas iekārtas, kuģu ceļi ir valsts vai pašvaldības īpašums, kas atrodas RBP valdījumā. Piestātnes ir valsts, pašvaldības, RBP, kā arī juridisko vai fizisko personu īpašums. RBP valdījumā nodotās piestātnes iznomātas attiecīgajā teritorijā strādājošiem ostas uzņēmumiem.

Šobrīd Rīgas brīvostas teritorijai nav raksturīga stingri noteikta izmantošana atkarībā no apstrādājamo kravu vai uzņēmuma darbības veida – lejamkravu, beramkravu, ģenerālkravu termināļi un ražošanas uzņēmumi nav izvietoti vienkopus, bet gan izklaidēti dažādos Ostas rajonos (skat. 50.tabulu). Šāda teritorijas izmantošanas struktūra, kas izveidojusies vēsturiski, ne vienmēr ir optimāla.

Liela daļa uzņēmumu ir diversificējuši savu darbību, līdz ar to šo uzņēmumu teritorijas ir klasificējamas kā jaukta tipa kravu termināļi. Lielākās stividorkompānijas izvietojušās Daugavas labajā krastā.

50.tabula

Brīvostas teritorijas izmantošanas struktūra

Termināļa veids	Daugavas labais krasts	Daugavas kreisais krasts
Ģenerālkravu	Kundziņsala	Podrags
	Sarkandaugavas D	Krēmeri
	Jaunmīlgrāvja Z	Krievu sala
	Vecmīlgrāvja DA	-
	Vecmīlgrāvja D	-
Beramkravu	Rīnūži	Daugavgrīva
	Eksportosta	-
	Andrejsala	-
Naftas produktu	Kundziņsalas DR	-
	Sarkandaugava	-
	Jaunmīlgrāvis	-
	Rīnūži	-
Sašķidrinātās gāzes	-	Krievu sala
Jaukta tipa kravu	Rīnūži	Krēmeri
	Mangaļsala	Krievu sala
	Eksportosta	Daugavgrīva

Brīvostas teritorija Daugavas labajā krastā tiek izmantota arī rūpnieciskās vai ražotņu apbūves vajadzībām (Sarkandaugava, Vecmīlgrāvis, Mangaļi) un Ro-Ro kravu termināļa darbībai Vecmīlgrāvī. Atsevišķās, salīdzinoši mazās teritorijās uzsākta jahtu ostu attīstība - gan tieši Ostas teritorijā (Krēmeros, Bolderājā), gan tai piegulošās teritorijās (Podragā, Andrejsalā).

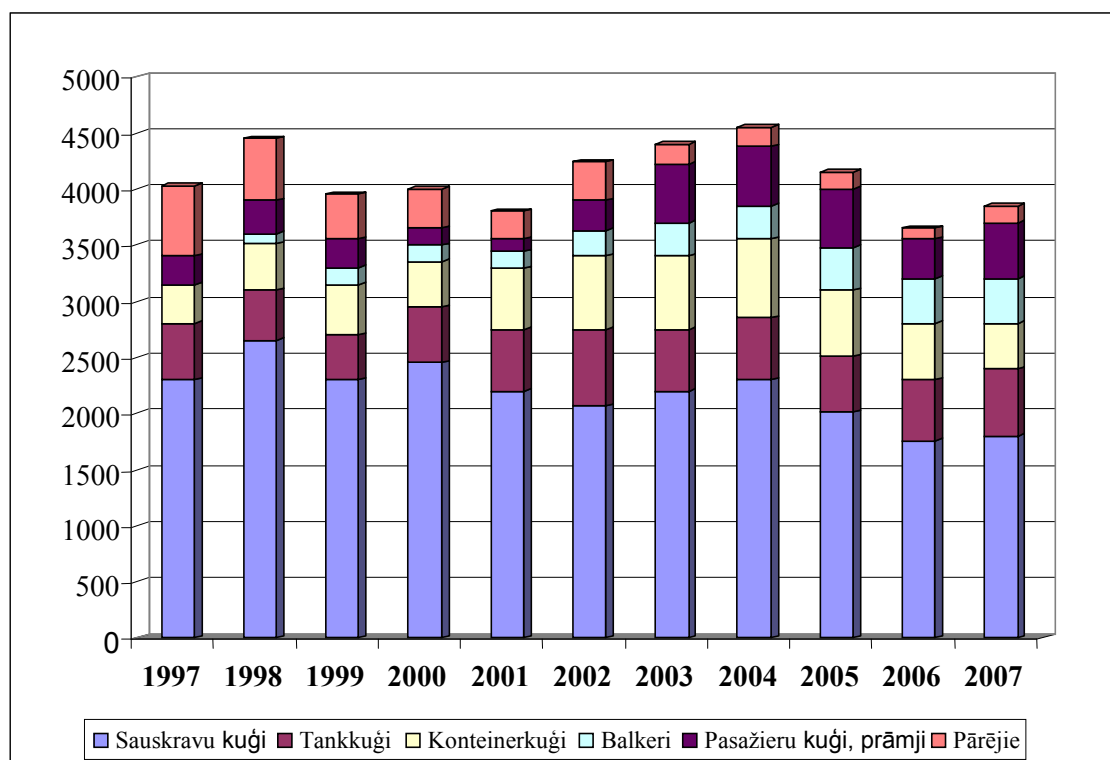
Kopumā Daugavas labais krasts, neskatoties uz to, ka tas ir arī daudz blīvāk apdzīvots, tiek izmantots Ostas uzņēmumu darbībai daudz intensīvāk nekā kreisais – labajā krastā 2007.gadā pārkrauti aptuveni 22,7 miljoni tonnu kravu, kreisajā – 3,3 miljoni tonnu, bet 2008.gadā attiecīgi 26,3 un 3,2 miljoni tonnu. Paredzams, ka nākotnē, īstenojot esošo termināļu darbības intensifikāciju, kā arī šobrīd neapgūto vai mazizmantoto teritoriju attīstību, šī disproporcija samazināsies, aptuveni līdzsvarojot kravu sadalījumu abos Daugavas krastos.

Kā jau minēts, šobrīd Ostā atrodas virkne teritoriju, kuras nav iespējams vai kuras netiek izmantotas ostas funkciju veikšanai – īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (dabas liegums „Krēmeri”, dabas parka „Piejūra” dabas lieguma zona „Mīlestības saliņa”), kultūrvēstures piemineklis „Komētforts” Daugavgrīvā un „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” Daugavgrīvā un Mangaļsalā, mazdārziņi Krēmeros, Voleros, kā arī mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas Kundziņsalā, un Voleros.

Arī teritorijas Spilves plāvās, Beķermuižā un Mangaļsalā joprojām netiek izmantotas. Šo teritoriju sagatavošana uzņēmējdarbības veikšanai (infrastruktūras izbūve) prasa lielas investīcijas. Ņemot vērā to, ka lielākā daļa Ostas teritorijas sauszemes daļas vēsturiski ir izvietojusies Daugavas deltā esošajās salās, lielu daļu brīvo teritoriju nav iespējams izmantot bez papildus hidrotehnisko darbu veikšanas. 2007.gadā ir uzsākti iepriekš neizmantoto teritoriju Kundziņsalā un Krievu salā attīstības projekti.

Daļa Ostas teritoriju, kuras pēdējos 50 gados ir intensīvi izmantotas, savu kapacitāti un iespējas ir daļēji zaudējušas, tāpēc jāplāno to renovācija. Atsevišķās teritorijās (Sarkandaugava, Daugavgrīva) esošais vēsturiskais piesārņojums nosaka papildus prasības teritoriju izmantošanā - tur strādājošajām uzņēmējsabiedrībām jāveic teritorijas sanācijas darbi.

Rīgas brīvostas līdzšinējās darbības rādītāji. Gada laikā Rīgas brīvostu vidēji apmeklē ap 4000 tirdzniecības kuģu (2007.gadā - 3872). Pēdējos piecos gados gandrīz puse no ostā apkalpotajiem kuģiem ir sauskraavu (~ 48%), kuri pārvadā kokmateriālus un citas ģenerālkravas. Tankkuģu vidējais īpatsvars šajos gados ir ap 14%, konteinerkuģu – 14%, pasažieru prāmju – 11%, bet balkeru – 9%. Refrižeratorkuģu un Ro-Ro kuģu ienācieni ir būtiski samazinājušies un pēdējos gados tie jāvērtē kā atsevišķi gadījumi (skat. arī 50.attēlu).

50.attēls. Rīgas ostu apmeklējušo tirdzniecības kuģu skaita izmaiņas

Kopējais kuģu bruto tonnāžas rādītājs (GT) 2007.gadā sasniedza 31 milj.t., kas ir augstākais rādītājs Ostas pastāvēšanas vēsturē. Neskatoties uz to, ka pēdējos 5 gados gandrīz puse no Brīvostā apkalpotajiem kuģiem ir sauskraavu kuģi, to vidējais īpatsvars kopējā GT rādītājā šajā laika periodā ir tikai 21%. Attiecīgi vidējais

īpatsvars pasažieru prāmjiem ir 28%, balkeriem (pārvadā ogles, minerālmēslus u.c. beramkravas) - 23%, tankkuģiem 14%, bet konteinerkuģiem – 11,5%.

Pēdējos gados kopējā kuģu skaitā skaidri iezīmējās tendence palielināties lieltonnāžas kuģu īpatsvaram. To kuģu īpatsvars, kuru GT rādītājs ir lielāks par 10 000 tonnām, pēdējo piecu gadu laikā audzis gandrīz par 8%. Vienlaicīgi to kuģu īpatsvars, kuru GT rādītājs ir mazāks par 5000 tonnām, samazinājies par 12%.

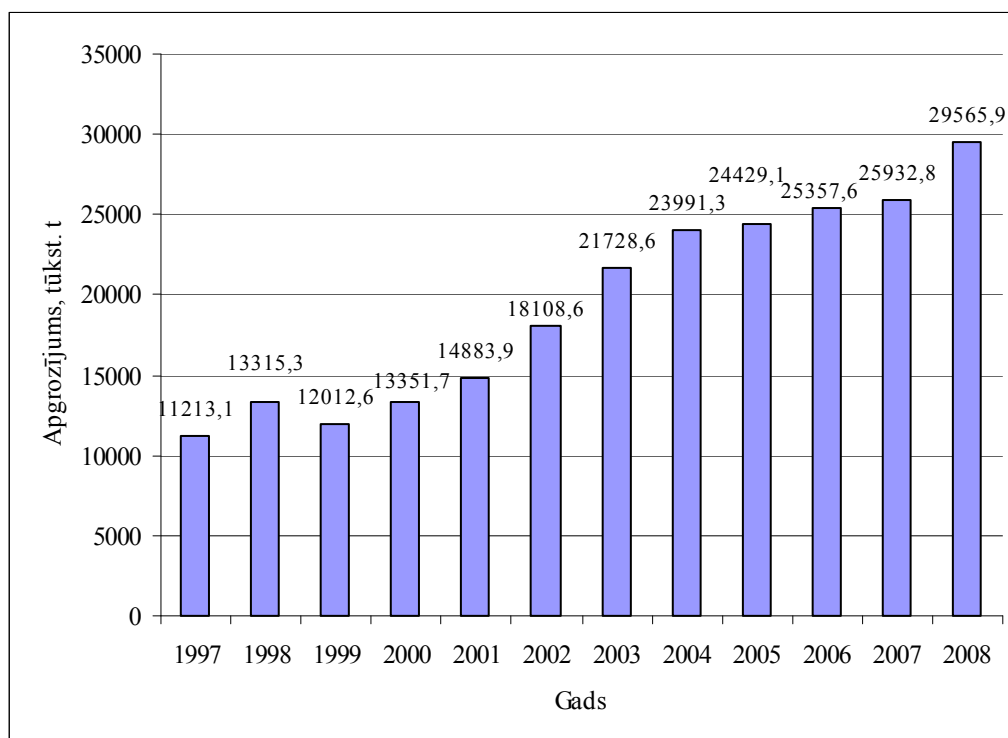
Samazinoties kuģu skaitam, bet to bruto tonnāžai un kravu apgrozījumam pieaugot, Rīgas ostā ienākošo kuģu vidējais izmērs ir palielinājies, kas liek domāt par nepieciešamību turpināt akvatorijas padziļināšanu un piestātņu tehnisko raksturlielumu uzlabošanu.

Rīgas brīvosta ir multifunkcionāla osta un pārkrauj visa veida kravas, izņemot jēlnaftu. Tieši daudzprofilu pārvadājumu apkalpošanas iespējas ir Rīgas ostas priekšrocība, kas ļauj sekmīgi konkurēt ne tikai ar Latvijas, bet arī ar citām Baltijas jūras austrumu krasta lielākajām ostām. Līdz 80% no Rīgas brīvostā pārkrautajām kravām ir tranzītkravas no un uz Krieviju un Neatkarīgo Valstu Sadraudzības (NVS) valstīm.

Pārējie Rīgas brīvostā 2007.gadā pārkrauto kravu galvenie galamērķi ir šādi:

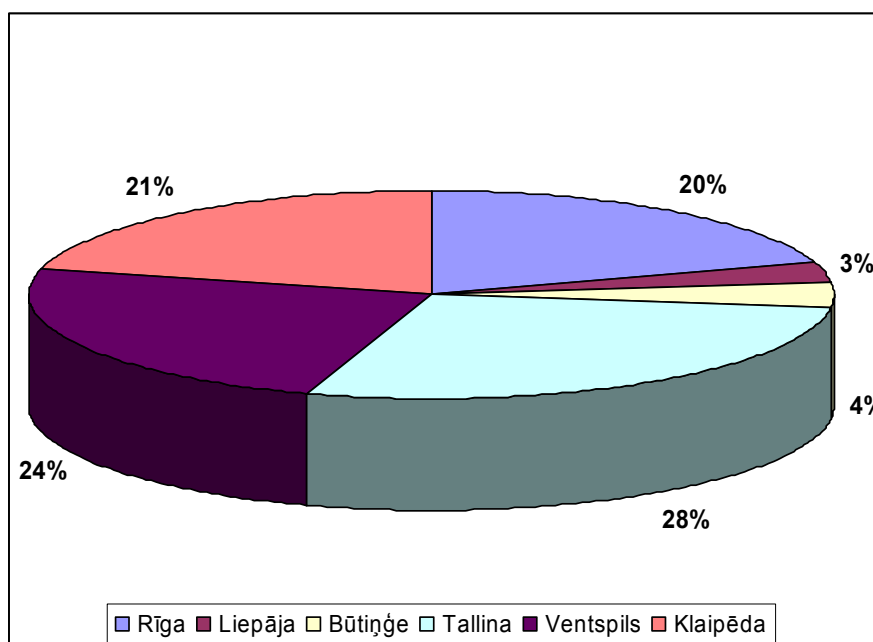
- ogles tiek eksportētas uz Lielbritāniju (49%), Vāciju (17%) un Skandināviju (21%);
- naftas produkti – uz Lielbritāniju (32%) un Skandināviju (37%);
- koksne – uz Zviedriju (42%), Lielbritāniju (33%) un Somiju (15%);
- metāls - uz Nīderlandi (83%) un Igauniju (14%);
- ķīmiskās kravas (minerālmēsli) – uz Brazīliju (28%), Meksiku (17%) un citām Dienvidamerikas valstīm (14%), kā arī Skandināviju (11%);
- labība - uz Skandināviju (64%), Spāniju (15%) un Vāciju (15%);
- šķeldu eksportē galvenokārt uz Skandināviju (57%), Beļģiju (28%) un Lielbritāniju (11%), bet
- konteineru kravas, kas lielākoties tiek importētas, ienāk galvenokārt no Vācijas (62%), Beļģijas (18%) un Somijas (10%).

Kopējais kravu apgrozījums Ostā 2007.gadā sasniedza 25,93 miljonus tonnu, bet 2008.gadā – jau 29,57 miljonus, kopš 1990-to gadu vidus tas vidēji ir palielinājies par 13% gadā. Tomēr pēdējos gados apgrozījuma pieauguma tempi ir stabilizējušies un sastāda 2 - 3% gadā (skat. 51.attēlu). Brīvostas attīstības mērķis ir nodrošināt kravu kopējā apjoma palielināšanos ne mazāk kā 5% gadā.

51.attēls. Pārkrauto kravu apgrozījums Rīgas brīvostā

Pēc kravu apgrozījuma 2007.gadā Rīga bija otra lielākā Latvijas osta un ceturtnā lielākā osta Baltijas jūras austrumu piekrastē, pārkraujot piekto daļu no reģiona kopējā kravu apgrozījuma (skat. 52.attēlu).

52.attēls. Rīgas brīvostas kravu īpatsvars Baltijas valstu ostu kravu apjomā

Kravu struktūra pēdējo 10 gadu laikā Ostā ir ievērojami mainījusies - ja līdz 2002.gadam lielāko īpatsvaru kopējā kravu apgrozījumā sastādīja ģenerālkraavas, tad kopš 2003.gada līdz ar pārkrauto ogļu apjoma palielināšanos vairāk nekā pusi no Ostas kopējā kravu apgrozījuma veido beramkravas. 2007.gadā beramkravas veidoja 60%, ģenerālkraavas - 21%, bet lejamkravas attiecīgi 19% no kopējā apgrozījuma. Līdzīga situācija ir 2008.gadā – beramkravas 65,4%, ģenerālkraavas – 16,3% un lejamkravas – 18,3%. Nākotnē paredzams, ka šī proporcija būtiski nemainīsies – paredzēta gan konteineru termināļu, gan beramkravu termināļu attīstība.

Pēdējos piecos gados, attiecīgā produkta veida īpatsvaram nedaudz mainoties pa gadiem, Ostas galvenie kravu veidi ir ogles, minerālmēsli, kokmateriāli, naftas produkti un konteinerizētās kravas (skat. 51.tabulu).

51.tabula

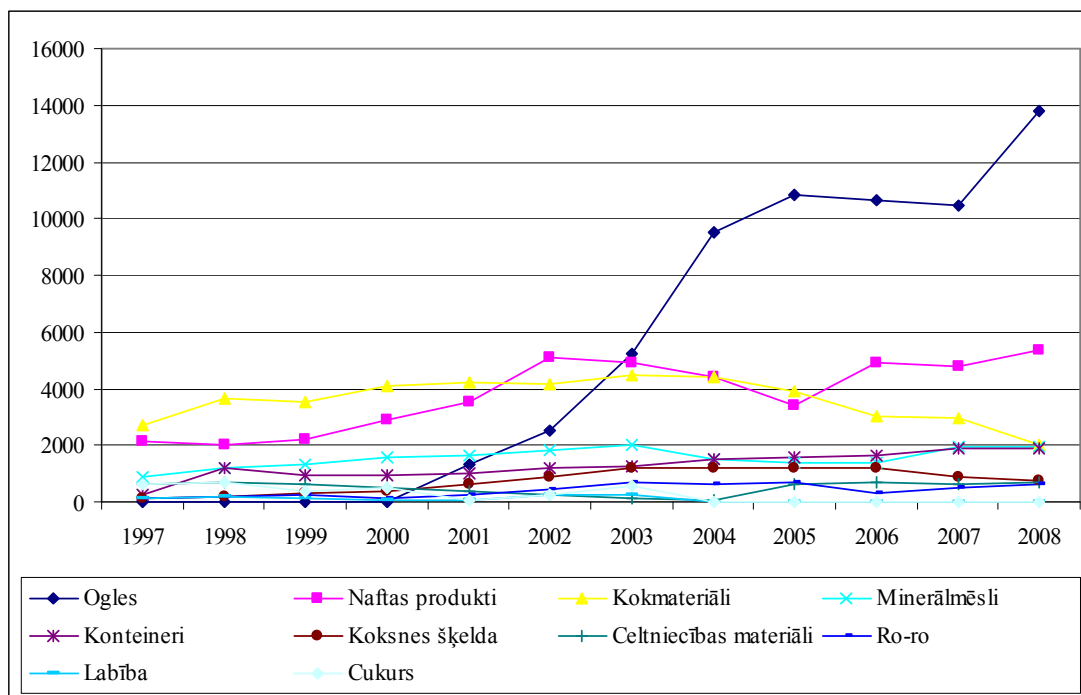
Galveno kravu veidu īpatsvars (%) kopējā Ostas kravu apgrozījumā 2003.-2008.gadā

Produkts	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Ogles	24,2	39,4	43,9	42,1	40,4	46,6
Naftas produkti	22,6	18,1	13,5	19,3	18,4	18,1
Kokmateriāli	20,9	18,3	15,8	11,8	11,4	6,9
Minerālmēsli	9,3	6,2	5,6	5,4	7,5	6,6
Konteinerizētās kravas	6,1	6,1	6,6	6,4	7,2	6,5

Pēc pārkrautā apjoma un īpatsvara 2008.gadā nākamie kravu veidi ir koksnes šķelda un zāģmateriāli (0,9 milj.t.), celtniecības materiāli (0,7 milj.t.), Ro-Ro kravas (0,6 milj.t.), labība (0,4 milj.t.), rūda (0,3 milj.t.) un kūdra (0,2 milj.t.). Pārējo kravu apjoms ir neliels.

Atsevišķu kravu veidu dinamika bijusi dažāda un tā atbilst gan nozarē, gan kravu izcelsmes un patēriņa tirgos notiekošajām izmaiņām un attīstības tendencēm (skat. 53.attēlu). Līdz ar Krievijas ogļu eksporta apjoma palielināšanos, Rīgas ostā strauji pieaug pārkrauto ogļu apjomi, kas pēdējos gados tomēr ir nedaudz samazinājušies. Svārstības kokmateriālu tirgū kopš 2003.gada ir samazinājušas Ostā pārkrauto kokmateriālu daudzumu. Savukārt konteinerizēto kravu īpatsvars kopējos kravu pārvadājumos pieaug visā pasaulē, arī Rīgas ostā kopš 2000.gada tas ir stabili palielinājies un 2007.gadā pirmo reizi pārsniedza 200 000 TEU vienības (konteinerus) gadā.

Rīgas brīvostā 2007.gadā strādāja 30 stividorkompānijas, bet pēc apgrozījuma tikai 7 uzņēmumi, no kuriem visi šobrīd atrodas Daugavas labajā krastā, vērtējami kā lieli, kas gada laikā pārkrauj no 1 - 6 miljoniem tonnu kravas - SIA „STREK”, SIA „Rīgas Centrālais termināls”, SIA „Alpha osta”, SIA „Baltic Container Terminal”, SIA „Naftimpeks”, A/S „BLB Baltijas termināls” un SIA „Rīgas Universālais termināls” (līdz 2007.gadam arī SIA „Man-Tess”). Lielākā daļa ostas termināļu klasificējami kā nelieli, kas gada laikā pārkauj līdz 1 miljoniem tonnu kravas.

53.attēls Pārkrauto kravu dinamika (tūkst. t) 1997.-2008.g.

Ar konteineru pārkraušanu šobrīd nodarbojas tikai viens uzņēmums – SIA „Baltic Container Terminal”. Arī ar ķīmisko beramkravu (minerālmēsli) pārkraušanu pašreiz nodarbojas tikai viens specializēts terminālis - SIA „Alpha Ostā”.

Pretēji konteinerizēto un minerālmēsli kravu apstrādei, ar kokmateriālu pārkraušanu ostā nodarbojas 14 stividorkompānijas un to pārkrautie apjomi ir ļoti atšķirīgi. Lielākais kokmateriālu apjoms 2007.gadā pārkrauts SIA „Rīgas Universālais terminālis” (1 milj.t.), četras stividorkompānijas pārkrāva no 0,2 - 0,5 milj.t. kokmateriālu, bet pārējo 9 uzņēmumu pārkrautais apjoms šajā kravu grupā nepārsniedz 100 tūkst. tonnu. Līdzīga situācija bijusi 2008.gadā. Šāds uzņēmumu skaits kravu sektorā, kam pēdējos gados tirgū kopumā vērojama lejupslīde, nav efektīvs un mazākajiem stividoriem jādome par darbības pārstrukturizāciju. Pēdējos 3 gados vairāki šī kravu veida stividori savu darbību Ostā pārtrauca.

Pēdējos gados pieaudzis to stividorkompāniju skaits, kas pārkrauj naftas produktus – 2008.gadā tie bija 8 uzņēmumi: A/S „BLB Baltijas terminālis”, SIA „Latvijas Rietumu terminālis”, SIA „Naftimpeks”, SIA „Neste Latvija”, SIA „OVI”, SIA „Latvija Statoil”, SIA „VL Bunkerings” un SIA „Vudisona Terminālis”. Tomēr stividori skaita pieaugums šajā kravu segmentā nav būtiski palielinājis pārkrauto naftas produktu apjomu.

Ar ogļu pārkraušanu ostā nodarbojas 3 stividorkompānijas – SIA „STREK”, SIA „Rīgas Centrālais terminālis” un SIA „LaCon”. Pēdējais no tiem ogļu apgrozījumu 2006. - 2008.gadā ievērojami samazināja.

Rīgas brīvdostas attīstības mērķi. Saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, uz 2009.gada martu Rīgas brīvdostas attīstību reglamentē Rīgas ostas attīstības programma plānošanas periodam no 1996. līdz 2010.gadam. Rīgas ostas attīstības

programma 1996. - 2010.gadam ir izstrādāta, pamatojoties uz Latvijas Ostu attīstības valsts programmu (25.04.1995.), Latvijas Transporta attīstības nacionālo programmu (14.11.1995.) un Rīgas attīstības plānu 1995. - 2005.gadam (12.12.1995).

Tomēr, ņemot vērā to, ka kopš stratēģijas “Rīgas ostas attīstības programma (1996. – 2010.gadam)” pieņemšanas ir notikušas būtiskas izmaiņas Ostas attīstībā un likumdošanas aktu prasībās, reālais kravu apgrozījums ievērojami pārsniedzis pat visoptimistiskākā attīstības scenārija prognozes, kā arī, lai nodrošinātu programmas atbilstību Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam, stratēģija ir koriģēta un papildināta (2007.gada 10.aprīlis). 2007.gada 26.septembrī Latvijas Ostu padome apstiprināja korekcijas un papildinājumus Rīgas brīvostas attīstības programmā 1996. - 2010.gadam. Izmaiņas attiecas uz teritorijas plānošanas sadaļu un nosaka tālāko izmantošanas veidu atsevišķām brīvostas teritorijām Mangaļsalā, Krievu salā, Rīnūžos un Kundziņsalā.

Rīgas brīvostas attīstības programmā 1996. - 2010.gadam ir noteikti šādi mērķi:

1. Nodrošināt ekoloģiski tīro kravu – ģenerālkraavu un konteinerizēto kravu pieaugumu.
2. Nodrošināt augsta līmeņa servisu pasažieru un Ro-Ro kuģiem.
3. Nodrošināt elastīgu ostas pakalpojumu tarifu noteikšanu.
4. Izstrādāt kompleksu ostas drošības programmu.
5. Veicināt kravu noformēšanas procedūras optimizāciju.
6. Nodrošināt tehniskās iespējas visu tipu kuģu apkalpošanai.
7. Nodrošināt informāciju potenciālajiem klientiem par Rīgas ostas, stividoru un operatoru pakalpojumiem.
8. Piesaistīt jaunas uzņēmējdarbības jaunu teritoriju apgūšanā.
9. Nodrošināt blokvilciena (konteineru vilciena) Rīga – Maskava darbību.
10. Nodrošināt brīvostas statusa piešķiršanu Rīgas ostai.

Kopš 1996.gada daudz ir paveikts vides aizsardzības jomā: apzinātas ostas vēsturiski piesārņotās teritorijas un uzsākta to sanācija, izveidotas vides kvalitātes monitoringa stacijas, notiek sistemātiska Brīvostā darbojošos uzņēmumu kontrole. Balstoties uz likumdošanas aktu prasībām, ir izstrādāti dokumenti jeb rīcības plāni, kas nosaka atbildīgās institūcijas un procedūras kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanai un darbībai neparedzēta piesārņojuma gadījumā Rīgas brīvostā. Tomēr no Attīstības programmā plānotajiem infrastruktūras attīstības projektiem ir izpildīta tikai neliela daļa.

Ievērojot būtiskas izmaiņas ekonomiskajos priekšnoteikumos, kā arī daļas Attīstības programmā izvirzīto mērķu izpildi: ir noteikts brīvostas statuss, rehabilitētas un rekonstruētas vairākas ostas un piestātnes, mainītas Brīvostas robežas, būtiski ietekmējot ostas teritorijas dislokāciju Rīgas pilsētas robežās, pašlaik RBP sadarbībā ar kompāniju „BMT Transport Solutions, GmbH” izstrādā jaunu Rīgas brīvostas attīstības programmu.

Ostas infrastruktūras un termināļu projekti. Rīgas brīvostas pārvalde tuvākajos 10 gados ir plānojusi veikt šādus ostas infrastruktūras attīstības projektus:

- 1) Jauna Pasažieru un Ro-Ro kravas apkalpojoša termināļa izbūve. 2007.gadā uzsākta izpētes projekta izstrāde, lai noskaidrotu optimālu termināļa izbūves vietu. Projekts tiks realizēts vairākās kārtās.

- 2) Austrumu un Rietumu molu rekonstrukcija. 2007.gadā uzsākta tehniskā projekta izstrāde.
- 3) Pieejas kanāla kuģu ienākšanai Rīgas ostā rekonstrukcija. 2008.gadā sagatavots pieteikums finansējuma piesaistei tehniskā projekta izstrādei. Pozitīva lēmuma saņemšanas gadījumā Tehnisko projektu plānots izstrādāt 2010.gadā. Projekta ieviešanu pēc tehniskā projekta izstrādes plānots veikt pakāpeniski pa kārtām aptuveni 6 gadu laikā.
- 4) Infrastruktūras attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārcelšanai no pilsētas centra. Projektam 2009.gadā ir pabeigts ietekmes uz vidi novērtējums.

Brīvostas uzņēmumi tuvākajos 10 gados ir plānojuši īstenot šādus termināļu attīstības projektus:

- Kundziņsalas teritorijas vidusdaļa un ziemeļu daļa tiks attīstīta jauna konteineru termināļa izveidei - SIA "Nacionālais konteineru termināls". Projektam ir uzsākta tehniskā projekta izstrāde. Nav informācijas par projekta ieviešanas laiku.
- Mangaļsalas teritorija tiks attīstīta lejamkravu kompleksa (sašķidrinātā gāze) izveidei, SIA "Energ SG". Nav nekādas informācijas par projekta ieviešanas laiku. Projektam ir uzsākts ietekmes uz vidi novērtējuma process.
- Daugavgrīvas ziemeļdaļa tiks attīstīta jauna lejamkravu uzglabāšanas (naftas produkti) un pārkraušanas kompleksa vajadzībām - SIA „Baltic Oil Terminal”. Tiek īstenota tehniskā projekta izstrāde, kam veikts ietekmes uz vidi novērtējums. Pašreiz tehniskais projekts tiek pārstrādāts, ievērojot IVN gaitā saņemtos atzinumus. Tomēr, ņemot vērā to, ka ir notecējis termiņš IVN atzinumam, objektam būs jāveic atkārtots ietekmes uz vidi novērtējums.
- Saldētās pārtikas noliktavu izveide – SIA "Universālais termināls",
- Kundziņsalas vidusdaļā plānota elektronisko atkritumu pārstrādes rūpnīca – SIA "Systems Recycling".

Paredzēti arī vairāki autoceļu un dzelzceļa izbūves un rekonstrukcijas projekti saistībā ar Ostas infrastruktūras attīstību:

1. VAS „Latvijas Dzelzceļš” plāno izbūvēt divas preču stacijas - vienu Kundziņsalā, otru - pie Guberņciema Spilves pļavu ziemeļdaļā.
2. Rīgas domes Satiksmes departaments plāno izbūvēt pārvadu Sarkandaugavā, kas savienotu Tvaika ielu un Viestura prospektu pāri dzelzceļa sliežu ceļam. Ir izstrādāts un akceptēts tehniskais projekts. Plānotā projekta ieviešana – 2009. - 2011.gads.

Rīgas brīvostas pārvalde piedalās arī vairākos projektos, kuru mērķis ir tieši ietekmes uz vidi mazināšana. Projekta "Droša un uzticama transporta sistēma Bīstamo kravu pārvadāšanai Baltijas jūrā" (DaGoB) mērķis ir uzlabot sadarbību starp valsts un privāto sektoru, attiecībā uz bīstamo kravu (*dangerous goods* - DG) pārvadāšanu Baltijas jūras reģionā, apvienojot partnerus dažādos kontroles līmeņos, sniedzot jaunāko informāciju par kravu plūsmu, piegādes tīkla efektivitāti un ar bīstamo kravu pārvadāšanu saistītajiem riskiem. DaGoB stiprina bīstamo kravu speciālistu kompetenci Baltijas jūras reģionā un uzlabo ar DG pārvadāšanu saistīto tīklu efektivitāti un drošību.

Arī infrastruktūras attīstības projekta „Infrastruktūras attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārcelšanai no pilsētas centra” galvenais mērķis ir Rīgas ostas ģenerālkravu

un beramkravu termināļu pārceļšana no Andrejsalas un Eksportostas rajoniem, kas atrodas Rīgas pilsētas vēsturiskā centra tiešā tuvumā, atbrīvojot pilsētas centru no kravu pārkraušanas operācijām un to radītās negatīvās ietekmes uz vidi, vienlaicīgi saglabājot Ostas konkurētspēju un sekmējot uzņēmējdarbībai pievilcīgas vides radīšanu.

Minēto attīstības projektu ieviešana ir Brīvostai būtiska, lai netiktu zaudēta konkurētspēja reģionā un varētu tikt īstenoti Ostas turpmākās attīstības stratēģiskie uzdevumi:

- nodrošināt lielākas kravnesības kuģu ienākšanu Rīgas brīvostā;
- nodrošināt kravu kopējā apjoma palielināšanos Rīgas brīvostā ne mazāk kā 5% gadā;
- nodrošināt kuģošanas drošību;
- nodrošināt investīciju piesaisti jaunu termināļu attīstībai, preču ražošanai, apstrādei un pārstrādei;
- kļūt par pilsētniekiem atvērtu un pievilcīgu sociālo telpu un labvēlīgu un perspektīvu attīstības pamatu uzņēmējiem.

Plānojot savu attīstību, RBO rēķinās un ņem vērā jutīgo teritoriju – īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un apdzīvotas vietas – kas ir izveidojušās tiešā Ostas tuvumā, esamību. Objektam ar iespējamu ievērojamu ietekmi uz vidi tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums, lai jau pēc iespējas agrākā plānošanas vai projektēšanas etapā identificētu iespējamās ietekmes un paredzētu pasākumus vai tehnoloģijas to novēršanai vai samazināšanai. 2009.gadā ir pabeigts ietekmes uz vidi novērtējums projektam „Infrastrukturā attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārceļšanai no pilsētas centra” un uzsākts - SIA “Energo SG” projektam Mangaļsalas teritorijā (lejamkravu kompleksa (sašķidrinātā gāze) izveide).

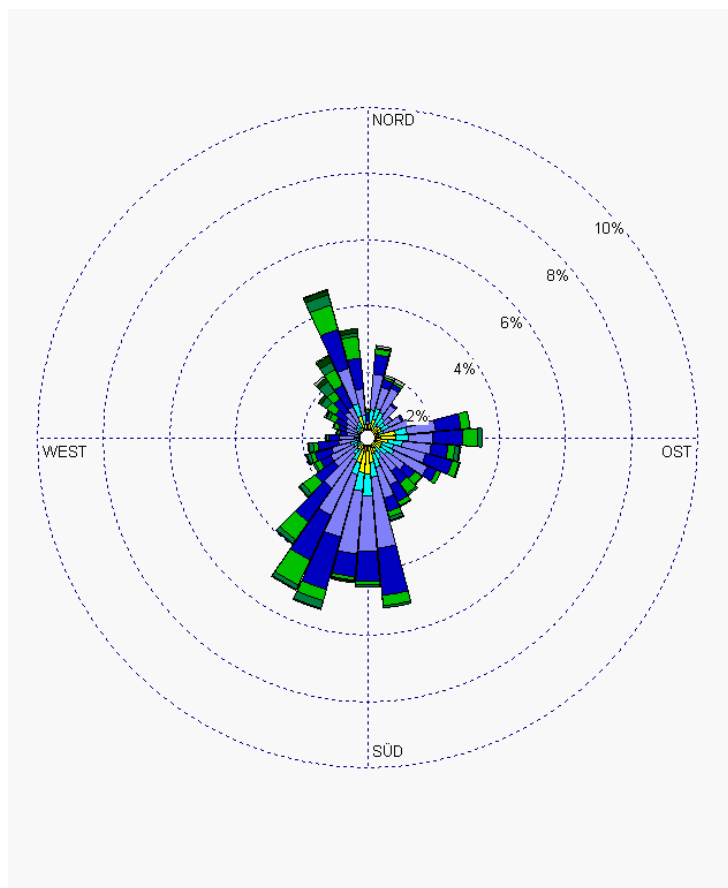
6.1.2. Klimats

Rīgas brīvostā klimats kopumā ir līdzīgs Rīgas pilsētas klimatam (skat. 5.2.1.nodaļu), tomēr vērojamas arī atšķirības.

Vēja virziens un ātrums Rīgas brīvostā drīzāk atbilst Rīgas jūras līča klimatam, tāpēc precīzāki dati būtu izmantojami no meteoroloģiskās stacijas „Spilves aerodroms” mērījumiem. Taču, tā kā šajā stacijā novērojumi nav veikti pietiekami ilgi (30 gadi), tos īsti nevar izmantot klimata novērtējumam. Atšķirības vēja virzienu biežumā ilustrē 2002.gada mērījumi (54.attēls).

Rīgas brīvostā ziemeļrietumu vēja atkārtotā biežums un ātrums ir lielāks nekā Rīgā, kā arī ir vērojamas brīzes. Dominē dienvidrietumu un dienvidu vēji, taču biežāk pūš arī ziemeļu un ziemeļrietumu vējš. Vēja virzienam un ātrumam ir liela nozīme gaisu piesārņojošo vielu pārnēsē un izkliedē.

Neskatoties uz to, ka meteoroloģiskās stacijas „Spilves aerodroms” mērījumi ir vislīdzīgākie apskatāmajai teritorijai, MK 23.08.2001. noteikumi Nr.376 paredz, ka vēja raksturlielumus Baltijas jūras piekrastes atklātās teritorijas ģeogrāfiskajiem punktiem piecu kilometru platā joslā nosaka, ņemot vērā Liepājas klimatoloģiskos rādītājus.

54.attēls. Vēja virziena atkārtotāšanās, % (gada vēja roze). Meteoroloģiskās stacijas „Spilves aerodroms” dati

Liepājā kā biežākie minami DR un R vēji (attiecīgi 16% un 17%), pārējie vēja virzieni atkārtojas praktiski līdzīgi (10% - 13% robežās). Vidējais gada vēja ātrums ir 5,3 m/s, t.sk. ar novembra mēneša vēja ātrumu 6,3 m/s un decembra mēneša vidējo vēja ātrumu 6,0 m/s. Maksimālās vēja brāzmas var sasniegt pat 48 m/s.

Vislielākie vēja ātrumi Liepājā vērojami novembrī – decembrī (mēnesī vidēji 6,3 – 6,0 m/s), mazākais - jūnijā (mēnesī vidēji 4,5 m/s) (52.tabula). Saskaņā ar 2002.gada mērījumu rezultātiem meteoroloģiskajā stacijā „Spilves aerodroms” gada vidējais vēja ātrums bija 3 m/s, maksimālais vidējais vēja ātrums - 12,9 m/s. Vislielākās brāzmas konstatētas 30. - 31.decembrī, kad to ātrums sasniedza 40,1 m/s.

52.tabula

Vidējais un maksimālais vēja ātrums Liepājā

Parametrs	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Gadā
Vidējais vēja ātrums, m/s	5,9	5,3	5,4	5,1	4,6	4,5	4,6	4,7	5,3	5,7	6,3	6,0	5,3
Maksimālās vēja brāzmas, m/s	34	28	34	29	24	21	30	24	28	48	33	34	48

6.1.3. Atmosfēras gaisa piesārņojums

Galvenie emisiju gaisā avoti Rīgas brīvostas teritorijā ir beramkravu un lejamkravu pārkraušanas un uzglabāšanas procesi, kuģu dzinēju, uzņēmumu lokālo katlumāju un autotransporta radītās emisijas.

Visi lejamkravu stividori ir saņēmuši B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas, kur katram uzņēmumam konkrēti ir norādītas atļautās piesārņojošās darbības, izmantojamās tehnoloģijas un piesārņojošo vielu emisiju robežlielumi katrai vielai un procesam, kā arī nepieciešamais monitoringa un atskaites, kas jāiesniedz vides institūcijām. Arī lielākā daļa beramkravu un ģenerālkraavu stividoru ir saņēmuši B kategorijas atļaujas, izņemot atsevišķus operatorus, kam nepieciešams saņemt tikai C kategorijas apliecinājumu.

Tātad visiem uzņēmumiem, kam izsniegtas B kategorijas atļaujas, ir izvirzītas individuālas vides prasības un normatīvi, kas katram savā darbībā jāievēro. Šo prasību ievērošanas kontroli veic Lielrīgas RVP inspektori.

Naftas produktu sastāvā esošie ogļūdeņraži ir viegli gaistošas vielas. Naftas un ķīmisko produktu pārkraušanas, transportēšanas un uzglabāšanas laikā atmosfērā nonāk dīzeļdegvielas tvaiki, benzols un citu gaistošu vielu tvaiki. Tā rezultātā gaisā jūtama nepatīkama smaka. Kvantitatīvi vielu smakas gaisā raksturo ar to intensitāti, kas ir proporcionāla vielu koncentrācijai.

Ņemot vērā gaisu piesārņojošās vielas, kam ir noteikti normatīvi, kā arī būtiskākos avotus, RBO teritorijā ir izveidota monitoringa sistēma, kas nodrošina gaisa kvalitātes kontroli, jo tikai balstoties uz reālu mērījumu datiem ir iespējams objektīvi novērtēt situāciju, kā arī spriest par nepieciešamību un veidiem, kā šo kvalitāti uzlabot.

Tā kā lielākās lejamkravu stividorkompānijas šobrīd atrodas Daugavas labajā krastā, arī gaisa kvalitātes monitoringa stacijas ir izvietotas Daugavas labajā krastā. Brīvostas teritorijā pavisam uzstādītas 4 DOAS tipa (diferenciālā optiskās absorbcijas spektroskopija) mērījumu stacijas OPSIS. Monitoringa staciju izvietojums redzams 55.attēlā.

Jāatzīmē, ka mērījumu stacijas konstatē ne tikai viena konkrēta uzņēmuma radīto piesārņojumu, bet arī apkārtējo stacionāro un mobilo piesārņojuma avotu (fona), kas atrodas arī ārpus Ostas teritorijas summāro devumu. Līdz ar to ir iespējams kontrolēt gaisa kvalitāti kopumā, taču piesārņojuma avots precīzi nav nosakāms.

Stacija „Tvaika iela” kontrolē gaisa kvalitāti robežjoslā starp SIA „Man - Tess” teritoriju un pilsētas dzīvojamo namu masīvu. Šīs stacija ir Rīgas domes īpašumā un tika uzstādīta pēc Domes rīkojuma 1999.gadā. Kontroles rezultātus saņem un analizē RD atbildīgā institūcija par vides aizsardzības jautājumiem, kura katru mēnesi uzņēmumam izsniedz pārskatu ar secinājumiem un rekomendācijām. Mēraparatūra uzstādīta pie A/S “Aldaris” (Tvaika ielā 44). Starotājs (gaismas avots) uzstādīts uz A/S “BMGS” noliktavas jumta (Tvaika ielā 27). Mērstara garums ir 630 m, orientācijas virziens ZA - DR. Iekārta darbojas nepārtrauktā režīmā, iegūstot jaunus mērījumus ik pa 5 minūtēm.

55.attēls. Monitoringa staciju izvietojums Rīgas brīvostā

Stacija „Man-Tess” uzstādīta SIA „Man-Tess” teritorijā Tvaika ielā 7A. Tā izvietota pie naftas produktu pārkraušanas estakādes, teritorijas Z galā (Kundziņsalas tilta apkārtnē). Mērījumi tiek veikti katras 10 minūtes.

Stacijas „BLB” starotājs (gaismas avots) ir uzstādīts uz pietātnē esošās noliktavas jumta, analizators izvietots pie ugunsdzēsības sūkņu stacijas. Stara garums ir 180 m, orientācija DR-ZA virziens. Iekārta darbojas nepārtrauktā režīmā, katru 10 minūšu intervālā iegūstot 1 mērījumu.

Stacija „Mīlgrāvis” atrodas Viestura prospektā 24, kur tā uzskatāma par pilsētas fona staciju. Pati ielas braucamā daļa un dzīvojamās mājas ir tālāk no mērstara (50 - 100 m attālumā). Monitoringa vietā prospekta kreisajā pusē ir dzelzceļa uzbērums, aiz kura atrodas A/S “BLB Baltijas Termināls”, bet labajā pusē – reti apbūvēta teritorija, divas degvielas uzpildes stacijas un golfa laukumi.

OPSIS iekārtu apkopi (izņemot staciju „Tvaika iela”) veic Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, kas arī saņem un analizē mērījumu rezultātus nepārtrauktā režīmā un pārskatu veidā tos iesniedz Rīgas brīvostas pārvaldei. Nepārtraukti tiek veikti šādu vielu mērījumi:

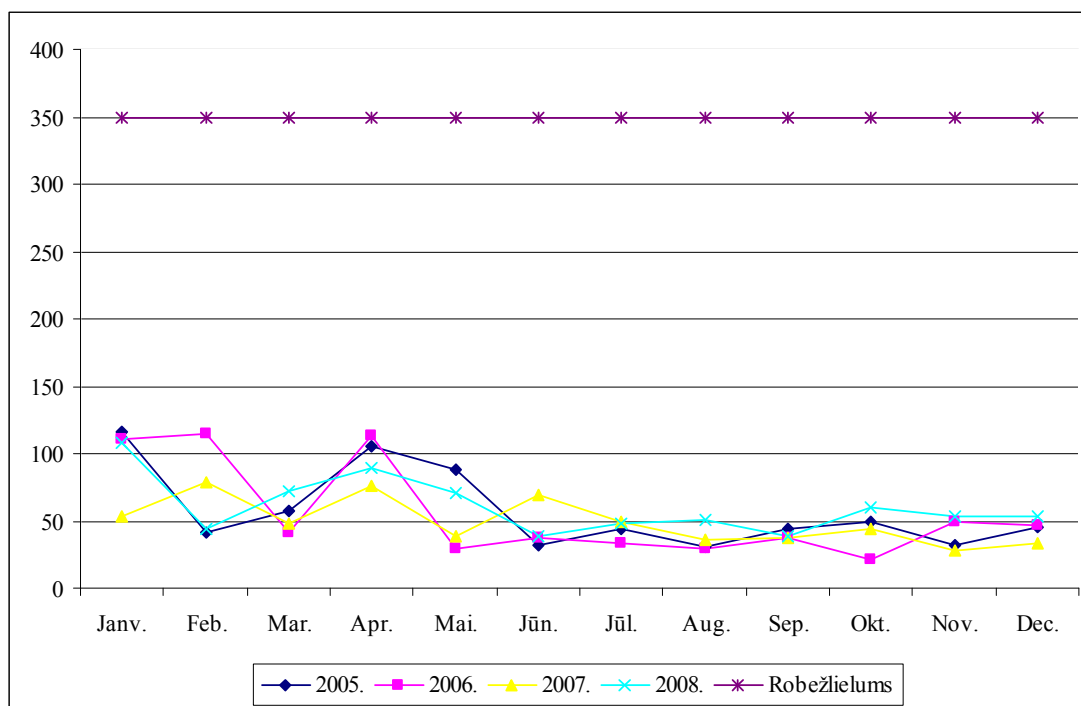
- slāpekļa dioksīds;
- sēra dioksīds;
- benzols;
- toluols;
- putekļi PM₁₀ (tikai stacijā „ManTess”);
- ozons.

Salīdzinot 2005. – 2008.gada laikā iegūto mērījumu rezultātus ar piesārņojošo vielu imisiju normatīviem un mērķlielumiem, jāsecina, ka gaisa kvalitāte atbilst visām prasībām, izņemot piesārņojumu ar PM₁₀. Pie tam attiecībā uz PM₁₀ datu daudzums ir nepietiekams – tieši beramkravu termināļu tuvumā nav uzstādīta neviena mērstacija. Ņemot vērā faktu, ka ogļu pārkraušanas termināļu darbība ir izsaukusi virkni iedzīvotāju sūdzību, būtu jālemj par PM₁₀ monitoringa uzsākšanu šo termināļu apkārtnē, lai, vadoties no pietiekami ilgā (vismaz gads) laikā iegūtiem rezultātiem, spriestu par emisiju samazināšanas pasākumu vai labāko pieejamo nozares tehnoloģiju (t.sk. slēgta tipa pārkraušana) ieviešanas nepieciešamību.

Turpmāk izmantoti dati no Rīgas brīvostas gaisa kvalitātes monitoringa rezultātiem, kas publicēti Brīvostas interneta mājaslapā (<http://www.freeportofriga.lv>).

Sēra dioksīda augstākā stundas koncentrācija visbiežāk konstatēta stacijās „BLB” un „Mīlgrāvis”. Šo gadu laikā visaugstākā SO₂ koncentrācija fiksēta 2005.gada aprīļa mēnesī stacijā „Mīlgrāvis” un sasniedza 134 μg/m³ (normatīvs 350 μg/m³). Tā kā nav atrodama pietiekama korelācija starp datiem, kas iegūti vasaras un ziemas periodā (ziemā, kad darbojas apkure, vairāk enerģijas nepieciešams mazuta uzsildīšanai, sildīšanas process ilgāks un intensīvāks, taču imisiju koncentrācija nav viennozīmīgi augstāka kā vasaras mēnešos), jāsecina, ka sēra dioksīda emisiju būtisks avots ir kuģi. Pie tam, kopš 2007.gada sākuma A/S „BLB Baltijas termināls” pārgāja tikai uz gāzes kā kurināmā izmantošanu (mazuts apkures vajadzībām vairs sadedzināts netiek), tomēr joprojām 2007.gadā augstākās SO₂ stundas koncentrācijas konstatētas tieši mērstacijā „BLB”. Tas apliecina, ka mazuta sadedzināšana (vai nesadedzināšana)

apkures katlos dod salīdzinoši nelielu ietekmi uz SO₂ stundas koncentrācijām. Kopumā gada pirmās puses vidējās vērtības šajā stacijā samazinājušās (skat. 56.attēlu).

56.attēls. Sēra dioksīda augstākās stundas koncentrācijas stacijā „BLB”, µg/m³

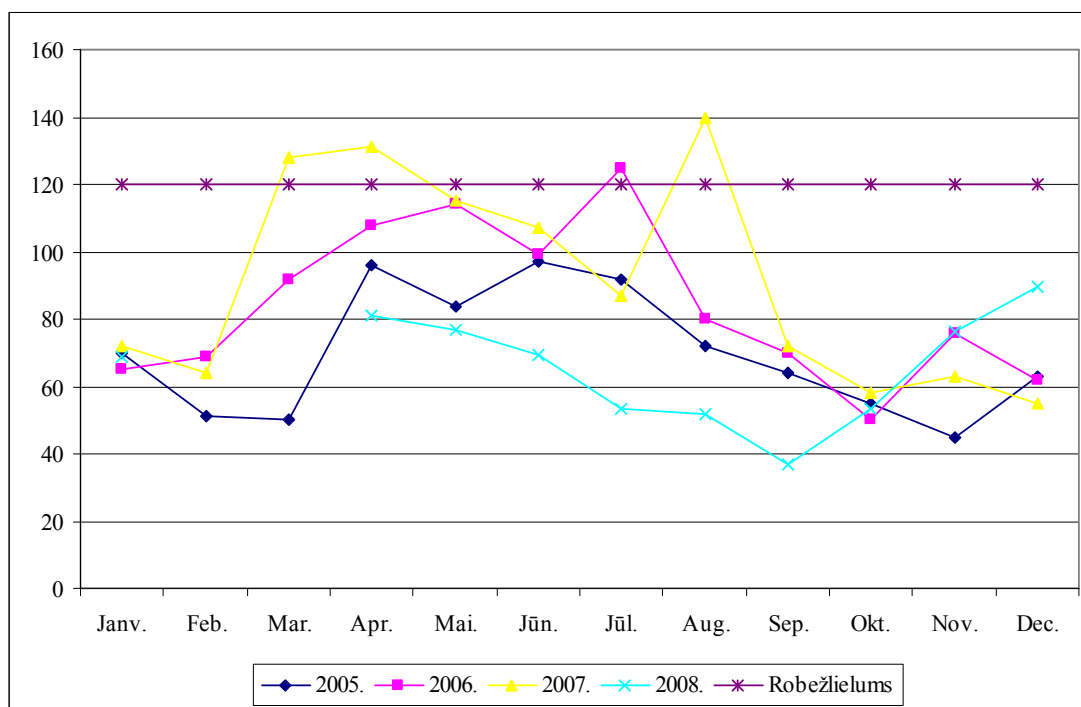
Arī sēra dioksīda augstākā diennakts koncentrācija visbiežāk konstatēta stacijās „BLB” un „Mīlgrāvis”. Visaugstākā SO₂ koncentrācija fiksēta 2006.gada augustā, sasniedzot 39 µg/m³ (normatīvs 125 µg/m³). Mērījumu rezultāti rāda, ka augstākās sēra dioksīda diennakts koncentrācijas sasniegtas tieši vasaras periodā, kas liek domāt, ka tankkuģi ir nozīmīgākais sēra dioksīda emisiju avots.

Slāpekļa dioksīda augstākā stundas koncentrācija visbiežāk konstatēta stacijā „Tvaika iela”, bet 2008.gadā – stacijā „Man-Tess”. Visaugstākā NO₂ koncentrācija fiksēta 2007.gada martā un tā bija 170 µg/m³ (normatīvs katru gadu vienādās daļās samazinājies no 250 µg/m³ 2005.gadā līdz 220 µg/m³ 2008.gadā). Viens no būtiskiem slāpekļa dioksīda emisiju avotiem ir smagais autotransports. Gan Tvaika iela, gan Viestura prospekts, kuru tuvumā novietotas mērījumu stacijas, ir intensīvi noslogotas maģistrāles, pa kurām pārvietojas liels skaits vieglo un smago transporta līdzekļu. Atsevišķu uzņēmumu ietekmes uz vidi novērtējuma, kā arī B kategorijas piesārņojošās darbības iesniegumu ietvaros sagatavotās piesārņojuma izkliedes kartes skaidri parāda, ka galvenais slāpekļa dioksīda avots ir tieši autotransports.

Arī slāpekļa dioksīda augstākā gada vidējā koncentrācija konstatēta stacijā „Tvaika iela”, kur tā sasniedza 26 µg/m³ (normatīvs katru gadu vienādās daļās samazinājies no 50 µg/m³ 2005.gadā līdz 44 µg/m³ 2008.gadā).

Ozona augstākā 8 stundu koncentrācija visbiežāk konstatēta stacijās „Tvaika iela” un „Man-Tess”, t.sk. robežvērtības pārsniegumi. 57.attēlā parādītas ozona koncentrāciju

izmaiņas pēdējos 4 gados stacijā „Man-Tess”. Arī visi pārsniegumi konstatēti tieši abās minētajās stacijās. Tā 2006.gadā novēroti pieci (aprīlī – 2; maijā – 2; jūlijā - 1), bet 2007.gadā – seši (augustā – 1, martā – 3, aprīlī – 2) ozona normatīva pārsniegšanas gadījumi. Atbilstoši MK 21.10.2003. noteikumiem Nr.588, ir pieļaujama normatīva pārsniegšana 25 dienas trīs gadu laikā. Tā kā 2005.gadā ozona normatīvs pārsniegts netika nevienu reizi, uzskatāms, ka kopumā gaisa kvalitāte atbilst likumdošanā noteiktajām prasībām. Arī 2008.gadā nav konstatēti ozona robežlieluma pārsniegumi.

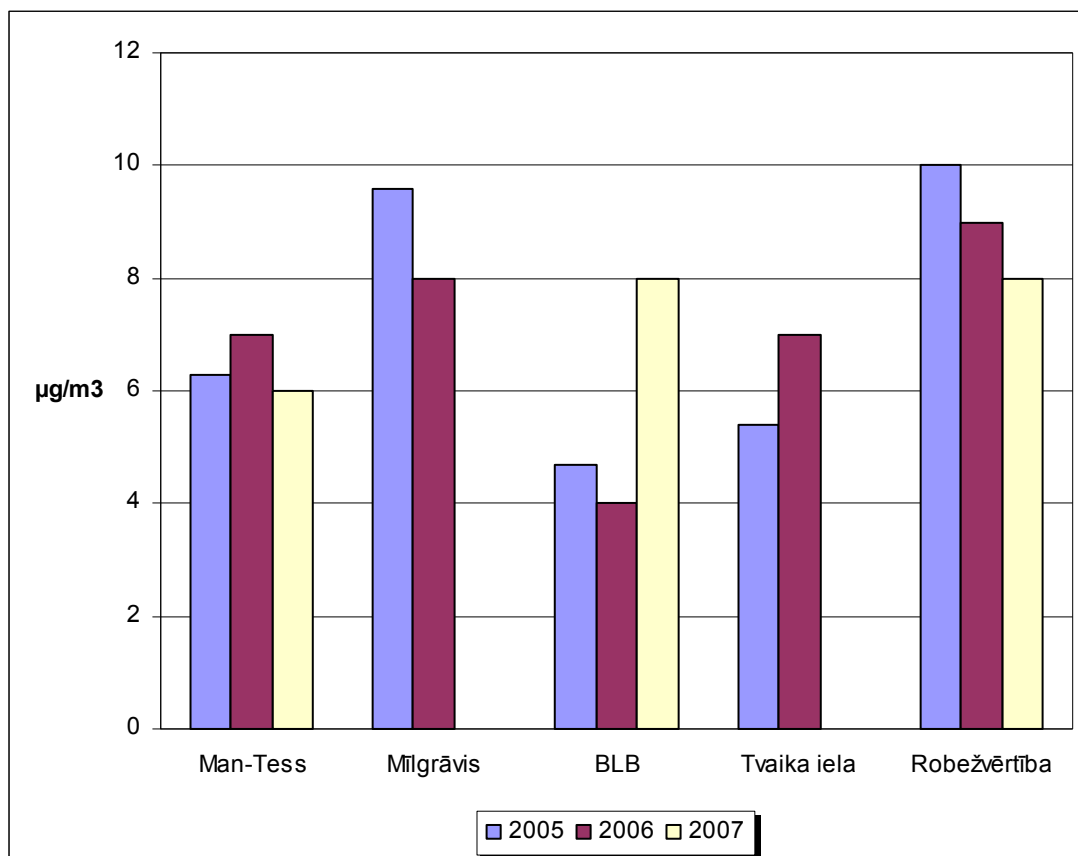

57.attēls. Ozona 8 stundu koncentrācija stacijā „Man-Tess”, μ/m^3

Toluola augstākā nedēļas koncentrācija konstatēta stacijās „Mīlgrāvis”, „BLB” un „Tvaika iela”. Visaugstākā toluola vērtība reģistrēta 2005.gada decembra mēnesī, kad tā sasniedza $35 \mu g/m^3$ (mērķlielums $260 \mu g/m^3$). Salīdzinot mērījumu rezultātus pa mēnešiem, redzams, ka vasaras mēnešos toluola saturs ir bijis pat zemāks kā ziemas mēnešos. Benzols un toluols ir vielas, kuru emisijām vajadzētu pieaugt tieši gada karstajā laikā, kad paaugstinās iztvaikojamība. Acīmredzot kravu (naftas produkti) kraušana intensīvāk notikusi tieši ziemas mēnešos vai arī intensīvi krāsošanas darbi šajā laikā notikuši A/S „Rīgas kuģu būvētava”, kas izmantojusi toluolu saturošas krāsas.

2005. un 2006.gadā augstākā **benzola** koncentrācija fiksēta stacijā „Mīlgrāvis”, bet 2007.gadā – stacijā „BLB”. Nevienu stacijā robežlielums pārsniegts netiek, tomēr 2007.gadā gada vērtība, kas nomērīta stacijā „BLB” ir vienāda ar robežlielumu (skat. 58.attēlu). 2008.gadā robežlielums turpināja samazināties un bija $7 \mu g/m^3$. Lai arī nav pieejami pilnīgi dati par benzola koncentrācijām 2008.gadā, pieejamā informācija liek secināt, ka rādītāji vai nu sakrīt ar robežlielumu, vai pat nedaudz to pārsniedz. Atsevišķu uzņēmumu ietekmes uz vidi novērtējuma, kā arī B kategorijas piesārņojošās darbības iesniegumu ietvaros sagatavotās piesārņojuma izkliedes kartes viennozīmīgi parāda, ka galvenais benzola avots ir tieši autotransports.

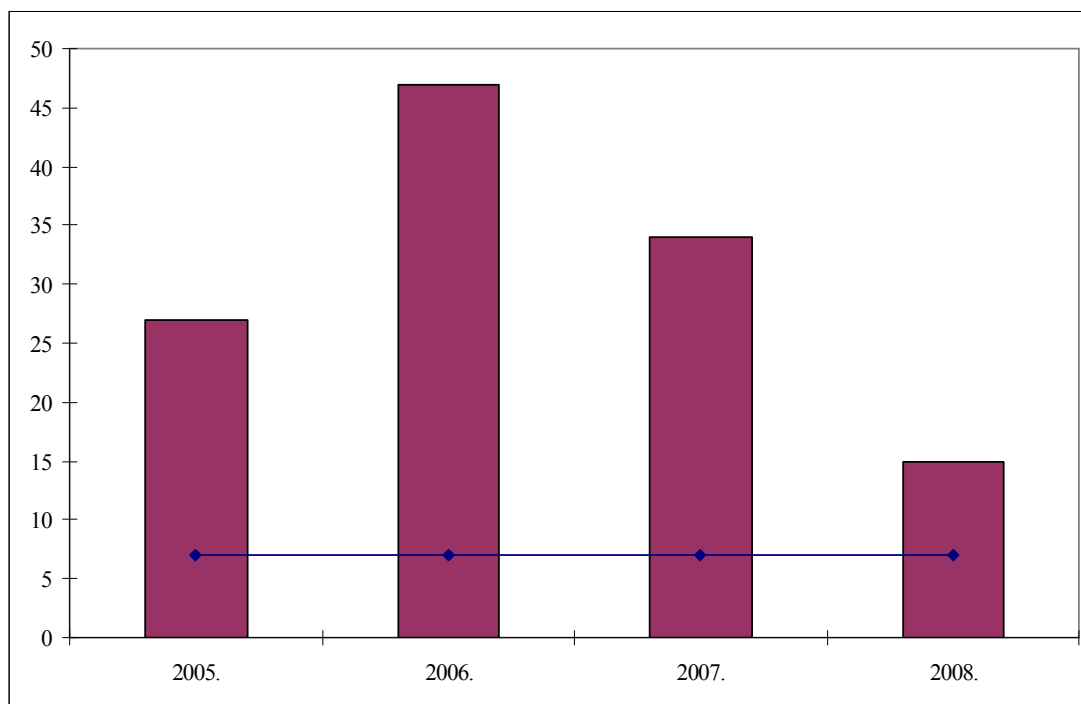

58.attēls. Benzola koncentrācija, µg/m³

Stacijā „Man-Tess” (vienīgajā) veikts arī **putekļu PM₁₀** monitorings. Gada vidējā koncentrācija par 2005.gada periodu ir 33,29 µg/m³, par 2006.gada periodu – 34,9 µg/m³ un par 2007.gadu – 29 µg/m³. Tātad noteiktais gada robežlielums, attiecīgi 30 µg/m³ 2005.gadā; 28 µg/m³ 2006. un 26 µg/m³ 2007., katru gadu ir pārsniegts. Jāatzīmē, ka Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, kas mērījumu datus no stacijām saņem, analizē un rezultātus nodod Brīvostas pārvaldei, rezultātus interpretē nekorekti – tiek izmantots gada robežlielums, kas bija spēkā tikai līdz 2005.gada 1.janvārim. Tādējādi rodas ilūzija, ka gaisa kvalitāte pilnībā atbilst normatīvam.

Katru gadu ir konstatēti arī diennakts normatīvu pārsniegumi. Atbilstoši MK 21.10.2003. noteikumiem Nr.588, diennakts normatīva pārsniegums gadā ir pieļaujams 7 reizes, atšķirībā no LVĢMA pārskatos norādītajām 35 reizēm. Pārsniegumu skaits attiecībā pret atļauto pārsniegumu skaitu ir apkopots 59.attēlā.

Tomēr jāuzsver, ka ne SIA „Man-Tess”, ne SIA „Latvijas Rietumu termināls” darbību rezultātā (naftas produktu pārkraušana un uzglabāšana) putekļu PM₁₀ emisijas nerodas. Nākas secināt, ka galvenais putekļu piesārņojuma avots ir autotransports.

59.attēls. Stacijā „Man-Tess” konstatēto PM₁₀ diennakts robežlieluma pārsniegumu skaits

Attiecībā uz PM₁₀ normatīvu svarīgi, ka šobrīd tiek izstrādāti grozījumi MK 21.10.2003. noteikumos Nr.588 „Par gaisa kvalitāti”, t.sk. labojumi attiecībā uz PM₁₀, jo šobrīd izveidojusies neatbilstība ar ES prasībām. 2008.gada 14.aprīlī 2.lasījumā apstiprināta Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva „Par apkārtējā gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai”, kurā PM₁₀ noteikts gada normatīvs ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) un diennakts normatīvs ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$), kuru gada laikā atļauts pārsniegt 35 reizes. Pie tam PM₁₀ piesārņojumā netiks ņemta vērā atkārtota daļiņu suspensija pēc ceļu nokaisīšanas ar smiltīm vai sāli ziemā. Tas nozīmē, ka samazināsies PM₁₀ normatīvu pārsniegumu vietas un skaits.

Kopumā jāsecina, ka lielākā daļa monitorēto piesārņojošo vielu nepārsniedz un pat netuvojas normatīvajiem lielumiem, izņemot benzolu, kura koncentrācija sakrīt ar robežlielumu, un līdz ar to piesārņojuma pieaugums nav pieļaujams, kā arī putekļus, kas šobrīd pārsniedz gan gada, gan diennakts robežlielumu. Līdz 2005.gadam visu piesārņojošo vielu visi robežlielumi Brīvostas teritorijā tika ievēroti, t.i. pārsniegumu nebija.

Jāatzīmē arī fakts, ka benzola normatīvi turpinās pazemināties līdz 2010.gadam, sasniedzot gada vidējo atļauto koncentrāciju $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

6.1.4. Virszemes un pazemes ūdens režīms un kvalitāte

Brīvostas teritorija jāuzskata par bagātu ar iekšējiem ūdeņiem, kas arī nosaka Ostas izvietojumu tieši esošajās robežās. Tomēr no kopējā Rīgas pilsētas virszemes un pazemes ūdeņu raksturojuma nav iespējams atsevišķi izdalīt Rīgas brīvostas teritoriju, līdz ar to vispārēju Rīgas brīvostas ūdeņu raksturojumu skatīt 5.4.nodaļā.

Krasākās **ūdens līmeņa izmaiņas**, kas saistītas ar uzplūdiem un atplūdiem Daugavas grīvā, veidojas Rīgas brīvastā Rīnūžu ostas pietātņu teritorijās un pie Audupes ietekas Daugavā gadījumā, ja pāri Baltijas jūrai no rietumiem uz austrumiem pārvietojas dziļš ciklons. Zemā atmosfēras spiediena dēļ Baltijas jūrā paaugstinās ūdens līmenis, tad spēcīgie rietumu vēji pastiprināti sadzen ūdeni Rīgas jūras līcī un visbeidzot ciklona aizmugurē valdošie spēcīgie ZR un Z vēji paceļ ūdens līmeni pie Daugavas grīvas. Augstākais ūdens līmenis pie Andrejostas šādu procesu rezultātā novērots 1969.gada 2.novembrī, kad tikai sasniegta 2,3 m abs. augstuma atzīme.

Apstrādājot visus pieejamos datus, kuri iegūti laika periodā no 1875. līdz 1988.gadam (t.i. 113 gados), iegūtas absolūto ūdens līmeņu atzīmes, uzplūdu un atplūdu atkārtotās varbūtības Daugavas grīvas rajonā, kas dotas 53. un 54.tabulā. Atšķirības starp tajās norādītajiem datiem lielas uzplūdu un atplūdu varbūtības gadījumā ir nelielas, bet ievērojami atšķiras dati ar vidēju atkārtotās varbūtību.

53.tabula

Ūdens līmeņa svārstību atzīmes dažādu atkārtotās varbūtību gadījumā Daugavas grīvā (postenis "Daugavgrīva") (LVĢMA dati)

Varbūtība (%)	Ūdens līmeņa atzīme (m. abs.)	
	Uzplūdiem	Atplūdiem
0,1	1,96	-1,17
1	1,26	-0,98
2	1,18	-0,92
5	1,00	-0,83
10	0,94	-0,76
20	0,78	-0,68
50	0,64	-0,59
90	0,52	-0,51

54.tabula

Maksimālo ūdens līmeņa gada svārstību atzīmes dažādu varbūtību gadījumā Daugavas grīvā (postenis "Daugavgrīva")

Varbūtība	Ūdens līmeņa atzīme (m. abs.)	
	Uzplūdiem	Atplūdiem
0,1	2,14	-1,35
1	1,76	-1,16
2	1,55	-0,10
5	1,45	-1,01
10	1,31	-0,93
20	1,15	-0,85
50	0,89	-0,71
95	0,53	-0,52

Kā redzams 53.tabulā, vislielākās varbūtības ūdens līmeņu svārstību amplitūdai starp zemāko un augstāko ir ~1 - 1,5 m, bet maksimālā ūdens līmeņa gada svārstību amplitūda Daugavas grīvā starp uzplūdu un atplūdu līmeni var sasniegt ~1 - 2 m. Atsevišķos uzplūdu gadījumos minētajā novērojumu postenī uzplūdi var sasniegt līdz

2,14 m un atplūdi -1,35 m līmeni attiecībā pret absolūto ūdens līmeņa atzīmi, taču caurmērā tie attiecīgi ir 0,52 un -0,51 m.

Pavasara palu, ko izraisa ūdens caurplūduma pieaugums un ledus un vižņu sastrēgumi, maksimālais caurplūdums Daugavā var sasniegt 9000 m³/s. Dabiskos apstākļos maksimālie pali ir vērojami no ledus brīvā upē 15 – 20 dienas pēc ledus iešanas sākšanās, kad arī vērojams lielākais gada caurplūdums. Palu konkrētie termiņi un apjomi pa gadiem mainās, un atsevišķa katra gada izpausmēm ir nejaušs raksturs, taču Daugavā tie ir vairāk vai mazāk prognozējami.

Virszemes ūdeņu (Daugavas un tās pieteku) **kvalitāti** RBO teritorijā var ietekmēt kuģu uzturēšanās ostā (apaugums, krāsvielas u.tml.), kā arī notekūdeņu (lietus, sadzīves, ražošanas) novadīšana no krastā izvietotajiem uzņēmumiem un no Rīgas pilsētas lietus kanalizācijas sistēmas izvadiem.

Kuģiem RBO akvatorijā ir aizliegts novadīt notekūdeņus, kā arī veikt remonta un krāsošanas darbus vietās, kas tam nav īpaši paredzētas un atbilstoši aprīkotas, taču kravu kraušanas laikā nav izslēgti avārijas nolījumi vai izbirumi, kā arī atsevišķos gadījumos nav izslēgta ļaunprātīga rīcība.

Rīgas brīvostas noteikumi paredz, ka kuģa īpašnieks vai aģents ir atbildīgs par zaudējumiem, kas radušies kaitīgo vielu noplūdes gadījumā. Piestātnes lietotājs ir atbildīgs par zaudējumiem, kas radušies kaitīgo vielu noplūdes gadījumā no lietotāja pārvaldībā esošās piestātnes un teritorijas.

Tiem Brīvostas uzņēmumiem, kam uzstādītas savas lokālas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas un kas notekūdeņus pēc attīrīšanas novada virszemes ūdeņos, B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā katram individuāli ir noteiktas novadīt atļautās piesārņojošās vielas un katrai vielai pieļaujamās koncentrācijas un/vai gadā atļautie novadāmie daudzumi. Atļaujās arī ir noteikti novadāmo notekūdeņu kvalitātes monitoringa parametri un to analizēšanas biežums. Šo nosacījumu ievērošanas kontroli veic VVD Lielrīgas RVP. Tātad uzņēmumi ir atbildīgi par savu virszemes ūdeņos novadāmo notekūdeņu kvalitāti un veic paškontroli.

Ņemot vērā to, ka potenciālie piesārņotāji – tirdzniecības un ražošanas uzņēmumu notekūdeņi - tiek regulāri pārbaudīti, bet to darbībā ieviestas videi aizvien draudzīgākas tehnoloģijas, to loma Daugavas ūdeņu piesārņošanā nepārtraukti samazinās. Piesārņojums upē nokļūst galvenokārt avārijas noplūžu rezultātā. Lai gan no avārijām pilnībā izvairīties neizdodas, to loma kopējā piesārņojuma veidošanā tomēr ir neliela, turklāt nepārtraukti samazinās. Šeit gan ir jāpiebilst, ka absolūti lielākā daļa no Rīgā izvietotajiem naftas produktu un ķīmisko produktu termināļiem atrodas Daugavas un tās pieteku un/vai atteku (Mīlgrāvja, Sarkandaugavas, Vecdaugavas, Audupes) krastos, kas no vides aizsardzības viedokļa ir nepārdomāti (salīdzinājumam, piemēram, daudz izdevīgāks ir A/S “Ventspils Nafta” izvietojums līdzīgā situācijā).

Saistībā ar naftas produktu avārijas noplūdēm ir apkopota informācija par negadījumiem Daugavas akvatorijā Rīgas brīvostas teritorijā. Tā, 2003.gadā bija notikušas 6 noplūdes; likvidācijas darbu rezultātā savākti 221 m³ ar naftas produktiem piesārņotu ūdeņu (no tiem paši naftas produkti veidoja 13,8 m³). Lai gan 2004. un

2005.gadā Rīgas brīvostas akvatorijā reģistrēti 12 negadījumi, savāktais naftas produktu apjoms ir stipri atšķirīgs. Tā, 2004.gadā savākti ~177 m³ ūdens/naftas produktu maisījuma (no tiem - 2,6 m³ naftas produktu), bet 2005.gadā šie rādītāji attiecīgi bija 18,6 un 1 m³. Savukārt, 2006.gadā kopumā ir reģistrēti tikai 6 negadījumi; savākto naftas produktu apjoms bija gandrīz 16 m³, no kuriem naftas produkti veidoja 270 litrus. Arī 2007.gadā reģistrēti 6 negadījumi. Avārijas seku likvidācijas gaitā savākti 23 m³ ar naftas produktiem piesārņotu ūdeņu, no kuriem 3,2 m³ veidoja naftas produkti.

Ūdenstilpju (virszemes ūdeņu) kvalitātes kontroli veic Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra Valsts vides monitoringa programmas ietvaros. Rīgas brīvostas robežās Daugavas ūdens kvalitātes novērojumi tiek veikti divās stacijās – Andrejsala un Daugavgrīva. Kopš 2006.gada ūdenī nosaka sekojošus rādītājus: pH, elektrovadītspēju, bioķīmisko skābekļa patēriņu, piesātinājumu ar skābekli, kā arī amonija slāpekļa, fosfātu fosfora, kopējā organiskā oglekļa, kopējā fosfora, kopējā slāpekļa, nitrātu slāpekļa un nitrītu slāpekļa saturu. Nosakāmo parametru spektrs var būt arī paplašināts; dažkārt, atkarībā no situācijas, atsevišķās monitoringa reizēs nosakāmo parametru spektrs var arī mainīties. Daugavgrīvas postenī 2007.gadā noteikts arī bīstamo vielu saturs ūdenī.

Valsts monitoringa programma paredz sezonālu paraugu noņemšanu un testēšanu – tas ir, 4 reizes gadā. Daugavas ūdens kvalitāti novērtē pēc sliktākā rādītāja. Tā piemēram, Andrejsalas stacijā ūdens kvalitāte 2006.gadā pēc sliktākā rādītāja bija vidēja, bet 2007.gadā – laba; savukārt Daugavgrīvas monitoringa stacijā abos gados – laba. Nevienas bīstamās vielas koncentrācija nav pārsniegusi robežlielumu, tāpēc apgabala ūdeņi uzskatāmi par atbilstošiem arī bīstamo vielu kvalitātes prasībām.

Jāuzsver, ka Daugavas ūdens kvalitātes monitorings parāda kopējo ūdens kvalitāti upē, ne tikai RBO ietekmi, jo, kā jau minēts iepriekš, upē ieplūst arī Rīgas pilsētas lietusskanalizācijas sistēmas notekūdeņi, liela daļa piesārņojuma atnāk arī kopā ar straumi no upes augšteces. Taču, pat ņemot vērā kopējo slodzi, Daugavas ūdens kvalitāte RBO teritorijā novērtēta kā laba.

Gruntsūdeņu izpēte RBO teritorijā Daugavas kreisajā krastā uzsākta jau 2001.gadā ar mērķi noteikt tā kvalitāti, bet tur, kur konstatēts piesārņojums, arī piesārņojuma pakāpi, kā arī novērtēt papildus pētījumu un sanācijas darbu nepieciešamību. Izpētes katru gadu turpinātas, iekļaujot arvien jaunas teritorijas, kā arī veicot ikgadēju monitoringu jau izpētītajās teritorijās. 2007.gada laikā izveidoti 40 jauni monitoringa urbumi ar stacionārām novērojumu akām.

Kopumā konstatēts, ka teritoriju gruntsūdeņu kvalitāte, ņemot vērā to vēsturisko pielietojumu rūpnieciskām vajadzībām, ir zināmā mērā ietekmēta. Piesārņojuma galvenais faktors ir bijis teritoriju nomnieku nesaimnieciskā darbība pēdējo vairāku desmitu gadu laikā (vēsturiskais piesārņojums). Vietās, kur nav bijis cietais segums vai tas ir bijis bojāts, piesārņojums ir infiltrējies dziļākos slāņos. Atsevišķās teritorijās, to paaugstināšanas nolūkā izmantots piesārņojošas vielas saturošs uzbērums, kā arī no bojātiem kanalizācijas cauruļvadiem notikusi piesārņotu notekūdeņu noplūde apkārtējā vidē, neatbilstoši apsaimniekoti atkritumi. Piesārņojuma konstatēšanas gadījumā tiek izstrādātas rekomendācijas katras teritorijas atveseļošanai, kā arī veikti vides sakopšanas un/vai sanācijas pasākumi.

Gruntsūdens kvalitātes kontroles rezultāti 2007.gadā rāda, ka smago metālu īpatsvars gruntsūdenī, salīdzinot ar iepriekšējo gadu rezultātiem, ir būtiski samazinājies, kas liecina par to, ka daļēji notiek pašattīršanās process, bet atsevišķās teritorijās norit labiekārtošanas un teritoriju sakopšanas darbi, jo lielākajā daļā Ostas teritoriju piesārņojuma raksturs ir lokāls. Smago metālu piesārņojums ir intensīvāks vietās, kur notikusi metāllūžņu griešana vai metālu apstrāde, kā arī to uzglabāšana notikusi laukumos bez cietā seguma un lietus kanalizācijas.

Gruntsūdeņu piesārņojums ar organiskajām vielām, virsmas aktīviem savienojumiem, makrokomponentiem un slāpekļa savienojumiem konstatēts lielākajā daļā nomnieku teritoriju. Joprojām galvenie piesārņojuma iemesli ir sliktais kanalizācijas tīklu tehniskais stāvoklis, dažāda veida atkritumi, no kuriem ar nokrišņiem piesārņojošas vielas tiek ieskalotas gruntī. Salīdzinot ar iepriekšējiem laboratorijas analīžu rezultātiem, Ostas teritorijā kopumā vērojams arī šo piesārņojošo vielu samazinājums.

Sulfātu jonu paaugstināta koncentrācija tika konstatēta lokāli, atsevišķās teritorijās. Iespējams, ka paaugstinātā sulfātu jonu koncentrācija izskaidrojama ar to, ka šajās teritorijās tikuši uzglabāti kādi rūpnieciski atkritumi (nolietoti, nederīgi akumulatori), dūņas, kas satur sulfātu jonus.

Šīs izpētes (sākotnējās un ikgadējās) notiek pēc Rīgas brīvostas pārvaldes iniciatīvas, darbu programmu saskaņojot ar vides dienestiem. Tās ir ievērojamas investīcijas, kas ieguldītas vides kvalitātes apzināšanai savā teritorijā un dod būtisku ieguldījumu informācijas precizēšanai par piesārņotām un potenciāli piesārņotām vietām, kā arī dod pamatu konkrētu pasākumu uzsākšanai vides atveseļošanas pasākumiem.

6.1.5. Notekūdeņu apsaimniekošana

Notekūdeņi, kas rodas no kuģiem, tiek apsaimniekoti kā atkritumi (sīkāk skat. 6.1.6.nodaļu). Krastā esošajos uzņēmumos un iestādēs rodas 3 veidu notekūdeņi – sadzīves, ražošanas un lietus notekūdeņi.

Sadzīves notekūdeņi no lielākās RBO teritorijas daļas tiek novadīti Rīgas pilsētas centralizētajos sadzīves kanalizācijas tīklos. Par šo notekūdeņu pieņemšanu, kvalitāti un citiem nosacījumiem katrs uzņēmums ir noslēdzis līgumu ar SIA „Rīgas ūdens”, kas šos tīklus apsaimnieko. Ja sadzīves notekūdeņi netiek novadīti kopā ar ražošanas notekūdeņiem, tad tiem parasti nav jāveic kvalitātes testēšana. Izlases veidā atbilstību kritērijiem kontrolē SIA „Rīgas ūdens”.

Ļoti svarīgi ir uzņēmumiem organizēt paškontroli - regulāri veikt apsekojumus un novērtēt, vai sadzīves kanalizācijas sistēmas un cauruļvadi ir hermētiski un nebojāti, jo savādāk var tikt piesārņota grunts un gruntsūdeņi.

Vietām, kur pilsētas kanalizācijas tīklu tuvumā nav, ir izbūvētas lokālas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas vai izsmeļamas bedres. Arī šajā gadījumā ir svarīgi, lai gan iekārtas, gan bedres būtu hermētiskas, tiktu regulāri izvestas un tādējādi neveidotos teritorijas piesārņojums. Attīstoties pilsētas kanalizācijas tīkliem, būtu jāveicina uzņēmumu pieslēgšanās tiem.

Ražošanas notekūdeņi, pirms novadīšanas pilsētas sadzīves kanalizācijas tīklos, pilsētas lietus kanalizācijas kolektoros vai vidē, ir jāattīra. Ja šie notekūdeņi tiek novadīti pilsētas sadzīves kanalizācijas tīklos, SIA „Rīgas ūdens” noslēgtajā līgumā par ūdeņu pieņemšanu nosaka to, kādas piesārņojošās vielas un to koncentrācijas drīkst būt notekūdeņos, kas un cik bieži veic novadāmo notekūdeņu kvalitātes kontroli. Parasti monitoringu izlases kārtībā veic arī SIA „Rīgas ūdens”.

Ja ražošanas notekūdeņi pēc attīrīšanas tiek novadīti vidē (virszemes ūdeņos), uzņēmumiem B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujās Lielrīgas RVP ir noteikusi pieļaujamās piesārņojošās vielas, to koncentrāciju, daudzumu gadā, monitoringa veikšanas nepieciešamību, parametrus, biežumu un nepieciešamību maksāt dabas resursu nodokli par notekūdeņu novadīšanu. Gadījumā, ja monitoringa laikā tiek konstatēti piesārņojošo vielu robežlielumu pārsniegumi, uzņēmums dabas resursu nodokli maksā desmitkārtšā apmērā. Šo nosacījumu ievērošanas kontroli veic Lielrīgas RVP.

RBO teritorijā izvietoti vairāki pilsētas lietus kanalizācijas tīklu izvadi Daugavā – Bolderājā, Rīnūžos, Vecmīlgrāvī, Jaunmīlgrāvī, Sarkandaugavā u.c. Tīklu izplūdes vietas ir arī Audupē un Hapaka grāvī, kas pēc tam ietek Daugavā.

Pilnīgi visās teritorijās veidojas **lietus notekūdeņi**, taču ne visur ir izbūvētas lietus notekūdeņu savākšanas sistēmas. Īpaši svarīgi, lai šādas sistēmas un arī lietus notekūdeņu attīrīšanas iekārtas būtu izbūvētas teritorijās, kur notiek darbības ar lejamkravām, kur ir lokāli degvielas uzpildes punkti vai stacijas, kur notiek darbības ar atkritumiem (savākšana, uzglabāšana), izvietotas autostāvvietas, kā arī citās, kur notiek aktīva saimnieciska darbība.

Lietus notekūdeņu savākšanas sistēmu trūkums cieši saistīts ar problēmu, ka vairākās teritorijās, kur notiek ražošanas/remonta darbības, nav uzklāts cietais segums (asfalta vai betona klājums). Cietajam segumam jābūt vietās, kur ir degvielas uzpildes punkti, notiek darbības ar atkritumiem (savākšana, uzglabāšana), metināšana un griešana, tiek uzglabātas ķīmiskas vielas u.tml.

Lietus notekūdeņi pēc savākšanas tiek novadīti pilsētas lietus kanalizācijas sistēmā vai vidē. Lietus notekūdeņu novadīšanu vidē reglamentē un kontrolē Lielrīgas RVP, balstoties uz B kategorijas atļaujām (uzņēmumiem, kam tās ir izsniegtas).

Grunts un gruntsūdeņu kvalitātes izpētes rezultāti abos Daugavas krastos apstiprina, ka tieši neatbilstoša notekūdeņu apsaimniekošana un bojātas kanalizācijas sistēmas var būt par cēloni piesārņojumam ar virsmas aktīvajām vielām, makrokomponentiem, slāpekļa savienojumiem. Tādēļ pareiza notekūdeņu apsaimniekošana ir ļoti nozīmīga.

Šobrīd nav pieejami precīzi dati par katra uzņēmuma novadītajiem notekūdeņu veidiem un daudzumiem, kā arī izmantotajām kanalizācijas sistēmām un pieslēgumu vietām.

6.1.6. Atkritumu apsaimniekošana

Rīgas brīvdostā rodas atkritumi no kuģiem un uzņēmumu radītie atkritumi. Ostas

uzņēmumu teritorijās radušos atkritumu apsaimniekošana jāveic uzņēmumiem pašiem, slēdzot sadarbības līgumus ar licencētām organizācijām, vai saņemot nepieciešamās atļaujas atkritumu apsaimniekošanai pašu spēkiem. Kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānā Rīgas brīvostā noteikts, ka piestātnes vai piestātņu grupas īpašnieks nodrošina, lai uz katras piestātnes būtu izvietoti konteineri trīs veidu atkritumiem:

- naftas produktus saturošiem slaukāmiem materiāliem;
- pārtikas atkritumiem;
- cietajiem sadzīves atkritumiem.

Šajā nodaļā sīkāk apskatīta tieši specifiskā kuģu radīto atkritumu apsaimniekošana RBO. Rīgas brīvostā kuģiem ir aizliegts novadīt piesārņotos ūdeņus akvatorijā, kā arī sadedzināt atkritumus uz kuģiem.

Rīgas brīvostas pārvalde organizē kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu apsaimniekošanu, ņemot vērā Ostā ienākošo kuģu tipu, izmērus un tilpumu, radīto atkritumu daudzumu un veidu. Ostas pārvalde aprēķina sanitāro maksu, kā arī ir tiesīga to samazināt vai atsevišķus kuģu tipus atbrīvot no tās vispār, par to informējot Valsts vides dienesta Jūras un iekšējo ūdeņu pārvaldi (VVD JIŪP). RBP arī kontrolē sanitārās maksas izmantošanu atbilstoši MK 08.10.2002.noteikumos Nr.455 „Kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanas kārtība un kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes kārtība” noteiktajiem mērķiem, kā arī nodrošina iespēju kuģa kapteinim uzzināt tās lielumu, aprēķināšanas kārtību un izmantošanu.

Rīgas brīvostā darbojas tā sauktā “netiešās maksas” sistēma, kas nozīmē, ka kuģi maksā sanitāro maksu neatkarīgi no tā, vai atkritumi un piesārņotie ūdeņi tiek vai netiek nodoti. Sanitārā maksa ietver visu veidu atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu, izņemot piesārņotos balasta un tanku mazgājamās ūdeņus, kas tiek nodoti saskaņā ar Rīgas brīvostas pārvaldes noteiktiem pakalpojumu maksimālo tarifu robežlīmeņiem. Izņēmums ir pasažieru kuģi, kruīza un zvejas kuģi, kas apmaksu veic pēc faktiski nodotā atkritumu daudzuma.

SIA “Eko osta” ir licencēts uzņēmums, ar kuru Rīgas brīvostas pārvalde ir noslēgusi kopējas sadarbības līgumu par kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu un apsaimniekošanu Rīgas brīvostā. Uzņēmums iesniedz pārskatu par no kuģiem savāktajiem, attīrītajiem un utilizētajiem atkritumu veidiem daudzumiem JIŪP un RBP. JIŪP ir tiesības kontrolēt kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu no kuģiem Rīgas brīvostā.

Atkritumi no kuģiem iedalāmi kuģa ekspluatācijas atkritumos un kravas radītajos atkritumos. Kuģa ekspluatācijas radītos atkritumus veido:

- notekūdeņi,
- sadzīves atkritumi (pārtikas atkritumi, cietie atkritumi u.c.),
- cietie naftas atkritumi,
- naftas produktus saturošie ūdeņi no kuģa mašīntelpām.

Kravas radītie atkritumi ir sekojoši:

- 4) piesārņoti balasta ūdeņi,
- 5) tanku mazgājamie ūdeņi,
- 6) bīstamās beramās vielas,

7) paliktņi, paletes un tamlīdzīgi.

Kravas radītie atkritumi jāpieņem un jāapsaimnieko kravas nosūtītājam vai pieņēmējam, vai, individuāli vienojoties, ar licencētu atkritumu pieņēmēju par atsevišķu samaksu, t.i. pakalpojums neietilpst sanitārajā maksā. Līdz ar to kravas radīto cieto atkritumu un bīstamo šķidro vielu atkritumu uzskaiti Rīgas brīvostas pārvalde neveic. Balasta ūdeņi, tanku mazgāšanas ūdeņi un naftas produktus saturošie ūdeņi no kuģu mašīntelpām tiek nogādāti uz Rīgas brīvostas ar naftas produktiem piesārņoto ūdeņu attīrīšanas iekārtām attīrīšanai un tālākai utilizēšanai saskaņā ar komersantu individuāli slēgtiem līgumiem ar SIA „Eko osta”.

Notekūdeņi. Ņemot vērā to, ka saskaņā ar MARPOL 73/78 konvenciju lielākajai daļai kuģu ir iespēja likumīgi izgāzt saimnieciskos notekūdeņus jūrā 12 jūras jūdzes no krasta, saimnieciskos ūdeņus galvenokārt nodod tie kuģi, kas uzturas ostā ilgāku laiku. Rīgas brīvostas akvatorijā ir aizliegts novadīt saimnieciskos notekūdeņus no kuģiem. Rīgas brīvostas akvatorijā kuģu piesārņoto ūdeņu atsūkņēšanas sistēmu vārstiem ir jābūt aizvērtiem un aizzīmogotiem. 2007.gadā SIA “Eko osta” ir savākusi un izvedusi uz Daugavgrīvas bioloģiskajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām 684 m³ saimniecisko notekūdeņu.

Sadzīves atkritumi var būt gan kuģa, gan kravas radīti. Kravas nosūtītājs vai pieņēmējs nodrošina kravas pārpalikumu apsaimniekošanu atbilstoši likumdošanas aktu prasībām. Lielāki apjomi cieto kuģu radīto atkritumu iesaiņotā veidā tiek savākti piestātnē, kurā kuģis atrodas. SIA “Eko osta” savāktos sadzīves atkritumus nodod SIA „L&T” (2007.gadā savākti un nodoti 1226 m³ sadzīves atkritumu).

Cietie naftas atkritumi ir naftas produktus saturoši slaukāmie atkritumi, degvielas un smērvielu pārpalikumi. SIA „Eko osta” savāktos cietos naftas atkritumus utilizē savās iekārtās.

Ar naftas produktiem piesārņoti ūdeņi no mašīntelpām rodas uz visiem kuģiem, un šo piesārņoto ūdeņu apjoms gadā ir atkarīgs no ostā ienākošo kuģu skaita, lieluma, vecuma un tā, cik ilgi kuģis bijis ceļā no iepriekšējās ostas. 2007.gadā SIA “Eko osta” ir savākusi un attīrījusi 12 168 m³ ar naftas produktiem piesārņotu ūdeņu, t.sk. tanku mazgājamās un piesārņotās balasta ūdeņus.

Tanku mazgājамie ūdeņi rodas tikai no lejamkravas pārvadājošiem tankkuģiem. Tvertņu mazgāšanu kuģi veic sekojošu iemeslu dēļ:

- tiek mainīts pārvadātās kravas veids;
- kuģiem jāienāk ar tīru balastu un tam nav pietiekamu segregētā balasta tvertņu;
- tvertnes ir jālabo vai jāpārbauda kuģu remonta rūpnīcā.

Tanku mazgājамie ūdeņi var saturēt naftas produktus, ķīmiskus mazgāšanas līdzekļus, kā arī bīstamas ķīmiskas vielas. Tankkuģu tvertņu mazgāšana var notikt gan kuģim atrodoties piestātnē, gan kuģa reisa laikā. Ja tvertņu mazgāšana notiek, kuģim atrodoties jūrā, piesārņotie ūdeņi nonāk speciālos kuģa slopos, un tālāk tiek attīrīti kuģa attīrīšanas iekārtās. Saskaņā ar MARPOL 73/78 kuģiem 12 jūras jūdžu attālumā no krasta ir atļauts izgāzt jūrā attīrītos ūdeņus, kuri var saturēt līdz 15 mg/l naftas produktus. Ja noteiktā naftas produktu koncentrācija tiek pārsniegta, kuģa vārsti

automātiski aizveras.

Piesārņotie balasta ūdeņi rodas uz kuģiem, kam kravas tilpnes tiek izmantotas arī kā balasta tilpnes. Šādu balasta ūdeņu tilpums, kas nododams ostā pirms atkārtotas kuģu piekraušanas, var sastādīt aptuveni 30% no kuģa kravnesības.

Bīstamās beramās vielas. Šobrīd vienīgā stividorkompānija Rīgas brīvastā, kā darbības rezultātā rodas bīstamās beramās ķīmiskās vielas (cietie kravas radītie atkritumi) ir SIA "Alpha osta", kas eksportē minerālmēslus. Minerālmēsli, kas pārkraušanas procesā nobirst uz zemes vai paliek pēc noliktavu tīrīšanas, tiek savākti un pārdoti zemnieku saimniecībām.

55.tabulā redzami 2007.gadā SIA "Eko osta" savākto un apsaimniekoto atkritumu daudzumi pa atkritumu veidiem.

55.tabula

SIA "Eko osta" savāktie un apsaimniekotie atkritumi 2007.gadā

Atkritumu veids	Daudzums, m ³
Naftu saturošie nosēdumi	7185
Sateces ūdeņi	11441
Kravas tilpņu mazgāšanas ūdeņi/ netīrais balasts	12168
Tilpņu mazgāšanas ūdeņi	1396
Notekūdeņi (no tualetēm u.tml.)	684
Cietie atkritumi	1226
Kopā	34 100

6.1.7. Trokšņa piesārņojuma raksturojums

Trokšņa emisiju RBO esošo uzņēmumu teritorijās rada galvenokārt tehnoloģiskās iekārtas, dzelzceļa pievedceļi, kā arī autoceļi, t.i.:

- atsevišķi atklāti novietoti trokšņa avoti (piemēram, atsevišķi sūkņi, sūkņu stacijas), jo sūkņi galvenokārt uzstādīti akustiski atklāti, t.i. nojumēs, estakādēs vai vieglās ēkās, kur to trokšņa emisija horizontālā plaknē noris praktiski netraucēti;
- troksni emitējošas ēkas (ēku ventilācijas sistēmas, ražošanas iekārtas, kas izvietotas ēkās u.tml.);
- dzelzceļa pievedceļi;
- autoceļi (ielas);
- īslaicīgi trokšņa avoti var būt celtniecības darbi un padziļināšanas darbu tehnika.

Nebūtiska uz ārējo trokšņa zonu kopumā ir teritorijas vidienē un tālāk no dzīvojamās apbūves novietoto trokšņa avotu darbība.

Uzņēmumiem, kam izsniegtas B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas, tajās noteikti pieļaujамie trokšņa robežlielumi, ko nav atļauts pārsniegt. Lielākajai daļai uzņēmumu, kuru darbības rezultātā var rasties trokšņa traucējums, noteikts, ka iedzīvotāju sūdzību gadījumā uzņēmumam jāveic trokšņa mērījumi. Ja šādos

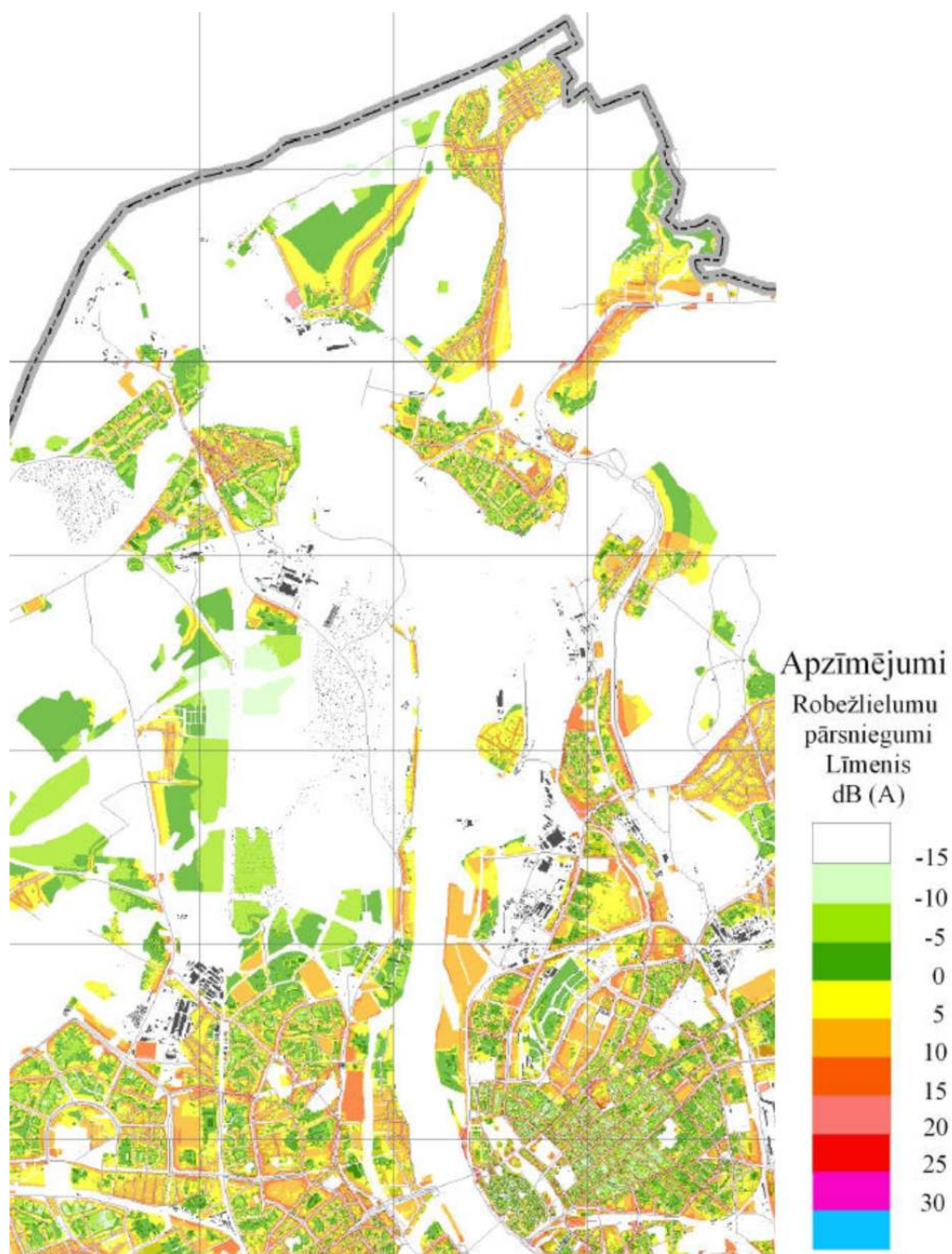
mērījumos tiktu konstatēts, ka robežlielumi ir pārsniegti, uzņēmumam būtu jāveic pasākumi trokšņa emisiju samazināšanai.

Līdz šim Brīvostas teritorijai tuvējo dzīvojamo rajonu iedzīvotājiem vistraucējošākais ir līdies tieši dzelzceļa radītais troksnis vietās, kur dzelzceļš iet tuvu dzīvojamām mājām (Tvaika ielā, Ezera ielā, Daugavgrīvā). Jāņem vērā, ka dzelzceļa pievedceļi šajās vietās ir atradušies jau ilglaicīgi, pie tam efektīvu prettrokšņa pasākumu veikšana, lai samazinātu tieši dzelzceļa troksni ir finansiāli ietilpīga. Taču neskatoties uz to, RBP šajās problēmu vietās ir domājusi par iespējamām risinājumiem. Tā, piemēram, SIA „Man-Tess” veikusi dzelzceļa pievedceļa attālināšanu līdz 50 m no daudzdzīvokļu mājas Tvaika ielā 54 un dzelzceļa pārbrauktuves Tvaika ielā drošības apstākļu uzlabošanu. Pēdējais īstenotais projekts ir prettrokšņa ekrāna izbūve Daugavgrīvā gar dzelzceļa pievedceļu 2005.gadā.

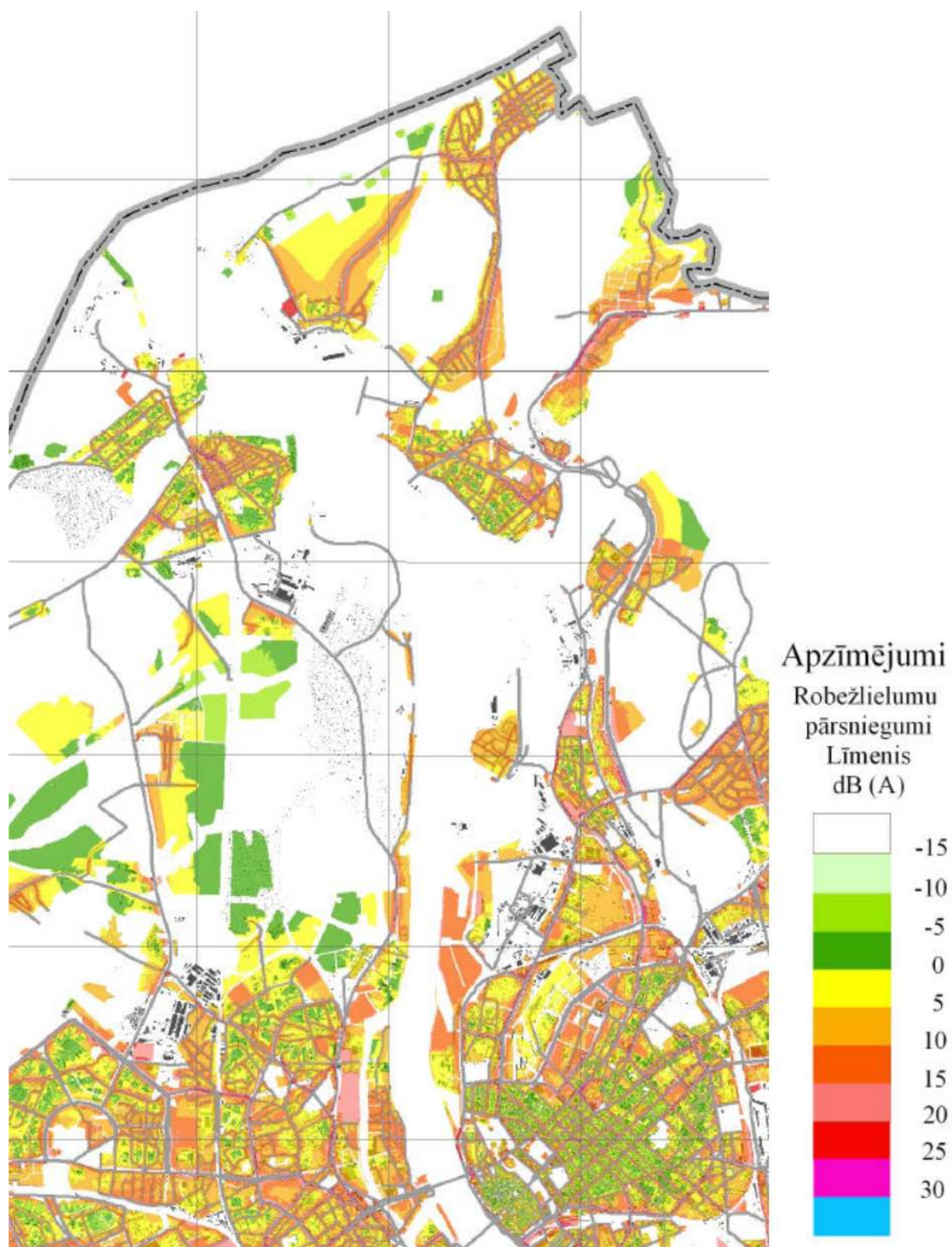
Saskaņā ar Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartēšanas rezultātiem, arī Rīgas brīvostas un tai piegulošajās teritorijās vietām ir konstatēti robežlielumu pārsniegumi (skat. arī attēlus Nr.60 – 62). Taču jāņem vērā tas, ka modelēšanas rezultāti ir tieši atkarīgi no ievadītajiem izejas datiem un pieņēmumiem, kas katrā gadījumā ir diskutējami. Pie tam izmantoti vidēji dati (gan transporta vienību skaits un sadalījums, gan meteoroloģiskie apstākļi u.c.), līdz ar to šie kartēšanas rezultāti būtu jāuzskata par indikatīviem (tie ir tādi tikai pie noteiktiem apstākļiem). Protams, šīs kartes ir ļoti nozīmīgs ieguldījums trokšņa situācijas novērtēšanā, tomēr tās nebūtu tieši salīdzināmas ar robežlielumiem, bet gan katra vieta ar uzrādītajiem potenciālajiem pārsniegumiem vērtējama individuāli un detalizēti.

Tā kā Latvijā nav noteikti rūpniecisko uzņēmumu skaņas emisijas lielumi, tad Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartes sagatavošanas gaitā tika izmantoti dažādām nozarēm (smagā rūpniecība, vieglā rūpniecība un komercdarbība) atbilstošie skaņas emisijas līmeņi uzņēmumu teritorijās, kas noteikti EK vadlīnijās. Tātad kartēšanā tikusi izmantota nevis reālā situācija un mērījumi, bet pieņēmumi. Bet Ostas teritorijā, kā jau minēts, kā būtiskākie minami tieši rūpniecisko objektu un dzelzceļa radītie trokšņi.

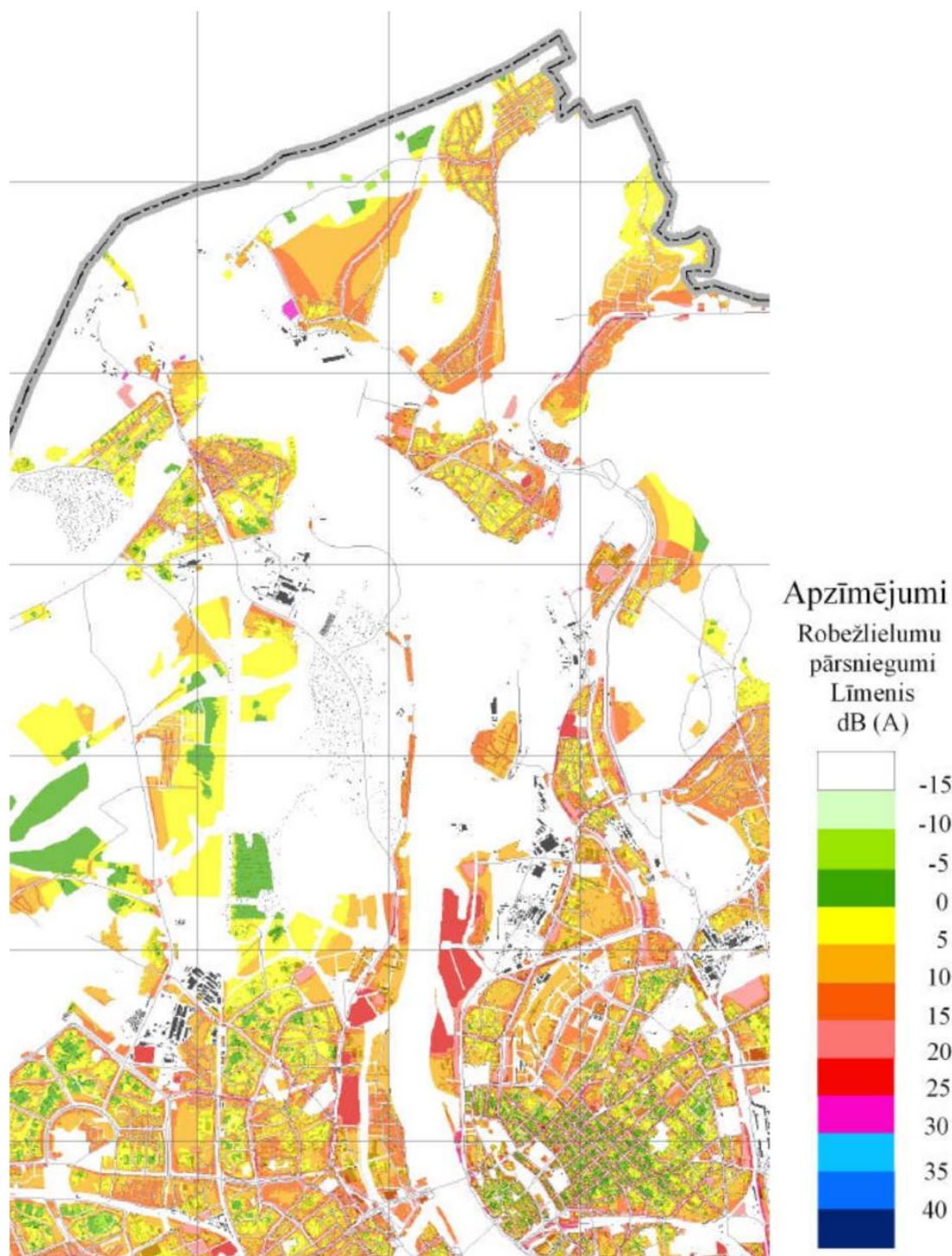
Ņemot vērā apzinātās vietas, kur saskaņā ar kartēšanas rezultātiem eksistē trokšņa robežlielumu pārsniegumi, Rīgas domei jāorganizē rīcības plāna trokšņa piesārņojuma samazināšanai izstrāde, kur jau tiks iekļauti konkrēti pasākumi ar konkrētiem termiņiem, kas būs saistoši arī Brīvostai.

60.attēls. Kopējo trokšņa avotu radītās dienas trokšņa rādītāju L_{diena} robežlielumu pārsniegumu zonas

61.attēls. Kopējo trokšņa avotu radītās vakara trokšņa rādītāju L_{vakars} robežlielumu pārsniegumu zonas

62.attēls. Kopējo trokšņa avotu radītās nakts trokšņa rādītāju L_{nakts} robežlielumu pārsniegumu zonas

6.1.8. Degradētās un potenciāli piesārņotās teritorijas

Saskaņā ar LVĢMA datu bāzes „Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrs” informāciju, par piesārņotām vietām Rīgas brīvoztā atzītas šādas teritorijas:

- SIA „Freja”, bijusī PSRS armijas teritorija;
- SIA „KRS”;
- SIA „Bolderājas kuģu remonta rūpnīca”;
- SIA „La Con”, bijusī PSRS armijas degvielas bāze;
- SIA „Blago Vest”;
- A/S „Bolderāja” bijušās attīrīšanas iekārtas;
- Daugavgrīva Flotes iela, Aizsardzības ministrijas valdījuma objekts;
- SIA „Rīgas jūras osta Voleri”;
- SIA „Vižņi”;
- SIA „Spēja”;
- SIA „Jūras vējš”;
- SIA „Universalremonts”;
- A/S „Krēmeri”, bijusī Latvijas upju kuģniecība;
- SIA „Man-Tess”;
- A/S „Starts - Rīga”;
- SIA „Magnāts”;
- A/S „BLB Baltijas Termināls”, bijusī „Latbithim” teritorija;
- SIA „Vudisona termināls” Tvaika 39;
- SIA „Eļļu un smērvielu ražotne Rīga”;
- SIA „Vega Stivdors”, bijusī „Latbithim” teritorija;
- SIA „VL Bunkering”, bijusī PSRS armijas Mīlgrāvja naftas bāzes teritorija;
- SIA „Vudisona termināls”, Viestura pr.2, bijusī PSRS armijas naftas bāze;
- SIA „Baltic Container Terminal”;
- BO SIA „Eko Osta”, bijusī PSRS naftas bāzes teritorija.

LVĢMA datu bāzē kā potenciāli piesārņotas vietas uzskaitītas teritorijas:

- SIA „Latvijas Rietumu Termināls”;
- SIA „Latvijas propāna gāze”, Rīgas eksporta gāzes uzpildes stacija (REGUS);
- SIA „Korporācija Magnāts”;
- SIA „Neste Latvija” Rīgas terminālis ;
- Bijusī PSRS armijas teritorija - Rīgas brīvoztā, Mangaļsalas iela pie Daugavas;
- A/S „Rīgas kuģu būvētava”;
- A/S „BMGS”;
- SIA „Latvija Statoil” terminālis;
- Rīgas brīvoztā, Muižas kontroles punkts Uriekstes ielā;
- SIA „VEXOil Bunkering”;
- SIA „Gaujas Granulas” kokskaidu granulu ražotne;
- SIA „Tekers”;
- SIA „AGA”

Šīs nodaļas sagatavošanā izmantoti dati no Rīgas brīvoztas vides pārskata 2007.gadam.

Rīgas brīvoztas pārvaldes 2001.gadā Daugavas kreisajā krastā uzsāktās un šobrīd labajā krastā turpinātās grunts un gruntsūdeņu kvalitātes izpēti palīdz precizēt informāciju par piesārņojuma esamību, raksturu, areālu un sniedz rekomendācijas

pasākumiem, kas nepieciešami, lai situāciju uzlabotu. Izpētes rezultāti ir apstiprinājuši informāciju, ka praktiski visas LVĢMA datu bāzē kā piesārņotas vietas minētās teritorijas tiešām ir piesārņotas, izņemot SIA „Jūras vējš” un SIA „La Con” teritoriju, kur izpēte uzrādīja, ka grunts un gruntsūdeņu kvalitāte nav ietekmēta vai ir ietekmēta nedaudz. Atsevišķu teritoriju (A/S „Starts - Rīga”, SIA „Magnāts”, SIA „Vega stividor” un SIA „Baltic Container Terminal”) izpēte vēl nav veikta.

Runājot par potenciāli piesārņotajām teritorijām, izpētes ir apstiprinājušas piesārņojuma esamību SIA „Vexoil Bunkering”, SIA „Latvijas Rietumu Termināls” un Rīgas brīvdostas muitas kontroles punktā, bet SIA „Neste Latvija” un SIA „Latvija Statoil” termināļos līdz šim regulāri veiktais gruntsūdeņu kvalitātes monitorings piesārņojuma klātbūtni neapstiprina.

Par potenciāli piesārņotu teritoriju apzīmētās SIA „Gaujas Granulas” kokskaidu granulu ražotnes izpētes rezultāti rāda, ka teritorijas grunts un gruntsūdens kvalitāte ir tikai nedaudz ietekmēta un raksturojama ar apmierinošu kvalitāti. Teritorijā ievietotajās akās būtu ieteicams veikt regulāru monitoringu, lai nepieciešamības gadījumā pēc tā rezultātiem varētu plānot vides kvalitātes uzlabošanas pasākumus. Nav izslēgts, ka izpētes gaitā piesārņojums nav atklāts, lai gan zināms, ka blakus esošajā SIA „Sala” teritorijā padomju laikā izraktās bedrēs ir gāzti zivju pārstādes un naftas produktu atkritumi. Tomēr SIA „Sala” teritorija nav iekļauta LVĢMA datu bāzē.

Apzinoties vides kvalitātes jautājumu nozīmīgumu, jau pirms detalizētu pētījumu veikšanas RBP ir domājusi, kā, lielākoties vēsturiski radušos piesārņojumu, likvidēt vai mazināt. Jāuzsver, ka piesārņojums šajās teritorijās nav saistāms ne ar Rīgas brīvdostas pārvaldes, ne pašreizējo zemes nomnieku darbību. Tomēr, izprotot nepieciešamību nepieļaut un mazināt Rīgas brīvdostas akvatorijas un teritorijas piesārņotību, sanācijas darbos ir iesaistīta gan Rīgas brīvdostas pārvalde, gan attiecīgie uzņēmumi.

Lai motivētu uzņēmumus veikt sanācijas darbus citu radītā piesārņojuma likvidēšanai, 1999.gadā Rīgas ostas valde lēma par atbalsta mehānisma ieviešanu šāda veida vides atveseļošanas pasākumiem. Ir pieņemts lēmums atmaksāt zemes gabala nomniekiem zemes sanācijas darbos ieguldīto līdzekļus līdz 50% apmērā no konkrētā gada zemes gabala nomas maksas. Laikā no 2005. - 2007.gadam RBP ir investējusi 162 567 LVL vēsturiskā piesārņojuma sanācijai.

2008.gadā RBP turpināja jau 1998.gadā uzsāktos sanācijas darbus teritorijās ar vēsturisko piesārņojumu. Šīs teritorijas ir bijušās PSRS armijas un rūpniecības uzņēmumi.

No visām Ostas teritorijām tieši Jaunmīlgrāvja rajons ir visvairāk piesārņots ar naftas produktiem, tur šobrīd atrodas uzņēmumu, kas nodarbojas ar naftas produktu pārkraušanu un bīstamo atkritumu utilizēšanu - SIA “OVI Rīga”, SIA “Vudisona Termināls”, SIA “Eko osta”, SIA “VL Bunkering” un SIA “OVI”, teritorijas. Šajās teritorijās rūpnieciskas darbības rezultātā piesārņojums ir sācis uzkrāties jau pirms apmēram 100 gadiem. Pašreizējie zemes nomnieki to saņēmuši mantojumā no iepriekšējiem apsaimniekotājiem, kas vairumā gadījumu bijušas Padomju armijas kara bāzes vai militārie uzņēmumi. 2007.gadā pēc RD Vides departamenta pasūtījuma

valsts SIA „Vides projekti” sagatavoja tehniski – ekonomisko pamatojumu „Vēsturiski piesārņoto vietu Jaunmīlgrāvī un Sarkandaugavā sanācijas pirmsprojekta izstrāde”. Šis pētījums ir solis pretī Eiropas Reģionālā attīstības fonda līdzekļu piesaistei teritoriju sanācijas darbiem.

SIA “Eko osta” nomātā teritorija (Tvaika iela 39) vēsturiski ir tikusi izmantota naftas produktu uzglabāšanai un pārkraušanai. Bijušās Padomju Savienības laikā teritorijā darbojās jūras kara bāzes degvielas noliktava. Šo darbību rezultātā teritorijā ir piesārņota grunts un gruntsūdeņi. Saskaņā ar SIA “*Baltec Associates Inc.*” piesārņojuma novērtēšanas datiem, SIA “Eko osta” teritorijā peldošā naftas produktu slāņa biezums virs gruntsūdeņiem svārstās no 0,37 m līdz 0,96 m.

Šajā teritorijā sanācijas darbi uzsākti 2004.gadā. Periodā no 2004. - 2005.gadam atsūkņēti 45,91 m³ naftas produktu emulsijas, kas sekmēja peldošā slāņa izplatības laukuma ievērojamu samazināšanos. 1997.gadā maksimālais peldošā slāņa biezums vienā no urbumiem sasniedza 1,8 m, citos urbumos – 0,25 m un 0,53 m. Pēc sanācijas darbiem 2005.gadā attiecīgi: 0,01 m, 0,19 m un 0,36 m. 2007.gadā SIA “Eko osta” teritorijā tika atsūkņēti 139 m³ ar naftas produktiem piesārņotu ūdeņu un nodoti attīrīšanas iekārtās.

Naftas produktu piesārņojuma uzkrāšanās **SIA “OVI Rīga”** nomātajā teritorijā (Tvaika ielā 35) notikusi kopš 1872.gada, kad teritorijā darbojās naftas eļļu uzņēmums. Rūpnīcas darbības sākuma posmā visus ražošanas atkritumus izvietoja uzņēmuma teritorijā.

Grunts sanācijas un izpētes darbu veikšana uzsākta 1998.gadā. Darbu gaitā noteikta peldošā naftas produktu slāņa izplatība - 24 400 m² areālā un aptuvenais tīro naftas produktu apjoms - 1480 m³. Konstatēts, ka peldošie naftas produkti tieši noplūst Sarkandaugavas attekā.

2007.gadā SIA “OVI Rīga” nomātajā teritorijā atsūkņēti 538 m³ ar naftas produktiem piesārņotu ūdeņu, t.sk. 15,43 m³ naftas produktu emulsijas. Atsūkņēšanas rezultātā vērojamas peldošā slāņa biezuma izmaiņas novērojamas urbumos. Tomēr peldošā slāņa biezuma atjaunošanās ir novērojama pēc katras atsūkņēšanas sistēmas izslēgšanas, kas apstiprina nepieciešamību arī pēc turpmākas ilgstošas un kompleksas atsūkņēšanas sistēmas ekspluatācijas.

SIA “Vudisona Termināls” nomātā teritorija (Tvaika iela 39) jau vairāk kā 100 gadus izmantota naftas produktu uzglabāšanas un pārkraušanas darbiem kā civilām, tā militārām vajadzībām. Ilggadēju operāciju rezultātā plaši piesārņota augsne, grunts un gruntsūdeņi.

Gruntsūdeņos piesārņojums ar naftas produktiem veido peldošo slāni, kura biezums atsevišķos urbumos pārsniedz 1 metru. Piesārņojums ar gruntsūdeņu plūsmu virzās Sarkandaugavas virzienā, piesārņojot Sarkandaugavu un ostas akvatoriju.

Naftas produktu piesārņojuma atsūkņēšana SIA “Vudisona Termināls” nomātajā teritorijā uzsākta 2002.gadā, kad attīrīšanai nodoti 350 m³ naftas produktu emulsijas. 2006.gadā darbu rezultātā SIA “Eko osta” un SIA “Vudisona Termināls” piestātnes rajonā atklāja 1,8 m biezu peldošā slāņa esamību. Sadalījušos naftas produktu lielais

procentuālais saturs liecina par vecu piesārņojumu.

2007.gadā no SIA "Vudisona Termināls" teritorijas atsūknēti un nodoti attīrīšanas iekārtās 630,6 m³ ar naftas produktiem piesārņotu ūdeņu, t.sk. 14 m³ naftas produktu emulsijas.

SIA "OVI" nomātajā teritorijā (Tvaika ielā 35) naftas produktu uzglabāšanas un pārkraušanas ilggadējās darbības rezultātā radies plašs grunts un gruntsūdeņu piesārņojums. Naftas produkti uz SIA "OVI" nomāto teritoriju kopā ar gruntsūdeņu plūsmu migrē arī no SIA "Vudisona Termināls" puses.

Saskaņā ar SIA "Baltec Associates Inc." datiem, naftas produktu peldošā slāņa aprēķinātā kopējā platība ir 20 000 m². Aprēķini rāda, ka peldošais slānis satur 280 m³ naftas produktu, no kuriem 180 m³ ir peldošā vai mobilā frakcija. Šī naftas produktu daļa gravitācijas spēku ietekmē virzās uz Sarkandaugavu, taču, veicot mehānisku atsūknēšanu, būtu iespējams to lokalizēt un pakāpeniski likvidēt.

2007.gadā SIA "OVI" teritorijā sanācijas darbu rezultātā tika atsūknēts un nodots attīrīšanai 891 m³ piesārņotu ūdeņu, t.sk. 4,11 m³ naftas produktu emulsijas.

Grunts un gruntsūdeņu kvalitātes pētījumi SIA "VL Bunkering" teritorijā (Tvaika ielā 68) veikti 1990. un 1992.gadā. Pētījumi uzrādīja būtisku teritorijas piesārņojumu, kas ar gruntsūdeņu plūsmu drenējas Mīlgrāvī un piesārņo virszemes ūdeņus. SIA "VL Bunkering" nomātās teritorijas centrālajā daļā ir fiksētas naftas produktu brīvās frakcijas. Šajā iecirknī peldošā slāņa biezums ir no 0,41 līdz 0,63 m.

No 2004.gada līdz 2005.gadam no urbuma atsūknēti 3,78 m³ naftas produktu emulsijas un naftas produktu atsūknēšana joprojām turpinās. 2007.gadā atsūknēti un attīrīšanas iekārtās nodoti 119,5 m³ ar naftas produktiem piesārņoti ūdeņi, t.sk. 0,5 m³ naftas produktu emulsijas.

SIA "Freja" nomātajā teritorijā (Flotes ielā 14) veiktās izpētes rādīja, ka gruntī ir paaugstinātas smago metālu koncentrācijas, kas izskaidrojams ar to, ka teritorija agrāk izmantota kuģu remontam un vēlāk - kuģu vraku griešanai. Sanācijas darbu veikšana uzsākta 1999.gadā, kā rezultātā izvesta piesārņotā grunts un izveidots lietus notekūdeņu kanalizācijas tīkls.

2007.gadā SIA "Freja" teritorijā veikti šādi sanācijas darbi:

- sanācijas darbiem paredzēto drenāžas cauruļu grunts sagatavošana;
- sanācijas programmā paredzēto lietus ūdeņu kanalizācijas cauruļu ielikšana;
- drenāžas cauruļu montāža;
- monitoringa veikšana saskaņā ar programmu.

A/S "BLB Baltijas Termināls" un SIA "Vega stivdors" nomātajās teritorijās sākotnēji atradās Rīgas superfosfāta rūpnīca, kas darbojās laika periodā no 1892. līdz 1972.gadam un tika slēgta piesārņojošās darbības dēļ. Vēlāk šeit darbojās ražotne „Latvibithim”. Teritoriju galvenais piesārņojuma avots ir superfosfāta rūpnīcas sērskābes ražošanas atkritumi (izdedži), kas teritorijā uzkrājušies ilgstošā laika posmā. Izdedžos atzīmēts augsts piesārņojums ar smagajiem metāliem.

Teritorijā izveidojies ievērojams piesārņojums arī ar naftas produktiem. Piesārņojuma areālā tiek veikti sanācijas darbi gan smago metālu satura, gan naftas produktu peldošā slāņa samazināšanai, kā arī regulārs monitorings, lai konstatētu vides stāvokļa izmaiņas.

A/S “Starts – Rīga” nomātajā teritorijā sākotnēji piesārņojums ar naftas produktiem veidojies vairāku gadu desmitu ilgā laika posmā, kad uzņēmuma teritorijā veikta naftas produktu pārkraušana. Pašreiz teritorijas piesārņošana notiek no SIA “Vudisona Termināls” teritorijas. Piesārņojums ar gruntsūdeņu plūsmu virzās uz Sarkandaugavas atteku un Mīlgrāvja pusi, pa ceļam piesārņojot A/S “Starts – Rīga” teritoriju.

6.1.9. Bioloģiskās daudzveidības raksturojums un aizsardzība

Vērtīgie biotopi Rīgas brīvostas teritorijā. Neskatoties uz to, ka Brīvostas teritorija ir intensīva rūpnieciska lietojuma teritorija, tās atsevišķās vietās, nelielās platībās saglabājušies arī vērtīgi biotopi un īpaši aizsargājamas sugas.

Kundziņsalas Z daļā, zemes gabala ar kadastra Nr.01000682081 daļu 0,2 ha platībā veido meža nogabals, kas ir daudzveidīgs un sugām bagāts. Mežā aug vītoli, melnalkšņi, baltalkšņi, kļavas, bērzi, apses, oši, ievas, gobas, irbenes, korintes, kazenes, krokainās rozes, zemsedzē dominē tīruma blaktenes, lielās krastkaņepes, neīstās tuskļapes, parastie pelašķi, garlapu veronikas, aitu auzenes, lauka vībotnes, spriganes, pļavas zeltenes, grīšļi, usnes. Tāpat Kundziņsalā (pretī Sarkandaugavai) ir teritorija, kurā koncentrēta augsta sūnu sugu daudzveidība, kuras turpmākas pastāvēšanas priekšnoteikums ir biotopa saglabāšana.

Arī Mīlestības saliņā atrodami meža un kāpu biotopi, kas gan no sugu sastāva aspekta nav īpaši daudzveidīgi. Tomēr Mīlestības saliņa, lai arī atrodas Brīvostas teritorijā, netiek un arī nākotnē netiks izmantota saimnieciskai darbībai, jo tā ir īpaši aizsargājama dabas teritorija.

Reljefa un apauguma dēļ vērtīgs priežu mežs atrodas arī A/S „Rīgas kuģu būvētava” teritorijā, kas ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem tiek saglabāts kā Ostas apstādījumu un dabas teritorija.

Brīvostas teritorijā atrodas arī liela daļa Spilves pļavu un Spilves lidlauks, kas gan pats par sevi nav vērtīgs biotops, bet šis biotops ir priekšnosacījums aizsargājamās putnu **sugas** – griezes – pastāvēšanai. Nelielā platībā Rātsupes krastā izveidots mikroliegums jumstiņu gladiolas *Gladiolus imbricatus* aizsardzībai. 2008.gada apsekojuma laikā Hapaka grāvja kreisā krasta iecirknī atrasta dižzirdzene *Angelica archangelica* un purva mātsakne (purva zirdzene) *Angelica palustris* - suga iekļauta MK 14.11.2000. noteikumos Nr.396, MK 30.01.2001. noteikumos Nr.45 un Latvijas Sarkanās grāmatas 1.kategorijā.

Tomēr lielākajā, tajā skaitā - arī vēl neapgūtajā, Brīvostas teritorijas daļā, biotopi ir ievērojami antropogēni ietekmēti, lielākoties tiem nav raksturīga augsta sugu daudzveidība.

Saskaņā ar LVĢMA sniegto informāciju Rīgas brīvostas teritorijā atrodas atsevišķas īpaši aizsargājamo **augu** sugu atradnes (skat. 56.tabulu). Tomēr dati, kad atradne apsekota pēdējoreiz rāda, ka informācija ir novecojusi.

56.tabula

Īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes Rīgas brīvostas teritorijā

Atradnes atrašanās vieta	Atradnes pēdējā apsekošana veikta	Sugas latīniskais nosaukums	Sugas latviskais nosaukums
Spilves lidostas pļava (tur ir izveidots mikroliegums)	2005.*	<i>Gladiolus imbricatus</i>	Jumstiņu gladiola
Mangaļsalā	1986.	<i>Atriplex calotheca</i>	Skaistaugļu balodene
Mangaļsalā	1986.	<i>Elatine hydropiper</i>	Ūdenspiparu sīkeglīte
Mangaļsalā	1987.	<i>Elatine hydropiper</i>	Ūdenspiparu sīkeglīte
Mangaļsalā	1986.	<i>Juncus gerardii</i>	Žerāra donis
Mangaļsalā	1976.	<i>Trofolium fragiferum</i>	Zemeņu āboliņš

* - atradne apsekota arī 2008.gadā, šī SIVN sagatavošanas ietvaros

Nav datu par retu vai aizsargājamo **sēņu** sugu esamību Rīgas brīvostas teritorijā.

57.tabulā atzīmētas **zīdītāju** sugas, kas varētu būt sastopamas Brīvostas teritorijā. Tomēr sīkspārņu sugu atrašanās vietas raksturotas vispārīgi, līdz ar to nevar viennozīmīgi apgalvot, ka tās tiešām Brīvostā uzturas. Jāņem vērā arī tas, ka Brīvostas teritorijā izvietoti tikai atsevišķi fortifikācijas būvju, kas ir sīkspārņu uzturēšanās vietas, elementi. Neviena no sugām nav iekļauta MK 30.01.2001. noteikumos Nr.45 - to aizsardzībai nav nepieciešams veidot mikroliegumu.

57.tabula

Retās un aizsargājamās zīdītāju sugas Rīgas brīvostas teritorijā

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	BK	ĪAS	Atrašanās vieta
Brūnais garusainis	<i>Plecotus auritus (L.)</i>				X	Komētforts; Mangaļu pussala; Daugavgrīvas cietoksnis
Dīķu naktssīkspārnis	<i>Myotis dasycneme (Boie)</i>	2	HD II;IV	II	X	Vakarbuļļu DLZ; Komētforts; Daugavgrīvas cietoksnis; Mangaļu pussala
Branta naktssīkspārnis	<i>Myotis branti (Eversmann)</i>	3			X	Komētforts; Mangaļu pussala
Ūdeņu naktssīkspārnis	<i>Myotis daubentonii(Kuhl)</i>				X	Vecdaugavas DL; Daugavgrīvas cietoksnis; Komētforts; Mangaļu pussala
Ziemeļu sīkspārnis	<i>Eptesicus nilssoni (Keyserling et Blasius)</i>				X	Komētforts; Mangaļu pussala; Daugavgrīvas cietoksnis

Tabulas saīsinājumi:

- SG - Latvijas Sarkanā grāmata un tās kategorija
- ES - Eiropas Kopienas direktīvās iekļautās sugas
- HD - Suga iekļauta EK direktīvā 92/43/EEK "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību" un direktīvas pielikums
- BK - Bernes konvencija un tās pielikums
- ĪAS - Latvijā īpaši aizsargājama suga

Putni Rīgas brīvostā. Visa Mangaļu pussala un piekraste Vecāķos ietilpst ES nozīmes Putniem svarīgas vietas “Piejūra” teritorijā, kas tieši robežojas ar Brīvostas teritoriju. Mangaļu pussalā (arī Rīgas brīvostas teritorijā) konstatēts liels dumpis un somzīlīte (īpaši aizsargājama suga Latvijā). Liels dumpis minēts EK Direktīvas 79/409/EEK I pielikumā un ir īpaši aizsargājams Latvijā. Tā ligzdošanas vietā veidojams mikroliegums.

Savukārt Kundziņsalas smiltājā (Brīvostā) ligzdo stepes čipste (minēta EK Direktīvas 79/409/EEK I pielikumā, īpaši aizsargājama Latvijā, ligzdošanas vietā veidojams mikroliegums).

Attiecībā uz lielā dumpja, somzīlītes un stepes čipstes atradnēm informācija ir iegūta no 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam”. Taču tā kā pētījums nav pieejams pilnā apjomā, informācija ir fragmentāra un uzskatāma par indikatīvu, jo nedod priekšstatu ne par apsekošanas laiku (gadu, gadalaiku), ne apsekojumu skaitu, ne sugu klātbūtnes veidu (barojas, ligzdo u.c.), ne arī to, vai sugas konstatētas tieši (tās redzot) vai tikai to iespējamā klātbūtnē (atbilstoši biotopi, barības bāze, netiešas pazīmes, kas apliecina to uzturēšanos teritorijā), ne arī precīzu īpatņu daudzumu. Tāpēc, pirms plānot šo teritoriju apgūšanu, būtu nepieciešams veikt atkārtotu putnu sugu inventarizāciju. Jāuzsver, ka platībām, kur konstatētas retās putnu sugas, nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss.

Eiropas apdraudēto sugu sarakstā un Pasaules apdraudēto dzīvnieku sarakstā iekļautās griezes ligzdo Brīvostas teritorijā esošajās Spilves pļavās un Spilves lidlaukā (skat. 63.attēlu). Teritorijas vienā daļā konstatēta 15 – 25 pāru liela griežu populācija un citā – 10 pāri, un tā atbilst putniem starptautiski nozīmīgo vietu kritērijiem. Grieze ir īpaši aizsargājama suga arī Latvijā. Neskatoties uz to, šai teritorijai nekad nav ticis piešķirts jebkāds aizsardzības statuss.

Pilsētā nedaudzajos aizsargātajos dabiskajos biotopos, uz cilvēku radītām būvēm, kā arī vairākās Brīvostas intensīvi rūpnieciski izmantotajās teritorijās ligzdo kaijveidīgie putni, par kuru sugām un īpatņu skaita dinamiku pieejama plaša informācija. Līdz šim Rīgā konstatētas 8 ligzdojošas kaijveidīgo putnu sugas. No tām liels ķīris, mazais ķīris, upes zīriņš, jūras zīriņš, mazais zīriņš un melnais zīriņš ir iekļauti īpaši aizsargājamo sugu sarakstā un to aizsardzības nodrošināšanai paredzēta mikroliegumu veidošana ligzdošanas koloniju vietās. Četras sugas – upes zīriņš, jūras zīriņš, mazais zīriņš un melnais zīriņš iekļautas EK Putnu direktīvā.

Mikroliegumu izveides kritērijiem (pēc sugu sastāva un ligzdojošo putnu skaita) līdz 2007.gadam atbilda šādas kaijveidīgo putnu ligzdošanas vietas: uz Preses nama un RTU (Āzenes iela 18), Žurku salā, Krievu salā, Juglas ezera ZR stūrī.

63.attēls. Kultivēta pļava Spilves lidlauka teritorijā – griežu biotops

Pirms 3 gadiem Krievu salas Z daļa ir atbildusi mikrolieguma izveides kritērijiem (pēc sugu sastāva un ligzdojošo putnu skaita), tomēr mikroliegums tā arī nav izveidots. 2007.gadā no piecām Rīgā konstatētajām lielā ķīra ligzdošanas vietām Krievu sala bija pati nozīmīgākā – 816 pāru. Iemesls, kāpēc pēdējos gados bija novērojama ievērojama lielo ķīru skaita koncentrēšanās Krievu salā, bija to kolonijas sarūkšana Krēmeru dabas liegumā un Žurku salā (skat. 58.tabulu). Tabulā izmantoti dati no Latvijas Universitātes Bioloģijas institūta 2007.gada atskaites par līgumdarbu (RBP Nr. P67/07; 135 BI).

Putnu pāreja no Žurku salas uz Krievu salu skaidrojama ar svešzemju plēsēja – Amerikas ūdeles ienākšanu, bet no Krēmeru dabas lieguma uz Krievu salu – ar piemērotu biotopu izzušanu (liegumā netiek īstenoti tā Dabas aizsardzības plānā iekļautie apsaimniekošanas pasākumi).

2007.gadā, veicot ar visiem atbildīgajiem dienestiem saskaņotu Daugavas upes gultnes padziļināšanas darbu rezultātā izsmeltās grunts izvietošanu Krievu salas Z galā, pļavas, niedrājus un mozaīkveida vilkvāļišu slīkšņas aizstājuši uzskaloto smilšu lauki un dabiskie lielo ķīru ligzdošanas biotopi šobrīd ir iznīcināti.

Kaijveidīgo putnu ligzdošana Daugavas lejtecē 2007.gadā (pāru skaits)

Vieta	Lielais ķīris	Kajaks**	Sudrabkaija***	Upes zīriņš	Jūras zīriņš	Mazais zīriņš
Rīnūžu termināls*			X		4	2
Žurku sala	14		150	5		
Kundziņsalas D gals			X	X		X
Krievu sala	816					
Daugavgrīva	412					
Preses nama jumti	380	1	2	84	5?	
RTU ēku jumti	283		2	380	5?	
Policijas akadēmija				25		
Lielveikals „Olimpija”				25		
Antenas iela				25		
Citas vietas	0	5-9	800	50?	15?	15?
Kopā (skaitļi noapaļoti)	1905	ap 10	ap 1000	ap 600	ap 30	ap 20

* - jūnijā kolonijas vietā sakrautas baļķu kaudzes, putnu vairs nav

** - kajaki nelielā skaitā, iespējams, ligzdo arī citur

*** - sudrabkaijas ligzdo visā Rīgas teritorijā uz jumtiem, visvairāk Ostas rajonā. Attiecībā uz „citām vietām” izmantoti 2003.gada uzskaites dati Ķīšezeru Pils kaktā, Mīlestības salā, Juglas ez. pie slūžām, Krēmeros, Vecdaugavas attekā (pss. nav apmeklēta), Gaiļezērā, Grāpju pss. attīrīšanas iekārtas dīķos, Kojusalas līcī

Pēdējos gados vērojama tendence, ka putni no īpaši aizsargājamajām teritorijām, kas nereti izveidotas tieši ar mērķi nodrošināt putnu sugu aizsardzību, bet netiek atbilstoši apsaimniekotas, pārceļas uz Rīgas brīvostas teritorijām, kas tiek koptas un pļautas. Tādējādi tiek apgrūtināta Ostas saimnieciskā darbība un nāk klajā priekšlikumi noteikt kā īpaši aizsargājamas, t.i. saimnieciskai darbībai neizmantojamas, arvien jaunas un jaunas Ostas teritorijas. Izprotot dabas aizsardzības vajadzības, Rīgas brīvostas pārvalde 2007.gadā ir pasūtījusi un apmaksājusi pētījumu „Īstermiņa un ilgtermiņa plāns Rīgas brīvostas teritorijā 2008. - 2018.gadam, atjaunojot un uzturot kaijveidīgo putnu ligzdošanai piemērotā stāvoklī kādreizējās ligzdošanas vietas Daugavas lejtecē”, ko veica LU Bioloģijas institūta ornitologi. Mērķa „kaijveidīgo putnu koloniju koncentrēšana iedibinātajās dabas aizsardzības teritorijās” sasniegšanai eksperti kā visātrāk nodrošināmo alternatīvu Krievu salas kolonijas ligzdošanas vajadzību nodrošināšanai atzinuši Žurku salu, kur jāveic noteikti apsaimniekošanas pasākumi.

Tikai gadu pēc rekomendēto pasākumu ieviešanas uzsākšanas veiktie apsekojumi rādīja, ka ligzdojošo putnu skaits Žurku salā sāk pieaugt (skat. 59.tabulu). Tabulā izmantoti dati no ziņojuma „Par Rīgas brīvostas pārvaldes un Latvijas Universitātes Bioloģijas institūta 2008.gada 29.jūlija līguma Nr. P-59/08 Darba uzdevuma 1.1.1. izpildi”.

Ligzdojošo putnu skaits (pāri) Žurku salā pirms un pēc koku un krūmu apauguma novākšanas 2007./2008.gada ziemā

Suga	2003.	2006.	2007.	2008.
Lielais ķīris	1350	0	14	105-110
Sudrabkaija	175	130-150	150	340
Upes zīriņš	50	0	5	35
Jūrasžagata	?	1	1	2
Meža pīle	?	≥1	≥1	≥6
Vārna	?	0	1	0
Žagata	?	0	1	0

Bezmugurkaulnieki Rīgas brīvastas teritorijā. 2 teritorijas Brīvastā atzītas par bezmugurkaulnieku daudzveidības saglabāšanai nozīmīgām – Spilves pļavas un teritorija Daugavgrīvā, kas izvietota aiz Rīgas jūras līča liedaga daļas (kas stiepjas no Daugavas uz D) Ziemas ostas virzienā.

Visa Spilves pļavu teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Rīgas nozīmes „Bezmugurkaulnieku faunai nozīmīga teritorija”. Šeit konstatēti higrofilie spradžu (dzimta *Chrysomelidae* – lapgrauži, apakšdzimta *Alticinae* – spradži), augsto lakstaugu sabiedrību smecernieku (*Curculionidae*) sugu kompleksi. Teritorijā konstatētas ap 15 spradžu sugas un vairāk nekā 30 smecernieku sugas. Tomēr pētījumā nav uzskaitītas konkrētas sugas, līdz ar to nav zināms, vai kādai no šīm sugām ir piemērots īpašs aizsardzības statuss, t.i. vai tās ir retas un izzūdošas sugas. Norādījums uz to, ka šī ir Rīgas nozīmes bezmugurkaulniekiem nozīmīga vieta, kā arī tas, ka nav dotas ziņas par sugu tiesisko aizsardzību, liek domāt, ka šeit nav konstatētas retas un aizsargājamas sugas, vien ievērojams skaits sugu, kāpēc arī šī teritorija klasificēta kā bezmugurkaulnieku faunai nozīmīga. Pētījuma secinājumos arī atzīmēts, ka nav nepieciešams vietai piešķirt īpašu aizsardzības statusu, bet nodrošināt, ka tiek saglabāts esošais biotops.

Iepriekš minētā Daugavgrīvas teritorija ir atzīmēta kā Latvijas nozīmes „Bezmugurkaulnieku faunai nozīmīga teritorija”. Daugavgrīvas piekraste ir vaboļu gadskārtējām pavasara migrācijām īpaši svarīga vieta, jo migrācijas laikā netraucētajās pļavās var vienlaicīgi koncentrēties un uzturēties vairāki simti tūkstoši vaboļu indivīdu.

Šeit konstatēti arī higrofilie spradžu (dzimta *Chrysomelidae* – lapgrauži, apakšdzimta *Alticinae* – spradži) sugu kompleksi. Teritorijā konstatētas 11 spradžu sugas, tomēr tām nav aizsardzības statusa. Rīgas jūras līča Daugavgrīvas kāpu/ liedaga teritorija ir vairākām vaboļu sugām Latvijā vienīgā zināmā atradne, šeit sastopama, piemēram, ložņvaboles *Anthicus umbrinus* populācija. Tomēr arī šī suga nav aizsargājama.

Teritorijā zināma arī Latvijā aizsargājamas sugas - Kāpu vilkzirnekļa *Arctosa cinerea*, kas apdzīvo pelēkās kāpas, neliela, strauji sarūkoša populācija. Latvijā aizsargājamas sugas Brūnā varžukrupja *Pelobates fuscus* kurkuļi apdzīvo stāvošus ūdeņus niedrājos, bet imago sastopamas dažāda veida slēptuvēs gar kāpu zonu posmā līdz pat Daugavas grīvai. Šai teritorijai tomēr nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss.

Lai palēninātu esošo Rīgas jūras līča kāpu zonas/ liedaga bezmugurkaulnieku sugu

daudzveidības samazināšanos un piekrastes biotopu degradāciju, pētījums iesaka masu atpūtas vietās izveidot atsevišķas „miera zonas” kas būtu fiziski vismaz daļēji slēgtas atpūtniekiem. Tāpat nepieciešams būtu izvietot informatīvus standus ar informāciju par vietas nozīmīgumu tipisko liedaga/ kāpu bezmugurkaulnieku sugu populāciju saglabāšanai.

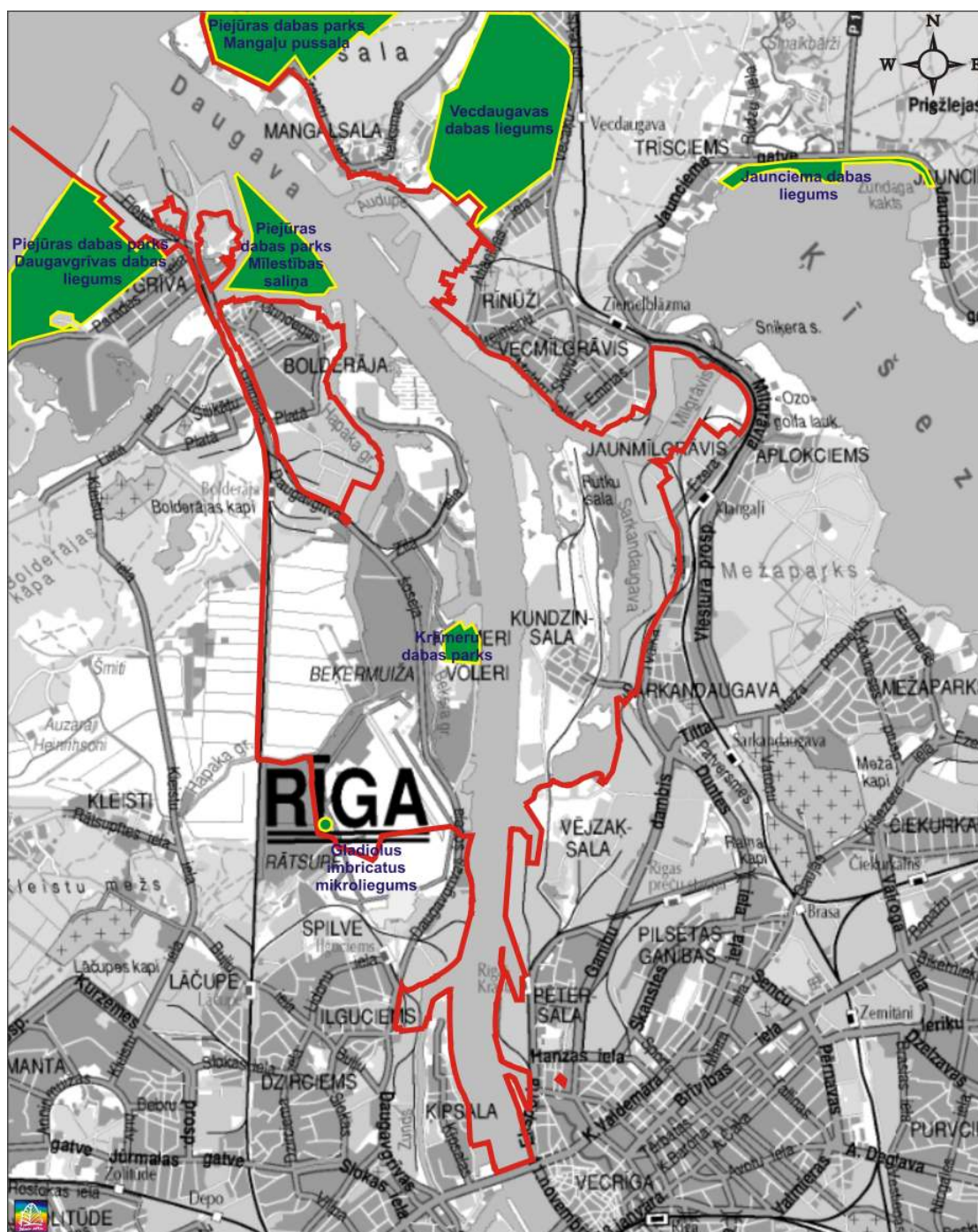
6.1.10. Brīvostas teritorijā un tiešā tuvumā esošās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Rīgas brīvostas teritorijā šobrīd atrodas divas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un mikroliegums - **Krēmeru dabas liegums** un Piejūras dabas parkā ietilpstošā **Mīlestības saliņa**, kā arī **mikroliegums** Spilves pļavās jumstiņu gladiolas (*Gladiolus imbricatus*) aizsardzībai. Rīgas brīvostas teritorija tieši robežojas ar **dabas liegumu „Vecdaugava”** un Piejūras dabas parku, kā arī tā dabas lieguma zonu „**Daugavgrīva**” (skat. 64.attēlu). Nodaļas sagatavošanā izmantota informācija no teritoriju apsaimniekošanas plāniem un individuālajiem aizsardzības noteikumiem. Visu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apstiprinātie dabas aizsardzības plāni ir publiski pieejami Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapā internetā (www.dap.gov.lv).

Dabas parks “Piejūra” izveidots, lai saglabātu kāpu mežus, priekškāpas un pludmali, kuriem ir liela nozīme piekrastes dabas saglabāšanā un iedzīvotāju atpūtas nodrošināšanā. Tā ir īpaši aizsargājama dabas teritorija, kuras sauszemes kopplatība ir 4315 ha, un kas aizņem ap 38 km garu un 0,5 – 2 km platu joslu Rīgas jūras līča krastā no Vakarbuļļiem līdz Inčupei (sīkāku aprakstu skat. 5.11.3.nodaļā). Tas atsevišķās vietās, nelielā nogrieznī robežojas ar Rīgas brīvostas teritoriju.

Daugavgrīvas lieguma zona (ietilpst dabas parkā “Piejūra”), kas atrodas Rīgas pilsētas ziemeļrietumu daļā, Kurzemes rajonā pie dzīvojamās teritorijas Daugavgrīva, tieši robežojas ar Rīgas brīvostas teritoriju. Lieguma dibināšanas mērķis savulaik bijis – lielās putnu un augu sugu daudzveidības aizsardzība (sīkāku aprakstu skat. 5.11.3.nodaļā). Galvenie dabas vērtības apdraudošie faktori ir intensīva rekreācija un pļavu aizaugšana ar krūmiem un niedrēm.

Daugavgrīva un Mīlestības saliņa ir vienas no nozīmīgākajām Piejūras dabas parka teritorijām, kas nodrošina visus reto ūdensputnu un bridējputnu aizsargājamo sugu (mazais zīriņš, jūras zīriņš, jūraszagata) ligzdošanai nepieciešamos apstākļus. Arī Mīlestības saliņa MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” ir zonēta kā dabas lieguma teritorija, kuras galvenais mērķis ir nodrošināt dabisko sugu un biotopu saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību.

- liegumi un dabas parki
- Rīgas brīvostas robeža (pieņemta 2006.g.)

64.attēls. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi Brīvostā vai tiešā tās tuvumā

2008.gada 19.jūnijā LU Bioloģijas fakultātes eksperts veicis apsekojumu Mīlestības salīnā, kura laikā konstatētas šādas nozīmīgākās dabas vērtības: pelēkās kāpas, ezeriņi ar piekrastes augsto lakstaugu augāju. Pelēkās kāpas aizņem plašu teritoriju gar Daugavas kreiso krastu. Pārsvārā dominē kāpu auzenes, čemurainās mauragas, kodīgā laimiņa pelēkās kāpas ar sūnām un ķērpjiem. Kāpu augājs robežojas ar pļavu, augsto lakstaugu augāja joslu, kurā dominē niedres, dižzirdzenes, parastās vīgriezes un grīši. Izklaidus aug melnalksnis, āra bērzs un kārkli.

Reljefam pazeminoties, lielas platības aizņem parastā niedre, kas it īpaši izpletusies uz Daugavgrīvas pusi. Starp niedrājiem vēl saglabājušies ezeriņi, kas pamazām aizaug. Ezeriņu krastos redzamas arī cilvēku iemītas takas, ierīkotas atpūtas vietas piesārņojums. Gan šo antropogēno, gan dabisko faktoru ietekmē prognozējama arvien lielāka ezeriņu un to piekrastes eutroficēšanās un aizaugšana.

Pētījumā secināts, ka nepieciešama teritorijas padziļināta izpēte un apsaimniekošanas pasākumu izstrāde, lai teritorija nezaudētu savu bioloģisko vērtību.

Līdzīga situācija ir attiecībā uz ornitofaunu – pēdējos gados lielo ķīru koloniju Mīlestības salīnā nav. Tas skaidrojams ar virsūdēnu augāja masivizāciju – piekrastes niedrāju paplašināšanos un pakāpenisku saplūšanu ar atsevišķajiem virsūdēnu augāja puduriem. 2008.gadā kā ligzdotāji Mīlestības salīnā konstatēti: paugurknābja gulbis (1 perējums), meža pīle (≥ 1 perējums), laucis (≥ 1 perējums), niedru strazds (ap 5 pāri), niedru lija (iespējams ligzdotājs), brūnspārnu ļauķis, mazais svilpis, pelēkā vārna. Barojoties konstatēti: zivju gārnis un lielais ķīris.

Apmēram 1 km rādiusā no Piejūras dabas parka **Daugavgrīvas** lieguma zonas atrodas šādi Rīgas brīvdostas teritorijā esoši uzņēmumi: SIA „Baltic Oil Terminal” (robežojas tieši), kas vēl nav uzsākusi darbību, kā arī strādājošie SIA „The Wilhemsen Terminal” Ltd., SIA „Bolderājas kuģu remontu rūpnīca” un SIA „Freja”. Uzņēmumu SIA „LaCon” Buļļupe atdala no **Mīlestības salīnas**, bet uzņēmumus A/S „Latvijas jahta”, SIA „Pildne”, kā arī Innas Siņakovas, SIA „Buto Group”, LR valsts robežsardzes nomāto teritoriju no Mīlestības salīnas atdala Loču kanāls. Pašā Mīlestības salīnā neatrodas neviens Ostas uzņēmums.

Labajā Daugavas krastā, **Mangaļsalā** ~1 km rādiusā ap Piejūras dabas parku atrodas ostas uzņēmumi SIA „Sala”, SIA „Man-Tess Tranzīts”, SIA „Gaujas granulas”, SIA „Man-Tess Osta” un SIA „Auda A” un „Gamma A”. SIA „Energo SG” nomātā teritorija vēl ir neizmantota.

Tātad šobrīd gan Daugavgrīvā, gan Mangaļsalā darbojas gan beramkravu, gan ģenerālkraavu termināļi. Šobrīd strādājošo uzņēmumu darbība nav radījusi ietekmi uz Piejūras dabas parku, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ietekmes uz vidi novērtējums rāda, ka, uzsākot darbību projektējamajam naftas produktu terminālim Daugavgrīvā, uzņēmuma normālas darbības režīmā arī šajā gadījumā nav sagaidāma ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Tomēr avārijas gadījumā iespējama naftas produktu noplūde Daugavā. Ievērojamas noplūdes varbūtība, kas varētu ietekmēt Piejūras dabas parku tā piekrastes joslā, ir neliela un risks mazs, ko pierāda projektam veiktais detalizētais ietekmes uz vidi novērtējums, kur apzināti un izvērtēti visi iespējamie avāriju scenāriji, riski un to sekas, pie tam šo IVN ziņojumu detalizēti ir izvērtējis Vides

pārraudzības valsts birojs, piesaistot ekspertus. VPVB 06.12.2002. atzinumā uzņēmumam paredzētā darbība ir atļauta tikai ievērojot vairākus nosacījumus, kas samazina tā ietekmi uz vidi, t.sk avāriju risku.

Jāuzsver, ka visā Brīvostas teritorijā spēkā ir Darbības plāns neparedzēta piesārņojuma gadījumā Rīgas brīvostā, kas apstiprināts 2009.gada 15.janvārī. Plāns nosaka avārijas situācijas izziņošanas, piesārņojuma novērtēšanas, situācijas kontroles, operatīvās vadības kārtību, kā arī avārijas seku likvidācijas pasākumu secību neparedzēta piesārņojuma izplūdes gadījumā. Plāns ir piemērojams jebkuram negadījumam Rīgas brīvostas teritorijā, kas izraisa vai draud izraisīt piesārņojumu.

Ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojums beramkravu un ģenerālkraavu termināļu attīstībai Krievu salā rāda, ka uzņēmumu darbības rezultātā nav sagaidāma ietekme uz Mīlestības saliņu vai citām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Piejūras dabas parka dabas aizsardzības plāns par lielākajiem draudiem bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai parkā atzīst atpūtniekus, iespējamo apbūvi pašā parka teritorijā, kā arī iespējamā naftas produktu pārkraušanas termināļa būvi Daugavgrīvā, kura potenciālās avārijas apdraudētu piekrastes biotopus.

Neskatoties uz to, ka naftas produktu pārkraušanas un uzglabāšanas termināļi ir B kategorijas piesārņojošas darbības, kurām nav obligāta prasība izmantot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, tieši labākās pieejamās tehnoloģijas ir veids kā maksimāli samazināt ietekmi uz vidi. Tam apliecinājums ir jaunās paaudzes lejankraavu termināļi, kas, brīvprātīgi ieviešot šādas tehnoloģijas savā darbībā, ir panākuši to, ka attiecībā uz to darbību nav saņemtas iedzīvotāju sūdzības, kā arī to darbības laikā nav konstatēta būtiska ietekme uz vidi.

Ņemot vērā to, ka jaunu termināļu attīstība paredzēta tiešā īpaši aizsargājamu teritoriju tuvumā, kā arī iedzīvotāju bažas, kas pamatotas ar līdzšinējo pieredzi attiecībā uz rūpniecisku objektu darbību, lai panāktu objektīvu situācijas atainojumu, risinājums varētu būt kompleksas monitoringa sistēmas izveide (gaisa kvalitātei, trokšņa piesārņojumam un vidē novadāmo notekūdeņu kvalitātei) jaunajās attīstības teritorijās.

Krēmeri. Dabas liegums „Krēmeri” atrodas Daugavas kreisajā krastā starp Krēmeru un Voleru apdzīvotajām vietām, 100 m attālumā no Daugavas. Viss Krēmeru dabas liegums atrodas Ostas teritorijā. Lieguma izveidošanas mērķis – saglabāt un aizsargāt putniem nozīmīgu ligzdošanas vietu Rīgas pilsētā. Teritorijā nav konstatēti īpaši aizsargājami biotopu veidi.

Nelielā teritorija pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu beigās un deviņdesmito gadu sākumā bija izcila no putnu sugu daudzveidības viedokļa. Tomēr vairums no konstatētajām aizsargājamām putnu sugām vairs nav novērotas teritorijas apsekojumā 2005.gadā, kad dabas liegumā konstatētas tikai divas Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamās putnu sugas - lielais dumpis *Botaurus stellaris* un niedru lija *Circus aeruginosus* un viena Latvijā īpaši aizsargājama suga - Seivi ļauķis *Locustella luscinioides*.

Teritoriju ietekmē nepietiekama tās kontrole, zemes īpašuma un lietošanas jautājumu

nesakārtotība, neskaidrības jautājumā par teritorijas pārvaldi, biotopu apsaimniekošanas, kā arī informatīvo un izglītojošu materiālu trūkums. Putniem piemērotu biotopu pastāvēšana ir atkarīga no regulāras apsaimniekošanas, nedrāja pļaušanas, krūmu ierobežošanas. Lieguma daļas pilnīga aizaugšana ar krūmāju arī ir viens no iemesliem, kāpēc sugu sastāvs gadu gaitā ir sašaurinājies. Dabas lieguma teritoriju degradē regulāra nelikumīga sadzīves un citu atkritumu izbēršana tā teritorijā.

Dabas lieguma „Krēmeri” dabas aizsardzības plāns kā potenciālu draudu lieguma vērtībām atzīst arī faktu, ka Rīgas Attīstības plānā 2006. - 2018.gadam dabas liegumam piegulošajās teritorijās plānots attīstīt ražošanas un rūpniecisko teritoriju. Tomēr tajā pašā laikā minētais dabas aizsardzības plāns arī konstatē, ka apkārtnē esošās zemes jau tiek intensīvi izmantotas Ostas vajadzībām. Līdz ar to jāsecina, ka, ja līdz šim intensīvā Ostas darbība apkārtnē nav izraisījusi negatīvu ietekmi uz lieguma vērtībām, tad tādai nevajadzētu rasties arī nākotnē, šiem pašiem uzņēmumiem turpinot darboties.

~1 km rādiusā no lieguma atrodas: SIA “Rīgas Jūras osta Voleri” (robežojas tieši), SIA “Voleri Stividoris” (robežojas tieši), A/S „Krēmeri”, SIA „Spēja”, Kundziņsalā - SIA „Man-Tess”, SIA „Baltic Container Terminal”.

Lielāko daļu lieguma aizņem niedrēm un vilkvāļītēm aizaugusi pavisam neliela ūdenskrātuve, kas veidojusies 1980-to gadu sākumā cilvēku darbības rezultātā. Agrāk šajā vietā bijusi pļava, kas applūdusi smilšu sūknēšanas rezultātā. Tātad Ostas aktivitāšu rezultātā mākslīgi veidota teritorija kļuva par putniem nozīmīgu vietu un tieši turpmākas apsaimniekošanas trūkums, savukārt, ir kļuvis par iemeslu sugu daudzveidības krasam samazinājumam. Iepriekšminētie fakti liek secināt, ka blakus esošo Otas uzņēmumu darbība nav radījusi ietekmi uz lieguma ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Dabas liegumam „Krēmeri” pašlaik nav izstrādāti individuāli aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tāpēc spēkā ir dabas liegumu vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ko nosaka 22.07.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr.415. MK noteikumi Nr.415 nosaka darbības, ko aizliegts veikt lieguma teritorijā.

Dabas liegums “Vecdaugava”. Dabas liegums atrodas Rīgas pilsētas ziemeļu daļā, Ziemeļu rajonā. Austrumos tas robežojas ar Vecdaugavas mazstāvu apbūves teritorijām, bet rietumos – ar Mangaļu pussalas (Mangaļsalas) apbūvētajām un dabas pamatnes teritorijām.

Lieguma izveidošanas mērķis - aizsargāt Daugavas senajai deltai raksturīgas retas un izzūdošas augu sugas un to sabiedrības, kā arī putnu sugas un to ligzdošanas vietas.

Galvenais drauds bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai liegumā ir rekreācija (gan uz sauszemes, gan ūdenī), kā arī neattīrītu notekūdeņu novadīšana no tuvējās mazdārziņu apbūves Vecdaugavā un teritorijas neapsaimniekošana (aizaugšana). Vecdaugava ir iecienīta atpūtas teritorija, jo tā atrodas tuvu dzīvojamam rajonam. Nesakārtotas rekreācijas infrastruktūras dēļ lieguma apmeklētāji piesārņo teritoriju, rada traucējumus putniem, nobradā veģetāciju.

Vecdaugavas dabas liegums tā dienvidos tieši robežojas ar SIA „Neste Latvija”, SIA „Naftimpeks” un tā tuvumā atrodas SIA „Latvija Statoil”, SIA „VEXOIL Bunkering” un SIA „Rīgas universālais termināls”, SIA “Cargo control”, SIA „Alpha Osta”. Esošo uzņēmumu, kas ir gan naftas produktu pārkraušanas termināļi, gan beramkravu termināļi (minerālmēsli), darbības rezultātā līdz šim nav konstatēta ietekme uz Vecdaugavas dabas liegumu. Arī turpmāk uzņēmumu normālas darbības rezultātā nav sagaidāma negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, vien, notiekot ievērojama mēroga naftas produktu avārijas noplūdei, pie noteiktiem apstākļiem var realizēties scenārijs, ka piesārņojums nokļūst Audupē un pēc tam Vecdaugavā. Šajā gadījumā piesārņojuma daudzums, kas varētu nonākt Audupē ir tieši atkarīgs no vēja virziena, straumes ātruma, viļņu augstuma, noplūdušā produkta veida un galvenokārt no darbinieku reaģēšanas ātruma un gatavības.

Jāuzsver, ka katram bīstamo lejamkravu pārkraušanas operatoram ir sagatavots un apstiprināts savs darbības plāns neparedzēta piesārņojuma gadījumam akvatorijā, teritorijās atrodas noteikts daudzums un veids avāriju novēršanas un likvidēšanas līdzekļu, ka arī regulāri tiek īstenotas darbinieku teorētiskās un praktiskās mācības, kas samazina gan avāriju risku, gan seku izplatību.

Ostas teritorijā Spilves pļavu daļā (3,019 ha platībā) izveidots **mikroliegums** Jumstiņu gladiolas *Gladiolus Imbricatus* aizsardzībai. Šobrīd teritorija ir saimnieciski neizmantota. Mikroliegumā esošā Jumstiņu gladiolas audze mēreni mitrā pļavā šobrīd ir lielākā un nozīmīgākā Rīgas pilsētā, kas atrodas ārpus īpaši aizsargajamām dabas teritorijām.

Jumstiņu gladiolas audze, kas zied un ražo sēklas, liecina par teritorijas bioloģiskās daudzveidības potenciālu, saglabājušos sēklu banku. Atbilstoši Latvijā lietotajai metodikai, mikrolieguma teritorija atbilst bioloģiski vērtīga zālāja statusam. Mikrolieguma apkārtnē esošo zālāju platības veido Spilves lidlauks, nedaudz tālāk – kultivētās Spilves pļavas.

Lai nodrošinātu Jumstiņu gladiolas pastāvēšanai nepieciešamos apstākļus (mitras, mēreni mitras pļavas), mikrolieguma apkārtnē nedrīkst tikt veiktas darbības, kas varētu mainīt hidroloģisko režīmu mikrolieguma teritorijā.

Pašā mikroliegumā atļautās un aizliegtās darbības reglamentē likums „Sugu un biotopu aizsardzības likums” un MK 30.01.2001. noteikumi Nr.45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”.

6.1.11. Jūtīgās ūdens ekosistēmas

Pēc kopējā sugu sastāva Daugavas grīvas posma fitoplanktonu veido saldūdens sugas ar eirihalīno jūras sugu piejaukumu. Latvijas teritorijā esošajā Daugavas daļā pavisam ir konstatētas ap 200 fitoplanktona sugu. Visvairāk ir pārstāvētas zaļalģes *Chlorophyta* – ap 80 sugām, tad seko diatomas *Bacillariophyta* – ap 70 sugām, zilaļģes *Cyanophyta*, pirofītaļģes *Pyrrophyta* un citas. Tomēr sugu skaits un biomasa dažādos Daugavas posmos ir atšķirīga, ko ietekmē tādi faktori kā straumes ātrums, ūdens temperatūra, gaisma, biogēno vielu koncentrācija ūdenī. Daugavas grīvas rajonā konstatētas ap 110 fitoplanktona sugām.

Daugavas grīvas rajona fitoplanktona sugu sastāvu būtiski ietekmē gan intensīvā kuģu satiksme, gan pilsētas notekūdeņi, gan Rīgas jūras līča ūdeņu svārstības. Dažādas izcelsmes notekūdeņu ievadīšanas rezultātā Daugavas ūdenī ir palielināta biogēno vielu koncentrācija, kas veicina noteiktas fitoplanktona grupas skaita un biomasas pieaugumu. Tas, savukārt, liecina ka šis upes posms ir viens no vispiesārņotākajiem rajoniem. Pēdējo desmit gadu laikā cilvēka darbības rezultātā ir pieaugusi upes eitrofikācija – piesārņojums ir lielāks par dabisko upes pašattīrīšanās spēju. Tā rezultātā ir konstatēts straujš zilaļģes *Microcystis aeruginosa* skaita un biomasas pieaugums, kas, masveidā savairojoties, daļēji var ietekmēt cilvēka veselības stāvokli – peldēšanās upē var izraisīt dažādas pakāpes ādas apsārtumus un niezi. Potenciāli toksiskā *Microcystis aeruginosa* ir daļējs barības avots atsevišķām zooplanktona sugām, tomēr to toksīni var kavēt sugu vairošanos un palielināt mirstību.

Novērojami divi fitoplanktona attīstības maksimumi – pavasarī (aprīlis - maijs) un rudenī (oktobris - novembris). Fitoplanktona rudens ziedēšanas intensitāte ir zemāka nekā pavasarī. Fitoplanktons stipri veicina zivju barības bāzes attīstību, jo ūdensaugi ir trofiskās ķēdes pirmais posms, kas krasī ietekmē zooplanktona attīstību: uzreiz pēc fitoplanktona pieauguma vērojams arī zooplanktona pieaugums.

Zooplanktons sastāv no līcī pastāvīgi mītošā, no Baltijas jūras ienestā un no Daugavas saldūdenī esošā planktona. Lai gan hidroloģisko apstākļu ietekmē mainās jūras, iesālūdens un saldūdens sugu attiecība, tomēr kopumā dominē iesālūdens sugas. Zooplanktona sugu un kvantitatīvais sastāvs ir nestabils un atkarīgs ne tikai no sezonālām izmaiņām, bet arī no Daugavas hidroloģiskā režīma, kā arī piekrastē valdošajiem vējiem un straumēm. Zooplanktona biocenozes sastāvu, sugu skaitu un biomasu ietekmē atšķirīgie vides faktori – straumes ātrums, ūdens līmenis u.c. katrā Daugavas rajonā. Līdzīgi kā fitoplanktonam, arī zooplanktonam lielāka sugu daudzveidība ir Daugavas augštecē – šajā posmā ir konstatēts ap 60 zooplanktona sugu. Atsevišķos Daugavas iecirkņos ar līdzīgu hidroloģisko stāvokli zooplanktona biocenozes struktūru var ietekmēt konkrēti piesārņojuma avoti.

Apmēram 6 – 12 km pirms Daugavas iztekas jūrā zooplanktona biocenozi vēl veido tipiskās upes sugas – *Keratella quadrata*, *Keratella cochlearis*, *Brachionus calyciflorus*, *Brachionus quadridentatus*, *Euchlanis dilatata*, *Lecane luna*, *Polyarthra vulgaris*, *Polyarthra euryptera*, kamēr upes iztekas zooplanktona biocenozē var dominēt atsevišķas Rīgas līča sugas – *Eurytemora affinis*, *Acartia bifilosa*, *Synchaeta baltica*, *Synchaeta monopus*. Zooplanktons ir galvenais barības objekts reņģēm, brētliņām un visu zivju mazuļiem.

Galvenie bentosa organismu izplatības, skaita un biomasas ietekmējošie faktori ir upes gultnes raksturojums – smilšaina vai akmeņaina, ūdensaugu daudzums, straumes ātrums. Sugu skaita un daudzveidības samazināšanos veicina lokāli piesārņojuma avoti un mehāniska iejaukšanās, pārveidojot dabisko upes gultni.

Daugavas lejteces bentosa fauna ir salīdzinoši nabadzīga, kas saistīta ar regulāru Daugavas gultnes izskalošanu vai padziļināšanas darbu veikšanu. Daugavas grīvas rajonā upes gultne ir vienveidīga, to veido smilts, grants, sanesumi un detrīta slānis. Tādējādi šajā upes posmā ir izteikta vienas zoobentosa grupas dominēšana – mazzaru tārpi *Oligochaeta* veido 38 – 91% no kopējā organismu skaita un 69% no biomasas. Posmi, kur konstatētas augstas mazzaru tārpu *Oligochaeta* skaita un biomasas

koncentrācijas ir Doles sala, kā arī Mīlgrāvis, kur to skaits dažkārt sasniedz 75 līdz pat 100% no organismu kopējā skaita. Šajos pašos Daugavas rajonos ir sastopami arī trīsuļodu kāpuri, to skaits var sastādīt 57 līdz 89% no organismu kopējā skaita. Šo organismu grupu dominēšana liecina par ūdensbaseina antropogēno piesārņojumu.

Makrozoobentoss (īpaši dažas tā sugas) ir vērtīgs barības objekts, ar kuru aktīvi barojas vimbas, lucīši, salakas, plekstes un ķīši.

Daugava caur Mīlgrāvja kanālu ir savienota ar Ķīšezera ziemeļrietumu daļu. Savukārt Ķīšezera dienviddaļā Jugla pienes ūdeņus no Juglas ezera, kā arī no Mazā un Lielā Baltezera. Tā kā Ķīšezera līmenis ir tikai nedaudz virs jūras līmeņa, tad, dominējot rietumu vējiem, ezerā parasti var konstatēt arī iesālā jūras ūdens ieplūdi.

Literatūras dati liecina, ka Ķīšezera fitoplanktona, zooplanktona un bentosa sugu sastāvs jau ap 1950.-jiem gadiem norāda uz ezera eitrofikāciju. Ķīšezera fitoplanktonu galvenokārt veido stāvošiem ūdeņiem raksturīgais sugu sastāvs – vicaiņi (*Synura uvella*, *Dinobryon divergens*), kramaļģes (*Asterionella formosa*, *Diatoma elongatum* v. *actinastroides*), zilaļģes (*Gloeotrichia echinulata*, *Anabena* sp.). Masveidā attīstās arī volvokāļi (*Chlamydomonas monadina*, *Ch. reinhardii*, *Ch. reticulata*) un heterokonti (*Tribonema bombycinum*, *T. minus*). Savukārt, ieplūstot sāļajam jūras ūdenim, Ķīšezērā ir sastopamas arī kramaļģes (*Coscinodiscus granii*, *Chaetoceros wighamii*, *Ch. danicus*) un zilaļģes (*Aphanizomenon flos-aquae*, *Diatoma elongatum*). Beidzamajos gados, it īpaši - karstās vasarās, Ķīšezērā ir konstatēta potenciāli toksisko zilaļģu *Microcystia aeruginosa*, *Anabena* sp., *Aphanizomenon flos-aquae* ziedēšana.

Ķīšezeram raksturīgo zooplanktona faunu papildina gan Juglas un Gaujas upes, gan arī iesālās jūras sugas, kā piemēram, *Eurytemora affinis* un *Synchaeta baltica*. 1950.gadu novērojumi liecina, ka zooplanktona faunu veido 4 līdz 5 dominējošās *Rotatoria* grupas sugas – *Keratella quadrata*, *Synchaeta pectinata*, *S. oblonga*, *Brachionus calyciflorus*, *B. angularis* un 5 līdz 6 *Cladocera* grupas sugas – *Bosmina coregoni*, *B. longirostris*, *Daphnia cucullata*, *Diaphanosoma brachyurum*, *Ceriodaphnia quadrangula*, *Chydorus sphaericus*. Tomēr tuvumā esošās papīrfabrikas (tā jau vairākus gadus ir slēgta) notekūdeņi paaugstināja organisko vielu koncentrāciju ezerā, kā rezultātā samazinājās zooplanktona sugu daudzveidība; patreizējā α - un β -mezosaprobo sugu klātbūtne liecina par ezera piesārņojumu. Tādējādi izmaiņas zooplanktona sugu sastāvā 1990.-jos gados atspoguļojās kā dominējošo sugu skaita un daudzveidības indeksa samazināšanās, galvenokārt dominējot vienai *Rotatoria* (*Keratella quadrata*) un vienai *Cladocera* (*Chydorus sphaericus*) grupas sugai.

Zoobentosa faunu Ķīšezērā veido trīs galvenās organismu grupas – *Oligochaeta*, *Mollusca* un *Chironomidae*. Vietās, kas ir piesārņotas ar rūpniecības un saimniecības notekūdeņiem, masveidā ir sastopami mazsaru tārpi jeb oligohētas *Oligochaeta*, no kurām galvenokārt stobriņtārpu dzimtas sugas – *Limnodrilus hoffmeisteri*, *L. newaensis*, *Psammoryctes barbatus*, *Ilyodrilus hammoniensis*. Organiskām vielām bagātā vidē to skaits sastāda vairākus tūkstošus uz 1 m². Piesārņotās vietās sastopami arī daudzi molusku *Mollusca* grupas pārstāvji - gan gliemenes *Bivalvia* – *Sphaerium rivicola*, *Sp. corneum*, *Dreissena polymorpha*, gan gliemeži *Gastropoda* – *Limnaea stagnalis*, *Radix ovata*, *R. auricularia*, *Physa fontinalis*, *Valvata piscinalis*, *Bithynia*

tentaculata, Coretus corneus, Lithoglyphus naticoides, Viviparus centectus, Viviparus viviparus. Ūdens kukaiņu kāpuri veido pēc skaita un biomasas vismazskaitliskāko bentosa organismu grupu. Visvairāk pārstāvēti ir trīsuļodi *Chironomidae* – *Chironomus* sp., *Cryptochironomus* sp., *Limnochironomus* sp., *Polypedilum* sp., tad seko *Megaloptera, Trichoptera, Ephemeroptera* u.c.

Kopumā augstākminētie fitoplanktona, zooplanktona un bentosa organismi Ķīšezera raksturo kā β - α -mezosaprobju baseinu. Tā kā ezers ir stipri piesārņots (ezera gultnē uzkrājušās celulozes nogulsnes, termoelektrocentrāles pelni), tā dabiskās pašattīršanās spējas ir nepietiekamas un rekreācijas iespējas ir stipri samazinājušās.

Kaut arī Ķīšezers ir stipri piesārņots, tomēr Mīlgrāvja kanāls un Sarkandaugavas caurtece joprojām ir laba zivju barības bāze ar augstām zooplanktona un bentisko organismu koncentrācijām. Šeit barojas sekojošas saldūdens zivju sugas: asari, raudas, sapali, baltie sapali, plauži, ālanti, līdakas, ruduļi, karūsas, sami, līņi, salates.

No Daugavas lejteces caur Mīlgrāvja caurteku uz Ķīšezera un Juglas ezeru un atpakaļ novērojama sekojošu zivju sugu migrācija: plaužu, raudu, asaru, līdaku, karūsu un zušu. Turklāt šie Daugavas posmi kalpo par nārsta migrācijas ceļu lašiem un taimiņiem, kas katru gadu maijā - jūnijā un oktobrī - novembrī caur Mīlgrāvi dodas uz savām nārsta vietām Lielajā un Mazajā Juglā. Bez tam, šajos Daugavas posmos notiek aktīva rekreatīvā makšķerēšana. Savukārt, martā – aprīlī migrāciju uz nārsta vietām caur Mīlgrāvi veic tipiskās saldūdens zivju sugas.

Laikā no aprīļa līdz jūnijam visā Daugavā notiek intensīvs zivju nārsts, ūdenī ir augsta zivju ikru, kāpuru un vēlāk arī mazuļu koncentrācija. No maija līdz jūlijam plaužu, raudu, asaru un citu saldūdens zivju sugu pieaugušie īpatņi un mazuļi veic barošanās migrāciju no upes uz Rīgas līci, tai skaitā caur Mīlgrāvi un Sarkandaugavu [BLB Baltijas termināls...2004].

Visa Daugavas lejtece pieskaitāma pie zivsaimnieciskās izmantošanas augstākās kategorijas upēm. Upes lejtece raksturojas ar daudzveidīgu zivju barības bāzi, kuru pārstāv vairākas zooplanktona un zoobentosa sugas. Šo barības bāzi izmanto tādas saldūdens zivju sugas kā asari, raudas, sapali, baltie sapali, plauži, ālanti, līdakas, ruduļi, karūsas, sami, līņi, salates. Upes grīva ir arī anadromo (jūrā dzīvojošu) zivju sugu – nēģu, lašu, taimiņu, zandartu, vimbu, salaku un sīgu, un katadromās (saldūdeņos dzīvojošas) sugas – zušu migrācijas vieta. Visā upes akvatorijā sastopamas vīķes un trīsdatu stagari.

Daugavas lejtecē ir ļoti labi apstākļi arī citu zivju izplatībai. Šajā rajonā sastopami plīči, vīķes, ķīši, lucīši, tūbītes, stagari, jūrasgrunduļi u.c. sugas, kuru īpatsvars gan nav liels, tomēr daudzas no tām kalpo par barības bāzi vērtīgajām zivīm vai arī ir amatierzvejas objekti.

Pirmā mazāka mēroga lašu un nēģu migrācija Daugavā novērojama jūnijā, bet galvenā nārsta migrācija norisinās oktobrī - novembrī. Šo migrāciju periodiskums lielā mērā ir atkarīgs no Daugavas hidroloģiskā režīma – straumes virziena un ātruma, kā arī ūdens līmeņa. Pie uzplūdu vējiem lašu migrācija upes lejtecē ir ierobežota. Galvenā šo zivju nārsta migrācija parasti norisinās diennakts tumšajā laikā, jo sevišķi pie atplūdu vējiem, kas sekmē saldūdens ieplūdi jūrā.

Nēģu, lašu, taimiņu un vimbu mazuļu iziešana no upes Rīgas jūras līcī norisinās aprīlī – jūnijā. Lielākā daļa saldūdens zivju un to mazuļu dodas baroties uz Rīgas jūras līci aprīlī - jūlija sākumā. Šīs migrācijas laikā plaužu, raudu, ālantu, sapalu, balto sapalu, ruduļu un vimbu mazuļi iziet jūrā visā upes šķērsgrīzumā, bet lašveidīgo, asaru, zandartu, salaku un ķīšu mazuļi – galvenokārt ūpes gultnes slānī. Zivju mazuļu iziešana norisinās diennakts tumšajā laikā, bet vimbu, zandartu un plaužu - biežāk dienā. Nēģu mazuļi gaišajās naktīs un zemā ūdens līmenī pārvietojas uz jūru upes piedibena slāņos, bet tumšajās naktīs un augstā līmenī – visā ūdens slānī [Naftas serviss...2004].

Daugavas lejtecē atrodas ziemošanas bedres, kurās ziemā vērojami vimbu un citu saldūdens zivju bari.

Daugavas grīvas posmā no zivju audzēšanas rūpnīcām “Dole” (taimiņi, foreles, līņi, vimbas, karpas, līdakas), “Tome” (laši un taimiņi), “Ķegums” (laši, taimiņi un zandarti), “Serēna” (laši, zandarti un līdakas), “Brasla” (taimiņi) katru gadu maijā – jūnijā tiek ielaisti dzīvotspējīgi zivju mazuļi. Daugavas lašu un taimiņu populācija uzskatāma par 100% mākslīgi ataudzētu.

6.1.12. Kultūras mantojums un tā aizsardzība

Rīgas brīvostas (RBO) teritorijā atrodas neliels skaits kultūrvēsturisku objektu, vēl jo vairāk tas ir sarucis, mainoties Brīvostas robežām. Rīgas brīvosta atrodas īpašā Rīgas kultūrvēsturiskajā reģionā, kam raksturīga salīdzinoši liela daudzveidība un fragmentācija, un vairākas atšķirīgas ainavu telpas. Daugavas grīvā kopš pilsētas apdzīvošanas sākuma ar ostu saistītā saimnieciski – rūpnieciskā darbība mijas ar apdzīvojamo vidi un vietām, ko mūsdienās apzīmē kā apstādījumu un dabas teritoriju. Šis reģions vienmēr bijis pakļauts ūdens līmeņa svārstībām, upes gultnes maiņai un centieniem regulēt ūdens līmeni. Tas vēsturiski saistījies arī ar pilsētas aizsardzību.

Upes un piejūras krastu konfigurācija noteikusi arī Daugavas vēsturiskās fortifikācijas sistēmas izveidošanās specifiku. Lielas pārmaiņas Daugavas deltas tuvumā radās sakarā ar to, ka sabruka dabas veidots kāpu valnis un Daugava izlauza sev jaunu gultni, kas saglabājusies līdz mūsdienām. Visai esošai fortifikācijas sistēmai vajadzēja pielāgoties jaunizveidotām upes krasta līnijām un XVII gs. sāka veidoties jauna vieta nocietinājumiem Daugavas kreisajā krastā (*Neumünde*), kas tālākajā vēstures attīstībā atbilstoši laikam un tehnoloģijām izvērtās plašā nocietinājumu sistēmā, kas zināmas funkcijas veica vēl II pasaules kara laikā.

Viens no nozīmīgākajiem kultūrvēsturiskajiem objektiem RBO teritorijā ir Komētforts (65.attēls) - hidrotehnisko un nocietinājuma būvju komplekss, kas atrodas Daugavas grīvā, upes labajā krastā, pie ietekas jūrā. Tajā ietilpst 18.gadsimta otrajā pusē būvēts nocietinājums Komētforts un Daugavas straumi regulējošais Komētforta dambis, kas sastāv no 2 daļām – Daugavas rietumu gultni noslēdzošā dambja un pirmā jūras dambja jeb mola. Tā ir senākā saglabājusies hidrotehniskā būve Latvijā, kas tapusi saistībā ar Daugavas grīvas gultnes regulēšanas darbiem. Komētforts apskatei šobrīd ir pieejams, izņemot tā dambja daļu, kam apgrūtināta piekļuve no sauszemes puses.

65.attēls. Komētforta dambis Daugavas pusē

Komētforta dambis vēsturiski ir saistīts ar valsts nozīmes kultūras pieminekļiem – Daugavgrīvas cietoksni, kā arī Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju kompleksu Mangaļsalā, kura lielākā daļa atrodas ārpus Rīgas brīvdabas teritorijas. 2003.gada 25.februārī Komētfortam piešķirts vietējas nozīmes valsts aizsardzības kultūras pieminekļa statuss.

Komētforta dambis ir viens no retajiem kultūrvēstures pieminekļiem, kam veikta detalizēta izpēte un izstrādāti priekšlikumi tā saglabāšanai un izmantošanai. 2003.gadā veikta arī teritorijas arheoloģiskā izpēte, lai noskaidrotu atsevišķu fortifikāciju un hidrotehnisko būvju kompleksa sastāvdaļu uzbūvi un saglabāšanās pakāpi, kā arī precizētu kultūrslāņa sastāvu, stratigrāfiju un iespējamo arheoloģisko nozīmīgumu pašā forta teritorijā. Arheoloģiskās izpētes rezultātā Komētforta teritorijā netika atklātas ar nocietinājumiem vai apbūvi saistāmas koka konstrukciju paliekas, taču tiek rekomendēts nākotnē - iespējamo zemes darbu laikā, kur tiktu pārsniegts 0,8 m dziļums, veikt arheoloģisko uzraudzību.

2003.gadā, līdz ar arheoloģiskās izpētes veikšanu, tika nodibināta darba grupa, kas izstrādāja priekšlikumus turpmākai Komētforta saglabāšanai, eksponēšanai un izmantošanai. Balstoties uz veikto vēsturisko un vietas izpēti, ir redzams, ka nepieciešams saglabāt Komētforta vēsturiskās veidošanās liecības, eksponējot atsevišķas tā daļas sabiedriskai apskatei, bet vienlaikus paredzot tādas saimnieciskās darbības, kas nodrošinātu teritorijas ilgtspējīgu izmantošanu. VKPAI fiksējusi pieminekļa pasē Komētforta robežas, kas pamatā dublē kadastra robežas, no kurām izriet arī normatīvajos aktos definētā kultūras pieminekļa aizsargjoslas piemērošana.

Rīgas brīvdabas teritorijā atrodas arī Mangaļsalas jūras piekrastes un Daugavas krasta un līdz ar to daļa no fortifikācijas kompleksa. Mangaļsalas daļas saimnieciskās apgūšanas gadījumā nepieciešama sīkāka izpēte un norādījumi šī kultūrvēsturiskā mantojuma apsaimniekošanai. Šobrīd VKPAI turpina šajā Daugavas krastā esošā vēstures pieminekļa – fortifikācijas sistēmas izpēti un aizsargjoslas precizēšanu.

Daugavas grīvas kreisajā krastā atrodas Daugavgrīvas bāka, kas pieskaitāma uzskaites grupas kultūrvēsturiskajiem pieminekļiem. Pirmo bāku pie tagadējās Daugavas grīvas, domājams, uzbūvēja zviedri ap 17. un 18.gadsimta miju. Kopš 1788.gada bāka tika modernizēta, bet 1919.gada kauju laikā tā nodega. Daugavgrīvas bāku atkal atjaunoja 1921.gada sākumā - baltā dzelzsbetona torņa augstums kopā ar laternu bija 32 metri, bet torņa iekšējais diametrs sasniedza 3,25 metrus. Šo celtni, 1944.gadā atkāpjoties, uzspriecināja Vācijas karaspēks. 1945.gadā bākas vietā tika uzbūvēts koka pagaidu tornis, bet pašreizējā Daugavgrīvas bāka uzcelta 1957.gadā.

Daugavgrīvā atrodas Rietumu mols ar balto navigācijas zīmi tā galā. Mangaļsalā, kas pieguļ brīvdostas teritorijai, atrodas Austrumu mols ar sarkano navigācijas uguns zīmi. Tādējādi Mangaļsala ir viena no Rīgas vizītkartēm, kas Rīgā iebrauc pa jūras ceļu. Līdz 19.gadsimta vidum tā tiešām bijusi sala, tagad tā ir pussala. Tieši no Mangaļsalas jūrā iestiepjas mols, kas būvēts 1850. – 1861.gadā un kura celtniecībai aktīvi sekoja pats Krievijas cars, kurš to vairākkārt apmeklēja. Daugavas krastā mola tuvumā meklējami divi akmeņi, kas par godu Krievijas cara Aleksandra II un troņmantnieka Nikolaja šīs vietas apmeklējumam nosaukti par „Cara akmeņiem”. Mangaļsala saistās ar 1905.gada revolūcijas traģiskajiem notikumiem un revolucionāru soda vietu. Šo notikumu piemiņai 1970.gadā uzstādīts sarkanīga granīta piemineklis.

„Cara akmeņi”, kā arī 1905.gada notikumi viennozīmīgi ir interesanta vēsturiska liecība, šobrīd šie augšminētie vēstures objekti ir klasificējami kā uzskaites grupas kultūras pieminekļi. Izstrādājot teritorijas plānojumu, arī šajā apkārtnē ir jāņem vērā normatīvo aktu nosacījums par pieejas nodrošināšanu vēstures un arheoloģijas pieminekļiem - Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju kompleksam Mangaļu pussalā un Daugavgrīvas klosterim - viduslaiku nocietinājumiem, Airu ielā 79, perspektīvā integrējot šajā kultūrvēsturiskajā vidē arī augšminētos „Cara akmeņus” un 1905.gada pieminekli.

Kundziņsalā, Rīgas brīvdostas teritorijā, valsts aizsardzībā esoši pieminekļi šobrīd nav konstatēti, bet šeit atklājas savdabīgs un zināmā mērā unikāls kultūrvides fenomens, kas bagātina Rīgas kultūrvides daudzveidību kopumā. Ap 1870.gadu Kundziņsalā bija 8 mājas. Kopš 19.gs. beigām Kundziņsalas centrālā daļa kļuva par dzīvojamo rajonu ar mazstāvu, galvenokārt, koka māju apbūvi. Ainavu veido gan rūpnieciskie, gan apdzīvojuma telpas elementi, gan neizmantota teritorija.

Kundziņsala izveidojusi savdabīgu Daugavas salas kultūrvidi Rīgas pilsētā ar salai raksturīgo nošķirtību, laika gaitā sadzīvojot ar tiem attīstības procesiem, kas noritēja uz tuvējās sauszemes Sarkandaugavā. Paši Kundziņsalas iedzīvotāji nodarbojušies ar kuģošanu, zvejniecību, mazdārziņu uzturēšanu un neliela apjoma lopkopību. Uz salas atradās striķu vītuve un liellaivu būve, austrumu krastā tika uzcelta neliela bāka.

Te bieži bija plūdi, tāpēc daudzviet trošu vietā šeit ir redzamas laipas. Laivas, ar kurām salinieki bieži pārvietoja, ir neatņemama sadzīves sastāvdaļa. Atsevišķi salas nostūri nodalīti ar caurtecēm, pār kurām ierīkoti augsti koka tilti. Ielu plānojums, lai arī regulārs, tomēr dabā ieguvis neregulārus apveidus izkliedētās apbūves, piemājas dārziņu un brīvi augošu koku konfigurācijā.

Kundziņsalā, līdzīgi kā Mangaļsalā un visā Daugavas grīvā Rīgas brīvdostas teritorijā, uzmanība jāpievērš tam, ka jebkādu būvdarbu laikā var atsegties kultūrslānis un potenciāli arheoloģijas pieminekļi.

Voleros (Voleru ielā 11) esošā **Voleru muižas dzīvojamā ēka** (18.gs.b.) - vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis Nr.7734 ir atsevišķs objekts ar palielinātu kultūrvides vērtību Voleru apbūvē. Voleru muižiņa ir viena no retajām šāda veida muižiņām upes krastā, kas viennozīmīgi bagātina Daugavas deltas kultūrvēsturisko ainavu. Muižiņas galvenā problēma šobrīd ir akūti nepieciešamais remonts un restaurācija, kā arī vēsturiskā parka atjaunošana un pirmsprojekta zinātniskā izpēte, kā arī šī objekta harmonizēšana ar apkārtējo vēsturisko apbūvi un iespējamajām jaunbūvēm tuvākajā upes krasta un sauszemes apkārtnē.

Kā sīkāk norādīts Vides pārskata 7.1.2.nodaļā, Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi var radīt ietekmi uz kultūrvēsturisko vidi Rīgas brīvdostas teritorijā. Jaunas teritorijas saimnieciska apgūšana brīvdostas robežās iespējama tikai pēc kultūrvēsturiskās situācijas detalizētas inventarizācijas, to saskaņojot ar VKPAI likumā noteiktajā kārtībā. Jāpiezīmē, ka tādi normatīvie akti kā ratificētās konvencijas, LR likumi un Ministru kabineta noteikumi likumdošanas hierarhijā ieņem augstāku vietu par saistošajiem noteikumiem - šajā gadījumā Rīgas teritorijas un RBO teritorijas plānojumiem pēc to apstiprināšanas. Šo augšminēto, uz kultūras mantojuma aizsardzību attiecināmo, likumu un Ministru kabineta noteikumu ievērošana ir uzskatāma par nozīmīgu instrumentu kultūras pieminekļu saglabāšanā.

Teritorijas attīstība attiecībā pret esošo situāciju - šajā gadījumā kultūras mantojumu, satur daudzveidīgus ietekmes faktorus. Daži to tiem var būt šo mantojumu degradējoši, turpretī citi - aizsardzību un restaurāciju sekmējoši, vēl citi - kompromisus meklējoši.

RBO teritorijā esošā visa veida kultūrvēsturiskā mantojuma detalizēta izpēte, pirms saimnieciskas darbības uzsākšanas kultūrvēstures pieminekļu aizsardzības zonā, ko veiktu augsti profesionāli un neatkarīgi eksperti, ir vērtējama pozitīvi. RBO teritorijā esošā visa veida kultūrvēsturiskā mantojuma detalizēta izpēte, pirms saimnieciskas darbības uzsākšanas kultūrvēstures pieminekļu aizsardzības zonā, ir vērtējama pozitīvi. Šis nosacījums, kas iekļauts grozītajos Apbūves noteikumos vērtējams pozitīvi, jo dos trūkstošo informāciju par pieminekļiem, kas, savukārt, ļaus tiem noteikt piemērotas robežas un aizsardzības zonu, kā arī sniegs informāciju par nepieciešamajiem to uzturēšanas un restaurācijas - remonta darbiem. Šāda izpēte ļaus izstrādāt labākās iespējamās rekomendācijas pieminekļu apsaimniekošanā atbilstoši *UNESCO* un Latvijas labākajiem kultūras mantojuma aizsardzības un izmantošanas kanoniem.

6.1.13. Riska objekti

Rīgas brīvdostas teritorijā atrodas paaugstinātas bīstamības objekti – ievērojams daudzums uzņēmumu, kas tehnoloģiskajā procesā lieto, izgatavo, uzglabā un transportē stipras iedarbības bīstamas un īpaši bīstamas vielas, kas ražošanas avāriju vai kādu ārējo faktoru iedarbības rezultātā var izraisīt avārijas situāciju, apdraudēt cilvēku veselību un dzīvību, kā arī radīt draudus īpašumam un videi. Neraugoties uz

piemērotajiem drošības pasākumiem, uzņēmumos var notikt rūpniecisko avāriju gadījumi – ķīmisko vielu noplūdes, sprādzieni un ugunsgrēki.

Rīgas brīvostas teritorijā ir 13 paaugstinātas bīstamības objekti, no tiem 7 ir valsts nozīmes bīstamības objekti, 6 – reģionālas nozīmes bīstamības objekti un 9 – vietējas nozīmes.

Bolderājas gāzu uzpildes stacija (Flotes ielā 9) (skat.46.attēlā kā Nr.5). Sprādzienbīstamo koncentrāciju izplatība iespējama aptuveni līdz 45 m attālumam propāna un acetilēna noplūdes gadījumā. Ievainojumi no lauskām un atlūzām varētu būt iespējami līdz 300 m attālumam acetilēna balonu sprāgšanas gadījumā, bet līdz 200 m attālumam skābekļa balona sprādziena gadījumā, tādējādi cilvēka dzīvībai bīstamas iedarbības riska zonas atrodas ārpus objekta teritorijas, un aizliegumus vai ierobežojumus (drošības zonu) būtu ieteicams noteikt vismaz 370 m zonā ap SIA „AGA” Bolderājas gāzu uzpildes staciju.

Attiecībā pret transporta kustību pa Flotes ielu un dzelzceļu uz SIA „Bolderājas kuģu remonta rūpnīca” būtu jāparedz speciāli pasākumi, kas samazinātu risku rūpnieciskās avārijas gadījumā. Būtu jānosaka ierobežojumi un/ vai prasības SIA „AGA” Bolderājas gāzu uzpildes stacijas rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai, kā arī bīstamo kravu pārvadājumu vai pārkraušanas intensitātes būtiskai palielināšanai.

SIA „Latvijas propāna gāze” Rīgas eksporta gāzes uzpildes stacija (Zilā iela 20, Krievusala) (46.attēlā kā Nr.6). Sprādzienbīstamās un cilvēka dzīvībai bīstamās iedarbības riska zonas atrodas ārpus objekta teritorijas. Pie tam objekta 100 m zonā atrodas kokmateriālu pārkraušanas piestātne, kas var būtiski paaugstināt risku un var pasliktināt drošības stāvokli Rīgas eksporta gāzes uzpildes stacijā ugunsgrēka vai sprādzienbīstamo koncentrāciju izplatības gadījumā. Sprādzienbīstamo koncentrāciju izplatība varētu būt iespējama aptuveni līdz 790 m attālumam no negadījuma epicentra, ja notiek pilnīgs spiedieniekārtas sabrukums. Aprēķinātā 100% letālā siltumstarojuma zona var sasniegt 430 m attālumu, bet 1% letālā siltumstarojuma zona - attiecīgi 820 m attālumu ugunslodes ugunsgrēka gadījumā.

Aizliegumus vai ierobežojumus (drošības zonu) būtu ieteicams noteikt vismaz 800 m zonā ap objektu. Būtu jānosaka ierobežojumi un/ vai prasības SIA „Latvijas propāna gāze” Rīgas eksporta gāzes uzpildes stacijas rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai un bīstamo kravu pārvadājumu vai pārkraušanas intensitātes būtiskai palielināšanai. Attiecībā uz transporta kustību pa Zilo ielu būtu jāparedz speciāli pasākumi, kuri samazinātu risku rūpnieciskas avārijas gadījumā.

A/S „BLB Baltijas termināls” (Ezera ielā 22) (46.attēlā kā Nr.7). Saskaņā ar rūpniecisko avāriju novēršanas programmā atspoguļotajiem aprēķinu rezultātiem, dīzeļdegvielas 5000 m³ rezervuāra sabrukuma un tam sekojošas dīzeļdegvielas noplūdes un aizdegšanās gadījumā siltumstarojuma 100% letālā zona var sasniegt aptuveni 50 m attālumu, bet 1% letālās zonas rādiuss būs 70 m attālumā no negadījuma epicentra. Būtu jānosaka ierobežojumi un/ vai prasības A/S „BLB Baltijas termināls” rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai, kā arī bīstamo kravu pārvadājumu vai pārkraušanas intensitātes būtiskai palielināšanai.

Aizliegumus vai ierobežojumus (drošības zonu) būtu ieteicams noteikt vismaz 100 m

zonā ap šo paaugstinātā riska objektu. Tāpat būtu ieteicams informēt sabiedrību par veselībai kaitīgo iedarbību lielas naftas produktu noplūdes un/ vai degšanas gadījumā, kā arī nepieciešamību lielas naftas produktu noplūdes un/vai degšanas gadījumā veikt speciālus pasākumus tā kaitīgās iedarbības nepieļaušanai vai samazināšanai. Īpaši uzsverams, ka attiecībā uz transporta kustību pa Ezera ielu, Mīlgrāvja ielu, tiltu un dzelzceļu (posms Mangaļi - Ziemeļblāzma), kā arī tankkuģu piestātnēm un to kustību pa Mīlgrāvja kanālu būtu jāparedz speciāli pasākumi, kuri samazinātu risku rūpnieciskas avārijas gadījumā.

SIA „Latvija Statoil” Rīgas terminālis (Laivinieku ielā 7), SIA „Neste Latvija” Rīgas terminālis (Laivinieku ielā 5) un SIA „Naftimpeks” naftas produktu terminālis (Laivinieku ielā 9) (46.attēlā kā Nr.8, 9, 10). Maksimālais benzīna tvaiku mākoņa izplatīšanās attālums pa vējam ir aptuveni līdz 220 m, ja notiks benzīna noplūde no rezervuāriem. Pie tam, ņemot vērā to, ka visi 3 termināļi atrodas blakus, rūpnieciskās avārijas gadījumā ir iespējams domino efekts. Tādējādi aizliegumus vai ierobežojumus (drošības zonu) būtu ieteicams noteikt vismaz 200 m zonā ap šiem paaugstinātā riska objektiem. Būtu jānosaka arī ierobežojumi un/ vai prasības termināļu rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai, kā arī bīstamo kravu pārvadājumu vai pārkraušanas intensitātes būtiskai palielināšanai, ņemot vērā visu 3 objektu kopējo bīstamību un iespējamā domino efekta sekas. Īpaši uzsverams tas, ka attiecībā uz transporta kustību pa Laivinieku ielu un dzelzceļu būtu jāparedz speciāli pasākumi, kuri samazinātu risku rūpnieciskas avārijas gadījumā.

SIA „Man-Tess”(Tvaika ielā 7a, 7k-1) (46.attēlā kā Nr.11). Cilvēka dzīvībai bīstamās iedarbības riska zonas neatrodas ārpus objekta Tvaika ielā 7a teritorijas, bet paaugstinātā riska objektam Tvaika ielā 7k-1 – atrodas. Saskaņā ar aprēķinu rezultātiem, objektam Tvaika ielā 7a vislielākā nevēlamās iedarbības izplatība var būt dīzeļdegvielas 3000 m³ rezervuāra pilnīga sabrukuma gadījumā, vai, ja notiek avārija cauruļvados objekta teritorijā. 100% letālā siltumstarojuma zona sasniegs 25 m attālumu, bet 1% letālā siltumstarojuma zona - aptuveni 40 m attālumu no negadījumu epicentra. Ja pēc 60 t dīzeļdegvielas noplūdes no cauruļvada izcelsies ugunsgrēks, tad 100% letālā siltumstarojuma zona var sasniegt aptuveni 40 m attālumu, bet 1% letālā siltumstarojuma zona - 50 m attālumu.

Paaugstinātā riska objektam Tvaika ielā 7k-1 vislielākā nevēlamās iedarbības izplatība var būt benzīna 10 000 m³ rezervuāra pilnīga sabrukuma gadījumā, kad sprādzienbīstamo koncentrāciju izplatības zona sasniegs aptuveni 70 m attālumu, cilvēka dzīvībai bīstamu benzīna koncentrāciju (35 000 mg/m³) attālums būs 80 m rādiusā, veselībai kaitīgu koncentrāciju (4000 mg/m³) - aptuveni līdz 220 m attālumam. Ja pēc benzīna 10 000 m³ rezervuāra pilnīga sabrukuma izcelsies ugunsgrēks, tad 100% letālā siltumstarojuma zona var sasniegt 70 m, bet 1% letālā zona 100 m attālumu no negadījuma epicentra. Ja pēc 60 t benzīna noplūdes no cauruļvada izcelsies ugunsgrēks, tad 100% letālā siltumstarojuma zona var sasniegt 80 m attālumu, bet 1% letālā siltumstarojuma zona - 100 m attālumu no negadījuma epicentra.

Tāpēc ierobežojumus (drošības zonu) būtu ieteicams noteikt vismaz 50 m zonā ap objektu Tvaika ielā 7a, 220 m zonā ap objektu Tvaika ielā 7k-1 un 600 m attālumā no cauruļvada, kas objektu Tvaika ielā 7k-1 savieno ar piestātņi KS-28 Kundziņsalā.

SIA „Vudisona termināls” naftas produktu pārkraušanas bāze (46.attēlā kā Nr.12). Vislielākā nevēlamās iedarbības izplatība var būt naftas produktu (dīzeļdegvielas) rezervuāra ar tilpumu 3000 m³ pilnīga sabrukuma gadījumā. Ja pēc naftas produktu rezervuāra sabrukuma iestāsies ugunsgrēks, tad 100% letālais siltumstarojums var sasniegt 25 m attālumu, bet 1% letālais siltumstarojums aptuveni 40 m attālumu no negadījumu epicentra. Būtu jānosaka ierobežojumi un/ vai prasības SIA „Vudisona termināls” objektu Tvaika ielā 39 un Viestura prospektā 2 rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai, kā arī bīstamo kravu pārvadājumu vai pārkraušanas intensitātes būtiskai palielināšanai.

SIA „VL Bunkering” (Tvaika ielā 68) (46.attēlā kā Nr.13). Rūpniecisko avāriju novēršanas programmā norādītās cilvēka dzīvībai bīstamās iedarbības riska zonas neatrodas ārpus objekta teritorijas. Saskaņā ar aprēķinu rezultātiem vislielākā nevēlamās iedarbības izplatība var būt benzīna rezervuāra ar tilpumu 1000 m³ pilnīga sabrukuma gadījumā. Ja pēc tā sabrukuma iestāsies ugunsgrēks, tad 100% letālais siltumstarojums var sasniegt aptuveni 30 m attālumu, bet 1% letālais siltumstarojums – 50 m attālumu no negadījuma epicentra. Tāpēc būtu jānosaka ierobežojumi un/ vai prasības SIA „VL Bunkering” rekonstrukcijai un/ vai paplašināšanai, kā arī bīstamo kravu pārvadājumu vai pārkraušanas intensitātes būtiskai palielināšanai.

SIA „Pro gāze” sašķidrinātās naftas gāzes bāze (Aplokciema ielā 3) (46.attēlā kā Nr.14). Objekta Rūpniecisko avāriju novēršanas programmā nav aprēķinātas bīstamās iedarbības riska zonas, bet iespējamās SIA „Pro gāze” sašķidrinātās naftas gāzes bāzes riska zonas tika aprēķinātas A/S „BLB Baltijas termināls” rūpniecisko avāriju novēršanas programmā, vērtējot savstarpējo nevēlamo iedarbību. Būtu jānosaka ierobežojumi un/vai prasības SIA „Pro gāze” rekonstrukcijai.

6.1.14. Esošās vides problēmas Rīgas brīvostas teritorijā un tuvākajā apkārtnē

Rīgas brīvostas pārvalde Rīgas brīvostas teritoriju iznomā dažādiem uzņēmumiem ekonomiskās darbības veikšanai. Zemes nomas līgumos ir paredzēts, ka nomas tiesību turētājam ir jāievēro visi izvirzītie nosacījumi un likumdošanas aktu prasības, tai skaitā arī tās, kas ir saistītas ar vides aizsardzību. Ir jāsaņem visas nepieciešamās atļaujas veicamajām darbībām, piemēram - A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības, ūdens lietošanas, atkritumu pārvadāšanas u.c. atļaujas. Tādējādi nomas tiesību turētājs ir atbildīgs par atļaujās izvirzīto nosacījumu ievērošanu, bet kontroli īsteno Valsts vides dienesta Jūras un iekšējo ūdeņu pārvalde, kā arī Lielrīgas reģionālā vides pārvalde. Rīgas brīvostas pārvalde nodrošina regulāras visas Rīgas brīvostas teritorijas pārbaudes, kontrolējot Zemes nomas līgumu nosacījumu izpildi, kā arī prasību izpildi attiecībā uz vides aizsardzību savas kompetences robežās.

Papildus iepriekš minētajam, Rīgas brīvostas pārvalde veic pastāvīgu vides kvalitātes izmaiņu pārraudzību un iegulda ievērojamas investīcijas izpētes un vides kvalitātes monitoringa, kā arī sanācības darbos vietās, kur tas ir nepieciešams.

Rīgas brīvostas teritorijas robežas 2006.gadā tika grozītas. Īstenoto izmaiņu rezultātā kopējā Ostas platība tika samazināta par 22% jeb 5,48 km² un pārbīdīta tālāk no pilsētas centra, tuvāk Rīgas jūras līcim.

Šobrīd Rīgas brīvostas robežas ir noteiktas līdz Vanšu tiltam, Ostas teritorijā ir iekļauta visa Kundziņsala, bet Andrejsala, Vējažsala un Eksportosta kopā ar visiem tur esošajiem uzņēmumiem, kā arī daļa Spilves pļavu un atsevišķas Mangaļsalas dabas teritorijas no Ostas ir izslēgtas. Tādējādi vairāku uzņēmumu teritorijas administratīvi ir izslēgtas no Brīvostas, taču joprojām turpina darbību (ogļu u.c. beramkravu pārkraušanu utt.) līdzšinējos apmēros, daļēji izmantojot arī Brīvostas infrastruktūru (piestātnes u.c.), kas atrodas Ostas teritorijā (robeža iet gar Daugavas krastu – akvatorijas ir Ostas teritorijā). Ostas robežu izmaiņas skat. 49.attēlā.

Ir skaidrs, ka ražošanas uzņēmumu atrašanās pilsētas vēsturiskā centra tiešā tuvumā pilnvērtīgi neveicina ne pašas Brīvostas, ne arī pilsētas attīstību. Pie tam šīm ražošanas teritorijām šobrīd ir neatbilstoša lietojuma statuss, kas savukārt nozīmē to, ka jebkura jauna apbūve, piebūve, esošo ēku pārbūve vai nojaukšana ar ražošanas (termināļu darbības) funkcijām nav iespējama. Tātad esošajās teritorijās termināļiem liegtas jebkādas attīstības un optimizācijas iespējas, kas norāda uz nepieciešamību tuvākajā laika pārcelt šīs ražošanas darbības uz kādu no Brīvostas līdz šim neizmantotu vai mazizmantotu teritoriju.

Ņemot vērā pilsētas sabalansētas attīstības plānošanas trūkumu periodā pirms Latvijas neatkarības atgūšanas, kā arī salīdzinoši nesenā pagātnē piekopto pieeju, ka dzīvojamās mājas un rajoni tika attīstīti pēc iespējas tuvāk lielām darba vietām – zivju pārstrādes un zvejniecības, kuģu būves un ražošanas uzņēmumiem, jau vēsturiski izveidojusies situācija, ka atsevišķās vietās dzīvojamās mājas izvietotas pie pašas RBO robežas (Kundziņsala, Mangaļsala, Sarkandaugava, Bolderāja, Daugavgrīva). Ņemot vērā Ostas uzņēmumu darba rūpniecisko raksturu, ir neizbēgami, ka iedzīvotāji Ostai tuvākajās dzīvojamās mājās jūt rūpnieciskas darbības radītu diskomfortu.

Kopš Latvija atguvusi neatkarību, iedzīvotāji arvien vairāk sāk apzināties savas tiesības, t.sk., vides tiesības un iespējas iegūt informāciju par vides kvalitāti, kā arī ietekmēt lēmumu pieņemšanu. Tas arī ir iemesls iedzīvotāju aktivitātei vietās, kur ir aktuālas vides problēmas.

Gaisa kvalitātes monitorings rāda, ka lielākā daļa nosakāmo piesārņojošo vielu koncentrāciju (NO₂, SO₂, O₃, benzols, toluols) līdz šim atbilst normatīviem (Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumi Nr.588 „Noteikumi par gaisa kvalitāti”). Ar gaisa kvalitāti saistāmas arī smakas, kas Rīgas brīvostas teritorijā rodas galvenokārt no naftas produktu kravām (benzola, toluola, merkaptāna, sērūdeņraža, gaistošajiem organiskajiem savienojumiem) to pārkraušanas un uzglabāšanas laikā. Tāpēc gaisa kvalitātes monitoringa stacijas (4 gab.) izvietotas tuvu pie termināļiem, kas nodarbojas ar naftas produktu kravu apstrādi.

Noteikt un izvērtēt smakas ir problemātiski, jo smaku galvenokārt rada nevis viena viela, bet vairāku vielu sajaukums - buķete. Smakas un piesārņojums ar PM10 (putekļu veidā) arī ir galvenie iedzīvotāju sūdzību cēloņi, kas konstatēti SIA „Vides Konsultāciju Birojs” atsevišķu projektu ietvaros veiktajās iedzīvotāju aptaujās, kā arī apkopojot datus par Rīgas domes Vides departamentā saņemtajām sūdzībām laika posmā no 2004.gada līdz 2008.gadam (sīkāk skat. nodaļu 5.3.3.).

Nākotnē, ņemot vērā to, ka gaisa kvalitātes normatīvs benzolam ar katru gadu

pazeminās (2008.gadā $7 \mu\text{g}/\text{m}^3$, bet 2010.gadā $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$, saskaņā ar MK noteikumiem Nr.588), kā arī to, ka lejāmkravu termināļi šobrīd koncentrēti Rīnūžos, Jaunmīlgrāvī un Sarkandaugavā aktīvu transporta maģistrāļu tuvumā, neveicot speciālus gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumus varētu būt grūti ievērot benzola normatīvu. Tajā pašā laikā Rīgas domes Vides departamenta Gaisa aizsardzības nodaļas ilggadīgs gaisa kvalitātes monitorings Sarkandaugavā rāda, ka benzola emisiju lielākais avots ir tieši autotransporta kustība pa ielām. Līdz ar to, savukārt, ļoti apgrūtināta ir gaisa kvalitātes pasākumu uzlabošanas ieviešana.

Ņemot vērā putekļu PM10 robežvērtības samazinājumu līdz 2010.gadam, arī ar šīs vielas atļauto rādītāju ievērošanu nākotnē paredzamas problēmas. Jau šobrīd, atšķirībā no Brīvostas teritorijas, kur normatīvs lielākoties netiek pārsniegts, robežlielumu nevar ievērot dzīvākajās ielās pilsētā (Brīvības iela, Valdemāra iela (Rīgas domes Vides departamenta Gaisa aizsardzības nodaļas dati)). Tomēr attiecībā uz PM10 robežlielumiem paredzamas normatīvu izmaiņas (robežvērtība tiks paaugstināta), kas situāciju atkal mainīs.

Tajā pašā laikā attiecībā uz iespējamo piesārņojošo vielu koncentrāciju palielināšanos kravas automašīnu intensitātes pieauguma dēļ Ostas attīstības rezultātā jāņem vērā, ka:

- tikai satiksmes intensitātes pieaugumam nav tiešas sakarības ar piesārņojošo vielu koncentrācijām; to nosaka arī vairāki citi faktori – transporta plūsmas sadalījums, kustības ātrums, transporta līdzekļu tehniskais stāvoklis, ielas posmu strukturālās uzbūves īpatnības, un arī meteoroloģiskie apstākļi;
- tieši ielas strukturālajām īpašībām ir viena no noteicošajām lomām. To pierāda ilgtermiņa mērījumi Kr. Valdemāra un Brīvības ielā, kas ir tipiski ielu kanjoni un mērījumi Rīgas brīvostā blakus intensīvas satiksmes (t.sk. smagā transporta) ielai. Augstākās cieta daļiņu un arī slāpekļa oksīda koncentrācijas novērotas tipiskos ielu kanjonos, kas izskaidrojams ar specifisko vielu izkliedi šādās vietās.

Tā kā gaisa kvalitātes problēmas lielākoties ir saistītas tieši ar autotransporta kustību, to mazināšana ir iespējama tikai īstenojot lielos transporta infrastruktūras attīstības projektus (īpaši Ziemeļu šķērsojumu, Daugavgrīvas ielas rekonstrukciju, Austrumu maģistrāli), kas ļaus novirzīt kravu kustību no pilsētas centra un optimizēt transporta plūsmu. Vietās, kur jau šobrīd konstatēti robežlielumu pārsniegumi, stingri jāīsteno gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmas mērķi un uzdevumi.

Neskatoties uz to, ka visu Ostas uzņēmumu darbības tiek klasificētas kā B vai C kategorijas piesārņojošas darbības, kurām nav obligāta prasība izmantot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, tieši labākās pieejamās tehnoloģijas ir veids kā maksimāli samazināt ietekmi uz vidi. Tam apliecinājums ir jaunās paaudzes lejāmkravu termināļi, kas, brīvprātīgi ieviešot šādas tehnoloģijas savā darbībā, ir panākuši to, ka attiecībā uz to darbību nav saņemtas iedzīvotāju sūdzības, kā arī to darbības laikā nav konstatēta būtiska ietekme uz vidi.

Ņemot vērā to, ka jaunu termināļu attīstība paredzēta gan īpaši aizsargājamu teritoriju tuvumā, gan to apkārtnē ir dzīvojamās ēkas, lai panāktu objektīvu situācijas atainojumu, risinājums varētu būt kompleksas monitoringa sistēmas izveide (gaisa kvalitātei, trokšņa piesārņojumam un vidē novadāmo notekūdeņu kvalitātei) jaunajās attīstības teritorijās.

Tā kā piesārņojuma ar slāpekļa dioksīdu samazināšanai 2006.gada 17.novembrī tika pieņemti saistošie noteikumi Nr.60 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”, kas pierādījuši savu efektivitāti - Būvvalde, izsniedzot tehniskos noteikumus iekļauj prasību aprēķināt un modelēt darbības radīto piesārņojumu. Ja darbība paredzēta vietā, kur piesārņojums ar slāpekļa dioksīdu pārsniedz normatīvos noteikto gada vidējo koncentrāciju, šī darbība nesāņem akceptu (būvatļauju). Līdzīga sistēma, kad būs apstiprināti grozījumi MK noteikumos Nr.588, būtu ieviešama arī attiecībā uz piesārņojumu ar PM10 un benzolu.

Gruntsūdeņu kvalitāte ir cieši saistīta ar grunts kvalitāti, tāpēc parasti **grunts un gruntsūdeņu kvalitāte** tiek gan noteikta, gan vērtēta kopā. Grunts un gruntsūdeņu kvalitātes izpētes un monitorings RBO teritorijā notiek pēc Rīgas brīvostas pārvaldes iniciatīvas, darbu programmu saskaņojot ar vides dienestiem. Tās ir ievērojamas investīcijas, kas tiek ieguldītas vides kvalitātes apzināšanai savā teritorijā un dod būtisku ieguldījumu informācijas precizēšanai par piesārņotām un potenciāli piesārņotām vietām, kā arī dod pamatu konkrētu pasākumu uzsākšanai vides atveseļošanai vietās, kur tas ir nepieciešams.

Izpētes un monitoringa darbi veikti un iegūtie rezultāti izvērtēti, ņemot vērā likumdošanas aktos (MK 25.10.2005. noteikumi Nr.804 „Noteikumi par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem” un MK noteikumi Nr.752 „Grozījumi MK 12.03.2002. noteikumos Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti””), kā arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Valsts Ģeoloģijas dienesta 24.03.1998. izdotajos metodiskajos norādījumos ietvertās prasības un piesārņojuma izvērtēšanas kritērijus.

Ilggadīgs gruntsūdeņu monitorings Rīgas brīvostas teritorijā rāda, ka teritoriju grunts un gruntsūdeņu kvalitāte, ņemot vērā to vēsturisko pielietojumu gan rūpnieciskām, gan militārām vajadzībām, ir zināmā mērā ietekmēta.

Kā esoši un potenciāli piesārņojuma avoti izdalāmas degvielas glabāšanas un uzpildes vietas, automašīnu remonta un mazgāšanas vietas, metāllūžņu novietnes un griešanas laukumi, nesankcionētas atkritumu izbēršanas vietas un slikts kanalizācijas tīklu stāvoklis.

Nozīmīgākais vēsturiskais piesārņojums konstatēts šādu uzņēmumu teritorijās – SIA „Freja”, SIA „OVI Rīga”, SIA „Eko osta”, SIA „OVI”, SIA „VL Bunkering”, A/S „BLB Baltijas Termināls” un SIA „Vudisona Termināls”. Šo piesārņojumu galvenokārt veido palielināta naftas produktu un smago metālu koncentrācija gruntī. Šajās teritorijās piesārņojums ir sācis uzkrāties jau pirms apmēram 100 gadiem. Pašreizējie zemes nomnieki to saņēmuši mantojumā no iepriekšējiem apsaimniekotājiem, kas vairumā gadījumu bijušas Padomju armijas kara bāzes vai militārie uzņēmumi.

Lielāko daļu piesārņojuma Brīvostas teritorijā radīja nepareiza naftas produktu, skābju, smago metālu saturošu vielu un materiālu uzglabāšana u.c. (vēsturiskais piesārņojums). Vissliktākā vides kvalitāte ir bijušajās armijas izmantotajās teritorijās. Galvenais piesārņojums koncentrējas degvielas uzglabāšanas, uzpildes, autotransporta remonta, metāllūžņu griešanas un atkritumu izgāztuvju vietās. Daudz mazāka ir piesārņojuma daļa, kas radusies nesenos laikos.

Lielākajā daļā pētīto teritoriju gruntis nav ievērojami piesārņotas, atsevišķās vietās konstatēts lokālas dabas piesārņojums ar kādu atsevišķu vielu (organiskajām vielām, virsmas aktīviem savienojumiem, makrokomponentiem vai slāpekļa savienojumiem).

Lai motivētu uzņēmumus veikt sanācijas darbus vēsturiskā piesārņojuma likvidēšanai, 1999.gadā Rīgas ostas valde lēma par atbalsta mehānisma ieviešanu šāda veida vides atvēršanas pasākumiem. Tika pieņemts lēmums kompensēt nomnieku vides sanācijas pasākumos ieguldītos līdzekļus līdz 50% apmērā no konkrētā gada zemes gabala nomas maksas. Laikā no 2005. - 2007.gadam RBP ir investējusi 162 567 LVL vēsturiskā piesārņojuma sanācijai.

Ūdens baseinu (**virszemes ūdeņi**) kvalitātes kontroli veic Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra Valsts vides monitoringa programmas ietvaros. Ūdens ekoloģiskā kvalitāte tiek iedalīta 5 klasēs – augsta, laba, vidēja, slikta un ļoti slikta. Daugavas upes ūdens kvalitāte tiek noteikta 2 vietās: pie Andrejostas un Daugavgrīvā. Noteiktā kvalitāte atbilst labai (tāpat kā 2005., 2006., 2007.gadā).

Gan lietus notekūdeņi, gan atsevišķos gadījumos ražošanas notekūdeņi pēc attīrīšanas var tikt novadīti pilsētas lietus kanalizācijas tīklos. Šādos gadījumos pakalpojuma izmantotājam būtu jāslēdz līgums ar lietus ūdens kanalizācijas tīklu apsaimniekotāju, kas Rīgas pilsētā, saskaņā ar Rīgas domes 16.05.2000. saistošajiem noteikumiem Nr.75 "Rīgas hidrogrāfiskā tīkla uzturēšanas noteikumi", ir 3 institūcijas: Rīgas brīvostas teritorijā - Rīgas brīvostas pārvalde; ielu sarkanajās līnijās - Rīgas domes Satiksmes departaments; ārpus ielu sarkanajām līnijām - Rīgas domes atbildīgā institūcija par vides aizsardzības jautājumiem. Tomēr jāuzsver, ka Rīgas brīvostas teritorijā Daugavā izplūst vairāki lietus kanalizācijas izvadi, kam Ostas uzņēmumiem nemaz nav pieslēguma – tie ir tikai un vienīgi pilsētas lietus notekūdeņi, par kuriem atbildība uzlikta Rīgas brīvostas pārvaldei. Līdz šim ir pierādījies, ka šāda sistēma nefunkcionē - izveidojusies situācija, ka neviena puse neveic novadāmo notekūdeņu monitoringu, kā arī pakalpojuma izmantotājiem nav izvirzīti nekādi nosacījumi novadāmo notekūdeņu kvalitātei. Taču tāda situācija izveidojusies ne tikai RBO, bet gan visā Rīgas pilsētas teritorijā.

Īpaši svarīgi tas ir tāpēc, ka savāktie pilsētas lietus notekūdeņi netiek attīrīti, bet gan tieši novadīti vidē (virszemes ūdeņos, parasti Daugavā). Taču, pat ņemot vērā kopējo slodzi, Daugavas ūdens kvalitāte RBO teritorijā novērtēta kā laba (LVGMA monitoringa rezultāti).

Novēršot minētos trūkumus, nākotnē iespējams vēl vairāk samazināt ietekmi uz Daugavas upes kvalitāti.

Trokšņa emisiju RBO esošo uzņēmumu teritorijās rada galvenokārt tehnoloģiskās iekārtas, dzelzceļa pievedceļi, kā arī autoceļi, t.i.:

- atsevišķi atklāti novietoti trokšņa avoti (piemēram, sūkņi un sūkņu stacijas), kas galvenokārt uzstādīti akustiski atklāti, t.i. nojumēs, estakādēs vai vieglās ēkās, kur to trokšņa emisija horizontālā plaknē noris praktiski netraucēti;
- troksni emitējošas ēkas -ēku ventilācijas sistēmas, ražošanas iekārtas, u.tml.;
- dzelzceļa pievedceļi;

- autoceļi (ielas);
- īslaicīgi trokšņa avoti var būt celtniecības darbi un padziļināšanas darbu tehnika.

Uzņēmumiem, kam izsniegtas B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas, tajās noteikti pieļaujamie trokšņa robežlielumi, ko nav atļauts pārsniegt. Lielākajai daļai uzņēmumu, kuru darbības rezultātā var rasties trokšņa traucējums, noteikts, ka iedzīvotāju sūdzību gadījumā uzņēmumam jāveic trokšņa mērījumi (to drīkst darīt tikai sertificēta laboratorija). Ja šādos mērījumos tiktu konstatēts, ka robežlielumi ir pārsniegti, uzņēmumam būtu jāveic pasākumi trokšņa emisiju samazināšanai.

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartēšanas rezultāti Rīgas brīvostas un tai piegulošajās teritorijās vietām uzrāda robežlielumu pārsniegumus (skat. arī attēlus Nr.60 – 62).

Līdz šim iedzīvotājiem viStraucējošākais ir licies tieši dzelzceļa pievedceļu radītais troksnis vietās, kur dzelzceļš iet tuvu dzīvojamām mājām (Tvaika ielā, Ezera ielā, Daugavgrīvē). Jāņem vērā, ka dzelzceļa pievedceļi šajās vietās ir atradušies jau ilglaicīgi, pie tam efektīvu prettrokšņa pasākumu veikšana, lai samazinātu tieši dzelzceļa troksni ir finansiāli ietilpīga. Taču neskatoties uz to, RBP šajās problēmu vietās ir domājusi par iespējamiem risinājumiem. Tā, piemēram, SIA „Man-Tess” veikusi dzelzceļa pievedceļa attālināšanu līdz 50 m no daudzdzīvokļu mājas Tvaika ielā 54 un dzelzceļa pārbrauktuves Tvaika ielā drošības apstākļu uzlabošanu. Pēdējais īstenotais projekts ir prettrokšņa ekrāna izbūve Daugavgrīvē gar dzelzceļa pievedceļu 2005.gadā.

Tomēr nākotnē, termināļiem attīstoties un realizējot lielāku kravu apgrozījumu, prognozējams, ka esošā dzelzceļa un arī autoceļu radītais trokšņa traucējums pieaugs. Šīs problēmas risināmas tikai kompleksi plānojot un ieviešot transporta infrastruktūras, kā arī dzīvojamo rajonu attīstības projektus. Īpaša uzmanība pievēršama esošo dzelzceļa ceļu rekonstrukcijas projektiem (Daugavgrīvē, Bolderājā, Kundziņsalā), gan projektēšanā, gan tehnoloģiju un materiālu izvēlē, ņemot vērā esošo situāciju (esošo trokšņa līmeni un dzīvojamo māju atrašanās vietas). Vairākās vietās nepieciešams būs īstenot prettrokšņa pasākumus.

Ņemot vērā apzinātās vietas, kur saskaņā ar kartēšanas rezultātiem eksistē trokšņa robežlielumu pārsniegumi, Rīgas domei jāorganizē rīcības plāna trokšņa piesārņojuma samazināšanai izstrāde, kur jau tiks iekļauti konkrēti pasākumi ar konkrētiem termiņiem, kas būs saistoši arī Brīvostai.

Ietekme uz ūdens ekosistēmām. Lai uzturētu pašreizējo kuģu ceļa un pieejas kanālu dziļumu, regulāri jāveic Daugavas gultnes padziļināšanas darbi. Ietekmi uz vidi rada gan paši padziļināšanas darbi, gan izsmeltās grunts izvietošana.

Iepriekšējos gados veikto padziļināšanas darbu rezultātā izsmeltā grunts apglabāta jūras zemūdens izgāztuvē, kuras centra koordinātas ir 57°07'00" Z platums un 24°02'00" A garums. Lielais apglabātās grunts apjoms zemūdens jūras izgāztuvē sāka ietekmēt dabisko sanešu bilanci šajā Rīgas jūras līča zonā, kā arī bija novērojams piesārņojuma pieaugums izgāztuves monitoringa fona stacijā. Tādēļ, lai neapdraudētu kuģošanas drošību un nepieļautu iedzīvotāju rekreācijas rajonu kvalitātes

pasliktināšanos, pēdējos gados ir pieņemts lēmums veidot pagaidu grunts novietnes. Kā viena no tādām ierīkota Krievu salā, tādējādi atslogojot jūras izgāztuvi.

Gultnes padziļināšanas darbi nodara zaudējumus ūdens vides bioloģiskajiem resursiem. Gultnes padziļināšanas rezultātā tiek novērotas sekojošas parādības:

- gultnes un virsmas “duļķu šļūču”, t.i. ūdens masu, kuras aiznes suspendētās vielas (smiltis, mālu, dūņas, organiskās vielas un citas suspendētās cietās daļiņas, kuras gultnes sedimentu mehāniskās sajaukšanas rezultātā tiek paceltas ūdens vidē), izveidošanās, kurās šo vielu koncentrācija pārsniedz fona koncentrāciju;
- ūdens mikrobioloģiskā stāvokļa pasliktināšanās, kas izpaužas kā koli - indeksa un mikrobu kopējā skaita palielināšanās, palielinās ūdenskrātuves attiecīgās zonas saprobitāte;
- ūdens optisko īpašību pasliktināšanās;
- izšķīdušā skābekļa koncentrācijas samazināšanās;
- ūdenskrātuves morfoloģiskās (dziļuma, straumju, gultnes virsmas) izmaiņas;
- hidrobiontu bojāeja zemes smēlēja kausu iedarbības rezultātā un “duļķu šļūcē”, iesūcot ūdeni zemes sūcēju grunts pieņēmējos;
- trokšņu, kas negatīvi ietekmē apkārtējo vidi, rašanās, elektromagnētisko impulsu izplatīšanās apkārtējos ūdens slāņos.

Lai maksimāli mazinātu ietekmi uz vidi, RBP piemēro arī dažādus organizatoriskus un inženiertehnisku pasākumus, kas tiek īstenoti 2 galvenajos virzienos:

- gultnes padziļināšanas darbu ierobežošana atkarībā no gada hidrobioloģiskajiem un hidrometeoroloģiskajiem apstākļiem;
- visa gultnes padziļināšanas darbu tehnoloģiskā kompleksa pilnveidošana.

Veicamie pasākumi ir sekojoši:

a) ar nārsta periodiem saistītie gultnes padziļināšanas darbu ierobežojumi, kas galvenokārt ir laika posmā no 1.maija līdz 31.jūnijam un no 1.oktobra līdz 15.novembrim.

b) kontroles/monitoringa pasākumi:

Gultnes padziļināšanas darbus nekādā gadījumā nav ieteicams veikt nārsta periodā. Taču, ja nepārvaramu apstākļu dēļ tas tomēr ir jādara, darbi jāveic tikai diennakts gaišajā laikā no plkst. 9.00 līdz 17.00 un pirms darbu uzsākšanas jāizstrādā nārsta procesa kontroles programma. Šajā programmā jāiekļauj nārsta gaitas ikdienas kontrole vismaz trīs reizes diennakts laikā (no rīta, dienas vidū, vakarā). Paralēli jāseko hidroloģiskajiem apstākļiem (straumes virzienam un ātrumam, upes ūdens līmenim).

c) tehnoloģiskā kompleksa pilnveidošana:

Lai samazinātu ūdens vides bioloģiskajiem resursiem nodarāmo zaudējumu, ierobežojot izņemtās grunts izgāšanu jūras zemūdens izgāztuvē, ieteicams duļķu/grunts maisījumu refulēt krastā, efektīvi atdalot smiltis no dūņām, jo lielākā daļa piesārņojošo vielu atrodas tieši dūņās. Lai atdalītu smiltis no dūņām un novadītu atpakaļ ūdenskrātuvē tīru ūdeni, ieteicams izmantot sekojošas tehnoloģijas:

- uzskalošanas iecirkni aprīkot ar apvaļņošanas dambjiem, ūdens savācējām akām ar cauruļveida noteci, nosēdbaseiniem (dīķiem) un drenāžas tranšējām atdzidrināto ūdeņu novadīšanai ūdenskrātuvē;

- „atdalīšana augšup ejošā plūsmā”, izmantojot hidrociklonu, turklāt šeit iespējama dūņu frakcijas atūdeņošana.
- d) rekomendējamie ierobežojošie pasākumi attiecībā uz tehnoloģiju:
  - veikt Daugavas krasta apvaļņošanu, lai nepieļautu ūdens izgāšanu no uzskalošanas iecirkņa upes pamatgultnē;
  - ūdens no uzskalošanas iecirkņiem jāizgāž vietā, kur paredzēta tālāka saimnieciskā darbība, piemēram, teritorijas uzbēršana, taču jānodrošina šīs teritorijas norobežošana no Daugavas pamatgultnes puses, lai nepieļautu uzduļķojuma ieplūšanu upē;
  - lai samazinātu „duļķu šļūces” veidošanos vismaz virsējās dūņainās grunts izņemšana jāveic, to nepārlejot pāri padziļinātāja peldlīdzekļa bortam.

Tomēr augstāk minētā ietekme uz ūdens vides bioloģiskajiem resursiem nav novēršama pilnībā, tāpēc, pirms padziļināšanas darbu uzsākšanas, konkrētajā vietā vienmēr tiek veikts zivsaimnieciskais novērtējums, kā arī saņemti nosacījumi par laika periodiem, kad šos darbus veikt, lai nodarītais kaitējums būtu vismazākais. Zivju resursu aģentūra arī aprēķina videi nodarītos zaudējumus, ko RBP kompensē naudas izteiksmē. RBP veic arī ikgadēju zivju mazuļu ielaišanu Daugavā atbilstoši Zivju resursu aģentūras ekspertīzes atzinumā veiktajiem aprēķiniem.

Zaudējuma, kas tiks nodarīts ūdens bioloģiskajiem resursiem gultnes padziļināšanas darbu izpildes un izņemtās grunts izgāšanas zonās, lielums būs atkarīgs no sekojošiem faktoriem:

- izņemamā grunts apjoma;
- darbu izpildes tehnikas un tehnoloģijas;
- vai paredzēta grunts refulēšana krastā;
- darbu izpildes sezonas – ziemā (decembris-marts) un vasarā (jūnijs-augusts) zaudējuma lielums ir ievērojami mazāks nekā pavasarī (aprīlis-jūnijs) un rudenī (septembris-novembris);
- piesārņojošo vielu koncentrācijas gultnes sedimentos;
- izņemamās grunts struktūras un granulometriskā sastāva;
- hidrometeoroloģiskajiem (temperatūras, vēju režīma, viļņošanās) un hidroloģiskajiem apstākļiem (dziļuma, straumju ātruma un virziena).

Pirms padziļināšanas darbu uzsākšanas, tiek ņemti grunts paraugi un analizēti laboratoriski, lai noteiktu sedimentu kvalitāti un izvēlētos optimālāko variantu to izvietošanai vai utilizēšanai. Tādējādi par padziļināšanas darbu vietu, apjomiem, izmantotajām tehnoloģijām, laiku tiek informētas vides uzraudzības institūcijas un saņemtas atļaujas. Tiek ievēroti visi vides institūciju izsniegtie nosacījumi un ieteikumi darbu izpildei, lai maksimāli samazinātu ietekmi uz vidi.

6.2. Lidostas „Rīga” teritorija

6.2.1. Lidostas „Rīga” teritorija un tās esošā izmantošana

Starptautiskā lidosta „Rīga” ir lielākā lidosta Baltijas valstīs. Tā nodrošina starptautiskos pasažieru un kravas gaisa pārvadājumus. Avioliņijas savieno Rīgu gandrīz ar visām Eiropas valstīm. Reusus uz Rīgu veic „SAS”, „Lufthansa”, „Finnair”, „Ryanair” u.c. aviokompānijas. Arvien vairāk pasažieru tiek pārvadāti arī ar Latvijas

aviosabiedrībām, no kurām lielākā ir „Air Baltic”. No lidostas „Rīga” šobrīd tiek veikti 99% lidojumu Latvijā. 2006.gadā regulāros pasažieru lidojumus no lidostas “Rīga” veica 16 aviosabiedrības:

„Air Baltic”, „Aer Lingus”, „Aeroflot”, „Austrian Airlines”, „British Airways”, „ČSA Czech Airlines”, „EasyJet”, „Finnair”, „KLM Royal Dutch Airlines”, „LOT Polish Airlines”, „Lufthansa”, „Norwegian Air Shuttle”, „Ryanair”, „SAS”, „Turkish Airlines” un „Uzbekistan Airways”.

Regulārie tiešie lidojumi 2006.gada beigās Rīgu savienoja ar 43 pilsētām 27 Eiropas, Āzijas, Amerikas un Āfrikas valstīs, t.i. par 10 vairāk nekā 2005.gada nogalē. Tās bija: Amsterdama, Baku, Barselona, Bergena, Berlīne, Brisele, Cīrihe, Diseldorfā, Dubaja, Dublina, Frankfurte, Gēteborga, Glāzgova, Hamburga, Helsinki, Hurgada, Kaļiņingrada, Kijeva, Kopenhāgena, Ķelne, Liverpūle, Londona, Mančestra, Maskava, Milāna, Minhene, Minska, Ņujorka, Odesa, Oslo, Parīze, Prāga, Sankt-Pēterburga, Stambula, Stokholma, Šarmelšeiha, Štutgarte, Tallina, Tampere, Taškenta, Tbilisi, Telaviva, Varšava, Viļņa un Vīne.

Lidostas “Rīga” kopējā aizņemtā zemes platība, saskaņā ar informāciju no Rīgas Attīstības programmas 2006. - 2012.gadam, ir 643 ha. Aptuveni 36% šīs teritorijas aizņem skrejceļš, tā pievedceļi, perons, ieskaitot drošības joslas; ap 12% aizņem koplietošanas ceļi; 12% - ražošanas ēkas; mežu zemes - ap 11%; lauksaimniecības zemes – ap 8%; pārējo teritoriju aizņem grāvji, ūdenstilpes, purvi un krūmāji. Uz šo brīdi ir izbūvēti 3 angāri lidmašīnu remontam, kas kādreiz notika zem atklātām debesīm.

Laika periodā no 2004. – 2007.gadam valsts akciju sabiedrības “Starptautiskā lidosta “Rīga”” darbībā bija vērojams straujš attīstības kāpums. Apkalpoto lidojumu skaits no 2000. līdz 2007.gadam pieaudzis 2,6 reizes. (lidojumu skaita izmaiņas laika periodā no 2000. - 2007.gadam apkopotas 60.tabulā). Lidostas pasažieru skaits palielinās ar katru gadu. 2005.gadā kopumā lidostā apkalpoti gandrīz 1,9 miljoni pasažieru, kas ir par 77,1% vairāk nekā 2004.gadā, kad tika apkalpots miljons pasažieru. 2007.gadā, salīdzinot ar 2006.gadu, pasažieru skaits pieauga par 27%, sasniedzot 3,2 miljonus pasažieru, pēdējo četru gadu laikā palielinoties 4,4 reizes. Satiksmes ministrijai plāni paredz, ka 2010.gadā lidostā varētu apkalpot jau piecus miljonus pasažieru, savukārt 2015.gadā - desmit miljonus. Saskaņā ar koncepcijas VAS “Starptautiskā lidosta “Rīga”” stratēģiskais attīstības plāns 2002. - 2020.gadam” datiem 2020.gadā pasažieru skaits varētu sasniegt 7,8 - 8 miljonus. Tādējādi arī turpmāk ir paredzams būtisks pasažieru skaita pieaugums.

60.tabula

Lidojumu skaita izmaiņas lidostā „Rīga” periodā no 2000. – 2007.gadam

Gads	Lidojumu skaits
2000.	18 070
2001.	18 910
2002.	18 676
2003.	19 504
2004.	27 325
2005.	34 552
2006.	40 162
2007.	47 347

Ar MK 2006.gada 12.jūlija rīkojumu Nr.518 apstiprināts plānošanas dokuments „Transporta attīstības pamatnostādnes 2007. - 2013.gadam”, kas nosprauž lidostas „Rīga” attīstības politikas mērķus un darbības rezultatīvos rādītājus (skat. 61.tabulu).

61.tabula

Politikas mērķi un darbības rezultāti attiecībā uz lidostu „Rīga” 2007. - 2013.gadam

Politikas rezultāti	Darbības rezultāti un rezultatīvie rādītāji
Rīga – nozīmīgs Eiropas līmeņa gaisa satiksmes centrs; nemainīgi augsts kvalitātes līmenis pasažieru un kravu apkalpošanā un aviācijas lidojumu drošībā.	
Droša, efektīva, augošam pārvadājumu apjomam atbilstoša gaisa transporta infrastruktūra (lidosta „Rīga” un gaisa satiksmes vadības komersants „LGS”), kas pastāvīgi attīstās un kopā ar pārvadātājiem nodrošina Rīgas kā Baltijā dominējoša centra funkcijas: lidostas „Rīga” apkalpoto pasažieru skaita pieaugumu par 30 - 60% 2006.gadā un turpmāk 7 - 10% gadā, 2013.gadā sasniedzot 10 milj. pasažieru gadā, pārlidojumu skaits Rīgas lidojumu rajonā pieaug par 3 - 5% gadā.	<ol style="list-style-type: none"> Līdz 2008.gadam ieviesta augstākas precizitātes zonālā navigācijas sistēma. Līdz 2012.gadam izveidots jauns gaisa satiksmes vadības centrs. Līdz 2007.gadam realizēts skrejceļa pagarināšanas un skrejceļa gaismu nomainas projekts lidostā „Rīga”. Izveidots ātrgaitas sabiedriskā transporta savienojums starp lidostu „Rīga” un pilsētas centru. Līdz 2007.gadam apstiprināti un uzsākti pasažieru termināla tālākas paplašināšanas projekti. Līdz 2008.gadam reorganizēts aviācijas kravu apstrādes un šķirošanas komplekss. Līdz 2008.gadam sakārtotas lidostas tehniskās teritorijas. Līdz 2010.gadam pabeigta lidostas biznesa parka izveide. Līdz 2012.gadam rekonstruēts transporta mezgls (divlīmeņu šķērsojuma ar kravu zonas ievadu un transporta izkārtējuma shēmas tehniskais projekts, finansējuma piesaiste, būvniecība).
Infrastruktūra atbilst speciālu uzdevumu veikšanai valsts aizsardzības interesēs.	<ol style="list-style-type: none"> Lidostā „Rīga” pagarināts skrejceļš un gaismas sistēmas atbilst ICAO* meteoroloģisko apstākļu II kategorijai. Līdz 2007.gadam veikta lidostas „Rīga” otra skrejceļa izbūves priekšizpēte. Līdz 2012.gadam realizēta otra skrejceļa izbūve.

* Starptautiskās civilās aviācijas organizācija

Starptautiskā lidosta „Rīga” lielākoties atrodas aiz pilsētas administratīvajām robežām, tomēr neliela tās daļa ietilpst arī Rīgas pilsētā, tādēļ Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam tas ņemts vērā:

- plānojot darījumu un komerczonas lidostas tuvumā;
- plānojot ērtus sabiedriskā transporta sakarus (perspektīvā - tramvajs) starp lidostu un pilsētas centru.

Saskaņā ar Latvijas Civilās aviācijas aģentūras stratēģiju „Darbības stratēģija 2006. - 2010.gadam”, ir plānota lidostas „Rīga” esošā skrejceļa pagarināšana dienviņu virzienā līdz 3200 m garumam (esošā skrejceļa garums – 2500 m), lai iegūtu otro nosēšanās kategoriju, kas nodrošina gaisa kuģu nosēšanos un pacelšanos sliktākos meteoroloģiskajos apstākļos. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi iestrādā nepieciešamo plānoto (atļauto) teritorijas izmantošanas veidu, lai būtu iespējams realizēt minētajā stratēģijā nospraustos mērķus. Savlaicīgi veikta lidostas „Rīga” infrastruktūras modernizācija un rekonstrukcija nodrošinās paaugstinātu lidojumu drošību, cels pakalpojumu kvalitāti, kā arī būtiski palielinās lidostas „Rīga” jaudu.

VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” ir lidostas teritorijas īpašnieks – operators, kas ir galvenais atbildīgais par vides kvalitāti un pārvaldību savā īpašumā. VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” piesārņojošas darbības un dabas resursu ieguvī veic, ievērojot vides likumdošanas aktu un atļaujas B kategorijas piesārņojošai darbībai Nr.RIT–20–B–0155 prasības.

6.2.2. Gaisa kvalitāte

Saskaņā ar neoficiāliem, lidostas vides sektora darba režīmā lietojamiem datiem no VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” Vides pārskata nepublicētās versijas [Vides pārskats VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””, nepublicētā versija, 2008], lidostas „Rīga” teritorijā nav novietota neviena gaisa kvalitātes monitoringa stacija, līdz ar to trūkst precīzu mērījumu datu. Gaisa piesārņojuma monitoringu no apakšoperatoriem, gaisa kuģiem un citiem transportlīdzekļiem šobrīd lidosta neveic, tomēr nākotnē tiek plānots optimizēt visu teritorijas lietotāju gaisa piesārņojuma monitoringa sistēmu, kas, ņemot vērā lidostas paplašināšanās plānus, kļūst aizvien aktuālāk.

Gaisa kvalitātes vērtējums lidostas „Rīga” teritorijā veikts, izmantojot datus, kas iegūti piesārņojuma izkliedes modelēšanas rezultātā (skat. arī 5.3.5.nodaļu). Piesārņojuma izkliedes modelēšana veikta visai Rīgas pilsētai tās administratīvajās robežās un līdz ar to arī lidostas teritorijai. Modelēšana veikta t.s. problemātiskajām vielām – piesārņojošajām vielām, kurām noteiktie gaisa kvalitātes normatīvi ir pārsniegti, vai monitorētās koncentrācijas faktiski sasniedz noteiktos robežlielumus.

Modelēšana veikta Rīgas domes Vides departamentā. Piesārņojošo vielu izkliedes aprēķināšanai izmantota datorprogramma „*EnviMan*”, kas veidota uz Gausa matemātiskā modeļa. Datorprogrammas izstrādātājs ir „OPSIS AB” (Zviedrija). Aprēķinos ņemtas vērā vietējā reljefa īpatnības un apbūves raksturojums. Meteoroloģiskajam raksturojumam izmantoti novērojumu stacijas (Spilvē) ilggadīgo novērojumu dati. Izkliedes aprēķinos iekļauti 2007.gada stacionārie („2-Gaiss” datu bāzē iekļautie) un mobilie piesārņojuma avoti.

Saskaņā ar modelēšanas rezultātiem (kartes pievienotas kā 20., 21. un 22.attēli), lidostas „Rīga” teritorijā **slāpekļa dioksīda** gada koncentrācijas sasniedz 10 - 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Salīdzinot ar Rīgas centrā sasniedzajām augstākajām slāpekļa dioksīda koncentrācijām (30 - 45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), lidostas teritorijā tās ir vidējas. Rīgā kopumā lielākais slāpekļa dioksīda piesārņojuma veidotājs ir autotransports. Lidostas teritorijā tas ir gan autotransports, gan arī gaisa transports, kura darbināšanai tiek izmantota aviācijas

degviela, kura ir videi draudzīgāka nekā benzīns. Lidostas autotransports pamatā tiek darbināts ar dīzeļdegvielu, vien daļa speciālo transportlīdzekļu tiek darbināti ar akumulatoriem.

Līdzīgi, kā slāpekļa dioksīda gada koncentrāciju gadījumā, arī **benzola** augstākās koncentrācijas konstatētas Rīgas centra un intensīvas autosatiksmes ielu tuvumā, kā arī lidostas tuvumā (2 - 6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Jāuzsver, ka benzolam noteiktais robežlielums – 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ stāsies spēkā 2010.gadā un līdz ar to iespējami šī normatīva pārsniegumi lidostas teritorijā.

Saskaņā ar izkliedes aprēķiniem, **PM₁₀ koncentrācija** Rīgas centrā ir 20 - 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, atsevišķos punktos – 30 - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, savukārt lidostas teritorijā ~10 - 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Tomēr jāatzīst, ka, salīdzinot ar monitoringa rezultātiem, modelētās vērtības ir aptuveni par 50% zemākas. Šāda rezultātu atšķirība skaidrojama ar sekundāro aerosolu klātbūtni atmosfēras gaisā. Šo sekundāro aerosolu daļa modelī nav iekļauta, jo sekundāro aerosolu veidošanās process ir katrai vietai specifisks un to modelēt ir ļoti sarežģīti. Sekundāro aerosolu modelēšana parasti tiek realizēta, izmantojot ilgtermiņa monitoringa rezultātus (t.sk. cieto daļiņu sastāva analīzi) un pēc tam papildinot dispersijas modeli ar ķīmisko reakciju aplikācijas moduli.

VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” savas piesārņojošās darbības rezultātā, saskaņā ar B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas datiem, emitē 10 piesārņojošās vielas no 16 emisijas avotiem. Galvenās gaisu piesārņojošās vielas ir: nātrijs hidroksīds (sārms) – 0,050 t/a, sērskābe – 0,025 t/a, slāpekļa dioksīds - 0,320 t/a, oglekļa oksīds –16,583 t/a, ogļūdeņraži – 1,487 t/a (tai skaitā benzols – 0,401 t/a), sēra dioksīds – 0,172 t/a, PM₁₀ – 0,060 t/a.

Tomēr būtisks emisiju gaisā avots ir gaisa kuģi, kuru radītais piesārņojuma daudzums nav iekļauts minētajā B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā, līdz ar to trūkst ticamu datu, lai novērtētu šī piesārņojuma apjomu un reālo gaisa kvalitāti lidostas teritorijā.

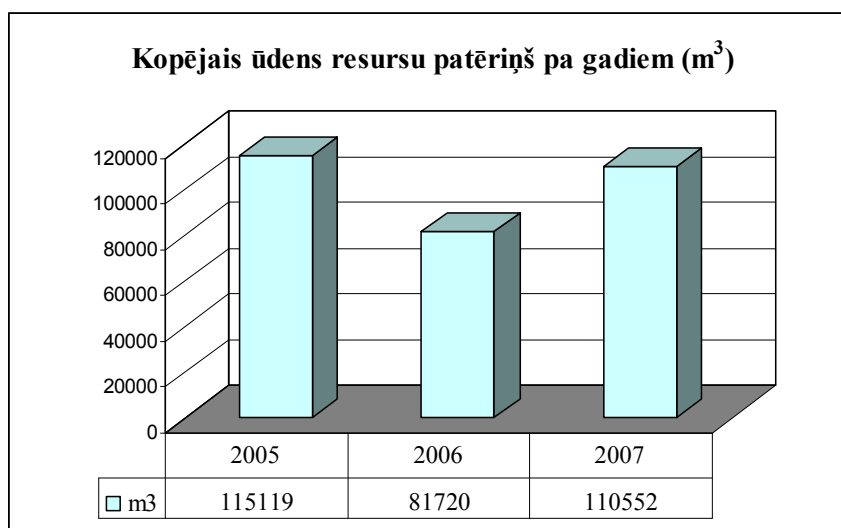
Saskaņā ar B kategorijas atļaujas nosacījumiem, reizi gadā akreditētai laboratorijai lidostā ir jāveic instrumentāli mērījumi no visiem minētajiem gaisa piesārņojuma avotiem. Gaisa piesārņojuma nosakāmie parametri: PM₁₀, SO₂, CO, CO₂, NO_x, GOS.

Ņemot vērā lidostas paplašināšanās plānus un lidojumu skaita un pārvadāto kravu skaita plānoto pieaugumu, gaisa kvalitātes monitorings lidostas teritorijā ir jāuzsāk un jāveic regulāri, lai iegūtu objektīvu un operatīvu informāciju par gaisa kvalitāti un līdz ar to veiktu nepieciešamos pasākumus saskaņā ar likumdošanas aktu prasībām gadījumos, ja novēroti gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumi.

6.2.3. Ūdens resursu izmantošana, lietus un sadzīves kanalizācija

Ūdens apgāde saimnieciskām vajadzībām un sadzīves vajadzībām tiek nodrošināta no lidostai „Rīga” piederošiem artēziskajiem urbumiem. Lidostas ūdens apgādei ir ierīkotas četras artēziskās akas, no kurām divas atrodas rezervē. Ūdens ieguvei tiek izmantotas akas Nr.P100899 un Nr.P100900, artēziskās akas Nr.P101159 un Nr.P101160 pašlaik netiek izmantotas. Ūdens ieguves apjoms sadzīves vajadzībām no

urbumiem sastāda vidēji 200 000 m³ gadā, no kura daļa tiek pārdota operatoriem. Lidostas teritorijā atrodas ūdens sagatavošanas stacija, kur notiek ūdens filtrēšana, atdzelžošana un mīkstināšana [Vides pārskats VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””, nepublicētā versija, 2008]. Regulāri tiek veikta dzeramā ūdens kvalitātes pārbaude atbilstoši MK 29.04.2003. noteikumu Nr.235 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība” (ar to grozījumiem) prasībām. Lidostas infrastruktūras uzturēšanai un funkciju nodrošināšanai ūdens patēriņš norādīts 66.attēlā.

66. attēls. Kopējais ūdens resursu patēriņš lidostā „Rīga” 2005. – 2007.gadā

Saskaņā ar B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas nosacījumiem, lidostā „Rīga” veic arī gruntsūdens kvalitātes monitoringu saistībā ar degvielas uzpildes punkta darbību. Lidostas teritorijā ir ierīkots monitoringa tīkls ar 3 urbumiem; gruntsūdenī nosaka kopējo naftas produktu saturu un BTEX summu.

Lietus kanalizācija savāc notekūdeņus no lidostas teritorijas, kas klāta ar cieta segumu. Lietus ūdeņi var būt piesārņoti ar degvielas nolijumiem u.c. ķīmiskām vielām, kuras tiek lietotas lidostas teritorijā. Lietus notekūdeņu attīrīšanai izveidotas attīrīšanas iekārtas; skrejceļa teritorijā izvietotas 2 ar filtriem ūdeņu attīrīšanai no naftas produktiem (katra <10 m³) aprīkotas tvertnes. Attīrīšanas iekārtas uzstādītas 5 gadus atpakaļ T5 (ārējie tīkli – lietus kanalizācijas izbūve uz lidlauka) projekta ietvaros. Attīrīšanas iekārtas aprīkotas ar signalizācijas sistēmu, kas savienota ar BMS (*Building Management System*) datorprogrammu [Vides pārskats VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””, nepublicētā versija, 2008].

Regulāri tiek veikts lietus notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes monitorings, nosakot sekojošus parametrus:

- ŪSP,
- naftas produkti,
- suspendētās vielas.

Viena no būtiskākajām lietus notekūdeņus piesārņojošām vielām ir pretapledošanas reaģents (sastāv no propilēnglikola), kas lielā koncentrācijā ir kaitīgs ūdens videi un tās bioloģiskai daudzveidībai. Pašlaik lidmašīnu apstrādi veic lidmašīnu stāvvietās,

notekūdeņi ar izkusušā reaģenta atlikumu satek lietus notekūdeņu savākšanas kanalizācijā, bet daļa uzreiz iesūcas gruntī, radot grunts un gruntsūdens piesārņojumu. No lietus notekūdeņu kolektora ar propilēnglikolu piesārņotais ūdens ietek Neriņas upē, kas tek caur aizsargājamu teritoriju – Beberbeķu dabas parku.

Pagaidu risinājums ir apledojuma novēršanas atkritumu savākšana ar speciālu tehniku un izlaišana kopējā pilsētas sadzīves notekūdeņu kanalizācijas sistēmā, lai nepieļautu grunts un gruntsūdens piesārņojumu ar propilēnglikolu.

Sadzīves notekūdeņi no lidostas un gaisa kuģu tualetēm tiek novadīti pilsētas sadzīves kanalizācijas tīklos saskaņā ar līgumu ar SIA „Rīgas ūdens”.

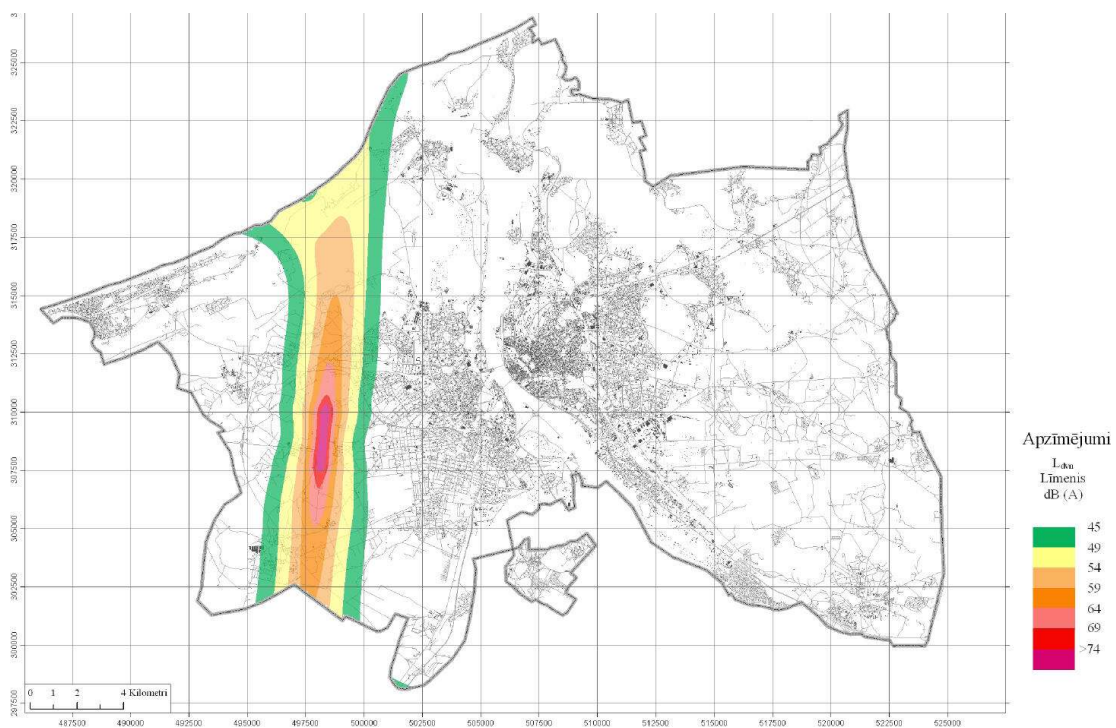
6.2.4. Trokšņa piesārņojums

Lidostas „Rīga” darbības rezultātā rodas troksnis, kura izplatība pārsniedz lidostas teritorijas robežu. Lidostas „Rīga” trokšņa zonas ietekmē ne tikai Mārupes pagasta iedzīvotājus, bet arī kaimiņu pašvaldību - Rīgas pilsētas un Babītes pagasta iedzīvotājus.

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību paredz, ka Eiropas Savienības dalībvalstīm ir jāizstrādā trokšņa stratēģiskās kartes visām aglomerācijām ar vairāk nekā 250 000 iedzīvotāju. Latvijas Republikas likums „Par piesārņojumu” nosaka, ka trokšņa kartēšanu un trokšņa stratēģisko karšu izstrādi aglomerācijai nodrošina attiecīgā pašvaldība. MK 13.07.2004. noteikumi Nr.597 (ar grozījumiem) nosaka kārtību trokšņa stratēģisko karšu izstrādei, kā arī to, ka šādas kartes izstrādājamas arī aglomerācijām ar iedzīvotāju skaitu 100 000. Saskaņā ar šiem noteikumiem aglomerācijai izstrādā vienotu trokšņa stratēģisko karti un aglomerācijas pašvaldības apstiprina karti un rīcības plānu trokšņa samazināšanai ar saistošajiem noteikumiem.

Lai izpildītu Latvijas Republikas likuma „Par piesārņojumu” un MK 13.07.2004. noteikumu Nr.597 (ar grozījumiem) prasības, Rīgas domes Vides departaments noslēdza līgumu ar SIA „*Estonian, Latvian & Lithuanian Environment*” par trokšņa stratēģiskās kartes izstrādi Rīgas aglomerācijai. 17.04.2008. bija sagatavota projekta 1.redakcijai, kurai līdz 05.06.2008. tika veikta sabiedriskā apspriešana. Pamatojoties uz tās rezultātiem, transporta intensitātes precizējumiem, kā arī verifikācijas mērījumu rezultātiem, ir sagatavota projekta noslēguma redakcija.

Gaisa satiksmes radītais troksnis trokšņa kartēs ir vērtēts, ņemot vērā tikai lidostas „Rīga” darbību, t.i. lidlauks „Spilve” nav iekļauts. Diennakts trokšņa rādītājs L_{dvn} , kas raksturo trokšņa radīto kopējo diskomfortu, rāda, ka lidostas ietekmes zonā atrodas daļa Imantas un Zolitūdes dzīvojamo rajonu. Trokšņa līmeņa 45 – 49 dB (A) zonā atrodas daudzstāvu dzīvojamā rajona daļa starp Kurzemes prospektu, Jūrmalas gatvi, Anniņmuižas bulvāri un Dammes ielu, kā arī Zolitūdes dzīvojamā rajona daļas - starp Anniņmuižas ielu, Gramzdas ielu un Zolitūdes ielu un starp Labraga, Zebrenes, Gramzdas ielām un K.Ulmaņa gatvi (skat. 67.attēlu). Tālāk uz pilsētas R pusi esošā mazstāvu apbūve nonākusi lielāka trokšņa līmeņa ietekmes zonā. Iedzīvotājus skaits un to ietekmējošais trokšņa līmenis apkopots 62.tabulā.

67.attēls. Diennakts trokšņa rādītājs L_{dvn} lidostas ietekmes zonā

62.tabula

Cilvēku skaits, kas dzīvo gaisa satiksmes radītā trokšņa ietekmes zonā (rādītājs L_{dvn})

Parametrs	Cilvēku skaits	Mājokļu skaits
45-49 dB (A)	15 572	7415
50-54 dB (A)	2935	1398
55-59 dB (A)	1506	717
60-64 dB (A)	1506	497
65-69 dB (A)	2	1
70-74 dB (A)	0	0
>75 dB (A)	0	0
Kopējais iedzīvotāju skaits aglomerācijā	807 470	384 408

Pētījumos ir konstatēts, ka īpaši nelabvēlīga ietekme uz cilvēku veselību ir trokšņa izraisītiem miega traucējumiem. Kamēr dienas laikā ir raksturīga trokšņa dozās/iedarbības attiecība, naktī autonomā reakcija notiek pēc principa "visu vai neko". Tas nozīmē, ka tikai pie noteikta trokšņa sliekšņa seko reakcija, bet zem šī sliekšņa reakcija nenotiek. Šī attiecība mainās atkarībā no tādiem individuāliem faktoriem kā jūtība pret troksni un vecums [Strassenverkehr, <http://www.bmu.bund.de/laermschutz/aktuell/aktuell/1690.php> (12.03.2008.)].

63.tabulā apkopots cilvēku skaits, kuri dzīvo mājokļos, kas atrodas gaisa satiksmes radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} , kas noteikts 4 m virs zemes pie trokšņa iedarbībai visvairāk pakļautās fasādes, dažādās zonās.

63.tabula

Cilvēku skaits gaisa satiksmes radītā trokšņa rādītāja L_{nakts} dažādās zonās

Parametrs	Cilvēku skaits	Mājokļu skaits
35-39 dB (A)	26 404	12 573
40-44 dB (A)	7803	3716
45-49 dB (A)	1782	849
50-54 dB (A)	1785	850
55-59 dB (A)	119	57
60-64 dB (A)	0	0
65-69 dB (A)	0	0
>70 dB (A)	0	0
Kopējais iedzīvotāju skaits aglomerācijā	807 470	384 408

No 63.tabulas redzams, ka lidostas radītais trokšņa traucējums nakts periodā skar vairākus tūkstošus iedzīvotāju.

Pēdējos gados notiek intensīva apbūve tādās vietās kā Imantā starp Beberbeķu ielu un Kurzemes prospektu, apdzīvotā vietā – Beberbeķos, tālāk pa lidmašīnu pacelšanās un nolaišanās trajektoriju, virzienā uz Rīgas jūras līci – Babīte, Mežāres, Strauti, Liepezers. Tomēr, plānojot jaunus privātmāju ciematus, būtu jāņem vērā trokšņa kartēšanas rezultāti, lai neveidotos situācija, ka arvien vairāk un vairāk iedzīvotājus skar trokšņa diskomforta zona. Šajā sakarā īpaša uzmanība jāpievērš lidostas attīstības plāniem – otra skrejceļa izbūvei un lidostas paplašināšanai, kas trokšņa diskomforta zonu varētu vēl vairāk paplašināt..

Trokšņa novērtēšanu regulējošo 13.07.2004. MK noteikumu Nr.597 „Vides trokšņa novērtēšanas kārtība” izpratnē lidosta ir „pasažieru lidosta, kurā notiek gaisakuģu pārvietošanās (pacelšanās vai nosēšanās) vairāk nekā 50 000 reizu gadā, izņemot pārvietošanos, ko tikai mācību nolūkā veic vieglās lidmašīnas”. Tā kā lidostas „Rīga” apkalpoto lidojumu apjoms 2007.gadā pieaudzis gandrīz līdz 50 000, ir saistošas noteikumu prasības un saskaņā ar tām nepieciešams veikt trokšņa līmeņa mērījumus.

Saskaņā ar lidostas administrācijas sniegto informāciju, 2008.gadā uzsākts darbs pie trokšņa monitoringa - iegādātas četras stacionārās un viena pārvietojamā trokšņa līmeņa mērīšanas stacijas monitoringa veikšanai. 2009. gadā, izmantojot jauniegūtos datus pēc trokšņu kalkulācijas un lidojuma trajektorijas modelēšanas segmentācijas metodes civilo lidostu apkārtņē ECAC.CEAC Doc.29, sagatavotas pirmās lidostas „Rīga” trokšņu kartes. Šajās kartēs norādītas tās pašas trokšņa pārsniegumu zonas ar atšķirību, ka tajās uzrādīts par 5 dB augstāks trokšņa pārsnieguma līmenis kā SIA „ELLE” izstrādātajās kartēs, kuras aprakstītas iepriekš. VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga” plānos ir pastāvīga trokšņa monitoringa veikšana un lidostas akreditācija kā laboratorijai, lai veiktu nepārtrauktus trokšņa mērījumus reālā laikā, ar mērķi iegūt pēc iespējas precīzākus datus.

Vadoties pēc iegūtajiem datiem, sadarbībā ar pašvaldībām, Civilās aviācijas aģentūru, VAS „Latvijas Gaisa satiksme”, aviokompānijām un Vides ministriju, tiks izstrādāta lidostas rīcības programma trokšņa problēmas samazināšanai.

6.2.5. Atkritumu apsaimniekošana

Objektīvi dati par radīto atkritumu apjomu lidostā pieejami tikai no 2006.gada, kurā kopējais radīto atkritumu daudzums sastāda 1 729 089 kg un attiecīgi 2007.gadā - 585 451 kg. Vislielāko pieaugumu sastāda nešķirotie sadzīves atkritumi, kuru rašanos tiešā veidā var attiecināt ar pakalpojumu sniegšanu pasažieriem un citiem lidostas klientiem [Vides pārskats VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””, npublicētā versija, 2008].

Atkritumu apjomam ir tendence pieaugt. Lidostas saimnieciskās darbības rezultātā radītie sadzīves atkritumi, iepakojums – kartons, plēve, koks un bīstamie atkritumi: atstrādāta eļļa, eļļas filtri, riepas, lumniscentās lampas. Sadzīves atkritumi uzglabājas lidostas teritorijā attiecīgi aprīkotās vietās – publiskajā zonā un ierobežotas pieejamības zonā.

Izlietoto iepakojumu un videi kaitīgos preču atkritumus apsaimnieko A/S „Latvijas Zaļais punkts”. Iepakojuma atkritumus (plēve, kartons) savāc atsevišķi un uzglabā līdz nodošanai A/S „Latvijas Zaļais punkts” slēgtā angārā.

6.2.6. Vēsturiskais piesārņojums lidostas teritorijā

Lidostas teritorijā atrodas trīs piesārņotas vietas, kas reģistrētas piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu datu bāzē [www.meteo.lv, 19.03.2009.]. Piesārņotā vieta ar Nr.80768/1475 (atrodas Rīgas rajona Mārupes pagastā) ir pašreizējā lidostas skrejceļu un tiem piegulošā teritorija, kurā līdz 1999.gadam atradās kara aviācijas daļas. Šeit

trīs atsevišķi novietotās teritorijās (15 000 m²; 9000 m²; 125 000 m²) konstatēts gruntsūdens piesārņojums ar ogleņdeņražiem. Lai kontrolētu piesārņojumu, izveidoti trīs gruntsūdens monitoringa tīkli ar sešiem, sešiem un četriem urbumiem.

Piesārņotā vieta ar Nr.80768/1476 (atrodas Rīgas rajona Mārupes pagastā) ir pašreizējā SIA „Gulfstream oil” degvielas bāze, kurā kopš 1974.gada atradusies naftas produktu bāze. Šajā vietā 80 000 m² platībā 1,5 - 7 m dziļumā un 3000 m² platībā 1 - 2 m dziļumā konstatēts pazemes ūdeņu piesārņojums ar ogleņdeņražiem. Sanācijas rezultātā (1999. - 2003.g.) no teritorijas atsūknēti 40,3 m³ tīru naftas produktu.

Piesārņotā vieta ar Nr.80768/1476 (atrodas Rīgas rajona Mārupes pagastā) ir pašreiz neizmantota teritorija (Mārupes teritorijas plānojumā noteiktais zonējums – dabas pamatne), kurā atradusies bijusī aviācijas degvielas noliktava. Šajā vietā 500 m² platībā 2 - 3 m dziļumā konstatēts grunts un gruntsūdeņu piesārņojums ar naftas produktiem, konstatēts peldošais slānis 0,37 m.

6.2.7. Riska objekti

Saskaņā ar Ministru kabineta 18.09.2007. noteikumu Nr.626 „Noteikumi par paaugstinātas bīstamības objektu noteikšanas kritērijiem un šo objektu īpašnieku (valdītāju, apsaimniekotāju) pienākumiem riska samazināšanas pasākumu nodrošināšanai” prasībām, paaugstinātas bīstamības objekti ir iedalīti šādās bīstamības grupās:

- valsts nozīmes bīstamības objekti;
- reģionālas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti;
- vietējas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti.

Pie īpaši svarīgiem valsts nozīmes objektiem, kas izvietoti Rīgā un netālu no tās, un ietilpst paaugstināta riska kategorijā, attiecināma arī lidosta „Rīga”, kura, vērtējot pēc saimnieciskās darbības rādītājiem, pēdējos gados ir lielākā Baltijas valstīs pēc apkalpoto pasažieru skaita, kravu pārvadājumu apjoma un lidmašīnu veikto reisu skaita ziņā.

Līdz ar lidojumu skaita pieaugumu, paaugstinās gaisa kuģu avāriju (katastrofu) risks, t.sk. ar katastrofālām vai smagām sekām, kuras attiecināmas pie medicīniskām katastrofām. Detalizēts riska izvērtējums ir iekļauts lidostas „Rīga” CA plānā. Saskaņā ar lidostas administrācijas sniegto informāciju, VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” ir izstrādāts un adaptēts reaģēšanas pasākumu plāns ārkārtas situācijās, kas tiek regulāri aktualizēts un uzlabots. Pamatojoties uz šo plānu, tiek veikta regulāra iesaistīto mērķgrupu apmācība un treniņi.

7. AR TERITORIJAS PLĀNOJUMA GROZĪJUMU IEVIEŠANU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS, TO RAKSTUROJUMS UN VĒRTĒJUMS

Ņemot vērā teritoriju specifiskos plānotās (atļautās) izmantošanas mērķus, grozījumi apskatīti atsevišķi Rīgas pilsētā, Brīvastā un starptautiskās lidostas „Rīga” ietekmes zonā. Kartē negrozītā situācija grafiskajai daļai „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” redzama 4.pielikumā, bet grozījumi šai grafiskajai daļai – 5.pielikumā.

7.1. Plānotās (atļautās) zemes izmantošanas izmaiņu ietekmes izvērtējums

Visā Rīgas reģionā apdzīvojuma telpiskās struktūras veidošanos ietekmējusi reģiona telpā dominējošās Rīgas centrveidojošā kapacitāte, ar telpas ģeogrāfisko struktūru saistītā zemes izmantošana un galveno transporta ceļu virzieni. Lielākās pilsētīpa apdzīvotās vietas izveidojušās galvenokārt pie nozīmīgām transporta maģistrālēm, ap tām savukārt grupējas mazākās. Kā spēcīgi reģiona apdzīvojuma telpiskās struktūras veidotāji attiecībā pret Rīgu darbojas radiālie maģistrāļu virzieni. Šajos virzienos, ap un pie tiem atrodas vairums rajona pilsētu un arī lielākās lauku apdzīvotās vietas, starp tiem saglabājoties mežainām un lauksaimniecībā izmantotām teritorijām ar relatīvi zemu apbūves blīvumu un publiski pieejamiem nepiesārņotiem ūdens baseiniem. Tas, kā arī priekšrocības sasniedzamībā un sakaru nodrošinājumā nosaka Rīgas - tieces maģistrāļu vadošo lomu reģiona funkcionālajā struktūrā. Rīgas - Jelgavas, Rīgas - Ogres, Rīgas - Siguldas virzieniem ir būtiska nozīme ekonomikas un pārvaldes funkciju īstenošanā reģionā, Rīgas - Tukuma, Rīgas - Ainažu – pārvaldes un rekreācijas funkciju īstenošanā. Tie arī iezīmē reģiona centrālajā daļā izveidojušās aglomeratīvās struktūras galvenās asis [Rīgas plānošanas reģiona telpiskās (teritorijas) plānojums, 2007.].

Rīgas reģiona telpiskās struktūras kopējo ģeometrisko zīmējumu var definēt kā centriski radiālu ar spēcīgi izteiktu centru - Rīgu, un no tā izejošiem maģistrāliem transporta infrastruktūras koridoriem, gar kuriem punktveidā, ar tendenci noteiktu virzienu (abu Daugavas krastu, Jelgavas) atsevišķās vietās saplūst, izvietojas pakārtotās apdzīvotās vietas. Rīgu apliecošie virzieni šajā telpiskās struktūras zīmējumā iezīmējas ievērojami vājāk.

Reģiona telpiskās struktūras īpatnības raksturo arī iedzīvotāju un apdzīvoto vietu blīvuma samazināšanās virzienā no centra uz reģiona ārējām robežām: ja vidējais iedzīvotāju blīvums Rīgā ir 2393,4 cilv./km², Rīgas reģiona kodolā – 265,8 cilv./km², tad apkārtējos rajonos – atbilstoši 34,3 cilv./km², 17,6 cilv./km², 15,1 cilv./km².

Esošā telpiskā struktūra ļāvusi ilgstoši saglabāt Pierīgā – visintensīvāk urbanizētajā Latvijas teritorijas daļā – salīdzinoši kvalitatīvu, ekoloģiski tīru, nepārbīvētu dzīves telpu. Pēdējos piecos gados notiek relatīvi mazapgūto atstarpju teritoriju strauja apgūšana. Jaunas apdzīvotas vietas galvenokārt tiek izbūvētas Rīgas apbūvei tieši piegulošajās teritorijās līdz šim neapbūvētajās atstarpēs abpus galvenajiem autoceļiem. Vairums attīstītāju izvēlas būvēt 1 - 2 stāvu savrupmāju grupas, dažkārt arī vairākstāvu daudzdzīvokļu namus, nedaudzi – ražošanas vai pakalpojumu uzņēmumus, kas parasti nav orientēti uz tuvumā dzīvojošo patērētāju nodarbināšanu/

apkalpošanu, t.i., veido tipisku t.s. atlūzu apbūvi⁴. “Atlūzu” ciemi paplašinājuši Rīgas apbūves joslu līdz pat t.s. Rīgas apvadceļam [Rīgas plānošanas reģiona telpiskās (teritorijas) plānojums, 2007.].

Turpmāk īsi ir raksturotas un apkopotas iespējamās izmaiņu procesu izpausmes katrā no galvenajām pilsētas teritorijas izmantošanas funkcionālajām zonām.

Rūpnieciskās teritorijas - viena no galvenajām Rīgas teritoriālās attīstības problēmām ir agrāko gadu rūpnieciskās ēkas, kas pašlaik netiek pietiekami intensīvi izmantotas. Agrākajos gados gandrīz visos rūpnieciskās apbūves gadījumos tika izmantota standartizētā un normētā industriālā būvniecība un šis „mantojums” joprojām ievērojami ietekmē ekonomisko aktivitāšu, iedzīvotāju un strādājošo novietojumu pilsētā [Francis I. Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Daudzi vecākie Rīgas ražošanas uzņēmumi atrodas potenciāli izdevīgos novietojumos. Strauji samazinājusies rūpniecības salīdzinošā priekšrocība attiecībā pret pārējo Latviju un Baltijas valstīm. Pašreizējā Rīgas attīstības plānā daudzas rūpnieciskās teritorijas ir zonētas citiem teritorijas izmantošanas veidiem, taču problēmas raksturs nav īpaši mainījies — vecās rūpnieciskās teritorijas joprojām nav pievilcīgas jebkurai komercdarbībai. Tas tiešā veidā skar arī Rīgas brīvostu (Andrejostas un Eksportostas rajonos).

Eiropas pilsētu saražotās produkcijas apjoms turpina pieaugt. Tā rezultātā lielākajā daļā pilsētu saglabājas teritorijas, kas kalpo rūpniecisko funkciju nodrošināšanai. Vēl viena raksturīga attīstīto valstu pilsētu iezīme ir tāda, ka teritorijās, kurās ilgstoši notika viena veida ražošana, tagad tiek attīstītas vairākas funkcijas, kas ietver ne tikai dažāda tipa ražošanu, bet arī produktu izplatīšanu, mazumtirdzniecību, birojus un citus teritorijas izmantošanas veidus [Francis I., Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Jāapzinās arī tas, ka padomju periodā īstenotā ražošana un tās tehnoloģiskā atpazīcība daudzviet Rīgā ļāva saglabāties arī vecākajām ražošanas ēkām, iekārtām un infrastruktūrai, kas tika izmantotas līdz pat 20.gadsimta deviņdesmitajiem gadiem. Pašlaik, ražošanā attīstoties jaunajām celtniecības tehnoloģijām, kas balstās uz informāciju un komunikāciju tehnoloģijām, pastāv bažas, ka daudzas vēsturiski nozīmīgākās ražošanas teritorijas un transporta objekti var tikt nojaukti, tāpēc pilsētai tiem būtu jānosaka aizsargājamo objektu statuss un jāspēj rast tām jaunu izmantošanu, saglabājot kultūrvēsturiskās vērtības. Saglabājas iespēja, ka arī nākotnē plašas Rīgas industriālās teritorijas netiks pietiekami efektīvi izmantotas.

Rīgas rūpnieciskajā un dzelzceļa joslā nākotnē visticamāk palielināsies spiediens mainīt teritorijas izmantošanu. Pasaules pilsētu pieredze rāda, ka daudzstāvu ēkas, kādās nereti tika veikta ražošana sociālisma apstākļos, lielākoties nav piemērotas modernās ražošanas prasībām. Zemi griestu augstumi, ierobežotas enerģijas piegādes un produktu pārkraušanas iespējas, kā arī dizains rada nopietnus ierobežojumus šo ēku piemērošanā radniecīgiem teritorijas izmantošanas mērķiem. Lielākā daļa

---

⁴ Atlūzu ciemi vecajās ES dalībvalstīs aktīvi veidojušies 1950. - 1960.gados, un to ekspluatācijas gaitā pierādījies, ka tie neatbilst/ neapmierina tajos dzīvojošos un traucē racionāli izmantot teritoriju.

mūsdienu ražotāju Rīgā meklē vienstāva ražotnes lielo satiksmes maģistrāļu tuvumā ar augstiem griestiem, kas nodrošina ērtu pieeju smagajām automašīnām. Bez veco ēku nojaukšanas vislabākās iespējas šādai attīstībai ir pilsētas perifērijā. Jāņem vērā arī tas, ka mūsdienu ražošana parasti prasa relatīvi mazākas teritorijas, jo samazinās nepieciešamība pēc preču uzkrāšanas noliktavās [Francis I., Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Pilsētai būs jāatrod iespējas piemērot pamestās rūpnīcas citiem mērķiem. Lielākajā daļā Rīgas rūpnieciskās zonas nākotnē vairs nebūs iespējams nodrošināt tādu ražošanas līmeņus kā agrāk. Attīstīto valstu pilsētu pieredze rāda, ka šajās teritorijās ēkas pašas par sevi nemainās, bet tām tiek atrasts cits pielietojums. Tas nozīmē, ka ir jārada apstākļi, lai notiktu tāda pārbūve, kas nodrošinātu ekonomiski efektīvāku teritorijas izmantošanu. Parasti vecās rūpnieciskās teritorijas tiek piemērotas dzīvojamajām, mazumtirdzniecības un citām komerciālajām funkcijām, taču arī šāda pārbūve prasa lielus ieguldījumus, tāpēc tikai tādos gadījumos, ja valsts vai pašvaldība nodrošinās finansiālus stimulus, piemēram, nodrošinot bezmaksas infrastruktūru, jau tuvāko gadu laikā būs iespējama pāreja no vecās rūpnieciskās izmantošanas uz citiem izmantošanas mērķiem. Diemžēl Rīgā līdz šim pašvaldība nav izrādījusi nepieciešamo iniciatīvu veco rūpniecisko teritoriju reģenerācijai. Tā vietā privātajiem attīstītājiem tiek ieteikts pašiem meklēt iespējas šādai reģenerācijai, tāpēc tie labprātāk izvēlas neapbūvētas teritorijas ārpus pilsētā [Francis I. Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Jaunā industriālā ražošana tieksies izvietoties pilsētas perifērijā. Kaut arī Rīgā saglabāsies rūpnieciskā telpa un nozares pakāpeniski atveseļosies, jaunajiem ražošanas un noliktavu saimniecības uzņēmumiem daudz pievilcīgāki liksies no apbūves brīvie novietojumi perifērijā vai ārpus pilsētas. Ārvalstu rūpnieciskās teritorijas nākotnē nebūs iespējams piesaistīt veco rūpniecisko ēku pārbūvei, jo šāds process ir dārgāks nekā jaunā celtniecība. Tas nozīmē, ka, ja rūpnieciskās teritorijas netiks atjaunotas jau pirms tam, rūpnieki izvēlēsies novietojumus piepilsētā, kam ir izdevīgāks stāvoklis. Vienas no pievilcīgākajām varētu būt tās teritorijas, kas atrodas tuvu ostai vai lidostai [Francis I. Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Dzīvojamo ēku būvniecībā agrākos laikos dominēja tipveida daudzstāvu dzīvojamo ēku būvniecība lielos apjomos. Pārejas ekonomikas periodā Rīgā notika valsts un pašvaldību dzīvojamo ēku privatizācija, ēku būvniecības nozares pārstrukturēšana, samazinājums subsīdijās un dzīvojamo ēku tirgus attīstība. Dzīvojamo ēku tirgus Rīgā parādījās kā jauna realitāte, kas būtiski ietekmēja pilsētas teritorijas funkcionālās struktūras transformācijas procesu. Pilsētas vēsturiskajā centrā daļa ēku jau ir atjaunotas un nereti tiek piemērotas citām funkcijām, piemēram, birojiem. Kopumā pilsētas centrālajā daļā līdzšinējos gados ar privāto investīciju palīdzību vien ir pieticis ēku atjaunošanas nodrošināšanai. Tagad – ekonomiskās krīzes apstākļos daudzi būvniecības procesi ir nobremzējušies, taču vēlāk būvniecības un zemes aplānotās (atļautās) izmantošanas transformācija turpināsies, tādēļ teritorijas plānojuma pareizai izstrādei ir vitāla nozīme.

Situācija, kas pēdējos gados veidojas Rīgā, ietver abu šo piemēru pazīmes: ģimenes ar augstākiem ienākumu līmeņiem tiecas izvietoties vai nu pilsētas centra izremontētajos dzīvokļos, vai pārceļas uz dzīvi savrupmājā perifērijā, kamēr liela daļa mazāk turīgo

iedzīvotāju turpina dzīvot daudzstāvu dzīvojamajās mājās mikrorajonos. Tā kā jaunajai mazstāvu dzīvojamajai būvniecībai pilsētas robežās vairs nav palikušas pietiekoši plašas teritorijas, lielākā daļa to cilvēku, kas vēlas dzīvot privātmājā, cenšas nopirkt zemi ārpus Rīgas robežām, bet ne pārāk tālu no pilsētas, novietojumos, kur zeme ir ievērojami lētāka nekā Rīgā. Pašreizējās attīstības tendences rāda, ka Rīgā pakāpeniski pieaug pieprasījums pēc viengimenes dzīvojamajām mājām, jo lielu daļu pašreizējā dzīvojamā fonda veido tipveida daudzdzīvokļu ēkas, kas būvētas pagājušā gadsimta 50. - 90.gados un pilnībā neatbilst iedzīvotāju vēlmēm. Diemžēl pašlaik pilsētas pašvaldība nespēj nodrošināt pietiekamu daudzumu teritoriju, kas būtu piemērotas šāda veida apbūvei. Šāda attīstība ir iespējama tikai pilsētas perifērijā, bet tālākā perspektīvā šādu teritoriju izbūve ir iespējama, ja tiks nojauktas atsevišķas pussabrūkušās vai neizmantotās ēkas centram tuvu esošajos rajonos. Ekonomiskās krīzes laikā daudzi Rīgas perifēriālie rajoni arī piedzīvo krīzi, jo saistībā ar kredītēšanas nosacījumu maiņām, būvniecības optimistiskās ieceres arī ir nobremzētas, tāpēc, ka iedzīvotājiem vairs nav tik plašas iespējas līdzekļu apguvē.

Ir nepieciešams atrast teritorijas jaunu mazstāvu dzīvojamo ēku būvniecībai Rīgā. Ja pilsētas pašvaldība neļaus attīstīties mazāka blīvuma dzīvojamajai apbūvei ar mājai apkārt esošu pagalma teritoriju, tirgus veicinās šādu teritoriju izveidošanos novietojumos, kur šāda būvniecība ir iespējama. Ja Rīga nespēs nodrošināt šādu teritoriju pieejamību, mazstāvu dzīvojamā būvniecība attīstīsies ārpus pilsētas un pieaugs ikdienas ceļojumu skaits uz pilsētu no piepilsētas uz centru.

Ja prasības pēc dzīvojamās telpas kvalitātes turpinās pieaugt pēc krīzes beigām, ilgākā termiņā daļa vecāko dzīvojamo ēku tiks pamestas. Pilsētā, kurā ilgāku laiku ir bijusi dzīvojamās telpas nepietiekamība, augsts pieprasījums pastāvēs arī pēc zemākas kvalitātes dzīvojamās platības, tomēr tālāka Rīgas ekonomiskā attīstība veicinās piedāvājuma spektra paplašināšanos - nekustamā īpašuma kompānijas piedāvās augstākas kvalitātes dzīvokļus labākos novietojumos. Šāda attīstība var novest pie tā, ka daudzi pašreizējo vecāko mikrorajonu iemītnieki meklēs iespējas pārcelties uz kapitāli atjaunotajām daudzdzīvokļu ēkām. Ja Rīgā netiks veikti pietiekami lieli uzlabojumi vecākajās uzbūvētajās daudzstāvu dzīvojamajās ēkās un veikta apkārtējās vides labiekārtošana, pastāv iespēja, ka tālākā nākotnē šie rajoni zaudēs iedzīvotājus.

Mazumtirdzniecības un biroju teritorijas. Pēdējo gadu ekonomiskie procesi, kas notiek paralēli tālākai saimniecības pārveidei atbilstoši attīstītas tirgus saimniecības principiem, jau ir radījuši pirmās izmaiņas Rīgas mazumtirdzniecības nozares struktūrā. Šīs izmaiņas ir ietekmējušas arī tirdzniecības aktivitāšu novietojumu un nepieciešamību pēc jauniem zemes gabaliem šo funkciju īstenošanai.

Galvenās sagaidāmās mazumtirdzniecības un biroju teritoriālā izvietojuma izmaiņas ir tādas, ka liela daļa mazumtirdzniecības nākotnē tiks izvietota ārpus centrālās pilsētas daļas. Viena no svarīgākajām Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras iezīmēm ir tāda, ka liela daļa tirdzniecības joprojām notiek pilsētas centrā, ieskaitot arī Rīgas centrāltirgu. Turpinoties integrācijai pasaules saimniecībā un attīstoties konkurētspējīgai mazumtirdzniecības struktūrai, tirdzniecības un citu komerciālo pakalpojumu sniedzēji ir spiesti pievērst lielāku uzmanību tādiem faktoriem kā:

- 1) patērētāju ērtība, kas nozīmē vairāk pakalpojumu tiešā dzīves vietas tuvumā,
- 2) prasības pēc moderna telpu iekārtojuma (plašākas telpas) un
- 3) zemākas izmaksas (lielāks pašapkalpošanās īpatsvars, mazāk strādājošo,

zemākas telpu/ zemes nomas maksas).

Visu šo faktoru kombinētā iedarbība kopā ar iespējamo iedzīvotāju decentralizāciju liks komerciālo pakalpojumu uzņēmumiem pastiprināti meklēt novietojumus ārpus pilsētas centra. Turklāt pieaugošs automobilizācijas līmenis veicinās lielākas iespējas iepirkties, piebraucot ar automašīnām. Tas norāda, ka nākotnē lielāka daļa komerciālo aktivitāšu izvietosies perifērijā [Francis I., Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Starptautisko biroju funkcijas Rīgā tuvākajā nākotnē neattīstīsies. Pagājuša gadsimta astoņdesmitajos un deviņdesmitajos gados pasaules attīstīto valstu pilsētas piedzīvoja strauju strādājošo skaita pieaugumu biroju sfērā. Var samērā droši apgalvot, ka nākotnē biroju platība Rīgā pārsniegs pašreizējos 0,4 m² uz iedzīvotāju, taču vēl vismaz 10 gadu laikā nesasnies Helsinku līmeni [Francis I., Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Tā kā Rīga ir valsts galvaspilsēta, administratīvo funkciju koncentrācijas pakāpe ir samērā augsta, tomēr arvien lielāku nozīmi valsts un pilsētas attīstībā iegūstot privātajam sektoram, arī attiecībai starp strādājošo skaitu sabiedriskajā un privātajā sektorā nākotnē vajadzētu mainīties par labu pēdējam. Kamēr Rīga nebūs sasniegusi augstu attīstības līmeni, ierobežotās valsts un pašvaldības budžeta iespējas neļaus lielu jaunu valdības iestāžu būvniecību, tāpēc galvenais papildinājums biroja telpu pieaugumam nāks no privātā sektora.

Arī Rīgas satiksmes infrastruktūra, tai paredzēto teritoriju platība un funkcijas nākotnē var stipri mainīties. Lielas izmaiņas perspektīvā noteiks fakts, ka preču pārvadāšanai arvien vairāk tiek izmantoti autoceļi, nevis dzelzceļi. Tas var radīt nepieciešamību piemērot citiem mērķiem veco iekšpilsētas dzelzceļa atzaru joslas. Ievērojamas izmaiņas Rīgas transporta zonā ir saistītas ar straujo vieglo automašīnu skaita pieaugumu un smagā autotransporta pieaugošo lomu preču pārvadāšanā. Ir sagaidāms, ka arī nākotnē saglabāsies pieprasījums pēc jaunām autostāvvietām un satiksmei ērtiem ceļiem [Francis I., Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Tomēr sākotnēji Rīgā ticamāks šķiet palielinājums ikdienas braucienu izmaksās (augstākas degvielas cenas) un laikā (biežāki sastrēgumi). Ja netiks izveidoti sekundārie nodarbinātības centri un pieaugs transporta izmaksas/ laiks, centrālajos novietojumos pieaugs arī nomas/ īres maksas, bet iedzīvotāji būs spiesti patērēt mazāku telpu daudzumu, kas var novest pat pie monocentriska tendenču pastiprināšanās. Tomēr ir jāatgādina, ka transporta izmaksas nebūt nav svarīgākais faktors turīgākajiem cilvēkiem un tie spēs izvēlēties novietojumu, nerēķinoties ar transporta izmaksām [Francis I., Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Rīgas teritorijas funkcionālā struktūra ietver gan attīstīto Eiropas valstu lielajām pilsētām, gan postsociālisma pilsētām raksturīgas iezīmes. Apbūves intensitāte centrā kopumā ir augstāka nekā perifērijā, centrālajā daļā koncentrēta lielākā daļa pilsētas vēsturiskā mantojuma, biroju funkcijas aizņem novietojumus, kam ir augstākā sasniedzamības pakāpe, nekustamā īpašuma cenu izmaiņu gradients ir vērsts virzienā no centra uz perifēriju - pazīmes, kas ir raksturīgas attīstīto valstu pilsētu teritoriju

funkcionālajām struktūrām. Dzīvojamo funkciju lielais īpatsvars perifēriālajos novietojumos, ļoti augsta ekonomisko aktivitāšu koncentrācija centrālajā darījumu rajonā, liels mazizmantoto teritoriju īpatsvars netālu no pilsētas centra, sekundārās nozīmes centru trūkums - pazīmes, kas raksturīgas postsociālisma pilsētām. Šāda teritorijas funkcionālā struktūra neveicina pilsētas infrastruktūras un teritorijas efektīvu izmantošanu, vairāk laika tiek pavadīts ikdienas braucieniem no dzīvesvietas uz darbu [Francis I., Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Lai notiktu apjomīgas pilsētas teritorijas funkcionālās struktūras izmaiņas, ir nepieciešama reāla ekonomiskā izaugsme, turklāt teritorijas funkcionālās struktūras izmaiņu temps būs proporcionāls ekonomiskās izaugsmes tempam. Tāpēc ir nepieciešama rūpniecisko aktivitāšu stimulēšana, ko šajā gadījumā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi veicina, paredzot atbilstošu teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas mērķi Rīgas brīvostā.

Uzlabojumi pilsētas iedzīvotāju dzīves līmenī izmainīs arī mazumtirdzniecības teritoriālo izvietojumu:

- Attīstība pēdējos desmit gados rāda, ka pieaugošais automašīnu skaits veicina veikalu un iepirkšanās centru veidošanos pie lielajām transporta maģistrālēm. Arī nākotnē ārpus pilsētas centra esošās mazumtirdzniecības teritorijas būs vairāk orientētas uz iepirkšanos, novietojot automašīnu, nevis ejot kājām.
- Turpināsies mazumtirdzniecības decentralizācija, tas ir, liela daļa mazumtirdzniecības, piemēram, pirmās nepieciešamības preču tirdzniecība, nākotnē izvietosies līdzās iedzīvotāju koncentrācijas rajoniem.
- Nepieciešams atrast konkrētus novietojumus, kas būtu pieņemami jaunajai rūpnieciskajai un dzīvojamajai attīstībai. Līdzšinējā attīstība apliecina, ka prasības pret novietojumu ražošanas uzņēmumiem un iedzīvotājiem mūsdienās atšķiras no agrāko gadu prasībām. Tāpēc pašvaldībai ir jāizveido kvalitatīva infrastruktūra tajos novietojumos, kas ir pievilcīgi attīstītājiem, jo pretējā gadījumā pilsēta riskē zaudēt daļu sava ekonomiskā potenciāla.

Rīgā bija izveidojies izteikts nekustamā īpašuma cenu izmaiņu gradients virzienā no centra uz perifēriju. Tas ir noteicis vairākas pozitīvas un nevēlamas tendences teritorijas funkcionālās struktūras attīstībā - pozitīvās tendences ir pieaugošais spiediens decentralizēt pilsētas teritorijas funkcionālo struktūru un motivācija attīstīt atsevišķus līdz šim mazattīstītas potenciāli pievilcīgas teritorijas, negatīvās tendences - samazinās iedzīvotāju skaits centrālajos novietojumos, netiek veicināta rūpnieciskā attīstība, nekustamā īpašuma vērtības daudzos novietojumos ir pārāk augstas, lai attīstītu konkrētas funkcijas, piemēram, sabiedriskās funkcijas. Rīgas pašvaldībai būs vieglāk īstenot pilsētas stratēģiskās attīstības mērķus, ja pēc pilsētas teritorijas izmantošanas politikas definēšanas sarunās ar Valsts zemes dienestu tiks panākta vienošanās par lielākām atšķirībām zemes bāzes vērtībās dažādiem teritorijas izmantošanas mērķiem vietās ar jaukta tipa apbūvi [Francis I., Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004.].

Nākotnē konkrētu Rīgas teritoriāli statistisko zonu pievilcību drīzāk noteiks nevis sasniedzamības faktori, bet attīstībai pieejamo teritoriju platība. Tas nozīmē, ka strauja pilsētas iedzīvotāju koncentrēšanās centra tuvumā ir maz ticama. Tā kā centra tuvumā šādu teritoriju ir ļoti maz, ir sagaidāms, ka iedzīvotāju tiece uz centru būs samērā neliela.

Labāka plānošanas prakse nav vienīgais faktors Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras bilances uzlabošanā. Par svarīgu faktoru jāuzskata arī pilsētai piederošas zemes un cita nekustamā īpašuma saglabāšanas, tirdzniecības vai ilgtermiņa nomas sistēmas izveidošana, kas atbilstu plānošanas prioritātēm.

Pilsētvides uzlabošanas nolūkos ir ātri jāizveido jauni noteikumi un nodokļu atvieglojumi, lai aizsargātu teritorijas, ko aizņem vēsturiskie pieminekļi un vērtīgās dabas ainavas. Šo teritoriju vērtība sabiedrībai ir lielāka nekā iespējamais finansiālais ienākums, ko var iegūt šo teritoriju pārbūvē. Rīgā vēl joprojām ir daudz vērtīgu dabisku resursu - meži, ezeri, upe, pludmale, kuri visi viennozīmīgi būtu jāaizsargā. Nelielais samazinājums zemes piedāvājuma līmenī, kas saistīts ar dabas vides un vēsturiskās vides aizsardzību, var palielināt tirgus spiedienu uz tām apbūvētajām teritorijām, kas pašlaik netiek pietiekami efektīvi izmantotas un tādēļ aizsargājamās teritorijas arī var dot savu ieguldījumu teritorijas izmantošanas veida pārveidē neefektīvi izmantotajās teritorijās.

Teritorijas funkcionālās struktūras uzlabošanas nolūkos ir nepieciešams nodrošināt zemes pieejamību novietojumos, kur ir vislielākais pieprasījums un kur pašvaldība vēlas nodrošināt jauno attīstību. Pašvaldībai ir jāveic sekojoši vienlaicīgi pasākumi:

- jāizveido juridisks pamats, lai atļautu maksimāli efektīvu teritorijas izmantošanu pašvaldībai piederošajās, bet neefektīvi apsaimniekotajās teritorijās;
- jāpārveido teritorijas izmantošanas zonēšanas un būvniecības noteikumi, lai tie atļautu maksimālu elastību teritorijas reģenerācijā;
- jāidentificē tās nozares, kuru teritoriālajā izvietojumā jau tuvākajā nākotnē gaidāmas apjomīgas transformācijas; jāveic zemes resursu inventarizācija un nepieciešamā infrastruktūras uzlabošana šajos novietojumos;
- jāveic rūpīgs zemes izmantošanas izmaiņu un nekustamā īpašuma cenu izmaiņu monitorings, lai varētu novērtēt ieguldījumu apjomu infrastruktūrā nākotnē un nepieciešamos infrastruktūras uzlabojumu apjomus vēlamo izmaiņu nodrošināšanai;
- zemes plānotās (atļautās) izmantošanas grozījumi jāveic, lai tiktu nodrošināta plānojuma loģiskā pēctecība – plānojums jāsaprot ar esošo situāciju.

Plānošanas dokumenti ir jāizstrādā tā, lai varētu ātri reaģēt uz tirgus spiedieniem attīstīt to vai citu teritoriju, kā arī lai veicinātu vai piebremzētu atsevišķus attīstības procesus, uz ko arī ir vērsti šie Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi.

7.1.1. Rīgas pilsētas teritorija

7.1.1.nodaļas ietvaros vērtēti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam būtiskie (detalizēti vērtējamie) grozījumi, kurus paredzēts īstenot Rīgas pilsētas administratīvajās robežās, izņemot Rīgas brīvostas teritoriju un lidostas „Rīga” ietekmes zonu, kurās paredzētie grozījumi izvērtēti attiecīgi 7.1.2. un 7.1.3.nodaļās.

7.1.1.1. Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam būtisko grozījumu izvērtējums

Šajā nodaļā apskatīti visi būtiskie grozījumi Rīgas pilsētā Rīgas domes 20.12.2005. saistošo noteikumu Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” grafiskajās daļās „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana M1:10000” un „Apbūves stāvu skaita plāns 1:1000” (7.2.nodaļā). Būtiskie grozījumi izvirzīti saskaņā ar metodiku, kas aprakstīta 2.2.nodaļā „Grozījumu izvērtējuma metodoloģija”.

Turpmāk apskatītie būtiskie grozījumi ir izvērtēti un pēc iegūtā vērtējuma attiecībā uz to potenciālo ietekmi uz vidi konkrētajā vietā iedalās pozitīvi vērtējamus, neitrāli vērtējamus un negatīvi vērtējamus grozījumus. Balstoties uz piesardzības principu, vietās, kur nebija pietiekamas informācijas vai nu par esošo vides stāvokli, vai paredzēto darbību, kā arī vietās, kur nākas pretnostatīt vides vai dabas aizsardzības intereses ar sociālekonomiskajām, grozījums vērtēts kā negatīvs.

Jāuzsver arī fakts, ka vienam un tam pašam grozījumam vienlaicīgi var būt gan pozitīva ietekme uz vidi, gan citā aspektā - negatīva, kas nav uzskatāms par pretrunu.

Grozījums 2.1.43. Airu ielā b/n (kad.Nr.01001201067) veikts no Publiskas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AP) uz Dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem teritoriju (ADz) ar apbūvi, ne augstāku par 3 stāviem un teritorijas ¼ daļa noteikta kā virszemes ūdensobjektu aizsargjosla – Apstādījumu un dabas teritorija.

Minētā teritorija atrodas dabas liegumā „Vecdaugava”, kas ir nozīmīga klaju iekšzemes kāpu pļavu ar kāpsmildzeni un jūrmalas pļavu aizsardzības teritorija, kā arī lielākā jūrmalas armērijas atradne Latvijā. Liegums ir arī nozīmīga putnu ligzdošanas vieta. Liegumam izstrādāts dabas aizsardzības plāns, bet nav apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Liegumā atrodas arī arheoloģijas piemineklis – vecās Daugavgrīvas klosteris un seno nocietinājuma sistēmu paliekas – zemes valnis un grāvju sistēma.

Dabas lieguma teritorijā vēl līdz 2005.gadam bijis izvietots Vecdaugavas novadpētniecības un zvejniecības muzejs, tomēr tur dabā esošā „Skanstenieku” māju apbūve ir privātīpašums un publiska lietojuma ēku šajā teritorijā pašlaik nav.

Grozījumu Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” 395.punkts nosaka, ka Vecdaugava, Airu iela ir apbūves aizsardzības teritorija, līdz ar to uz to attiecas 398.punkts „Visu kultūras pieminekļu un apbūves aizsardzības teritoriju apbūves noteikumi”:

- 1.1. Jaunbūves projektē un būvē tā, lai tās iekļautos apkārtējā apbūves ainavā, ņemot vērā vides mērogu, struktūru, kompozīcijas principus, vizuālas saiknes ielu un laukumu telpā un konkrētās vietas struktūras evolūcijas likumsakarības.
- 1.2. Saglabā vēsturisko teritorijas apstādījumu raksturu.
- 1.3. Konkrētā zemesgabalā atļauto stāvu skaitu un apbūves tehniskos rādītājus nosaka atbilstoši iedibinātajam stāvu skaitam un apbūves tehniskajiem rādītājiem.

„Vecdaugavā (Airu iela) papildus ievēro šādus apbūves noteikumus:

- aizliegta zemesgabalu sadalīšana;
- saglabā un renovē esošo apbūvi ar tai raksturīgo pilsēt būvniecisko struktūru;
- rekonstruējot esošo apbūvi, saglabā apjoma un fasāžu veidojumu pret ielu, vienotu žogu izvietojumu;
- jaunbūves apjomu veido konkrētās teritorijas apbūves mērogā, ievērojot tai raksturīgos apbūves raksturlielumus – koka vai mūra apbūves augstumu, ēku apjomu proporcijas, jumtu formas, fasāžu ritmu un dominējošos apdares materiālus. Nav atļauta tādu jaunbūvju būvniecība, kas telpiski vai kompozicionāli, vai materiālu pielietojuma ziņā konkurē ar vēsturiski pastāvējušo apbūvi.”

Darbība, kura tiek atļauta ar konkrēto grozījumu, ir esoša un attiecas uz teritoriju mazāk nekā 2 ha platībā, no kuras ¼ daļa tiek noteikta kā virzemes ūdens objektu aizsargjosla – tātad Apstādījumu un dabas teritorija. Līdz ar to paredzams, ka esošā darbība, tāpat kā līdz šim nav radījusi, tā arī turpmāk neradīs negatīvu ietekmi uz Vecdaugavas dabas liegumu, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī uz arheoloģijas pieminekļa saglabāšanu. Aizsargjoslas noteikšana radīs tikai pozitīvu ietekmi uz Vecdaugavas dabas liegumu. Grozījums uzskatāms par precizējošu un līdz ar to tiek vērtēts neitrāli.

Grozījums 2.1.1.k Dabas parkā „Piejūra”. Teritorijā Vecāķos starp Kāpu prospektu un jūru teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veids tiek grozīts no Publiskas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AP) ar maksimāli atļauto stāvu skaitu 3 stāvi lielākajam zemes gabalam (~8 ha) uz Apstādījumu un dabas teritoriju (turpmāk - ADT) un precizētas robežas diviem mazākiem zemes gabaliem (kopā ~2 ha), nemainot plānoto (atļauto) izmantošanu (AP) ar apbūvi, ne augstāku par 3 stāviem.

Lielākajā zemes gabalā, kur veikts grozījums uz ADT, atrodas jau esoša sabiedriska rakstura apbūve – vasaras kafejnīca Pludmales ielā 17 un vasaras kafejnīca vai restorāns Pludmales ielā 21a. Grozījuma teritorija sakrīt ar dabas parka zonu (saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi” noteikto dabas parka zonējumu). Grozījums nodrošinās jaunas apbūves neveidošanu šajā teritorijā un līdz ar to *Natura 2000* teritorijas aizsardzību. Tādējādi šim grozījumam paredzama pozitīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Arī divos mazākajos zemes gabalos, kuru teritorija sakrīt ar dabas parka neitrālo zonu (saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu), izvietotas sabiedriskas būves – vienā ietilpst asfaltēts laukums ar atpūtas soliņiem pludmales apmeklētājiem un restorāns „Sauls mednieks” Pludmales ielā 20, bet otrā ietilpst kafejnīca un Rīgas domes Rīgas pašvaldības policijas Ūdenslīdēju, glābēju un civilās aizsardzības nodaļas Glābšanas stacija „Vecāķi” – un tās nodrošina kvalitatīvāku un drošāku atpūtu dabas parka „Piejūra” apmeklētājiem.

Darbība, kura tiek atļauta ar konkrēto grozījumu, ir esoša un līdz ar to paredzams, ka tā, tāpat kā līdz šim nav radījusi, tā arī turpmāk neradīs negatīvu ietekmi uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz vidi tādā apjomā, lai tiktu pārsniegti vides kvalitātes normatīvi. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Ņemot vērā to, ka teritoriāli lielākajā grozījuma teritorijā veiktajām izmaiņām ir paredzama pozitīva ietekme uz vidi, grozījums tiek vērtēts pozitīvi.

Grozījums (precizējums) Nr. 2.1.1.i dabas parkā „Piejūra”, Mangaļu pussalā precizētas robežas zemes gabalam ~ 11 ha platībā ar plānoto (atļauto) izmantošanu Publiskas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AP).

Šobrīd šajā teritorijā atrodas Bērnu un jauniešu centra „IK Auseklis” īpašumā esoša atpūtas un mācību bāze Mangaļu prospektā 72/74, kurā skolēnu brīvlaikā un vasarā darbojas atpūtas, radošās, sporta un darba nometnes, un tajās iesaistās centra pulciņu audzēkņi un interesenti, skolēni no riska, maznodrošinātām ģimenēm un bērni ar īpašām vajadzībām.

Tā kā pēc būtības ar šo grozījumu tiek precizēta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana uz apbūves teritoriju ar apstādījumiem, lai tā atbilstu dabas parka zonējumam (neitrālajai zonai saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu). Grozījuma īstenošanas rezultātā, tā kā tā jau ir esoša darbība, arī turpmāk nav paredzama negatīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Tāpēc grozījums vērtējams neitrāli.

Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz vidi tādā apjomā, lai tiktu pārsniegti vides kvalitātes normatīvi. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums Nr. 2.1.1. dabas parkā „Piejūra”, Mangaļu pussalā veikts četros nelielos zemes gabalos (kopumā ~ 5 ha) no Sporta un rekreācijas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AS) un vienā lielākā zemes gabalā (~ 3,5 ha) no Publiskas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AP) uz Apstādījumu un dabas teritoriju (ADT).

Grozījums attiecas uz Valsts aizsardzības kultūras pieminekļa Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju kompleksa Mangaļu pussalā teritoriju un tā aizsargjoslu. Pašlaik teritorijai ir valsts nozīmes pieminekļa statuss un tā ir aizsargājama, tomēr plašāki pētījumi vēl tikai notiek, līdz ar to nav skaidrs šī pieminekļa stāvoklis un turpmākais tā apsaimniekošanas, publiskas pieejamības un interpretācijas sabiedrībai scenārijs. Ar grozījumiem Rīgas teritorijas plānojumā kultūras piemineklim tiek noteikta aizsargjosla.

Teritorija saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu atbilst dabas parka zonai un pēc būtības grozījums iestrādā šo zonējumu Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam, pie tam grozījuma rezultātā plānotā (atļautā) izmantošana ir ar mazāku potenciālo ietekmi uz vidi, kā bija pirms šī

grozījuma. Grozījums nodrošinās *Natura 2000* teritorijai nepieciešamo aizsardzību. Rezultātā ir paredzama pozitīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem, līdz ar to grozījums tiek vērtēts pozitīvi.

Grozījums Nr. 2.1.1.l dabas parkā „Piejūra”, Mangaļu pussalā (~1 ha platībā) veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT) uz Sporta apbūves ar apstādījumiem teritoriju (AS).

Šajā zemes gabalā šobrīd nav izvietotas ēkas vai būves, tomēr saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu šeit ir neitrālā zona, kurā pieļaujama arī apbūve. Līdz ar to pēc būtības grozījums iestrādā MK noteikto dabas parka zonējumu Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam. Ņemot vērā dabas parka apsaimniekošanas vajadzības, grozījuma īstenošanas rezultātā nav paredzama negatīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Tādējādi grozījums tiek vērtēts neitrāli. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums (precizējums) Nr. 2.1.1.f dabas parkā „Piejūra”, Mangaļu pussalā precizētas robežas zemes gabalam ~ 1,5 ha platībā ar plānoto (atļauto) izmantošanu Sporta apbūves teritoriju ar apstādījumiem (AS).

Šobrīd šajā teritorijā atrodas esoša publiska apbūve, kura izveidota nožogotā teritorijā. Grozījums attiecas uz Valsts aizsardzības kultūras pieminekļa Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju kompleksa Mangaļu pussalā teritoriju un tā aizsargjoslu. Pašlaik teritorijai ir valsts nozīmes pieminekļa statuss un tā ir aizsargājama, tomēr plašāki pētījumi vēl tikai notiek, līdz ar to nav skaidrs šī pieminekļa stāvoklis un turpmākais tā apsaimniekošanas, publiskas pieejamības un interpretācijas sabiedrībai scenārijs. Ar grozījumiem Rīgas teritorijas plānojumā kultūras piemineklim tiek noteikta aizsargjosla.

Kaut arī plānotā (atļautā) izmantošana pieļauj būvniecību, tomēr fortifikācijas būvju kompleksā Mangaļu pussalā saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumu Nr.204 17.punkta prasībām „būvniecība atļauta pēc atsevišķu objektu kultūrvēsturiskas izpētes”. Prasība izslēdz iespēju veikt būvniecību tur, kur tā varētu negatīvi ietekmēt kultūras pieminekļa vērtību un saglabāšanas iespējas.

Tā kā pēc būtības ar šo grozījumu tiek precizēta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana uz apbūves teritoriju ar apstādījumiem, lai tā atbilstu dabas parka zonējumam (neitrālajai zonai saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu). Grozījuma īstenošanas rezultātā, tā kā tā jau ir esoša darbība, arī turpmāk nav paredzama negatīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Tāpēc grozījums vērtējams neitrāli. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska

negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums Nr. 2.1.1.a dabas parkā „Piejūra”, Mangaļu pussalā (~ 3,5 ha platībā) veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT) uz Sporta apbūves ar apstādījumiem teritoriju (AS). Šajā zemes gabalā nelielā daļā izvietota jau esoša apbūve.

Grozījums attiecas uz Valsts aizsardzības kultūras pieminekļa Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju kompleksa Mangaļu pussalā teritoriju un tā aizsargjoslu. Pašlaik teritorijai ir valsts nozīmes pieminekļa statuss un tā ir aizsargājama, tomēr plašāki pētījumi vēl tikai notiek, līdz ar to nav skaidrs šī pieminekļa stāvoklis un turpmākais tā apsaimniekošanas, publiskas pieejamības un interpretācijas sabiedrībai scenārijs. Ar grozījumiem Rīgas teritorijas plānojumā kultūras piemineklim tiek noteikta aizsargjosla.

Kaut arī plānotā (atļautā) izmantošana pieļauj būvniecību, tomēr fortifikācijas būvju kompleksā Mangaļu pussalā saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumu Nr.204 17.punkta prasībām „būvniecība atļauta pēc atsevišķu objektu kultūrvēsturiskas izpētes”. Prasība izslēdz iespēju veikt būvniecību tur, kur tā varētu negatīvi ietekmēt kultūras pieminekļa vērtību un saglabāšanas iespējas.

Saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu šeit ir neitrālā zona, kurā pieļaujama arī apbūve. Daļā teritorijas apbūve jau pastāv. Līdz ar to pēc būtības grozījums iestrādā MK noteikto dabas parka zonējumu un dabā esošo situāciju Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam. Ņemot vērā dabas parka apsaimniekošanas vajadzības, grozījuma īstenošanas rezultātā nav paredzama negatīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Tādējādi grozījums tiek vērtēts neitrāli. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums Nr. 2.1.1.b dabas parkā „Piejūra”, Daugavgrīvas (Bullu) salā zemes gabalam ar kadastra Nr.01001090084 veikts no Publiskas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AP) ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 5 stāvi (~17 ha platībā) un no Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT ~1 ha platībā) uz Publiskas apbūves teritoriju ar apstādījumiem (AP) ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 3 stāvi.

Zemes gabals ir valsts īpašums un tas nodots Aizsardzības ministrijas valdījumā. Šeit, Dzintara ielā 63, izvietota Nacionālo bruņoto spēku Speciālo uzdevumu vienība. Teritorijā atrodas vairākas ēkas un autostāvvietu laukumi.

Saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu šis zemes gabals ir neitrālā zona, kurā pieļaujama arī apbūve. Šajā zemes gabalā, izņemot

~ 1 ha lielo ADT, jau ir esoša apbūve, līdz ar to pēc būtības grozījums iestrādā MK noteikto dabas parka zonējumu un dabā esošo situāciju Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam. Grozījuma īstenošanas rezultātā, tā kā tā jau ir esoša darbība, arī turpmāk nav paredzama negatīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Tāpēc grozījums vērtējams neitrāli. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums Nr. 2.1.1.c dabas parkā „Piejūra”, Daugavgrīvas (Buļļu) salā veikts no Publiskas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AP) ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 5 stāvi (~30 ha platībā) uz Apstādījumu un dabas teritoriju (ADT).

Zemes gabalu klāj mežs, tomēr vietām plešas skrajāki smilšaini laukumi, kuros bojāta zemsedze. Teritorijā izvietotas arī divas sabiedriskas ēkas.

Teritorija saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu atbilst dabas parka zonai un pēc būtības grozījums iestrādā šo zonējumu Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam, pie tam jaunais plānotais (atļautais) zemes izmantošanas mērķis ir ar vismazāko iespējamo potenciālo ietekmi uz vidi. Grozījums nodrošinās *Natura 2000* teritorijai nepieciešamo aizsardzību. Rezultātā ir paredzama pozitīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem, līdz ar to grozījums tiek vērtēts pozitīvi.

Grozījums Nr. 2.1.1.d dabas parkā „Piejūra”, Daugavgrīvas (Buļļu) salā, Rītabuļļos zemes gabala plānotajam (atļautajam) zemes izmantošanas mērķim veikts no Publiskas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AP) ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 3 stāvi (~1 ha platībā) un no Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT ~ 0,3 ha platībā) uz Sporta apbūves teritoriju ar apstādījumiem (AS) ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 3 stāvi.

Šajā zemes gabalā atrodas jau esošs auto stāvlaukums un saskaņā ar dabas parka „Piejūra” apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ietverti dabas aizsardzības plānā, šī vieta plānota kā viens no dabas parka informācijas punktiem ar nepieciešamo tūrisma infrastruktūru – autonomvietnēm un tualetēm. Informācijas punktā plānots izvietot vairākus informācijas standus.

Saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu šeit ir neitrālā zona, kurā pieļaujama arī apbūve. Šajā zemes gabalā jau ir esošs auto stāvlaukums. Līdz ar to pēc būtības grozījums iestrādā MK noteikto dabas parka zonējumu un dabā esošo situāciju Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam. Ņemot vērā dabas parka apsaimniekošanas vajadzības, grozījuma īstenošanas rezultātā nav paredzama negatīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Tādējādi grozījums tiek vērtēts neitrāli. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva

ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums Nr. 2.1.1.m dabas parkā „Piejūra”, Daugavgrīvas (Bulļu) salā trīs nelieliem zemes gabaliem parka robežzonā plānotajam (atļautajam) zemes izmantošanas mērķim veikts no Apbūves ar apstādījumiem (AAT) ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 3 stāvi (~0,25 ha platībā) uz Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT ~ 0,25 ha platībā). Trīs mazās teritorijas klāj skrajš mežs un pļava.

Teritorija saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu atbilst dabas parka zonai un pēc būtības grozījums iestrādā šo zonējumu Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam, pie tam grozījuma rezultātā plānotais (atļautais) zemes izmantošanas mērķis ir ar vismazāko iespējamo potenciālo ietekmi uz vidi. Grozījums nodrošinās *Natura 2000* teritorijai nepieciešamo aizsardzību. Rezultātā ir paredzama pozitīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem, līdz ar to grozījums tiek vērtēts pozitīvi.

Grozījums Nr. 2.1.1.e dabas parkā „Piejūra”, Daugavgrīvas (Bulļu) salā, Vakarbulļos veikts no Dzīvojamās apbūves teritorijas ar apstādījumiem (ADz) ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 3 stāvi uz Apstādījumu un dabas teritoriju (ADT ~7 ha platībā). Grozījumu teritorija DR robežojas ar savrupmāju apbūves teritoriju.

Teritorija saskaņā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto dabas parka zonējumu atbilst dabas parka zonai un pēc būtības grozījums iestrādā šo zonējumu Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam, pie tam grozījuma rezultātā plānotais (atļautais) izmantošanas veids ir ar mazāku potenciālo ietekmi uz vidi, kā bija pirms šī grozījuma. Grozījums nodrošinās *Natura 2000* teritorijai nepieciešamo aizsardzību. Rezultātā ir paredzama pozitīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”, tā ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem, līdz ar to grozījums tiek vērtēts pozitīvi

Grozījums 2.1.3. Sužos zemes gabala ar kadastra numuru 01001280196 plānotajai (atļautajai) izmantošanai veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT) uz Savrupmāju apbūves teritoriju (SAT ~4 ha platībā) un uz Dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem teritoriju (ADz ~1 ha platībā), abās nosakot apbūvē maksimālo atļauto stāvu skaitu 3 stāvi. Ar aizsargjoslu noteikšanu samazināta plānotās Savrupmāju dzīvojamās apbūves platība un līdz ar to novērsta jaunas apbūves veidošanās applūstošajās teritorijās.

Sužu ragu no Z puses norobežo Jaunciema gatve, bet teritorijas stūris ZR tieši robežojas ar dabas lieguma „Jaunciems” daļu. Teritorijas A malā izvietota pamesta, kādreiz armijas vajadzībām izmantota teritorija ar betonētiem laukumiem, ēkām un būvēm, ko norobežo betona sēta. Sužu ragu tā vidusdaļā virzienā no Z uz D šķērso izteikta iekšzemes kāpa. Visu raga teritoriju (gan kāpu, gan piekrastes pļavas ap to) ietekmē dažādi vidi un ainavu degradējoši armijas treniņnodarbībam un sadzīvei lietoti elementi – betona stabi, ierakumi, dzeloņstieples, notekūdeņu attīrīšanas

iekārtas u.c. Teritorijā sagāzti sadzīves atkritumi.

Jau 2006.gadā veikts pētījums "Bioloģiskās daudzveidības inventarizācija un vērtējums perspektīvajā Sužu apbūves teritorijā", ko īstenojusi SIA „TOP VIDE” (pievienots 6.pielikumā). Pētījumu pasūtījis projekta attīstītājs, lai jau projekta izstrādes stadijā ņemtu vērā dabas aizsardzības vajadzības.

Izpētes rezultātā secināts un rekomendēts:

1. Eiropas nozīmes biotopi vai to fragmenti teritorijā ir (skat. pievienoto karti 6.pielikumā):

- mežainas jūrmalas kāpas (2180);
- klajas iekšzemes kāpas ar kāpsmildzenes pļāvām (2330);
- eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430).

Augstāk minētās teritorijas vēlams saglabāt kā dabas teritorijas, vienlaikus, paredzot labiekārtojumu - atkritumu savākšanu, un veidojot takas, izbūvējot skatu torņus, organizēt iedzīvotāju pārvietošanos. Grozījumi, kas paredz Sužu ragā izveidot apbūves teritorijas, izvietoti tā, lai minētos biotopus saglabātu nepārveidotus.

2. Pētījuma rezultāti kāpā uzrāda ticamu purva piekūna (*Falco columbarhis*) ligzdošanu – novērtoti izvesti trīs mazuļi. Suga ir aizsargājama gan Latvijā, gan iekļauta arī ES Putnu direktīvas 1.pielikumā. Eksperti norāda, ka būvniecība un cilvēku plūsmas intensificēšanās var radīt būtisku traucējumu purva piekūniem, īpaši ligzdošanas laikā (aprīlis - jūlijs).

Pļāvās kāpas R malā sasaņā ar ekspertu vērtējumu iespējams, ka ligzdo šādas Latvijā īpaši aizsargājamas putnu sugas:

- lielais dumpis (*Botaurus stellaris*);
- niedru lija (*Circus aeruginosus*);
- mazais ormanītis (*Porzana parva*);
- grieze (*Crex crex*);
- Seivi ķauķis (*Locustella luscinioides*).

Izpētē konstatēts, ka griezes (*Crex crex*) ligzdošanas laikā traucē cilvēki un suņi.

Pēc platības lielākais grozījums, kas paredz Sužu ragā izveidot apbūves teritorijas, atradīsies raga D un DR malā, t.i. teritoriāli neskarš kāpu, kur, visticamāk, ligzdo piekūns, ne piekrastes pļavas, kur varētu ligzdot pārējās iepriekš minētās retās un aizsargājamā putnu sugas. Mazākais grozījums tieši robežosies ar Jaunciema dabas liegumu un meža ceļu, kas sadala kāpu. Tas būs izvietots piekrastes pļāvās.

3. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nolūkos vēlams:

- saglabāt vecās lapu koku, tajā skaitā melnalkšņu grupas un audzes. Vietās, kur ir sastopamas melnalkšņu audzes, nav pieļaujams izmainīt gruntsūdens līmeni un teritoriju uzbūvēt;
- saglabāt aizsargājamo augu atradnes un sugu dzīvotnes;
- apsaimniekot zālājus (pļaut atbilstoši zālāju tipam, izvākt nopļauto materiālu);
- attīrīt mežu no pameža;
- ierobežojama niedru izplatīšanās.

Tā kā līdz šim brīdim teritorija ir neapbūvēta, Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-

2018.gadam SIVN ietvaros biotopu eksperte atkārtoti apsekoja un veica bioloģisko izpēti Rīgas pilsētas daļai no Sužu raga Ķīšezerā līdz Jaunciema gatvei (ar pilnu ekspertes slēdziena tekstu var iepazīties 6.pielikumā). Īpaša uzmanība pievērsta tieši apbūvei paredzētajām teritorijām.

Teritorijas apsekošanas rezultātā atzīmēti tur sastopamie biotopi, novērtēta to loma apkārtējās vides bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un noteiktas teritorijā augošās augu sugas. Apsekotajā teritorijā konstatēti šādi biotopi:

- niedrāji ezeru krastmalās (C.1.5.);
- niedru virsūdens audzes ezeru piekrastēs (C.2.1.5.);
- nitrofilas augstzāļu sabiedrības (E.5.1.);
- krūmāji (F.6.);
- parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavu, slotiņu ciskas *Calamagrostis epigeios* pļavu un ruderālu biotopu komplekss (E.2.2.1. + E.3.2.7. + K.);
- priežu sausieņu meži (F.1.1.);
- melnalkšņu slapjie meži (F.2.4.).

Teritorijas lielāko daļu (pussalu) ieskauj Ķīšezers. Gan ezera krastmalā, gan piekrastē dominē parastās niedres *Phragmites australis* audzes, veidojot niedrājus ezeru krastmalās un niedru virsūdens audzes ezeru piekrastēs. Sugu sastāvs šeit nabadzīgs (bez parastās niedres *Phragmites australis*, biežāk sastopamās sugas ir slaidais grīslis *Carex acuta* un šaurlapu vilkvāļīte *Typha angustifolia*), apsekotajā teritorijā nav konstatētas īpaši aizsargājamas un retas augu sugas ne ezera krastos, ne piekrastē.

Niedru audzes virzienā uz iekšzemi pāriet šaurāku vai platāku joslu nitrofilās augstzāļu sabiedrībās un piekrastes krūmājos. Ezera krasti ir īslaicīgi pārplūstoši. Augstzāļu sabiedrības veido lielā nātre *Urtica dioica*, pūkainā kazroze *Epilobium hirsutum*, meža suņuburkšķis *Anthriscus sylvestris*, vītoli vējmietīņš *Lythrum salicaria*, krastmalas skābene *Rumex hydrolaphatum*, parastais biškrēsliņš *Tanacetum vulgare*, zilganā kazene *Rubus caesius*, ūdenspipars *Polygonum hydropiper* u.c. sugas. Krūmājus veido klūdziņu kārkls *Salix viminalis*, šķetra *Salix pentandra* u.c. kārklu un vītoli sugas, kā arī melnalksnis *Alnus glutinosa*.

Parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavu, slotiņu ciskas *Calamagrostis epigeios* pļavu un ruderālu biotopu komplekss aizņem lielāko nemeža zemju platību. Teritorija ir tikusi izmantota kā militāro treniņu poligons, te ir saglabājušās būvju, žogu paliekas un ierakumi, sporta laukums un dažādi atkritumi. Šīs darbības ir stipri ietekmējušas pļavu augāju. Vietām pļavā ir samērā dabiska veģētācija (sastopamas 2 - 3 dabisko pļavu indikatorsugas), tomēr arī šie pļavas fragmenti nav uzskatāmi par bioloģiski vērtīgu zālāju. Šie fragmenti pamatā atbilst parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavu tipam. Tā kā pļavas biotopu komplekss ilgstoši nav pļauts, tas aizaug ar krūmiem un kokiem. Pēdējos gados novērotā parastās apses *Populus tremula* ekspansija parādās arī Sužu pussalā. Tā kā suga iespiežas arī priežu mežos un pat pelēko kāpu biotopos, tās izplatība būtu jāierobežo.

Augstāk minēto biotopu bioloģiskā vērtība nav liela. Visā šajā teritorijā no augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa ir pieļaujama zemes transformācija un saimnieciskā darbība, ar noteikumu, ka tā neietekmēs ezera ekosistēmu.

Priežu sausieņu meži teritorijā ir uz izteikta kāpu reljefa, sevišķi meži pašā pussalā. Valdaudze ir samērā veca (jaunāka tā ir tikai 2.nogabalā (kartē 1:5000)). Kāpa pussalas vidū (sektors F.1.1.b. kartes centrālajā daļā, 4.nogabals kartē 1:5000) dienvidu galā un arī dažās vietās austrumu malā ir erodēta. Vietām mežos ir Padomju armijas atstāti ierakumi, treniņiem domāti aprīkojumi un dažādi, arī nesen izmesti atkritumi. Sevišķi piesārņoti ir meži tuvāk armijas būvēm. Visos apsekotās teritorijas mežos ir konstatētas vairākas priežu sausieņu mežiem netipiskas dārzebēgļu un adventīvās augu sugas. Meža zemsedze ir cietusi no antropogēnās slodzes, tāpēc te ir maz sīkkrūmu un ir fragmentēts sūnu stāvs. Dominē izturīgākās sugas – liektā sariņsmilga *Lerchenfeldia flexuosa*, aitu auzene *Festuca ovina*, pļavas nārbulis *Melampyrum pratense*, slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios*, bet no sūnām izplatītākās sugas ir purpura ragzobe *Ceratodon purpureus*, Šrēbera rūsaine *Pleurozium schreberi*, parastā īsvācelīte *Brachythecium oedipodium*. Neskatoties uz ievērojamo cilvēku darbības ietekmi, priežu sausieņu meži visā apsekotajā teritorijā atbilst Latvijas un Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam – mežainas jūrmalas kāpas, bet daļā teritorijas - Eiropas nozīmes prioritāri aizsargājamam biotopam – boreālie meži (9010). Kaut arī kopumā mežaudze te nav ļoti veca, mežā ir sastopami atsevišķi vecāki koki, kas atbilst biokoku statusam, daži koki ir nozīmīga dzīves vieta kukaiņiem, bet viens no nozīmīgākajiem faktoriem, kas ir boreālu mežu raksturojošs elements ir meždegas, pie kam meža degšanas ir notikusi samērā lielā teritorijā un ir bijusi arī senākā pagātnē, par ko liecina rētas uz priežu stumbriem. Meža biotopi atbilst apkārtņē reģistrētu aizsargājamu sugu – pļavas un meža silpuresnes *Pulsatilla pratensis*, *P. patens* augtenēm. Citām apkārtņē reģistrētām aizsargājamām sugām te nav piemērotu augšanas apstākļu.

Mazāk vērtīgs priežu sausieņu mežs ir gar izpētes teritorijas austrumu malu posmā no Jaunciema gatves līdz esošajam meža ceļam, tāpēc šajā posmā nepieciešamības gadījumā ir pieļaujama zemes transformācija ceļa un komunikāciju trases izveidei. Pieļaujama arī esošā meža ceļa transformācija un rekonstrukcija. Neliels meža fragments 4.nogabala austrumu malā ir ar Latvijas un Eiropas nozīmes aizsargājama biotopa - ozolu meža - iezīmēm. Tā kā biotops ir niecīgā platībā, taksācijas aprakstā tas nav atsevišķi izdalīts un tā apsaimniekošanai nav nepieciešami citi nosacījumi.

No kāpas (sektors F.1.1.b, 4.nogabals kartē 1:5000) paveras skaists skats uz apkārtni, bet šeit ir ievērojama antropogēnā slodze, tāpēc no augu sugu un biotopu aizsardzības viedokļa būtu ieteicams veidot labiekārtotu taku ar segumu kāpas garenvirzienā un kāpnes erodētajā kāpas dienvidu galā. Ir pieļaujama arī citu kāpņu izveide no kāpas sāniem (ieteicams vietās, kur ir bijusi armijas aktivitāšu ietekme).

Melnalkšņu slapjie meži ir pie Jaunciema gatves apsekotās teritorijas ziemeļrietumu stūrī un pie liča „Sužu kaks” pussalas austrumu malā. Šajos mežos nav Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam - melnalkšņu staigājājiem - raksturīgais ciņainais mikroreljefs un raksturīgās augu sugas. Zemsedzē dominē nitrofilajām augstzaļu sabiedrībām raksturīgas augu sugas.

2009.gada aprīlī, piesaistot ornitoloģijas ekspertu, veikta teritorijas atkārtota apsekošana, lai konstatētu izmaiņas ornitofaunā, kā arī konkrēto grozījumu priekšlikumu izvietojumu, apbūves rādītājus, un identificētu to potenciālo ietekmi gan uz teritorijā konstatētajām retajām un aizsargājamajām putnu sugām, gan tuvējā dabas

lieguma „Jaunciems” ornitofaunu.

Lai precizētu purva piekūna *Falco columbarius* ligzdošanas vietu Sužos, uz augstās kāpas, 2009.gada 27.aprīlī plkst. 6:00-7:25 tika apsekota gan projekta attīstības, gan kāpas teritorija. Kāpas mežā apsekošanas laikā purva piekūni netika konstatēti, tomēr biotops ir piemērots un kāpas priedēs tie var ligzdot. Purva piekūns tika novērots Sužu ciematā uz A no Jaunciema gatves.

Tā kā pašlaik purva piekūna ligzdošana uz kāpas nav konstatēta, plānotā apbūve kāpas D un ZR būtu pieļaujama. Tomēr, ņemot vērā gan purva piekūna ligzdošanai piemērota biotopa esamību, gan tā konstatēšanu iepriekšējā apsekojumā 2006.gadā, kā arī Jaunciema dabas lieguma tuvumu, lai apbūve neradītu ievērojamu negatīvu ietekmi uz vidi, nepieciešams ievērot vairākus priekšnosacījumus (skat. arī 9.nodaļu).

Grozījumu teritorijas atrodas netālu no dabas lieguma „Jaunciems” teritorijām. Dabas liegumu veido trīs atsevišķas teritorijas Ķīšezerā Z un A piekrastē. Lieguma raksturojums dots 5.11.3.nodaļā.

Dabas liegums “Jaunciems” izveidots, lai aizsargātu retas augu un dzīvnieku sugas, biotopus un kultūrvēsturiskas ainavas un nodrošinātu iedzīvotājus ar rekreācijai un izglītībai piemērotām vietām pilsētvidē [Dabas lieguma „Jaunciems”dabas aizsardzības plāns].

Saskaņā ar dabas aizsardzības plāna datiem:

- 1) Ķīšezeru ļoti būtiski ietekmē caur Langu un Juglu ietekošie ūdeņi, vējuzplūdu laikā no Daugavas un Rīgas jūras līča ieplūstošie ūdeņi, kā arī no Sužiem līdz šim ieplūdušie notekūdeņi. Tie ezerā ienes gan biogēnus, kas paātrina ezera eitrofikāciju un ar to saistīto ūdens ziedēšanu un ezera aizaugšanu, gan arī citas, dzīvajiem organismiem kaitīgas, ķīmiskas vielas;
- 2) ļoti negatīvi pļavu biotopus ietekmē jebkāda veida to transformācija, tā rezultātā pļavu veģetācija tiek neatgriezeniski izmainīta;
- 3) mežaudzes atsevišķos gadījumos negatīvi ietekmē to intensīva apmeklētība. Bijušā Mangaļu parka teritorijā esošo kokaudzi negatīvi ietekmē tur kādreiz stādītas baltas apses, kuras pašreiz nomāc citas koku sugas. Vairums mežaudžu lieguma vidusdaļā ir piesārņotas ar sadzīves un celtniecības atkritumiem, kuri negatīvi ietekmē gan pašu biotopu, gan tajā sastopamās sugas. Melnalkšņu audzēs vērojama puķu spriganes invāzija.

Ņemot vērā to, ka grozījumu teritorijas tiešā tuvumā atrodas retām putnu sugām piemēroti biotopi, lai izslēgtu negatīvu ietekmi uz Jaunciema dabas lieguma ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti, nav pieļaujama motorizētu ūdens transporta līdzekļu lietošana piekrastē. Pēc platības mazākā grozījuma teritorijā nav pieļaujama teritorijas uzbēršana, kā arī pludmales ierīkošana. Lielākā grozījuma teritorijā pieļaujama vienas kopīgas pludmales izmantošana, tomēr bez motorizētiem transporta līdzekļiem.

Tāpat arī pirms apbūves teritorijas ierīkošanas jāatrisina ūdensapgādes un kanalizācijas pieejamība. Tas nozīmē, ka apbūvi ekspluatēt varētu uzsākt tikai tad, kad tai ir nodrošināta notekūdeņu savākšana un ierīkota ūdensapgāde. Ņemot vērā plānotās apbūves teritorijas tuvumu virszemes ūdensobjektiem, tās ģeoloģisko uzbūvi un hidroģeoloģiskos apstākļus, nav pieļaujama individuālo notekūdeņu

apsaimniekošanas sistēmu veidošana. Ieteicama ir lokālu centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošana. Optimāli šo jautājumu būtu risināt kopā ar jau Sužos eksistējošo apbūvi, kas šobrīd nav pieslēgta centralizētās kanalizācijas tīkliem un rada Ūtīšezera piesārņojumu.

Grozījumu īstenošanas rezultātā tiks apbūvētas Apstādījumu un dabas teritorijas, kas ir negatīvi vērtējams, tomēr tajā pašā laikā šajā vietā apbūve sekmēs arī degradētas teritorijas izmantošanu un sakopšanu, pie tam apbūves intensitāte nebūs augsta, kā arī netiks iznīcināti reti un daudzveidīgi biotopi, kas vērtējams pozitīvi. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, grozījums kopumā tiek vērtēts neitrāli.

Grozījums 2.1.6.d Kantora ielā zemes gabala ar kadastra numuru 01001052121 atļautajā izmantošanā veikts no Savrupmāju apbūves teritorijas (SAT) ar maksimālo atļauto apbūves stāvu skaitu 3 stāvi uz Tehniskās apbūves teritoriju (TAT ~0,25 ha).

Šajā zemes gabalā pašreizējā reālā izmantošana ir mazdārziņi, teritorijā aug skraji koki un izvietota viena neliela ēka.

Zemes gabalu kā nepieciešamu jaunas transformatoru apakšstacijas izbūvei un līdz ar to zemes plānotās (atļautās) izmantošanas veida maiņai no SAT uz TAT norādījusi VAS „Latvenergo”. TAT teritorijās zemesgabala apbūves tehniskos rādītājus un apbūves augstumu nosaka Rīgas pilsētas būvvalde ar arhitektūras un plānošanas uzdevumu, izvērtējot konkrēto pilsēt būvniecisko situāciju.

Saistībā ar jaunu dzīvojamo masīvu būvniecību, nepieciešams modernizēt esošo elektroapgādes sistēmu Rīgas pilsētā, lai nodrošinātu pietiekamu elektroenerģijas jaudu visos mikrorajonos. Jaunā apakšstacija sastāvēs no transformatoru, aizsardzības un sadales iekārtām, kas nodrošinās elektroenerģijas sadali un piegādi patērētājiem. Objektam saskaņā ar grozījumiem Apbūves noteikumiem nosakāma aizsargjosla ap to – zemesgabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacīta vertikāla virsma 1 m attālumā ārpus šo iekārtu nožogojuma vai vistālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes. Apakšstacijas stāvu skaits un stāvu augstums nosakāms projektā atbilstoši ēkas tehnoloģiskajam risinājumam.

Nav paredzama trokšņa vai ķīmisku vielu emisija no plānotās apakšstacijas un tai piegulošās teritorijas. Zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņa no SAT uz TAT un sekojoša transformatoru apakšstacijas izbūve tajā mainīs tās ainavisko vērtību, tāpēc pozitīvi vērtējams ir elektroenerģijas pievadīšanas risinājums - kabeļu līnija, kas novērsīs negatīvo ietekmi uz ainavu.

Ņemot vērā to, ka pietiekama elektroenerģijas jauda ir viens no būtiskiem sadzīves un uzņēmējdarbības norises priekšnosacījumiem un grozījuma īstenošanai nepieciešamo nelielo platību, apakšstacijas izbūvei veiktais zemes plānotās (atļautās) izmantošanas grozījums šajā vietā ir vērtējams kā dzīves kvalitāti uzlabojošs un vides kvalitāti būtiski nemainošs, līdz ar to - neitrāls.

Grozījums 2.1.6.h Bauskas ielā b/n, pie Dienvidu tilta zemes gabalam ar kadastra Nr.01001190245 veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT) uz Tehniskās apbūves teritoriju (TAT ~ 0,25 ha).

Zemes gabalu klāj mežs un tas saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēts kā „Eiropas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīga teritorija”. Diemžēl vērtējuma ietvaros nav pieejami detalizēti šīs teritorijas apsekojuma dati, līdz ar to nav informācijas par konkrētām aizsargājamām sugām, kas konstatētas šajā teritorijā. Tādējādi pētījums būtu jāuzskata par indikatīvu, kas tomēr nedod tiešu priekšstatu par šīs nelielās teritorijas nozīmi veģetācijas daudzveidības saglabāšanā. Jāuzsver, ka šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss.

Zemes gabalu kā nepieciešamu jaunas transformatoru apakšstacijas izbūvei un līdz ar to nepieciešamību veikt zemes plānotās (atļautās) izmantošanas mērķa maiņu no ADT uz TAT norādījusi VAS „Latvenergo”. TAT teritorijās zemesgabala apbūves tehniskos rādītājus un apbūves augstumu nosaka Rīgas pilsētas būvvalde ar arhitektūras un plānošanas uzdevumu, izvērtējot konkrēto pilsētībūvniecisko situāciju.

Pirms plānotās darbības īstenošanas, šajā zemes gabalā būtu jāveic atkārtota biotopu inventarizācija, lai apzinātu tajā potenciāli esošās dabas daudzveidības vērtības – īpaši aizsargājamus biotopus (nosaka MK 05.12.2000. noteikumi Nr.421), īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas (nosaka MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396) un Eiropas Savienības prioritārās sugas un biotopus (nosaka MK 21.02.2006. noteikumi Nr.153). Pēc tam, balstoties uz samērīguma principu, būtu jāizvērtē teritorijas platība, kurā šīs vērtības apbūves rezultātā tiks iznīcinātas, un zaudējuma nozīmīgums attiecībā pret līdzīgām vērtībām blakus teritorijās (grozījuma platība ir neliela un neiznīcinās visu biotopu), pārējā Rīgas pilsētas teritorijas un Latvijas mērogā.

19.04.2000. Sugu un biotopu aizsardzības likums (ar grozījumiem) nosaka aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamo sugu augiem, sēnēm un ķērpjiem. Aizliegta ir to:

- 1) lasīšana, noplūkušana un izrakšana, kā arī dzīvotņu postīšana;
- 2) savvaļā ievāktu augu audzēšana, kolekcionēšana, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, kā arī piedāvāšana pārdošanai vai apmaiņai.

Grozījuma ietekme saskaņā ar augstākminēto, balstoties uz piesardzības principu, šobrīd vērtējama kā negatīva. Būtu jāizskata iespēja apakšstaciju izvietot blakus esošajās Jauktas apbūves vai Dzīvojamās apbūves teritorijās, lai ne tikai saglabātu šajā meža nogabalā potenciāli esošo bioloģisko daudzveidību, bet arī nodrošinātu augstāku vides kvalitāti pilsētas iedzīvotājiem, kas ir grozītajos Apbūves noteikumos minētā ADT teritorijas galvenā funkcija pilsētā. Ja tomēr nav iespējams atrast citu piemērotu vietu (no tehniskā, īpašumtiesību u.c. viedokļa) apakšstacijas izbūvei, tad, ņemot vērā elektroenerģijas jaudas nodrošinājuma aktualitāti pilsētā, grozījums ir akceptējams un ir pieļaujams šajā vietā paredzēt TAT, kā rezultātā, iespējams, tiek iznīcināts kāds no potenciāli teritorijā esošajiem aizsargājamo veģetācijas sugu īpatņiem.

Rīcību šādā gadījumā reglamentē MK 13.03.2001. noteikumi Nr.117 „Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu”. Noteikumi paredz, ka Vides valsts inspekcija, Reģionālā vides pārvalde, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas administrācija, kā arī Valsts meža dienests atbilstoši savai kompetencei kontrolē šajos noteikumos noteikto prasību ievērošanu, kā arī aprēķina īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem nodarītos zaudējumus.

Lai segtu īpaši aizsargājamo sugu indivīdu iznīcināšanas (dzīvnieku sugas indivīdu nogalināšana, augu sugas indivīdu ciršana, izrakšana, vākšana) vai bojāšanas (dzīvnieku sugas indivīdu ievainošana, augu sugas indivīdu lasīšana, noplūkšana, dzīvotņu postīšana) dēļ radītos zaudējumus, to atlīdzības apmēri ir noteikti atbilstoši īpaši aizsargājamo sugu iedalījumam grupās atkarībā no to apdraudētības, sastopamības un nozīmīguma.

Jaunā apakšstacija sastāvēs no transformatoru, aizsardzības un sadales iekārtām, kas nodrošinās elektroenerģijas sadali un piegādi patērētājiem. Objektam saskaņā ar grozījumiem Apbūves noteikumiem nosakāma aizsargjosla ap to – zemesgabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacīta vertikāla virsma 1 m attālumā ārpus šo iekārtu nožogojuma vai vistālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes. Apakšstacijas stāvu skaits un stāvu augstums nosakāms projektā atbilstoši ēkas tehnoloģiskajam risinājumam.

Nav paredzama trokšņa vai ķīmisku vielu emisija no plānotās apakšstacijas un tai piegulošās teritorijas. Zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņa no ADT uz TAT un sekojoša transformatoru apakšstacijas izbūve tajā mainīs tās ainavisko vērtību, tāpēc pozitīvi vērtējams ir elektroenerģijas pievadīšanas risinājums - kabeļu līnija, kas novērsīs negatīvo ietekmi uz ainavu.

Grozījums 2.1.6.n Vecākos, Mazsalacas ielā b/n, zemes gabalam ar kadastra numuru 01001202217 veikts no Dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem (ADz) uz Tehniskās apbūves teritoriju (TAT ~0,25 ha platībā).

Zemes gabalu kā nepieciešamu jaunas transformatoru apakšstacijas izbūvei un līdz ar to nepieciešamību veikt zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņu no ADz uz TAT norādījusi VAS „Latvenergo”. TAT teritorijās zemesgabala apbūves tehniskos rādītājus un apbūves augstumu nosaka Rīgas pilsētas būvvalde ar arhitektūras un plānošanas uzdevumu, izvērtējot konkrēto pilsētībūvniecisko situāciju.

Zemes gabals šobrīd ir bez apbūves, to klāj mežs, kaut līdz šim tajā bijusi atļauta dzīvojamā apbūve un blakus šim zemes gabalam (Z un R virzienā) arī atrodas dzīvojamās mājas. DA virzienā atrodas ADT.

Saistībā ar jaunu dzīvojamo masīvu būvniecību, nepieciešams modernizēt esošo elektroapgādes sistēmu Rīgas pilsētā, lai nodrošinātu pietiekamu elektroenerģijas jaudu visos mikrorajonos. Jaunā apakšstacija sastāvēs no transformatoru, aizsardzības un sadales iekārtām, kas nodrošinās elektroenerģijas sadali un piegādi patērētājiem. Objektam saskaņā ar grozījumiem Apbūves noteikumiem nosakāma aizsargjosla ap to – zemesgabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacīta vertikāla virsma 1 m attālumā ārpus šo iekārtu nožogojuma vai vistālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes. Apakšstacijas stāvu skaits un stāvu augstums nosakāms projektā atbilstoši ēkas tehnoloģiskajam risinājumam.

Nav paredzama trokšņa vai ķīmisku vielu emisija no plānotās apakšstacijas un tai piegulošās teritorijas. Zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņa no DzA uz TAT un sekojoša transformatoru apakšstacijas izbūve tajā mainīs tās ainavisko vērtību, tāpēc pozitīvi vērtējams ir elektroenerģijas pievadīšanas risinājums - kabeļu līnija, kas novērsīs negatīvo ietekmi uz ainavu.

Ņemot vērā to, ka pietiekama elektroenerģijas jauda ir viens no būtiskiem sadzīves un uzņēmējdarbības norises priekšnosacījumiem un grozījuma īstenošanai nepieciešamo nelielo platību, apakšstacijas izbūvei veiktais zemes plānotās (atļautās) izmantošanas grozījums šajā vietā ir vērtējams kā dzīves kvalitāti uzlabojošs un vides kvalitāti būtiski nemainošs, līdz ar to - neitrāls.

Grozījums 2.1.6.s zemes gabalam **Ķengaragā, Slāvu un Salaspils ielu krustojumā** veikts no Jauktas apbūves teritorijas (JAT ~0,25 ha platībā) un Dzīvojamās apbūves teritorijas (DzAT) uz Tehniskās apbūves teritoriju (TAT).

Zemes gabalu kā nepieciešamu jaunas transformatoru apakšstacijas izbūvei un līdz ar to nepieciešamību veikt zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņu no DzAT un JAT uz TAT norādījusi VAS „Latvenergo”. TAT teritorijās zemesgabala apbūves tehniskos rādītājus un apbūves augstumu nosaka Rīgas pilsētas būvvalde ar arhitektūras un plānošanas uzdevumu, izvērtējot konkrēto pilsētībūvniecisko situāciju.

Zemes gabals atrodas tieši Salaspils ielas un Slāvu ielas krustojumā. Tajā atrodas dažādas nelielas jauktas apbūves ēkas.

Saistībā ar jaunu dzīvojamo masīvu būvniecību, nepieciešams modernizēt esošo elektroapgādes sistēmu Rīgas pilsētā, lai nodrošinātu pietiekamu elektroenerģijas jaudu visos mikrorajonos. Jaunā apakšstacija sastāvēs no transformatoru, aizsardzības un sadales iekārtām, kas nodrošinās elektroenerģijas sadali un piegādi patērētājiem. Objektam saskaņā ar grozījumiem Apbūves noteikumiem nosakāma aizsargjosla ap to – zemesgabals un gaisa telpa, ko norobežo nosacīta vertikāla virsma 1 m attālumā ārpus šo iekārtu nožogojuma vai vistālāk izvirzīto daļu projekcijas uz zemes. Apakšstacijas stāvu skaits un stāvu augstums nosakāms projektā atbilstoši ēkas tehnoloģiskajam risinājumam.

Nav paredzama trokšņa vai ķīmisku vielu emisija no plānotās apakšstacijas un tai piegulošās teritorijas. Zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņa no DzAT un JAT uz TAT un sekojoša transformatoru apakšstacijas izbūve tajā mainīs tās ainavisko vērtību, tāpēc pozitīvi vērtējams ir elektroenerģijas pievadīšanas risinājums - kabeļu līnija, kas novērsīs negatīvo ietekmi uz ainavu.

Ņemot vērā to, ka pietiekama elektroenerģijas jauda ir viens no būtiskiem sadzīves un uzņēmējdarbības norises priekšnosacījumiem, apakšstacijas izbūvei veiktais zemes plānotās (atļautās) izmantošanas grozījums šajā vietā ir vērtējams kā dzīves kvalitāti uzlabojošs un vides kvalitāti būtiski nemainošs, līdz ar to - neitrāls.

Grozījums 2.1.8. un 2.2.3. veikts Zemgales priekšpilsētā, Torņakalnā ~ 46 ha platībā un šai teritorijai piešķirts statuss - **Rīgas domes administratīvais centrs**.

Šajā vietā plānots Rīgas domes administratīvais komplekss (~ 2515 darbiniekiem) ar kopējo platību 58 000 m²;

- valsts institūcijām piemērots administratīvo ēku komplekss;
- ēkas vai telpas ar dzīvojamo funkciju;
- ēku vai telpu papildus izmantošana, kas nodrošina vienmērīgu teritorijas lietojumu diennakts garumā (piemēram, kafējnīca, viesnīca, konferenču centrs u.tml.);

- Dzelzceļa vēstures muzeja paplašināšanās;
- jauna Torņakalna dzelzceļa stacija;
- jauna Rīgas autoosta (reģionālajiem maršrutiem);
- pilnveidota transporta un ceļu tīklu sistēma;
- jaunas tramvaja līnijas;
- publiskās autonomvietnes aptuveni 1200 automašīnām;
- publiskās ārtelpas tīkls, paredzot publiski pieejamas un labiekārtotas Mārupītes krastmalas un publiski pieejamu skvēru vai laukumu ar apstādījumiem.

Šobrīd norisinās darbs pie detalizētas būvprogrammas izstrādes Jaunā Rīgas centra daļas attīstībai - izstrādātājs "*Fletcher Priest Architects*". Saskaņā ar Rīgas domes lēmumu ir uzsākta detālplānojuma izstrāde - izstrādātājs SIA "Metrum". Rīgas domes administratīvās ēkas būvniecības pabeigšana plānota uz 2012.gadu.

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikumā noteiktas darbības, kurām nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, un paredzams, ka Torņakalna administratīvā centra detālplānojuma teritorijā plānotajām darbībām būs saistoši sekojoši punkti:

- 10.2.punkts „pilsētvides attīstības projekti (piemēram, tirdzniecības centri, jaunu ūdensapgādes un kanalizācijas ārējo tīklu būvniecība, ja to kopgarums pārsniedz 20 kilometrus, vairāk nekā 30 automašīnām paredzētas autostāvvietas);
- 10.3.punkts „dzelzceļa līniju būvniecība, ja to kopgarums pārsniedz vienu kilometru, un kravas pārkraušanas iekārtu un termināļu būvniecība (visas darbības, uz kurām neattiecas šī likuma 1. pielikums);
- 10.5.punkts „ceļu, ostu un kuģu piestātņu (arī zvejas ostu) būvniecība (visas darbības, uz kurām neattiecas šā likuma 1. pielikums);
- 10.8.punkts „tramvaja un metro līniju būvniecība vai cita veida sliežu transports pasažieru pārvadāšanai”.

Teritorijā - **Rīgas domes administratīvais centrs** veikti šādi grozījumi teritorijās:

- starp Ojāra Vācieša ielu, Uzvaras bulvāri un dzelzceļu no Centru apbūves teritorijas (CAT, ~20 ha, 4 stāvi) uz Jauktas apbūves teritoriju ar dzīvojamo funkciju ar maksimālo apbūvē atļauto stāvu skaitu 12 stāvi (daļa no šīs teritorijas ir atzīmēta kā teritorija, kur atļauto izmantošanu īstenošanai pirms būvniecības veic inženiertehnisko teritorijas sagatavošanu). Šajā teritorijā atrodas ēkas un būves, kuras tiek izmantotas uzņēmējdarbības veikšanai, stāvlaukumi, degvielas uzpildes stacija, publiskas ēkas (**2.1.8.;2.2.3 (1)**);
- starp Jelgavas ielu, Vienības gatvi un dzelzceļu veikts no Publiskas apbūves teritorijas (PAT ~15 ha, 7-9 stāvi) uz Jauktas apbūves teritoriju ar dzīvojamo funkciju ar maksimālo apbūvē atļauto stāvu skaitu 12 stāvi (lielākā daļa no šīs teritorijas ir atzīmēta kā teritorija, kur atļauto izmantošanu īstenošanai pirms būvniecības veic inženiertehnisko teritorijas sagatavošanu) (**2.1.8.;2.2.3 (2)**);
- starp dzelzceļu un Vilkaines ielu veikts no Tehniskās apbūves teritorijas (TAT ~8 ha) uz Jauktas apbūves teritoriju ar dzīvojamo funkciju ar maksimālo apbūvē atļauto stāvu skaitu 12 stāvi (**2.1.8.;2.2.3 (3)**).

Ņemot vērā to, ka Centru apbūves teritorijai zemesgabala maksimālā apbūves intensitāte 12 stāvu apbūvē ir tāda pati kā Jauktas apbūves teritorijai ar dzīvojamo

funkciju un to, ka zemesgabala minimālā brīvā teritorija JAT 12 stāvu apbūvē ir pat lielāka (18%) nekā CAT līdz 6 stāvu apbūvē - 15%, nav paredzams, ka šīs teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana kā Jauktai apbūvei ar dzīvojamo funkciju radīs lielāku negatīvu ietekmi uz vidi kā iespējamā CAT, kas šajā vietā būtu atļauta grozījuma neveikšanas gadījumā.

Plānotās (atļautās) teritorijas izmantošanas izmaiņas no Publiskās apbūves teritorijas un Tehniskās apbūves teritorijas uz Jauktas apbūves teritoriju paredzams, ka neradīs lielāku slodzi kā iespējamās PAT un TAT, kas šajā vietā būtu atļautas grozījuma neveikšanas gadījumā.

Būtiskākās izmaiņas, ko ievieš šie grozījumi visā Torņakalna administratīvā centra teritorijā, ir stāvu skaita izmaiņas no 4-5 stāviem līdz 12 apbūvē atļautajam stāvu skaitam. Grozījumu teritorija ir netālu, tomēr neietilpst *UNESCO* Pasaules mantojumā iekļautā Rīgas vēsturiskā centra aizsardzības zonā un arī Torņakalna apbūves aizsardzības teritorijā.

Apkārtņē starp Valguma un Kuģu ielām atļautais stāvu skaits apbūvē jau tagad ir 10-12 stāvi, Klīversalas Z un R pusē – 6 stāvi un A pusē – 7-9 stāvi. Uz A-B dambja atļautais stāvu skaits ir 10-12 stāvi. Ķīpsalā abpus Kr.Valdemāra ielai atļauta 25 un vairāk stāvu apbūve. Tuvējā administratīvā centra apkārtnē Torņakalnā atļauta 4-5 stāvu apbūve. Virzoties pa Daugavas malu Salu tilta virzienā, Lucavsalā un Zaķusalā atļauta augsta apbūve – 10 līdz pat 25 un vairāk stāviem. Līdz ar to secināms, ka grozījums nav pretrunā pašreizējai Rīgas telpiskās attīstības struktūrai un iekļausies Daugavas kreisā krastā realizējamo projektu kopainā.

Ņemot vērā to, ka teritorijai kopumā tiks veikta detalizēta kultūrvēsturiskā izpēte un ainavas analīze un biotopu izpēte, kā arī veikta potenciālā piesārņojuma izpēte Torņakalna preču stacijas teritorijā un, ja teritorijā tiks konstatēts piesārņojums, tiks veikta sanācija, kā to paredz grozītie Apbūves noteikumi, nav paredzams, ka grozījumu rezultātā radīsies negatīva ietekme uz kultūrvēsturiskajām vērtībām un vides kvalitāti.

Satiksmes plūsma šajā teritorijā veidosies intensīvāka nekā līdz šim un līdz ar to iespējama gaisa kvalitātes pasliktināšanās. Tomēr, ņemot vērā faktu, ka „siltumsalas” efekts, kas ir saistīts ar gaisa kvalitātes pasliktināšanos, izteikti veidojas saistībā ar monolītu apbūvi gar ielām, šajā vietā paredzams, ka piesārņojuma izkliede netiks kavēta. Augstas apbūves mija ar zemāku apbūvi un Apstādījumu un dabas teritorijām ir labvēlīgs scenārijs piesārņojuma gaisā izkliedei Torņakalnā.

Tajā pašā laikā jāuzsver, ka saistībā ar plānoto administratīvo centru paredzētas arī jaunas tramvaju līnijas un sabiedriskā transporta sistēmas pilnveidošana. Tāpēc prognozējams, ka daudzi centra apmeklētāji izvēlēsies turp doties ar sabiedrisko transportu, kas rada minimālu slodzi vidē. Plānotā stāvparku (*Park&Ride*) infrastruktūra paredzēta arī iebraucot Rīgā no Jelgavas un Bauskas puses – Tīraines ielā un Ziepniekkalna ielā; no šīm vietām tālāk būs iespējams doties, izmantojot sabiedrisko transportu (skat. Paskaidrojuma raksta 9.5.kartoshēmu „Sabiedriskā transporta un stāvparku shēma”). Jāatzīmē, ka administratīvā centra veidošana Torņakalnā atslogos Daugavas labo krastu no daļas individuālā transporta plūsmas un tas, iespējams, pozitīvi ietekmēs gaisa kvalitāti pašreizējā Rīgas centrā, jo

autotransports ir būtiskākais gaisa piesārņotājs Rīgā.

Grozījums 2.1.14. un 2.2.6. zemes gabalam Maskavas ielā (kad. Nr.01000780164) ir veikts no Tehniskās apbūves teritorijas ar maksimāli atļauto stāvu skaitu 3 stāvi (~1,5 ha) un Apstādījumu un dabas teritorijas (~1,5 ha platībā) uz Jauktas apbūves ar dzīvojamo funkciju teritoriju ar apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 5 stāvi.

Teritorijai Z daļā atrodas neliela Jauktas apbūves teritorija (ar maksimāli atļauto stāvu skaitu 5 stāvi), kuru kopā ar grozījuma objekta teritoriju ieskauj Dzīvojamā apbūve ar maksimāli atļauto stāvu skaitu 5 stāvi, bet D pusē arī 13 - 17 stāvi. Maskavas ielas D pusē atrodas Apstādījumu un dabas teritorija un Savrupmāju apbūves teritorija. Platība, kas bija zonēta kā Tehniskās apbūves teritorija, līdz šim nav tikusi izmantota tehniskās apbūves mērķiem. Zemes gabalu klāj zāliens un tajā atrodas skraji augoši koki, bet nav konstatētas ievērojamas bioloģiskas vērtības.

Ņemot vērā to, ka daļa zemes gabala jau bijusi paredzēta tehniskās apbūves mērķiem, kaut arī tie nav realizēti un to, ka teritorija tiek paredzēta stāvparku (*Park&Ride*) infrastruktūras veidošanai, grozījums tiek vērtēts neitrāli.

Grozījums 2.1.17. veikts dabas parka „Piejūra” teritorijā, Mangaļsalā zemes gabalam ar kadastra numuru 01001201521, mainot plānoto (atļauto) izmantošanu no Publiskas apbūves ar apstādījumiem teritorijas ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 3 stāvi uz Apstādījumu un dabas teritoriju 0,917 ha platībā.

Saskaņā ar Vides ministrijas 25.08.2006. lēmumu Nr.34 „Par mikrolieguma izveidošanu smiltāju pļavai ar jūrmalas armēriju Rīgas pilsētā” teritorijā noteikts mikroliegums.

Teritorija atrodas Piejūras dabas parkā un saskaņā ar eksperta atzinumu tajā jau ilgstoši zināma bagātīga Jūrmalas armērijas *Armeria maritima* atradne īpaši aizsargājamā biotopā „Kaļķainas smiltāju pļavas”. Viens no būtiskākajiem bioloģiskās vērtības apdraudošajiem faktoriem, kas minēts eksperta atzinumā – zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņa, ar šo grozījumu tiek novērsts.

Grozījumam viennozīmīgi ir pozitīva ietekme uz vidi, jo līdz ar šo grozījumu mikroliegums tiek nostiprināts arī Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam, kas radīs pamatu bioloģiski daudzveidīgās teritorijas aizsardzībai un vērtīgo biotopu Rīgas pilsētā saglabāšanai, tādējādi uzlabojot arī vides kvalitāti pilsētā.

Grozījums 2.1.18. Bukultos (otrpus Juglas kanālam) zemes gabalam ar kadastra numuru 01001280239 veikts no Savrupmāju apbūves teritorijas ar maksimāli atļauto apbūves stāvu skaitu 3 stāvi uz Apstādījumu un dabas teritoriju 3,929 ha platībā.

Saskaņā ar Vides ministrijas 25.08.2006. lēmumu Nr.35 „Par mikrolieguma izveidošanu Bukultu vecupei Rīgas pilsētā” teritorijā noteikts mikroliegums.

Teritorija atrodas starp Jaunciema gatvi, Rīgas rajona Bukultiem, Juglas kanālu. Saskaņā ar eksperta atzinumu tajā konstatēta Rīgas pilsētā viena no neskartākajām (dabiskākajām) vecupēm, kas principiāli atbilst īpaši aizsargājamam stāvošu ūdeņu biotopam „vecupes”. Būtiskākie apdraudošie faktori, kas minēti eksperta atzinumā –

hipereitroficēšanās un apbūve. Tos var samazināt un novērst, nosakot šo teritoriju kā Apstādījumu un dabas teritoriju, ko arī nodrošina šis grozījums.

Grozījumam viennozīmīgi ir pozitīva ietekme uz vidi, jo līdz ar šo grozījumu mikroliegums tiek nostiprināts arī Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam, kas radīs pamatu bioloģiski daudzveidīgās teritorijas aizsardzībai un vērtīgo biotopu Rīgas pilsētā saglabāšanai, tādējādi uzlabojot arī vides kvalitāti pilsētā.

Grozījuma 2.1.19. uz D no Juglasciema zemes gabalam ar kadastra numuru 0100123--- būtība ir teritorijā plānotās (atļautās) izmantošanas precizēšana no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju 1,04 ha platībā.

Saskaņā ar Vides ministrijas 25.08.2006. lēmumu Nr.36 „Par mikrolieguma izveidošanu Juglas palienes pļavai Rīgas pilsētā” teritorijā noteikts mikroliegums.

Teritorija atrodas Mazās Juglas upes kreisajā krastā, dabiskā upes līkumā starp Rīgas robežu un jauno ģimenes māju apbūves teritoriju. Tajā esošās pļavas biotopu kvalitāte atbilst labas reprezentativitātes Eiropas nozīmes aizsargājamo biotopu kategorijām - Mēreni mitras piekrastes palieņu pļavas. Būtiskākie apdraudošie faktori, kas minēti eksperta atzinumā – hidroloģiskā režīma maiņa (nosusināšana), izbradāšana, eitroficēšanās un hipereitroficēšanās, kā arī apbūve. Tos var samazināt un novērst, turpinot šo teritoriju izmantot kā Apstādījumu un dabas teritoriju un atbilstoši apsaimniekojot.

Grozījums tiek vērtēts kā neitrāls, jo zemes plānotā (atļautā) izmantošana reāli netiek mainīta, vien precizēta un nostiprināta.

Grozījums 2.1.21. un 2.2.9. zemes gabalam Biķernieku ielā (kad. Nr. 0100092018) veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Jauktas apbūves ar dzīvojamo funkciju teritoriju ar apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 5 stāvi (~0,5 ha).

Teritorija atrodas Biķernieku meža parkā, pie Biķernieku ielas, ~115 m attālumā no klīnikas „Biķernieki”. Pašreiz teritorijā, kaut arī tur esošā atļautā (plānotā) izmantošana ir Apstādījumu un dabas teritorija, atrodas auto stāvlaukums, to neklāj mežs un reāli tā nav dabas teritorija.

Ņemot vērā to, ka grozījums nesamazina dabas teritoriju platību pilsētā un to, ka saskaņā ar grozītajiem Apbūves noteikumiem „meža parku teritorijā apbūve ir pieļaujama tikai meža parka pamatfunkciju nodrošināšanai un parka labiekārtošanai” (518.3. punkts), grozījums ir vērtējams neitrāli.

Grozījums 2.1.29. zemes gabalam A.Deglava ielā (daļai kad. Nr. 01000712753 un daļai kad. Nr. 01000712752) veikts no Tehniskās apbūves teritorijas un no Jauktas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (visai teritorijai kopumā paredzēts plānotās (atļautās) izmantošanas īstenošanai pirms būvniecības veikt inženiertehnisko sagatavošanu) uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~23 ha).

Teritorija ir bijusī Deglava atkritumu izgāztuve, kura izveidota 1956.gadā un oficiāli slēgta 1973.gadā, tomēr nelegāla atkritumu izgāšana epizodiski tur notiek arī pēdējos gados. 2003.gadā veikta Deglava atkritumu izgāztuves sanācijas projekta izstrāde, bet

2008.gadā veikts pētījums par piesārņojumu Deglava izgāztuves dienvidaustrumu daļā. Pašlaik teritoriju klāj zāle, niedres, krūmi un reti koki, dažviet vērojami lielgabarīta atkritumi. Teritorija iekļauta LVGMA uzturētajā datu bāzē „Piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas” kā piesārņota vieta.

Ņemot vērā to, ka teritorijai jāveic rekultivācija un sanācija, optimāli ir piemērot tai kādu izmantošanas veidu – apbūvi vai apstādījumus, līdz ar to grozījums vērtējams kā pozitīvs. Grozījums nodrošinās Apstādījumu un dabas teritoriju ieviešanu un saglabāšanu blīvas apbūves teritorijā.

Grozījums 2.1.30. zemes gabalam A.Dombrovska ielā (kad. Nr. 01001112091 un Nr. 01001110191) veikts no Publiskas apbūves teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~4 ha) un Dzīvojamās apbūves teritoriju (0,25 ha).

Grozījums veikts Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskā kompleksa teritorijā (ietverta lielākā daļa no tā), kam noteikta aizsargjosla „apbūves aizsardzības teritorija – pilsētībūvniecības ansamblis”. Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskais komplekss saistās ar izteiktu materiālās un nemateriālās kultūras simbiozi Latvijas kultūras vēsturē un identitātē. Ar Augusta Dombrovska mecenātismu intelektuālo un kultūras vērtību atbalstam, kā arī progresīvajām sociālās un izglītības attīstības idejām saistītā darbība tālu pārsniedz šo Rīgas priekšpilsētas kultūras izpausmi un ir nozīmīgs fenomens Latvijas vēsturei. Ņemot vērā augšminētos faktus arī plānojuma izstādes turpmākajā gaitā būtu jāpievērš pastiprināta uzmanība, lai nodrošinātu šo Ziemeļblāzmas kultūrvides saglabāšanu un atbilstošu apsaimniekošanu nākotnē. Grozījuma teritorijā atrodas divi vietējas nozīmes kultūras (arhitektūras nozare) pieminekļi - Kultūras nams „Ziemeļblāzma” Ziemeļblāzmas ielā 36 un „Zaļā skola” Martas Rinkas ielā 13.

Teritorijā ap šiem pieminekļiem ir parks un atsevišķi skrajāki laukumi, netālu atrodas esoša dzīvojamā apbūve, kas arī iekļaujas apbūves aizsardzības zonā.

Ņemot vērā to, ka grozītajos Apbūves noteikumos iestrādāti atsevišķi nosacījumi tieši Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskā kompleksa teritorijai (416.punkts), nav paredzams, ka plānotā (atļautā) izmantošana - Dzīvojamās apbūves teritorija ~0,25 ha platībā (ar jau esošu apbūvi) - negatīvi ietekmēs kultūras pieminekļu un visa pilsētībūvniecības ansambļa saglabāšanu un attīstīšanu, bet gan nodrošinās tajā esošo kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.

Grozījums kopumā vērtējams pozitīvi, jo tas pilnībā ļaus saglabāt gan kultūrvēsturiskās, gan dabas vērtības, kuras atrodas šajā teritorijā, un nodrošinās parka saglabāšanu un pieejamību rekreācijas vajadzību apmierināšanai, tādējādi ceļot vides un dzīves kvalitāti pilsētā.

Grozījums 2.1.34.a zemes gabalam Ziepniekkalna ielā b/n (kad. Nr. 01000732111) veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Tehniskās apbūves teritoriju (~0,5 ha) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

Zemes gabalā ietilpst savrupmājas vieta, ēku šajā vietā pašlaik nav, vien saglabājies ābeldārzs un, virzoties uz A tālāk no Ziepniekkalna ielas, teritorija ir kokiem klāta, pauguraina un nepārveidota, izņemot joslu, kur to šķērso augstsprieguma elektrolīnija. Teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma

„Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā „Latvijas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīga teritorija”. Saskaņā ar teritorijas apsekojuma datiem šeit atrodas kāpu smiltāji ar bagātu, sausiem smiltājiem raksturīgu veģetāciju ar bioloģiski daudzveidīgu floru. Aug smiltāju retējs *Potentilla arenaria*, kodīgais laimiņš *Sedum acre*, vietām retais agrais grīslis *Carex praecox*. Iesirmās kāpsmildzenes *Corynephorus canescens* pļavas ir iekļautas MK 05.12.2000. noteikumos Nr.421 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”. Daudz dažādu sēņu: Šmidela zemeszvaigzne *Geastrum schmidelii* sin. *Geastrum nanum*, pūpēdīšu bļodenīte *Disciseda bovista*, Latvijas indīgākā sēne - zaļā mušmire *Amanita phalloides*. Dārzā, Šautuves ielā 6 jau daudzus gadus laiku pa laikam atrod no pagājušā gs. 50.-ajiem gadiem Rīgā un Rīgas apkārtnē reģistrēto sēni - Ravenela mutīni *Mutinus ravenelii*. Jāatzīmē, ka pētījuma rezultātos nav norādīts apsekojuma datums. Teritorijai līdz šim nav bijis noteikts aizsardzības statuss.

Pirms plānotās darbības īstenošanas, šajā zemes gabalā būtu jāveic atkārtota detalizēta biotopu inventarizācija, lai apzinātu tajā potenciāli esošās dabas daudzveidības vērtības – īpaši aizsargājamās biotopus (nosaka MK 05.12.2000. noteikumi Nr.421), īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas (nosaka MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396) un Eiropas Savienības prioritārās sugas un biotopus (nosaka MK 21.02.2006. noteikumi Nr.153). Pēc tam, balstoties uz samērīguma principu, būtu jāizvērtē teritorijas platība, kurā šīs vērtības apbūves rezultātā tiks iznīcinātas, un zaudējuma nozīmīgums attiecībā pret līdzīgām vērtībām blakus teritorijās (grozījuma platība ir salīdzinoši neliela un neiznīcinās visu biotopu), pārējā Rīgas pilsētas teritorijas un Latvijas mērogā.

19.04.2000. Sugu un biotopu aizsardzības likums (ar grozījumiem) nosaka aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamo sugu augiem, sēnēm un ķērpjiem. Aizliegta ir to:

1. Lasīšana, noplūķšana un izrakšana, kā arī dzīvotņu postīšana.
2. Savvaļā ievāktu augu audzēšana, kolekcionēšana, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, kā arī piedāvāšana pārdošanai vai apmaiņai.

Grozījuma ietekme saskaņā ar augstākminēto, balstoties uz piesardzības principu, šobrīd vērtējama kā negatīva. Būtu jāizskata iespēja stāvparku izvietot blakus esošajās teritorijās, lai ne tikai saglabātu esošo bioloģisko daudzveidību, bet arī nodrošinātu augstāku vides kvalitāti pilsētas iedzīvotājiem, kas ir grozītajos Apbūves noteikumos minētā ADT teritorijas galvenā funkcija pilsētā. Ja tomēr nav iespējams atrast citu piemērotu vietu (no tehniskā, īpašumtiesību u.c. viedokļa) stāvparka izbūvei, tad, ņemot vērā šī infrastruktūras objekta nepieciešamību un ievērojamo pozitīvo ietekmi uz autotransporta plūsmas samazināšanu pilsētas centrā, kā rezultātā, savukārt, gaisa kvalitātes nodrošināšanu atbilstoši apstiprinātajiem normatīviem, grozījums ir akceptējams un ir pieļaujams šajā vietā paredzēt TAT, kā rezultātā, visticamāk, tiek iznīcināta daļa aizsargājamā biotopa.

Rīcību šādā gadījumā reglamentē MK 13.03.2001. noteikumi Nr.117 „Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu”. Noteikumi paredz, ka Vides valsts inspekcija, Reģionālā vides pārvalde, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas administrācija, kā arī Valsts meža dienests atbilstoši savai kompetencei kontrolē šajos noteikumos noteikto prasību ievērošanu,

kā arī aprēķina īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem nodarītos zaudējumus.

Lai segtu īpaši aizsargājamo sugu indivīdu iznīcināšanas (dzīvnieku sugas indivīdu nogalināšana, augu sugas indivīdu ciršana, izrakšana, vākšana) vai bojāšanas (dzīvnieku sugas indivīdu ievainošana, augu sugas indivīdu lasīšana, noplūkšana, dzīvotņu postīšana) dēļ radītos zaudējumus, to atlīdzības apmēri ir noteikti atbilstoši īpaši aizsargājamo sugu iedalījumam grupās atkarībā no to apdraudētības, sastopamības un nozīmīguma.

Grozījums 2.1.34.c zemes gabalam Inčukalna ielā b/n (kad. Nr. 01000900035) veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Tehniskās apbūves teritoriju (~0,5 ha) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

Zemes gabals atrodas tieši blakus jaunizbūvētajai Gustava Zemgala gatvei, R virzienā no grozījuma teritorijas atrodas Meža kapi, Z un A virzienā no tās - jaunā iela. ZR virzienā no šīs teritorijas (zemes gabalā ar šo pašu kadastra numuru un tam piegulošajā) atrodas teritorija, kurā ar spēkā esošo plānojumu ir atļauta tehniskā apbūve, tomēr tā līdz šim nav tikusi realizēta; šajā un grozījuma teritorijā atrodas mazdārziņi, tur nav konstatētas ievērojamas bioloģiskas vērtības.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo mazdārziņu nomniekiem zeme šim nolūkam ir piešķirta uz laiku un pilsētas infrastruktūras attīstības nolūkos zemei var tikt mainīts plānotās (atļautās) izmantošanas mērķis. Ņemot vērā šī infrastruktūras objekta nepieciešamību un ievērojamo pozitīvo ietekmi uz autotransporta plūsmas samazināšanu pilsētas centrā, kā rezultātā, savukārt, gaisa kvalitātes nodrošināšanu atbilstoši apstiprinātajiem normatīviem, apstādījumu teritorijas samazināšanās nelielā platībā, uzskatāma par nebūtisku ietekmi.

Grozījums 2.1.34.d ietver divus zemes gabalus Brīvības gatvē - b/n (kad. Nr.01001282081) ar esošo atļauto (plānoto) izmantošanu - Apstādījumu un dabas teritorija un teritoriju **starp Kanāla ielu un Brīvības gatvi** netālu no Miltiņpungas. Grozījuma ietvaros ir jāparedz Tehniskās apbūves teritorija (~3 ha) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei. Pašlaik sākotnējai stāvparka atrašanās vietai - **(kad. Nr.01001282081) izvirzīta alternatīva – teritorija starp Kanāla ielu un Brīvības gatvi.**

Zemes gabalu Brīvības gatves un Jaunciema gatves krustojumā šobrīd klāj mežs, kam cauri vijas skraja josla, un tajā nav konstatētas nozīmīgas bioloģiskās vērtības. Teritorijai līdz šim nav bijis noteikts aizsardzības statuss. Teritorija atrodas valsts nozīmes autoceļa A2 malā, tieši aiz autoceļa krustojuma ar Jaunciema gatvi un ir pirmais iespējamais stāvparka izvietojuma punkts iebraucot Rīgas pilsētas teritorijā no Vidzemes puses.

Meža teritorijas pilsētā ir ļoti vērtīgas un nozīmīgas gan gaisa kvalitātes, gan ainavas, gan pozitīvas ietekmes uz klimatu ziņā, gan pilda rekreācijas funkciju. Meža teritorijas vērtība minētajos aspektos ir augstākā kā apstādījumu teritorijai, kuru klāj zāliens vai krūmi un nesen ierīkoti apstādījumi. Ņemot vērā iepriekšminēto, un balstoties uz piesardzības principu, stāvparka infrastruktūrai nepieciešamās teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas iestrādāšana grozījumos vērtējama negatīvi. Līdz ar to par piemērotāku stāvparka izvietojumam uzskatāma alternatīvā teritorija

Brīvības gatvē. Šajā teritorijā grozījums būtu jāveic no Jauktas apbūves teritorijas (JAT) uz Tehniskās apbūves teritoriju (TAT), līdz ar to grozījums pēc SIVN lietotās metodikas (skat.2.2. nodaļu) būtu būtisks tikai teritorijas platības dēļ. Šajā teritorijā atrodas esoša jaukta tipa apbūve un tajā nav vērtīgu dabas teritoriju.

Ņemot vērā to, ka alternatīvā potenciālā stāvparka teritorija atrodas tiešā tuvumā Miltiņpungai, tuvu Juglas ezeram un Juglas kanālam, jānodrošina atbilstoša kanalizācijas sistēma, lai neveidotos negatīva ietekme uz ūdens ekosistēmām.

Grozījums 2.1.34.f zemes gabalam Tīraines ielā b/n (kad. Nr.01001072317) veikts no Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas, kur atļauto izmantošanu īstenošanai pirms būvniecības uzsākšanas jāveic inženiertehniskā sagatavošana, uz Tehniskās apbūves teritoriju (~6 ha) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

Šī teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā „Latvijas nozīmes Putniem nozīmīgs biotops”. Šeit konstatēta Latvijā īpaši aizsargājama suga Pļavas tilbīte *Tringa totanus* un divas Latvijā un Eiropā aizsargājamas putnu sugas - Stepes čipste *Anthus campestris* un Sila cīrulis *Lullula arborea*.

Tomēr pētījumā nav norādīts ne apsekošanas laiks (gads, gadalaiks), ne apsekojumu skaits, ne sugu klātbūtnes veids (barojas, ligzdo u.c.), ne arī tas, vai sugas konstatētas tieši (tās redzot) vai to iespējamā klātbūtne (atbilstoši biotopi, barības bāze, netiešas pazīmes, kas apliecina to uzturēšanos teritorijā), ne arī iespējamais īpatņu daudzums. Līdz ar to pētījums būtu jāuzskata par indikatīvu, kas tomēr nedod tiešu priekšstatu par šīs nelielās teritorijas nozīmi šo putnu populāciju pastāvēšanā. Jāuzsver, ka grozījums skars tikai 1/8 daļu no degradētā purva platības, kura ir konstatēta kā putniem nozīmīga vieta, un pārējā vērtīgā teritorijā arī turpmāk būs iespējama šo sugu pastāvēšana.

Ņemot vērā to, ka pirms šī grozījuma izvirzīšanas visai teritorijai bija paredzētas Ražošanas un rūpniecības teritorijas funkcijas, kur atļauto izmantošanu īstenošanai pirms būvniecības uzsākšanas jāveic inženiertehniskā sagatavošana, grozījums vērtējams kā pozitīvs, jo samazina iespējamo darbību spektru, kas var tikt veiktas šajā teritorijā - Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijām ir potenciāli vislielākā iespējamā slodze uz vidi.

Grozījums 2.1.34.g zemes gabalam Kurzemes prospektā (kad. Nr.01000802337) veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Tehniskās apbūves teritoriju (~2 ha) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

Zemes gabals izvietots šaurā joslā Kurzemes prospekta malā, tālākajā Kurzemes prospekta loka Z daļā, un 1/3 daļa no tā ietilpst iekšpus plānoto ielu un Kurzemes prospekta sarkanajām līnijām. Turpinot iedomāto šauro joslu gar Kurzemes prospektu, DR virzienā no grozījuma teritorijas atrodas teritorija, kurā jau atļauta tehniskā apbūve. Uz ZR no tās plešas meža teritorijas. Z virzienā no tās stiepsies plānotā iela, aiz tās atrodas Jauktas apbūves teritorija.

Šobrīd grozījuma teritoriju klāj zāliens un tajā nav konstatētas nozīmīgas bioloģiskās vērtības.

Ņemot vērā šī infrastruktūras objekta nepieciešamību un ievērojamo pozitīvo ietekmi uz autotransporta plūsmas samazināšanu pilsētas centrā, kā rezultātā, savukārt, gaisa kvalitātes nodrošināšanu atbilstoši apstiprinātajiem normatīviem, apstādījumu teritorijas samazināšanās nelielā platībā, uzskatāma par nebūtisku ietekmi. Tādējādi grozījums vērtējams neitrāli.

Grozījums 2.1.35.a zemes gabaliem Lielirbes ielā 6 un Lielirbes ielā 9 (kad. Nr.01000750872 un Nr.0100752151) veikts no Jauktas apbūves teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~1 ha).

Grozījuma teritorija atrodas šaurā joslā starp Lielirbes ielu un daudzstāvu māju apbūvi, šobrīd to klāj zāliens, apstādījumi, skraji koki, šķērso dažas taciņas. Lai arī tajā nav konstatētas nozīmīgas bioloģiskās vērtības, grozījums vērtējams pozitīvi, jo veicina Apstādījumu un dabas teritoriju saglabāšanu pilsētā, to pieejamību rekreācijas vajadzībām tuvējo māju iemītniekiem. Grozījuma teritorija kalpos kā buferzona starp dzīvojamo apbūvi un augstas intensitātes ielu.

Grozījums 2.1.35.f zemes gabalam Sila ielā b/n (kad. Nr.01001211537) veikts no Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~2 ha).

Grozījuma teritorija atrodas pie pašas Rīgas pilsētas robežas, tās DA daļā, teritorijai blakus Z un R pusēs izvietotas Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas, kurās tiek realizēta atļautā (plānotā) izmantošana. Grozījuma teritoriju šobrīd klāj zālājs, skraji koki, šķērso taciņas, uz tās nav ēku un tā netiek rūpnieciski izmantota. Uz D no grozījuma teritorijas atrodas Apstādījumu un dabas teritorija – mežs, kurā, un arī grozījuma teritorijā nav konstatētas nozīmīgas bioloģiskās vērtības.

Grozījums vērtējams pozitīvi, jo veicina Apstādījumu un dabas teritoriju saglabāšanu un jaunu veidošanu pilsētā, kas, savukārt, paaugstina vides kvalitāti pilsētā.

Grozījums 2.1.39. zemes gabalam Ziepniekkalna ielā b/n (kad. Nr.01000730074) veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Jauktas apbūves teritoriju ar apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 3 stāvi (~1,5 ha).

Grozījuma teritorija atrodas starp Ziepniekkalna, Ceraukstes un Džūkstes ielām un grozījuma teritorijas daļā, kura piekļaujas Ceraukstes ielai, darbojas akmens apstrādes uzņēmums. Tikai neliels gabals teritorijas tieši Ziepniekkalna ielas malā reāli ir apstādījumi – to klāj zālājs un koki. Pārējā grozījuma teritorijas daļa ir samērā degradēta dabas teritorija – tajā ir izrakta paliela bedre, no kuras, iespējams, ņemtas smiltis, apkārt izmētāti liелgabarīta un būvniecības atkritumi. Teritoriju sedz augu sega un tajā aug atsevišķi koki, bet tajā nav sastopamas ievērojamas bioloģiskas vērtības.

Teritorija kopumā izvietota starp Jauktas apbūves un Tehniskas apbūves teritorijām, kurās darbojas autoserviss u.c. uzņēmumi, atrodas elektrosadales stacija (D virzienā), tikai pāri pār Ceraukstes un Ziepniekkalna ielām atrodas privātmājas.

Ņemot vērā to, ka grozījuma teritorija šobrīd tikai nosacīti var veikt Apstādījumu un dabas teritorijas funkcijas pilsētā, jo ir degradēta, kā arī to, ka tajā nav sastopamas bioloģiski retumi vai aizsargājamas sugas, grozījums tiek vērtēts neitrāli. Pilsētā ir jāveicina degradētu teritoriju izmantošana, kā arī katrai teritorijai jānodrošina optimāla tās izmantošana, kā šajā gadījumā konkrētais grozījums arī dara.

Pirms teritorijas izmantošanas jāsavāc un atbilstoši likumdošanas aktu prasībām jāapsaimnieko atkritumi, kas atrodas minētajā teritorijā, un jāpārliciecinās, vai teritorija nav piesārņota. Piesārņojuma konstatēšanas gadījumā jāveic teritorijas revitalizācijas pasākumi.

Grozījums 2.1.5. un 2.2.15. zemes gabalam Akadēmiķa M.Keldiša ielā 18 (kad. Nr.01001212777) veikts no Dzīvojamās apbūves teritorijas ar apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 9 stāvi uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~0,5 ha).

Teritorija ir neliela un tai ir jostas veida forma, tā aptver daudzstāvu dzīvojamo māju un robežojas gan ar Dzīvojamās apbūves, gan Centru apbūves teritorijām. To klāj zālājs, koki un apstādījumi. Kaut arī šī teritorija ir neliela, tajā nav īpašu bioloģisku retumu vai aizsargājamu sugu, tomēr tās nostiprināšana kā Apstādījumu un dabas teritorija ir vērtējama kā pozitīva. Grozījums veicinās Apstādījumu un dabas teritoriju saglabāšanu un jaunu veidošanu pilsētā, kas, savukārt, paaugstina vides kvalitāti pilsētā.

Grozījumi Nr. 1-13 līdz Nr. 1-25 (kopumā 13 teritorijas - DZAT (27,6 ha), JAT (15,2 ha) un SAT (0,28 ha) (uzskaitījums 1.tabulā) veikti uz Apstādījumu un dabas teritoriju (**kopumā 43,08 ha**), no tām būtiskie grozījumi ir Nr. **1-15, 1-17, 1-18, 1-19**.

Šajās teritorijās atrodas jau esoši vai plānoti skvēri, apstādījumi, dažās ir neliela apjoma publiskas būves, un tās jau tiek izmantotas vai turpmāk ir paredzēts izmantot iedzīvotāju rekreācijas vajadzībām. Teritorijas ir pašvaldības īpašumā.

Kaut teritorijās nav īpašu bioloģisku retumu vai aizsargājamu sugu, šo teritoriju nostiprināšana kā Apstādījumu un dabas teritorijas ir vērtējama kā pozitīva un vides kvalitāti pilsētā uzlabojoša.

Grozījumi 2.3. ar Rīgas domes 01.08.2006. lēmumu Nr.1369 „Par būvniecības un rekonstrukcijas moratorija noteikšanu mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās” noteiktajos zemes gabalos. Pamatojoties uz Rīgas domes 01.08.2006. lēmumu Nr.1369 „Par būvniecības un rekonstrukcijas moratorija noteikšanu dzīvojamo mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās” un Rīgas domes 08.05.2007. lēmumu Nr.2367 „Par grozījumiem Rīgas domes 01.08.2006. lēmumā Nr.1369 „Par būvniecības un rekonstrukcijas moratorija noteikšanu dzīvojamo mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās”, 2007.gada decembrī veikts pētījums par būvniecības un rekonstrukcijas moratorija dzīvojamo mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās izvērtējumu turpmākai teritorijas izmantošanai.

Pētījumu veikusi SIA „Datorkarte” un tā gaitā:

- izvērtēta moratorija teritorijā esošo apstādījumu kvalitāte;
- noteikta zemesgabalu īpašumstruktūra valsts, pašvaldības un privātipašumos;

- izvērtēts, vai privātīpašumā esošā teritorija ir sabiedrībai būtiski nepieciešama apstādījumu ierīkošanai un ir pamatojums šīs teritorijas atpirkšanai vai maiņai;
- izvērtēts, vai moratorija teritorijā ietvertiem iekšpagalmiem ir nodrošināta piekļūšana, un vai koplietošanas ceļam ir iespējams nodrošināt normatīviem atbilstošu ceļa profilu;
- izvērtēts, vai paredzamā apbūve atbilstoši Rīgas domes 20.12.2005. saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” noteiktajiem rādītājiem nepalielinās gaisa piesārņojumu un troksni virs normatīvajos aktos pieļaujamā;
- izvērtēts, vai paredzamā apbūve ļaus nodrošināt blakus esošai apbūvei normatīvajos aktos noteiktos insolācijas rādītājus;
- sniegti priekšlikumi teritorijas turpmākai izmantošanai.

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem veikti grozījumi 57 nelielās teritorijās – dzīvojamo mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās pilsētā no spēkā esošajām izmantošanām - Dzīvojamo māju apbūves teritorija (46 teritorijas), Jauktas apbūves teritorija (4 teritorijas), Publiskas apbūves teritorija (7 teritorijas) uz Apstādījumu un dabas teritoriju (52 teritorijas) un Apbūves ar apstādījumiem teritoriju (5 teritorijas) (uzskaitījums dots 1.tabulā). Tās moratorija teritorijas, kurām ar šiem grozījumiem plānotā (atļautā) izmantošana mainīta netiek, grozītajos Apbūves noteikumos tiek iestrādātas kā teritorijas, kurām veicams detālplānojums.

Grozījumu teritorijas atrodas visos Rīgas pilsētas mikrorajonos un to kopējā platība ir ~60 ha. Grozījumu būtība ir pilsētā pastāvošas, tomēr nelielas un starp dzīvojamām mājām vai blakus publiskai apbūvei esošas „zaļās” teritorijas, kurās, saskaņā ar spēkā esošo plānojumu, var tikt veikta būvniecība, ar šiem grozījumiem nostiprināt par Apstādījumu un dabas teritorijām vai Apbūves ar apstādījumiem teritorijām un līdz ar to pasargāt tās no potenciālas iznīcināšanas un vides kvalitātes pasliktināšanās pilsētā. Sava apjoma (platības) dēļ šis grozījumu bloks ir viens no būtiskākajiem kopējo grozījumu ietvaros.

Grozījumi viennozīmīgi tiek vērtēti pozitīvi, jo tie sava apjoma (platība ~60 ha) un izvietojuma (visā pilsētā) dēļ nodrošinās vides kvalitātes pilsētā un, jo īpaši, blīvi apdzīvotajos mikrorajonos saglabāšanu un uzlabošanu.

Atsaucoties uz Vides pārraudzības valsts biroja vēstuli Nr.V-14 (16.04.2008.) Mežaparka attīstības biedrībai un Rīgas domes vēstuli Nr. 4-DA-083833rd Mežaparka attīstības biedrībai par iespēju Rīgas teritorijas plānojuma grozījumu stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskatā iestrādāt vienotu izvērtējumu par plānoto apbūvi Mežaparka teritorijā, šī SIVN ietvaros ir izvērtēta iespēja veikt vienotu izvērtējumu par plānoto apbūvi Mežaparka teritorijā. Ņemot vērā to, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam SIVN Vides pārskatā jau veikts jauno attīstības centru stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums un to, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu ietvaros teritorijā starp Čiekurkalnu, Mežaparku, Ķīšezeru un kapiem veikti tikai atsevišķi grozījumi teritorijas plānotajā (atļautajā) izmantošanā un atļautajā stāvu skaitā un šie grozījumi saskaņā ar metodiku (iekļauta 2.2.nodaļā) tiek vērtēti kā nebūtiski, netiek padziļināti apskatīta plānotā attīstības centra ietekme uz vidi.

Kopumā 7.1.1.nodaļā vērtēti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam būtiskie

grozījumi teritorijas plānotajā (atļautajā) izmantošanā, kurus paredzēts īstenot Rīgas pilsētas administratīvajās robežās, izvirzot kopumā 42 būtiskos grozījumus, no kuriem 19 ir pozitīvi, 20 neitrāli un 3 negatīvi vērtēti. Katram šim grozījumam dots teritorijas esošās situācijas vērtējums un analizētas iespējamās ietekmes uz vidi, kuras veidosies grozījuma rezultātā un, summējoties ar jau esošajām ietekmēm. **Pozitīvi vērtētie grozījumi** ir vērsti uz Apstādījumu un dabas teritorijas saglabāšanu pilsētā (1-15, 1-17, 1-18, 1-19, 2.3., 2.1.35.a, 2.1.35.f, 2.1.5.) un uz Piejūras dabas parka (2.1.1.; 2.1.1.c; 2.1.1.e; 2.1.1.k; 2.1.1.m), mikroliegumu pastāvēšanai (2.1.17. un 2.1.18.) un Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskā kompleksa pastāvēšanai (2.1.30.) nepieciešamā teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veida nodrošināšanu, kā arī pozitīvi tiek vērtēts Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas izmantošanas veida maiņa uz Tehniskās apbūves teritoriju stāvparka izveidei.

Neitrāli vērtētie grozījumi ir vērsti uz pilsētas elektroapgādei nepieciešamās tehniskās apbūves nodrošināšanu (2.1.6.d; 2.1.6.n; 2.1.6.s), Piejūras dabas parka teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas atbilstību MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi” noteiktajam dabas parka zonējumam (2.1.1.i; 2.1.1.l; 2.1.1.f; 2.1.1.a; 2.1.1.b; 2.1.1.d), stāvparku infrastruktūras nodrošināšanu pilsētā (2.1.34.c; 2.1.34.g; 2.1.14.), teritorijas apbūvi vietās, kur spēkā esošajā teritorijas plānojumā noteiktas Apstādījumu un dabas teritorijas, bet dabā šajās teritorijas jau notiek saimnieciskā darbība (piem., stāvlaukums Biķernieku ielā - 2.1.21., jaunas dzīvojamās apbūves veidošanu Sužos degradētā teritorijā un jau esoša jauktas apbūves darbība Apstādījumu un dabas teritorijā Ziepniekkalna ielā - 2.1.39.), kā arī teritorijas izmantošanas veidu maiņa Torņakalna administratīvā centra teritorijā – 2.1.8. Neitrāli vērtējamie grozījumi ir vērsti arī uz teritorijas plānojuma precizēšanu liegumos, kuri būtiski nemaina (2.1.19. – netiek mainīts plānojums) vai būtiski negatīvi neietekmē dabas teritorijas (Airu ielā b/n Vecdaugavas dabas liegumā - 2.1.43).

Negatīvi vērtētie grozījumi ir vērsti uz pilsētas elektroapgādei nepieciešamās tehniskās apbūves nodrošināšanu un stāvparku infrastruktūras nodrošināšanu bioloģiski vērtīgās teritorijās. Transformatoru apakšstacijas izveidei veikts grozījums 2.1.6.h - Eiropas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgā teritorijā, stāvparka izveidei veikti grozījumi 2.1.34.a - Latvijas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgā teritorijā un 2.1.34.d. – meža platībās pilsētā.

7.1.1.2. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums

64.tabulā apkopots visu būtisko grozījumu vērtējums, atkarībā no prognozējamās ietekmes uz vidi sadalot tos pa grupām – pozitīvi vērtētie būtiskie grozījumi, neitrāli vērtētie būtiskie grozījumi, negatīvi vērtētie būtiskie grozījumi.

Būtisko grozījumu sadalījums pēc to vērtējuma

N.p.k.	Pozitīvi vērtētie būtiskie grozījumi	Neitrāli vērtētie būtiskie grozījumi	Negatīvi vērtētie būtiskie grozījumi
1.	2.1.1.	2.1.43.	2.1.6.h
2.	2.1.1.c	2.1.1.i	2.1.34.a
3.	2.1.1.k	2.1.1.l	2.1.34.d
4.	2.1.1.e	2.1.1.f	2.2.13.*
5.	2.1.1.m	2.1.1.a.	
6.	2.1.17.	2.1.1.b	
7.	2.1.18.	2.1.1.d.	
8.	2.1.29.	2.1.6.d	
9.	2.1.30.	2.1.6.n	
10.	2.1.34.f	2.1.6.s	
11.	2.1.35.a	2.1.14. un 2.2.6.	
12.	2.1.35.f	2.1.8.; 2.2.3. (1)	
13.	2.1.5. un 2.2.15.	2.1.8.; 2.2.3. (2)	
14.	2.2.23.	2.1.8.; 2.2.3. (3)	
15.	2.3.	2.1.19.	
16.	1-15	2.1.21.	
17.	1-17	2.1.34.c	
18.	1-18	2.1.34.g	
19.	1-19	2.1.39.	
20.		2.2.14.*	
21.		2.2.24.*	
22.		2.2.25.*	
23.		2.2.27.*	
24.		2.1.3.	
25.		2.2.29.*	

* - stāvu skaita grozījumi un to alternatīvas izvērtētas 7.2. nodaļā

Pozitīvi vērtētie grozījumi ir vērsti uz Apstādījumu un dabas teritorijas saglabāšanu pilsētā.

Neitrāli vērtētie grozījumi ir grozījumi, kur būtiski nemainās atļautā izmantošana; tie precizē situāciju tā, lai tā atbilstu esošajai situācijai dabā; kā arī ievieš likumdošanas aktu prasības. Paredzams, ka šie grozījumi ir bez ievērojamas negatīvas ietekmes uz vidi.

Negatīvi vērtētie grozījumi ir vērsti uz apbūvi bioloģiski vērtīgās teritorijās.

Kā jebkuras saimnieciskas darbības rezultātā, tā arī Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu realizācijas rezultātā ir iespējama ietekme (pozitīva vai negatīva) uz pilsētas bioloģisko daudzveidību, ainavu kvalitāti un iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Tas nozīmē, ka jābūt risinājumiem, kuri iepriekš norādītās negatīvās ietekmes var mazināt vai likvidēt, ja tiks pieņemti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi. Tālāk kā reāli iespējamās analizētas šādas teorētiskas alternatīvas - „nulles” tipa alternatīva, vietas alternatīva, tehnoloģiju alternatīva, platības alternatīva.

Alternatīvu izvērtējums pozitīvi vērtētajiem grozījumiem. „Nulles” tipa alternatīva ietver gadījumu, kad paredzētā darbība netiek īstenota vispār (šajā gadījumā netiek apstiprināti pozitīvi vērtētie būtiskie grozījumi).

Pie pozitīvi vērtētajiem grozījumiem pieder **grozījumi Piejūras dabas parkā**, kur veiktas izmaiņas no Apbūves ar apstādījumiem teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju un gadījumā, ja šie grozījumi (2.1.1.; 2.1.1.c; 2.1.1.e; 2.1.1.k; 2.1.1.m) netiks veikti („nulles” alternatīva), tad joprojām pastāvēs pretruna starp Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam noteikto plānoto (atļauto) zemes izmantošanu - Apbūves ar apstādījumiem, un MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi” noteikto dabas parka zonējumu, kas nosaka, ka šajās teritorijās ir spēkā dabas parka zona, kurā aizliegts (18.punkts): „veikt zemes transformāciju [...]; sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kuras mazākas par 10 ha; mainīt zemes lietošanas mērķi”. Apbūves ar apstādījumiem teritorijās saskaņā ar grozītajiem RD 20.12.2005. saistošajiem noteikumiem Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” nolūki, kādos atļauts izmantot apbūvei zemes gabalus (arī to daļas) konkrētā apbūves ar apstādījumiem teritorijā saskaņā ar teritorijas plānojumu, ir:

1) Publiskā apbūve ar apstādījumiem (AP):

- pārvaldes iestāde;
- izglītības iestāde;
- kultūras iestāde;
- zinātnes iestāde;
- ārstniecības iestāde;
- sociālās aprūpes iestāde;
- sporta būve.

2) Sporta un rekreācijas apbūve ar apstādījumiem (AS):

- sporta būve;
- rekreācijas iestāde.

3) Dzīvojamā apbūve ar apstādījumiem (ADz):

- savrupmāja;
- dvīņu māja;
- rindu māja;
- mazstāvu daudzdzīvokļu nams;
- daudzstāvu daudzdzīvokļu nams.

Apbūves ar apstādījumiem teritorijās stingrākie nosacījumi attiecībā uz zemes gabala lielumu ir Dzīvojamajai apbūvei ar apstādījumiem: „zemes gabala lielums savrupmājai vai dvīņu mājai nedrīkst būt mazāks par 2000 m², neskaitot tauvas joslas aizņemto platību, ja tāda ir”.

Tātad šajā gadījumā „nulles” alternatīva tiek noraidīta, jo tās rezultātā saglabātos neatbilstība starp Rīgas pilsētas teritorijas plānojumu un Piejūras dabas parka individuālajiem izmantošanas un aizsardzības noteikumiem, kas sarežģītu iespēju ikvienam ilgtermiņā plānot savu dzīvi, arī saimniecisko darbību, jo nebūtu pilnīgi skaidrs, kādam nosakāmam un paredzamam mērķim pašvaldības teritorija tiks izmantota.

Pie pozitīvi vērtētajiem grozījumiem pieder arī grozījumi, ar kuriem tiek veiktas izmaiņas **mikroliegumu plānotajā (atļautajā) izmantošanā:**

- smiltāju pļavai ar jūrmalas armēriju (2.1.17.) no Publiskās apbūves ar apstādījumiem uz Apstādījumu un dabas teritoriju;
- Bukultu vecupei (2.1.18.) no Savrupmāju apbūves teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju.

Ja Rīgas pilsētas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam mikroliegumu grozījumiem tiks realizēta „nulles” alternatīva, tad Rīgas dome nonāks konfliktsituācijā ar Vides ministriju, kura adresējusi savus 25.08.2006. lēmumus Nr.34 „Par mikrolieguma izveidošanu smiltāju pļavai ar jūrmalas armēriju” un Nr.35 „Par mikrolieguma izveidošanu Bukultu vecupei jūrmalas armēriju” Rīgas domei, jo abi zemes īpašumi, kuros noteikti mikroliegumi, pieder Rīgas Vidzemes priekšpilsētai, un saskaņā ar šiem lēmumiem adresātam jāievēro mikroliegumu (gan lēmumā Nr.34, gan Nr.35 noteikto) apsaimniekošanas prasības: „visai teritorijai noteikt Apstādījumu un dabas teritorijas statusu” un MK 30.01.2001. noteikumu Nr.45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” 29.punktā noteiktās prasības: „Mikroliegumos [...] aizliegta jebkāda veida darbība, kas [...] iznīcina vai traucē attiecīgo īpaši aizsargājamo sugu [...]: būvniecības darbi, ceļu, elektropārvades un citu lineāro komunikāciju ierīkošana, ja tā nav saskaņota ar atbildīgo valsts institūciju; zemju transformācija; grunts uzbēršana, zemes virskārtas nostumšana.” un 34.punktā noteikto ”Zemes īpašnieka un lietotāja pienākums ir nodrošināt mikroliegumu aizsardzības noteikumu ievērošanu”.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumiem 2.1.17. un 2.1.18. tiek noraidīta, jo tā radītu konfliktsituāciju starp Rīgas pilsētas teritorijas plānojumu un Vides ministrijas lēmumiem.

Grozījums 2.1.29. zemes gabalam A.Deglava ielā, bijušās atkritumu izgāztuves teritorijā veikts no Tehniskās apbūves teritorijas un no Jauktas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (visai teritorijai kopumā paredzēts plānotās (atļautās) izmantošanas īstenošanai pirms būvniecības veikt inženiertehnisko sagatavošanu) uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~23 ha).

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka bijušās izgāztuves teritorija tiek paredzēta Tehniskajai un Jauktai apbūvei, kas tik blīvi apbūvētā teritorijā kā Pļavnieki, kurā trūkst Apstādījumu un dabas teritoriju iedzīvotāju atpūtai, nebūtu vispiemērotākais risinājums.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.29. tiek noraidīta, jo tās rezultātā tiktu zaudēta iespēja Pļavniekos pēc teritorijas sanācības un rekultivācijas nodrošināt vienu jaunu dabas teritoriju iedzīvotāju atpūtai.

Grozījums 2.1.30. zemes gabalam A.Dombrovska ielā (kad. Nr.01001112091 un Nr.01001110191) veikts no Publiskas apbūves teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~4 ha) un Dzīvojamās apbūves teritoriju (0,25 ha).

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskā kompleksa teritorijā (ietverta lielākā daļa no tā), kuram noteikta aizsargjosla „apbūves aizsardzības teritorija – pilsētbūvniecības ansamblis”, nebūs nodrošināta optimālākā zemes atļautā (plānotā) izmantošana un nodrošināta kultūrvēsturisko vērtību aizsardzība. Jāpiemin, ka grozījuma neveikšanas rezultātā ir

iespējams zaudēt Apstādījumu un dabas teritoriju pilsētā, līdz ar to samazināt iedzīvotāju atpūtas iespējas un samazināt vides kvalitāti pilsētā.

Tādējādi „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.30. tiek noraidīta, jo tās rezultātā tiktu apdraudētas kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas un iedzīvotāju atpūtas iespējas pilsētā.

Grozījums 2.1.34.f zemes gabalam Tīraines ielā b/n veikts no Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas, kur atļauto izmantošanu īstenošanai pirms būvniecības uzsākšanas jāveic inženiertehniskā sagatavošana, uz Tehniskās apbūves teritoriju (~6 ha) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šī teritorija, kura saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā „Latvijas nozīmes Putniem nozīmīgs biotops”, saglabātu Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas statusu, kas pieļauj daudz plašāku iespējamo darbību spektru, kas var tikt veiktas šajā teritorijā, jo Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas ir ar potenciāli vislielāko iespējamo slodzi uz vidi.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.34.f tiek noraidīta, jo tās rezultātā netiktu paredzēta teritorija stāvparka infrastruktūrai, kas nākotnē sniegs būtisku ieguldījumu transporta sistēmas optimizācijā un gaisa kvalitātes uzlabošanā pilsētā, un bioloģiski vērtīgai teritorijai joprojām būtu spēkā visnelabvēlīgākais izmantošanas statuss.

Grozījums 2.1.35.a zemes gabaliem Lielirbes ielā 6 un Lielirbes ielā 9 veikts no Jauktas apbūves teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~1 ha).

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šī teritorija, kurā ir saglabājušies koki un apstādījumi u.c., varētu tikt izmantota jauktai apbūvei un pilsētā samazinātos reālo Apstādījumu un dabas teritoriju platības, kas ir būtiskas iedzīvotāju atpūtas un pilsētvides kvalitātes aspektā.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.35.a tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā tiktu samazināta pilsētvides kvalitāte.

Grozījums 2.1.35.f zemes gabalam Sila ielā b/n (kad. Nr.01001211537) veikts no Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju (~2 ha).

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šī teritorija, kurā ir saglabājies zāliens, koki un apstādījumi u.c., varētu tikt izmantota ražošanas un rūpnieciskai apbūvei un pilsētā samazinātos Apstādījumu un dabas teritoriju platības, kuras ir būtiskas iedzīvotāju atpūtas un pilsētvides kvalitātes aspektā.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.35.f tiek noraidīta, jo tās īstenošanas rezultātā tiktu samazināta pilsētvides kvalitāte.

Grozījumi 2.2.15. un 2.1.5. zemes gabalam Akadēmiķa M.Keldiša ielā 18 veikti no Dzīvojamās apbūves teritorijas ar apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 9 stāvi uz

Apstādījumu un dabas teritoriju (~0,5 ha).

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šī teritorija, kurā ir saglabājies zālājs, koki, apstādījumi u.c., varētu tikt izmantota daudzstāvu dzīvojamai apbūvei un pilsētā samazinātos reālās Apstādījumu un dabas teritoriju platības, kuras ir būtiskas iedzīvotāju atpūtas un pilsētvides kvalitātes nodrošināšanas aspektā.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumiem 2.2.15. un 2.1.5. tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā tiktu pazemināta pilsētvides kvalitāte.

Grozījumi 2.3. ar Rīgas domes 01.08.2006. lēmumu Nr.1369 „Par būvniecības un rekonstrukcijas moratorija noteikšanu mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritorijās” noteiktajos zemes gabalos. „Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka 57 nelielas teritorijas pilsētā, kurās ir saglabājies zālājs, koki, apstādījumi u.c., varētu tikt izmantotas kā Dzīvojamo māju apbūves teritorija (46 teritorijas), Jauktas apbūves teritorija (4 teritorijas), Publiskas apbūves teritorija (7 teritorijas) un pilsētā ievērojami samazinātos reālās Apstādījumu un dabas teritoriju platības, kuras ir būtiskas iedzīvotāju atpūtas pieejamības un pilsētvides kvalitātes nodrošināšanas aspektā.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.3. tiek noraidīta, jo tās īstenošanas rezultātā būtiski tiktu pazemināta pilsētvides kvalitāte.

Grozījumi Nr. 1-13 līdz Nr. 1-25 (kopumā 13 teritorijas - DZAT (27,6 ha), JAT (15,2 ha) un SAT (0,28 ha) (uzskaitījums 3.tabulā) veikti uz Apstādījumu un dabas teritoriju (**kopumā 43,08 ha**), no tām būtiskie grozījumi ir Nr. **1-15, 1-17, 1-18, 1-19.**

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šīs teritorijas, kurās atrodas jau esoši vai plānoti skvēri, apstādījumi, atsevišķas publiskas, neliela apjoma būves, un tās jau tiek izmantotas vai turpmāk ir paredzētas izmantot iedzīvotāju rekreācijas vajadzībām, varētu tikt izmantotas jauktai vai dzīvojamajai apbūvei un pilsētā samazinātos Apstādījumu un dabas teritoriju platības, kuras ir būtiskas iedzīvotāju rekreācijas un pilsētvides kvalitātes nodrošināšanas aspektā.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumiem **Nr. 1-13 līdz Nr. 1-25** tiek noraidīta, jo to īstenošanas rezultātā būtiski tiktu pazemināta pilsētvides kvalitāte.

Pozitīvi vērtēto grozījumu gadījumā **„nulles” alternatīvas apskatīšana ir tīri teorētiska**, jo nav nekādu vides aizsardzības mērķu, lai šo grozījumu gadījumā, kas radīs tikai pozitīvas ietekmes uz pilsētvidi un iedzīvotāju dzīves kvalitāti, izvēlētos šos grozījumus neveikt, tātad piemērotu „nulles” alternatīvu.

Līdz ar to netiek apskatītas arī citas alternatīvas – **platības alternatīva, vietas alternatīva un tehnoloģijas alternatīva**, jo paredzētie grozījumi tieši tādā apjomā, vietā un veidā nodrošinās maksimāli iespējamo Apstādījumu un dabas teritoriju platību saglabāšanu un jaunu veidošanu Rīgā, kā arī citas pozitīvas izmaiņas pilsētvidē. Teorētiski būtu iespējams apskatīt arī platības alternatīvu, jo lielākā platībā veiktas izmaiņas uz Apstādījumu un dabas teritoriju vēl vairāk veicinātu vides kvalitātes uzlabošanu pilsētā, tomēr šādai alternatīvai nebūtu pietiekama

pamatojuma, jo šajos grozījumos diskusiju, pētījumu un plānošanas pasākumu rezultātā jau izvēlētas iespējamās "zaļās" teritorijas, kas tiks nostiprinātas ar Apstādījumu un dabas teritorijas statusu. Tie ir grozījumi Nr.2.3., pamatojoties uz apjomīgu Rīgas iekšpagalmu izpēti; mikroliegumos un Piejūtas dabas parkā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem ieviestais plānojums pilnībā atbilst Vides ministrijas lēmumā par mikroliegumu izveidošanu un Piejūras dabas parka izmantošanu regulējošajos MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteiktajam parka zonējumam; atsevišķi grozījumi nelielās platībās tiks veikti optimāli iespējamā platībā (2.1.29.; 2.1.30.; 2.1.35.a; 2.1.35.f; 2.1.5.un 2.2.15.); kā arī grozījumi Nr. 1-13 līdz Nr. 1-25, ar kuriem esošas apstādījumu vai skvēru teritorijas tiek iestrādātas plānojumā kā ADT, jo šajā vietā dabā nav lielākas dabas pamatnes teritorijas, ko potenciāli izvirzīt par Apstādījumu un dabas teritoriju.

Alternatīvu izvērtējums neitrāli vērtētajiem grozījumiem. Pie neitrāli vērtētajiem grozījumiem pieder **grozījumi Piejūras dabas parkā**, kuru ietvaros grozīta zemes atļautā (plānotā) izmantošana no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Apbūves ar apstādījumiem teritoriju, bet tikai saskaņā ar Piejūras dabas parkā spēkā esošo zonējumu, un vietās, kur paredzēta parka apmeklētājiem nepieciešamā infrastruktūra (2.1.1.1.; 2.1.1.a); precizētas Apbūves ar apstādījumiem teritoriju platības atbilstoši Piejūras dabas parka zonējumu regulējošajiem MK 14.03.2006. noteikumiem Nr.204 (2.1.1.i; 2.1.1.b; 2.1.1.d); mainīts Apbūves ar apstādījumiem teritorijas veids (no publiskās (AP) uz sporta (AS) u.tml.), kas no ietekmes uz vidi vērtējuma viedokļa būtiski nemaina plānotās (atļautās) izmantošanas mērķi (2.1.1.f.; 2.1.1.d), tomēr precizē zemes izmantošanu atbilstoši esošajai un MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 paredzētajai.

Gadījumā, ja šie grozījumi netiks īstenoti (**„nulles” alternatīva**), tad netiks novērsta pretruna starp Rīgas teritorijas plānojumā 2006. - 2018.gadam noteikto plānoto (atļauto) zemes izmantošanu un MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi” noteikto dabas parka zonējumu. Tas attiecas gan uz gadījumu, kad teritorija, kas ar pašlaik spēkā esošo Rīgas teritorijas plānojumu 2006. - 2018.gadam noteikta kā Apstādījumu un dabas teritorija, bet ir nepieciešama un MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 paredzēta parka infrastruktūras attīstībai (tātad atbilstošais zemes izmantošanas veids būtu Apbūves ar apstādījumiem teritorija), gan uz gadījumiem, kad Apbūves ar apstādījumiem teritorijas robežas spēkā esošajā Rīgas teritorijas plānojumā pilnībā nesakrīt ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteiktajām.

Atsevišķi jāmin gadījumi, kad spēkā esošajā Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam noteikts Publiskās apbūves ar apstādījumiem zemes izmantošanas veids, bet dabā šajā vietā atrodas esoši infrastruktūras objekti, kas turpmāk paredzēti aktīvās atpūtas nodrošināšanai. Tādējādi piemērotākais zemes plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis, kas arī paredz mazāku būvju un izmantošanas spektru, būtu Sporta apbūve ar apstādījumiem.

Līdz ar to Piejūras dabas parkā veiktajiem neitrāli vērtētajiem grozījumiem „nulles” tipa alternatīva tiek noraidīta, jo, to realizējot, Rīgas teritorijas plānojums būtu pretrunā ar MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 noteikto zonējumu, un tā rezultātā atsevišķām Piejūras dabas parka teritorijām būtu paredzēts pēc teritorijas platības un zemes plānotās (atļautās) izmantošanas neatbilstošs lietojums. Šajā izvērtējumā nav

identificēti nekādi vides aizsardzības aspekti, lai šiem grozījumiem, kas ieviesīs pozitīvas vai neitrālas ietekmes uz dabas daudzveidības saglabāšanu un pilsētas attīstību, piemērotu „nulles” alternatīvu (izvēlētos šos grozījumus neveikt).

Grozījums 2.1.3. Sužos zemes gabalam veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT) uz Savrupmāju apbūves teritoriju (SAT ~4 ha platībā) un uz Dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem teritoriju (ADz ~1 ha platībā), abās nosakot apbūvē maksimālo atļauto stāvu skaitu 3 stāvi. Ar aizsargjoslu noteikšanu samazināta plānotās Savrupmāju dzīvojamās apbūves platība un līdz ar to novērsta jaunas apbūves veidošanās applūstošajās teritorijās.

„Nulles” alternatīvas realizācijas rezultātā Sužos, degradētā teritorijā nebūs iespējams veikt savrupmāju apbūvi teritorijā ar platību aptuveni 4 ha un Dzīvojamo apbūvi ar apstādījumiem ~1 ha platībā. Tajā pašā laikā teritorija robežojas ar Jaunciema dabas liegumu un vairākiem retiem biotopiem, no kuriem vienā – kāpā, 2006.gadā tika konstatēta ticama purva piekūna ligzdošana.

„Nulles” tipa alternatīvas īstenošanas gadījumā tiktu ievēroti vairāki nozīmīgi Vides aizsardzības likumā noteiktie vides politikas principi:

- 1) piesardzības princips - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību (3.panta 1.daļas 2.punkts);
- 2) novēršanas princips — persona (šajā gadījumā lēmuma pieņēmējs), cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas (3.panta 1.daļas 3.punkts).

Tomēr „nulles” alternatīva tiktu piemērota visai teritorijai un savrupmāju apbūve netiktu realizēta. Tajā pašā laikā pilsētas iedzīvotājiem ir nepieciešamas jaunas dzīvojamās platības un tās saskaņā ar labas plānošanas praksi ir jānorāda arī ārpus blīvi apbūvētiem dzīvojamiem rajoniem, lai dotu iespēju dzīvot kvalitatīvā vidē, ar iespēju atpūsties Apstādījumu un dabas teritorijās. Tādējādi „nulles” tipa alternatīva šajā gadījumā nebūtu optimālākā.

Tehnoloģiju izvēles alternatīva šī grozījuma gadījumā izvērtēta kā piemērotākā, jo, ievērojot nosacījumus, kuri nodrošinās izvairīšanos no negatīvas ietekmes uz Ķīšezeru un negatīvas ietekmes uz Jaunciema dabas lieguma putnu sugām, grozījums neradīs būtisku negatīvu ietekmi uz vidi.

Lai nodrošinātu iespējami mazākas ietekmes uz putnu sugām, kāpu un Ķīšezeru:

- nav pieļaujama motorizētu ūdens transporta līdzekļu lietošana visā grozījuma apkārtnes piekrastē,
- pēc platības mazākā grozījuma teritorijā nav pieļaujama teritorijas uzbēršana, kā arī pludmales ierīkošana. Lielākā grozījuma teritorijā pieļaujama vienas kopīgas pludmales izmantošana, tomēr izslēdzot motorizēto transporta līdzekļu izmantošanu;

- lai mazinātu antropogēno ietekmi uz ligzdojošajiem putniem Sužu ragā, tai skaitā purva piekūnu, nav pieļaujama kāpas apbūve un uz kāpas augošo koku, t.sk. sauso koku un to zaru, zāģēšana;
- kāpu sakopjot, noteikti jāatstāj nokaltušie stāvošie koki, kā arī liela izmēra kritālas (diametrā resnākas par 25 cm), īpaši jāsaudzē nogāzēs augošie vecie lapu koki;
- skatu platformu varētu izveidot kāpas Z daļā, kur ceļš no ciemata iziet uz ezeru;
- lai novērstu kāpas eroziju Sužu ragā, nav pieļaujama pārvietošanās pa kāpu un tās nogāzēm ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem;
- uzsākot jebkādu saimniecisko darbību zemes gabalā Sužos, Ķīšezera krastā, ir jānovērš ezera piesārņojums. Apbūves ekspluatāciju uzsākt tikai tad, kad tai ir nodrošināta notekūdeņu savākšana un ierīkota ūdensapgāde. Nav pieļaujama individuālo notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu veidošana. Ieteicama ir lokālu centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošana. Optimāli šo jautājumu būtu risināt kopā ar jau Sužos eksistējošo apbūvi, kas šobrīd nav pieslēgta centralizētās kanalizācijas tīkliem un rada Ķīšezera piesārņojumu.

Vietas izvēles alternatīva šajā gadījumā nozīmētu paredzēt Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos Savrupmāju apbūves teritoriju ar tādu pašu platību kā paredzēts 2.1.3.grozījumā, tikai citā teritorijā. Tomēr, ņemot vērā to, ka visu raga teritoriju (gan kāpu, gan piekrastes pļavas ap to) ietekmē dažādi vidi un ainavu degradējoši armijas treniņnodarbībam un sadzīvei lietoti elementi – betona stabi, ierakumi, dzeloņstieples, notekūdeņu attīrīšanas iekārtas u.c. un teritorijā sagāzti sadzīves atkritumi, teritorija viennozīmīgi nav vērtējama kā neskarta Apstādījumu un dabas teritorija.

Apbūves rezultātā šī vieta tiktu attīrīta no minētajiem elementiem un izmantota savrupmāju apbūvei, līdz ar to nodrošinot cilvēkus ar pievilcīgām mājvietām pilsētas teritorijā. Šī alternatīva ir optimāls risinājums, ja ir pieejamas citas vairāk degradētas teritorijas, kuras iespējams attīstīt par pievilcīgām dzīvojamajām teritorijām, kas ir maz ticams. Tomēr arī šajā gadījumā pastāvētu jautājums par Sužu raga turpmāko attīstību.

Ja teritoriju saglabātu kā Apstādījumu un dabas teritoriju, nodrošinātu nepieciešamo sakopšanu un rekreācijas infrastruktūras izveidi, apmeklētāju plūsma šajā teritorijā, iespējams, būtu intensīvāka nekā Sužu raga apdzīvošanas rezultātā. Šādā gadījumā daudz grūtāk būtu nodrošināt izvīzīto nosacījumu (skat. pie iepriekš aprakstītās alternatīvas) ievērošanu un tādējādi novērst negatīvu ietekmi uz dabas vērtībām, t.sk. Jaunciema dabas liegumu. Ņemot vērā iepriekš minēto, vietas izvēles alternatīva tiek noraidīta.

Platības izvēles alternatīva šajā gadījumā nozīmētu paredzēt Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos Savrupmāju apbūves un Dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem teritoriju tieši tajās pašās teritorijās, kur bija plānots veikt 2.1.3.grozījumu (ADT uz SAT un ADT uz ADz), tomēr mazākā platībā. Šīs alternatīvas izvēle dotu nebūtisku ieguldījumu, jo arī esošais grozījums tā platības un apbūves rādītāju dēļ neparedz blīvu apbūvi. Daudz būtiskāk ir ievērot iepriekš minētos nosacījumus, lai apbūve šajā teritorijā neradītu negatīvas ietekmes uz vidi,

līdz ar to šī alternatīva tiek noraidīta.

Grozījums 2.1.43. Airu ielā b/n veikts no Publiskas apbūves teritorijas ar apstādījumiem (AP) uz Dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem teritoriju (ADz) ar apbūvi, ne augstāku par 3 stāviem.

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka *Natura 2000* teritorijā tiek saglabāta plānotā (atļautā) izmantošana, kas paredz iespējas potenciālai apbūvei, ar nosacījumu saglabāt zemesgabala brīvo platību ne mazāku par 80% un maksimālo apbūves intensitāti 90%, iepretim grozījumam, kas nodrošinātu piemērotu zemes izmantošanu šajā vietā jau esošajai dzīvojamai apbūvei (ADz), ar nosacījumu paredzēt zemesgabala brīvo teritoriju 120% un maksimālo apbūves intensitāti 60%.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.43. Airu ielā b/n tiek noraidīta, jo tās rezultātā tiktu pieļauta intensīvākas apbūves slodze dabas lieguma „Vecdaugava” teritorijā.

Neitrāli vērtētie grozījumi jaunu **transformatoru apakšstaciju izbūvei** veikti no Dzīvojamās apbūves ar apstādījumiem (**2.1.6.n Vecāķos, Mazsalacas ielā b/n**), Savrupmāju apbūves teritorijas (**2.1.6.d Kantora ielā**), Jauktas apbūves teritorijas (**2.1.6.s Ķengaragā, pie Slāvu un Salaspils ielām**) uz Tehniskas apbūves teritorijām.

„Nulles” alternatīva šo grozījumu gadījumā nozīmēs to, ka zemes gabalus, kurus kā nepieciešamus jaunu transformatoru apakšstaciju izbūvei un līdz ar to esošās elektroapgādes sistēmas Rīgas pilsētā modernizēšanai, lai nodrošinātu pietiekamu elektroenerģijas jaudu visos mikrorajonos, norādījusi VAS „Latvenergo”, un kuros īpašumtiesības un tur dabā esošā situācija – nerealizēta jaukta apbūve, savrupmāju apbūve un apbūve ar apstādījumiem - atļauj veikt zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņu uz TAT un izbūvēt transformatoru apakšstacijas vietās, kur tas teritoriāli izdevīgi elektroenerģijas sadalei pilsētā, nevarēs izmantot šo apakšstaciju izbūvei.

Līdz ar to grozījumiem jaunu transformatoru apakšstaciju izbūves nodrošināšanai 2.1.6.n Vecāķos, Mazsalacas ielā b/n; 2.1.6.d Kantora ielā; 2.1.6.s Ķengaragā, pie Slāvu un Salaspils ielām „nulles” tipa alternatīva tiek noraidīta, jo, to realizējot, Rīgas pilsētas teritorijas plānojumā netiktu paredzēti teritorijas elektroapgādes sistēmas modernizācijai nepieciešamie resursi (atbilstoša zemes plānotā (atļautā) izmantošana apakšstaciju izbūvei) un būtu apdraudēta pilsētas iedzīvotāju dzīves kvalitāte, kā arī pilsētas zemes īpašumu vērtība jau tuvākajā nākotnē. Šajā izvērtējumā nav identificēti nekādi vides aizsardzības aspekti, lai šos grozījumus, kuriem nav paredzama būtiska negatīva ietekme uz vidi, bet ir paredzama būtiska pozitīva ietekme uz pilsētas nodrošinājumu ar elektroenerģiju, kas tiks realizēti, izmantojot pazemes kabelus, tādējādi novēršot negatīvo ietekmi uz ainavu un uzlabojot sistēmas noturību vētru u.c. krasu dabas apstākļu gadījumos, izvēlētos neveikt, tātad piemērotu „nulles” alternatīvu.

Grozījumi 2.1.14. un 2.2.6. zemes gabalam Maskavas ielā veikti no Tehniskās apbūves teritorijas ar maksimāli atļauto stāvu skaitu 3 stāvi (~1,5 ha) un Apstādījumu un dabas teritorijas (~1,5 ha platībā) uz Jauktas apbūves teritoriju ar apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 5 stāvi (~1,5 ha). Teritoriju paredzēts izmantot

stāvparku (*Park&Ride*) infrastruktūras veidošanai.

„Nulles” alternatīva grozījumiem 2.1.14. un 2.2.6. zemes gabalam Maskavas ielā tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā teritorija, kuras daļā jau bija atļauta, bet nav realizēta tehniskā apbūve, un Apstādījumu un dabas teritorija, kas nav bioloģiski vērtīga, netiktu izmantota stāvparku (*Park&Ride*) infrastruktūras veidošanai. Šajā izvērtējumā nav identificēti nekādi vides aizsardzības aspekti, lai šos grozījumus, kas nākotnē, iespējams, sniegs būtisku ieguldījumu transporta sistēmas optimizācijā un gaisa kvalitātes uzlabošanā pilsētā, un kuri lielākoties tiks realizēti, izmantojot teritoriju, kura jau agrāk bijusi rezervēta tehniskai apbūvei, izvēlētos neveikt, tātad piemērotu „nulles” alternatīvu.

Grozījuma 2.1.19. uz D no Juglasciema zemes gabalam ar kadastra numuru 0100123--- būtība ir teritorijas plānotās (atļautās) zemes izmantošanas precizēšana no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju 1,04 ha platībā.

Saskaņā ar Vides ministrijas 25.08.2006. lēmumu Nr.36 „Par mikrolieguma izveidošanu Juglas palienes pļavai Rīgas pilsētā” teritorijā noteikts mikroliegums.

Tā kā pēc būtības grozījums teritorijas plānojumā nav veikts, šo grozījumu var uzskatīt par precizējumu, kas veikts, ņemot vērā šīs teritorijas nozīmību bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un Rīgas domes kā adresāta atbildību Vides ministrijas lēmuma pildīšanā, grozījumam netiek apskatīta ne „nulles tipa”, ne vietas, ne tehnoloģiju, ne platības alternatīva.

Grozījumi 2.1.21. un 2.2.9. zemes gabalam Biķernieku ielā veikti no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Jauktas apbūves ar dzīvojamo funkciju teritoriju ar apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 5 stāvi (~0,5ha).

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka dabā neesošai dabas teritorijai ir norādīta Apstādījumu un dabas teritorijas zemes plānotā (atļautā) izmantošana un to nav iespējams izmantot, iespējams, nepieciešamās infrastruktūras Biķernieku mežaparka vai tā apsaimniekotāju vajadzībām izveidošanai.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.21. zemes gabalam Biķernieku ielā tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā teritorijā, kurā paredzēts izveidot infrastruktūru vai būves Rīgas Meža aģentūras funkciju teritorijā nodrošināšanai, neatbilstošas zemes plānotās (atļautās) izmantošanas dēļ to nebūtu iespējams īstenot.

Grozījums 2.1.34.c zemes gabalam Inčukalna ielā b/n veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Tehniskās apbūves teritoriju (~0,5 ha) stāvparka („*Park&Ride*”) infrastruktūras izveidei.

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šī teritorija, kas sava izdevīgā novietojuma un pieejamības dēļ (mazdārziņi nodoti lietošanā uz laiku) paredzēta stāvparka („*Park&Ride*”) infrastruktūras izveidei un kurā pašlaik dabā atrodas mazdārziņi, un nav atrastas nozīmīgas bioloģiskas vērtības, nevarēs tikt izmantota stāvparka („*Park&Ride*”) infrastruktūras izveidei.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.34.c zemes gabalam Inčukalna ielā b/n

tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā teritorijā, kura no satiksmes plūsmas un intensitātes plānošanas viedokļa ir atbilstoša gaisa kvalitātes uzlabošanas ietvaros veidojamās stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izvietojumam un kurā no ietekmes uz vidi viedokļa nav identificēti aspekti, lai šeit netiktu veidota stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūra, neatbilstošas atļautā zemes plānotās (atļautās) izmantošanas dēļ nebūtu iespējams to īstenot.

Grozījums 2.1.34.g zemes gabalam Kurzemes prospektā veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Tehniskās apbūves teritoriju (~2 ha) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šī teritorija, kas sava izdevīgā novietojuma un pieejamības dēļ (īpašumtiesību, esošās situācijas dabā u.c. dēļ - 1/3 daļa teritorijas ietilpst iekšpus plānoto ielu un Kurzemes prospekta sarkanajām līnijām un pārējo daļu klāj zāliens) paredzēta stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei, nevarēs tikt izmantota stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.34.g zemes gabalam Kurzemes prospektā tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā teritorijā, kura no satiksmes plūsmas un intensitātes plānošanas viedokļa ir atbilstoša gaisa kvalitātes uzlabošanas ietvaros veidojamās stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izvietojumam un kurā no ietekmes uz vidi viedokļa nav identificēti aspekti, lai šeit netiktu veidota stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūra, neatbilstošas plānotās (atļautās) izmantošanas dēļ nebūtu iespējams to īstenot.

Grozījums 2.1.39. zemes gabalam Ziepniekkalna ielā b/n veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Jauktas apbūves teritoriju ar apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu - 3 stāvi (~1,5 ha).

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka ~1,5 ha lielā teritorijā, kurā saskaņā ar spēkā esošo Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018.gadam plānotā (atļautā) izmantošana ir Apstādījumu un dabas teritorija, bet reāli dabā 1/3 daļā no tās jau pastāv jaukta tipa apbūve un pārējā daļa (izņemot nelielu gabalu) ir degradēta dabas teritorija - apkārt izmētāti lielgabarīta un būvniecības atkritumi, netiek precizēta atļautā teritorijas izmantošana atbilstoši esošajai, kā arī degradētajā teritorijā nevar tikt veikta jaukta tipa apbūve.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.1.39. zemes gabalam Ziepniekkalna ielā b/n tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā teritorijā, kura tikai nosacīti veic Apstādījumu un dabas teritorijas funkcijas, jo ir degradēta (norakta un piebērta ar lielgabarīta atkritumiem), nevarēs tikt veikta nekāda saimnieciska darbība un teritorijas daļā esošā jaukta tipa apbūve būs pretrunā ar spēkā esošo teritorijas plānojumu.

Visiem neitrāli vērtētajiem grozījumiem „nulles” alternatīvas apskatīšana ir tīri teorētiska, jo nav nekādu vides aizsardzības mērķu, lai šos grozījumus izvēlētos neveikt, tātad izvēlētos „nulles” alternatīvu. Līdz ar to šiem grozījumiem netiek apskatītas arī citas alternatīvas – **vietas alternatīva, tehnoloģijas alternatīva un platības alternatīva**, jo grozījumiem plānotajā apjomā, vietā un veidā nav paredzama

būtiska negatīva ietekme uz vidi, bet lielākoties tie ir ar lielu sociālekonomisko nozīmi.

Alternatīvu izvērtējums negatīvi vērtētajiem grozījumiem. „Nulles” tipa alternatīva ietver gadījumu, kad paredzētā darbība, apbūve, netiek īstenota vispār. Izvēloties negatīvi vērtēto grozījumu nepieņemšanu, teritorijās nebūs atļauta tehniskā, stāvparku un publiskā apbūve, 7.1.1.1. nodaļā norādītās negatīvās ietekmes uz vidi neveidosies un teritorijās turpināsies dabas videi (vietās, kurās zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņa grozījumu ietvaros ir veikta no Apstādījumu un dabas teritorijas raksturīgi procesi.

Tālāk analizētas katram negatīvi vērtētajam grozījumam izvērtētas reāli iespējamās alternatīvas – **„nulles” tipa alternatīva, vietas alternatīva, tehnoloģijas alternatīva, platības alternatīva.**

Grozījums 2.1.6.h Bauskas ielā b/n, pie Dienvidu tilta veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas (ADT) uz Tehniskās apbūves teritoriju (TAT; ~0,25 ha).

„Nulles” alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka zemes gabalu, kuru kā nepieciešamu jaunas transformatoru apakšstacijas izbūvei un līdz ar to esošās elektroapgādes sistēmas Rīgas pilsētā modernizēšanai, lai nodrošinātu pietiekamu elektroenerģijas jaudu visos mikrorajonos, norādījusi VAS „Latvenergo”, kurā īpašumtiesības atļauj veikt zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņu uz TAT un izbūvēt transformatoru apakšstaciju vietā, kur tas ir teritoriāli izdevīgi elektroenerģijas sadalei pilsētā, nevarēs izmantot apakšstacijas izbūvei. Tajā pašā laikā teritorija atzīta par Eiropas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgu teritoriju (skat. 5.11.nodaļu), kas grozījuma „nulles” alternatīvas piemērošanas gadījumā nozīmēs teritorijas saglabāšanu līdzšinējā kvalitātē un dabas procesu netraucētu norisi.

„Nulles” tipa alternatīvas īstenošanas gadījumā tiktu ievēroti vairāki nozīmīgi Vides aizsardzības likumā noteiktie vides politikas principi:

- 1) piesardzības princips - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību (3.panta 1.daļas 2.punkts);
- 2) novēršanas princips — persona (šajā gadījumā lēmuma pieņēmējs), cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas (3.panta 1.daļas 3.punkts).

Tādējādi, ņemot vērā to, ka apakšstacijas izbūves rezultātā paredzama Eiropas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgas teritorijas (skat. 7.1.1.1.nodaļu) iznīcināšana, šī alternatīva no dabas daudzveidības aizsardzības viedokļa uzskatāma par optimālu. Taču no otras puses jāņem vērā esošās elektroapgādes sistēmas Rīgas pilsētā modernizēšanas nepieciešamība, lai nodrošinātu pietiekamu elektroenerģijas jaudu visos mikrorajonos. Pamatojoties uz grozījuma ievērojamo sociālekonomisko nozīmi, kā arī nelielo platību, grozījumam tiek apskatītas arī citas alternatīvas – tehnoloģiju izvēles alternatīva, vietas izvēles alternatīva, platības izvēles alternatīva.

Tehnoloģiju izvēles alternatīva šī grozījuma gadījumā nav piemērojama, jo nav iespējams tāds apakšstacijas izbūves veids, kas vienā un tajā pašā teritorijā vienlaikus pieļautu saglabāt daudzveidīgu dabas teritoriju un tehniska rakstura apbūvi.

Vietas izvēles alternatīva šajā gadījumā nozīmētu paredzēt Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos Tehniskās apbūves teritoriju ar tādu pašu platību, kā paredzēts 2.1.6.h grozījumā, tikai izslēdzot Eiropas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgās teritorijas platību. Visieteicamākais būtu paredzēt iespēju izvietot apakšstaciju blakus esošajās Jauktas apbūves vai Dzīvojamās apbūves teritorijās, tātad piemērot vietas izvēles alternatīvu, lai ne tikai saglabātu šajā meža nogabalā potenciāli esošo bioloģisko daudzveidību, bet arī nodrošinātu augstāku vides kvalitāti pilsētas iedzīvotājiem, kas ir grozītajos Apbūves noteikumos minētā ADT teritorijas galvenā funkcija pilsētā.

Vietas izvēles alternatīvas gadījumā būtu jāveic papildus izpēte, lai konstatētu, vai blakus esošajās Jauktas apbūves un Dzīvojamās apbūves teritorijās ir iespējams veikt tāda paša mēroga grozījumu (tajās nav konstatēti aizsargājami biotopi un sugas, tehniskie, īpašumtiesību u.c., aspekti).

Kopumā šī būtu uzskatāma par optimālu alternatīvu, ja vien ir praktiski realizējama.

Ja tomēr nav iespējams atrast citu piemērotu vietu (no tehniskā, īpašumtiesību u.c. viedokļa) apakšstacijas izbūvei, tad, ņemot vērā elektroenerģijas jaudas nodrošinājuma aktualitāti pilsētā, grozījums ir akceptējams un ir pieļaujams tieši šajā vietā paredzēt TAT, kā rezultātā, iespējams, tiek iznīcināts kāds no nelielajā teritorijā potenciāli esošajiem aizsargājamo veģetācijas sugu īpatņiem.

Tomēr pirms jebkādas plānotas darbības šajā zemes gabalā būtu jāveic atkārtota biotopu inventarizācija, lai apzinātu tajā potenciāli esošās dabas daudzveidības vērtības – īpaši aizsargājamus biotopus (nosaka MK 05.12.2000. noteikumi Nr.421), īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas (nosaka MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396) un Eiropas Savienības prioritārās sugas un biotopus (nosaka MK 21.02.2006. noteikumi Nr.153).

19.04.2000. Sugu un biotopu aizsardzības likums (ar grozījumiem) nosaka aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamo sugu augiem, sēnēm un ķērpjiem. Aizliegta ir to:

- 1) lasīšana, noplūkšana un izrakšana, kā arī dzīvotņu postīšana;
- 2) savvaļā ievāktu augu audzēšana, kolekcionēšana, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, kā arī piedāvāšana pārdošanai vai apmaiņai.

Rīcību gadījumā, ja tomēr tiek izlemts par labu grozījuma veikšanai, reglamentē MK 13.03.2001. noteikumi Nr.117 „Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu”. Noteikumi paredz, ka Vides valsts inspekcija, Reģionālā vides pārvalde, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas administrācija, kā arī Valsts meža dienests atbilstoši savai kompetencei kontrolē šajos noteikumos noteikto prasību ievērošanu, kā arī aprēķina īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem nodarītos zaudējumus.

Lai segtu īpaši aizsargājamo sugu indivīdu iznīcināšanas (dzīvnieku sugas indivīdu nogalināšana, augu sugas indivīdu ciršana, izrakšana, vākšana) vai bojāšanas

(dzīvnieku sugas indivīdu ievainošana, augu sugas indivīdu lasīšana, noplūkšana, dzīvotņu postīšana) dēļ radītos zaudējumus, to atlīdzības apmēri ir noteikti atbilstoši īpaši aizsargājamo sugu iedalījumam grupās atkarībā no to apdraudētības, sastopamības un nozīmīguma.

Platības izvēles alternatīva šajā gadījumā nav piemērojama, jo apakšstacijai nepieciešamā teritorijas platība izriet no tās funkcijām, kuru veikšanai šo apakšstaciju veido. Nepieciešamās jaudas apakšstaciju nevar izbūvēt ievērojami mazākā platībā un līdz ar to šādas alternatīvas izvēle nemazina negatīvās ietekmes, kuru dēļ grozījumam piemērots negatīvs vērtējums. Rezultātā platības alternatīva grozījumam 2.1.6.h tiek noraidīta.

Grozījums 2.1.34.a zemes gabalam Ziepiņkalna ielā b/n veikts no Apstādījumu un dabas teritorijas uz Tehniskās apbūves teritoriju (~0,5 ha platībā) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šī teritorija, kura sava izdevīgā novietojuma dēļ paredzēta, kā arī tehnisku iespēju un īpašumtiesību aspektā ir pieejama stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei, tomēr nevarēs tikt izmantota stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras ierīkošanai. Tajā pašā laikā teritorija atzīta par Latvijas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgu teritoriju (skat. 5.11.nodaļu), kas grozījuma „nulles” alternatīvas piemērošanas gadījumā nozīmēs teritorijas saglabāšanu līdzšinējā kvalitātē un dabas procesu netraucētu norisi.

„Nulles” tipa alternatīvas īstenošanas gadījumā tiktu ievēroti vairāki nozīmīgi Vides aizsardzības likumā noteiktie vides politikas principi:

- 1) piesardzības princips - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību (3.panta 1.daļas 2.punkts);
- 2) novēršanas princips - persona (šajā gadījumā lēmuma pieņēmējs), cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas (3.panta 1.daļas 3.punkts).

Tādējādi, ņemot vērā to, ka stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveides rezultātā paredzama Latvijas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgas teritorijas (skat. 7.1.1.1.nodaļu) iznīcināšana, šī alternatīva no dabas daudzveidības aizsardzības viedokļa uzskatāma par optimālu. Taču no otras puses jāņem vērā stāvparka potenciālā nozīme transporta plūsmas optimizēšanā, kā arī gaisa kvalitātes un līdz ar to kopējās vides kvalitātes Rīgas pilsētā uzlabošanā. Pamatojoties uz grozījuma ievērojamo sociālekonomisko nozīmi, grozījumam tiek apskatītas arī citas alternatīvas – tehnoloģiju izvēles alternatīva, vietas izvēles alternatīva, platības izvēles alternatīva.

Tehnoloģiju izvēles alternatīva šī grozījuma gadījumā apvienojama ar **platības izvēles alternatīvu**, kuru realizācijas veids ir saistīts – to abu vienlaicīga realizācija paredzētu cita plānojuma stāvparka izbūvi ar mērķi samazināt tā platību. Iespējamās izmaiņas tehniskajā risinājumā būtu jāvērs augstākas vai dziļākas un līdz ar to mazāku teritorijas platību aizņemošas būves vai pēc ietilpības mazāka stāvparka izveidošanas

virzienā. Ja tehniski būtu iespējams būvēt augstāku vai dziļāku būvi, kurā automašīnas tiek izvietotas vairākos stāvos, un šāds risinājums nemazinātu stāvparka iespējas realizēt tā izveidošanas mērķus, tad stāvparka aizņemtā teritorija būtu mazāka, kas, iespējams, ļautu stāvparku izbūvēt neskarot Latvijas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgas teritorijas lielāko daļu, jo pašreiz stāvparkam paredzētā teritorija tikai daļēji (apmēram puse) pārklājas ar bioloģiski vērtīgo teritoriju. Izvēloties šo alternatīvu, jāņem vērā tas, ka atšķirīga plānojuma stāvparka izveidei, iespējams, būs nepieciešams jauns tehniskais risinājums, kas prasīs papildus līdzekļus. Mazākas ietilpības stāvparka izbūve noteikti ietekmētu tā potenciālās iespējas pildīt paredzētās funkcijas, kā rezultātā šāda alternatīvas realizācija nav ekonomiski izdevīga. Tomēr kopumā šī alternatīva vērtējama kā optimāla.

Vietas izvēles alternatīva šajā gadījumā nozīmētu paredzēt stāvparka izbūvei Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos Tehniskās apbūves teritoriju ar tādu pašu platību, kā paredzēts 2.1.34.a grozījumā, tikai paredzot to vietā, kurā nav konstatētas bioloģiskās daudzveidības vērtības. Visieteicamākais būtu paredzēt iespēju izvietot stāvparku blakus esošajās apbūves teritorijās, lai ne tikai saglabātu šobrīd izvirzītā grozījuma teritorijas bioloģisko daudzveidību, bet arī nodrošinātu augstāku vides kvalitāti pilsētas iedzīvotājiem, kas ir grozītajos Apbūves noteikumos minētā ADT teritorijas galvenā funkcija pilsētā.

Ja ir iespējams šim grozījumam piemērot vietas alternatīvu, t.i. piemeklēt no tehniskā, novietojuma, īpašumtiesību u.c. viedokļa līdzvērtīgu teritoriju, tad šī vietas izvēles alternatīva grozījumam ir visoptimālākā. Ja tomēr nav iespējams atrast citu piemērotu vietu (no tehniskā, novietojuma, īpašumtiesību u.c. viedokļa) stāvparka izbūvei, tad, ņemot vērā stāvparka infrastruktūras potenciālo nozīmi transporta un gaisa kvalitātes problēmu risināšanā, kas dos ievērojamu pozitīvu ieguldījumu pilsētas vides kvalitātes uzlabošanā, grozījums ir akceptējams, un ir pieļaujams šajā vietā paredzēt TAT, kā rezultātā, visticamāk, tiks iznīcināts kāds no teritorijā esošajiem aizsargājamo veģetācijas sugu īpatņiem.

Tomēr pirms jebkādas plānotas darbības šajā zemes gabalā būtu jāveic atkārtota biotopu inventarizācija, lai apzinātu tajā esošās dabas daudzveidības vērtības – īpaši aizsargājamās biotopus (nosaka MK 05.12.2000. noteikumi Nr.421), īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas (nosaka MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396) un Eiropas Savienības prioritārās sugas un biotopus (nosaka MK 21.02.2006. noteikumi Nr.153).

19.04.2000. Sugu un biotopu aizsardzības likums (ar grozījumiem) nosaka aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamo sugu augiem, sēnēm un ķērpjiem. Aizliegta ir to:

- 1) lasīšana, noplūkšana un izrakšana, kā arī dzīvotņu postīšana;
- 2) savvaļā ievāktu augu audzēšana, kolekcionēšana, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, kā arī piedāvāšana pārdošanai vai apmaiņai.

Rīcību gadījumā, ja tomēr tiek izlemts par labu grozījuma veikšanai, reglamentē MK 13.03.2001. noteikumi Nr.117 „Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu”. Noteikumi paredz, ka Vides valsts inspekcija, Reģionālā vides pārvalde, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas administrācija, kā arī Valsts meža dienests atbilstoši savai kompetencei kontrolē šajos noteikumos noteikto prasību ievērošanu, kā arī aprēķina īpaši

aizsargājamajām sugām un biotopiem nodarītos zaudējumus.

Lai segtu īpaši aizsargājamo sugu indivīdu iznīcināšanas (dzīvnieku sugas indivīdu nogalināšana, augu sugas indivīdu ciršana, izrakšana, vākšana) vai bojāšanas (dzīvnieku sugas indivīdu ievainošana, augu sugas indivīdu lasīšana, noplūkšana, dzīvotņu postīšana) dēļ radītos zaudējumus, to atlīdzības apmēri ir noteikti atbilstoši īpaši aizsargājamo sugu iedalījumam grupās atkarībā no to apdraudētības, sastopamības un nozīmīguma.

Grozījums 2.1.34.d ietver divus zemes gabalus Brīvības gatvē - b/n (kad. Nr.01001282081) ar esošo atļauto (plānoto) izmantošanu - Apstādījumu un dabas teritorija un izvirzītā alternatīvā teritorija starp Kanāla ielu un Brīvības gatvi netālu no Miltiņpungas. Grozījumu ietvaros ir jāparedz Tehniskās apbūves teritorija (~3 ha) stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei.

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šī teritorija, kura sava izdevīgā novietojuma dēļ paredzēta, kā arī tehnisku iespēju un īpašumtiesību aspektā ir pieejama stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveidei, tomēr nevarēs tikt izmantota stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras ierīkošanai. Tajā pašā laikā teritorijā šobrīd atrodas Apstādījumu un dabas teritorija – mežs, kas intensīvi tiek izmantots iedzīvotāju rekreācijas vajadzībām un kas grozījuma „nulles” alternatīvas piemērošanas gadījumā nozīmēs teritorijas saglabāšanu līdzšinējā kvalitātē un dabas procesu netraucētu norisi.

„Nulles” tipa alternatīvas īstenošanas gadījumā tiktu ievēroti vairāki nozīmīgi Vides aizsardzības likumā noteiktie vides politikas principi:

- 1) piesardzības princips - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību (3.panta 1.daļas 2.punkts);
- 2) novēršanas princips - persona (šajā gadījumā lēmuma pieņēmējs), cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas (3.panta 1.daļas 3.punkts).

Tādējādi, ņemot vērā to, ka stāvparka („Park&Ride”) infrastruktūras izveides rezultātā paredzama ievērojamas platības meža teritorijas iznīcināšana, šī alternatīva no dabas daudzveidības aizsardzības viedokļa uzskatāma par optimālu. Taču no otras puses jāņem vērā stāvparka potenciālā nozīme transporta plūsmas optimizēšanā, kā arī gaisa kvalitātes un līdz ar to kopējās vides kvalitātes Rīgas pilsētā uzlabošanā. Pamatojoties uz grozījuma ievērojamo sociālekonomisko nozīmi, grozījumam tiek apskatītas arī citas alternatīvas – tehnoloģiju izvēles alternatīva, vietas izvēles alternatīva, platības izvēles alternatīva.

Tehnoloģiju izvēles alternatīva šī grozījuma gadījumā apvienojama ar **platības izvēles alternatīvu**, kuru realizācijas veids ir saistīts – to abu vienlaicīga realizācija paredzētu cita plānojuma stāvparka izbūvi ar mērķi samazināt tā platību. Iespējamās izmaiņas tehniskajā risinājumā būtu jāvērs augstākas vai dziļākas un līdz ar to mazāku teritorijas platību aizņemošas būves vai pēc ietilpības mazāka stāvparka izveidošanas

virzienā. Ja tehniski būtu iespējams būvēt augstāku vai dziļāku būvi, kurā automašīnas tiek izvietotas vairākos stāvos, un šāds risinājums nemazinātu stāvparka iespējas realizēt tā izveidošanas mērķus, tad stāvparka aizņemtā teritorija būtu mazāka, kas, iespējams, ļautu stāvparku izbūvēt, skatot pēc iespējas mazāku Apstādījumu un dabas teritorijas platību. Izvēloties šo alternatīvu, jāņem vērā tas, ka atšķirīga plānojuma stāvparka izveidei, iespējams, būs nepieciešams jauns tehniskais risinājums, kas prasīs papildus līdzekļus. Mazākas ietilpības stāvparka izbūve noteikti ietekmētu tā potenciālās iespējas pildīt paredzētās funkcijas, kā rezultātā šāda alternatīvas realizācija nav ekonomiski izdevīga un līdz ar to tiek noraidīta.

Vietas izvēles alternatīva šajā gadījumā nozīmētu paredzēt teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos stāvparka izbūvei Tehniskās apbūves teritoriju ar tādu pašu platību, kā paredzēts 2.1.34.d grozījumā, tikai paredzot to platībā, kura nav Apstādījumu un dabas teritorija un to neklāj mežs. Visieteicamākais būtu paredzēt iespēju izvietot stāvparku blakus esošajās apbūves teritorijās, lai ne tikai saglabātu meža nogabalu grozījuma teritorijā, bet arī nodrošinātu augstāku vides kvalitāti pilsētas iedzīvotājiem, kas ir grozītajos Apbūves noteikumos minētā ADT teritorijas galvenā funkcija pilsētā.

Līdz ar to par piemērotāku stāvparka izvietošanai uzskatāma **alternatīvā teritorija starp Kanāla ielu un Brīvības gatvi netālu no Miltiņpungas**. Šajā teritorijā grozījums būtu jāveic no Jauktas apbūves teritorijas (JAT) uz Tehniskās apbūves teritoriju (TAT), līdz ar to grozījums pēc SIVN lietotās metodikas (skat. 2.2.nodaļu) būtu būtisks tikai teritorijas platības dēļ. Šajā teritorijā atrodas esoša jaukta tipa apbūve un tajā nav vērtīgu dabas teritoriju.

Ņemot vērā to, ka alternatīvā potenciālā stāvparka teritorija atrodas tiešā tuvumā Miltiņpungai (kas ir sezonāls ornitoloģiskais liegums), tuvu Juglas ezeram un Juglas kanālam, jānodrošina atbilstoša kanalizācijas sistēma, lai neveidotos negatīva ietekme uz ūdens ekosistēmām.

Kopumā Vides pārskatā kā reāli iespējamās analizētas šādas teorētiskas alternatīvas - „nulles” tipa alternatīva, vietas alternatīva, tehnoloģiju alternatīva, platības alternatīva.

Alternatīvu izvērtējums pozitīvi vērtētajiem grozījumiem. „Nulles” tipa alternatīva ietver gadījumu, kad paredzētā darbība netiek īstenota vispār (šajā gadījumā netiek apstiprināti pozitīvi vērtētie būtiskie grozījumi). Pozitīvi vērtēto grozījumu gadījumā „nulles” alternatīvas apskatīšana ir tīri teorētiska, jo nav nekādu vides aizsardzības mērķu, lai šo grozījumu gadījumā, kas radīs tikai pozitīvas ietekmes uz pilsētvidi un iedzīvotāju dzīves kvalitāti, izvēlētos šos grozījumus neveikt, tātad piemērotu „nulles” alternatīvu, tātad tā tiek noraidīta. Līdz ar to netiek apskatītas arī citas alternatīvas – **platības alternatīva, vietas alternatīva un tehnoloģijas alternatīva**, jo paredzētie grozījumi tieši tādā apjomā, vietā un veidā nodrošinās maksimāli iespējamo Apstādījumu un dabas teritoriju platību saglabāšanu un jaunu veidošanos Rīgā, kā arī citas pozitīvas izmaiņas pilsētvidē.

Alternatīvu izvērtējums neitrāli vērtētajiem grozījumiem. Gadījumā, ja šie neitrāli vērtētie grozījumi netiks īstenoti („nulles” alternatīva), tad netiks novērsta pretruna starp Rīgas teritorijas plānojumā 2006. - 2018.gadam noteikto plānoto (atļauto) zemes

izmantošanu un MK 14.03.2006. noteikumos Nr.204 „Dabas parka „Piejūra” individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi” noteikto dabas parka zonējumu; netiks nodrošināta tehniskā infrastruktūra elektroapgādes nodrošināšanai vietās, kur tās izveide neradīs būtiskas negatīvas ietekmes uz vidi – Vecāķos un Kantora ielā un Salaspils ielā; netiks nodrošināta nepieciešamā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana stāvparku izveidei Inčukalna ielā, Kurzemes prospektā un Maskavas ielā, kā arī netiks legalizēta un atļauta nepieciešamās infrastruktūras izveide Biķernieku mežaparkā, kur jau ir esošs stāvlaukums, un esošai dzīvojamai apbūvei Vecdaugavas dabas liegumā netiks piemērota atbilstošākā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana, kurai vienlaikus ir arī mazāka blīvuma apbūves rādītāji kā esošajai, līdz ar to „nulles” alternatīva neitrāli vērtētajiem grozījumiem tiek noraidīta. **Neitrāli vērtētajiem grozījumiem** „nulles” alternatīvas apskatīšana ir tīri teorētiska, jo nav nekādu vides aizsardzības mērķu, lai šos grozījumus izvēlētos neveikt, tāpat izvēlētos „nulles” alternatīvu. Līdz ar to šiem grozījumiem netiek apskatītas arī citas alternatīvas – **vietas alternatīva, tehnoloģijas alternatīva un platības alternatīva**, jo grozījumiem plānotajā apjomā, vietā un veidā nav paredzama būtiska negatīva ietekme uz vidi, bet lielākoties tie ir ar lielu sociālekonomisko nozīmi. Izņēmums ir grozījumi Sužu ragā, kuriem izvērtētas visas minētās alternatīvas, jo grozījumi tiek veikti Ķīsezera, bioloģiski vērtīgu teritoriju un dabas lieguma „Jaunciems” tiešā tuvumā. Šiem grozījumiem kā piemērotākā atzīta tehnoloģiju izvēles alternatīva, kas paredz izpildīt noteiktus nosacījumus, realizējot apbūvi šajā teritorijā.

Alternatīvu izvērtējums negatīvi vērtētajiem grozījumiem – katram no tiem izvērtētas reāli iespējamās alternatīvas – „nulles” tipa alternatīva, vietas alternatīva, tehnoloģijas alternatīva, platības alternatīva.

Grozījumam 2.1.6.h Bauskas ielā b/n, pie Dienvidu tilta (apakšstacijas izveidei nepieciešamā teritorija), **grozījumam 2.1.34.a zemes gabalam Ziepniekkalna ielā b/n** (stāvparku izveidei) **un grozījumam 2.1.34.d Brīvības gatvē - b/n (kad. Nr.01001282081)** kā piemērotākā izvirzīta vietas izvēles alternatīva ar piebildi, ja tā ir realizējama. Ja tā nav realizējama, tad ir pieļaujams tieši šajā vietā paredzēt TAT vai stāvparku izveidi, kā rezultātā, iespējams, tiek iznīcināts kāds no teritorijā potenciāli esošajiem aizsargājamo veģētācijas sugu īpatņiem vai arī meža teritorija, kura ir būtiska pilsētā. Pirms tam jāveic atkārtota teritorijas bioloģiskā inventarizācija.

Rīcību teritorijas izmantošanas gadījumā reglamentē MK 13.03.2001. noteikumi Nr.117 „Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu”. Noteikumi paredz, ka Vides valsts inspekcija, Reģionālā vides pārvalde, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas administrācija, kā arī Valsts meža dienests atbilstoši savai kompetencei kontrolē šajos noteikumos noteikto prasību ievērošanu, kā arī aprēķina īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem nodarītos zaudējumus.

Grozījumam 2.1.34.d jau izvirzīta alternatīvā teritorija starp Kanāla ielu un Brīvības gatvi netālu no Miltiņpungas, kuras izmantošana stāvparku izveidei ar nosacījumu, ka tiek izbūvēta atbilstoša kanalizācijas sistēma, ir daudz piemērotāka kā pirmā izvirzītā teritorija, jo šajā teritorijā atrodas esoša jaukta tipa apbūve un tajā nav vērtīgu dabas teritoriju.

7.1.2. Rīgas brīvostas teritorija

7.1.2.1. Rīgas attīstības plāna 1995. – 2005.gadam būtisko grozījumu izvērtējums

Rīgas pilsētas administratīvajās robežās spēkā ir Rīgas domes 20.12.2005. saistošie noteikumi Nr.34 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”, kas izdoti kā 20.12.2005. Rīgas domes lēmums Nr.749 „Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam apstiprināšanu” un nosaka kārtību teritoriju pašreizējai un plānotajai (atļautajai) izmantošanai un teritorijas izmantošanas aprobežojumiem.

Tomēr Rīgas brīvostā ir atšķirīga situācija. Ņemot vērā Satversmes tiesas 17.01.2008. spriedumu lietā Nr.2007-11-03 „Par Rīgas teritorijas plānojuma daļas 2006. – 2018.gadam, kas attiecas uz Rīgas brīvostas teritoriju, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 115.pantam”, Rīgas teritorijas plānojuma daļa 2006. – 2018.gadam, kas attiecas uz Rīgas brīvostas teritoriju, ir atzīta par neatbilstošu Satversmei un spēkā neesošu no tās spēkā stāšanās brīža, tas ir, 2006.gada 4.janvāra. Tiesa noteica, ka Rīgas brīvostas teritorijā spēkā ir Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam un attiecīgie Rīgas pilsētas apbūves noteikumi.

Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam un attiecīgie Rīgas pilsētas apbūves noteikumi vairs neatbilst reālajai situācijai dabā, tie ir neprecīzi, novecojuši, neatspoguļo jaunāko normatīvo aktu prasības, kā arī Apbūves noteikumi ir vispārīgi, salīdzinot ar grozītajiem Apbūves noteikumiem, līdz ar to neviennozīmīgi interpretējami. Ņemot vērā augstāk minēto, Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam Brīvostas teritorijā vairs neatbilst reālajai situācijai un nenodrošina ostas ilgtermiņa attīstību un līdz ar to pazemina tās konkurētspēju Baltijas jūras reģionā. Ņemot vērā to, ka jau vēsturiski Rīgas osta ir bijusi nozīmīgs pilsētas attīstības un tās iedzīvotāju labklājības avots, novecojušā Rīgas attīstības plāna 1995. – 2005.gadam izmantošana investoru piesaistē un jaunu projektu ar labākajām pieejamajām tehnoloģijām īstenošanā var novest pie ievērojamiem ekonomiskiem zaudējumiem visas pilsētas mērogā un kopumā ietekmēt pilsētas ilgspējīgu attīstību.

Tā kā izmaiņas notikušas atsevišķās teritorijas vietās, tās vērtētas gan individuāli, gan visā teritorijā kopumā, t.i. lokāli un summāri. Izvērtējums balstīts uz piesardzības principu – vietās, kur nav pietiekamas informācijas par paredzētās darbības veidu, tehnoloģijām, raksturu, bet ir paredzama ietekme uz vidi, grozījumi vērtēti kā negatīvi. Visticamākais, ka, veicot konkrēto objektu detalizētu ietekmes uz vidi novērtējumu, pamatojoties uz labākajām pieejamām tehnoloģijām un precīziem datiem, tiks pierādīts, ka ietekme nepārsniedz vides kvalitātes normatīvus.

Tajā pašā laikā jāuzsver, ka liela daļa Ostas attīstības aktivitāšu ir jau esošas vai to īstenošanu paredz šobrīd spēkā esošais Attīstības plāns. Piemēram, Ostas attīstības aktivitātes Krievu salā un Daugavgrīvā, kas, cita starpā, radīs arī Daugavgrīvas ielas augstāku noslodzi, nav šo grozījumu objekts, jo tie ir projekti, ko paredzēts veikt jau esošajā situācijā un kam jau ir vai tiek veikts ietekmes uz vidi novērtējums. Šajos veicamajos ietekmes uz vidi novērtējumos tiek ņemtas vērā summārās ietekmes. Arī vides pārskatā ir ņemtas vērā summārās ietekmes, tomēr vietās, kur tiek veikti grozījumi un šo grozījumu ietekme tiešām summējas.

Mangaļsala. Teritorija šaurā joslā gar Rīgas jūras līča piekrasti (~4,5 ha platībā) -

liedaga un kāpu daļa, kas Rīgas attīstības plānā 1995. – 2005.gadam zonēta kā Dabas pamatnes teritorija, Plānojuma grozījuma rezultātā tiek mainīta uz Ostas apstādījumu un dabas teritoriju.

Ostas apstādījumu un dabas teritorija ir dažādu funkciju, it īpaši, ekoloģisko, rekreācijas un pilsētas tēla veidošanas funkciju nodrošināšanai saglabāta vai speciāli izveidota teritorija. Ostas apstādījumu un dabas teritorijā (OADT) ir atļauti šādi izmantošanas veidi: mežs, parks, ielu un dzelzceļa joslu apstādījumi, krastmalu apstādījumi, navigācijas tehnisko līdzekļu izvietošana, biotopu apsaimniekošanai nepieciešamās īslaicīgas lietošanas būves, dabas tūrismam nepieciešamo skatu torņu, laipu un tamlīdzīgu objektu būvniecība, transporta infrastruktūras darbības nodrošināšanai nepieciešamās būves, izņemot īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Šobrīd teritorija netiek izmantota saimnieciskām vajadzībām un ir sabiedrībai brīvi pieejama. Rekreācijas mērķiem tiek izmantota gan pati piekrastes daļa, gan arī mols. Šajā teritorijā neatrodas valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” daļas, taču tā ietilpst kultūras pieminekļa aizsargjoslā.

Daugavas krastā, tuvumā pie mola meklējami divi akmeņi, kas par godu Krievijas cara Aleksandra II un troņmantnieka Nikolaja šīs vietas apmeklējumam nosaukti par „Cara akmeņiem”.

Grozījuma teritorija ~75 m garumā tieši robežojas ar īpaši aizsargājamu dabas teritoriju – Piejūras dabas parku. Esošajā situācijā nav konstatēta teritorijas ietekme uz Piejūras dabas parka ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Piekrastes teritorijas uzskatāmas par jutīgām teritorijām, tāpēc tās būtu nepieciešams saglabāt kā Apstādījumu un dabas teritorijas. Pie tam šajā teritorijā saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājama putnu suga lielais dumpis *Botaurus stellaris* un Latvijā aizsargājama suga somzīlīte *Remiz pendulinus*, kā rezultātā tā ir iekļauta „Putniem nozīmīgo vietu” sarakstā. Tomēr pētījumā nav norādīts ne apsekošanas laiks (gads, gadalaiks), ne apsekojumu skaits, ne sugu klātbūtnes veids (barojas, ligzdo u.c.), ne arī tas, vai sugas konstatētas tieši (tās redzot) vai to iespējamā klātbūtne (atbilstoši biotopi, barības bāze, netiešas pazīmes, kas apliecina to uzturēšanos teritorijā), ne arī iespējamais īpatņu daudzums. Līdz ar to pētījums būtu jāuzskata par indikatīvu, kas tomēr nedod tiešu priekšstatu par šīs nelielās teritorijas nozīmi šo putnu populāciju pastāvēšanā. Līdz šim šai teritorijai nav piešķirts nekāds aizsardzības statuss.

Ņemot vērā aizsargājamo putnu sugu potenciālo klātbūtni teritorijā, kā arī pašas piekrastes biotopu jutīgumu t.sk pret izbradāšanu, būtu jāveic rekreācijas slodzes organizēšana.

Ņemot vērā grozītajos Apbūves noteikumos iekļautās prasības OADT izmantošanai, jāsecina, ka izdarīto grozījumu rezultātā nav prognozējama potenciāla ietekme uz Piejūras dabas parka ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem, jo atļautā teritorijas izmantošana būtiski neatšķiras no līdz šim

spēkā esošās.

Kopumā šis grozījums ir vērtējams kā neitrāls - zonējumā atļautās darbības būtiski nemainās, paredzētais plānotais (atļautais) teritorijas izmantošanas mērķis atbilst reālajai situācijai dabā un ir optimālais šajā situācijā.

Teritorija starp liedaga daļu un valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” robežu. Dabas pamatnes teritorija (~15 ha platībā) tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd tā ir lielākoties niedrēm apaugusi, saimnieciski neizmantota teritorija, kuras ZR malā ir izvietots mobilo sakaru tornis un 2 nelielas Rīgas brīvostas pārvaldes ēkas.

Grozījuma teritorija visā tās garumā (līdz pat Saivas ielai) tieši robežojas ar īpaši aizsargājamu dabas teritoriju – Piejūras dabas parku. Esošajā situācijā nav konstatēta ietekme uz Piejūras dabas parka ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā „Putniem nozīmīga vieta”. Tāpat kā iepriekšminētajā grozījuma teritorijā (liedagā) arī šeit konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājama putnu suga Lielais dumpis *Botaurus stellaris* un Latvijā aizsargājama suga Somzīlīte *Remiz pendulinus*. Attiecībā uz pētījumu jāmin tie paši argumenti, kas pie iepriekšējā grozījuma, un tas jāuzskata par indikatīvu, kas tomēr nedod tiešu priekšstatu par šīs teritorijas nozīmi šo putnu populāciju pastāvēšanā, vēl jo vairāk, ņemot vērā to, ka turpat, aptuveni puskilometra attālumā, sākas Piejūras dabas parks ar identiskiem biotopiem milzīgās platībās. Jāuzsver, ka šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss.

Grozījuma teritorija tieši robežojas ar valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” teritoriju, bet pilnībā ietilpst šī pieminekļa aizsargjoslā. Šobrīd ir izveidojusies situācija, ka kultūras pieminekļis ir ņemts valsts aizsardzībā, taču tas nav līdz galam detalizēti izpētīts, aprakstīts un novērtēts. Nav uzmērītas precīzas pieminekļa robežas, ka arī uzskaitītas un definētas tā vienības, nav apzināts tā stāvoklis, ka arī netiek veikti un nav paredzēti nekādi tā saglabāšanas pasākumi.

Aizsargjoslu likuma 38.pants definē šādus ierobežojumus aizsargjoslās ap kultūras pieminekļiem:

- 1) jebkuru saimniecisko darbību aizsargjoslās ap kultūras pieminekļiem drīkst veikt tikai ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas un kultūras pieminekļa īpašnieka atļauju;
- 2) pārdodot vienam īpašniekam piederošu kultūras pieminekļa un tā aizsargjoslas zemi, aizliegts to sadalīt;
- 3) aizliegts izvietot lopbarības, minerālmēslu, degvielas, eļļošanas materiālu, ķīmisko vielu, kokmateriālu un citu veidu materiālu un vielu glabātavas, izņemot šim nolūkam īpaši paredzētas un iekārtotas vietas;
- 4) aizliegts ierīkot atkritumu apglabāšanas poligonus;
- 5) aizliegts aizkraut pievedceļus un pieejas pie kultūras pieminekļa;

6) aizliegts glabāt un izliet ķīmiski aktīvas un koroziju izraisošas vielas.

Paredzams, ka nākotnē šajā teritorijā tiks projektēts SIA „Energo SG” lejamkravu (sašķidrinātās ogļūdeņražu gāzes) pārkraušanas un uzglabāšanas komplekss, kā arī kombinētā cikla elektrostacija, kam projektēšanas stadijā jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, lai, jau zinot konkrētus tehnoloģiskos risinājumus, izvērtētu potenciālās ietekmes un izstrādātu risinājumus to novēršanai vai samazināšanai. VPVB 04.02.2009. pieņēma lēmumu par IVN procedūras piemērošanu projektam. Tuvākajā laikā varētu tikt izsniegta programma IVN veikšanai.

Sašķidrinātās gāzes termināļa darbības rezultātā radīsies ietekme uz gaisa kvalitāti, noteiktos apstākļos smaka, sadzīves un lietus notekūdeņi, apbūves vietā tiks iznīcināti tur šobrīd esošie biotopi (kas tomēr nav unikāli un tiem nav noteikts nekāds aizsardzības statuss), risināms ir transporta jautājums, jo šobrīd līdz teritorijai nav dzelzceļa pievedceļu, ka arī radīsies avāriju risks. Ne teritorijā, ne tiešā tās tuvumā šobrīd nav ne būtisku gaisa, ne trokšņa piesārņojuma avotu, kas nozīmē, ka ietekmes, kas varētu summēties, varētu būt tikai transporta risinājumi.

Pozitīvs aspekts ir fakts, ka šīs teritorijas tiešā tuvumā nav dzīvojamās apbūves. Pie tam, ņemot vērā pieredzi ar šobrīd jau strādājošiem „jaunās paaudzes” naftas produktu termināļiem un to vides kvalitātes monitoringa rezultātus, prognozējams, ka arī šī termināļa būvniecībā izmantojot labākās pieejamās nozares tehnoloģijas, vides kvalitātes normatīvi pārsniegti netiks, līdz ar to paredzams, ka uzņēmuma normālas darbības rezultātā neradīsies negatīva ietekme uz dabas parka „Piejūra” ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Attiecībā uz darbību kultūras pieminekļa aizsargjoslā, tā vispirms ir jāsaskaņo ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju. Citi Aizsargjoslu likumā minētie ierobežojumi nav pretrunā ar projektējamo darbību. MK 26.08.2003. noteikumu Nr.474 “Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu” 35.punkts papildus jau minētajam paredz, ka saimnieciskā darbība kultūras pieminekļu aizsardzības zonās veicama, saglabājot kultūras pieminekļa vēsturiski nozīmīgo plānojumu un telpisko struktūru, kultūrlāni, piemineklim atbilstošo vidi, ainavu, apzaļumošanas un labiekārtošanas raksturu, kā arī nodrošinot kultūras pieminekļa vizuālo uztveri. MK 26.08.2003. noteikumu Nr.474 36.punkts nosaka arī to, ka jānodrošina pasākumi kultūras pieminekļa saglabāšanai. Minētos pasākumus iekļauj būvniecības vai citu darbu projektā un tāmē, tos finansē būvniecības ierosinātais vai finansējais un pārbauda inspekcija.

Lai radītu mazāku ietekmi uz vidi, šajā gadījumā lietderīgi būtu apsvērt cauruļvadu transporta izbūves iespējas, nevis veidot jaunu dzelzceļa savienojumu pāri Audupei.

Uzņēmumiem, kas nodarbojas ar sašķidrinātās gāzes pārkraušanu un uzglabāšanu noteiktos apjomos, nepieciešams izstrādāt un apstiprināt drošības pārskatu vai rūpnieciskas avārijas novēršanas programmu un civilās aizsardzības plānu. Sagaidāms, ka plānotajam terminālim Mangaļsalā būs nepieciešams drošības pārskats. Tā ietvaros detalizēti tiks vērtēti iespējamie sliktākie avāriju scenāriji, to cilvēka dzīvībai bīstamās iedarbības rādītāji un, izejot no šiem aprēķiniem, noteikta drošības aizsargjosla, kurā, savukārt, noteikti ierobežojumi. Avārijas gadījumā seku izplatības

attālums un apjoms ir atkarīgs gan no avārijas lieluma, gan darbinieku reaģēšanas ātruma un efektivitātes.

Jāuzsver, ka jebkurām jaunām darbībām, kas varētu radīt ietekmi uz dabas parku „Piejūra”, ir nepieciešams veikt detalizētu ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju, kas šajā gadījumā tiks veikts projekta IVN ietvaros.

Kopumā grozījums vērtējams kā vidi negatīvi ietekmējošs, jo paredz neapbūvētas teritorijas apbūvi un izmantošanu, kā arī radīs avāriju risku teritorijā un tuvākajā apkārtnē. Kā negatīvs fakts minams tas, ka drošības aizsargjosla izies ārpus termināla teritorijas un skars gan valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss”, gan arī tālāk esošā uzņēmuma SIA „Man-Tess Tranzīts” teritoriju.

Tajā pašā laikā jāatzīst, ka šī būtu viena no optimālajām vietām Ostas attīstībai - tuvu Daugavas grīvai, tieši nerobežojas ar dzīvojamo apbūvi. Tomēr, ņemot vērā to, ka attīstība paredzēta tiešā Piejūras dabas parka tuvumā, kā arī izskanējušās iedzīvotāju bažas un līdz šim smagnējo un sarežģīto vides kvalitātes kontrolējošo institūciju darbību sūdzību saņemšanas gadījumā, lai panāktu objektīvu situācijas atainojumu, risinājums varētu būt kompleksas monitoringa sistēmas izveide (gaisa kvalitātei, trokšņa piesārņojumam un vidē novadāmo notekūdeņu kvalitātei) jaunajās attīstības teritorijās.

Valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” teritorija abpus Saivas ielai tiek grozīta no Sabiedrisko iestāžu teritorijas uz Jūras ostas apbūvi, bet, Mangaļsalas teritorijas detalizācijas shēmā (shēma iekļauta kā pielikums grozītajiem Apbūves noteikumiem) paredzot to kā Fortifikācijas būvju teritoriju. Tādējādi teritorijā tiek saglabāts kultūrvēsturiskais piemineklis un kultūrvēsturiskā vide tā teritorijā, kā arī nodrošināta tā publiska pieejamība. Kopumā grozījums vērtējams neitrāli.

Tomēr kā potenciāls risks jāuzskata blakus teritorijā projektējamā sašķidrinātās gāzes termināla avāriju iespējamība. Termināla drošības aizsargjosla iestiepjas kultūrvēsturiskā pieminekļa teritorijā. Tāpēc, izstrādājot termināla IVN, dažādu avāriju scenāriju izvērtējumam jāpievērš pastiprināta uzmanība, būvniecībā un ekspluatācijā izmantojamas nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, kā arī jāparedz preventīvie pasākumi avāriju varbūtības un sekū izplatības minimizēšanai.

Teritorijas no **valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” robežas pie Saivas ielas līdz Mangaļsalas ielai** plānotais (atļautais) zemes lietojuma mērķis tiek grozīts no Sabiedrisko iestāžu teritorijas uz Jūras ostas apbūvi. Teritorijā pie Mangaļsalas ielas, kur arī atrodas fortifikācijas būvju elementi, grozījums izdarīts no Sabiedrisko iestāžu teritorijas uz Ostas publiskās apbūves teritoriju ar apstādījumiem.

Ostas publiskās apbūves teritorija ar apstādījumiem ir teritorija ar palielinātu apstādījumu īpatsvaru ostas teritorijā.

Attīstības plānā 1995.- 2005.gadam teritorija kartē attēlota neprecīzi un ne krasta līnija, ne zonējums neatbilst situācijai dabā.

Apskatāmās platības Z malā teritoriju nomā SIA „Man-Tess Tranzīts”, kam tur izvietotas noliktavas. Neizmantotās teritorijas apaugušas ar kokaudzēm.

Grozījuma teritorija visā tās garumā (līdz pat Mangaļsalas ielai) tieši robežojas ar īpaši aizsargājamu dabas teritoriju – Piejūras dabas parku. Esošajā situācijā nav konstatēta ietekme uz Piejūras dabas parka ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Apskatāmās teritorijas D malā (gar Mangaļsalas ielu) izvietota daļa no valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss”. Visa teritorija ietilpst kultūrvēsturiskā pieminekļa aizsargjoslā.

Teritorijas tiešā tuvumā nav dzīvojamās apbūves. Tur nav konstatētas ne retas vai aizsargājamās sugas, ne biotopi, tai nav piešķirts nekāds aizsardzības režīms.

Grozījums atbilstoši reālajai situācijai maina plānoto (atļauto) izmantošanu jau esošā termināla teritorijā, kā arī paredz līdz šim neizmantotās teritorijas attīstību. Tajā pašā laikā nodrošinot kultūrvēsturiskā pieminekļa un kultūrvēsturiskās vides tā teritorijā saglabāšanu, kā arī publisku pieejamību. Šajā vietā publiski pieejama būs arī Daugava.

Šobrīd neizmantotā teritorija starp SIA „Man-Tess Tranzīts” un teritorijas D malā izvietoto kultūrvēstures pieminekli tiks izmantota SIA „Energo SG” vajadzībām. VPVB 04.02.2009. pieņēma lēmumu par IVN procedūras piemērošanu visam projektam kopumā. Tuvākajā laikā varētu tikt izsniegta programma IVN veikšanai. Attiecībā uz šo grozījuma daļu jāmin tieši tie paši argumenti, kas uz grozījumu „Teritorija starp liedaga daļu un valsts aizsardzībā esošā valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” robežu” (skat. iepriekš).

Pozitīvs aspekts ir fakts, ka šīs teritorijas tiešā tuvumā nav dzīvojamās apbūves. Pie tam, ņemot vērā pieredzi ar šobrīd jau strādājošiem „jaunās paaudzes” naftas produktu termināļiem un to vides kvalitātes monitoringa rezultātus, prognozējams, ka arī šī termināla būvniecībā izmantojot labākās pieejamās nozares tehnoloģijas, vides kvalitātes normatīvi pārsniegti netiks, līdz ar to paredzams, ka uzņēmuma normālas darbības rezultātā neradīsies negatīva ietekme uz dabas parka „Piejūra” ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Kopumā grozījums vērtējams kā vidi negatīvi ietekmējošs, jo paredz neapbūvētas teritorijas apbūvi un izmantošanu. Tajā pašā laikā jāatzīst, ka šī būtu viena no optimālajām vietām Ostas attīstībai - tuvu Daugavas grīvai, tieši nerobežojas ar dzīvojamo apbūvi. Tomēr, ņemot vērā to, ka attīstība paredzēta tiešā Piejūras dabas parka tuvumā, kā arī izskanējušās iedzīvotāju bažas un līdz šim smagnējo un sarežģīto vides kvalitātes kontrolējošo institūciju darbību sūdzību saņemšanas gadījumā, lai panāktu objektīvu situācijas atainojumu, risinājums varētu būt kompleksas monitoringa sistēmas izveide (gaisa kvalitātei, trokšņa piesārņojumam un vidē novadāmo notekūdeņu kvalitātei) jaunajās attīstības teritorijās.

Mangaļsalas ielas un Traleru ielas stūris. Teritorija (~5 ha platībā) no Ostu teritorijas tiek grozīta uz Ostas jauktas apbūves teritoriju.

Ostas jauktas apbūves teritorijas primārā izmantošana ir paredzēta kā komerciāla rakstura, tirdzniecības un pakalpojumu objektu un vieglās ražošanas uzņēmumu būvju būvniecība, teritorijas un būvju izmantošana ražošanas un ar ostas darbību saistītu objektu vajadzībām. Ostas jauktas apbūves teritorijā ir atļauta šādu būvju būvniecība un izmantošana: tehniskās apkopes stacija, vieglās ražošanas uzņēmums, dzīvoklis kā palīgizmantošana, atkritumu savākšanas laukums, satiksmes infrastruktūras objekts, navigācijas un hidrotehniskā būve.

Šobrīd teritorijā atrodas esoša apbūve - dzīvojamās mājas, savrupmājas, sabiedriskas ēkas, ko no Z, ZA, ZR pusēm ieskauj mežainas Piejūras dabas parka teritorijas, bet no pārējām pusēm - esoša un plānotā Ostas uzņēmumu apbūve. Vietās, kur robežojas ar dabas parku, teritorija robežojas arī ar valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” aizsargjoslu. Esošajā situācijā nav konstatēta ietekme uz Piejūras dabas parka ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Atšķirībā no plānotās (atļautās) izmantošanas pirms grozījuma izvirzīšanas, teritorijā nav paredzēti ražošanas uzņēmumi, kam ir noteiktas sanitārās vai citas aizsargzonas, vai īpašas prasības kravu transportam, t.i. iespējama ievērojama negatīva ietekme uz vidi.

Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti arī nākotnē. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums, kā arī jāsaņem akcepts no VKPAI.

Šis grozījums vērtējams pozitīvi, jo atbilst dabā esošajai zemes izmantošanai, kā arī plānotā (atļautā) izmantošana ir ar mazāku potenciālo ietekmi uz vidi kā bija pirms šī grozījuma, īpaši tāpēc, ka teritorija tieši robežojas ar Piejūras dabas parku un valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” aizsargjoslu, kā arī tajā atrodas esošas dzīvojamās mājas.

Teritorija no Mangaļsalas ielas līdz Audupei. Ostu, Jauktas ražošanas un nelielā platībā arī Dabas pamatnes teritorijas (kopā ~61,5 ha platībā) tiek grozītas uz Jūras ostas apbūves teritorijām.

Attīstības plānā 1995.- 2005.gadam teritorija kartē attēlota neprecīzi.

Šobrīd teritorijā atrodas: aiz Mangaļsalas ielas un aiz grozītās Ostas jauktas apbūves teritorijas ~5 ha platībā izvietojusies pagaidām neapbūvēta mežaina teritorija, pēc tam seko esoša Ostas uzņēmumu vairāk vai mazāk intensīva apbūve, kas mijas ar atsevišķiem kokiem, krūmiem un to puduriem.

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskās kartes uzrāda rūpniecisku trokšņa avotu teritorijā, kura radītā ietekme tomēr ir galvenokārt lokāla, t.i. nerada būtisku traucējumu ārpus Ostas teritorijas robežām.

Nelielā posmā pie Traleru ielas teritorija tieši robežojas ar Piejūras dabas parku. Tomēr esošajā situācijā nav konstatēta ietekme uz Piejūras dabas parka ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Gluži otrādi, saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem intensīvi izmantotās zivju apstrādes uzņēmumu SIA „Auda A” un SIA „Gamma A” teritorijas ir atzīmētas kā Rīgas nozīmes zīriņiem – kraukļiem nozīmīga ligzdošanas vieta. Tātad šajā gadījumā tieši rūpnieciska rakstura ražošanas darbība ir piesaistījusi ievērojamu daudzumu kajiveidīgo putnu.

Ņemot vērā esošo situāciju un attīstības tendences, arī nākotnē, pat esošajiem kokapstrādes un eksporta uzņēmumiem darbību intensificējot, nav prognozējama būtiska negatīva ietekme uz dabas parku „Piejūra”.

Līdz šim SIA „Gaujas granulas” un SIA „Sala” teritorijas bija zonētas kā Jauktās ražošanas teritorijas, tomēr uzņēmumu darbība ostas teritorijā atbilst izmantošanai, ko raksturo zemes lietojums – Jūras ostas apbūve. Tātad grozījums ir precizējošs, kas Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018.gadam padara atbilstošu jau esošajai situācijai dabā.

Grozījums, kas maina plānoto (atļauto) izmantošanu no Ostu teritorijas uz Jūras ostas teritoriju, uzskatāms par nebūtisku, jo šo zemes lietojumu atļautās darbības būtiski neatšķiras.

Attīstības plāns 1995. – 2005.gadam iekļāva arī nelielu teritoriju (Vižņu ielas galā), kas bija zonēta kā Dabas pamatnes teritorija, tādējādi teorētiski radot publiskas piekļuves vietu Daugavai. Reāli šobrīd teritorija ir apbūvēta, nožogota un piekļuve Daugavai nav iespējama. Šī teritorija ietilpst SIA „Man-Tess Osta” nomātajā teritorijā, kur notiek un arī nākotnē notiks rūpnieciskas darbības. Uzņēmums nevar garantēt drošu iedzīvotāju pārvietošanos starp ražošanas iekārtām un kravu transporta līdzekļiem. Pie tam šāda pārvietošanās būtiski paaugstina arī avāriju risku uzņēmuma teritorijā – ļaunprātība, neuzmanīga rīcība ar uguni u.tml.

Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums kopumā vērtējams neitrāli – zonējumā atļautās darbības būtiski nemainās, paredzētais plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis atbilst reālajai situācijai dabā.

Atsevišķi izdalāmi **2 grozījumi**, ar kuriem Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas (attiecīgi ~ 2,5 ha un ~ 1 ha platībā) groza par Ostas jauktas apbūves teritorijām. Abos šajos nelielajos zemes gabalos atrodas esošas dzīvojamās mājas, ko ieskauj atsevišķi augoši koki un mākslīgi veidoti apstādījumi. Apkārt izvietoti rūpnieciska rakstura Ostas uzņēmumi.

Grozījumi vērtējami neitrāli, jo novērš jaunas dzīvojamās apbūves īstenošanos rūpnieciskā teritorijā, tajā pašā laikā saglabājot esošo apbūvi.

Izmaiņas skar arī **teritoriju, kas robežojas ar Audupi** (~4 ha platībā) (tālāk aiz uzņēmumu SIA „Auda A” un SIA „Gamma A” teritorijām). Zemes plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis grozīts no Ostu teritorijas uz Ostas jauktu apbūvi.

Šobrīd teritorijā ir izklaidus esoša apbūve - gan esošas dzīvojamās mājas, gan atsevišķu Ostas uzņēmumu ēkas un būves - kas mijas ar atsevišķiem kokiem un krūmiem, gar piekrasti izvietotas nelielas laivu piestātnes. Daļu teritorijas izmanto zvejnieku kooperatīvs „Vecdaugava”, ka arī SIA „Jahtklubs Auda”. Netālu no grozījuma teritorijas izvietots Mangaļsalas dzīvojamais rajons.

Grozījums vērtējams izteikti pozitīvi, jo atbilst dabā esošajai zemes izmantošanai (precīzē situāciju), kā arī plānotā (atļautā) izmantošana ir ar mazāku potenciālo ietekmi uz vidi kā bija pirms šī grozījuma, pie tam padara iespējamu sabiedrībai pieeju pie Audupes, kas īpaši svarīgi šajā posmā, jo tieši šeit netālu aiz Ostas robežas izvietojies Mangaļsalas dzīvojamais rajons. Šis grozījums kalpos arī kā buferzona starp intensīvu Jūras ostas apbūvi pāri Audupei Rīnūžos un Mangaļsalas dzīvojamo rajonu.

Grozīta tiek plānotā (atļautā) izmantošana arī zemes gabalam, kas atrodas **pats pēdējais (tālākais) pie Audupes** - šobrīd atļautā Dabas pamatnes teritorija (~0,21 ha platībā) uz Ostas jauktu apbūvi.

Attīstības plānā 1995.- 2005.gadam teritorija kartē attēlota neprecīzi.

Šobrīd teritoriju veido niedrēm apaudzis laukums. Teritorijā nav atrasti ne reti vai aizsargājami biotopi, ne sugas, tai nav piešķirts aizsardzības statuss, bet tā robežojas ar dabas liegumu „Vecdaugava”. Līdz šim nav konstatēta teritorijas esošās izmantošanas ietekme uz dabas lieguma ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integrāti.

Teritorija savas platības un konfigurācijas dēļ (trīsstūrveida) nav izmantojama intensīvai rūpnieciskai apbūvei, nākotnē tā varētu tikt lietota infrastruktūras attīstības vajadzībām (gar tās R malu paredzēts izbūvēt Audupes šķērsojumu). Tādējādi arī turpmāk nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz dabas liegumu „Vecdaugava”. Tomēr, ja tiek paredzētas darbības, kas var ietekmēt dabas lieguma teritoriju vai Vecdaugavas ūdens kvalitāti, vai hidroloģisko režīmu, jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Kopumā grozījums vērtējams neitrāli – nelielas platības, vienveidīga augu sugu sastāva teritorija, iespējams, tiks izmantota infrastruktūras attīstības atbalsta vajadzībām. Teritorija būs publiski pieejama.

Mangaļsalas teritorija kopumā. Grozījumi precīzē kartogrāfiskā materiāla atbilstību situācijai dabā, kā arī detalizē atļauto (plānoto) izmantošanu. Galvenā konstatētā izmaiņa ir jauna termināļa (sašķidrinātā gāze) attīstības projekts līdz šim neapgūtās un neizmantotās teritorijās. Šī SIVN ietvaros nav identificētas iespējamās negatīvas

ietekmes uz Piejūras dabas parka ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti, tomēr, veicot projekta detalizētu IVN, pastiprināta uzmanība jāpievērš kompleksas monitoringa sistēmas izveidei, transporta sistēmai, jāizmanto labākās pieejamās nozares tehnoloģijas, jāizvērtē iespējamie avāriju scenāriji, kā arī jāparedz pasākumi avāriju riska un seku izplatības samazināšanai.

Rīnūži & Vecmīlgrāvis. No Audupes līdz Meldru un M.Rinkas ielu krustojumam. Teritorija (~129 ha platībā) tiek grozīta no Rūpniecības un Ostu teritorijas par Jūras ostas apbūvi.

Attīstības plānā 1995.- 2005.gadam teritorija un krasta līnija kartē attēlota neprecīzi.

Teritorijā jau šobrīd izvietota intensīva Ostas uzņēmumu apbūve un infrastruktūra (palīgsaimniecības, piebraucamās ielas un dzelzceļa pievedceļi). Šeit darbojas lejāmkravu termināli (SIA „VEXOIL Bunkering”, SIA „Naftimpeks”, SIA „Neste Latvija”, SIA „Latvija Statoil”), beramkravu termināli (SIA „Alpha Osta”, SIA „Rīgas universālais termināls”). SIA „Rīgas universālais termināls” nodarbojas arī ar ģenerālkraavu pārkraušanu.

PAS „Termināls Vecmīlgrāvis” un SIA „Port Mīlgrāvis” teritorijas robežojas ar blīvi apdzīvoto Vecmīlgrāvja dzīvojamo rajonu. SIA „Naftimpeks” un SIA „Neste Latvija” tieši robežojas ar dabas lieguma „Vecdaugava” teritoriju. Tomēr esošajā situācijā nav konstatēta teritorijas izmantošanas ietekme uz dabas lieguma ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Gluži otrādi, saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem intensīvi izmantotā beramkravu un ģenerālkraavu apstrādes uzņēmuma SIA „Rīgas universālais termināls” teritorija ir atzīmēta kā Rīgas nozīmes zīriņiem – kraukiem nozīmīga ligzdošanas vieta. Tātad šajā gadījumā tieši rūpnieciska rakstura ražošanas darbība ir piesaistījusi ievērojamu daudzumu kajjveidīgo putnu.

Šobrīd šajā nogabalā nav daudz brīvu teritoriju. Ir zināms, ka nākotnē plānots īstenot vēl viena jauna naftas produktu termināļa būvniecību stūrī starp Audupi un Daugavu. Šim projektam šobrīd tiek veikts detalizēts ietekmes uz vidi novērtējums, vērtējot izvēlētas tehnoloģijas, potenciālo ietekmi, t.sk. avāriju situācijās, kā arī izstrādājot pasākumus ietekmes novēršanai vai mazināšanai. Ņemot vērā pieredzi ar šobrīd jau strādājošiem „jaunās paaudzes” naftas produktu termināļiem un to vides kvalitātes monitoringa rezultātus, prognozējams, ka arī šī termināļa būvniecībā izmantojot labākās pieejamās nozares tehnoloģijas, vides kvalitātes normatīvi pārsniegti netiks, līdz ar to paredzams, ka uzņēmuma normālas darbības rezultātā neradīsies negatīva ietekme uz dabas lieguma „Vecdaugava” ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Tomēr avārijas noplūdes gadījumā, pastāv iespēja, ka naftas produkti varētu iekļūt Audupē. Tas, vai piesārņojums varētu nonākt arī Vecdaugavā, atkarīgs no tā brīža meteoroloģiskajiem apstākļiem, avārijas lieluma un termināļa darbinieku operativitātes avārijas seku likvidēšanā, kā arī daudziem citiem apstākļiem.

Koriģējot krasta līniju un uzberot platību starp Žurku salu, SIA „Alpha Osta” un SIA „Rīgas universālais termināls” teritorijām, paredzēts iegūt nepieciešamo platību beramkravu termināļu attīstībai. Tā kā šie termināļi būs izvietoti blakus SIA „Alpha Osta”, kas ir ~460 m attālumā no dabas lieguma, un līdzšinējā, jau ilgstoši strādājošā minerālmēslu pārkraušanas termināļa darbība liegumu nav ietekmējusi, nav paredzams, ka arī jaunie beramkravu termināļi radītu būtisku negatīvu ietekmi uz dabas liegumu „Vecdaugava”.

Tomēr jebkurai darbībai, kas var ietekmēt dabas lieguma teritoriju vai Vecdaugavas ūdens kvalitāti, vai hidroloģisko režīmu, jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Kopumā šis teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas grozījums vērtējams neitrāli, jo zonējumā atļautās darbības būtiski nemainās, paredzētā zemes plānotā (atļautā) izmantošana atbilst reālajai situācijai dabā.

Neliela Ostas teritorijas daļa (~3,8 ha platībā), kas iziet **otrā pusē Laivinieku ielai**, un bijusi daļēji kā Sabiedrisko iestāžu, daļēji kā Dabas pamatnes teritorija tiek grozīta uz Ostas jauktas apbūves teritoriju.

Šobrīd teritorija ir neizmantota un neapbūvēta. Aptuveni puse platības ir apaugusi ar atsevišķiem kokiem un krūmiem, bet otra puse – bez ievērojama veģetācijas apauguma.

Šī teritorija Z, R un A pusē robežojas ar dabas liegumu „Vecdaugava” un tikai D pusē ar Ostu. Tā kā teritorija ir saimnieciski neizmantota, līdz šim nav konstatēta nekāda tās pašreizējās izmantošanas ietekme uz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju. Ņemot vērā atļautās darbības teritorijās, kas zonētas kā Ostas jauktas apbūves teritorijas, kā arī to, ka līdzīgās situācijās pat intensīvi izmantotu termināļu darbības rezultātā nav konstatēta ietekme uz dabas vērtībām, arī šeit nākotnē nav prognozējama negatīva ietekme uz dabas lieguma „Vecdaugava” ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, kā arī izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Tomēr, plānojot apbūvi vai vieglās ražošanas uzņēmumu, rūpīgi jāpārdomā tehnoloģiskie risinājumi, kā arī, ja tiek identificēta iespēja, ka ietekme uz dabas liegumu tomēr varētu rasties, jāveic konkrētās paredzētās darbības detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo teritorija ir salīdzinoši neliela un daļā, kas bijusi zonēta kā Sabiedrisko iestāžu teritorija, plānotā (atļautā) zemes izmantošana būtiski nemainās. Šis grozījums kalpos kā buferzona starp intensīvu Jūras ostas apbūvi (lejāmkravu termināļi Laivinieku ielas otrā pusē) un dabas liegumu „Vecdaugava”.

Šaura josla (~3 ha platībā) **gar pašu Audupi**, kas no Dabas pamatnes tiek grozīta uz Jūras ostas apbūves teritoriju.

Grozījuma teritorija atrodas SIA „Naftimpeks” teritorijā un stiepjas starp Audupi un esošu dzelzceļa pievedceļu. Tā ir blīvi apaugusi niedrēm, nav atrasti ne reti vai aizsargājami biotopi, ne sugas, tai nav piešķirts aizsardzības statuss, bet tā robežojas ar dabas liegumu „Vecdaugava”. Līdz šim nav konstatēta pašreizējās teritorijas izmantošanas ietekme uz dabas lieguma ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Teritoriju tās novietojuma un konfigurācijas dēļ nākotnē nav iespējams izmantot kādiem rūpnieciskiem mērķiem, bet, tā kā tā pieguļ esošam dzelzceļam, to varētu izmantot transporta infrastruktūras attīstībai vai līdzīgām funkcijām. Tādējādi arī turpmāk nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz dabas liegumu „Vecdaugava”. Tomēr, ja tiek paredzētas darbības, kas var ietekmēt dabas lieguma teritoriju vai Vecdaugavas ūdens kvalitāti, vai hidroloģisko režīmu, jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Kopumā grozījums vērtējams neitrāli – nelielas platības, vienvēidīga augu sugu sastāva teritorija, iespējams, tiks izmantota infrastruktūras attīstības atbalsta vajadzībām.

SIA „Port Mīlgrāvis” teritorija, kas bijusi zonēta kā Dabas pamatnes teritorija, tiek grozīta daļēji uz Jūras ostas apbūvi, daļēji – uz Ostas jauktu apbūvi.

Grozījumu teritorija visā garumā robežojas ar blīvi apdzīvoto Vecmīlgrāvja dzīvojamo rajonu.

Šobrīd teritorijā darbojas SIA „Port Mīlgrāvis”, tur izvietotas uzņēmuma ēkas, būves, kravu laukumi un noliktavas. Uzņēmums nodarbojas ar ģenerālkravu un beramkravu pārkraušanu un uzglabāšanu (zāģmateriāli, apaļkoki, šķelda, ogles un šķembas). Teritorijā, sadedzinot kūdru un koksni, tiek ražota siltumenerģija.

Grozījums tiek vērtēts neitrāli, jo precīzē Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018.gadam atbilstoši reālajai situācijai dabā tā, lai ikviens varētu ilgtermiņā plānot savu dzīvi, kā arī saimniecisko darbību, zinot to, kādam iepriekš skaidri nosakāmam un paredzamam mērķim konkrētā teritorija tiks izmantota. Grozījuma teritorijas daļā, kas turpmāk būs zonēta kā Ostas jauktas apbūves teritorija, Mīlgrāvja krasts būs publiski pieejams.

Teritorijas Skuju ielas tuvumā (~0,6 ha platībā) plānotais (atļautais) zemes izmantošanas mērķis tiek grozīts no Dabas pamatnes teritorijas uz Ostas publisko apbūvi ar apstādījumiem.

Attīstības plānā 1995. - 2005.gadam teritorija kartē attēlota neprecīzi.

Ostas publiskā apbūve ar apstādījumiem ir teritorija ar palielinātu apstādījumu īpatsvaru ostas teritorijā. Šeit atļauta tikai kultūras iestādes, sporta būves, satiksmes infrastruktūras objekta, sabiedriskas iestādes, navigācijas un hidrotehniskās būves būvniecība un izvietošana.

Šobrīd nelielā teritorija ir saimnieciski neizmantota un neapbūvēta, to klāj zāliens un aug atsevišķi koki. Tā tieši robežojas ar Vecmīlgrāvja dzīvojamo rajonu. Teritorija svarīga ar to, ka nodrošina iedzīvotājiem pieeju Mīlgrāvim.

Tā kā arī grozījums atstāj teritoriju sabiedrībai pieejamu, platība ir neliela, līdz ar to intensīva apbūve nav iespējama, pie tam arī grozītā plānotā (atļautā) zemes izmantošana pati par sevi nepieļauj blīvu apbūvi.

Kopumā šis teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas grozījums vērtējams neitrāli - lai gan tā līdz šim bijusi Dabas pamatnes teritorija, tā nav bioloģiski nozīmīga, ir neliela un Ostas teritorijā tiek rezervēta vieta, kas netiks izmantota rūpnieciskiem mērķiem, bet saglabāta iedzīvotājiem pieejama, nodrošinot iespēju piekļūt Mīlgrāvim.

Teritorijā no Melīdas ielas līdz Gāles ielas galam (~2 ha platībā) plānotās (atļautās) izmantošanas grozījums tiek izdarīts no Dabas pamatnes teritorijas uz Ostas jauktu apbūvi.

Attīstības plānā 1995. - 2005.gadam teritorija kartē attēlota neprecīzi.

Šobrīd daļu teritorijas klāj blīva apbūve (Maxima veikals u.c.) un asfaltēti laukumi, daļa ir piekrastes josla, kas nav apbūvēta (josla no Meldru ielas līdz Mīlgrāvim), daļā teritorijas atrodas neliels skaits atsevišķi augošu koku, pārējo platību klāj zāliens. Teritorija tieši robežojas ar Vecmīlgrāvja dzīvojamo rajonu.

Nav konstatētas bioloģiskas vērtības.

Pati teritorija savas platības un konfigurācijas dēļ (šaura josla) nākotnē nav izmantojama intensīvai apbūvei, pie tam arī grozītā plānotā (atļautā) zemes izmantošana pati par sevi nepieļauj blīvu apbūvi. Ar šo grozījumu Ostas teritorijā tiek rezervēta vieta, kas netiks izmantota rūpnieciskiem mērķiem, bet saglabāta iedzīvotājiem pieejama, nodrošinot iespēju piekļūt Mīlgrāvim.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo situācija dabā jau šobrīd atbilst plānotajam grozījumam.

Teritorija **gar Gāles ielas līkumu** ar šo grozījumu tiek noteikta kā Ostas apstādījumu un dabas teritorija (~3,2 ha platībā).

Attīstības plānā 1995. - 2005.gadam teritorija kartē nav attēlota, līdz ar to nav precīzi noteikta tās atļautā izmantošana.

Šobrīd teritoriju veido ~18 m augsta kāpa, kas apaugusi ar priežu mežu. Teritorija gan ir norobežota un nav sabiedrībai brīvi pieejama, bet tas no ietekmes uz vidi viedokļa ir vērtējams pozitīvi – teritorija netiek izmīdīta un piemēslota.

Teritorija tieši robežojas ar Vecmīlgrāvja dzīvojamo rajonu un šajā posmā kalpo kā buferis starp rūpniecības teritoriju (A/S „Rīgas kuģu būvētava”) un dzīvojamo rajonu.

Grozījums vērtējams pozitīvi, jo nostiprina vērtīgas dabas teritorijas statusu kā Ostas apstādījumu un dabas teritoriju. Ir nozīmīgi šo teritoriju tās reljefa un priežu meža dēļ saglabāt grozījumā paredzētajā zemes plānotās (atļautās) izmantošanas statusā.

Grozīta tiek plānotā (atļautā) izmantošana teritorijai **no Gāles ielas līdz Mīlgrāvja šķērsojumam** (~36 ha platībā) no Rūpniecības teritorijas uz Jūras ostas apbūvi. Teritorija tieši robežojas ar Vecmīlgrāvja dzīvojamo rajonu.

Šobrīd grozījuma teritorijā atrodas blīvi izvietota Ostas uzņēmumu (A/S „Rīgas kuģu būvētava”) apbūve ar asfaltētiem laukumiem un pievedceļiem.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās. Situācija dabā jau šobrīd atbilst plānotajam grozījumam.

Rīnūži & Vecmīlgrāvis kopumā. Šī ir viena no visintensīvāk izmantotajām Brīvostas teritorijām, kur ievērojama jaunu uzņēmumu attīstība nav iespējama brīvu teritoriju trūkuma dēļ. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2019.gadam grozījumi neparedz būtiskas izmaiņas teritorijas plānotajā (atļautajā) izmantošanā.

Jaunmīlgrāvis & Sarkandaugava. Grozījums tiek veikts uzņēmuma SIA „Vega Stividoris” teritorijā, mainot plānoto (atļauto) izmantošanu no Rūpniecības uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju (~10 ha platībā).

Šobrīd grozījuma teritorijā atrodas blīvi izvietota Ostas uzņēmumu apbūve ar asfaltētiem laukumiem un pievedceļiem.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana būtiski nemainās. Situācija dabā jau šobrīd atbilst plānotajam grozījumam.

Teritorijas **no Jaunmīlgrāvja līdz Kundziņas salas tiltam** (~94 ha platībā) plānotā (atļautā) izmantošana tiek grozīta no Rūpniecības, Ostu, Jauktās ražošanas un nelielas Dabas pamatnes teritorijas uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd grozījuma teritorijā atrodas Ostas uzņēmumu vairāk vai mazāk intensīva apbūve un asfaltēti laukumi, atsevišķi koki un apstādījumi uzņēmumu teritorijās. SIA „Man-Tess” teritorija tieši robežojas ar Sarkandaugavas blīvi apdzīvoto dzīvojamo rajonu.

Saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem intensīvi izmantotā naftas produktu termināļa SIA „Man-Tess” teritorija ir atzīmēta kā Rīgas nozīmes zīriņiem – krauķiem nozīmīga ligzdošanas vieta. Tātad šajā gadījumā tieši rūpnieciska rakstura ražošanas darbība ir piesaistījusi ievērojamu daudzumu kajjveidīgo putnu, kas tomēr šajā teritorijā liekas apšaubāmi.

Kā Jauktās ražošanas teritorija Rīgas attīstības plānā 1995. – 2005.gadam bija paredzēta SIA „Man-Tess” autostāvvietā un Daudersala, kur izvietoti uzņēmumi A/S „BMGS” un SIA „Zīlīte”. Tomēr, piemēram, SIA „Zīlīte” nodarbojas ar ģenerālkrauvu pārkraušanu un uzglabāšanu, tāpēc precīzāk šo teritoriju raksturo atļautā izmantošana, ko paredz zemes lietojuma mērķis „Jūras ostas apbūves teritorija”.

Kā Dabas pamatne Rīgas attīstības plānā 1995. – 2005.gadam iekļauta daļa SIA „Latvijas Rietumu termināls” nomātās teritorijas, kur šobrīd izvietoti naftas produktu uzglabāšanas rezervuāri. Šāds teritorijas zonējums teorētiski ļautu iedzīvotājiem šajā vietā piekļūt Sarkandaugavai, taču uzņēmums nevar garantēt drošu iedzīvotāju pārvietošanas starp ražošanas iekārtām un kravu transporta līdzekļiem. Pie tam šāda pārvietošanās būtiski paaugstina arī avāriju risku uzņēmuma teritorijā – ļaunprātība, neuzmanīga rīcība ar uguni u.tml.

Grozījumi kopumā vērtējami neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās. Situācija dabā jau šobrīd atbilst plānotajiem grozījumiem.

Ostas teritorijā, kas atrodas tieši **aiz Kundziņsalas tilta**, plānotā (atļautā) izmantošana tiek grozīta no Dabas pamatnes uz Ostas apstādījumu un dabas teritoriju (~0,5 ha platībā).

Šobrīd teritoriju klāj koku un krūmu apaugums. Saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem, teritorija ir atzīmēta kā Rīgas nozīmes zīriņiem – kraukļiem nozīmīga ligzdošanas vieta.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās. Situācija dabā jau šobrīd atbilst plānotajam grozījumam.

Ostas teritorijā, kas atrodas tieši **aiz Kundziņsalas tilta** (cieši saistīts ar iepriekšējo grozījumu), plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis tiek grozīts no Dabas pamatnes uz Tehniskās apbūves teritoriju (~0,2 ha platībā).

Šobrīd teritorijā atrodas iela un dzelzceļa pievedceļš.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo teritorijas platība ir necīga, pie tam paredzētā plānotā (atļautā) izmantošana atbilst reālajai situācijai dabā.

Jaunmīlgrāvis & Sarkandaugava kopumā. Arī šī ir viena no visintensīvāk izmantotajām Brīvostas teritorijām, kur ievērojama jaunu uzņēmumu attīstība nav iespējama brīvu teritoriju trūkuma dēļ. Tas ir viens no senākajiem Rīgas rūpnieciskajiem rajoniem. Tāpēc tieši šajā rajonā ir koncentrētas vietas ar augstu vēsturisko piesārņojumu augsnē un gruntsūdeņos. Šajā rajonā, ja kāds no uzņēmumiem plāno savu darbību intensificēt, jāpievērš uzmanība gan gaisa kvalitātei, jo atsevišķu piesārņojošo vielu koncentrācijas jau šobrīd ir vienādas ar robežlielumu vai uzrāda tendenci tuvoties pārsniegumam, gan potenciālam trokšņa piesārņojuma pieaugumam, intensificējoties transporta kustībai.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2019.gadam grozījumi neparedz būtiskas izmaiņas teritorijas plānotajā (atļautajā) izmantošanā.

Kundziņsala. Kundziņsalas dzīvojamās apbūves (~27 ha platībā) plānotais (atļautais) zemes lietojuma mērķis no Turpmākās izpētes un plānošanas teritorijas tiek grozīts uz Ostas jauktas apbūves teritoriju. Šobrīd teritorija kalpo kā individuālo dzīvojamo māju apbūves teritorija, kur dzīvo ~450 iedzīvotāji.

Kundziņsala ar salai raksturīgo nošķirtību laika gaitā ir sadzīvojusi ar tiem attīstības procesiem, kas noritēja uz tuvējās sauszemes Sarkandaugavā. Ap 1870.gadu Kundziņsalā bija 8 mājas. Pirms tam sala tika izmantota kā ganības Voleru iedzīvotāju mājlopiem, kurus tad ar laivām nogādāja pāri Daugavai uz Kundziņsalas pļavām. Paši Kundziņsalas iedzīvotāji nodarbojušies ar kuģošanu, zvejniecību, mazdārziņu uzturēšanu un neliela apjoma lopkopību.

Lielākā daļa esošo iedzīvotāju Kundziņsalu kā pastāvīgu dzīvesvietu ir izmantojuši vairākās paaudzēs, daži pat no pagājušā gadsimta sākuma. Ienācēju maksimums tika

sasniegts 20.gadsimta astoņdesmitajos gados, ko var izskaidrot ar Rīgas jūras tirdzniecības ostas konteineru termināļa kompleksa būvniecību Kundziņsalā. Iedzīvotāju migrācijas nemainīgs līmenis vērojams deviņdesmitajos gados un 21.gadsimta sākumā.

Kundziņsalas iedzīvotāju grupu var raksturot kā pilsētniekus ar nelielām provinciāla dzīvesveida iezīmēm, ievērojot šīs teritorijas vizuālo līdzību ar Latvijas mazpilsētu apdzīvotajiem rajoniem, tikai ar lielāku entropijas līmeni, ko rada gan rajonam aktuālās problēmas, gan galvaspilsētas dzīves stils un paradumi. Vispārīgajā raksturojumā var minēt pamatā intravertu dzīves veidu, nelielu psiholoģiska rakstura norobežotību no pārējās Rīgas pilsētas teritorijas. Sabiedrības negatīvais viedoklis par Ostas projektu īstenošanu ir saistīts ar vēlmi un nepieciešamību saglabāt esošo dzīves kvalitātes līmeni un apkārtējās vides stāvokli.

Šajā situācijā jāatzīmē fakts, ka likuma „Likums par ostām” (ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 11.11.2005.) 4.panta (7) daļa paredz ostas pārvaldei tiesības citām juridiskajām vai fiziskajām personām piederošo ostas zemi uz līguma pamata vai piespiedu kārtā apgrūtināt ar sev nepieciešamo Civillikumā paredzēto servitūtu. Ostas zemi vai citu nekustamo īpašumu var arī atsavināt likumā „Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts un sabiedriskajām vajadzībām” noteiktajā kārtībā.

Savukārt likuma „Rīgas brīvostas likums” (ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 06.06.2003.) 4.panta (3) daļa paredz, ka Brīvostas zemi, kas pieder fiziskajai vai juridiskajai personai, var pārdot, dāvināt, mainīt vai citādi atsavināt, bet (4) daļa, ka par labu Ostas pārvaldei tiek nodibināts personālservitūts uz fiziskajām un juridiskajām personām piederošo zemi, ko aizņem Brīvosta. Ostas pārvaldei ir tiesības tās teritorijā esošo fiziskajām un juridiskajām personām piederošo zemi izmantot Ostas vajadzībām, kā arī iznomāt to uzņēmumiem (uzņēmējsabiedrībām), kas darbojas Brīvostas teritorijā, bez tiesībām nodot to apakšnomā.

Pie tam tā paša 4.panta (5) daļa nosaka, ka servitūta lietotājs var būt uz tā teritorijā esošās zemes ostas darbībai nepieciešamās ēkas un būves, kā arī atļaut tās būt uzņēmumiem (uzņēmējsabiedrībām), kuriem zeme nodota nomā, kā arī (7) daļa - Ostas pārvalde maksā nodokļus un sedz izdevumus, kas saistīti ar šīs zemes uzturēšanu, bet pārējās uz zemi gulstošās nastas nes un pilda zemes īpašnieks.

Jāatzīmē arī tas, ka daļa Kundziņsalas dzīvojamās apbūves ietilpst SIA „Man-Tess” naftas produktu cauruļvada drošības zonā, kas saskaņā ar Vides pārraudzības valsts biroja 23.02.2006. vēstuli Nr.6-07/462 nozīmē to, ka 160 m zonā ap cauruļvadu jānosaka aizliegums šādu jaunu objektu plānošanai:

- apdzīvojamai apbūvei (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 „Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem” 58.1.apakšpunkts);
- sporta, tūrisma, rekreācijas, atpūtas, kultūras un citu sabiedrisku objektu izvietojumam (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.2., 58.3., 58.4. un 58.7.apakšpunkts);
- jaunu autostāvvietu, transporta un gājēju kustības ceļu izvietojumam (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.4. un 58.7.apakšpunkts);
- jaunu sprādzienbīstamu un ugunsbīstamu objektu, bīstamo vielu transportēšanas cauruļvadu un bīstamo kravu pārkraušanas staciju un

šķirotavu izvietojumam, izņemot gadījumus, ja tie ir būtiski esošo objektu darbības nodrošināšanai (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.4., 58.6. un 58.7.apakšpunkts);

- ražošanas un citu komercdarbības objektu (ar lielu strādājošo skaitu) izvietojumam (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.4. un 58.7.apakšpunkts).

Bet 600 metru zonā ap cauruļvadu jānosaka aizliegums šādu jaunu objektu plānošanai:

- bērnu aprūpes un izglītības iestāžu, objektu un teritoriju plānošanai (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.2.apakšpunkts);
- sociālās aprūpes, kā arī veselības aizsardzības un aprūpes iestāžu, objektu un teritoriju plānošanai ((MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.3.apakšpunkts);
- sporta, tūrisma, rekreācijas, atpūtas atklātu teritoriju plānošanai (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.3. apakšpunkts);
- kultūras un sabiedrisko objektu, uzņēmumu un/ vai teritoriju (ar lielu plānoto apmeklētību vai intensīvu cilvēku kustību, piemēram, koncertzāļu, banku, tiesu, tirdzniecības uzņēmumu, autostaciju) izvietojumam (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.2., 58.3., 58.4. un 58.7.apakšpunkts).

Nepieciešams noteikt ierobežojumus/ nosacījumus esošās Kundziņsalas dzīvojamo māju apbūves blīvuma būtiskai palielināšanai un ierobežojumus jaunai intensīvai dzīvojamo ēku apbūvei, teritoriju plānojumā norādot pieļaujamo apbūves blīvumu (MK 19.07.2005. noteikumu Nr.532 58.1.apakšpunkts).

Šīs prasības ir ievērotas un iekļautas grozītajos Apbūves noteikumos, kā arī grafiski attēlotas grozītajā Aizsargjoslu kartē.

Rīgas aglomerācijas trokšņa stratēģiskā karte rāda, ka Kundziņsalas dzīvojamais rajons ir pakļauts trokšņa robežlielumu pārsniegumiem, kam cēlonis ir gan autotransports, gan rūpnieciski avoti. Tāpēc tuvākajā laikā jāizstrādā rīcības plāns trokšņa samazināšanai, kas jāapstiprina kā Rīgas domes saistošie noteikumi.

Kundziņsalas iedzīvotāji ir izteikuši vēlmi, lai Kundziņsalas dzīvojamais rajons tiktu izslēgts no Brīvostas teritorijas. Tomēr ne no ietekmes uz vidi, ne cilvēku veselību vai dzīves kvalitāti aspekta šāds administratīvs solis neko nemainīs – dzīvojamais rajons kā bija, tā paliks rūpniecisku darbību un ar tām saistītās infrastruktūras ielenkumā.

Kopumā grozījums vērtējams pozitīvi, jo teritorijai ar šo grozījumu noteikta plānotā (atļautā) izmantošana, kas nodrošinās to, lai ikviens varētu ilgtermiņā plānot savu dzīvi, kā arī saimniecisko darbību, zinot to, kādam iepriekš skaidri nosakāmam un paredzamam mērķim konkrētā teritorija tiks izmantota. Situācija dabā atbilst plānotajam grozījumam.

Neapbūvētā teritorija **gar dzīvojamās apbūves A pusi līdz Sarkandaugavas kanālam**, kas bijusi zonēta kā Dabas pamatne (~2 ha platībā) tiek grozīta uz Ostas apstādījumu un dabas teritoriju.

Šobrīd teritoriju klāj koku un krūmu apaugums.

Saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas

pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem teritorija ir atzīmēta kā Rīgas nozīmes bioloģiski daudzveidīga teritorija no sūnu viedokļa. Pļavu biotopā konstatētas mitro vietu sugas: *Calliergonella cuspidata*, *Rhitiadelphus squarrosus*, *Brachythecium*, *Bryum pseudotriquetrum*. Neskatoties uz to, ka sugas atrastas it kā pļavu biotopā, kā nozīmīga vieta atzīmēta visa šī teritorija.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās. Situācija dabā atbilst plānotajam grozījumam. Teritorija kalpo kā buferzona starp Kundziņsalas dzīvojamo apbūvi un intensīvu rūpniecisku SIA „Man-Tess” teritoriju.

Neapbūvētā teritorija **gar dzīvojamās apbūves A pusi līdz Sarkandaugavas kanālam (uz Z no Kundziņsalas tilta)**, kas bijusi zonēta kā Dabas pamatne (~0,5 ha platībā) tiek grozīta uz Ostas jauktas apbūves teritoriju.

Šobrīd teritorijā atrodas esoša apbūve, piebrauktuve tai un asfaltēti laukumi, pašā Z malā aug atsevišķi koki un krūmi. To no Kundziņsalas dzīvojamās apbūves nodala iela un dzelzceļš.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo teritorijas platība ir neliela, pie tam paredzētā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana atbilst reālajai situācijai dabā.

Neapbūvētā teritorija **gar dzīvojamās apbūves A pusi līdz Sarkandaugavas kanālam (uz D no Kundziņsalas tilta līdz dzīvojamās apbūves D robežai)**, kas bijusi zonēta kā Dabas pamatne (~1 ha platībā), tiek grozīta uz Ostas jauktas apbūves teritoriju.

Teritorijā šobrīd atrodas esoša apbūve ar lieliem, asfaltētiem automašīnu stāvlaukumiem. To no Kundziņsalas dzīvojamās apbūves nodala iela un dzelzceļš.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo paredzētā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana atbilst reālajai situācijai dabā, t.i. ir precizējošs.

Rūpniecības apbūve, kas bija zemes plānotā (atļautā) izmantošana, un kas bija atļauta **visapkārt Kundziņsalas dzīvojamajai apbūvei līdz pat tās robežai**, tiek grozīta uz Ostas apstādījumu un dabas teritoriju (~5 ha platībā).

Šobrīd teritoriju klāj skraji augošu koku un krūmu apaugums, kā arī atsevišķās vietās pļavu biotopi.

Grozījums vērtējams pozitīvi, jo veido buferzonu starp dzīvojamo apbūvi un teritorijām, kas tiek izmantotas Ostas uzņēmumu rūpnieciskas darbības nodrošināšanai. Osta atsakās no daļas savas teritorijas izmantošanas rūpnieciskiem mērķiem, bet paredz to iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Nelielā Kundziņsalas izvirkuma (~7 ha platībā) uz DA no dzīvojamās apbūves teritorijas plānotā (atļautā) zemes izmantošana no Dabas pamatnes tiek grozīta par Ostas ūdens akvatoriju.

Šobrīd tā ir pārmitra teritorija ar seklūdens līčiem un lagūnām, ko galvenokārt klāj niedrājs, kā arī rets krūmājs. Tā ir applūstoša.

Attiecībā uz grozījuma teritoriju zināms, ka to nav paredzēts izmantot Ostas uzņēmumu izvietošanai, tā applūstamības un izmēru dēļ, to nav paredzēts arī norakt, jo teritorija tiltu esamības dēļ nav izmantojama kuģošanai.

Šis grozījums vērtējams neitrāli, jo nav paredzētas reālas izmaiņas teritorijas izmantošanā, vien tā savas applūstamības dēļ atzīmēta kā ūdeņu teritorija.

Kundziņsalas Z gals, kas bija zonēts kā Dabas pamatnes teritorija un Darījumu iestāžu apbūves teritorija, tiek grozīts uz Jūras ostas apbūvi. Kundziņsalas detalizācijas shēmā (pielikums grozītajiem Apbūves noteikumiem) pats Z gals tiek zonēts kā Tālākās perspektīvas apbūves attīstības zona, teritorija uz DA kā Atklātas kravu uzglabāšanas laukumi un noliktavu apbūves zona, bet teritorija uz DR – kā Apbūves zona.

Šobrīd teritorijā atrodas neapgūtas platības, ko klāj mežs, niedrājs un pļavas, bet nākotnē ir paredzēta jaunu termināļu attīstība - Kundziņsalas teritorijas ziemeļu daļa tiks attīstīta jauna konteineru termināļa izveidei - SIA "Nacionālais konteineru termināls". Z galā esošā ūdenstilpe tiks uzbērta apbūves vajadzībām.

Pašā salas ZR daļā (Kurpnieku salā) saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir konstatēts meža atslēgas biotops, kas klasificējams kā primārais mežs. To nav skārusi saimnieciskā darbība, tāpēc te ir daudz mazpārveidotu meža biotopu, tomēr nav konstatēta īpaši aizsargājama sugu klātbūtne. Teritorijai tā arī nav noteikts aizsardzības statuss. Visa šī platība ietilpst projektējamā SIA "Nacionālais konteineru termināls" termināļa teritorijā.

Jāņem vērā arī fakts, ka Kundziņsalas Z galu šķērsos projektējamā Piejūras maģistrāle, kuras attīstībai ir liela nozīme ne vien Ostas, bet gan visas pilsētas transporta infrastruktūras optimizācijā un sakārtošanā. Tomēr Piejūras maģistrāles projekts netiks īstenots šajā plānošanas periodā (2006. - 2018.gads), bet, visticamāk, nākošajā. Tāpēc, līdz projekta īstenošanas uzsākšanai, optimāli būtu izmantot arī zemes, kas stiepjas zem un gar projektējamo Piejūras maģistrāli. Pagaidu zemes izmantošanai Apbūves noteikumos jau šobrīd būtu jānosaka ierobežojumi, limitējot būvju izmantošanas ilgumu, ka arī atrunājot to nojaukšanas kārtību, maģistrāles būvniecības gadījumā.

Kopumā grozījums vērtējams negatīvi, jo paredzēta teritorijas uzbēršana, kas ir darbība ar ievērojamu ietekmi uz vidi, kā arī biotopu iznīcināšana apbūvējamajās vietās.

Pārējā Kundziņsalas teritorija (~283 ha platībā), kas bija zonēta Ostu teritorija, tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd teritorijā atrodas gan saimnieciski neapgūtas platības, ko klāj mežs, niedrājs un pļavas, kā arī atmatas, gan izvietoti jau vairāki darbojošies termināļi (konteineru terminālis, naftas produktu transportēšanas cauruļvads, kas nāk no Sarkandaugavas), kā arī nākotnē ir paredzēta jaunu termināļu attīstība - Kundziņsalas teritorijas vidusdaļa un ziemeļu daļa tiks attīstīta jauna konteineru termināļa izveidei -

SIA "Nacionālais konteineru termināls" un Kundziņsalas vidusdaļā plānota elektronisko atkritumu pārstrādes rūpnīca – SIA "Systems Recycling".

Augstāk minētā SIA „TOP VIDE” veiktā pētījuma ietvaros esoša dzelzceļa līnija no dzīvojamās apbūves teritorijas uz Z ir atzīmēta kā „Putniem nozīmīga vieta”. Šeit konstatēti Latvijā un Eiropā aizsargājamas putnu sugas Stepes čipste *Anthus campestris* 1 - 3 pāri. Tomēr pētījumā nav norādīts ne apsekošanas laiks (gads, gadalaiks), ne apsekojumu skaits, ne arī tas, vai sugas konstatētas tieši (tās redzot) vai to iespējamā klātbūtne (atbilstoši biotopi, barības bāze, netiešas pazīmes, kas apliecina to uzturēšanos teritorijā). Biotops, kurā suga varētu uzturēties, ir smilšains klajums gar dzelzceļa līniju. Atradne klasificēta kā Rīgas nozīmes. Tomēr šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss, jo arī atzīmētais, iespējamais īpatņu skaits (1 – 3 pāri) ir neliels.

Kundziņsalas izmantošanai Ostas attīstībā un konkurētspējas nodrošināšanā ir liela nozīme. Nākotnē paredzēti gan infrastruktūras attīstības projekti, gan jaunu termināļu būvniecība. Tomēr jāņem vērā tas, ka jaunu darbību uzsākšana var būt iespējama tikai tad, ja ir ievēroti visi vides kvalitātes normatīvi. Īstenojot darbības teritorijās, kas ir apzinātas kā bioloģiski nozīmīgas (meža atslēgas biotops un Stepes čipstes atradne), pirms tam būtu jāveic atkārtota dabas vērtību izpēte.

19.04.2000. Sugu un biotopu aizsardzības likums (ar grozījumiem) nosaka aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamo sugu augiem, sēnēm un ķērpjiem. Aizliegta ir to:

- 1) lasīšana, noplūkšana un izrakšana, kā arī dzīvotņu postīšana;
- 2) savvaļā ievāktu augu audzēšana, kolekcionēšana, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, kā arī piedāvāšana pārdošanai vai apmaiņai.

Rīcību šādā gadījumā reglamentē MK 13.03.2001. noteikumi Nr.117 „Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu”. Noteikumi paredz, ka Vides valsts inspekcija, Reģionālā vides pārvalde, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas administrācija, kā arī Valsts meža dienests atbilstoši savai kompetencei kontrolē šajos noteikumos noteikto prasību ievērošanu, kā arī aprēķina īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem nodarītos zaudējumus.

Lai segtu īpaši aizsargājamo sugu indivīdu iznīcināšanas (dzīvnieku sugas indivīdu nogalināšana, augu sugas indivīdu ciršana, izrakšana, vākšana) vai bojāšanas (dzīvnieku sugas indivīdu ievainošana, augu sugas indivīdu lasīšana, noplūkšana, dzīvotņu postīšana) dēļ radītos zaudējumus, to atlīdzības apmēri ir noteikti atbilstoši īpaši aizsargājamo sugu iedalījumam grupās atkarībā no to apdraudētības, sastopamības un nozīmīguma.

Kopumā grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās.

Ir paredzēta jauna iela. Tā no SIA "Man-Tess Tranzīts" teritorijas šķērsos Sarkandaugavu vietā, kas sakrīt ar Kundziņsalas dzīvojamās apbūves Z galu, tad gar dzīvojamās apbūves A malu ies līdz salas D galam un tad pāri Sarkandaugavai, kur pievienosies esošajai Eksporta ielai kā tās turpinājums. Ir paredzēta arī **jauna dzelzceļa pievedceļa šķērsojuma vieta** pār Sarkandaugavu, kas atradīsies blakus jaunajam Eksporta ielas turpinājumam. Pirms šī grozījuma esošā dzelzceļa pārvada

vietu nebija paredzēts mainīt.

Šobrīd jau ir esoša dzelzceļa līnija gar dzīvojamo apbūvi, mainīsies tikai tās Sarkandaugavas šķērsojuma vieta. Posmā gar dzīvojamās apbūves A malu šobrīd arī ir jau esoša iela (2.līnija un 3.līnija), kura tiks rekonstruēta, un tai no jauna tiks izbūvēti šķērsojumi pār Sarkandaugavu.

Grozījums vērtējams pozitīvi, jo pašreizējā transporta infrastruktūra, Ostas uzņēmumiem Kundziņsalā attīstoties, nespēs nodrošināt optimālu un drošu satiksmes kustību. Šis grozījums iekļauj Kundziņsalas dzelzceļa pievedceļus vienotā Rīgas pilsētas dzelzceļa mezgla attīstības shēmā, kas nodrošina kompleksu un sabalansētu pieeju visas pilsētas kontekstā. Tajā pašā laikā, intensificējot un rekonstruējot dzelzceļu posmā gar dzīvojamo apbūvi, jāņem vērā dzīvojamo ēku esamība un ietekme uz tām, jāpielieto modernas tehnoloģijas, kas novērstu trokšņa un vibrācijas līmeņa paaugstināšanos virs normatīviem. Īpaši svarīgi tas ir tāpēc, ka jau šobrīd Kundziņsalas dzīvojamais rajons ir pakļauts paaugstinātam trokšņa piesārņojuma līmenim, ko rada autosatiksmē un rūpnieciski avoti.

Kundziņsala kopumā. Izņemot salas Z gala apgūšanu, grozījumi neparedz būtiskas izmaiņas plānotajā (atļautajā) izmantošanā. Tomēr ir skaidrs, ka intensificējoties esošo termināļu darbībai un attīstoties jauniem, arvien vairāk saasināsies konfliktsituācija starp rūpniecisko un dzīvojamo apbūvi. Būs nepieciešams piemērot prettrokšņa pasākumus – veikt pasākumus trokšņa emisijas avotos, veidot ātri augošus, mūzlaļus stādījumus, visticamāk, arī ierīkot prettrokšņa ekrānus u.c.

SIA „Port Magnat” teritorijā (~28 ha platībā), kuras plānotā (atļautā) izmantošana bija daļēji Darījumu iestāžu un daļēji Dabas pamatnes teritorija, ar grozījumu tā tiek mainīta uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd teritorijā izvietota Ostas uzņēmuma blīva apbūve un asfaltēti laukumi, kā arī pievedceļi. Teritorijas daļa robežojas ar blīvi apdzīvoto Ilģuciema dzīvojamo rajonu.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo atbilst dabā esošajai zemes izmantošanai (precīzē situāciju).

Voleri & Krēmeri & Krievu sala. Teritorija **Voleru D galā gar Daugavu** (~9 ha platībā), kas bija zonēta daļēji kā Dabas pamatne, daļēji kā transporta infrastruktūras risinājumi, tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Attīstības plānā 1995. - 2005.gadam teritorija un krasta līnija kartē attēlota neprecīzi.

Šobrīd teritorijā izvietota vairāk vai mazāk blīva apbūve, pievedceļi, kravu laukumi, aug atsevišķi koki un apstādījumi.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo atbilst dabā esošajai zemes izmantošanai (precīzē situāciju).

Teritorija, kas izvietota **uz R no augstāk analizētā grozījuma teritorijas** (~7 ha platībā) un bijusi zonēta daļēji kā Dabas pamatne, daļēji kā transporta infrastruktūras risinājumi, tiek grozīta uz Ostas jauktas apbūves teritoriju.

Šobrīd teritorija ir saimnieciski maz izmantota, neapbūvēta, pļavas biotops, kur aug atsevišķi koki. Teritoriju šķērso esošais Spilves lidlauka skrejceļš, kas to nodala no pārējās lidlauka teritorijas.

Visa Spilves lidlauka teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Eiropas nozīmes „Putniem nozīmīga vieta”. Šeit konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājama putnu suga Grieze *Crex crex* (> kā 10 pāri). Tomēr šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss. Tajā pašā laikā pētījumā atzīmēts, ka lidlauka izmantošana līdzšinējiem mērķiem nav pretrunā ar tā pļavās ligzdojošo griežu aizsardzību, un otrādi – griezes nerada riska situācijas gaisa transportam, jo ligzdošanas laikā reti un nelabprāt lido.

Ja šo teritoriju izmanto kā Ostas jauktas apbūves teritoriju, t.i. īsteno apbūvi, griezēm nozīmīgais pļavas biotops tiks iznīcināts. Tomēr, ņemot vērā salīdzinoši nelielo teritorijas platību, to, ka to šobrīd šķērso lidostas skrejceļš un piebraucamie ceļi, kā arī plašu teritoriju ar identisku biotopu esamību uz R no šīs vietas, grozījums nebūtu uzskatāms kā šo griežu populāciju būtiski ietekmējošs.

Tomēr, ņemot vērā iepriekš minēto, šis grozījums vērtējams negatīvi, jo tiks apbūvēta līdz šim neizmantota teritorija, kas samazinās zaļo teritoriju īpatsvaru, kā arī bioloģisko daudzveidību pilsētā.

Teritorija no Beķera grāvja gala līdz Krēmeru dabas lieguma D robežai platībā līdz pat Daugavgrīvas šosejai (~15 ha), kas bija zonēta kā Dabas pamatne tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd teritorija Ostas vajadzībām nav izmantota, tā ir teritorija, kas apaugusi atsevišķiem kokiem, tur ierīkoti vairāki mazdārziņi un izvietotas dārza mājiņas. Lielā mērā tā ir Beķera grāvja paliene, kas tomēr lielākoties ir saimnieciski izmainīta, izmantojot to dārziņu vajadzībām. Šeit nav botāniski vai ornitoloģiski vērtīgu sugu. Skat 68.attēlu.

68.attēls. Teritorijas esošā izmantošana Beķera grāvja apkārtnē

Šobrīd nav pieejama informācija par darbībām, kas teritorijā varētu tikt attīstītas nākotnē. Plānojot jaunas rūpnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz vidi tādā apjomā, lai tiktu pārsniegti vides kvalitātes normatīvi. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām rūpnieciskām darbībām ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Beķera grāvim noteikta aizsargjosla 10 m platumā.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, grozījums vērtējams neitrāli. Teritoriju apvienojot ar teritorijām uz A un piešķirot tām vienotu plānotās (atļautās) izmantošanas mērķi, tiek novērsta Ostas teritorijas neefektīva izmantošana, kas īpaši svarīgi pēc Ostas robežu sašaurināšanas.

Rūpniecības teritorija (~48 ha platībā) **Voleros līdz Krēmeru dabas lieguma D robežai** tiek grozīta par Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd tā ir Ostas vajadzībām saimnieciski neizmantota teritorija, ko klāj gan atsevišķi augoši koki un krūmāji, gan atsevišķas mežainas platības, atrodas arī mazdārziņi ar dārza mājiņām. Šeit nav ievērojamu bioloģisku vērtību. Teritorijas A malā izvietota dzīvojamā apbūve.

Kopumā grozījums vērtējams kā neitrāls, jo šī teritorija jau arī iepriekš ir bijusi rezervēta ražošanas un rūpniecības aktivitātēm, lai arī tās pagaidām nav realizētas. Voleri un Krievu sala būtu uzskatāmas par optimālām vietām intensīvai Ostas

darbības attīstībai, tomēr jāvērs uzmanība uz dzīvojamās apbūves esamību Daugavas krastā. Jāņem vērā tas, ka jaunu darbību uzsākšana var būt iespējama tikai tad, ja dzīvojamajā apbūvē tiek nodrošināta visu vides kvalitātes normatīvu ievērošana.

Esošās dzīvojamās apbūves teritorija Voleros, kas izvietota rindā paralēli Daugavas krastam, kā arī nelielā platībā starp Krēmeru dabas liegumu un Beķera grāvi, no Rūpnieciskas un Dabas pamatnes izmantošanas tiek grozīta uz Ostas jauktas apbūvi.

Voleru ielā 11 atrodas Voleru muižas dzīvojamā ēka (18.gs.b.) - vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis Nr.7734, kas ir atsevišķs objekts ar palielinātu kultūrvides vērtību Voleru apbūvē. Voleru muižiņa ir viena no retajām šāda veida muižiņām upes krastā, kas viennozīmīgi bagātina Daugavas deltas kultūrvēsturisko ainavu. Muižiņas galvenā problēma šobrīd ir akūti nepieciešamais remonts un restaurācija, vēsturiskā parka atjaunošana un pirmsprojekta zinātniskā izpēte, kā arī šī objekta harmonizēšana ar apkārtējo vēsturisko apbūvi un iespējamajām jaunbūvēm tuvākajā upes krasta un sauszemes apkārtnē.

Grozījums vērtējams izteikti pozitīvi, jo nodrošina esošajai apbūvei atbilstošu statusu, kā arī nodrošina Voleru muižiņas saglabāšanu.

Krēmeru dabas lieguma 15 ha platībā, kas bija zonēts kā Dabas pamatne, plānotā (atļautā) izmantošana tiek grozīta uz Ostas apstādījumu un dabas teritoriju. Krēmeru dabas liegums nav iekļauts *Natura 2000* teritoriju tīklā.

Saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem liegums ir atzīmēts kā Latvijas nozīmes „Putniem nozīmīga vieta”. Šeit konstatētas Latvijā un Eiropā aizsargājamas putnu sugas lielais dumpis *Botaurus stellaris* un niedru lija *Circus aeruginosus*, ka arī Latvijā aizsargājamās somzīlīte *Remiz pendulinus* un lielais ķīris *Larus ridibundus*.

Kopumā grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās, ka arī pilnībā atbilst dabā esošajai situācijai un nodrošinās dabas vērtību saglabāšanu arī nākotnē. Lieguma teritorijā arī turpmāk nav paredzēta nekāda saimnieciska darbība.

Teritorija **ap Krēmeru dabas liegumu** (~4 ha platībā) no Daugavgrīvas šosejas līdz dabas lieguma teritorijai, kas bija zonēta kā Dabas pamatne, tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd teritorijā līdz Daugavgrīvas šosejai atrodas atsevišķi augoši koki un krūmāji, mazdārziņi ar dārza mājiņām. Dabas liegums arī dienvidos robežojas ar mazstāvu apbūvi un dārziņiem Voleros. Šeit nav ievērojamu bioloģisku vērtību.

Ņemot vērā teritorijas platību un konfigurāciju, kā arī Beķera grāvja esamību, paredzams, ka šeit nebūs iespējams izvietot ievērojama apjoma rūpniecības uzņēmumus. Tāpēc tuvākajā nākotnē teritorijas reālā izmantošana, visticamāk, nemainīsies.

Dabas lieguma „Krēmeri” dabas aizsardzības plāns kā potenciālu draudu lieguma vērtībām atzīst arī faktu, ka Rīgas Attīstības plānā 2006. - 2018.gadam dabas liegumam pieguļošajās teritorijās (tā Z un R malā) plānots attīstīt ražošanas un rūpniecisko teritoriju. Tomēr tajā pašā laikā minētais dabas aizsardzības plāns arī konstatē, ka apkārtnē esošās zemes jau tiek intensīvi izmantotas Ostas vajadzībām. Līdz ar to jāsecina, ka, ja līdz šim intensīvā Ostas darbība apkārtnē nav izraisījusi negatīvu ietekmi uz lieguma vērtībām, tad tādai nevajadzētu rasties arī nākotnē, šiem pašiem uzņēmumiem turpinot darboties. Tomēr papildus esošajai rūpnieciskajai darbībai, attīstot jaunus uzņēmumus arī lieguma A un D malā, varētu rasties ietekme uz lieguma biotopu stabilitāti.

Grozījums vērtējams negatīvi, īstenojot paredzēto plānoto (atļauto) izmantošanu pilnā apjomā, kas cita starpā saskaņā ar grozītajiem Apbūves noteikumiem paredz, ka brīvā teritorija Jūras ostas apbūves teritorijās var būt 0%, t.i. teritorija apbūvēta pilnībā, var radīt ietekmi uz dabas lieguma „Krēmeri” ainavu un biotopu stabilitāti. Neskatoties uz to, ka Krēmeru dabas liegums nav *Natura 2000* teritorija, tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām rūpnieciskām darbībām ar potenciālu ietekmi uz vidi, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Rūpniecības teritorijas **pārējā Krievu salas daļā** (~205 ha platībā) tiek grozītas uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd daļa teritorijas ir apbūvēta un tiek izmantota esošo Ostas uzņēmumu darbības nodrošināšanai, daļu teritorijas aizņem mazdārziņi un dārza mājiņas, bet daļa teritorijas ir saimnieciski neizmantota un to klāj niedrājs, koku un krūmu apaugums.

Salas ZR malā atrodas A/S „Bolderāja” bijušo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu paliekas, ko apsaimnieko SIA „Egola AV”. Šeit konstatēts arī grunts un gruntsūdeņu piesārņojums.

Tālāk uz D izvietojušies sekojoši uzņēmumi: SIA “Krievu salas termināls” (šķeldas un zāģmateriālu pieņemšana, uzglabāšana un pārkraušana kuģos, zāģmateriālu impregnēšana), A/S „Lindeks” (kokmateriālu apstrāde, kokmateriālu tirdzniecība, imports, eksports), SIA „Latvijas Propāna Gāze” (sašķidrinātās gāzes pārkraušana, uzglabāšana un pildīšana balonos, kā arī nolietoto balonu piekrāsošana). Daļa esošo uzņēmumu teritoriju atzītas (iekļautas Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras uzturētajā datu bāzē “Piesārņotu un potenciālu piesārņotu vietu reģistrs”) kā piesārņotas vietas:

- A/S „Krēmeri” (Zilā iela 3) - bijusī „Latvijas upju kuģniecība”;
- SIA „Spēja”(Zilā iela 3) - bijusī „Latvijas upju kuģniecība”;
- SIA „Vižņi” (Zilā iela 5);
- SIA “Rīgas jūras osta “Voleri”” (Zilā iela 5a).

Pirms 3 gadiem Krievu salas Z daļa ir atbildusi mikrolieguma izveides kritērijiem (pēc sugu sastāva un ligzdojošo putnu skaita), tomēr mikroliegums tā arī nav izveidots. 2007.gadā no piecām Rīgā konstatētajām lielā ķīra ligzdošanas vietām Krievu sala bija pati nozīmīgākā – 816 pāru. Iemesls, kāpēc pēdējos gados bija novērojama ievērojama lielo ķīru skaita koncentrēšanās Krievu salā, bija to kolonijas sarūkšana Krēmeru dabas liegumā un Žurku salā. Putnu pāreja no Žurku salas uz Krievu salu skaidrojama ar svešzemju plēsēja – Amerikas ūdeles ienākšanu, bet no

Krēmeru dabas lieguma uz Krievu salu – ar piemērotu biotopu izzušanu (liegumā netiek īstenoti tā Dabas aizsardzības plānā iekļautie apsaimniekošanas pasākumi).

Pēdējos gados vērojama tendence, ka putni no īpaši aizsargājamajām teritorijām, kas nereti izveidotas tieši ar mērķi nodrošināt putnu sugu aizsardzību, bet netiek atbilstoši apsaimniekotas, pārceļas uz Rīgas brīvostas teritorijām, kas tiek koptas un pļautas. Tādējādi tiek apgrūtināta Ostas saimnieciskā darbība un nāk klajā priekšlikumi noteikt kā īpaši aizsargājamās, t.i. saimnieciskai darbībai neizmantojamas, arvien jaunas un jaunas Ostas teritorijas.

2007.gadā, veicot ar visiem atbildīgajiem dienestiem saskaņotu Daugavas upes gultnes padziļināšanas darbu rezultātā izsmeltās grunts izvietošanu Krievu salas Z galā, pļavas, niedrājus un mozaīkveida vilkvāļišu slīkšņas aizstājuši uzskaloto smilšu lauki un dabiskie lielo ķīru ligzdošanas biotopi šobrīd ir iznīcināti.

Izprotot dabas aizsardzības vajadzības, Rīgas brīvostas pārvalde 2007.gadā ir pasūtījusi un apmaksājusi pētījumu „Īstermiņa un ilgtermiņa plāns Rīgas brīvostas teritorijā 2008. - 2018.gadam, atjaunojot un uzturot kajveidīgo putnu ligzdošanai piemērotā stāvoklī kādreizējās ligzdošanas vietas Daugavas lejtecē”, ko veica LU Bioloģijas institūta ornitologi. Mērķa „kajveidīgo putnu koloniju koncentrēšana iedibinātajās dabas aizsardzības teritorijās” sasniegšanai eksperti kā visātrāk nodrošināmo alternatīvu Krievu salas kolonijas ligzdošanas vajadzību nodrošināšanai atzinuši Žurku salu, kur jāveic noteikti apsaimniekošanas pasākumi. Tikai gadu pēc rekomendēto pasākumu ieviešanas uzsākšanas veiktie apsekojumi rādīja, ka ligzdojošo putnu skaits Žurku salā sāk pieaugt.

Nākotnē Krievu salas ziemeļu un vidusdaļu ir paredzēts izmantot jauna beramkravu un ģenerālkraavu kompleksa izveidei. 2009.gada martā ir pabeigta ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra infrastruktūras attīstības projektam „Infrastruktūras attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārcelšanai no pilsētas centra”, kura galvenais mērķis ir termināļu pārcelšana no Andrejsalas un Eksportostas rajoniem, kas atrodas Rīgas pilsētas vēsturiskā centra tiešā tuvumā, atbrīvojot pilsētas centru no kravu pārkraušanas operācijām. Projekta ietekmes uz vidi novērtējuma Noslēguma ziņojumā konstatēts, ka projekta īstenošanas rezultātā ietekmes uz vidi ir robežās, kas nepārsniedz vides normatīvus, t.sk. summārās ietekmes ar apkārtnē jau esošajiem uzņēmumiem. Tāpat netiek prognozēta ievērojama negatīva ietekme uz Piejūras dabas parkā ietilpstošo dabas lieguma zonu – Mīlestības saliņu.

Tomēr, ņemot vērā to, ka attīstība paredzēta tiešā Piejūras dabas parka tuvumā, kā arī izskanējušās iedzīvotāju bažas un līdz šim smagnējo un sarežģīto vides kvalitātes kontrolējošo institūciju darbību sūdzību saņemšanas gadījumā, lai panāktu objektīvu situācijas atainojumu, risinājums varētu būt kompleksas monitoringa sistēmas izveide (gaisa kvalitātei, trokšņa piesārņojumam un vidē novadāmo notekūdeņu kvalitātei) jaunajās attīstības teritorijās.

Jāņem vērā arī fakts, ka Krievu salu Lejas Podragā šķērsos projektējamā Piejūras maģistrāle, kuras attīstībai ir liela nozīme ne vien Ostas, bet gan visas pilsētas transporta infrastruktūras optimizācijā un sakārtošanā. Tomēr Piejūras maģistrāles projekts netiks īstenots šajā plānošanas periodā (2006. - 2018.gads), bet, visticamāk, nākošajā. Tāpēc, līdz projekta īstenošanas uzsākšanai, optimāli būtu izmantot arī

zemes, kas stiepjas zem un gar projektējamo Piejūras maģistrāli. Pagaidu zemes izmantošanai Apbūves noteikumos jau šobrīd būtu jānosaka ierobežojumi, limitējot būvju izmantošanas ilgumu, ka arī atrunājot to nojaukšanas kārtību, maģistrāles būvniecības gadījumā.

Kopumā grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās.

Šauras joslas gar Krievu salas R malu līdz SIA „Lindeks” nomātās teritorijas Z galam (~1,6 ha platībā), kas bija zonēta kā Dabas pamatne, plānotās (atļautās) izmantošanas mērķis tiek grozīts uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd tā ir saimnieciski neizmatota un neapbūvēta teritorija, Beķera grāvja un daļēji Hapaka grāvja paliene. Saskaņā ar biotopu eksperta apsekojumu dabā (2008.gadā) un slēdzienu, šeit nav sastopamas retas vai aizsargājamas augu sugas un biotopi. Šī nav arī putniem nozīmīga vieta.

Tā kā grozījuma teritoriju no Beķera grāvja lielākajā tās garumā norobežo daļēji esoša un daļēji plānota iela, visticamāk, ka šo joslu rūpnieciskiem mērķiem vai apbūvei izmantot nebūs iespējams. Joslas Z gals robežojas ar SIA „Lindeks” teritorijas R malu un, iespējams, nākotnē varētu tikt izmantots uzņēmuma attīstības mērķiem.

Kopumā grozījums vērtējams neitrāli, jo tā teritorija nav bioloģiski vērtīga un platības ziņā ir neliela. Pie tam, visticamāk, tas savas konfigurācijas dēļ (šaura josla) arī nākotnē nebūs izmantojams apbūvei un rūpnieciskiem mērķiem. Beķera grāvja aizsardzību nodrošinās tam noteiktā aizsargjosla.

Pats salas Z gals (~2,5 ha platībā), kas bijis zonēts kā Dabas pamatne, tiek grozīts par Ostas ūdens akvatoriju, t.i. to ir paredzēts norakt.

Šobrīd tā ir ar niedrāju apaugusi pārmitra platība. Grozījums ir Ostas attīstībai būtisks – tas nepieciešams, lai optimālākajā alternatīvā varētu tikt īstenots infrastruktūras attīstības projekts „Infrastruktūras attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārcelšanai no pilsētas centra”.

Augstākminētā projekta IVN Noslēguma ziņojums neidentificē salas Z gala izmaiņu izraisītas ietekmes uz apkārtējām teritorijām, t.sk. uz Mīlestības saliņas piekrasti. Neskatoties uz to, ka šis nosacītais sauszemes veidojums varētu kalpot kā lieltonnāžas kuģu radītas viļņošanās slāpētājs, tā funkcijas nav atkarīgas no plānotās (atļautās) izmantošanas, t.i. nevis tas, ka šī teritorija ir zonēta kā Dabas pamatne ir priekšnosacījums šādu funkciju veikšanai, bet gan fakts, ka aptuveni šajā vietā ir kāds mehānisks šķērslis. Nepieciešamības gadījumā projekta „Infrastruktūras attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārcelšanai no pilsētas centra” risinājumos jāieestrādā kāds līdzvērtīgs tehnisks risinājums.

Nemot vērā grozījuma teritorijas platību, tur esošos dabas apstākļus (vienveidīga, plaši izplatīta augu sugu sastāva pārmitra teritoria) un apkārtējo teritoriju plānoto (atļauto) izmantošanu, šis grozījums vērtējams neitrāli.

Voleri & Krēmeri & Krievu sala kopumā. Šajā rajonā netiek paredzētas būtiskas

izmaiņas plašās teritorijās. Atzīmējams, ka pirmo reizi no rūpnieciska lietojuma teritorijas Voleros kā Ostas jaukta apbūve tiek izdalītas dzīvojamās ēkas, t.sk. Voleru muižas ēka. Līdz šim teritorijas izmantošana paredzēja visas teritorijas vienlaidus izmantošanu rūpnieciskām vajadzībām, ignorējot esošo apbūvi.

Spilves lidlauks. Grozījums tiek veikts Spilves lidlauka **DA sektorā**, kur plānotās (atļautās) izmantošanas mērķis (~14,5 ha platībā) no Dabas pamatnes tiek mainīts uz Ostas jauktas apbūves teritoriju.

Šobrīd teritorija ir saimnieciski neizmantota, neapbūvēta, pļavas biotops.

Visa Spilves lidlauka teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Eiropas nozīmes „Putniem nozīmīga vieta”. Šeit konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājama putnu suga Grieze *Crex crex* (> kā 10 pāri). Tomēr šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss. Tajā pašā laikā pētījumā atzīmēts, ka lidlauka izmantošana līdzšinējiem mērķiem nav pretrunā ar tā pļavās ligzdojošo griežu aizsardzību, un otrādi – griezes nerada riska situācijas gaisa transportam, jo ligzdošanas laikā reti un nelabprāt lido.

Ja šo teritoriju izmanto kā Ostas jauktas apbūves teritoriju, t.i. īsteno apbūvi, griezēm nozīmīgais pļavas biotops tiks iznīcināts. Tomēr, ņemot vērā to, ka blakus grozījuma teritorijai (Z un R pusēs) ir plašas teritorijas ar identisku biotopu esamību, grozījums nebūtu uzskatāms kā šo griežu populāciju būtiski ietekmējošs.

Kopumā šis grozījums vērtējams negatīvi, jo tiks apbūvēta līdz šim neizmantota teritorija, kas samazinās zaļo teritoriju īpatsvaru, kā arī bioloģisko daudzveidību pilsētā.

Lidlauka R malas sektors (~114 ha platībā), kas bijis zonēts kā Dabas pamatne, tiek grozīts uz Ostas lidlauka izbūves teritoriju.

Apbūves noteikumi paredz nosacījumu attiecībā uz Ostas lidlauka statusu un izmantošanu – ja 24 mēnešu laikā no šo grozījumu spēkā stāšanās dienas netiek apstiprināts lidlauka skiču projekts, teritorijai automātiski mainās plānotās (atļautās) izmantošanas mērķis no Ostas lidlauka izbūves teritorijas uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju.

Šobrīd teritorija ir saimnieciski maz izmantota, neapbūvēta, pļavas biotops, Z daļā aug atsevišķi koki un krūmi, auto pievedceļi. Neliels nogrieznis tās DR daļā robežojas ar mikroliegumu, kas izveidots Jumstiņu gladiolas *Gladiolus Imbricatus* aizsardzībai.

Lai nodrošinātu Jumstiņu gladiolas pastāvēšanai nepieciešamos apstākļus (mitras, mēreni mitras pļavas), mikrolieguma apkārtnē nedrīkst tikt veiktas darbības, kas varētu mainīt hidroloģisko režīmu mikrolieguma teritorijā. Šim apstāklim īpaša uzmanība jāpievērš gadījumā, ja teritorijas izmantošana tomēr būs Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve.

Visa Spilves lidlauka teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas

plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Eiropas nozīmes „Putniem nozīmīga vieta”. Šeit konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājama putnu suga Grieze *Crex crex* (> kā 10 pāri), ka arī citi pļavu putni - kuitala *Numenius arquata*, dzeltenā cielava *Motacilla flava*, kārklu ķauķis *Locustella naevia*, upes ķauķis *L. fluviatilis* u.c. Tomēr šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss. Tajā pašā laikā pētījumā atzīmēts, ka lidlauka izmantošana līdzšinējiem mērķiem nav pretrunā ar tā pļāvās ligzdojošo griežu aizsardzību, un otrādi – griezes nerada riska situācijas gaisa transportam, jo ligzdošanas laikā reti un nelabprāt lido.

Tādējādi, ja šai teritorijai ir Ostas lidlauka statuss, tā nodrošina griežu populācijas pastāvēšanai nepieciešamos apstākļus. Gadījumā, ja lidlauka pastāvēšana netiek nodrošināta un teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas mērķis mainās uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju, griežu populācijai nepieciešamie apstākļi tiek iznīcināti. Tas samazinās griezes populāciju pilsētā līdz dažiem pāriem, kas, iespējams, var saglabāties Vecdaugavas un Daugavgrīvas dabas liegumos. Taču galvenā un lielākā sugas ligzdošanas vieta Rīgā tiks zaudēta.

Grieze ir Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājama suga, kas iekļauta Putnu direktīvas I pielikumā (sugas, kuru populāciju aizsardzībai jāpieņem īpaši pasākumi attiecībā uz to dzīvesvietu aizsardzību) un pasaulē apdraudēto putnu kategorijā. Pēc griežu populācijas lieluma Spilves pļavas kopā ar Spilves lidlauku atbilst putniem starptautiski nozīmīgo vietu kritērijiem [Heath & Evans 2000, Račinskis 2004].

Pašlaik Spilves pļavas kopā ar Spilves lidlauku ir lielākā griežu ligzdošanas vieta Rīgā. Šīs teritorijas nozīme sugas aizsardzībai perspektīvā var ievērojami pieaugt arī nacionālā un starptautiskā mērogā, turpinoties griezēm piemēroto ligzdošanas biotopu zudumam ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām aizaugšanas un apmežošanās, intensīvas apsaimniekošanas, vai zemju transformācijas un apbūves rezultātā.

Grozījums vērtējams neitrāli gadījumā, ja teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana būs Ostas lidlauks. Gadījumā, ja plānotā (atļautā) izmantošana būs Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve, grozījums vērtējams negatīvi. Pie tam attiecībā uz griežu populāciju jāņem vērā Sugu un biotopu aizsardzības likuma 11.pants, kas nosaka: “Attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvniekiem, to skaitā putniem, visās to attīstības stadijās ir aizliegtas šādas darbības:

- 1) apzināta traucēšana (īpaši vairošanās, mazuļu augšanas, spalvmešanas, ziemas guļas un migrācijas laikā) un dzīvotņu postīšana;
- 2) vairošanās vietu iznīcināšana vai bojāšana;
- 3) putnu dzīvotņu piesārņošana, kaitējuma nodarīšana tām vai citāda putnu traucēšana”.

No putnu aizsardzības viedokļa, kā arī zaļo teritoriju saglabāšanas pilsētā aspekta optimālais Spilves pļavu un lidlauka izmantošanas veids būtu zālāju biotopu saglabāšana un mērķtiecīga apsaimniekošana, lai nepieļautu aizaugšanu ar krūmiem vai niedrēm. Tāpēc viens no negatīvo ietekmi mazinošiem pasākumiem tajās Spilves pļavu platībās, kuras netiks apbūvētas, būtu griežu ligzdošanai labvēlīgu apstākļu nodrošināšana, t.i. pļavu vēlā pļaušana vienu reizi sezonā – septembrī.

Tomēr, balstoties uz samērības principu, jāņem vērā arī fakts, ka Spilves pļavu un lidlauka kopējā griežu populācija veido mazāk kā 0,1% no Latvijas griežu populācijas

(26 000 – 38 000 pāri). Tādējādi apbūve iznīcinās šo griezēm piemēroto biotopu un griežu populāciju, būtiski samazinot griežu skaitu Rīgā, tajā pašā laikā nenodarot būtisku kaitējumu griezes populācijai Latvijas mērogā.

Lidlauka ZA daļas sektors (~36 ha platībā), kas bijis zonēts daļēji kā Dabas pamatne, daļēji kā transporta infrastruktūras risinājumi, tiek grozīts uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju.

Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorija ir vieta, kur primārā izmantošana ir ar ostas darbību saistītas vispārīgās ražošanas, komerciāla rakstura un satiksmes infrastruktūras objektu (tajā skaitā paaugstinātas bīstamības objekts), vairumtirdzniecības objektu, uzņēmumu vai iestāžu, kam ir noteiktas sanitārās vai citas aizsargzonas vai īpašas prasības kravu transportam (kravu bīstamība, kravu apgrozījums), kā arī navigācijas un hidrotehnisko būvju un kravu ostas būvju būvniecība.

Šobrīd teritorija ir saimnieciski maz izmantota, neapbūvēta, pļavas biotops, Z daļā aug atsevišķi krūmi un koki, to audzes, ir auto pievedceļi. Z daļā atrodas esoša apbūve. Teritoriju šķērso esošais Spilves lidlauka skrejceļš, kā arī auto pievedceļi un stāvlaukumi.

Visa Spilves lidlauka teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Eiropas nozīmes „Putniem nozīmīga vieta”. Šeit konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājama putnu suga Grieze *Crex crex* (> kā 10 pāri). Tomēr šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss.

Ja šo teritoriju izmanto Ostas ražošanas un komercdarbības apbūvei, t.i. īsteno apbūvi un veic rūpnieciskas darbības, griezēm nozīmīgais pļavas biotops tiks iznīcināts. Tomēr, ņemot vērā to, ka blakus grozījuma teritorijai (R pusē) ir plašas teritorijas ar identisku biotopu esamību, grozījums nebūtu uzskatāms kā šo griežu populāciju būtiski ietekmējošs.

Kopumā šis grozījums vērtējams negatīvi, jo tiks apbūvēta līdz šim neizmantota teritorija, kas samazinās zaļo teritoriju īpatsvaru, kā arī bioloģisko daudzveidību pilsētā.

Lidlauka R malā gar Spilves grāvi un Hapaka grāvi ir josla (~13 ha platībā) ar plānoto (atļauto) izmantošanu – Dabas pamatne, grozījums paredz šai teritorijai noteikt plānoto (atļauto) izmantošanas mērķi - Ostas apstādījumu un dabas teritorija.

Šobrīd daļā teritorijas ir ierīkoti mazdārziņi un saceltas dārza mājiņas, daļa ir saimnieciski neizmantota, pļavas biotops, kura daļā savukārt (3,019 ha platībā) izveidots mikroliegums Jumstiņu gladiolas *Gladiolus Imbricatus* aizsardzībai.

Jumstiņu gladiolas audze, kas zied un ražo sēklas, liecina par teritorijas bioloģiskās daudzveidības potenciālu, saglabājušos sēklu banku. Atbilstoši Latvijā lietotajai metodikai, mikrolieguma teritorija atbilst bioloģiski vērtīga zālāja statusam. Mikrolieguma apkārtnē esošo zālāju platības veido Spilves lidlauks, nedaudz tālāk – kultivētās Spilves pļavas.

Mikroliegumā esošā Jumstiņu gladiolas audze mēreni mitrā pļavā šobrīd ir lielākā un nozīmīgākā Rīgas pilsētā, kas atrodas ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Lai nodrošinātu Jumstiņu gladiolas pastāvēšanai nepieciešamos apstākļus (mitras, mēreni mitras pļavas), mikrolieguma apkārtnē nedrīkst tikt veiktas darbības, kas varētu mainīt hidroloģisko režīmu mikrolieguma teritorijā. Šim apstāklim īpaša uzmanība jāpievērš gadījumā, ja Ostas lidlauka teritorijas izmantošanas vietā tomēr būs Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves statuss.

Pašā mikroliegumā atļautās un aizliegtās darbības reglamentē likums „Sugu un biotopu aizsardzības likums” un MK 30.01.2001. noteikumi Nr.45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”.

Kopumā grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotais (atļautais) zemes izmantošanas mērķis būtiski nemainās un nodrošina Jumstiņu gladiolas pastāvēšanu un aizsardzību.

Spilves lidlauks kopumā. Pagājušā gadsimta divdesmitajos gados Spilvē 51 ha lielā teritorijā iekārtoja lidostu, ko trīsdesmitajos gados pārdēvēja par Spilves gaisa ostu. Tās īpašnieks bija Rīgas pilsēta, nomnieks – Pasta un telegrāfa departaments. Jau divdesmitajos gados tika uzcelti divi angāri: Rīgas – Liepājas reisa apkalpojošo lidmašīnu un privāto lidmašīnu novietošanai. Gaisa satiksmes kārtības regulēšanai uzbūvēja stacijas ēku ar pasažieru uzgaidāmajām telpām, pastu, muitu, policiju, komandantūru, meteoroloģisko staciju, restorānu u.c. Starptautisku nozīmi Gaisa osta ieguva 1928.gadā, kad Rīgu iekļāva vācu – krievu gaisa satiksmes sabiedrības „*Deruluff*” tīklā un līdz ar to šeit nosēdās lidmašīnas, kas uzturēja gaisa satiksmi no Vācijas uz Maskavu un Pēterburgu. Turpmāk šai kompānijai pievienojās arī poļu, zviedru un krievu aviosabiedrības. Trīsdesmito gadu beigās Rīgas gaisa osta bija iekļauta avioliņijās: Berlīne – Rīga – Tallina – Helsinki, Atēnas – Bukareste – Varšava – Rīga – Tallina – Helsinki, Stokholma – Rīga – Maskava, Rīga – Liepāja.

Spilves lidlauks kalpoja arī Latvijas armijas kara aviācijas vajadzībām. Galvenā militārās aviācijas lidlauka statusu tas saglabāja līdz pat 1940.gadam. No 1930.gada Spilves gaisa ostā mājvietu atrada arī Aizsargu aviācija, kura īpaši plašu darbību izvērsa pēc 1934.gada. Vairākas ēkas, piemēram, moderni angāri un vadības mītne, šeit tika uzceltas tieši aizsargu vajadzībām.

Šobrīd Spilves lidlauks netiek intensīvi izmantota. Teritoriju nomā SIA „Trešais elements”. Lidlauks tiek izmantots civilās aviācijas vajadzībām, notiek izpletņlēcšana, sacensības u.t.t. Tur notiek arī dažādi autobraukšanas pasākumi (drošas braukšanas apmācība, autokluba pasākumi u.t.t.).

Spilves lidlaukā ir viens skrejceļš, kas ir 1700 m garš un šķērso teritoriju Z – DA virzienā. Grozījums paredz skrejceļu savērst citā virzienā (ZD) un saīsināt līdz 1200 m. Šajā gadījumā skrejceļš šķērsos Hapaka grāvi.

MK 24.08.2006. noteikumi Nr.635 „Noteikumi par civilās aviācijas lidlauku izveidošanu, sertifikāciju un ekspluatāciju” definē, ka vispārējās aviācijas lidlauks (kāds būs arī Spilves lidlauks) ir civilās aviācijas lidlauks, no kura neveic gaisa

pārvadājumus un kurš ir paredzēts izmantošanai gaisa kuģiem ar maksimālo pacelšanās masu līdz 5700 kilogramiem.

Grozījuma piedāvātais risinājums nodrošinās to, ka gaisa kuģu pacelšanās/ nolaišanās būs iespējama divos virzienos (lidlauka tips – 2B). Izstrādājot grozījumu, ņemti vērā transporta infrastruktūras attīstībai būtiski apsvērumi:

- netiks ierobežota plānotā jaunā dzelzceļa atzara uz Krievu salu attīstība, kas nozīmē to, ka šim dzelzceļam pāri lidojošiem gaisa kuģiem jāatrodas ne zemāk kā 15 m augstumā;
- netiks ierobežota Rīgas Ziemeļu transporta koridora un tam piegulošo teritoriju attīstība;
- netiks ierobežots Daugavgrīvas ielas rekonstrukcijas projekts un attiecīgi noteiktās ielu sarkanās līnijas;
- netiks ierobežotas Rīgas teritorijas plānojumā 2006. - 2018.gadam noteiktās apbūves attīstības iespējas Podragā.

Ņemot vērā to, ka Spilves lidlauka vecais (esošais) skrejceļš turpmāk nevar tikt izmantots, jo, izstrādājot spēkā esošo teritorijas plānojumu, ir noteiktas jaunas sarkanās līnijas Daugavgrīvas ielai, kas šķērso esošā skrejceļa galu un plānots Podraga centrs ar augstbūvēm, kas izslēdz iespēju nodrošināt no šķēršļiem brīvu joslu skrejceļa dienvidu galā, bija nepieciešams izstrādāt jaunu skrejceļa novietni, kura iestrādāta arī plānojuma grozījumos. Jaunais skrejceļš plānots, ņemot vērā spēkā esošās lidlauku projektēšanas normas un nosacījumus, kā arī esošo un plānoto apbūvi Rīgā.

Ir paredzēts, ka viens no pacelšanās/ nolaišanās virzieniem (tas, kas vērsts uz Ilģuciema dzīvojamā rajona pusi) tiks izmantots tikai ~15% lidojumu, savukārt otrs (tas, kas vērsts uz Ostas teritoriju un Bolderājas rūpnieciskās zonas pusi) – attiecīgi 85% lidojumu.

Lidostas projektēšanas pamatparametri paredzēti šādi:

- projektējamās lidjoslas (t.sk. skrejceļa) azimuts – 360° (pacelšanās Z virzienā), 0° (nolaišanās no Z puses), 0° (pacelšanās D virzienā), 360° (nolaišanās no D puses);
- projektējamās lidjoslas (t.sk. skrejceļa) platums – 30 m;
- projektējamās lidjoslas (t.sk. skrejceļa) garums – 800 - 1200 m;
- gaisa kuģu pacelšanās/ nolaišanās 2 km sektoru lielums - 15% novirze no lidjoslas ass turpinājuma, sākot no skrejceļa sliekšņa;
- gaisa kuģu pacelšanās/ nolaišanās slīpums – 2,5% no lidjoslas ass turpinājuma, sākot no skrejceļa sliekšņa (tas nozīmē, ka 2 km attālumā no projektējamās lidjoslas abiem galiem gaisa kuģi atradīsies ne zemāk kā 50 m augstumā no zemes virsas).

Tomēr, veicot lidlauka projektēšanu, šie pamatparametri ir jāizstrādā daudz detalizētāk un tikai tad arī varēs detalizēti novērtēt to ietekmi uz vidi. Galvenās lidlauka radītās ietekmes ir troksnis un apbūves augstuma ierobežojumi tā apkārtnē.

Rīgas aglomerācijai sagatavotajās trokšņa stratēģiskajās kartēs Spilves lidlauka pašreizējā darbība nav ņemta vērā, t.i. tās radītais troksnis nav vērtēts. Tomēr, ņemot vērā to, ka arī turpmāk lidlauku izmantos gaisa kuģi ar maksimālo pacelšanās masu

līdz 5700 kilogramiem, kā arī skrejceļa novietojumu, paredzams, ka tuvākais dzīvojamais rajons (Ilģuciems) nenonāks intensīvā trokšņa diskomforta zonā. Pie tam šis pacelšanās/ nolaišanās virziens tiks izmantots tikai 15% lidojumu. Tomēr tad, kad būs zināmi detalizēti projekta risinājumi, konkrēti gaisa kuģu, kas to izmantos, raksturojumi, izmantošanas intensitāte, ir nepieciešams jau konkrētam projektam veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, īpašu uzmanību pievēršot iespējamajai trokšņa izplatībai.

Pirms intensīvas saimnieciskas darbības uzsākšanas, jāatrisina transporta infrastruktūras jautājumi – šobrīd teritorijā nav dzelzceļa pievedceļu, pirms rekonstrukcijas arī Daugavgrīvas ielas caurlaidība nav pietiekama. Līdz ar to pirms lielo transporta infrastruktūras attīstības projektu realizēšanas, šīs teritorijas intensīva izmantošana nav īsti iespējama. Jāņem vērā arī gaisa kvalitātes un trokšņa problēmas Daugavgrīvas ielas apkārtnē. Plānojot intensīvu rūpniecisku apbūvi, tāpat pirms tās īstenošanas jāierīko piemērotas inženierkomunikācijas (kanalizācija, lietus notekūdeņu kanalizācija, ūdensapgāde).

Spilves lidlauka izmantošana intensīvām komerciāla un rūpnieciska rakstura darbībām ievērojami samazinās zaļo teritoriju īpatsvaru un bioloģisko daudzveidību pilsētā.

Beķermuiža. Teritorijas sektors (~24 ha platībā) **DR malā**, kura atļautā izmantošana bija daļēji kā Dabas pamatne, daļēji – Jauktās ražošanas teritorija, tiek grozīts par Ostas lidlauka izbūves teritoriju.

Grozītie Apbūves noteikumi paredz nosacījumu attiecībā uz Ostas lidlauka statusu un izmantošanu – ja 24 mēnešu laikā no šo grozījumu spēkā stāšanās dienas netiek apstiprināts lidlauka skiču projekts, teritorijai automātiski mainās plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis no Ostas lidlauka teritorijas uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju.

Šobrīd teritorijā ir ierīkoti mazdārziņi un saceltas dārza mājiņas. Teritoriju visos virzienos šķērso blīvs pievedceļu tīkls.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo šī teritorija tās esošā izmantojuma dēļ pati par sevi nav nozīmīga ne no bioloģiskā, ne ainaviskā aspekta. Pie tam šāds zonējums, kas veido vienlaidus teritoriju (kopā ar Spilves lidlauka teritoriju), ir nepieciešams lidlauka darbības nodrošināšanai. Lidlauka darbība, savukārt, ir ar mazāku potenciālo ietekmi uz vidi kā alternatīva - Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve. Taču arī Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve šeit vērtējama neitrāli, jo šī ir optimāla vieta gan lidostas attīstībai, gan Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves izvietojumam, jo teritorijas tiešā tuvumā nav jutīgu teritoriju (apdzīvotas vietas, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas).

Beķermuižas teritorija līdz Daugavgrīvas šosejai (~55 ha platībā), kuras atļautā izmantošana bija daļēji kā Dabas pamatne, daļēji – Jauktās ražošanas teritorija, tiek grozīta uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūvi.

Šobrīd teritorijā ir ierīkoti mazdārziņi un saceltas dārza mājiņas. Teritoriju visos virzienos šķērso blīvs pievedceļu tīkls.

Nav pieejama informācija par objektiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti. Tomēr jāņem vērā fakts, ka teritorijas Z galu šķērsos projektējamā Piejūras maģistrāle, kuras attīstībai ir liela nozīme ne vien Ostas, bet gan visas pilsētas transporta infrastruktūras optimizācijā un sakārtošanā. Tomēr Piejūras maģistrāles projekts netiks īstenots šajā plānošanas periodā (2006. - 2018.gads), bet, visticamāk, nākošajā. Tāpēc, līdz projekta īstenošanas uzsākšanai, optimāli būtu izmantot arī zemes, kas stiepjas zem un gar projektējamo Piejūras maģistrāli. Pagaidu zemes izmantošanai Apbūves noteikumos jau šobrīd būtu jānosaka ierobežojumi, limitējot būvju izmantošanas ilgumu, kā arī atrunājot to nojaukšanas kārtību, maģistrāles būvniecības gadījumā.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo šī teritorija tās esošā izmantojuma dēļ pati par sevi nav nozīmīga ne no bioloģiskā, ne ainaviskā aspekta. Šī ir optimāla vieta Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves izvietošanai, jo teritorijas tiešā tuvumā nav jutīgu teritoriju (apdzīvotas vietas, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas).

Dabas pamatnes un Ostu teritorija (~41 ha platībā) **starp Hapaka grāvi, Daugavgrīvas šoseju un Beķera grāvi** tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd teritorijā ir ierīkoti mazdārziņi un saceltas dārza mājiņas. Teritoriju visos virzienos šķērso blīvs pievedceļu tīkls. R daļā izvietots liels garāžu kooperatīvs.

Nav pieejama informācija par objektiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti. Tomēr jāņem vērā fakts, ka teritorijas Z galu šķērsos projektējamā Piejūras maģistrāle, kuras attīstībai ir liela nozīme ne vien Ostas, bet gan visas pilsētas transporta infrastruktūras optimizācijā un sakārtošanā. Tomēr Piejūras maģistrāles projekts netiks īstenots šajā plānošanas periodā (2006. - 2018.gads), bet, visticamāk, nākošajā. Tāpēc, līdz projekta īstenošanas uzsākšanai, optimāli būtu izmantot arī zemes, kas stiepjas zem un gar projektējamo Piejūras maģistrāli. Pagaidu zemes izmantošanai Apbūves noteikumos jau šobrīd būtu jānosaka ierobežojumi, limitējot būvju izmantošanas ilgumu, kā arī atrunājot to nojaukšanas kārtību, maģistrāles būvniecības gadījumā.

Kopumā grozījums vērtējams kā neitrāls, jo šī teritorija jau arī iepriekš daļēji ir bijusi rezervēta ostas aktivitātēm, lai arī tās pagaidām nav realizētas. Šī ir optimāla vieta Jūras ostas apbūves izvietošanai, jo teritorijas tiešā tuvumā nav jutīgu teritoriju (apdzīvotas vietas, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas).

Beķermuiža kopumā. Dabas pamatnes, Ostu un Jauktas ražošanas teritorijas tiek grozītas uz Ostas lidlauka teritoriju, Ostas ražošanas un komercdarbības apbūvi un Jūras ostas apbūvi.

Nav pieejama informācija par objektiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti. Plānojot jaunas rūpnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz vidi tādā apjomā, lai tiktu pārsniegti vides kvalitātes normatīvi. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām rūpnieciskām darbībām ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūram.

Pirms intensīvas saimnieciskas darbības uzsākšanas, jāatrisina transporta infrastruktūras jautājumi – šobrīd teritorijā nav dzelzceļa pievedceļu (lai gan gar tās R malu iet dzelzceļa līnija), pirms rekonstrukcijas arī Daugavgrīvas ielas caurlaidība nav

pietiekama. Jāņem vērā arī gaisa kvalitātes un trokšņa problēmas Daugavgrīvas ielas apkārtnē. Līdz ar to pirms lielo transporta infrastruktūras attīstības projektu realizēšanas, šīs teritorijas intensīva izmantošana nav īsti iespējama. Plānojot intensīvu rūpniecisku apbūvi, tāpat pirms tās īstenošanas jāierīko piemērotas inženierkomunikācijas (kanalizācija, lietus notekūdeņu kanalizācija, ūdensapgāde).

Grozījumi vērtējami neitrāli, jo šī teritorija tās esošā izmantojuma dēļ pati par sevi nav nozīmīga ne no bioloģiskā, ne ainaviskā aspekta. Šī ir optimāla vieta gan lidlauka attīstībai, gan Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves izvietojumam, gan Jūras ostas darbībām, jo teritorijas tiešā tuvumā nav jutīgu teritoriju (apdzīvotas vietas, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas).

Spilves pļavas. Dabas pamatnes teritoriju (~44 ha platībā) gar **Hapaka grāvi līdz projektējamajam dzelzceļa pievedceļam uz Krievu salu** plānotā (atļautā) izmantošana tiek grozīta uz Ostas lidlauka izbūves teritoriju.

Grozītie Apbūves noteikumi paredz nosacījumu attiecībā uz Ostas lidlauka statusu un izmantošanu – ja 24 mēnešu laikā no šo grozījumu spēkā stāšanās dienas netiek apstiprināts lidlauka skicētais projekts, teritorijai automātiski mainās plānotā (atļautā) izmantošana no Ostas lidlauka teritorijas uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju.

Šobrīd teritorija ir saimnieciski maz izmantota, neapbūvēta, pļavas biotops, līdzīgi kā lielākā daļa Spilves pļavu teritorijas. Teritorijas DA ir ierīkoti mazdārziņi un saceltas dārza mājiņas.

Visa Spilves pļavu teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Rīgas nozīmes „Bezmugurkaulnieku faunai nozīmīga teritorija”. Šeit konstatēti higrofilie spradžu (dzimta *Chrysomelidae* – lapgrauži, apakšdzimta *Alticinae* – spradži), augsto lakstaugu sabiedrību smecernieku (*Curculionidae*) sugu kompleksi. Teritorijā konstatētas ap 15 spradžu sugas un vairāk nekā 30 smecernieku sugas. Tomēr pētījumā nav uzskaitītas konkrētas sugas, līdz ar to nav zināms, vai kādai no šīm sugām ir piemērots īpašs aizsardzības statuss, t.i. vai tās ir retas un izzūdošas sugas. Norādījums uz to, ka šī ir Rīgas nozīmes bezmugurkaulniekiem nozīmīga vieta, kā arī tas, ka nav dotas ziņas par sugu tiesisko aizsardzību, liek domāt, ka šeit nav konstatētas retas un aizsargājamas sugas, vien ievērojams skaits sugu, kāpēc arī šī teritorija klasificēta kā bezmugurkaulnieku faunai nozīmīga. Pētījuma secinājumos arī atzīmēts, ka nav nepieciešams vietai piešķirt īpašu aizsardzības statusu, bet nodrošināt, ka tiek saglabāts esošais biotops.

Augstākminētais pētījums visas Spilves pļavas klasificē arī kā Eiropas nozīmes „Putniem nozīmīgs biotops”. Šeit konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājama putnu suga grieze *Crex crex* (15 - 25 pāri), ka arī citi pļavu putni - kuitala *Numenius arquata*, dzeltenā cielava *Motacilla flava*, kārklu ļauķis *Locustella naevia*, upes ļauķis *L. fluviatilis* u.c. Tomēr šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss. Tajā pašā laikā pētījumā atzīmēts, ka lidlauka izmantošana līdzšinējiem mērķiem nav pretrunā ar tā pļavās ligzdojošo griežu aizsardzību, un otrādi – griezes nerada riska situācijas gaisa transportam, jo ligzdošanas laikā reti un nelabprāt lido.

Tādējādi, ja šai teritorijai ir Ostas lidlauka statuss, tā nodrošina griežu populācijas pastāvēšanai nepieciešamos apstākļus. Gadījumā, ja lidlauka pastāvēšana netiek nodrošināta un teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana mainās uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju, griežu populācijai nepieciešamie apstākļi tiek iznīcināti. Tas samazinās griezes populāciju pilsētā līdz dažiem pāriem, kas, iespējams, var saglabāties Vecdaugavas un Daugavgrīvas dabas liegumos. Taču galvenā un lielākā sugas ligzdošanas vieta Rīgā tiks zaudēta.

Grieze ir Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājama suga, kas iekļauta Putnu direktīvas I pielikumā (sugas, kuru populāciju aizsardzībai jāpieņem īpaši pasākumi attiecībā uz to dzīvesvietu aizsardzību) un pasaulē apdraudēto putnu kategorijā. Pēc griežu populācijas lieluma Spilves pļavas kopā ar Spilves lidlauku atbilst putniem starptautiski nozīmīgo vietu kritērijiem [Heath & Evans 2000, Račinskis 2004].

Pašlaik Spilves pļavas kopā ar Spilves lidlauku ir lielākā griežu ligzdošanas vieta Rīgā. Šīs teritorijas nozīme sugas aizsardzībai perspektīvā var ievērojami pieaugt arī nacionālā un starptautiskā mērogā, turpinoties griezēm piemēroto ligzdošanas biotopu zudumam ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām aizaugšanas un apmežošanās, intensīvas apsaimniekošanas, vai zemju transformācijas un apbūves rezultātā.

Grozījums vērtējams neitrāli gadījumā, ja teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana būs Ostas lidlauks. Gadījumā, ja plānotā (atļautā) izmantošana būs Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve, grozījums vērtējams negatīvi. Pie tam attiecībā uz griežu populāciju jāņem vērā Sugu un biotopu aizsardzības likuma 11.pants, kas nosaka: "Attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvniekiem, to skaitā putniem, visās to attīstības stadijās ir aizliegtas šādas darbības:

- 1) apzināta traucēšana (īpaši vairošanās, mazuļu augšanas, spalvmešanas, ziemas guļas un migrācijas laikā) un dzīvotņu postīšana;
- 2) vairošanās vietu iznīcināšana vai bojāšana;
- 3) putnu dzīvotņu piesārņošana, kaitējuma nodarīšana tām vai citāda putnu traucēšana".

No putnu aizsardzības viedokļa optimālais Spilves pļavu un lidlauka izmantošanas veids būtu zālāju biotopu saglabāšana un mērķtiecīga apsaimniekošana, lai nepieļautu aizaugšanu ar krūmiem vai niedrēm. Tāpēc viens no negatīvo ietekmi mazinošiem pasākumiem tajās Spilves pļavu platībās, kuras netiks apbūvētas, būtu griežu ligzdošanai labvēlīgu apstākļu nodrošināšana, t.i. pļavu vēlā pļaušana vienu reizi sezonā – septembrī.

Tomēr, balstoties uz samērības principu, jāņem vērā arī fakts, ka Spilves pļavu un lidlauka kopējā griežu populācija veido mazāk kā 0,1% no Latvijas griežu populācijas (26 000 – 38 000 pāri). Tādējādi apbūve iznīcinās šo griezēm piemēroto biotopu un griežu populāciju, būtiski samazinot griežu skaitu Rīgā, tajā pašā laikā nenodarot būtisku kaitējumu griezes populācijai Latvijas mērogā.

Teritorija starp **projektējamo Piejūras maģistrāli un Daugavgrīvas ielu** (~70 ha platībā), kas bija zonēta daļēji kā Darījumu iestāžu, daļēji Rūpniecības, daļēji Jauktās ražošanas un daļēji Dabas pamatnes teritorija, tiek grozīta uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju.

Šobrīd teritorija ir daļēji apbūvēta, automašīnu stāvlaukumiem un iekšējiem ceļiem klāta. Šeit darbojas betona ražošanas uzņēmums ar tā noliktavu saimniecību. Tomēr teritorijas R un D malas ir saimnieciski neizmantotas, tur atrodas mežainas teritorijas, bet A malā ierīkoti dārziņi un saceltas dārza mājiņas. Dārziņu teritorijām nav ievērojamas bioloģiskas nozīmes, bet mežainās teritorijas veido blīvas audzes.

Visas Spilves pļavas atzītas kā bagātas ar daudzveidīgu bezmugurkaulnieku sugu sastāvu, tomēr retas un aizsargājamas sugas nav konstatētas. Kopējā Spilves pļavu teritorijā konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājamas putnu sugas grieze *Crex crex* (15 - 25 pāri) ligzdošanas vieta.

Grozījuma teritoriju nākotnē no Spilves pļavām norobežos projektējamais dzelzceļa pievedceļš uz Krievu salu un projektējamā Piejūras maģistrāle. Līdz ar to šī teritorija būs mākslīgi norobežota no visām pusēm un griežu migrācija pa visu teritoriju nebūs iespējama. Tādējādi griezes, visticamāk, izmantos atlikušo, pēc platības lielāko Spilves pļavu teritoriju.

Ņemot vērā Darījumu iestāžu teritoriju apbūves veidu, intensitāti un augstumu (komerciāla rakstura darījumu iestādes: bankas, viesnīcas, biroji un kantori, gadatirgi, konferenču un izstāžu iestādes, kā arī tirdzniecības un pakalpojumu objekti, dzīvojamā funkcija), ir loģiski, ka teritorijas, kas tieši robežojas ar Ostas rūpnieciskām teritorijām, nozīmīgiem transporta infrastruktūras objektiem un ir iekļautas Ostas robežās, tiks izmantotas kā Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorijas.

Nav pieejama informācija par objektiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti. Kā pozitīvs aspekts jāmin fakts, ka teritorijas tiešā tuvumā nav blīvi apdzīvotu dzīvojamo rajonu.

Īstenojot rūpniecisku apbūvi, jāņem vērā fakts, ka teritoriju šķērsos projektējamā Piejūras maģistrāle, kuras attīstībai ir liela nozīme ne vien Ostas, bet gan visas pilsētas transporta infrastruktūras optimizācijā un sakārtošanā. Tomēr Piejūras maģistrāles projekts netiks īstenots šajā plānošanas periodā (2006. - 2018.gads), bet, visticamāk, nākošajā. Tāpēc, līdz projekta īstenošanas uzsākšanai, optimāli būtu izmantot arī zemes, kas stiepjas zem un gar projektējamo Piejūras maģistrāli. Pagaidu zemes izmantošanai Apbūves noteikumos jau šobrīd būtu jānosaka ierobežojumi, limitējot būvju izmantošanas ilgumu, kā arī atrunājot to nojaukšanas kārtību, maģistrāles būvniecības gadījumā.

Kopumā grozījums vērtējams kā neitrāls, jo šī teritorija jau arī iepriekš ir bijusi rezervēta kā intensīvas apbūves teritorija.

Pārējā Spilves pļavu teritorija (~90 ha platībā), kuras plānotā (atļautā) izmantošana bija Dabas pamatne, tiek grozīta uz Ostas ražošanas un komercdarbības teritoriju.

Šobrīd teritorija ir saimnieciski neizmantota, neapbūvēta, pļavas biotops, līdzīgi kā lielākā daļa Spilves pļavu teritorijas.

Visa Spilves pļavu teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Rīgas nozīmes „Bezmugurkaulnieku faunai

nozīmīga teritorija”. Šeit konstatēti higrofilie spradžu (dzimta *Chrysomelidae* – lapgrauži, apakšdzimta *Alticinae* – spradži), augsto lakstaugu sabiedrību smecernieku (*Curculionidae*) sugu kompleksi. Teritorijā konstatētas ap 15 spradžu sugas un vairāk nekā 30 smecernieku sugas. Tomēr pētījumā nav uzskaitītas konkrētas sugas, līdz ar to nav zināms, vai kādai no šīm sugām ir piemērots īpašs aizsardzības statuss, t.i. vai tās ir retas un izzūdošas sugas. Norādījums uz to, ka šī ir Rīgas nozīmes bezmugurkaulniekiem nozīmīga vieta, kā arī tas, ka nav dotas ziņas par sugu tiesisko aizsardzību, liek domāt, ka šeit nav konstatētas retas un aizsargājamas sugas, vien ievērojams skaits sugu, kāpēc arī šī teritorija klasificēta kā bezmugurkaulnieku faunai nozīmīga. Pētījuma secinājumos arī atzīmēts, ka nav nepieciešams vietai piešķirt īpašu aizsardzības statusu, bet nodrošināt, ka tiek saglabāts esošais biotops.

Augstākminētais pētījums visas Spiļves pļavas klasificē arī kā Eiropas nozīmes „Putniem nozīmīgs biotops”. Šeit konstatēta Latvijā un Eiropā aizsargājama putnu suga grieze *Crex crex* (15 - 25 pāri), kā arī citi pļavu putni - kuitala *Numenius arquata*, dzeltenā cielava *Motacilla flava*, kārklu ķauķis *Locustella naevia*, upes ķauķis *L. fluviatilis* u.c. Šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss.

Nav pieejama informācija par objektiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti. Tomēr ir skaidrs, ka īstenojot apbūvi, šīs teritorijas biotops, kas ir svarīgs gan tajā dzīvojošajiem bezmugurkaulniekiem, gan griezēm, tiks pilnībā iznīcināts. Griežu pastāvēšana šajā teritorijā nebūs iespējama.

Grieze ir Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājama suga, kas iekļauta Putnu direktīvas I pielikumā (sugas, kuru populāciju aizsardzībai jāpieņem īpaši pasākumi attiecībā uz to dzīvesvietu aizsardzību) un pasaulē apdraudēto putnu kategorijā. Pēc griežu populācijas lieluma Spiļves pļavas kopā ar Spiļves lidlauku atbilst putniem starptautiski nozīmīgo vietu kritērijiem [Heath & Evans 2000, Račinskis 2004].

Pašlaik Spiļves pļavas kopā ar Spiļves lidlauku ir lielākā griežu ligzdošanas vieta Rīgā. Šīs teritorijas nozīme sugas aizsardzībai perspektīvā var ievērojami pieaugt arī nacionālā un starptautiskā mērogā, turpinoties griezēm piemēroto ligzdošanas biotopu zudumam ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām aizaugšanas un apmežošanās, intensīvas apsaimniekošanas, vai zemju transformācijas un apbūves rezultātā.

Grozījums vērtējams negatīvi, jo paredz neapbūvētas teritorijas apbūvi un izmantošanu vietā, kas raksturīga ar augstu bioloģisko daudzveidību. Samazināsies zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā. Pie tam attiecībā uz griežu populāciju jāņem vērā Sugu un biotopu aizsardzības likuma 11.pants, kas nosaka: “Attiecībā uz īpaši aizsargājamo sugu dzīvniekiem, to skaitā putniem, visās to attīstības stadijās ir aizliegtas šādas darbības:

- 1) apzināta traucēšana (īpaši vairošanās, mazuļu augšanas, spalvmešanas, ziemas guļas un migrācijas laikā) un dzīvotņu postīšana;
- 2) vairošanās vietu iznīcināšana vai bojāšana;
- 3) putnu dzīvotņu piesārņošana, kaitējuma nodarīšana tām vai citāda putnu traucēšana”.

No putnu aizsardzības viedokļa optimālais Spiļves pļavu un lidlauka izmantošanas veids būtu zālāju biotopu saglabāšana un mērķtiecīga apsaimniekošana, lai nepieļautu aizaugšanu ar krūmiem vai niedrēm. Tāpēc viens no negatīvo ietekmi mazinošiem

pasākumiem tajās Spilves pļavu platībās, kuras netiks apbūvētas, būtu griežu ligzdošanai labvēlīgu apstākļu nodrošināšana, t.i. pļavu vēlā pļaušana vienu reizi sezonā – septembrī.

Tomēr, balstoties uz samērības principu, jāņem vērā arī fakts, ka Spilves pļavu un lidlauka kopējā griežu populācija veido mazāk kā 0,1% no Latvijas griežu populācijas (26 000 – 38 000 pāri). Tādējādi apbūve iznīcinās šo griezēm piemēroto biotopu un griežu populāciju, būtiski samazinot griežu skaitu Rīgā, tajā pašā laikā nenodarot būtisku kaitējumu griezes populācijai Latvijas mērogā.

Šauras Dabas pamatnes teritorijas joslas (~18 ha platībā), kas stiepās **visapkārt Spilves pļavām** (teritorijai, ko norobežo Daugavgrīvas iela, Hapaka grāvis un Ostas robeža), kā arī **Spilves pļavu DR stūris** (starp esošo dzelzceļu uz Bolderāju un tam paralēli projektētu ielu) un laukums starp **Daugavgrīvas šoseju un Brīvostas robežu**, kuru plānotā (atļautā) izmantošana bija Dabas pamatne, tiek grozīti uz Ostas apstādījumu un dabas teritoriju.

Šobrīd teritorija ir saimnieciski neizmantojama, neapbūvēta, pļavas biotops, līdzīgi kā lielākā daļa Spilves pļavu teritorijas. Vietām tā ir Hapaka grāvja paliene. Saskaņā ar biotopu eksperta apsekojumu dabā (2008.gadā) un slēdzienu, lielākajā teritorijas daļā nav sastopamas retas vai aizsargājamas augu sugas un biotopi. Šī nav arī putniem nozīmīga vieta. Vienīgi Hapaka grāvja kreisajā krastā pļavu teritorijā aptuveni 20 metru platā joslā, kur palu ūdeņi biežāk izplūst pļavā (pie kam tie varētu būt iesāļi no Daugavas grīvā ieskalotajiem jūras ūdeņiem), veidojas savdabīgāka augu sabiedrība, kur sastopamas arī tādas sugas kā dižzirdzene *Angelica archangelica* un purva mātsakne (purva zirdzene) *Angelica palustris* - suga iekļauta MK 14.11.2000. noteikumos Nr.396; MK 30.01.2001. noteikumos Nr.45; Latvijas Sarkanās grāmatas 1.kategorijā. Suga konstatēta tikai 7 punktos Latvijā, tai skaitā 3 atradnēs Rīgas apkārtnē, arī Bolderājā. Atradne būtu saglabājama, ko pilnībā nodrošina aizsargjosla ap Hapaka grāvi 20 m platumā. Arī paša Hapaka grāvja aizsardzību nodrošinās tam noteiktā virszemes ūdensobjektu aizsardzības aizsargjosla.

Grozījumi tiek vērtēti kā neitrāli, jo būtiski nemaina plānoto (atļauto) zemes lietojumu.

Ņemot vērā Ostas attīstības tendences, īpaši Krievu salas paredzēto intensīvo izmantošanu, iekļauts grozījums, kas paredz **papildus dzelzceļa pievedceļa izbūvi uz Krievu salu** no Bolderājas preču stacijas.

VAS „Latvijas Dzelzceļš” plānos ietilpst rekonstruēt arī esošās dzelzceļa līnijas posmu no Lāčupes līdz Bolderājas preču stacijai (kas gan nav šo grozījumu objekts), kā arī preču stacijas Bolderāja I un Bolderāja II. Viss šis pasākumu plāns kopumā nodrošinās optimālu dzelzceļa transporta kustību un nepieciešamo kravu pārvadājumu apjomus, īstenojot Ostas projektu „Infrastrukturā attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārcelšanai no pilsētas centra”.

Grozījums vērtējams pozitīvi, jo nodrošinās dzelzceļa transporta sistēmas kapacitātes piemērošanu Ostas attīstības vajadzībām, tādējādi samazinot autopārvadājumu skaitu..

Spilves pļavas kopumā. Dabas pamatnes teritorija tiek grozīta daļēji uz Ostas

lidlauka un daļēji uz Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju.

Pirms intensīvas saimnieciskas darbības uzsākšanas, jāatrisina transporta infrastruktūras jautājumi – šobrīd teritorijā nav dzelzceļa pievedceļu (lai gan gar tās R malu iet dzelzceļa līnija), pirms rekonstrukcijas arī Daugavgrīvas ielas caurlaidība nav pietiekama. Līdz ar to pirms lielo transporta infrastruktūras attīstības projektu realizēšanas, šīs teritorijas intensīva izmantošana nav īsti iespējama. Jāņem vērā arī gaisa kvalitātes un trokšņa problēmas Daugavgrīvas ielas apkārtnē. Plānojot intensīvu rūpniecisku apbūvi, tāpat pirms tās īstenošanas jāierīko piemērotas inženierkomunikācijas (kanalizācija, lietus notekūdeņu kanalizācija, ūdensapgāde).

Kopumā plānotajiem grozījumiem prognozējama nelabvēlīga ietekme uz aizsargājamo putnu dzīvotnēm, kā arī apstādījumu un dabas teritoriju īpatsvaru pilsētā. Tomēr, balstoties uz samērības principu, jāņem vērā arī fakts, ka Spilves pļavu un lidlauka kopējā griežu populācija veido mazāk kā 0,1% no Latvijas griežu populācijas (26 000 – 38 000 pāri).

A/S „Latvijas finieris” teritorijas (~8 ha platībā), kas bija zonēta kā Dabas pamatnes, daļēji - Rūpniecības teritorija, plānotā (atļautā) izmantošana tiek grozīta uz Ostas ražošanas un komercdarbības teritoriju.

Šobrīd lielākā daļa teritorijas ir neapbūvēta un apaugusi ar atsevišķiem kokiem un to audzēm, daļu teritorijas aizņem asfaltēti laukumi. Šeit nav sastopamas retas vai īpaši aizsargājamas sugas un biotopi.

Teritoriju no Z un R norobežo intensīvi rūpnieciski izmantotas platības - A/S „Latvijas finieris” ražotnes „Lignum” un „Hapaks”, SIA “Bolderaja Ltd” (bijušais “Bolderājas koksnes kompleksās pārstrādes kombināts”). Visas šīs ražotnes nodarbojas ar koksnes pārstrādi lielos apjomos. D grozījuma teritorija robežojas ar Daugavgrīvas šoseju, aiz kuras atradīsies Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve.

Ņemot vērā to, ka grozījuma teritorijā nav bioloģisku vērtību un to praktiski no visām pusēm ieskauj rūpnieciskas izmantošanas teritorijas, ir pamatoti, ka arī grozījuma teritorijas plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis būs Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve, jo ir jāveicina Brīvdostas teritorijā esošu, kompakto teritoriju intensīva izmantošana vietās, kas neatrodas tiešā tuvumā jutīgām teritorijām, kāda ir šī grozījuma teritorija.

Grozījums kopumā vērtējams neitrāli.

Bolderājas dzīvojamā rajona Z mala (daļa, kas ietilpst Brīvdostas teritorijā) (~3 ha platībā), kas bija zonēta daļēji kā Dabas pamatne un daļēji kā Sabiedrisko iestāžu teritorija, tiek grozīta uz Ostas publiskās apbūves ar apstādījumiem teritoriju.

Ostas publiskā apbūve ar apstādījumiem ir teritorija ar palielinātu apstādījumu īpatsvaru ostas teritorijā.

Šobrīd Loču kanāla nelielā piekrastes josla ir daļēji apbūvēta, daļēji atsevišķiem kokiem un krūmiem apaugusi. Tā tieši robežojas ar Bolderājas dzīvojamo rajonu. Teritorija svarīga ar to, ka nodrošina iedzīvotājiem pieeju Loču kanālam.

Loču kanāls teritoriju atdala no īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – Mīlestības saliņas. Līdz šim nav konstatēta teritorijas esošās izmantošanas ietekme uz dabas teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Tā kā arī grozījums atstāj teritoriju sabiedrībai pieejamu, platība ir neliela, līdz ar to intensīva apbūve nav iespējama, pie tam arī grozītā plānotā (atļautā) izmantošana pati par sevi nepieļauj blīvu apbūvi. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Kopumā šis teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas grozījums vērtējams neitrāli, jo būtiski nemaina plānoto (atļauto) zemes izmantošanu. Ostas teritorijā tiek rezervēta vieta, kas netiks izmantota rūpnieciskiem mērķiem, bet saglabāta iedzīvotājiem pieejama, nodrošinot iespēju piekļūt Loču kanālam.

Bolderājas dzīvojamā rajona Z malas A gals (~1,5 ha platībā), kura plānotā (atļautā) izmantošana bija Sabiedrisko iestāžu teritorija, tiek grozīts uz Ostas publisko apbūvi ar apstādījumiem.

Šobrīd teritorija ir saimnieciski neizmantota, to klāj koku un krūmu apaugums, zāliens. Loču kanāls teritoriju atdala no īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – Mīlestības saliņas. Līdz šim nav konstatēta teritorijas esošās izmantošanas ietekme uz dabas teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis būtiski nemainās. Teritorija būs pieejama un nodrošinās sabiedrībai piekļuvi Loču kanālam.

Sabiedrisko iestāžu teritorija **Bolderājā, ko norobežo Hapaka grāvis un Loču kanāls** (~3 ha platībā) tiek grozīta par Ostas jauktas apbūves teritoriju.

Šobrīd visu teritoriju klāj blīva Ostas uzņēmumu apbūve, tikai ZR stūris neapbūvēts – to klāj niedru apaugums un krūmi. Šeit atrodas arī A/S „Latvijas jahta” un tās piestātnes. Loču kanāls teritoriju atdala no īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – Mīlestības saliņas. Līdz šim nav konstatēta teritorijas esošās izmantošanas ietekme uz dabas teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Nav informācijas par jaunu objektu ierīkošanu šajā teritorijā, bet, plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās

tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums vērtējams kā neitrāls, jo precīzē situācijas dabā atbilstību teritorijas plānojumam.

Šaura josla Dabas pamatnes, kas stiepjas **uz D no iepriekšējā grozījuma teritorijas** (~0,5 ha platībā), tiek grozīta par Ostas apstādījumu un dabas teritoriju.

Šobrīd tā ir piekrastes teritorija, ko regulāros laukumos saposmo pieejas ūdenim un piestātnēm. Teritoriju klāj rets apaugums (atsevišķi krūmi, niedres, zāliens).

Grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās. Teritorija būs pieejama un nodrošinās sabiedrībai piekļuvi Hapaka grāvim.

Mīlestības saliņa. Dabas pamatnes statuss tiek grozīts uz Ostas apstādījumu un dabas teritoriju.

Šobrīd Mīlestības saliņa ir *Natura 2000* teritorija. Tā ietilpst Piejūras dabas parkā un ir zonēta kā parka dabas lieguma zona. Šeit sastopami aizsargājami meža biotopi, lai arī to platības ir nelielas, kā arī veģetācijas daudzveidībai nozīmīgas teritorijas.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās un nodrošinās Mīlestības saliņas aizsardzību.

Darījumu iestāžu teritorijas josla **ap Daugavgrīvas cietokšņa ZR un DA malu** (~4 ha platībā) tiek grozīta par Ostas publiskās apbūves ar apstādījumiem teritoriju.

Šobrīd teritorijas lielāko daļu klāj koku, krūmu un zāliena apaugums, bet ir izvietotas arī atsevišķas ēkas.

Grozījums vērtējams pozitīvi, jo atbilst situācijai dabā un plānotā (atļautā) zemes izmantošana ir ar potenciāli mazāku ietekmi uz vidi, kā bija pirms šī grozījuma izvirzīšanas. Teritorija būs pieejama un nodrošinās sabiedrībai piekļuvi Daugavgrīvas cietoksnim.

Sabiedrisko iestāžu un Dabas pamatnes teritorijas josla **ap Daugavgrīvas cietokšņa A malu gar Hapaka grāvi** (~4 ha platībā) tiek grozīta par Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd teritorijas lielāko daļu klāj izklīdēta apbūve, asfaltēti laukumi, kā arī koku, krūmu un zāliena apaugums. Buļļupe atdala teritoriju no īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – Mīlestības saliņas.

Nav informācijas par jaunu objektu ierīkošanu šajā teritorijā. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām rūpnieciskām darbībām ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo atbilst situācijai dabā.

SIA „La Con” nomātā teritorija, kas līdz šim bijusi paredzēta kā Sabiedrisko iestāžu teritorija, tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Teritoriju jau ilgstoši izmanto SIA „La Con”, kas nodarbojas ar beramkravu (galvenokārt ogles) pārkraušanu un uzglabāšanu. Šeit izvietotas uzņēmuma ēkas, būves, kravu laukumi un tehnoloģijas.

Grozījums uzskatāms par neitrālu, jo precīzē Plānojumu atbilstoši reālajai situācijai dabā.

Pārējā teritorija **no Daugavgrīvas cietokšņa līdz SIA „Freja” nomātās teritorijas R robežai** (~41 ha platībā), kuras plānotā (atļautā) izmantošana bija daļēji Dabas pamatne un daļēji Rūpniecības apbūve, tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd teritorijā atrodas esoša intensīva Ostas uzņēmumu apbūve, kravu laukumi, pievedceļi. Vienīgi starp Daugavgrīvas cietoksni un Latvijas Jūras akadēmiju izveidojusies neliela, neapbūvēta kokiem un krūmiem apaugusi josla, arī SIA „LD Sistems” nomātā teritorija ir maz izmantota, tur atrodas vien atsevišķas ēkas, pārējā uzņēmuma teritorija apaugusi kokiem un krūmiem.

Šajā teritorijā nav ievērojamu, brīvu platību jaunu Ostas uzņēmumu attīstībai, nav arī informācijas par jauniem projektiem, ko būtu paredzēts īstenot šajās platībās. Tomēr ņemot vērā to izvietojumu – tuvu Rīgas jūras līcim, tiešā tuvumā neatrodas jutīgas teritorijas, būtu veicināma šo platību intensīva izmantošana.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās un pilnībā atbilst situācijai dabā.

Teritorija, ko **norobežo Brīvostas robeža un Flotes iela** (~16,5 ha platībā) un kuras plānotā (atļautā) izmantošana bija daļēji Rūpniecības, daļēji Jauktās ražošanas, daļēji Tehniskās apbūves un daļēji Dabas pamatnes teritorija, tiek grozīta uz Ostas ražošanas un komercdarbības teritoriju.

Attīstības plānā 1995. - 2005.gadam teritorija kartē attēlota neprecīzi.

Lielākā daļa teritorijas gar Flotes ielu šobrīd ir intensīvi apbūvēta, tur ierīkoti auto stāvlaukumi un blīvs piebraucamo ceļu tīkls. Teritorijas DA gals (Lēpju un Flotes ielu stūris) ir kokiem (bērzi) un krūmāju apaudzis, tomēr ar ielām no visām pusēm norobežots (ir arī atsevišķas būves). Grozījuma vietas vistālāk uz Piejūras dabas parka pusi izvirzītā daļa ir neapbūvēta, bet platu piebraucamo ceļu sadalīta, tur sastopami atsevišķi koki un zāliens.

Grozījuma teritorija tieši robežojas ar Piejūras dabas parku. Līdz šim nav konstatēta teritorijas esošās izmantošanas ietekme uz dabas teritorijas ekoloģiskajām funkcijām,

izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Nav informācijas par jaunu objektu ierīkošanu šajā teritorijā. Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām rūpnieciskām darbībām ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Kopumā grozījums vērtējams neitrāli, jo atbilst situācijai dabā un paredzētā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana lielākajā daļā teritorijas būtiski nemainās.

Pirms šī grozījuma izvirzīšanas, bija paredzēts, ka **dzelzceļš tiek rekonstruēts un Flotes iela pagarināta** līdz pat projektējamiem termināļiem Rīgas jūras līcī. Grozījums paredz dzelzceļu rekonstruēt īsākā posmā – līdz SIA „Freja” teritorijas R stūrim, tāpat arī Flotes ielu.

Šobrīd jau eksistē esoši dzelzceļa pievedceļi uz atsevišķām Ostas uzņēmumu teritorijām, tomēr tie nebūs ar pietiekamu jaudu, lai apmierinātu Ostas vajadzības tās attīstības gadījumā. Pie tam nepieciešams optimizēt dzelzceļa piebraukšanas iespējas arī esošajās teritorijās. Viss šis pasākumu plāns kopumā nodrošinās optimālu dzelzceļa transporta kustību un nepieciešamo kravu pārvadājumu apjomus, arī attīstoties jauniem uzņēmumiem tuvāk Rīgas jūras līcim.

Grozījums vērtējams pozitīvi, jo nodrošinās dzelzceļa transporta sistēmas kapacitātes piemērošanu Ostas attīstības vajadzībām. Tajā pašā laikā, intensificējot un rekonstruējot dzelzceļu posmā gar dzīvojamo apbūvi, jāņem vērā dzīvojamo ēku esamība un ietekme uz tām, jāpielieto modernas tehnoloģijas, kas novērstu trokšņa un vibrācijas līmeņa paaugstināšanos virs normatīviem. Normatīvu pārsniegumu gadījumā jāveic prettrokšņa pasākumi – ātri augošu, mūžzaļu stādījumu ierīkošana, prettrokšņa ekrāna uzstādīšana u.c.

Komēforta dambja galvas daļa, kur izvietota Daugavgrīvas bāka un kas bija zonēta kā Sabiedrisko iestāžu teritorija, tiek grozīta par Jūras ostas apbūvi.

Tā ir daļa no valsts aizsardzībā esoša vietējas nozīmes kultūras pieminekļa kompleksa – Komēforts - hidrotehnisko un nocietinājuma būvju komplekss.

Šobrīd teritorijā atrodas Hidrogrāfiskā dienesta ēka, 1956.gadā celtā dzelzsbetona konstrukcijas Daugavgrīvas bāka, kā arī 1970.gadā būvētā navigācijas zīme.

Ņemot vērā grozījuma teritorijas novietojumu, platību un esošo lietojumu, tur nav iespējams attīstīt kādu termināļu apbūvi. Visticamāk, teritorijas reālā izmantošana nemainīsies – tā būs teritorija, kur izvietotas navigācijas zīmes un esošās ēkas.

Kopumā šis grozījums ir vērtējams neitrāli. Tomēr jāvērs uzmanība uz to, ka šī ir viena no Komēforta kultūrvēsturiskā pieminekļa kompleksa vērtīgākajām daļām, tāpēc tā nav būtiski maināma.

Daugavgrīva – teritorija starp Ziemas ostu un Rīgas jūras līci. Rīgas jūras līča piekrastes daļa no Daugavas uz DA (~10 ha platībā), kas bija zonēta daļēji kā Dabas pamatne un daļēji kā Sabiedrisko iestāžu teritorija, tiek grozīta uz Ostas publiskās apbūves ar apstādījumiem teritoriju.

Šobrīd aptuveni puse teritorijas ir saimnieciski neizmantota un to klāj vairāk vai mazāk blīvas atsevišķas mežaudzes, D daļā ir vairākas ēkas.

Šī teritorija saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Latvijas nozīmes „Bezmugurkaulnieku faunai nozīmīga teritorija”. Daugavgrīvas piekraste ir gadskārtējām pavasara vaboļu migrācijām īpaši svarīga vieta, jo migrācijas laikā netraucētajās plāvās var vienlaicīgi koncentrēties un uzturēties vairāki simti tūkstoši vaboļu indivīdu.

Šeit konstatēti higrofilie spradžu (dzimta *Chrysomelidae* – lapgrauži, apakšdzimta *Alticinae* – spradži) sugu kompleksi. Teritorijā konstatētas 11 spradžu sugas, tomēr tām nav aizsardzības statusa. Rīgas jūras līča Daugavgrīvas kāpu/ liedaga teritorija ir vairākām vaboļu sugām Latvijā vienīgā zināmā atradne, šeit sastopama, piemēram, ložņvaboles *Anthicus umbrinus* populācija. Tomēr arī šī suga nav aizsargājama.

Teritorijā aprakstītas arī Latvijā aizsargājamas sugas - Kāpu vilkzirnekļa *Arctosa cinerea* - neliela populācija, kas strauji sarūk. Suga apdzīvo pelēkās kāpas. Latvijā aizsargājamas sugas Brūnā varžukrupja *Pelobates fuscus* kurkuļi apdzīvo stāvošus ūdeņus niedrājos, bet imago sastopamas dažāda veida slēptuvēs gar kāpu zonu posmā līdz pat Daugavas grīvai. Šai teritorijai tomēr nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss.

Lai palēninātu esošo Rīgas jūras līča kāpu zonas/ liedaga bezmugurkaulnieku sugu daudzveidības samazināšanos un piekrastes biotopu degradāciju, pētījums iesaka masu atpūtas vietās izveidot atsevišķas „miera zonas” kas būtu fiziski vismaz daļēji slēgtas atpūtniekiem. Tāpat nepieciešams būtu izvietot informatīvus standus ar informāciju par vietas nozīmīgumu tipisko liedaga/ kāpu bezmugurkaulnieku sugu populāciju saglabāšanai.

Grozījums vērtējams neitrāli, jo atbilst situācijai dabā un plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās. Ir ievēroti nosacījumi bezmugurkaulniekiem nozīmīgas vietas saglabāšanā – teritorija nebūs sabiedrībai masveidīgi pieejama, to no sauszemes pusēm norobežo Ostas rūpnieciskās teritorijas, bet R - Rīgas jūras līcis.

SIA „Bolderājas kuģu remontu rūpnīca” nomātā teritorija no Rūpniecības teritorijas tiek grozīta uz Jūras ostas apbūvi.

Šobrīd teritoriju aizņem SIA „Bolderājas kuģu remontu rūpnīca” ēkas, būves pievedceļi un laukumi. Tieši šī teritorijas daļa saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā Rīgas nozīmes zīriņiem – kraukļiem nozīmīga ligzdošanas vieta. Tātad šajā gadījumā tieši rūpnieciska rakstura ražošanas darbība ir piesaistījusi ievērojamu daudzumu kaijveidīgo putnu.

Grozījuma teritorija (tās D gals) tieši robežojas ar īpaši aizsargājamu dabas teritoriju – Piejūras dabas parku. Līdz šim nav konstatēta teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas ietekme uz dabas teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Ņemot vērā to, ka nav paredzamas būtiskas darbības izmaiņas, šāda ietekme nav prognozējama arī nākotnē.

Grozījums tiek vērtēti kā neitrāli, jo būtiski nemaina plānoto (atļauto) zemes izmantošanu.

Pārējā teritorija starp Ziemas ostu un Rīgas jūras līci (~40 ha platībā). Grozījums paredz plānoto (atļauto) izmantošanu mainīt no Dabas pamatnes un Sabiedrisko iestāžu teritorijas uz Jūras ostas apbūvi.

Grozījuma teritorija tieši robežojas ar īpaši aizsargājamu dabas teritoriju – Piejūras dabas parku. Līdz šim nav konstatēta teritorijas esošās izmantošanas ietekme uz dabas teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Teritorijā atrodas valsts aizsardzībā esošs vietējas nozīmes kultūras pieminekļa komplekss – Komētforts - hidrotehnisko un nocietinājuma būvju komplekss, kā arī tā aizsargjosla. Tajā ietilpst 18.gadsimta otrajā pusē būvēts nocietinājums Komētas forts un Daugavas straumi regulējošais Komētforta dambis, kas sastāv no 2 daļām – Daugavas rietumu gultni noslēdzošā dambja un pirmā jūras dambja jeb mola. Tā ir senākā saglabājusies hidrotehniskā būve Latvijā, kas tapusi saistībā ar Daugavas grīvas gultnes regulēšanas darbiem.

Komētas fortam 2003.gadā pēc Rīgas brīvostas pārvaldes pasūtījuma atklātais sabiedriskais fonds „Latvijas Industriālā mantojuma fonds” ir veicis detalizētu izpēti un ir izstrādāti vairāki priekšlikumi teritorijas izmantošanai, saglabāšanai un eksponēšanai (dati no šī pētījuma izmantoti turpmākā aprakstā). Tomēr tās ir tikai vadlīnijas konkrētu risinājumu izstrādāšanai, kas tad arī būtu nākamais inventarizācijas solis.

Komētforta attīstības koncepcija paredz tā teritorijā esošo objektu un telpisko elementu sabiedriskās un kultūrvēsturiskās vērtības akcentēšanu, nodrošinot sabiedrisku piekļūšanu galvenajos mezglu punktos – pie rietumu nocietinājumiem, Komētforta jūras mola galā un pašā Komētas fortā. Teritorijā saglabātos divas funkcionāli atšķirīgas, bet vienlīdz plāšākai sabiedrībai slēgtas teritorijas (bākas dienests un ostas teritorija), vienlaikus to apsaimniekotājiem iesaistoties kultūrvēsturiskā mantojuma uzturēšanas procesos.

Balstoties uz šo koncepciju, Komētforta tālākai saglabāšanai, eksponēšanai un izmantošanai iespējami trīs varianti. Tie visi paredz lielākas vai mazākas sabiedriski rekreatīvas zonas ar kultūrvēsturiski izglītojošu nozīmi izveidi līdzās saimnieciski izmantojamai teritorijai.

- 1.variants paredz rekreācijas un industriālās funkcijas līdzsvarotu līdzās pastāvēšanu.
- 2.variants paredz rekreācijas un kultūrvēsturiskās vides dominanti pār saimniecisko darbību.
- 3.variants paredz rūpniecisko dominanti lielākajā daļā teritorijas.

Ņemot vērā Komētforta vēsturisko nozīmi, reālos draudus krasta nostiprinājumu un granīta fasāžu saglabāšanai turpmāku Daugavas gultnes padziļināšanas darbu rezultātā, ierobežoto valsts finansējumu pieminekļu uzturēšanai un dārgās hidrotehnisko būvju uzturēšanas un ekspluatācijas izmaksas, kā arī atrašanos vienā no Brīvdostas visperspektīvākajiem attīstības rajoniem, eksperti uzskata, ka:

- vienīgais reālais šī pieminekļa saglabāšanas un uzturēšanas veids ir piemērota saimnieciska izmantošana;
- ievērojot izmantošanas priekšlikumus, būtu pieļaujams kompromiss ar iespējamo izmantotāju sekojošos aspektos:
  - samazināta pieminekļa teritorijas un tā aizsardzības zonas noteikšanā, ņemot vērā atsevišķu pieminekļa daļu novērtējumu,
  - dambja D daļas saīsināšanā vai pat nojaukšanā, izmantojot tā granīta apšuvumu citu dambja bojāto daļu atjaunošanai, bet izmantotājam dodot iespēju paplašināt ieeju Ziemas ostā,
  - piestātņu veidošana pieminekļa aizsardzības zonā Daugavā, iepretī Komētforta jūras dambim, ar nosacījumu atjaunot un nostiprināt tā vēsturisko konstrukciju un vizuālo izskatu;
- Komētforta dambja saglabāšanas un izmantošanas jautājumi risināmi kontekstā ar Daugavas grīvas krasta fortifikācijas būvju kompleksa saglabāšanu un piemērošanu sabiedriskai funkcijai [Biedriņš, Anteniške, Ļakmunds, 2003].

Tādējādi, plānojot kopēju teritorijas saimniecisku izmantošanu, jāņem vērā kultūras pieminekļa esamība, saglabāšana, pieejamības nodrošināšana, kā arī likumdošanas aktos noteiktās prasības darbībām to aizsargjoslās. Pirms jebkādu darbību uzsākšanas jāsaņem VKPAI saskaņojumi un akcepts.

Grozījuma teritorijas Z daļa šobrīd ir saimnieciski neizmantota, neapbūvēta un to klāj vairākas atsevišķas mežaudzes. Lielākā mežaudze SIA „TOP VIDE” veiktajā pētījumā atzīta par aizsargājamu mežaudžu biotopu, tomēr nav pieejama nekāda sīkāka informācija. Teritorijas vidusdaļā ir atsevišķas būves.

Zināms, ka šobrīd neizmantotajā teritorijā starp Ziemas ostu un Rīgas jūras līci paredzēta jauna naftas produktu termināļa SIA „*Baltic Oil Terminal*” būvniecība. Šobrīd tiek īstenota tehniskā projekta, kam veikts ietekmes uz vidi novērtējums, pārstrādāšana, ievērojot IVN gaitā saņemtos atzinumus. Tā kā atzinumam par IVN Noslēguma ziņojumu ir notecējis termiņš, objektam nāksies īstenot atkārtotu IVN procedūru.

Projektējamajā terminālī notiks naftas produktu pārkraušana, tas ir, to pieņemšana, īslaicīga uzglabāšana un nosūtīšana. Bīstamās ķīmiskās vielas terminālī būs pārkraujamie naftas produkti – dīzeļdegviela, benzīns un mazuts. Naftas produktu termināļa darbības rezultātā sagaidāmas šādas būtiskākās ietekmes uz vidi: gaisa piesārņojums, smaku rašanās un biotopu iznīcināšana. Pozitīvs aspekts ir fakts, ka šīs teritorijas tiešā tuvumā nav dzīvojamās apbūves. Pie tam, ņemot vērā pieredzi ar šobrīd jau strādājošiem „jaunās paaudzes” naftas produktu termināļiem un to vides kvalitātes monitoringa rezultātus, prognozējams, ka arī šī termināļa būvniecībā izmantojot labākās pieejamās nozares tehnoloģijas, vides kvalitātes normatīvi pārsniegti netiks.

Tomēr risināmas ir arī transporta problēmas – Daugavgrīvas ielas caurlaidība, paaugošas transporta instensitātes radītais gaisa un trokšņa piesārņojums Daugavgrīvas ielas apkārtnē, dzelzceļa caurlaidības iespējas, kas varētu būt vieni no limitējošajiem faktoriem projekta attīstībā.

Ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāti rāda, ka pēc emisiju gaisā kopējā apjoma par nozīmīgāko emisijas avotu uzskatāmi naftas produktu uzglabāšanas rezervuāri. Gaisa piesārņojumu radīs:

- naftas produktu iepildīšana rezervuāros;
- naftas produktu uzglabāšana.

Ņemot vērā uzņēmuma novietojumu un darbības rādītājus, nav prognozējama ievērojama smaku traucējuma rašanās iespēja. Uzņēmuma normālas darbības rezultātā nav paredzamas emisijas augsnē vai ūdeņos.

Plānojot jaunas saimnieciskas darbības un to realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām rūpnieciskām darbībām ar potenciālu ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.

Tomēr avārijas noplūdes gadījumā, pastāv iespēja, ka naftas produkti varētu iekļūt Daugavā un/ vai Rīgas jūras līcī. Tas, vai piesārņojums varētu nonākt līdz piekrastes joslai, kur izvietots Piejūras dabas parks, atkarīgs no tā brīža meteoroloģiskajiem apstākļiem, avārijas lieluma un termināla darbinieku operativitātes avārijas seku likvidēšanā, kā arī daudziem citiem apstākļiem.

Avāriju rašanās varbūtības samazināšanai un reaģēšanas pasākumu efektivitātei ir izstrādāti dažāda līmeņa darbības plāni neparedzēta piesārņojuma gadījumā, ka arī termināļos ir īpaši apmācīti darbinieki un sagatavots aprīkojums, ka arī uzstādītas dažādas kontroles un novērošanas sistēmas, avārijas tūlītējai konstatācijai.

Kopumā grozījums vērtējams kā vidi negatīvi ietekmējošs, jo paredz neapbūvētas piekrastes teritorijas apbūvi un izmantošanu. Tajā pašā laikā jāatzīst, ka šī būtu viena no optimālajām vietām Ostas attīstībai - tuvu Daugavas grīvai, tieši nerobežojas ar dzīvojamo apbūvi. Tomēr, ņemot vērā to, ka attīstība paredzēta tiešā Piejūras dabas parka tuvumā, kā arī izskanējušās iedzīvotāju bažas un līdz šim smagnējo un sarežģīto vides kvalitātes kontrolējošo institūciju darbību sūdzību saņemšanas dēļ, lai panāktu objektīvu situācijas atainojumu, risinājums varētu būt kompleksas monitoringa sistēmas izveide (gaisa kvalitātei, trokšņa piesārņojumam un vidē novadāmo notekūdeņu kvalitātei) jaunajās attīstības teritorijās.

7.1.2.2. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi pēc savas būtības galvenokārt ir precizējoši un detalizējoši, jo kopš Rīgas attīstības plāna izstrādes reālā situācija ir mainījusies – stājušās spēkā izmaiņas normatīvajos aktos, realizēti un

ieplānoti dažādi valsts un pašvaldības institūciju projekti, stājies spēkā Satversmes tiesas 17.01.2008. spriedums lietā Nr.2007-11-03 „Par Rīgas teritorijas plānojuma daļas 2006.–2018.gadam, kas attiecas uz Rīgas brīvdostas teritoriju, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 115.pantam”.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi Rīgas brīvdostas teritorijā galvenokārt ir vērsti uz zemes plānotās (atļautās) izmantošanas maiņu, lai nodrošinātu optimālu Ostas funkcionēšanu, tajā pašā laikā ņemtu vērā Ostas teritorijā un tiešā tuvumā esošu jutīgo teritoriju (īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kultūrvēsturiskie pieminekļi un apdzīvotas vietas) vajadzības un aizsardzības nodrošināšanu.

Lai būtu iespējams pietiekoši ātri reaģēt uz potenciālajām tirgus izmaiņām kravu pārvaldījumu struktūrā un tādējādi nodrošināt efektīvu ostas teritorijas izmantošanu, Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos Rīgas brīvdostas saimnieciskajai darbībai paredzēto teritoriju zonējums tiek veidots pēc iespējas teritoriāli monolītāks. Taču, lai regulētu dažāda veida un ietekmes saimniecisko aktivitāšu izvietojumu ostā un tai piegulošajās teritorijās, kā galvenais instruments piedāvāts Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu sadaļa „Ostas teritorija”, kas aptver pilnīgi visu Rīgas brīvdostas teritoriju. Zonējuma veids „Ostas teritorija” ietver septiņas atšķirīgas izmantošanas teritorijas, kurās jāievēro papildus vai citi noteikumi, nekā līdzīgās teritorijās Rīgas pilsētā ārpus Brīvdostas.

Divās, pēc platības lielākajās, no šīm septiņām teritorijām plānotā (atļautā) izmantošana paredz Ostas ražošanas un rūpniecības aktivitātes – Jūras ostas apbūve un Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve.

Jūras ostas apbūves teritorija ir teritorija, kur primārā izmantošana ir jūras ostas termināļu apbūve un ar ostas darbību saistītu ēku un būvju, navigācijas un hidrotehnisko būvju, satiksmes infrastruktūras objektu, darījumu iestāžu, ražošanas ēku, saldētavu, noliktavu, ārpustelņu (atklātas) uzglabāšanas būvju būvniecība un virszemes ūdensobjektu tīrīšanas un padziļināšanas rezultātā iegūtās grunts novietnes izvietošana.

Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorija ir teritorija, kur primārā izmantošana ir ar ostas darbību saistītu vispārīgās ražošanas uzņēmumu, noliktavu un satiksmes infrastruktūras objektu (tajā skaitā paaugstinātas bīstamības objektu), darījumu iestāžu, vairumtirdzniecības objektu, degvielas uzpildes staciju, kā arī navigācijas un hidrotehnisko būvju un kravu ostas būvju būvniecība un izmantošana.

Tomēr šobrīd neizmantotajās un mazizmantotajās teritorijās nav iespējams viennozīmīgi noteikt tieši kāda profila ražošanas uzņēmumi vai termināļi tur atradīsies. Tas ir atkarīgs no tirgus struktūras un pieprasījuma, kas pie tam plānošanas periodā var radikāli mainīties. Tik detalizēta teritorijas izmantošanas prognoze, kas jebkurā gadījumā būtu tikai prognoze, visticamāk, netiks apskatīta arī topošajā Rīgas brīvdostas attīstības programmā. Tāpēc turpmāk izvirzītās un analizētās alternatīvas ir tīri teorētiskas.

Tomēr jāuzsver, ka teritorijās, kurās ir konstatēti vides kvalitātes normatīvu pārsniegumi (gaisa kvalitātei kādai no vielām, smakām, troksnim), jaunu Ostas uzņēmumu attīstība var notikt tikai gadījumā, ja tā nedod papildus ieguldījumu jau

esošajā problēmsituācijā. Pie tam darbībām, kam paredzama būtiska ietekme uz vidi, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām, bet darbībām, ko paredzēts veikt tiešā tuvumā īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, jānovērtē iespējamā ietekme uz *Natura 2000* teritorijām. Teritorijām, par kurām pieejami dati par iespējamu aizsargājamu sugu vai biotopu klātbūtni, pirms to saimnieciskas apguves būtu jāveic bioloģiskā inventarizācija.

Izvirzot un vērtējot alternatīvas, izdarīts pieņēmums, ka jau esošie un strādājošie uzņēmumi savas darbības vietas un veidus būtiski nemainīs, jo šādas kardinālas izmaiņas prasa ievērojamas investīcijas (teritorijas sagatavošana, apbūve, inženierkomunikāciju ierīkošana, ražošanas iekārtas u.c.). Uzņēmums ir projekts „Infrastrukturā attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārceļšanai no pilsētas centra”, kam šobrīd jau ir pabeigts ietekmes uz vidi novērtējums. Tomēr arī šis projekts tiek īstenots nevis balstoties uz RBP vai Ostas uzņēmumu iniciatīvu, bet gan faktu, ka Andrejsala, Vējzaķsala un Eksportosta kopā ar visiem tur esošajiem uzņēmumiem ir izslēgtas no Brīvostas teritorijas, un šīs pilsētas centra teritorijas ir rezervētas pilsētas attīstības vajadzībām.

Kā plānoti uzņēmumi, kas jau konkrētās vietās veiks konkrētas darbības, ir ņemti vērā:

- Kundziņsalas teritorijas vidusdaļa un ziemeļu daļa tiks attīstīta jauna konteineru termināla izveidei - SIA “Nacionālais konteineru termināls”. Projektam ir uzsākta tehniskā projekta izstrāde. Nav informācijas par projekta ieviešanas laiku.
- Mangaļsalas teritorija tiks attīstīta lejamkravu kompleksa izveidei, SIA “*Energo SG*”. Nav nekādas informācijas par projekta ieviešanas laiku.
- Daugavgrīvas ziemeļdaļa tiks attīstīta jauna lejamkravu uzglabāšanas un pārkraušanas kompleksa vajadzībām - SIA „*Baltic Oil Terminal*”. Tiek īstenota tehniskā projekta izstrāde, kam veikts ietekmes uz vidi novērtējums. Pašreiz tehniskais projekts tiek pārstrādāts, ievērojot IVN gaitā saņemtos atzinumus.
- Kundziņsalas vidusdaļā plānota elektronisko atkritumu pārstrādes rūpnīca – SIA “*Systems Recycling*”.

Ir zināms, ka ražošanas un rūpniecisku uzņēmumu, kas varētu radīt ievērojamu ietekmi uz vidi, ierīkošanai (būvniecībai) nepieciešama ievērojama brīva platība. Balstoties uz šo apsvērumu, šobrīd Ostā neizmantotas vai mazizmantotas teritorijas, kas pieļauj šādu jaunu uzņēmumu attīstību ir:

- Rīnūži (pēc teritorijas uzbēršanas un sagatavošanas);
- Voleri;
- Spilves lidlauks;
- Spilves pļavas;
- Beķermuiža.

Sīkāks neizmantoto vai mazizmantoto teritoriju raksturojums dots 65.tabulā.

Neizmantoto vai mazizmantoto teritoriju raksturojums

Vieta	Tuvākā apdzīvotā vieta	Tuvākā īpaši aizsargājamā teritorija	Tuvākais kultūras piemineklis	Tuvākie esošie rūpniecības uzņēmumi
Rīnūži	Mangaļsalas dzīvojamais rajons; ~550 m uz Z, ZR no potenciālās teritorijas	Vecdaugavas dabas liegums; ~515 m uz Z, ZA no potenciālās teritorijas		SIA „Alpha osta”; SIA „Rīgas universālais termināls”
Voleri	Tieši robežojas ar esošo dzīvojamo apbūvi Voleros	Tieši robežojas ar dabas liegumu „Krēmeri”	Teritorijas A malā ieši robežojas ar Voleru muižu	SIA „Kilbe”; SIA „Rīgas jūras osta „Voleri””
Spilves lidlauks	Dzīvojamā apbūve Voleros; ~530 m uz ZA no potenciālās teritorijas	Tieši robežojas ar mikrolieguma Jumstiņu gliadiolas aizsardzībai teritoriju		SIA „Trešais elements”
Spilves plavas	Dzīvojamā apbūve Voleros; ~1020 m uz A no potenciālās teritorijas	Dabas liegums „Krēmeri” ~820 m uz A no potenciālās teritorijas		A/S „Latvijas finieris” ražotnes „Lignums” un „Hapaks”; SIA “Bolderaja Ltd” A/S “Krēmeri”; SIA “Spēja”; SIA “Vižņi”; SIA “Rīgas jūras osta “Voleri””; SIA „Kilbe”
Beķermuiža	Dzīvojamā apbūve Krēmeros; ~510 m uz A no potenciālās teritorijas	Dabas liegums „Krēmeri” ~90 m uz A no potenciālās teritorijas		

Ražošanas un rūpniecisku darbību rezultātā varētu rasties ietekme uz gaisa kvalitāti, noteiktos apstākļos smaka, sadzīves un lietus notekūdeņi, apbūves vietā tiktu iznīcināti tur šobrīd esošie biotopi, katrā vietā risināms ir transporta jautājums, kā arī rastos avāriju risks. Tāpēc, šādas darbības pirmām kārtām būtu attīstāmas vietās, kuru tiešā tuvumā nav dzīvojamās apbūves.

Galvenie kravu veidi šobrīd Brīvēstā ir:

- konteinerizētas kravas;
- ogles;
- minerālmēsli;
- naftas produkti;
- kokmateriāli.

Sagaidāms, ka arī turpmāk šie kravu veidi saglabāsies, varētu mainīties vien katra kravu veida apjoms. Zināms, ka katra kravu veida apstrāde, uzglabāšana un pārkraušana rada atšķirīgas ietekmes uz vidi:

- konteineri - troksni;
- beramkravas (ogles un minerālmēsli) – putekļus, t.sk. PM10;
- naftas produkti un ķīmiskas vielas – gaisa piesārņojumu (benzols, gaistošie organiskie savienojumi), smakas, avāriju risks;
- kokmateriāli – troksni.

Alternatīvas izvīrētās sliktākajiem iespējamajiem gadījumiem - tiek pārkrauti kravu veidi ar potenciālo ievērojamāko ietekmi uz vidi:

- beramkravas (ogles un minerālmēsli);
- naftas produkti un ķīmiskas vielas.

Tas nozīmē, ka balstoties uz līdzšinējo kokmateriālu un konteineru pārkraušanas uzņēmumu izvietojumu, radīto traucējumu, to raksturu, intensitāti, nav identificētas tāda apjoma ietekmes, kas varētu radīt vides kvalitātes normatīvu pārsniegumus jaunu kokmateriālu vai konteineru pārkraušanas uzņēmumu attīstības rezultātā jebkurā no 65.tabulā raksturotajām vietām.

Rīnūži. Šobrīd šajā nogabalā nav daudz brīvu teritoriju. Neskatoties uz to, ka Rīnūžos koncentrēti lielākie naftas produktu termināļi, zināms, ka šī brīvā teritorija paredzēta tieši beramkravu termināļiem. Koriģējot krasta līniju un uzberot platību starp Žurku salu, SIA „Alpha Osta” un SIA „Rīgas universālais terminālis” teritorijām, paredzēts iegūt nepieciešamo platību beramkravu termināļu attīstībai. Tā kā šie termināļi būs izvietoti blakus SIA „Alpha Osta”, kas ir ~460 m attālumā no dabas lieguma, un līdzšinējā, jau ilgstoši strādājošā minerālmēsļu pārkraušanas termināļa darbība liegumu nav ietekmējusi, nav paredzams, ka arī jaunie beramkravu termināļi (vai tie būtu ogļu, vai minerālmēsļu) radītu būtisku negatīvu ietekmi uz dabas liegumu „Vecdaugava”.

Kā alternatīvu izvirzot lejamkravu termināļa ierīkošanu šajā teritorijā, situācija būs līdzīga. Ņemot vērā faktu, ka Rīnūžos jau darbojas lejamkravu (naftas produktu) termināļi SIA „Naftimpeks”, SIA „Neste Latvija”, SIA „Latvija Statoil” un to līdzšinējā darbība nav radījusi negatīvu ietekmi uz dabas lieguma „Vecdaugava” ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, nav paredzams, ka tādu normālas darbības režīmā varētu radīt identisks, tikai tālāk no īpaši aizsargājamās dabas teritorijas izvietots terminālis.

Teritorijas tiešā tuvumā neatrodas kultūras pieminekļi. Ņemot vērā teritorijas izvietojumu dabā – to no visām pusēm norobežo jau esoši un strādājoši uzņēmumi, nav prognozējama ietekme arī uz tuvākajām apdzīvotajām vietām, neatkarīgi no tā, vai tur tiktu attīstīts beramkravu, vai lejamkravu terminālis.

Lejamkravu (naftas vai ķīmisku vielu un produktu) termināļa īstenošanas gadījumā jāņem vērā avāriju risks un aizsargjoslu nepieciešamība šādiem objektiem. Avārijas noplūdes gadījumā, pastāv iespēja, ka naftas produkti varētu iekļūt Audupē vai pat Mīlgrāvī. Tas, vai piesārņojums varētu nonākt arī Vecdaugavā, atkarīgs no tā brīža meteoroloģiskajiem apstākļiem, avārijas lieluma un termināļa darbinieku operativitātes avārijas seku likvidēšanā, kā arī daudziem citiem apstākļiem.

Tāpēc uzņēmumiem, kas nodarbojas ar bīstamu ķīmisku vielu pārkraušanu un uzglabāšanu noteiktos apjomos, nepieciešams izstrādāt un apstiprināt drošības pārskatu vai rūpnieciskas avārijas novēršanas programmu un civilās aizsardzības plānu. To ietvaros detalizēti tiks vērtēti iespējamie sliktākie avāriju scenāriji, to cilvēka dzīvībai bīstamās iedarbības rādiuss un, izejot no šiem aprēķiniem, noteikta drošības aizsargjosla, kurā, savukārt, noteikti ierobežojumi.

Avāriju rašanās varbūtības samazināšanai un reaģēšanas pasākumu efektivitātei ir izstrādāti dažāda līmeņa darbības plāni neparedzēta piesārņojuma gadījumā, ka arī termināļos ir īpaši apmācīti darbinieki un sagatavots aprīkojums, ka arī uzstādītas

dažādas kontroles un novērošanas sistēmas, avārijas tūlītējai konstatācijai.

Kopumā ņemot, šī būtu optimāla vieta gan lejamkravu, gan beramkravu termināļa attīstībai. Ņemot vērā apkārtējo teritoriju intensīvo rūpniecisko izmantojumu, teritorijas izvietojumu (nerobežojas ar jutīgām teritorijām), infrastruktūras pieejamību, šeit būtu jāveicina rūpniecības attīstība.

Tomēr ievērojama apjoma termināļiem, zinot jau konkrētu darbības veidu, jaudas, apjomu, izmantojamās tehnoloģijas, būtu veicams detalizēts ietekmes uz vidi novērtējums. Ļoti svarīgi, lai šādu termināļu būvniecībā, iekārtās un aprīkojumā tiktu izmantotas nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, kas ļauj ievērojami samazināt ietekmi uz vidi, kā to pierāda šobrīd jau strādājošo „jaunās paaudzes” naftas produktu termināļu darbība un to vides kvalitātes monitoringa rezultāti.

Voleri. Šobrīd nav nekādas informācijas par teritorijas prognozējamo attīstību. Dabas lieguma „Krēmeri” dabas aizsardzības plāns kā potenciālu draudu lieguma vērtībām atzīst arī faktu, ka Rīgas Attīstības plānā 2006. - 2018.gadam dabas liegumam pieguļošajās teritorijās (tā Z un R malā) plānots attīstīt ražošanas un rūpniecisko teritoriju. Tomēr tajā pašā laikā minētais dabas aizsardzības plāns arī konstatē, ka apkārtnē esošās zemes jau tiek intensīvi izmantotas Ostas vajadzībām. Līdz ar to jāsecina, ka, ja līdz šim intensīvā Ostas darbība apkārtnē nav izraisījusi negatīvu ietekmi uz lieguma vērtībām, tad tādai nevajadzētu rasties arī nākotnē, šiem pašiem uzņēmumiem turpinot darboties. Tomēr papildus esošajai rūpnieciskajai darbībai, attīstot jaunus uzņēmumus arī lieguma A un D malā, varētu rasties ietekme uz lieguma biotopu stabilitāti. Tas nozīmē, ka intensīvu ražošanas un rūpniecības darbību nebūtu ieteicams īstenot pie pašas dabas lieguma D robežas.

Pie tam Voleru ielā 11 atrodas Voleru muižas dzīvojamā ēka (18.gs.b.) - vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis Nr.7734, kas ir atsevišķs objekts ar palielinātu kultūrvides vērtību Voleru apbūvē. Voleru muižiņa ir viena no retajām šāda veida muižiņām upes krastā, kas viennozīmīgi bagātina Daugavas deltas kultūrvēsturisko ainavu. Muižiņas galvenā problēma šobrīd ir akūti nepieciešamais remonts un restaurācija, vēsturiskā parka atjaunošana un pirmsprojekta zinātniskā izpēte, kā arī šī objekta harmonizēšana ar apkārtējo vēsturisko apbūvi un iespējamajām jaunbūvēm tuvākajā upes krasta un sauszemes apkārtnē.

Alternatīva beramkravu termināļa attīstībai Voleru teritorijā starp dzīvojamo apbūvi, Beķera grāvi un dabas liegumu „Krēmeri”. Ņemot vērā Krēmeru dabas lieguma izveidošanas mērķi – saglabāt un aizsargāt putniem nozīmīgu ligzdošanas vietu Rīgas pilsētā, nav paredzama jauna beramkravu termināļa attīstības būtiska negatīva ietekme uz dabas lieguma ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, ja vien apbūve un transporta risinājumi netiek īstenoti tiešā lieguma D robežas tuvumā.

Ņemot vērā to, ka teritorijā eksistē dzīvojamā apbūve, kas ar šiem grozījumiem ir zonēta kā Ostas jaukta apbūve, bet pirms tam bija Ražošanas un rūpniecības apbūve, pirms kādas intensīvas rūpnieciskas teritorijas izmantošanas uzsākšanas ir jānodrošina vides kvalitātes normatīvu nodrošināšana apbūves teritorijā. Ja Voleri un Krēmeri netiktu izmantoti dzīvojamās funkcijas nodrošināšanai, tad tuvākā esošā apdzīvotā vieta ir Ilģuciems (~2100 m attālumā uz D). Balstoties uz pieredzi beramkravu

terminālu emisiju gaisā novērtējumos, ir skaidrs, ka Iļģuciemā gaisa kvalitātes normatīvi pārsniegti netiks. Tāpat arī jebkādu rūpniecisku celtnu ierīkošanas gadījumā, jāņem vērā Voleru muižas esamība un iespējas objekta harmonizēšanai ar apkārtējo vēsturisko apbūvi.

Gadījumā, ja dzīvojamā apbūve turpina pildīt savas funkcijas, avāriju riska un aizsargjoslu nepieciešamības dēļ lejamkravu termināla ierīkošana šajā vietā nebūs iespējama. Ja RBP īsteno iedzīvotāju pārceļšanas scenāriju, kā arī nodrošina apbūves un infrastruktūras neizvietošana tiešā Krēmeru dabas lieguma D robežas tuvumā, tad, ņemot vērā pieredzi ar šobrīd jau strādājošiem „jaunās paaudzes” naftas produktu termināļiem un to vides kvalitātes monitoringa rezultātus, prognozējams, ka arī šī termināla būvniecībā izmantojot labākās pieejamās nozares tehnoloģijas, vides kvalitātes normatīvi pārsniegti netiks, līdz ar to paredzams, ka uzņēmuma normālas darbības rezultātā neradīsies negatīva ietekme uz dabas lieguma „Krēmeri” ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti.

Attiecībā uz avāriju situācijām, jāuzsver, ka visā Brīvostas teritorijā spēkā ir Darbības plāns neparedzēta piesārņojuma gadījumā Rīgas brīvostā, kas apstiprināts 2009.gada 15.janvārī. Plāns nosaka avārijas situācijas izziņošanas, piesārņojuma novērtēšanas, situācijas kontroles, operatīvās vadības kārtību, kā arī avārijas seku likvidācijas pasākumu secību neparedzēta piesārņojuma izplūdes gadījumā. Plāns ir piemērojams jebkuram negadījumam Rīgas brīvostas teritorijā, kas izraisa vai draud izraisīt piesārņojumu. Arī katram bīstamo lejamkravu pārkraušanas operatoram ir sagatavots un apstiprināts savs darbības plāns neparedzēta piesārņojuma gadījumam akvatorijā, teritorijās atrodas noteikts daudzums un veids avāriju novēršanas un likvidēšanas līdzekļu, ka arī regulāri tiek īstenotas darbinieku teorētiskās un praktiskās mācības, kas samazina gan avāriju risku, gan seku izplatību.

Kopumā ņemot, šobrīd eksistē vairāki intensīvu beramkravu vai lejamkravu projektu attīstību limitējoši faktori – teritorijas apdzīvojums, vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļa klātbūtne. Pie tam, pirms intensīvas kravu aprites uzsākšanas, jāatrisina transporta infrastruktūras jautājumi – šobrīd teritorijā nav dzelzceļa pievedceļu, pirms rekonstrukcijas arī Daugavgrīvas ielas caurlaidība nav pietiekama. Līdz ar to pirms lielo transporta infrastruktūras attīstības projektu realizēšanas, šīs teritorijas intensīva izmantošana nav īsti iespējama. Jāņem vērā arī esošās gaisa kvalitātes un traokšņa problēmas Daugavgrīvas ielas apkārtnē. Plānojot apbūvi, tāpat pirms tās īstenošanas jāierīko piemērotas inženierkomunikācijas. Tas nozīmē, ka apbūvi ekspluatēt varētu uzsākt tikai tad, kad tai ir nodrošināta notekūdeņu savākšana un ierīkota ūdensapgāde. Ņemot vērā plānotās apbūves teritorijas tuvumu virszemes ūdensobjektiem, tās ģeoloģisko uzbūvi un hidroģeoloģiskos apstākļus, nav pieļaujama individuālo notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu veidošana. Ieteicama ir lokālu centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošana.

Spilves lidlauks. Daļa Spilves lidlauka šobrīd ir rezervēta Ostas lidlauka vajadzībām. Pārējā daļa zonēta kā Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorija. Līdz ar to šajā teritorijā nav paredzēts attīstīt beramkravu vai lejamkravu termināļus, bet gan ražošanas uzņēmumus (iespējamais plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis ar iespējamo visbūtiskāko ietekmi uz vidi). Apbūvei izmantojama tikai brīvā platība, ievērojot augstuma ierobežojumus. Valsts nozīmes kultūras pieminekļu teritorijas tiešā tuvumā nav.

Ietekmes, kas sagaidāmas rūpnieciskas ražošanas uzņēmumu attīstības un darbības rezultātā, ir gaisa piesārņojums (vielas atkarīgas no uzņēmuma darbības profila), notekūdeņi, atkritumi. Jāatzīmē arī fakts, ka jebkura liela apjoma, intensīvas rūpniecības teritorijas ierīkošana iznīcinās griezēm piemēroto biotopu un būtiski samazinās griezes populācijas lielumu Rīgas pilsētas mērogā, tajā pašā laikā īpaši neietekmējot griezes populācijas lielumu Latvijas mērogā, kā arī ievērojami samazinās pilsētas zaļās platības.

Ņemot vērā to, ka šobrīd nav pieejama nekāda informācija par ražošanas uzņēmumu veidiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti, šobrīd nav iespējams identificēt konkrētas ietekmes. Plānojot rūpnieciskas aktivitātes, zinot jau konkrētu darbības veidu, jaudas, apjomu, izmantojamās tehnoloģijas, nepieciešamības gadījumā jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūram.

Tomēr, pirms intensīvas saimnieciskas darbības uzsākšanas, jāatrisina transporta infrastruktūras jautājumi – šobrīd teritorijā nav dzelzceļa pievedceļu, pirms rekonstrukcijas arī Daugavgrīvas ielas caurlaidība nav pietiekama. Līdz ar to pirms lielo transporta infrastruktūras attīstības projektu realizēšanas, šīs teritorijas intensīva izmantošana nav īsti iespējama. Jāņem vērā arī esošās gaisa kvalitātes un traokšņa problēmas Daugavgrīvas ielas apkārtnē. Plānojot intensīvu rūpniecisku apbūvi, tāpat pirms tās īstenošanas jāierīko piemērotas inženierkomunikācijas. Tas nozīmē, ka apbūvi ekspluatēt varētu uzsākt tikai tad, kad tai ir nodrošināta notekūdeņu savākšana un ierīkota ūdensapgāde. Ņemot vērā plānotās apbūves teritorijas tuvumu virszemes ūdensobjektiem, tās ģeoloģisko uzbūvi un hidroģeoloģiskos apstākļus, nav pieļaujama individuālo notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu veidošana. Ieteicama ir lokālu centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošana.

Spilves plavas. Teritorijas plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis paredzēts kā Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve. Līdz ar to šajā teritorijā nav paredzēts attīstīt beramkravu vai lejamkravu termināļus, bet gan ražošanas uzņēmumus (iespējamais plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis ar iespējamo visbūtiskāko ietekmi uz vidi). Valsts nozīmes kultūras pieminekļu teritorijas tiešā tuvumā nav.

Ietekmes, kas sagaidāmas rūpnieciskas ražošanas uzņēmumu attīstības un darbības rezultātā, ir gaisa piesārņojums (vielas atkarīgas no uzņēmuma darbības profila), notekūdeņi, atkritumi. Jāatzīmē arī fakts, ka jebkura liela apjoma, intensīvas rūpniecības teritorijas ierīkošana iznīcinās griezēm piemēroto biotopu un būtiski samazinās griezes populācijas lielumu Rīgas pilsētas mērogā, tajā pašā laikā īpaši neietekmējot griezes populācijas lielumu Latvijas mērogā, kā arī ievērojami samazinās pilsētas zaļās platības.

Ņemot vērā to, ka šobrīd nav pieejama nekāda informācija par ražošanas uzņēmumu veidiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti, šobrīd nav iespējams identificēt konkrētas ietekmes. Plānojot rūpnieciskas aktivitātes, zinot jau konkrētu darbības veidu, jaudas, apjomu, izmantojamās tehnoloģijas, nepieciešamības gadījumā jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūram.

Tomēr, pirms intensīvas saimnieciskas darbības uzsākšanas, jāatrisina transporta infrastruktūras jautājumi – šobrīd teritorijā nav dzelzceļa pievedceļu (lai gan gar tās R

malu iet dzelzceļa līnija), pirms rekonstrukcijas arī Daugavgrīvas ielas caurlaidība nav pietiekama, pie tam nav iespējama tieša piebraukšana no Daugavgrīvas ielas. Līdz ar to pirms lielo transporta infrastruktūras attīstības projektu realizēšanas, šīs teritorijas intensīva izmantošana nav īsti iespējama. Jāņem vērā arī esošās gaisa kvalitātes un traokšņa problēmas Daugavgrīvas ielas apkārtnē. Plānojot intensīvu rūpniecisku apbūvi, tāpat pirms tās īstenošanas jāierīko piemērotas inženierkomunikācijas. Tas nozīmē, ka apbūvi ekspluatēt varētu uzsākt tikai tad, kad tai ir nodrošināta notekūdeņu savākšana un ierīkota ūdensapgāde. Ņemot vērā plānotās apbūves teritorijas tuvumu virszemes ūdensobjektiem, tās ģeoloģisko uzbūvi un hidroģeoloģiskos apstākļus, nav pieļaujama individuālo notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu veidošana. Ieteicama ir lokālu centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošana.

Beķermuižas plānotais (atļautais) izmantošanas mērķis ir paredzēts daļēji kā Jūras ostas apbūve un daļēji kā Ostas ražošanas un komercdarbības apbūve. Valsts nozīmes kultūras pieminekļu teritorijas tiešā tuvumā nav.

Ietekmes, kas sagaidāmas rūpnieciskas ražošanas uzņēmumu attīstības un darbības rezultātā, ir gaisa piesārņojums (vielas atkarīgas no uzņēmuma darbības profila), notekūdeņi, atkritumi. Ņemot vērā to, ka šobrīd nav pieejama nekāda informācija par ražošanas uzņēmumu veidiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti, šobrīd nav iespējams identificēt konkrētas ietekmes. Plānojot rūpnieciskas aktivitātes, zinot jau konkrētu darbības veidu, jaudas, apjomu, izmantojamās tehnoloģijas, nepieciešamības gadījumā jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Ir skaidrs, ka Jūras ostas apbūves teritorijas novietojuma dēļ tai nebūs iespējams piekļūt ar lieltonnāžas kuģiem. Pie tam jāņem vērā fakts, ka teritorijas Z galu šķērsos projektējamā Piejūras maģistrāle, kuras attīstībai ir liela nozīme ne vien Ostas, bet gan visas pilsētas transporta infrastruktūras optimizācijā un sakārtošanā. Tomēr Piejūras maģistrāles projekts netiks īstenots šajā plānošanas periodā (2006. - 2018.gads), bet, visticamāk, nākošajā. Tas uzliek ierobežojumus, limitējot būvju izmantošanas ilgumu, kā arī, iespējams, paredz to nojaukšanu maģistrāles būvniecības gadījumā.

Alternatīva beramkravu termināļu attīstībai teritorijas daļā, kas paredzēta Jūras ostas apbūvei. Ja tiek atrisināts jautājums ar Krēmeru un Voleru apbūves izmantošanu dzīvojamām vajadzībām, beramkravu termināļu attīstības rezultātā nav paredzama ietekme uz citiem dzīvojamajiem rajoniem (Bolderāja, Ilģuciems). Tomēr, zinot jau konkrētu darbības veidu, jaudas, apjomu, izmantojamās tehnoloģijas, kā arī precīzu izvietojumu, nepieciešamības gadījumā jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Alternatīvai lejamkravu termināļu attīstībai, kas attiecas uz termināļu darbību normālā režīmā, attiecas visi tie paši argumenti, kas uz beramkravu termināļu attīstību. Avāriju gadījumā piesārņojums nonāks Hapaka grāvī un/ vai Beķera grāvī. Tomēr jāņem vērā, ka līdz šim nav tikušas ievērojamas avārijas līdzšinējo termināļu darbības rezultātā, kas būtiski būtu ietekmējušas virszemes ūdeņu kvalitāti. Tas apliecina, kā esošā kārtība, uzraudzība, prasības tehnoloģijām un darbinieku kvalifikācija, ir pietiekama.

Tomēr, pirms intensīvas saimnieciskas darbības uzsākšanas teritorijā, jāierīko piemērotas inženierkomunikācijas. Tas nozīmē, ka apbūvi ekspluatēt varētu uzsākt

tikai tad, kad tai ir nodrošināta notekūdeņu savākšana un ierīkota ūdensapgāde. Ņemot vērā plānotās apbūves teritorijas tuvumu virszemes ūdensobjektiem, tās ģeoloģisko uzbūvi un hidroģeoloģiskos apstākļus, nav pieļaujama individuālo notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu veidošana. Ieteicama ir lokālu centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošana.

Plānojot jaunu, intensīvu saimniecisku darbību uzsākšanu, jāatrisina transporta infrastruktūras jautājumi – šobrīd teritorijā nav dzelzceļa pievedceļu, pirms rekonstrukcijas arī Daugavgrīvas ielas caurlaidība nav pietiekama. Jāņem vērā arī esošās gaisa kvalitātes un traucējošas problēmas Daugavgrīvas ielas apkārtnē.

„Nulles” alternatīva ietver gadījumu, kad Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi Brīvdostas teritorijā netiek īstenoti vispār. Tā kā grozījumi ir galvenokārt precizējoši un detalizējoši, kas nodrošinās gan Brīvdostas attīstību, gan jutīgo teritoriju vajadzību ievērošanu, to neīstenošana radīs situāciju, ka Brīvdostā joprojām tiks izmantots Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam un attiecīgie Rīgas pilsētas apbūves noteikumi. Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam un attiecīgie Rīgas pilsētas apbūves noteikumi vairs neatbilst reālajai situācijai, tie ir novecojuši, neatspoguļo jaunāko normatīvo aktu prasības, kā arī Apbūves noteikumi ir vispārīgi, salīdzinot ar grozītajiem Apbūves noteikumiem, līdz ar to neviennozīmīgi interpretējami. Ņemot vērā visu minēto, Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005.gadam pašreizējā situācijā nenosaka teritorijas atļauto izmantošanu tā, lai ikviens varētu ilgtermiņā plānot savu dzīvi, kā arī saimniecisko darbību, zinot to, kādam iepriekš skaidri nosakāmam un paredzamam mērķim konkrētā teritorija tiks izmantota.

„Nulles” alternatīva nenodrošinās Brīvdostas attīstību un līdz ar to tiks pazemināta tās konkurētspēja reģionā. Tāpēc jāņem vērā, ka jau vēsturiski Rīgas osta ir bijusi nozīmīgs pilsētas attīstības un tās iedzīvotāju labklājības avots.

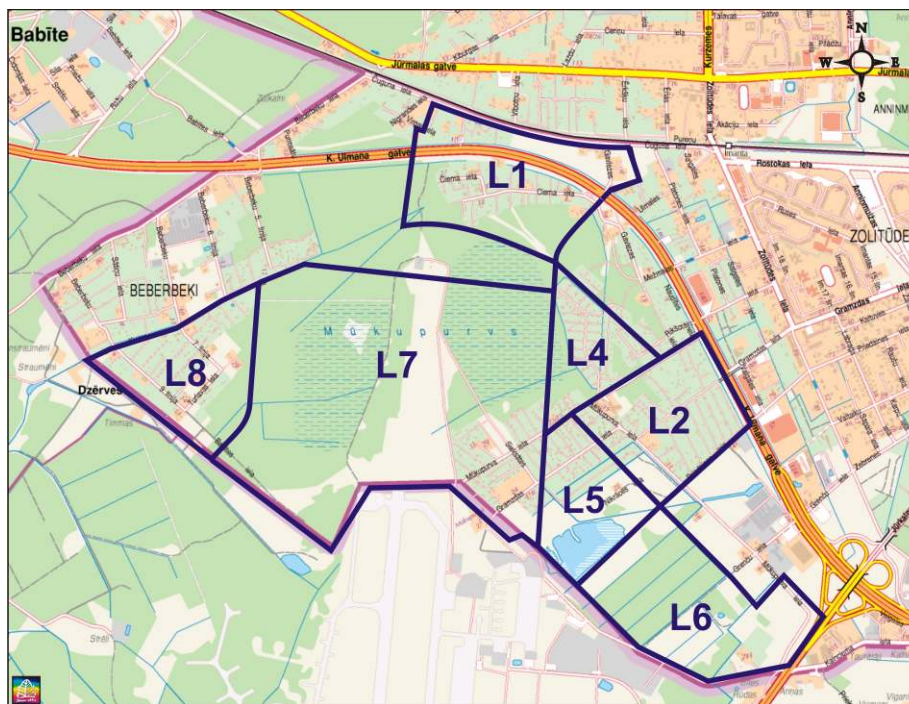
Ņemot vērā visu iepriekš minēto, „Nulles” alternatīva nav uzskatāma par piemērotu.

7.1.3. Lidostas „Rīga” teritorija

Nodaļas ietvaros vērtēti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi starptautiskās lidostas „Rīga” ietekmes zonā, kurus paredzēts īstenot Rīgas pilsētas administratīvajās robežās.

Ņemot vērā teritorijas specifisko plānoto (atļauto) izmantošanu un ietekmes, grozījumi apskatīti atsevišķi no pārējiem grozījumiem, kas veikti Rīgas pilsētā un Brīvdostā. Kartē negrozītā situācija grafiskajai daļai „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” redzama 4.pielikumā, bet grozījumi šai grafiskajai daļai – 5.pielikumā.

Labākai uzskatāmībai grozījumi sadalīti nosacītos sektoros. Sadalījums pievienots 69.attēlā.

69. attēls Plānotās lidostas attīstības teritorijas nosacīts iedalījums grozījumu teritorijās

7.1.3.1. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu izvērtējums lidostā „Rīga”

Grozījuma 2.1.28. uzdevums ir izvērtēt un precizēt teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu saskaņā ar nacionālās nozīmes satiksmes infrastruktūras objekta - lidostas „Rīga” - otra skrejceļa izbūvi un lidostas paplašināšanu, paredzot arī apbūves moratoriju lidostas skrejceļa trokšņa ietekmes zonā (teritorijai ar robežu pa automaģistrāli P133, Mūkupurva ielu, un projektēto Mūkupurva ielas turpinājumu līdz dzelzceļa līnijai Rīga – Jūrmala līdz zemes gabalu (kad. Nr.0100820054, Nr.01000820454 un Nr.01000820050) ZR robežai līdz Kārļa Ulmaņa gatves sarkanajām līnijām līdz Rīgas pilsētas administratīvajai robežai un līdz automaģistrālei P133). Grozījums izvirzīts, pamatojoties uz Satiksmes ministrijas 31.05.2007. vēstuli Nr.15.01-03/13.

Šajā nodaļā apskatīti visi grozījumi Rīgas domes 20.12.2005. saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” un to grafiskajās daļās „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana M1:10 000” un „Apbūves stāvu skaita plāns 1:10 000”, kas attiecas uz lidostas „Rīga” ietekmes teritoriju.

Uz visiem turpmāk apskatītajiem grozījumiem kopumā attiecas grozīto Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 588.punkts, kas nosaka, ka visā starptautiskās lidostas un tās attīstības teritorijā ievēro: „Būvēm, kas atrodas starptautiskās lidostas un tās turpmākās attīstības teritorijā un kas neatbilst šajā teritorijā noteiktajai atļautajai izmantošanai, piemēro neatbilstošas izmantošanas statusu un šo saistošo noteikumu 2.4.apakšnodaļas noteikumus.”.

Grozījumi izriet no MK 2009.gada 24.februāra noteikumu Nr.185 „Noteikumi par valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” lidlauka statusu, lidlauka teritorijas robežām un lidlauka teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu” prasībām, kuras nosaka „valsts nozīmes civilās aviācijas lidlauka statusu valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” lidlaukam, kā arī lidlauka teritorijas (ietver arī turpmākajai attīstībai nepieciešamās teritorijas) robežas un plānoto (atļauto) izmantošanu”.

Turpmāk apskatītie būtiskie grozījumi ir izvērtēti un pēc iegūtā vērtējuma attiecībā uz to potenciālo ietekmi uz vidi konkrētajā vietā iedalās pozitīvi vērtējamus, neitrāli vērtējamus un negatīvi vērtējamus grozījumus. Balstoties uz piesardzības principu, vietās, kur nebija pietiekamas informācijas vai nu par esošo vides stāvokli, vai paredzēto darbību, kā arī vietās, kur nākas pretnostatīt vides vai dabas aizsardzības intereses ar sociālekonomiskajām, grozījums vērtēts kā negatīvs.

Grozījums 2.1.28.L1 maina teritorijas (plānoto) atļauto izmantošanu no Jauktas apbūves teritorijas (~15 ha) uz Lidlauka teritorijas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju (L_R).

Lidlauka teritorijas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorija (L_R) ir teritorija, kur primārā izmantošana ir ar lidostas darbību saistītu vispārīgās ražošanas uzņēmumu un noliktavu (tajā skaitā, paaugstinātas bīstamības objektu), satiksmes infrastruktūras objektu un vairumtirdzniecības objektu būvniecība, bet sekundārā izmantošana – citu šajā teritorijā atļauto būvju būvniecība.

Lidlauka teritorijas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorijā ir atļauta šādu būvju būvniecība un būvju izmantošana:

- 1) ražošanas uzņēmums;
- 2) noliktava;
- 3) kravu stacija;
- 4) tehniskās apkopes stacija;
- 5) ārpustelpu (atklāta) uzglabāšana;
- 6) satiksmes infrastruktūras objekts;
- 7) transportlīdzekļu novietne;
- 8) darījuma iestāde;
- 9) degvielas uzpildes stacija;
- 10) atkritumu savākšanas laukums.

Šai zemes plānotajai (atļautajai) izmantošanai noteiktie apbūves rādītāji ir:

- 1) zemesgabala maksimālā apbūves intensitāte ir 280%,
- 2) minimālā brīvā teritorija ir 5%, bet būves maksimālais augstums ir 24 m.

Pozitīvi vērtējams grozītajos Apbūves noteikumos iekļautais 587.punkts: „Ja zemesgabals, uz kura izvietota ražošanas uzņēmumu vai kravu (atklātu) uzglabāšanu, robežojas ar zemesgabalu, uz kura izvietota dzīvojamā apbūve, vai ar savrupmāju vai dzīvojamās apbūves teritoriju, tad gar minēto robežu iepretim attiecīgajam objektam veido apstādījumu joslu 8 m platumā”.

Šajā teritorijā atrodas dzīvojamās mājas, atsevišķi koki, apstādījumu teritorijas. Jaukta apbūve šajā teritorijā realizēta tikai daļēji.

No ietekmes uz vidi viedokļa šis grozījums vērtējams negatīvi, jo pieļaus plānoto (atļauto) izmantošanu ar potenciāli ievērojamāku ietekmi uz vidi, nekā tas bijis līdz šim, kā arī līdz šim neapbūvētu teritoriju apbūvēšanu, kas var palielināt slodzi uz vidi šajā pilsētas daļā. Tomēr jāņem vērā starptautiskās lidostas „Rīga” nozīme ne tikai Rīgas, bet visas Latvijas attīstībā kā stratēģiski nozīmīgam transporta mezglam, kas sevi jau pierādījis kā lielākais aviācijas caurceļojumu mezgls Baltijā, kas paralēli veicina arī saistīto nozaru attīstību, piemēram, kravu pārvadājumu un tūrisma attīstību.

Ietekmes, kas sagaidāmas rūpnieciskas ražošanas uzņēmumu attīstības un darbības rezultātā, ir gaisa piesārņojums (vielas atkarīgas no uzņēmuma darbības profila), notekūdeņi, atkritumi. Tomēr, ņemot vērā to, ka šobrīd nav pieejama nekāda informācija par ražošanas uzņēmumu veidiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti, šobrīd nav iespējams identificēt konkrētas ietekmes.

Tomēr jāuzsver, ka teritorijās, kurās ir konstatēti vides kvalitātes normatīvu pārsniegumi (gaisa kvalitātei kādai no vielām, smakām, troksnim), jaunu lidostas uzņēmumu attīstība var notikt tikai gadījumā, ja tā nedod papildus ieguldījumu jau esošajā problēmsituācijā. Pie tam darbībām, kam paredzama būtiska ietekme uz vidi, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Grozījums 2.1.28.L2 ir atļautās zemes izmantošanas maiņa zemes gabalam gar K.Ulmaņa gatvi no Apbūves ar apstādījumiem teritorijas (~25 ha), Jauktas apbūves teritorijas (~20 ha) un Dzīvojamās apbūves teritorijas (~10 ha) uz Lidlauka teritorijas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju (L_R).

Šajā zemes gabalā dabā kā JAT zonētās teritorijās pārsvarā atrodas mazdārziņi un neredzami komerciāla rakstura objekti. Raksturīgi, ka pēdējie izvietoti tieši gar pašu K.Ulmaņa gatvi. Dzīvojamās apbūves teritorijās dzīvojamā apbūve pagaidām realizēta tikai daļēji.

No ietekmes uz vidi viedokļa šis grozījums vērtējams negatīvi, jo pieļaus plānoto (atļauto) izmantošanu ar potenciāli ievērojamāku ietekmi uz vidi, nekā tas bijis līdz šim, kā arī līdz šim neapbūvētu teritoriju apbūvēšanu, kas var palielināt slodzi uz vidi šajā pilsētas daļā. Tomēr jāņem vērā starptautiskās lidostas „Rīga” nozīme ne tikai Rīgas, bet visas Latvijas attīstībā kā stratēģiski nozīmīgam transporta mezglam, kas sevi jau pierādījis kā lielākais aviācijas caurceļojumu mezgls Baltijā, kas paralēli veicina arī saistīto nozaru attīstību, piemēram, kravu pārvadājumu un tūrisma attīstību.

Ietekmes, kas sagaidāmas rūpnieciskas ražošanas uzņēmumu attīstības un darbības rezultātā, ir gaisa piesārņojums (vielas atkarīgas no uzņēmuma darbības profila), notekūdeņi, atkritumi. Tomēr, ņemot vērā to, ka šobrīd nav pieejama nekāda informācija par ražošanas uzņēmumu veidiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti, šobrīd nav iespējams identificēt konkrētas ietekmes.

Tomēr jāuzsver, ka teritorijās, kurās ir konstatēti vides kvalitātes normatīvu pārsniegumi (gaisa kvalitātei kādai no vielām, smakām, troksnim), jaunu lidostas uzņēmumu attīstība var notikt tikai gadījumā, ja tā nedod papildus ieguldījumu jau

esošajā problēmsituācijā. Pie tam darbībām, kam paredzama būtiska ietekme uz vidi, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Grozījums 2.1.28.L4 atļautajā zemes izmantošanā veikts zemes gabalam uz R no grozījuma L1 teritorijas no Apstādījumu un dabas teritorijas (~20 ha) uz Lidlauka teritorijas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju (L_R).

Šajā zemes gabalā arī dabā atrodas Apstādījumu un dabas teritorija, to klāj mežs. Daļa no grozījuma teritorijas saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir atzīmēta kā „Rīgas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīga teritorija”. Jāuzsver, ka šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss, pie tam apzīmējums „Rīgas nozīmes” liek domāt, ka teritorijā nav sastopamas normatīvajos aktos minētās aizsargājamās bioloģiskās vērtības - īpaši aizsargājami biotopi (nosaka MK 05.12.2000. noteikumi Nr.421), īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas (nosaka MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396) un Eiropas Savienības prioritārās sugas un biotopi (nosaka MK 21.02.2006. noteikumi Nr.153). Tātad teritorijā ir sastopama augsta sugu daudzveidība, tomēr tās nav īpaši aizsargājamas.

No ietekmes uz vidi viedokļa šis grozījums vērtējams negatīvi, jo ADT izmantošana komercdarbībai un ražošanai samazinās dabas daudzveidību un zaļās teritorijas šajā pilsētas daļā, līdz ar to ietekmējot pilsētvidi kopumā. Tajā pašā laikā jāņem vērā starptautiskās lidostas „Rīga” nozīme ne tikai Rīgas, bet visas Latvijas attīstībā kā stratēģiski nozīmīgam transporta mezglam, kas sevi jau pierādījis kā lielākais aviācijas caurceļojumu mezgls Baltijā, kas paralēli veicina arī saistīto nozaru attīstību, piemēram, kravu pārvadājumu un tūrisma attīstību. Šajā teritorijā, pirms tās saimnieciskas apguves, būtu jāveic atkārtota bioloģiskā inventarizācija, lai precizētu teritorijas nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā pilsētas mērogā.

Gadījumā, ja paredzētajā lidostas attīstības teritorijā konstatētas aizsargājamās sugas, rīcību šādā gadījumā reglamentē MK 13.03.2001. noteikumi Nr.117 „Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu”. Noteikumi paredz, ka Vides valsts inspekcija, Reģionālā vides pārvalde, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas administrācija, kā arī Valsts meža dienests atbilstoši savai kompetencei kontrolē šajos noteikumos noteikto prasību ievērošanu, kā arī aprēķina īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem nodarītos zaudējumus.

Lai segtu īpaši aizsargājamo sugu indivīdu iznīcināšanas (dzīvnieku sugas indivīdu nogalināšana, augu sugas indivīdu ciršana, izrakšana, vākšana) vai bojāšanas (dzīvnieku sugas indivīdu ievainošana, augu sugas indivīdu lasīšana, noplūķšana, dzīvotņu postīšana) dēļ radītos zaudējumus, to atlīdzības apmēri ir noteikti atbilstoši īpaši aizsargājamo sugu iedalījumam grupās atkarībā no to apdraudētības, sastopamības un nozīmīguma.

Grozījums 2.1.28.L5 atļautajā zemes izmantošanā veikts zemes gabalam uz R no Lidostas pārvada, pie pašas Rīgas administratīvās robežas no Apstādījumu un dabas teritorijas (~2 ha), Ražošanas un rūpnieciskās apbūves teritorijas (~8 ha) un Jauktas apbūves teritorijas (~5 ha) uz Lidlauka teritorijas jauktas apbūves teritoriju (L_J).

Lidlauka teritorijas jauktas apbūves teritorija (L_J) ir teritorija, kur primārā izmantošana ir komerciāla rakstura objektu, tirdzniecības un pakalpojumu objektu būvniecība, kā arī teritorijas un būvju izmantošana ražošanas (vieglās ražošanas uzņēmums) un ar lidostas darbību saistītu objektu vajadzībām, bet sekundārā izmantošana ir citu šajā teritorijā atļauto būvju būvniecība.

Lidlauka teritorijas jauktas apbūves teritorijā ir atļauta šādu būvju būvniecība:

- komerciāla rakstura objekts;
- sabiedriskā iestāde;
- kultūras iestāde;
- tirdzniecības un pakalpojumu objekts;
- vieglās ražošanas uzņēmums;
- noliktava;
- satiksmes infrastruktūras objekts;
- transportlīdzekļu novietne;
- degvielas un gāzes uzpildes stacija;
- atkritumu savākšanas laukums;
- dzīvoklis kā palīgizmantošana.

Maksimālais stāvu skaits jebkurai būvei ir 9 stāvi.

Zemesgabala minimālā brīvā teritorija ir 10%. Zemesgabala maksimālā apbūves intensitāte:

- 120% līdz 3 stāvu apbūvē;
- 160 % 4 stāvu apbūvē;
- 200 % 5 stāvu apbūvē;
- 240 % 6 stāvu apbūvē;
- 320% 7–9 stāvu apbūvē.

Šajā zemes gabalā dabā atrodas mazdārziņi (AAT, RRAT teritorijās), jo Ražošanas un rūpnieciskā apbūve šeit nav realizēta. Jaukta apbūve šajās teritorijās šobrīd realizēta atsevišķās vietās.

No ietekmes uz vidi viedokļa šis grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās, neskatoties uz to, ka līdz šim nav pilnībā realizēta. Apstādījumu un dabas teritorijas veido salīdzinoši nelielu daļu kopējās grozījuma teritorijas, pie tam tās nav bioloģiski vērtīgas platības, bet mazdārziņi.

Pie tam jāņem vērā starptautiskās lidostas „Rīga” nozīme ne tikai Rīgas, bet visas Latvijas attīstībā kā stratēģiski nozīmīgam transporta mezglam, kas sevi jau pierādījis kā lielākais aviācijas caurceļojumu mezgls Baltijā, kas paralēli veicina arī saistīto nozaru attīstību, piemēram, kravu pārvadājumu un tūrisma attīstību. Jāuzsver arī fakts, ka lidostas sabalansētai attīstībai nepieciešamas teritorijas, kurās notiek ne tikai tieši lidostas vajadzībām nepieciešamās infrastruktūras izbūve, bet arī apkārt esošās infrastruktūras attīstība – stāvvietas, degvielas uzpildes stacijas, pakalpojumus sniedošie uzņēmumi, kuru darbība saistīta ar lidostu, u.t.t.

Grozījums 2.1.28.L6 atļautajā zemes izmantošanā veikts zemes gabalam uz R no Lidostas pārvada (pie paša pārvada), pie Rīgas administratīvās robežas no Apstādījumu un dabas teritorijas (~5 ha), Ražošanas un rūpnieciskās apbūves

teritorijas (~25 ha) un Jauktas apbūves teritorijas (~15 ha) uz Lidlauka teritorijas jauktas apbūves teritoriju (L_J).

Šajā zemes gabalā dabā atrodas mazdārziņi (AAT, RRAT teritorijās), jo Ražošanas un rūpnieciskā apbūve šeit nav realizēta. Jaukta apbūve šajās teritorijās šobrīd ir realizēta atsevišķās vietās. Apstādījumu un dabas teritorijā ir izvietots pļavas biotops un reti koki, bet aizsargājamas sugas un biotopi šajā zemes gabalā nav konstatēti.

No ietekmes uz vidi viedokļa šis grozījums vērtējams neitrāli, jo plānotā (atļautā) izmantošana būtiski nemainās, neskatoties uz to, ka līdz šim nav pilnībā realizēta. Apstādījumu un dabas teritorijas veido salīdzinoši nelielu daļu kopējās grozījuma teritorijas, pie tam tās nav bioloģiski vērtīgas platības, bet mazdārziņi un vienvēidīgas pļavas.

Pie tam jāņem vērā starptautiskās lidostas „Rīga” nozīme ne tikai Rīgas, bet visas Latvijas attīstībā kā stratēģiski nozīmīgam transporta mezglam, kas sevi jau pierādījis kā lielākais aviācijas caurceļojumu mezgls Baltijā, kas paralēli veicina arī saistīto nozaru attīstību, piemēram, kravu pārvadājumu un tūrisma attīstību. Jāuzsver arī fakts, ka lidostas sabalansētai attīstībai nepieciešamas teritorijas, kurās notiek ne tikai tieši lidostas vajadzībām nepieciešamās infrastruktūras izbūve, bet arī apkārt esošās infrastruktūras attīstība – stāvvietas, degvielas uzpildes stacijas, pakalpojumus sniedzošie uzņēmumi, kuru darbība saistīta ar lidostu, u.t.t.

Grozījums 2.1.28.L7 atļautajā izmantošanā veikts zemes gabalam Mūkupurvā (tā lielākajā un centrālajā daļā, atstājot neskartas tikai nelielas dabas teritorijas R, Z un D no šī grozījuma teritorijas) no Apstādījumu un dabas teritorijas (~150 ha) uz Lidlauka izbūves teritoriju (L_L).

Lidlauka izbūves teritorija (L_L) ir starptautiskās lidostas „Rīga” lidlauka rekonstrukcijai un attīstībai noteiktā lidlauka teritorija, kur primārā izmantošana ir lidostas darbības nodrošināšanai un attīstībai nepieciešamo būvju būvniecība un izmantošana.

Lidlauka izbūves teritorijā ir atļauta šādu būvju būvniecība:

- satiksmes infrastruktūras objekts (tajā skaitā, lidostas pasažieru stacijas ēkas, termināļi un ar tiem saistītās ēkas un būves, lidostas tehniskās apkopes un saimniecības ēkas, lidmašīnu angāri, kravu staciju ēkas un būves, lidlauka skrejceļi, lidaparātu pārvietošanas ceļi un tml.);
- komerciāla rakstura objekts;
- tirdzniecības un pakalpojumu objekts;
- degvielas un gāzes uzpildes stacija;
- navigācijas būve.

Maksimālo stāvu skaitu būvei nosaka, ņemot vērā normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus.

Šajā zemes gabalā dabā atrodas Mūkupurvs, kas ir daļēji izstrādāts purvs, no tā savulaik iegūta kūdra. Šeit saskaņā ar 2003. - 2004.gadā SIA „TOP VIDE” veiktā apjomīgā pētījuma „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” rezultātiem ir konstatētas dabas vērtības, un līdz ar to teritorija atzīmēta

kā „Rīgas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīga teritorija”. Jāuzsver, ka šai teritorijai nekad nav bijis piešķirts aizsardzības statuss, pie tam apzīmējums „Rīgas nozīmes” liek domāt, ka teritorijā nav sastopamas normatīvajos aktos minētās aizsargājamās bioloģiskās vērtības - īpaši aizsargājami biotopi (nosaka MK 05.12.2000. noteikumi Nr.421), īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas (nosaka MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396) un Eiropas Savienības prioritārās sugas un biotopi (nosaka MK 21.02.2006. noteikumi Nr.153). Tātad teritorijā ir sastopama augsta sugu daudzveidība, tomēr tās nav īpaši aizsargājamās.

No ietekmes uz vidi viedokļa šis grozījums vērtējams negatīvi, jo samazinās dabas daudzveidību un zaļās teritorijas šajā pilsētas daļā, līdz ar to ietekmējot pilsētvidi kopumā. Tāpēc pirms teritorijas apgūšanas, jau zinot konkrētas darbības, būvniecības apjomus un tehnoloģijas, būtu nepieciešams veikt atkārtotu bioloģisko vērtību inventarizāciju vai nepieciešamības gadījumā pat kādu no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūram.

Grozījums 2.1.28.L8 veikts zemes gabalam uz R no Mūkupurva no Savrupmāju apbūves teritorijas (~22 ha) uz Lidlauka teritorijas ražošanas un komercdarbības apbūves teritoriju (L_R).

Šobrīd šajā zemes gabalā dabā atrodas savrupmāju apbūve, tomēr tā nav blīvi izvietota.

No ietekmes uz vidi viedokļa šis grozījums vērtējams negatīvi, jo pieļaus plānoto (atļauto) izmantošanu ar potenciāli ievērojamāku ietekmi uz vidi, nekā tas bijis līdz šim, kā arī līdz šim neapbūvētu teritoriju apbūvēšanu, kas var palielināt slodzi uz vidi šajā pilsētas daļā. Tomēr jāņem vērā starptautiskās lidostas „Rīga” nozīme ne tikai Rīgas, bet visas Latvijas attīstībā kā stratēģiski nozīmīgam transporta mezglam, kas sevi jau pierādījis kā lielākais aviācijas caurceļojumu mezgls Baltijā, kas paralēli veicina arī saistīto nozaru attīstību, piemēram, kravu pārvadājumu un tūrisma attīstību. Jāuzsver arī fakts, ka lidostas sabalansētai attīstībai nepieciešamas teritorijas, kurās notiek ne tikai tieši lidostas vajadzībām nepieciešamās infrastruktūras izbūve, bet arī apkārt esošās infrastruktūras attīstība – stāvvietas, degvielas uzpildes stacijas, pakalpojumus sniedzšie uzņēmumi, kuru darbība saistīta ar lidostu, u.t.t.

Ietekmes, kas sagaidāmas rūpnieciskas ražošanas uzņēmumu attīstības un darbības rezultātā, ir gaisa piesārņojums (vielas atkarīgas no uzņēmuma darbības profila), notekūdeņi, atkritumi. Tomēr, ņemot vērā to, ka šobrīd nav pieejama nekāda informācija par ražošanas uzņēmumu veidiem, kas šajā teritorijā varētu tikt attīstīti, šobrīd nav iespējams identificēt konkrētas ietekmes.

Tomēr jāuzsver, ka teritorijās, kurās ir konstatēti vides kvalitātes normatīvu pārsniegumi (gaisa kvalitātei kādai no vielām, smakām, troksnim), jaunu lidostas uzņēmumu attīstība var notikt tikai gadījumā, ja tā nedod papildus ieguldījumu jau esošajā problēmsituācijā. Pie tam darbībām, kam paredzama būtiska ietekme uz vidi, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūram.

Dzelzceļa trases, kas savienos dzelzceļu Rīga-Jūrmala un lidostu „Rīga” izvērtējums. Ar MK 2006.gada 12.jūlija rīkojumu Nr.518 apstiprināts plānošanas

dokuments „Transporta attīstības pamatnostādnes 2007. - 2013.gadam” nosprauž lidostas „Rīga” attīstības politikas mērķus un darbības rezultātīvos rādītājus, no kuriem viens norāda: „izveidots ātrgaitas sabiedriskā transporta savienojums starp lidostu „Rīga” un pilsētas centru”.

Līdz ar to paredzēts jaunais dzelzceļa atzars, kas savienos lidostu „Rīga” ar dzelzceļa līniju Rīga-Jūrmala un nodrošinās ātru un operatīvu pasažieru nogādāšanu gan lidostā, gan no lidostas Rīgas centrā. Vienu no atzara galiem (1) plānots pievienot jau esošajai dzelzceļa līnijai aptuveni Čuguna un Platones ielu stūrī un tālāk turpināt pa jaunveidojamo Nīkrāces ielu DA virzienā, šķērsojot Ciema un Gaviezes ielu krustojumu, un aptuveni pēc 100 m mainīt tā virzienu no DA uz D, turpināt līdz Rīgas administratīvajai robežai, to šķērsot un turpināt Mārupes pagastā. Tuvākās dzīvojamās savrupmājas šim atzaram atrodas Gaviezes ielā 4; 4a un 6, aptuveni 30 m attālumā no plānotā dzelzceļa.

Otru atzara galu (2) paredzēts pievienot jau esošajam dzelzceļam posmā starp Vībotņu un Ērkšķu ielām, to turpināt posmā starp Čuguna ielu un K. Ulmaņa gatvi, tad savienot ar atzara galu (1) Gaviezes un Ciema ielu stūrī. Vistuvāk plānotais atzars atrastos atsevišķām mazstāvu dzīvojamām mājām Čuguna ielā.

Jau apvienotais dzelzceļa atzars tuvu atradīsies dzīvojamām mājām Gaviezes un Ciema ielās, ~30 m attālumā. Kopējais jaunbūvējamā dzelzceļa garums Rīgas teritorijā plānots ~2,5 km.

Lielākā daļa dzīvojamo māju, kas atrastos vistuvāk plānotajiem dzelzceļa atzariem, saskaņā ar likuma „Likums par aviāciju” 23.pantu un MK 2009.gada 24.februāra noteikumiem Nr.185 „Noteikumi par valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” lidlauka statusu, lidlauka teritorijas robežām un lidlauka teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu” atrodas valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” lidlauka teritorijā. Pašlaik tiek izstrādāts MK noteikumu projekts „Kārtība, kādā valsts realizē pirmpirkuma tiesības valsts nozīmes civilās aviācijas lidlauka teritorijā”. Paredzams, ka, lidostai attīstoties, zemes īpašumi tiks atpirkti vai atsavināti likumā noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar gaisa kvalitātes modelēšanas rezultātiem (skat. 5.3.5.nodaļu; kartes pievienotas kā 20., 21. un 22.attēls), teritorijā, kuru plānotās dzelzceļa līnijas ieskaus no A un DR – starp Pureņu un Nīkrāces ielām abpus Gaviezes ielai **slāpekļa dioksīda** gada koncentrācija šobrīd sasniedz 10 - 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Salīdzinot ar Rīgas centrā sasniegtajām augstākajām slāpekļa dioksīda koncentrācijām (30 - 45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), tās ir mazāk nekā vidējas. Teritorijā, kurā plānots turpināt dzelzceļa līniju, piesārņojums sasniedz tikai 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Līdzīgi, kā slāpekļa dioksīda gada koncentrāciju gadījumā, arī **benzola** augstākās koncentrācijas konstatētas intensīvas autosatiksmes ielu tuvumā (2 - 6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), bet visā plānotajā dzelzceļa līnijas izbūves teritorijā 2 - 3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Jāuzsver, ka benzolam noteiktais robežlielums – 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ stāsies spēkā 2010.gadā.

Saskaņā ar izkļiedes aprēķiniem, **PM₁₀ koncentrācija** šajā teritorijā ~10 - 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, robežvērtība ir 22 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Kopsavelkot, gaisa kvalitāte plānotajā dzelzceļa līnijas izbūves teritorijā šobrīd ir apmierinoša un līdz ar to, ka elektrovilcienu izmantošanas rezultātā papildus emisijas gaisā no dzelzceļa satiksmes nerodas (Pierīgā tiek izmantots šāds dzelzceļa satiksmes veids), nav paredzams, ka gaisa kvalitāte šīs darbības rezultātā pasliktināsies, tomēr, piemērojot projektam ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, šis aspekts jāizvērtē sīkāk.

Troksņa piesārņojums teritorijā (diennakts troksņa rādītājs L_{dvn}) saskaņā ar Rīgas aglomerācijas troksņa stratēģiskajām kartēm starp Pureņu un Nīkrāces ielām abpus Gaviezes ielai pašlaik ir 55-59 dB (A) un pārējai plānotās dzelzceļa līnijas izbūves teritorijai 50-59 dB (A). Līdz ar to šo teritoriju iedzīvotāji jau pašlaik ir pakļauti troksņa traucējumam. Plānotā dzelzceļa satiksme radīs papildus troksņa piesārņojumu un līdz ar to šis ir viens no aspektiem, kas sīkāk jāizvērtē projekta ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā, jau zinot precīzus tehniskos rādītājus. Šis varētu būt viens no būtiskiem negatīviem ietekmes uz vidi faktoriem. Zinot konkrētus tehniskos parametrus un veicot troksņa detalizētus aprēķinus, visticamāk, būs jāsteno kādi no prettroksņa pasākumiem, piemēram, jāierīko mūžzaļi, ātri augoši stādījumi un/ vai jāuzstāda prettroksņa ekrāni.

Saskaņā ar lidostas administrācijas sniegto informāciju, 2008.gadā uzsākts darbs pie lidostas troksņa monitoringa - iegādātas četras stacionārās un viena pārvietojamā troksņa līmeņa mērīšanas stacija. Saskaņā ar troksņa monitoringa rezultātiem tiks sastādītas troksņa stratēģiskās kartes atbilstoši MK 13.07.2004. noteikumu Nr.597 „Vides troksņa novērtēšanas kārtība” prasībām.

Vadoties pēc iegūtajiem datiem, sadarbībā ar pašvaldībām, Civilās aviācijas aģentūru, VAS „Latvijas Gaisa satiksme”, aviokompānijām un Vides ministriju, tiks izstrādāts lidostas rīcības plāns.

Plānotā dzelzceļa satiksme pa jaunajiem atzariem radīs troksni, vibrāciju un, iespējams, arī emisijas gaisā un līdz ar to paredzams, ka dzelzceļa satiksme kopumā radīs negatīvu ietekmi uz vidi un iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Apzinoties šos faktus un ņemot vērā iedzīvotāju priekšlikumus, nepieciešams izvērtēt šī projekta lietderību, tādēļ plānots veikt pētījumu „Daugavas kreisā krasta dzelzceļa maršruta uz ostas teritorijām un starptautisko lidostu „Rīga” izpēte”, kuras veikšanai pašlaik noris izpildītāja izvēle; pasūtītājs ir A/S „Latvijas Dzelzceļš”. Pētījuma veikšanas termiņš ir 16 mēneši, to plānots pabeigt 2010.gada beigās.

Saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikuma 9.punktu „jaunbūvējamas publiskās lietošanas dzelzceļa līnijas” šis ir objekts, kuram nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, lai identificētu un novērtētu visas iespējamās paredzētās darbības ietekmes uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgās ietekmes novēršanai vai samazināšanai.

Grozītie Apbūves noteikumi paredz, ka „Tehniskās apbūves teritorija, kas Plānojuma grafiskās daļas plānā „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” un „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” norādīta kā dzelzceļa Rīga-Jūrmala savienojuma trase ar lidostu, zaudē tehniskās apbūves teritorijas statusu, ja 24 mēnešu laikā no šo saistošo noteikumu spēkā stāšanās VAS „Latvijas dzelzceļš” uz pasūtītā pētījuma „Daugavas kreisā krasta dzelzceļa maršrutu uz ostu teritorijām un

starptautisko lidostu „Rīga” izpēte” pamata, izvērtējot tehniski ekonomisko pamatojumu, nav pieņēmusi lēmumu par dzelzceļa līnijas Rīga-Jelgava savienojuma ar līnijas Rīga-Jūrmala trasi un Rīga-Jūrmala savienojuma trases ar lidostu izbūves lietderību. Ja minētā tehniskās apbūves teritorija zaudē tehniskās apbūves teritorijas statusu, tās atļauto izmantošanu nosaka atbilstoši šo saistošo noteikumu 14.pielikumam”.

14.pielikumā paredzētā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana paredz veidot ielu, kas veidotu atzaru, līdzīgi, kā ir plānots dzelzceļa atzars (1), un savienotu Čuguna ielu ar lidostu, un saslēgtos ar citām plānotajām ielām lidostas apkārtnē. Atzara (2) vietā nav plānota iela. Līdz ar to no vides viedokļa teritorija, kas dzelzceļa atzaru izbūvēšanas gadījumā tiktu ieskauda no visām četrām pusēm, ielas izbūves gadījumā R virzienā paliktu nosacīti atklāta. Tomēr jāņem vērā, ka satiksme pa jaunveidojamo ielu viennozīmīgi pasliktinās gaisa kvalitāti šajā teritorijā un dos savu artavu arī trokšņa piesārņojumā.

Saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma 10.punktu ceļu būvniecība ir objekts, kam nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, lai noteiktu, vai paredzētajai darbībai ir nepieciešams pilns ietekmes novērtējums.

Kopumā 7.1.3.nodaļā analizēta lidostas attīstības teritorijā veikto grozījumu ietekme, izdalot 7 grozījumu teritorijas. Piecās no septiņām grozījumu teritorijām veiktie grozījumi vērtēti negatīvi un tikai divās – neitrāli. Lidostas jaudas palielināšana, skrejceļa pagarināšana un nepieciešamās infrastruktūras izveidošana saistīta ar Apstādījumu un dabas teritoriju pārveidošanu, Dzīvojamās apbūves teritoriju un Jauktas apbūves teritoriju noteikšanu par Lidlauka teritorijām (Lidlauka izbūves teritorija (L_L), Lidlauka teritorijas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorija (L_R), Lidlauka teritorijas jauktas apbūves teritorija (L_J), līdz ar to ar daudz intensīvāku izmantošanu, kas radīs pastiprinātu trokšņa, vibrācijas un gaisa piesārņojumu.

2.1.28.L4 un 2.1.28.L7 grozījumu teritorijās esošās Apstādījumu un dabas teritorijas ir bioloģiski daudzveidīgas un pirms jebkādu saimniecisku darbību veikšanas būtu nepieciešams veikt atkārtotu bioloģisko vērtību inventarizāciju vai nepieciešamības gadījumā pat kādu no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Nodaļā veikts arī dzelzceļa trases, kas savienos dzelzceļu Rīga-Jūrmala un lidostu „Rīga”, izvērtējums un konstatēts, ka plānotā dzelzceļa satiksme pa jaunajiem dzelzceļa atzariem radīs troksni, vibrāciju un, iespējams, arī emisijas gaisā, un līdz ar to radīs negatīvu ietekmi uz vidi un iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Tādēļ būtisks ir darbs pie uzsāktā pētījuma „Daugavas kreisā krasta dzelzceļa maršruta uz ostas teritorijām un starptautisko lidostu „Rīga” izpēte”, kura veikšanai pašlaik noris izpildītāja izvēle.

Ja minētā tehniskās apbūves teritorija zaudē tehniskās apbūves teritorijas statusu, tajā paredzēts veidot ielu. Satiksme pa jaunveidojamo ielu viennozīmīgi pasliktinās gaisa kvalitāti šajā teritorijā un dos savu artavu arī trokšņa piesārņojumā. Saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikuma 10.punktu ceļu būvniecība ir objekts, kam nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, lai noteiktu, vai paredzētajai darbībai ir nepieciešams pilns ietekmes novērtējums.

7.1.3.2. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumos paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums

Kā jebkuras saimnieciskas darbības rezultātā, tā arī Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu lidostas ietekmes teritorijā realizācijas rezultātā ir iespējama ietekme (pozitīva vai negatīva) uz pilsētas bioloģisko daudzveidību, ainavu kvalitāti un iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Tas nozīmē, ka jābūt risinājumiem, kuri 7.1.3.1.nodaļā norādītās negatīvās ietekmes var mazināt vai likvidēt, ja tiks pieņemti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi. Neskatoties uz to, ka grozījumu izstrādes gaitā notikušas diskusijas speciālistu starpā un jau izvēlēts optimālais variants, tālāk kā reāli iespējamās analizētas šādas teorētiskas alternatīvas - „nulles” tipa alternatīva, vietas alternatīva, tehnoloģiju alternatīva, platības alternatīva.

Ņemot vērā to, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi lidostas ietekmes teritorijā izriet no lidostas attīstības plāniem, kas izvirzīti ar MK 2006.gada 12.jūlija rīkojumu Nr.518 pieņemtajā dokumentā „Transporta attīstības pamatnostādnes 2007. - 2013.gadam” [Transporta attīstības pamatnostādnes 2007. - 2018.gadam] un MK 2009.gada 24.februāra noteikumiem Nr.185 „Noteikumi par valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” lidlauka statusu, lidlauka teritorijas robežām un lidlauka teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu”, un lidostas attīstība iespējama tikai kompleksi un sabalansēti plānojot un attīstot visu lidostas teritoriju, arī grozījumu alternatīvas tiek apskatītas kompleksi.

Lidostas dzelzceļa atzari un to neizbūves gadījumā plānotais autoceļš tiek vērtēts lidostas grozījumu ietvaros, jo ir tieši saistīts ar plānoto lidostas attīstību un tiks realizēts saistībā ar to, atkarībā no tehniski ekonomiskās izpētes rezultātā gūtajiem secinājumiem un projekta ietekmes uz vidi novērtējuma rezultātiem.

„Nulles” tipa alternatīva ietver gadījumu, kad paredzētā darbība – apbūve, infrastruktūras objekti un dzelzceļa līnijas, netiek īstenoti vispār. Izvēloties paredzēto grozījumu nepieņemšanu, šajās teritorijās nebūs iespējams realizēt valstiski svarīgus politikas uzdevumus, kas nosaka starptautiskās lidostas „Rīga” attīstību ar mērķi arī turpmāk būt par nozīmīgu Eiropas līmeņa gaisa satiksmes centru ar nemainīgi augstu kvalitātes līmeni pasažieru un kravu apkalpošanā un aviācijas lidojumu drošībā. Realizējot „nulles” alternatīvu, 7.1.3.1.nodaļā norādītās negatīvās ietekmes uz pilsētvidi neveidosies un teritorijās turpināsies dabas videi (vietās, kur plānotās (atļautās) izmantošanas maiņa grozījumu ietvaros ir veikta no Apstādījumu un dabas teritorijas) raksturīgi procesi.

„Nulles” tipa alternatīvas īstenošanas gadījumā tiktu ievēroti vairāki nozīmīgi Vides aizsardzības likumā noteiktie vides politikas principi:

- 1) piesardzības princips - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kas var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību (3.panta 1.daļas 2.punkts);
- 2) novēršanas princips - persona (šajā gadījumā lēmuma pieņēmējs), cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas (3.panta 1.daļas 3.punkts).

Tajā pašā laikā jāņem vērā tas, ka indivīda tiesības uz labvēlīgu vidi nav absolūtas, un tās var ierobežot, samērojot personas vai personu apvienību tiesības ar sabiedrības interesēm uz līdzsvarotu saimniecisko attīstību un ekonomisko labklājību. Turklāt gan atsevišķu privātpersonu, gan visas sabiedrības ekonomiskās intereses bieži vien prasa pārveidot apkārtējo vidi, tostarp kultūrvidi un dabu, kas ir pieļaujams gadījumos, ja ir rūpīgi izvērtēta ekonomisko pārmaiņu ietekme uz vidi un līdz ar to uz ikvienu sabiedrības locekli.

Realizējot „nulles” alternatīvu, tiktu apdraudētas starptautiskās lidostas „Rīga” attīstības iespējas, jo esošais teritorijas plānojums nepieļauj lidostas paplašināšanos un jauna skrejceļa izbūvi, kas nepieciešams, lai lidostas infrastruktūra atbilstu speciālu uzdevumu veikšanai valsts aizsardzības interesēs, kā arī augošajam pārvaldījumu apjomam. Pašreiz Rīgas lidosta trīs Baltijas valstu vidū ir vadošā, tomēr jāuzsver, ka, nespējot attīstīt nepieciešamo infrastruktūru un piedāvāt operatoriem un lidsabiedrībām nepieciešamo lidojumu apgrozījumu, lidosta var zaudēt savas pozīcijas tirgū, tādējādi neveikt tai valsts līmeņa plānošanas dokumentos deleģētos uzdevumus un līdz ar to negatīvi ietekmēt arī valsts ekonomisko stāvokli.

Tādējādi, ņemot vērā grozījumu valstisko nozīmi, „nulles” tipa alternatīva šim grozījumu blokam tiek noraidīta.

Teritorijas izvēles un platības alternatīvas lidostas grozījumiem nav piemērojamas, jo lidosta ir jau esošs starptautiskas nozīmes objekts, kura paplašināšana tehniski nav iespējama citā vietā un apjomā, jo skrejceļam un terminālam jābūt izvietotiem tā, lai tie tehniski precīzi savienotos un būtu izmantojami saistībā ar jau esošo infrastruktūru. Grozījumiem, kuri attiecas uz teritorijām ārpus lidostas lidlauka teritorijas, arī nav piemērojama teritorijas izvēles un platības alternatīva, jo visi grozījumi ir kompleksi saistīti un nav iespējams tos izdalīt un vērtēt atsevišķi - lidostas sabalansētai attīstībai ir nepieciešamas apkārt esošās teritorijas, kurās notiks ar lidostas darbību saistīta komercdarbība un saimnieciskā darbība. Pie tam lidostas darbības radītā ietekme (galvenokārt troksnis) sniedzas ārpus tās teritorijas, kas jāņem vērā, plānojot šo teritoriju atļauto izmantošanu.

Tehnoloģiju izvēles alternatīva lidostas kompleksajiem grozījumiem nav piemērojama, jo skrejceļa garumam, kas ir viens no noteicošajiem grozījumu teritorijas platības faktoriem, ir jābūt 3200 m, lai iegūtu otro nosēšanās kategoriju, kas nodrošina nosēšanos/ pacelšanos pie sliktākiem meteoroloģiskajiem apstākļiem. Lai iegūtu paaugstinātu lidostas kapacitāti, nav iespējams paplašināt lidostu, neparedzot tai nepieciešamo teritoriju. Grozījumi ir izstrādāti, ņemot vērā Latvijas Civilās aviācijas aģentūras „Darbības stratēģija 2006. - 2010.gadam” un Satiksmes ministrijas izstrādātās „Transporta attīstības pamatnostādnes 2007. - 2013.gadam”, un tie izvērtēti speciālistu lokā, izvēloties iespējamus un optimālākos teritorijas izmantošanas variantus. Gan „nulles” tipa alternatīva, gan teritorijas izvēles, platības un tehnoloģiju izvēles alternatīvas tiek noraidītas.

Kopumā. Ņemot vērā to, ka lidostas attīstība var noritēt tikai kompleksi, arī alternatīvas grozījumiem nodaļā vērtētas kompleksi. Ņemot vērā grozījumu sociālekonomisko aktualitāti, neskatoties uz to potenciālo negatīvo ietekmi uz vidi, izvērtējumā noraidīta gan „nulles” tipa alternatīva, gan teritorijas izvēles alternatīva, gan platības un tehnoloģiju izvēles alternatīva.

7.2. Pieļaujamā stāvu skaita izmaiņu ietekmes izvērtējums

Runājot par augstceltņu būvi Latvijā, nenoliedzami iezīmējas pāreja uz pilnīgi jaunām, augstāka līmeņa celtniecības konstrukcijām, materiāliem un tehnoloģijām. Šobrīd celtniecības komplekss izmanto teorētiski un praktiski apobētu zinātniski tehnisko potenciālu, kā arī projektēšanas un daudzstāvu apbūves pieredzi, kas lielos vilcienos līdzinās augstceltnēm. Tajā skaitā ir daudz unikālu, sarežģītas arhitektūras formas objektu. Līdzās citām organizācijām arī Latvijas specializētie institūti piedalījās to zinātniskajā pārraudzībā. Tomēr dominējošo lomu joprojām spēlē ārzemju veidņu tehnoloģijas, ko izmanto 20-stāvu namu celtniecībā Rīgā.

Objektīvi jau ir pārkāpts jauns pilsēt būvniecības posma apguves sliekšnis, taču zinātniekiem, inženiertehniskiem darbiniekiem, projektētājiem, celtniekiem, ārkārtas situāciju apkarotājiem vēl nāksies atšķetināt milzum daudz problēmu, kas piemīt augstceltnēm - gan arhitektūras, gan inženierzinātņu, gan ekspluatācijas un apkopes laukā.

Šobrīd Latvijā nav oficiāli apstiprinātu noteikumu par augstceltņu projektēšanu, projekta dokumentācijas ekspertīzi, darbu gaitu un kvalitātes kontroli, ekspluatāciju un komplekso drošību. Šādas pilnīgi izstrādātas bāzes nav arī mūsu kaimiņzemēs - Lietuvā un Igaunijā, tāpēc arī Latvijā šobrīd daudz mērķtiecīgāk būtu izmantot lietuviešu paraugu, proti, radīt eksperimentālus projektus, izstrādāt tiem tehniskos uzdevumus, vienlaikus realizējot projektēšanas un celtniecības zinātnisko uzraudzību ar obligātu monitoringu gan būvniecības, gan ekspluatācijas laikā. Tādējādi tiks uzkrāts noteikts teorētiskais un praktiskais potenciāls, ko turpmāk varēs izmantot, veidojot savu augstceltņu projektēšanas normatīvo bāzi.

Vadoties pēc klasiskiem celtniecības principiem, jākonstatē, ka Rīgā tipisku augstceltņu vispār nav. Ir uzkrāta zināma pieredze 19-stāvu namu projektēšanā un būvniecībā. Diemžēl 9 - 12 stāvu masveida apbūvi ir diezgan grūti uzskatīt par pilsēt būvniecības dominējošo vertikāli. Tikpat nesakārtoti ir tādi blakus jautājumi kā projekta programma, telpu komplektēšana un, visbeidzot, augstceltņu funkcionēšana. Ārēji vienkāršām augstceltnēm piemīt sarežģītas tehnoloģiskās konstrukcijas un apjomu plānojumi, specifiska organizatoriskā struktūra. Nenoliedzami, tām izvirzāmas daudz augstākas telpiskās izturības, ilgmūžības un ekspluatācijas drošības prasības nekā parastajiem namiem. Šos noteikumus nav iespējams izpildīt, pievēršot galveno uzmanību tikai ēkas konstruktīvai shēmai un relatīvi ignorējot dzīvības nodrošināšanai svarīgās ugunsdrošības un inženiersistēmas.

Rīgas apbūves noteikumu izmaiņas ir daļēji koriģējušas agrākās nepilnības, tomēr, apbūves noteikumiem, tāpat kā arhitektūrai un būvniecībai vispār – ir saglabājama iespējamā tendence mainīties laika gaitā, ņemot vērā dažādus pilsēt būvniecības attīstības, ekonomiskās attīstības un citus aspektus.

Šobrīd zemes gabala atļauto maksimālo stāvu skaitu reglamentā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grafiskā daļa "Apbūves stāvu skaita plāns", izņemot Rīgas vēsturisko centru, kur jāievēro speciāli tā aizsardzības zonas apbūves veidošanas pamatnosacījumi. Plānojumā arī ir noteikts dažāds pieļaujamais stāvu skaits dažādās Rīgas vietās.

Negrozītie Apbūves noteikumi paredzēja, ka, izvērtējot apbūves teritorijas vietējos apstākļus un blakus esošo apbūvi, pieļaujama stāvu skaita maiņa 35% robežās, ievērojot Rīgas pilsētas būvvaldes izsniegtā Plānošanas un arhitektūras uzdevuma nosacījumus, bet kopumā nepārsniedzot 12 stāvu augstumu. Veidojot apbūvi virs 12 stāviem, stāvu skaita maiņa bija pieļaujama 50% robežās, izstrādājot detaļo plānojumu.

Grozītie Apbūves noteikumi jau detalizētāk definē atļauto stāvu skaitu, būves augstumu, kā arī nosaka atļauto stāvu skaitu dažāda rakstura būvēm. Būvei var veidot lielāku stāvu skaitu nekā nosaka Plānojuma grafiskās daļas „Apbūves stāvu skaita plāns”, ja tā iekļaujas augstumā, kas aprēķināts attiecīgajā teritorijā noteikto maksimālo stāvu skaitu reizinot ar 3,5 m, un tiek ievēroti noteiktajam maksimālajam stāvu skaitam paredzētie apbūves tehniskie rādītāji (275.punkts). Īpašos gadījumos ar Būvvaldes lēmumu būves augstuma ierobežojumus var neattiecināt uz sporta būvēm un uz sabiedrības interesēm nozīmīgām publiskām ēkām: kultūras, izglītības, sabiedriskām un ārstniecības iestādēm. Apbūves tehniskos rādītājus šādā gadījumā nosaka atbilstoši būves faktiskajam stāvu skaitam (285.punkts).

Rīgas teritorijas plānojuma grozījumos un grozītajos Apbūves noteikumos noteiktie ēku un būvju augstumi nav attiecināmi uz jebkādu arhitektonisku akcentu, skursteni, virsgaismu, karoga mastu, radio vai televīziju uztverošu vai pārraidošu iekārtu konstrukciju, sakaru antenu mastu, vējrādītāju, zibens novadītāju, baznīcas torni vai kupolu (Apbūves noteikumu 283.punkts). Taču arhitektonika akcenta augstākais punkts nedrīkst izvirzīties virs būves jumta vairāk par 20% no būves augstuma, izņemot reliģiska rakstura būves un sabiedrības interesēm nozīmīgas publiskas ēkas (kultūras, izglītības, ārstniecības iestādes un sporta būves) (grozīto Apbūves noteikumu 284.punkts).

Atmosfēras gaisa piesārņojuma izkliedes kontekstā liela loma ir apbūves augstumam kompleksi kopā ar apbūves novietojumu (būvlandes robežu). Optimāli būtu apbūvi neveidot ielas tiešā tuvumā, kas ne tikai mazinātu piesārņojuma ietekmi uz iedzīvotājiem, bet arī mazinātu troksni, ko rada transports. Starp apbūvi un intensīvas satiksmes ielām būtu vēlami koku un krūmu apstādījumi – alejas, kas aizturētu transporta radīto piesārņojumu un putekļus. Dzīvojamām mājām būtu jābūt izkārtotām valdošo vēju virzienā, kā arī nav vēlams tās būvēt vienādi augstas un blīvi vienu pie otras (ielu kanjoni), bet gan ar atstarpēm un ar slīpiem jumtiem. Atmosfēras piesārņojuma izkliedi uzlabotu pēc iespējas mainīga augstuma apbūve. Izvērtējot esošo apbūvi Rīgas centrā pie intensīvas transporta noslodzes ielām, redzams, ka tā ir gluži pretēja vēlamo - ielas no abām pusēm ieskauj blīva apbūve, kurā dominē 5 - 6 stāvu mājas, bet gar ietvēm praktiski nav apstādījumu, kas sekmētu gaisa kvalitātes uzlabošanu attiecīgajā ielas posmā.

Piesārņojošo vielu izkliedes modelēšanas ceļā konstatēts, ka ielu kanjonos vislabākais dabīgais gaisa kvalitātes uzlabotājs ir stiprs vējš - modelēšanas rezultāti rāda, ka situācijās, kad gaiss ir piesārņots, vislabāk piesārņojošās vielas izkliedē stiprs vējš un nav īpašas nozīmes tā virzienam. Lēna vēja rezultātā piesārņojošo vielu koncentrāciju katrā ielas pusē ietekmē vēja virziens, bet ļoti lēna vēja apstākļos nav nozīmes ne vēja ātrumam, ne virzienam, jo piesārņojošās vielas netiek izkliedētas un tās uzkrājas gaisā. Papildus analizējot modelēto koncentrāciju profilu, iespējams secināt, ka piesārņojošo vielu koncentrācija ielu kanjonos ir nemainīga apbūves līmenī, un tā

samazinās tikai māju jumtu līmenī, kur piesārņojums var izkļiedēties apkārtējā teritorijā vai ar vēja palīdzību tiek aizvests tālāk. Vislabāk gaiss tiek ventilēts gadījumos, kad ir retināta apbūve, māju jumti ir slīpi un mājas nav izkārtotas cieši, paralēli viena otrai pret valdošo vēju virzienu, kā arī tās nav vienādā augstumā [Auna A, 2008].

Tādējādi jaunu objektu būvniecību Rīgā vēlams organizēt tā, lai neveidotos piesārņojošo vielu paaugstinātu koncentrāciju zonas – lai neveidotos ielu kanjoni ar apgrūtinātu gaisa apmaiņu. Šobrīd apgrūtināta gaisa apmaiņa ir dažās Rīgas centra ielās – A.Čaka, Kr.Valdemāra, Dzirnavu, kur šauras ielas ieskauj vecā 5 - 6 stāvu apbūve, tāpēc rodas situācijas, kad pie noteiktiem meteoroloģiskiem apstākļiem šajos ielu kanjonos veidojas paaugstināts gaisa piesārņojuma līmenis.

Ļoti svarīgs aspekts nākotnes būvniecībā ir namu un būvju plānojums, lai netiktu traucēta saules gaismas iekļūšana dzīvojamo ēku telpās (gan būvējamo, gan jaunceltnei apkārt esošo). Esošā apbūve Rīgas centrā vairs nevar tikt mainīta, tomēr plānojot celtnes nākotnē, tas obligāti ir jāņem vērā. Pilsētas mikrorajonos saules gaisma iekļūst namos pietiekamā daudzumā, tomēr tas var tikt mainīts, pieļaujot iekšpagalmu apbūvi.

Līdzīgi kā daudzās pilsētas, arī Rīgā visu gadu ir raksturīga izteikta pilsētas „siltuma sala”, salīdzinot ar apkārtējām teritorijām. Esošā apbūve Rīgā ir tāda, ka pilsētas centrā gaisa temperatūra ir augstāka par pilsētas perifēriju un pilsētas centrā ieplūst piesārņotas gaisa masas. Temperatūras lielākās starpības ir novērojamas siltajā gada laikā, bet salīdzinoši mazāk izteiktas temperatūru atšķirības ir ziemas periodā. Īpaši spilgti pilsētas „siltuma sala” ir raksturīga naktīs. Pilsētas siltumsala atstāj ietekmi uz augu augšanu pilsētas centrālajā daļā, bet apstādījumiem ir liela nozīme siltumsalas efekta samazināšanā [Rīgas pilsētas apstādījumu attīstības koncepcija 2007. - 2018.]. Tāpēc daudzstāvu apbūve kopā ar apstādījumiem ir jāplāno tā, lai tas neveicinātu „siltuma salas” veidošanos.

Plānojot daudzstāvu apbūvi pilsētas dažādās teritorijās, ir jāņem vērā apstākļi, ka palielinoties iedzīvotāju daudzumam atsevišķās vietās, mainīsies arī infrastruktūra, transporta intensitāte un citi aspekti. Stāvu skaits atsevišķiem namiem ir jāplāno tā, lai tas saskanētu ar apkārtējo ainavu, neveidotu lielus šķēršļus gaisa plūsmām un gaisa apmaiņai, kā arī teritorija netiktu aizēnota no saules gaismas. Esošais Rīgas pilsētas teritorijas plānojums 2006. – 2018.gadam paredz dažādas apbūves zonas ar noteiktu pieļaujamo stāvu skaitu, bet plānojuma grozījumi novērš sākotnējās nepilnības un uzlabo šo plānu, mainot arī pieļaujamo stāvu skaitu vairākās teritorijās. Tas tiek darīts, lai uzlabotu un padarītu plānojumu tuvāku reālajai situācijai, nodrošinot jau esošās apbūves saglabāšanu, attīstību un pēctecību, pēc iespējas mazāk negatīvi ietekmējot pilsētas ainavu, iedzīvotāju dzīves apstākļus un vidi kopumā.

Turpmāk izvērtēti būtiskie grozījumi apbūvē atļautajā stāvu skaitā, kuri identificēti saskaņā ar 2.2.nodaļā definēto metodiku.

2.2.13. Milgrāvja ielā (kad. Nr.01000682082) un Čiekuru ielā kad. Nr.01000682083) ar grozījumiem noteikts apbūvē maksimāli atļautais stāvu skaits 17 stāvi, nemainot teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu – Dzīvojamās apbūves teritorija. Pašlaik spēkā esošajā plānojumā šajos zemes gabalos atļautais maksimālais

stāvu skaits ir 5 stāvi (~1 ha).

Aplokciema Z daļā dominē 2 – 3 stāvu dzīvojamā apbūve, nedaudz vairāk kā 100 m Z virzienā no Aplokciema ielas pie Viestura prospekta atrodas veikals „Mīlgrāvis”. Starp Aplokciema ielu un veikalu šobrīd ir atmatas un mazdārziņu teritorijas josla, kurā tad arī paredzēta dzīvojamā apbūve ar maksimāli atļauto stāvu skaitu 14 - 17 stāvi. A pusē veikalam „Mīlgrāvis” atmatas teritorijā ar pašlaik spēkā esošo plānojumu jau atļauta dzīvojamā apbūve ar maksimāli atļauto stāvu skaitu 14 - 17 stāvi. R virzienā pāri Viestura prospektam izvietoti rūpnieciskas ražošanas uzņēmumi A/S „BLB Baltijas termināls”, SIA „Vega Stividoris” un SIA „Pro gāze”, ap kuriem noteiktas drošības aizsargjoslas un drošības zonas. Uzņēmumam SIA „Pro gāze” noteikta 500 m plata drošības zona, kas skar arī zemes gabalu Mīlgrāvja ielā, kuram veikts konkrētais grozījums. Grozīto Apbūves noteikumu 82.punkts nosaka, ka SIA „Pro gāze SNGB” sašķidrinātās naftas gāzes bāzes (Aplokciema ielā 3) 500 m ierobežojumu zonā aizliegts būvēt māju. Līdz ar to stāvu skaita palielināšana šajā kadstra numurā ir pretrunā ar grozītajiem Apbūves noteikumiem.

A/S „BLB Baltijas termināls” darbību - naftas produktu pārkraušanas, transportēšanas un uzglabāšanas laikā atmosfērā nonāk dīzeļdegvielas, benzola un citu gaistošu vielu tvaiki. Tā rezultātā gaisā mēdz būt jūtama specifiska smaka. Uzņēmuma darbības rezultātā radušos smaku izplatības novērtēšana 2003.gadā rāda, ka Aplokciema teritorijā netiek pārsniegti smaku izplatības robežlielumi. Tomēr līdz šim veikto atsevišķu projektu IVN aptaujās iedzīvotāji sūdzējušies par smakām arī vietās, kurās netiek pārsniegti MK 14.07.2004. noteikumos Nr.626 apstiprinātie mērķlielumi, t.sk. Jaunmīlgrāvī, Vecmīlgrāvā un Sarkandaugavā. Ņemot vērā minēto, grozījumu zemes gabalos ieteicamāk būtu plānot jautku vai komercapbūvi.

Ņemot vērā zemes gabala daļas (kad. Nr.01000682082) atrašanos SIA „Pro gāze” drošības zonā, saskaņā ar MK 19.07.2006. noteikumu Nr.532 58.1.punktu jānosaka ierobežojumi teritoriju izmantošanā attiecībā uz dzīvojamo ēku apbūves teritoriju plānošanu vai paplašināšanu šajā zemes gabalā. Abos zemes gabalos daudzstāvu dzīvojamā apbūve nebūtu ieteicama, jo līdzšinējā pieredze liecina, ka tik tiešā tuvumā rūpnieciskās ražošanas uzņēmumiem, kuru ražošanas apjomi nākotnē varētu arī palielināties, pastāv risks iedzīvotājiem izjust diskomfortu, kaut arī vides kvalitātes normatīvu robežlielumi netiktu pārsniegti. Līdz ar to grozījums, vadoties no piesardzības principa, vērtējams negatīvi.

Grozījums 2.2.14. - zemes gabaliem Vidzemes priekšpilsētā starp Stirnu, Dzelzavas, Vaidavas un Ieriķu ielām tehniski precizē stāvu skaitu (no 17 uz 9 stāviem) teritorijai ~22 ha platībā.

Līdz šim šajos zemes gabalos maksimālais apbūvē atļautais stāvu skaits bija 17 stāvi. Šeit atrodas esošas daudzstāvu dzīvojamās mājas, kurās esošais stāvu skaits ir 9 stāvi, līdz ar to grozījums tehniski precizē esošo apbūves stāvu skaitu un ir vērtējams neitrāli.

Grozījums 2.2.23. - zemes gabaliem starp A.Deglava, Lubānas, perspektīvo A.Deglava ielas turpinājumu līdz Kaivas ielai un perspektīvo Rembates ielu izvērtēts un precizēts stāvu skaits ~10 ha platībā no maksimāli apbūvē atļautajiem 25

un vairāk stāviem, 9 un 17 stāviem uz 4 un 5 stāviem un nelielā gabalā atstāti 25 un vairāk stāvi.

Līdz šim šajos zemes gabalos maksimālais apbūvē atļautais stāvu skaits bija 25 un vairāk stāvi. Šeit atrodas esošas mazstāvu dzīvojamās mājas, kurās esošais stāvu skaits ir līdz 3 stāviem, līdz ar to grozījums tehniski precizē esošo apbūves stāvu skaitu un tikai divos zemes gabalos, kuros arī atrodas esoša mazstāvu apbūve, atstāj jau esošo maksimālo atļauto stāvu skaitu 25 un vairāk stāvi.

Grozījumam iespējama pozitīva ietekme uz zaļo „kīļu” struktūras veidošanu, jo grozījuma teritorija atrodas tieši pilsētas malā, Rīgas DA pusē, no kuras ieplūst daļa valdošo dienvidu kvadranta gaisa masu.

Kaut vēso gaisa masu plūšanu tomēr apgrūtinās daļa apbūves, kura varēs tikt realizēta kā augstceltnes, grozījums tomēr sniegs pozitīvu ietekmi uz pilsētas vidi un tādēļ vērtējams pozitīvi.

Grozījums 2.2.24. zemes gabalam Krasta ielā 99 un Austuves ielā 5C (kad. Nr.0100722008 un 01000722001) veikts no maksimālā atļautā stāvu skaita 4 stāvi uz maksimālo atļauto stāvu skaitu 9 stāvi. (~5 ha).

Teritorijā ir atļauta Jaukta apbūve un tajā atrodas tehniska rakstura ēka un būvgruži, iespējams, no citām, nojauktām ēkām. Apkārtnē atļautais maksimālais stāvu skaits Daugavas virzienā blakus teritorijās ir 3 un tālāk 24 stāvi, tomēr 24 stāvu apbūve pagaidām nav realizēta, un esošā apbūve tuvējā apkārtnē ir ne augstāka par 4 stāviem (ražotne Daugavmalā pie Dienvidu tilta). Virzienā uz Rīgas centru atļautais apbūves stāvu skaits ir 17 stāvi un pāri Krasta ielai 9 stāvi, kur jau atrodas esošas 9 stāvu ēkas.

Nav paredzams, ka grozījumam varētu būt būtiska negatīva ietekme uz pilsētvides kvalitāti, un, ņemot vērā apkārt esošo atļauto un dabā esošo stāvu skaitu, arī ainaviski grozījums neveidos kontrastu ar apkārtnē esošo apbūvi, līdz ar to grozījums tiek vērtēts neitrāli.

Grozījums 2.2.25. zemes gabalam Lejupe ielā 3 (kad. Nr.01001190288) veikts no maksimālā atļautā stāvu skaita 4 stāvi; 9 stāvi un 17 stāvi uz maksimālo atļauto stāvu skaitu 9 stāvi (~2 ha).

Teritorijā ir atļauta Jaukta apbūve un tajā atrodas neliela savrupmāja un ietilpst daļa Valsts veterinārmedicīnas un diagnostikas centra ēku. Šīs ēkas ir 2 līdz 4 stāvu augstumā. Apkārtnē atļautais maksimālais stāvu skaits Jāņa Čakstes gatves virzienā ir 17 un 12 stāvi, tomēr tik augsta apbūve pagaidām nav realizēta, un esošā apbūve tuvējā apkārtnē ir ne augstāka par 4 stāviem (jau minētā centra ēka).

Nav paredzams, ka grozījumam varētu būt būtiska negatīva ietekme uz pilsētvides kvalitāti, un, ņemot vērā apkārt esošo atļauto un dabā esošo stāvu skaitu, arī ainaviski grozījums neveidos kontrastu ar apkārtnē esošo apbūvi, līdz ar to grozījums tiek vērtēts neitrāli.

Grozījums 2.2.27. zemes gabalam Akadēmiķa M.Keldiša ielā b/n (kad. Nr.01001212789 un Nr.01001212297) veikts no maksimāli atļautā stāvu skaita 9

stāvi uz apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 17 stāvi (~1,5 ha).

Teritorijā ir atļauta Daudzstāvu dzīvojamā apbūve un tajā pašlaik atrodas autostāvieta. Ēkas, kas atrodas blakus šai teritorijai, ir 9 stāvu augstumā un uz Z pa Andreja Saharova ielu ir arī 16 stāvus augstas ēkas. Apkārtņē atļautais maksimālais stāvu skaits abās pusēs Andreja Saharova ielai nosacītās joslās ir 17 stāvi, vietām 9 un tālāk no ielas aiz šīm nosacītajām joslām - 9 stāvi.

Grozījums tiek vērtēts neitrāli, jo Pļavnieki ir intensīvas apbūves dzīvojamais rajons, kurā jau atrodas un tiek būvētas jaunas daudzstāvu dzīvojamās ēkas un grozījums neveidos ainavisku kontrastu apkārtējo ēku vidū, jo tiek atļautas tāda augstuma ēkas, kādas jau šajā teritorijā pastāv.

Grozījums 2.2.29. zemes gabalam Krasta ielā 74 (kad. Nr.0100722037) veikts no maksimāli atļautā stāvu skaita 6 stāvi uz apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 12 stāvi (~5 ha).

Teritorijā ir atļauta Jaukta apbūve un tajā atrodas uzņēmuma „Lido” slidotava un liels auto stāvlaukums. Apkārtņē atļautais maksimālais stāvu skaits R virzienā pa Krasta ielu ir 17 un tālāk 24 stāvi, tomēr tā tur nav realizēta, un esošā apbūve tuvējā apkārtņē ir ne augstāka par 9 stāviem (dzīvojamās mājas Krasta ielā pie Dienvidu tilta).

Nav paredzams, ka grozījumam varētu būt būtiska negatīva ietekme uz pilsētvides kvalitāti, un, ņemot vērā apkārt esošo atļauto un dabā esošo stāvu skaitu, arī ainaviski grozījums neveidos kontrastu ar apkārtņē esošo apbūvi, līdz ar to grozījums tiek vērtēts neitrāli.

Kā jebkuras saimnieciskas darbības rezultātā, tā arī Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu realizācijas rezultātā ir iespējama ietekme (pozitīva vai negatīva) uz pilsētas bioloģisko daudzveidību, ainavu un iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Tas nozīmē, ka jābūt risinājumiem, kuri iepriekš norādītās negatīvās ietekmes var mazināt vai likvidēt, ja tiks pieņemti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi. Tālāk kā reāli iespējamās analizētas šādas teorētiskas alternatīvas - „nulles” tipa alternatīva, vietas alternatīva, tehnoloģiju alternatīva, platības alternatīva.

Alternatīvu izvērtējums pozitīvi vērtējamiem grozījumiem:

Grozījuma 2.2.23. ietvaros zemes gabaliem starp A.Deglava, Lubānas, perspektīvo A.Deglava ielas turpinājumu līdz Kaivas ielai un perspektīvo Rembates ielu izvērtēts un precizēts stāvu skaits teritorijai ~10 ha platībā.

Līdz šim šajos zemes gabalos maksimālais apbūvē atļautais stāvu skaits bija 25 un vairāk stāvi. Šobrīd dabā šeit atrodas mazstāvu dzīvojamās mājas, kurās esošais stāvu skaits ir līdz 3 un 4 stāviem, līdz ar to grozījums tehniski precizē esošo apbūves stāvu skaitu. Tikai divos zemes gabalos, kuros arī atrodas esoša mazstāvu apbūve, tiek atstāts jau esošais maksimālais atļautais stāvu skaits – 25 un vairāk stāvi.

„Nulles” alternatīvas realizācija šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka šajā teritorijā, kurā jau ir esoša apbūve, nebūtu precizēts stāvu skaits pēc dabā esošā un vēlāmākā scenārija, lai saglabātu zaļo „ķīļu” struktūru Rīgā, līdz ar to „nulles” alternatīva

grozījumam 2.2.23. tiek noraidīta.

Pozitīvi vērtētā grozījuma gadījumā „nulles” alternatīvas apskatīšana ir tīri teorētiska, jo nav nekādu vides aizsardzības mērķu, lai šajā gadījumā, kas radīs tikai pozitīvas ietekmes uz pilsētvidi un iedzīvotāju dzīves kvalitāti, izvēlētos šos grozījumus neveikt, tātad piemērotu „nulles” alternatīvu. Līdz ar to netiek apskatītas arī citas alternatīvas – **platības alternatīva, vietas alternatīva un tehnoloģijas alternatīva**, jo plānotais grozījums tieši tādā apjomā, vietā un veidā nodrošinās pozitīvu ietekmi uz vidi.

Alternatīvu izvērtējums neitrāli vērtējamiem grozījumiem

Grozījums 2.2.14. zemes gabaliem Vidzemes priekšpilsētā starp Stirnu, Dzelzavas, Vaidavas un Ieriķu ielām tehniski precizē stāvu skaitu ~22 ha platībā.

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka teritorijai ~22 ha platībā Vidzemes priekšpilsētā nav precizēts atļautais stāvu skaits, ņemot vērā tur jau esošo situāciju, tādējādi radot ietekmi uz ainavu. Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.2.14. zemes gabaliem Vidzemes priekšpilsētā starp Stirnu, Dzelzavas, Vaidavas un Ieriķu ielām tiek noraidīta.

Grozījums 2.2.24. zemes gabaliem Krasta ielā 99 un Austuves ielā 5C veikts no apbūvē maksimāli atļautā stāvu skaita - 4 stāvi - uz apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu - 9 stāvi (~5 ha).

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka teritorijai, kurā jau atļauta apbūve 4 stāvu augstumā un pāri Krasta ielai ir esoša 9 stāvu apbūve, kā arī turpinājumā gar Krasta ielu atļauta 24 stāvu apbūve - tātad nav paredzama negatīva ietekme uz pilsētas ainavu, netiktu atļauta apbūve 9 stāvu augstumā, t.i. netiktu efektīvi izmantota pilsētas apbūvei paredzēta teritorija.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.2.24. zemes gabaliem Krasta ielā 99 un Austuves ielā 5C tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā netiktu pieļauta stāvu skaita izmaiņa no 4 uz 9 stāviem apbūves rajonā, kur apkārtnē jau pastāv esoša 9 stāvu apbūve, kā arī tuvumā atļauta arī 24 stāvu apbūve. Tātad alternatīvas ieviešanas gadījumā netiktu pieļauts grozījums, kam nav paredzama būtiska negatīva ietekme ne uz ainavu, ne vides kvalitāti, kā arī tiktu pieļauta apbūves platību neefektīva izmantošana.

Grozījums 2.2.25. zemes gabalam Lejupe ielā 3 veikts no apbūvē maksimāli atļautā stāvu skaita 4 stāvi; 9 stāvi un 17 stāvi uz apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu 9 stāvi (~2 ha).

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka teritorijai, kurā jau atļauta apbūve 4; 9 un 17 stāvu augstumā, kā arī tuvākajā apkārtnē atļautais maksimālais stāvu skaits J.Čakstes gatves virzienā ir 17 un 12 stāvi - tātad nav paredzama negatīva ietekme uz pilsētas ainavu, netiktu atļauta apbūve 9 stāvu augstumā. Alternatīvas piemērošanas gadījumā netiks novērsta ievērojama apbūves kontrastainība, kas varētu ievērojami ietekmēt ainavu, kā arī netiktu optimāli izmantotas apbūves platības.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.2.25. zemes gabalam Lejupes ielā 3 tiek noraidīta, jo tās rezultātā netiktu pieļauta stāvu skaita izmaiņa no 4; 9 un 17 stāviem uz 9 stāviem, kam nav paredzama negatīva ietekme ne uz ainavu, ne vides kvalitāti, bet ir paredzama ietekme uz optimālu pilsētas teritorijas izmantošanas nodrošināšanu.

Grozījums 2.2.27. zemes gabalam Akadēmiķa M.Keldiša ielā b/n veikts no apbūvē maksimāli atļautā stāvu skaita - 9 stāvi - uz apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu - 17 stāvi (~1,5 ha).

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka teritorijā, kurā atļauta Daudzstāvu dzīvojamā apbūve un apkārt jau ir esoša dzīvojamā apbūve, netiks novērsts ievērojams kontrasts ēku augstumā starp esošajām un projektējamām ēkām, kā arī netiks efektīvi izmantota pilsētas teritorija, neatļaujot 9 stāvu būves vietā būvēt 17 stāvus augstu būvi.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.2.27. zemes gabalam Akadēmiķa M.Keldiša ielā b/n tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā netiktu pieļauta stāvu skaita izmaiņa no 9 uz 17 stāviem intensīvas dzīvojamās apbūves rajonā Pļavniekos, kur apkārtnē jau pastāv esoša 16 stāvu apbūve un tuvākajā apkārtnē jau atļauta arī 17 stāvu apbūve.

Grozījums 2.2.29. zemes gabalam Krasta ielā 74 veikts no apbūvē maksimāli atļautā stāvu skaita - 6 stāvi - uz apbūvē maksimāli atļauto stāvu skaitu - 12 stāvi (~5 ha).

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka teritorijai, kurā jau atļauta apbūve 6 stāvu augstumā, kā arī tuvākajā apkārtnē atļautais maksimālais stāvu skaits virzienā pa Krasta ielu ir 17 un tālāk 24 stāvi - tātad nav paredzama negatīva ietekme uz pilsētas ainavu, netiktu atļauta apbūve 12 stāvu augstumā. Alternatīvas piemērošanas gadījumā netiks novērsta ievērojama apbūves kontrastainība, kas varētu ietekmēt ainavu, kā arī netiktu optimāli izmantotas apbūves platības.

Līdz ar to „nulles” alternatīva grozījumam 2.2.29. zemes gabalam Krasta ielā 74 tiek noraidīta, jo tās piemērošanas rezultātā netiktu pieļauta stāvu skaita izmaiņa no 6 stāviem uz 12 stāviem, kurai nav paredzama negatīva ietekme ne uz ainavu, ne vides kvalitāti, bet ir paredzama ietekme uz optimālu pilsētas teritorijas izmantošanas nodrošināšanu.

Neitrāli vērtēto grozījumu gadījumā „nulles” alternatīvas apskatīšana ir tīri teorētiska, jo nav konstatētas ietekmes, kuru rezultātā izvēle būtu šos grozījumus neveikt, tātad piemērot „nulles” alternatīvu. Izvērtējumā šiem grozījumiem nav konstatētas negatīvas ietekmes uz vidi un iedzīvotāju dzīves kvalitāti, kuras būtu nepieciešams mazināt vai novērst, izvirzot **platības, vietas vai tehnoloģijas alternatīvas**, līdz ar to tās netiek apskatītas.

Alternatīvu izvērtējums negatīvi vērtējamiem grozījumiem:

2.2.13. Mīlgrāvja ielā un Čiekuru ielā ar grozījumiem noteikts maksimāli atļautais stāvu skaits 13 - 17 stāvi. Pašlaik spēkā esošajā Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam šajos zemes gabalos atļautais maksimālais stāvu skaits ir 5 stāvi (~1 ha).

„Nulles” tipa alternatīva šī grozījuma gadījumā nozīmēs to, ka teritorijai, kurā jau

atļauta apbūve 5 stāvu augstumā, bet apkārtnē atļautais maksimālais stāvu skaits ir 17 stāvi un tādējādi nav paredzama negatīva ietekme uz pilsētas ainavu, netiktu atļauta apbūve 13 - 17 stāvu augstumā. Tomēr jāņem vērā tas, ka teritorija atrodas tiešā tuvumā rūpnieciskiem objektiem, piemēram, A/S „BLB Baltijas termināls” darbība - naftas produktu pārkraušanas, transportēšanas un uzglabāšanas laikā atmosfērā nonāk dīzeļdegvielas, benzola un citu gaistošu vielu tvaiki un tā rezultātā gaisā tuvākajā apkārtnē mēdz būt jūtama specifiska smaka. Uzņēmuma darbības rezultātā radušos smaku izplatības novērtēšana 2003.gadā rāda, ka Aplokciema teritorijā netiek pārsniegti smaku izplatības robežlielumi, tomēr līdz šim veikto atsevišķu projektu IVN aptaujās iedzīvotāji sūdzējušies par smakām arī vietās, kurās netiek pārsniegti MK noteikumos Nr.626 apstiprinātie mērķlielumi, t.sk. Jaunmīlgrāvī, Vecmīlgrāvā un Sarkandaugavā. Ņemot vērā minēto, grozījumam no iedzīvotāju dzīves kvalitātes nodrošināšanas viedokļa būtu piemērojama „nulles” tipa alternatīva.

Līdz ar to netiek apskatītas arī citas alternatīvas – **vietas alternatīva, tehnoloģijas alternatīva un platības alternatīva**, jo grozījumam gan tuvākajā apkārtnē, gan arī mazākā platībā, gan atšķirīgā veidā iespējamās tieši tādas pašas negatīvas ietekmes uz iedzīvotāju dzīves vides kvalitāti.

Kopumā. No apbūvē atļautā stāvu skaita izmaiņām 7 grozījumi novērtēti kā būtiski, no tiem 1 ir pozitīvi vērtēts grozījums, 5 neitrāli vērtēti un 1 – negatīvi vērtēts grozījums. Pozitīvi vērtētais grozījums saistīts ar stāvu skaita samazināšanu un precizēšanu A. Deglava un Kaives ielu tuvumā – 2.2.23. Neitrāli vērtētās stāvu skaita izmaiņas saistītas ar stāvu skaita precizēšanu (Ieriķu, Dzelzavas u.c. ielās - 2.2.14.) stāvu skaita palielināšanu vietās, kurās, paredzams, ka tas būtiski negatīvi neietekmēs pilsētas vides kvalitāti (Krasta un Austuves ielās – 2.2.24.; Lejupes ielā - 2.2.25; Akadēmiķa M.Keldiša ielā - 2.2.27; Krasta ielā – 2.2.29.). Negatīvi vērtētās stāvu skaita izmaiņas plānotas Mīlgrāvja un Čiekuru ielā, kur līdz ar tām paredzama dzīvojamās apbūves intensifikācija netālu no rūpnieciskiem uzņēmumiem, no kuriem jau novērotas un arī turpmāk iespējamās smaku emisijas.

Būtiskajiem stāvu skaita grozījumiem izvērtēta „nulles” alternatīva, vietas alternatīva, tehnoloģijas alternatīva un platības alternatīva. Pozitīvi vērtētajam un neitrāli vērtētajiem grozījumiem noraidīta „nulles” alternatīva un nav apskatītas vietas, tehnoloģijas un platības alternatīvas, jo izvērtējumā nav konstatētas negatīvas ietekmes, kuras būtu nepieciešams mazināt vai novērst, izvirzot alternatīvas. Negatīvi vērtētajam grozījumam Mīlgrāvja un Čiekuru ielās kā piemērotākā atzīta „nulles” alternatīva.

7.3. Pasākumu plūdu ierobežošanai ietekmes izvērtējums

Ņemot vērā faktu, ka Rīga ir izvietota Daugavas upes grīvā un Rīgas jūras līča virsotnē, ievērojama tās teritorijas daļa var pārplūst. Rīgas teritorijā applūšanas risks var būt saistīts gan ar Baltijas jūras uzplūdiem, gan ar ūdens līmeņa celšanos Daugavā, gan ar vienkāršu gruntsūdens līmeņa paaugstināšanos. Pēdējā parādība izplatīta relatīvi reti, tā novērojama pilsētas perifērijā – pie Mārupes pagasta un pilsētas robežas (netālu no Bierīņu purva), Zolitūdes purva apkārtnē, kā arī Medema purva tuvumā Ziepniekkalnā.

Daugavas HES kaskādes izveide ir ļoti būtiski samazinājusi ledus sastrēgumu radīto plūdu draudus Rīgas pilsētas teritorijā. Līdz Rīgai nonāk tikai neliela daļa no Daugavas ledus, turklāt stipri salauzītā veidā, kas faktiski neveido vērā ņemamus aizsprostojumus.

Daudz lielāka varbūtība ir applūšanas riskam, kas veidojas jūras uzplūdu rezultātā. Lielākā vai mazākā mērā tam ir pakļauta Mīlestības saliņa, ievērojama Krievu salas daļa, Spilves pļavas, Kundziņsalas ziemeļu gals, faktiski visa Vecdaugavas pussala un Vecdaugavas krasti, atsevišķi Lucavsāls iecirkņi, kā arī nelielas platības Buļļusalā, Ķīšezera un Juglas ezera krastos.

Teritoriju applūduma riska samazināšanai Rīgā nākotnē varētu tikt paredzēti vairāki pasākumu kompleksi, kurus nosacīti var sadalīt 2 daļās (scenārijos). Atbilstoši pirmajam scenārijam, ir nepieciešams atbilstoši uzturēt un izmantot esošo polderi Spilves pļavās, ierīkot sūkņu stacijas teritorijās ap Ķīšezera (uz dienvidiem no Milnas dūckas, Sužos, Trīsciemā un Mežāres ielas iecirknī), kas jau daļēji atbilst polderiem, jo ir nostiprinātas ar dambjiem vai paaugstinātām ielu trasēm. Tāpat būtu jāparedz atsevišķas teritorijas ar jau esošu apbūvi nostiprināt ar dambjiem. Kā piemērus varētu minēt Ķīšezera ziemeļrietumu krastu, atsevišķas teritorijas Mangaļu pussalā, teritoriju starp Juglas ezeru un Juglas upi.

Atbilstoši otrajam scenārijam, uz Audupes un Mīlgrāvī būtu nepieciešams ierīkot slūžas. Līdz ar to Vecdaugavas pussalu un atteku, Ķīšezera un Juglas ezeru apkārtni varēs izslēgt no applūstošo teritoriju saraksta. Šie pasākumi pasargās minētajās teritorijās jau esošo apbūvi no applūšanas riska.

Aizvaru izbūve Mīlgrāvja caurtekā var pietiekoši efektīvi pasargāt Vecdaugavas un ezeru (Ķīšezera un Juglas) krastus un tur esošo apbūvi no applūšanas. Turklāt, papildus pietece, ko veido Lielā un Mazā Jugla, nespēj būtiski paaugstināt ūdens līmeni Ķīšezera (vismaz laika posmā, kas īsāks par 36 stundām). Pilnīgi viennozīmīgi aizvaru darbības ietekme uz ūdens līmeni Daugavā augšpus tiem ir nebūtiska [PAIC, 2008].

Augstāk minētais nenozīmē, ka šāda veida konstrukcija nevar radīt būtisku ietekmi uz vidi. Ir jāņem vērā, ka aizvarus ir paredzēts ierīkot starp zivju migrācijai nozīmīgiem ūdensobjektiem. Tāpat svarīgi ir apzināties, ka daudziem biotopiem, tajā skaitā – īpaši aizsargājamiem, kas plaši izplatīti Vecdaugavas apkārtnē, mēreni plūdi ir nepieciešami bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, tie ir izveidojušies lielā mērā pateicoties tieši periodiskai applūšanai.

Neapšaubāmi, ka šādam projektam būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums tad, kad būs zināmi detalizēti tā tehnoloģiskie risinājumi.

Daudz lielāku ietekmi uz vidi var radīt teritorijas uzbēršana līdz līmenim, kas izslēdz tās applūšanu. Relatīvi nelielas, iespējams – pat minimālas, sekas inženiertehniskajiem pasākumiem varētu būt uz nelielām salām vai pussalām, jo šeit gruntsūdens līmenis faktiski vienmēr atbilst virszemes ūdens līmenim apkārtējās ūdenstecēs vai ūdenstilpēs, bet plūsmai ir vairāk vai mazāk izteikts radiāls raksturs (tas ir, uz visām debess pusēm). Par piemēru var uzskatīt Ostas infrastruktūras objektu pārceļšanos uz Krievu salu projektu, kura ietvaros ir paredzēta teritorijas (“salas”)

inženiertehniskā sagatavošana, proti – uzbēršana. Kā liecina plānotās darbības IVN rezultāti, uzbēršana un, līdz ar to, arī teritorijas aizsardzība pret applūšanu, konkrētajā gadījumā nevar radīt būtisku ietekmi uz pieguļošajām teritorijām un tuvumā esošo īpaši aizsargājamu dabas teritoriju – Mīlestības saliņu.

Minētais piemērs liecina, ka katrā konkrētajā gadījumā teritorijas inženiertehniskās sagatavošanas projekts ir jāapskata atsevišķi, detalizēti un tam jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

Kā minēts 5.13.4.nodaļā, veicot teritorijas uzbēršanu sauszemē, var izveidoties situācija, kad applūšanas risks kļūst reāls platībās, kas uz doto brīdi neapplūst (piemēram, Spilves lidlauka apkārtnē un Langas lejtecē) [PAIC, 2008].

Datormodelēšanas rezultāti liecina par to, ka uzbēršanas rezultātā no applūšanas droši var būt pasargāta tikai konkrētā teritorija, turpretī pieguļošās teritorijas – pastiprināti applūstīs. Turklāt, plūdi var izpausties platībās, kur līdz tam tie nebija novēroti. Tas ir arī pilnīgi loģiski, jo inženiertehniskie pasākumi, lai kādi tie arī būtu, spēj cīnīties tikai ar sekām. Tie nekādā gadījumā nevar aizkavēt, traucēt vai kā citādi ietekmēt galveno plūdu cēloni – ūdens līmeņa celšanos Rīgas jūras līča dienviddaļā, kā arī regulēt Daugavā ieplūstošā ūdens apjomu. Līdz ar to, ja ūdens vairs nevar appludināt kādu teritoriju, kas ir aizsargāta, tas appludinās citu, kurā pretplūdu aizsardzības pasākumi nebūs veikti.

Praksē ir daudzkārt pierādījies, ka pret vienu mūsdienu procesu vērstās darbības izsauc citas (tipisks piemērs – pārpurvošanās vietās, kur tiek traucēta dabiskā ūdens plūsma), kā arī šo procesu aktivizācija ārpus darbības zonas (tipisks piemērs – Rīgas līča krasta pastiprināta izskalošana abpus aizsargierīcēm – betona plātnēm, Daugavgrīvas salā). Proti, faktiski veidojas apburtais loks: veicot krastu nostiprināšanu konkrētā iecirknī, paaugstinās tā aizsardzības spējas, kamēr nenostiprināto iecirkņu – samazinās.

Turklāt ir jāņem vērā tas, ka, nostiprinot krastus, tiek nopietni mainīti apstākļi palieņu ekosistēmās, kurās, cita starpā, tieši plūdu iespaidā ir izveidojušies īpaši aizsargājami biotopi. Ievērojamu lomu spēlē arī vizuālais izskats, jo krastu aizsargbūves parasti ir masīvas, neestētiskas un jebkuru neizbēgamo bojājumu gadījumā atstāj degradētas teritorijas iespaidu.

Reālā situācija dabā (apbūves sadalījums gar krastiem, iedzīvotāju blīvums, izcilu un nozīmīgu kultūrvēsturisku objektu esamība applūduma zonā, pamatkrastu izskalošanas ātrums, erozijas riska pakāpe un tml.) liecina par to, ka Rīgas ūdensteču krasta joslā galvenokārt būtu lietojams tā saucamais „0” variants jeb nekā nedarīšana. Proti – nevajadzētu projektēt un celt nekādas krasta aizsargbūves, kas degradētu dabisko vidi. Šāds variants ir arī ekonomiski vispamatotākais. Ir svarīgi apzināties, ka bez akūtas nepieciešamības ūdensteču krastos neko nevajadzētu būvēt arī tāpēc, lai jau pēc neilga laika nevajadzētu šīs būves aizsargāt. Arī ekonomiski tas būtu ļoti svarīgi, jo bieži vien izdevumi, kas saistīti ar krasta būvju aizsardzību, ir nesamērīgi lieli un var pārsniegt pašu būvju vērtību.

Gadījumā, ja tomēr nekādā veidā nav iespējams izvairīties no celtniecības ūdens tilpju krastos, kā iespējamu variantu varētu apskatīt tā saucamo dinamisko krasta joslas

aizsardzību. Šāda tipa aizsardzība virzīta uz stabilas, nemainīgas krasta līnijas nosargāšanu, izmantojot tā saucamās “mīkstās” tehnoloģijas, kas balstās uz smilšu uzskalošanu krastā no tuvākajām akvatorijām [Eberhards, 2003]. Citiem vārdiem runājot, tas nozīmē zināmas pludmales zonas nepārtrauktu uzturēšanu. Šādam risinājumam var būt arī cits pozitīvs efekts – iztīrīti un/vai padziļināti kuģu ceļi.

Tāpat ir iespējami arī citi risinājumi, kas tā vai citādi var mazināt Rīgas pilsētas atsevišķu teritoriju applūšanas risku, turklāt daži no tiem neprasa ievērojamas investīcijas. Piemēram, ir pilnīgi iespējams, ka apzināti mainot Rīgas HES darbības režīmu jūras uzplūdu brīdī, var samazināt plūdu aptverto platību. Citi – Spilves un Spilves lidlauka poldera sūkņu stacijas darbības atjaunošana, koplietošanas grāvju un novadkanālu savešana kārtībā, mazo upīšu gultnes tīrīšana (sava veida “rekonstrukcija”), autoceļu caurteku tīrīšana un tamlīdzīgi, lai arī prasa kapitālieguldījumus, var dot arī citus vēlamus efektus, galvenais no tiem – vides atveseļošana un sakārtošana.

Jebkurā gadījumā, nekādus pretplūdu pasākumus nedrīkst plānot un veikt bez speciālas iepriekšējas kompleksas un detālas izpētes, kā arī ietekmes uz vidi novērtējuma, jo stihiska šāda veida darbu realizācija var novest pie neapreķināmām sekām.

Kopumā teritoriju applūduma riska samazināšanai Rīgā nākotnē varētu tikt paredzēti 2 scenāriji:

- izmantot esošo polderi Spilves pļavās, ierīkot sūkņu stacijas teritorijās ap Ķīšezera un jāparedz atsevišķas teritorijas ar jau esošu apbūvi nostiprināt ar dambjiem. Ķīšezera ZR krasts, atsevišķas teritorijas Mangaļu pussalā, teritorija starp Juglas ezeru un Juglas upi.
- uz Audupes un Mīlgrāvī būtu nepieciešams ierīkot slūžas. Līdz ar to Vecdaugavas pussalu un atteku, Ķīšezera un Juglas ezeru apkārtni varēs izslēgt no applūstošo teritoriju saraksta.

Aizvaru izbūve Mīlgrāvja caurtekā var pietiekoši efektīvi pasargāt Vecdaugavas un ezeru (Ķīšezera un Juglas) krastus un tur esošo apbūvi no applūšanas, tomēr šāda veida konstrukcija var radīt būtisku ietekmi uz vidi, tāpēc projektam būtu jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

Daudz lielāku ietekmi uz vidi var radīt teritorijas uzbēršana līdz līmenim, kas izslēdz tās applūšanu. Tādējādi katrs teritorijas inženiertehniskās sagatavošanas projekts ir jāapskata atsevišķi, detalizēti un tam būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām. Reālā situācija dabā (apbūves sadalījums gar krastiem, iedzīvotāju blīvums, izcilu un nozīmīgu kultūrvēsturisku objektu esamība applūduma zonā, pamatkrastu izskalošanas ātrums, erozijas riska pakāpe un tml.) liecina par to, ka Rīgas ūdensteču krasta joslā galvenokārt būtu lietojams tā saucamais „0” variants jeb nekā nedarīšana. Viennozīmīgi nekādus pretplūdu pasākumus nedrīkst plānot un veikt bez speciālas iepriekšējas kompleksas un detālas izpētes, kā arī ietekmes uz vidi novērtējuma, jo stihiska šāda veida darbu realizācija var novest pie neapreķināmām sekām.

7.4. Aizsargjoslu grozījumu ietekmes izvērtējums

Lai aizsargātu dabiskus un mākslīgus objektus no nevēlamas ietekmes, nodrošinātu to ekspluatāciju un drošību, 1997.gadā tika pieņemts „Aizsargjoslu likums” (spēkā esošs no 11.03.1997., ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 18.03.2008.). Tas nosaka šādas aizsargjoslas (4.pants):

- 1) vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas,
- 2) ekspluatācijas aizsargjoslas,
- 3) sanitārās aizsargjoslas,
- 4) drošības aizsargjoslas,
- 5) citas aizsargjoslas, ja tādas paredz likums.

Vides ministrijas izstrādātie grozījumi Aizsargjoslu likumā, kas izsludināti līdz 18.03.2008., precizē aizsargjoslas, nosacījumus zemes izmantošanai aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem, ap elektronisko sakaru līnijām, hidrometriskajiem posteņiem, valsts ģeodēziskā tīkla un vietējā ģeodēziskā tīkla punktiem, gāzes vadiem un degvielas uzpildes stacijām. Precizētas un ieviestas arī jaunas normas attiecībā uz aizsargjoslu izveidošanu, grozīšanu un likvidēšanu un aizsargjoslu datu bāzes uzturēšanu.

Lai nodrošinātu labu dzeramā ūdens kvalitāti, Aizsargjoslu likuma grozījumos noteikti papildus aprobežojumi aizsargjoslās ap ūdens ņemšanas vietām aizsargjoslu gadījumos, ja centralizētajai ūdensapgādei tiek izmantots gruntsūdeņu ūdens horizonts vai pazemes ūdens krājumu mākslīgas papildināšanas metode (ūdensgūtnes, ko izmanto Rīgas pilsētā).

No ietekmes uz vidi viedokļa nozīmīgākās ir vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi lielākoties vērsti uz virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu precizēšanu, jo tieši tās visbūtiskāk ir skāruši pēdējie Aizsargjoslu likuma grozījumi. Tāpēc turpmāk tieši šai aizsargjoslu grupai arī pievērsta uzmanība.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi attiecībā uz virszemes ūdensobjektu aizsargjoslām kopumā palielina aizsargjoslu teritoriju platību ārpus Rīgas brīvostas teritorijas – tā Rīgas pilsētā 175 ha, kas izvietoti precizēto aizsargjoslu teritorijās, no jauna ir zonēti kā Apstādījumu un dabas teritorijas. Arī Ostas teritorijā aizsargjoslu platības ir palielinātas, taču pēdējie grozījumi Aizsargjoslu likumā aizsargjoslās ostas teritorijā nosaka atšķirīgus (mazāk stingrus) aprobežojumus:

“37.pants. Aprobežojumi virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās -

4¹) ostu applūstošajās teritorijās aizliegts veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves, izņemot hidrotehniskās būves, piestātnes, infrastruktūras, inženierkomunikācijas un citas ar ostu darbību saistītās būves un veikt minētajām būvēm nepieciešamo teritorijas uzbēršanu, arī esošo būvju renovāciju, ja šādas darbības nav pretrunā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu un ir ievērotas normatīvo aktu prasības, arī prasības, kas noteiktas attiecībā uz ietekmes uz vidi novērtējumu.”.

Tātad teritorijās, kurās ir noteikta appludinājuma varbūtība, atļauts būvēt:

- hidrotehniskās būves, ar šīm būvēm saistītos infrastruktūras objektus, kā arī veikt šīm būvēm piekrītošās teritorijas uzbēršanu. Pirms šāda veida apbūves

uzsākšanas jāveic paredzētās darbības ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums;

- īslaicīgas lietošanas būves, mazēkas un īpaši paredzētas aizsargbūves jau esošās apbūves aizsardzībai pret plūdiem.

Grozītajos Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos noteikts jauns teritorijas izmantošanas veids – Ostas teritorija, kur primārā izmantošana ir ostas darbības nodrošināšanai un attīstībai tieši nepieciešamo būvju būvniecība un izmantošana (540.punkts). Līdz ar to, plānotā darbība šajās teritorijās nav pretrunā ar Aizsargjoslu likumā noteikto.

Grozītajos noteikumos ievērojami paplašināta 2.8.nodaļa „Aizsargjoslas un tauvas josla” atbilstoši Aizsargjoslu likuma prasībām:

- noteikta Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla: krasta kāpu aizsargjosla – ne mazāk kā 150 m, skaitot no vietas, kur sākas dabiskā sauszemes veģetācija, papildus iekļaujot aizsargjoslā īpaši aizsargājamus biotopus; jūras aizsargjosla, kas aptver pludmali un zemūdens šelfa daļu no vienlaidu dabiskās sauszemes veģetācijas sākuma līdz 10 m izobatai; ierobežotas saimnieciskās darbības josla līdz 5 km platumā (60.1.punkts);
- 60.2.2.punktā ir nosauktas ūdenstilpes, kuru aizsargjosla ir ne mazāk kā 10 m plata: Bābelītis, Linezers, Gaļezers, Dambjapurva ezers, Velnezers, Māras dīķis, Vecdaugava, beznosaukuma ezers Bolderājā pie Kleistu ielas (zemesgabalos ar kadastra Nr. 01001010106 un Nr. 010010102162);
- 60.2.3.punktā iekļautas ūdensteces, kuru aizsargjosla ir ne mazāk kā 10 m plata: Daugava un tās līči, Lielupe, Buļļupe, Mazā Daugava, Bieķiengrāvis, Zunds, Āzene, Olekte, Mīlgrāvis, Sarkandaugava, Audupe, Spilves grāvis, Kileveina grāvis, Bišumuižas grāvis, Jugla, Juglas kanāls, Mārupīte, Langa, Loču kanāls, Beķera grāvis, Strazdupīte, Piķurga, Šmerļupīte, Dreiliņupīte, Dauguļupīte, Tēriņu strauts, Pilsētas kanāls, Lāčupīte tās dabiskās gultnes (kura nav ievadīta cauruļvados) daļā, Gaiļupīte, Hapaka grāvis posmā no Babītes ezera līdz dzelzceļa līnijai Torņakalns - Bolderāja – ne mazāk kā 10 m; Hapaka grāvis posmā no dzelzceļa līnijas Torņakalns – Bolderāja līdz Daugavai – ne mazāk kā 20 m;
- 60.2.4.punktā ir nosauktas salas, uz kurām aizsargjosla ir ne mazāk kā 20 m plata: Buļļusala, Kundziņsala, Zaķusala, Ķīpsala, Lucavsala, Kazas sēklis, Krūmiņsala, Sudrabsaliņa, Sniķera sala;
- 60.2.5.punktā ir nosauktas pussalas, uz kurām aizsargjosla ir ne mazāk kā 20 m plata: Mangaļu pussala, Vecdaugavas pussala, Krievu sala, Zvirgzdusalas pussala, Grāpju pussala, Liepusalas pussala, Juglas upes pussala Juglas ezera dienvidu daļā, Andrejsala;
- aizsargjosla ap mākslīgajiem ūdens objektiem – ne mazāk kā 10 m (60.2.6.punkts), izņemot Aizsargjoslu likumā noteiktos gadījumus;
- aizsargjosla ap Medema purvu – 20 m (60.4.punkts);
- aizsargjosla ap kultūras pieminekļiem – baznīcām un muižām, kas atrodas ārpus pilsētībūvniecības pieminekļiem – 100 m (60.5.3.punkts; esošajos noteikumos – pa konkrētā zemesgabala kadastra robežām). Šī ir pozitīvi vērtējama izmaiņa, jo konkrētā zemesgabala robežas var būt mazāks attālums par 100 m;
- noteiktas aizsargjoslas gar ielām un dzelzceļiem, gar elektronisko sakaru tīkliem, ap valsts meteoroloģisko un hidroloģisko novērojumu stacijām un

posteņiem, ap meteoroloģisko novērojumu staciju „Daugavgrīva”, ap jūras piekrastes hidroloģisko novērojumu staciju „Daugavgrīva”, ap hidroloģisko novērojumu stacijām ”Ķīšezers” un „Andrejosta”, ap pazemes ūdeņu novērojumu stacijām, gar elektriskajiem tīkliem, gar siltumtīkliem, ap meliorācijas būvēm un ierīcēm, gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem, ap ģeodēziskiem punktiem, ap gāzesvadiem, gāzapgādes iekārtām un būvēm, gāzes noliktavām un krātuvēm, ap aizsprostu drošuma noteikšanas kontrolmērietaisēm, ap valsts aizsardzības objektiem, ap kapsētām, ap dzīvnieku kapsētām, ap atkritumu apglabāšanas poligoniem, atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, ap ogļūdeņražu ieguves vietām, naftas, naftas produktu, bīstamu ķīmisko vielu un produktu cauruļvadiem, tilpnēm, krātuvēm, pārstrādes un pārkraušanas uzņēmumiem, ap aizsprostiem, aizsargjoslas ap vēja ģeneratoriem, kuru jauda ir lielāka par 20 kV, ap gāzes vadiem ar spiedienu virs 1,6 megapaskāliem, gāzes regulēšanas stacijām, gāzes mērīšanas stacijām, dabasgāzes kompresoru stacijām, dabasgāzes savākšanas punktiem, gāzes krātuvju urbumiem, sašķidrinātās ogļūdeņražu gāzes noliktavām, krātuvēm un uzpildes stacijām, sašķidrinātās ogļūdeņražu gāzes balonu noliktavām un tirdzniecības punktiem, automobiļu gāzes uzpildes stacijām, gar dzelzceļiem, pa kuriem pārvadā naftu, naftas produktus, bīstamas ķīmiskas vielas un produktus apjomos, kas pārsniedz 10 cisternas vai vagonus vienā dzelzceļa sastāvā un gar virszemes siltumvadiem, kuru diametrs ir 400 milimetru un lielāks.

MK 03.06.2008. noteikumi Nr.406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” paredz, ka, nosakot teritorijas plānojumā applūstošo teritoriju, ņem vērā:

- dabā konstatējamās regulāra applūduma pazīmes, piemēram, attekas un vecupes, atlikuši applūduma fragmenti, lāmas un peļķes, augsnes pārmitrums, mitrumu mīloši augi un palienēm tipiskas augu sabiedrības, aluviāla augsne uz aluviāliem un limniskiem nogulumiem, sanesu materiāls (smiltis, dūņas, ūdensaugu atliekas);
- dabā konstatējamās regulāri applūstošo teritoriju robežas, kas izveidojušās tiešas ūdens iedarbības vai saimnieciskas darbības dēļ, piemēram, izteikta robeža reljefā, dambis, valnis, uzbērums;
- esošās infrastruktūras, hidrotehniskās un civilās būvniecības radīto ietekmi uz palienes mitruma režīmu un dabīgo veģetāciju teritorijās, kurās ir daļēji vai pilnīgi izmainījies mitruma režīms. Šādos gadījumos aizsargjoslu nosaka līdz izteikti norobežojošai būvei (ceļam vai dzelzceļam, poldera dambim, pretplūdu aizsargdambim, uzbērtas teritorijas malai vai citam tehniskas izcelsmes šķērslim, kas pārtrauc dabīgo palienu).

Ja applūstošo teritoriju nevar noteikt atbilstoši minētajām pazīmēm, izmanto inženiertehniskos aprēķinus. Ja applūstošo teritoriju nosaka, izmantojot inženiertehniskos aprēķinus, pieņem, ka applūduma atkārtošana ir vismaz reize desmit gados (ar 10 % applūduma varbūtību). Aprēķiniem izmanto topogrāfiskās kartes ar teritorijas plānošanas noteikumos paredzēto mēroga noteiktību un Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras hidroloģiskos datus.

Rīgas pilsēta šobrīd ir vienīgā administratīvā teritorija Latvijā, kam ir precīzi

izstrādāta plūdu karte un līdz ar to ir konkrēti zināmas iespējamās applūšanas vietas un to atkārtotās biežums, ņemot vērā arī dabā konstatējamās regulāra applūduma pazīmes, dabā konstatējamās regulāri applūstošo teritoriju robežas un esošās infrastruktūras, hidrotehniskās un civilās būvniecības radīto ietekmi uz palienes mitruma režīmu un dabīgo veģetāciju teritorijās, kurās ir daļēji vai pilnīgi izmainījies mitruma režīms.

Kartē „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu lietošanas aprobežojumi” parādītas teritorijas ar applūšanas varbūtību 10% un teritorijas ar applūšanas varbūtību 1%. Teritorijas ar applūšanas varbūtību 10% ir noteiktas par aizsargjoslām, uz kurām attiecas Aizsargjoslu likumā noteiktie ierobežojumi. Aizsargjoslu likuma 7.panta 2.daļas 2.punktā noteikts, ka pilsētās gar ūdensobjektiem ar applūstošo teritoriju aizsargjosla tiek noteikta visā tās platumā vai ne mazāk kā līdz esošai norobežojošai būvei (ceļa uzbērumam, aizsargdambim), ja aiz tās esošā teritorija neapplūst. Savukārt, arī teritorijās ar applūšanas varbūtību 1% esošā apbūve jāaizsargā pret applūšanu.

Tātad kopumā jāsecina, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi grafiskajā daļā „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” un grozījumi Apbūves noteikumos attiecībā uz aizsargjoslām ir precizējoši un ievieš likumdošanas aktu prasības, tātad nepieciešami un vērtējami pozitīvi.

Tomēr, ņemot vērā paredzamo jūras krastu erozijas procesu attīstību, Rīgas teritorijas plānojumā būtu jānosaka arī paaugstinātā pamatkrasta erozijas riska robeža turpmākajiem 50 gadiem un perspektīvā Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjosla. Paaugstināta krasta erozijas riska joslā nevajadzētu paredzēt apbūves paplašināšanu un kapitālu infrastruktūras objektu ierīkošanu. Jauna attīstība piekrastē jāplāno tā, lai tā saudzīgi attiektos pret ainavu, neveidotu vizuālas barjeras.

Lai nodrošinātu sabiedrībai nozīmīgas infrastruktūras (ceļu, inženiertīklu u.c.) saglabāšanu, jāplāno piekrastes aizsardzības pasākumi un nozīmīgāko infrastruktūras objektu pārcelšana no nenovēršamās pamatkrasta erozijas riska joslām uz iekšzemi.

Kopumā. Pēdējie Aizsargjoslu likuma grozījumi būtiski skāruši virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanu un izmantošanu, no kuriem izriet arī teritorijas plānojuma grozījumi.

Apbūves noteikumos no jauna definēta un detalizēta Ostas teritorijas izmantošana, kurā plānotā darbība nav pretrunā ar Aizsargjoslu likumā noteikto.

Kopumā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi grafiskajā daļā „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” un grozījumi Apbūves noteikumos attiecībā uz aizsargjoslām ir precizējoši un ievieš likumdošanas aktu prasības (2.8.nodaļa „Aizsargjoslas un tauvas josla”), tātad nepieciešami un vērtējami pozitīvi. Pie tam šo Plānojuma grozījumu rezultātā aizsargjoslās kā Apstādījumu dabas teritorijas noteiktas jaunas platības 175 ha apjomā.

Ņemot vērā paredzamo jūras krastu erozijas procesu attīstību, Rīgas teritorijas

plānojumā būtu jānosaka arī paaugstinātā pamatkrasta erozijas riska robeža turpmākajiem 50 gadiem un perspektīvā Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjosla, kurā nevajadzētu paredzēt apbūves paplašināšanu un kapitālu infrastruktūras objektu ierīkošanu.

7.5. Izmaiņu transporta sistēmā ietekmes izvērtējums

Rīgas reģions vienlaikus ir starptautisks un valsts iekšējais pasažieru un kravu transporta krustpunkts. Reģionā krustojas Eiropas transporta maršruti un nozīmīgākās valsts un reģiona pasažieru un preču transporta plūsmas. Reģiona teritoriju šķērso gandrīz visi valsts galvenie autoceļi un svarīgākās dzelzceļa līnijas, reģionā atrodas starptautiskā lidosta „Rīga”, vairāki mazie lidlauki, kā arī Rīgas brīvosta.

Rīgas reģionā dzelzceļa un autoceļu tīkls ir salīdzinoši blīvs, tas nodrošina Rīgas radiālu sasaisti ar plašu iekšzemes telpu. Tomēr transporta nodrošināšās infrastruktūras kvalitāte nav pietiekama, lai nodrošinātu ātrgaitas satiksmi.

Pašreizējā transporta infrastruktūras telpiskā struktūra neveicina Rīgas reģiona līdzsvarotu attīstību. Reģiona transporta tīkla pamatelementi ir no Rīgas izejošie radiālie autoceļi un dzelzceļa līnijas. Reģionā iztrūkst ātrgaitas tranzīta maģistrāļu, nav atbilstošas, kvalitatīvas reģionālās autoceļu sistēmas, nav pietiekoši savienojumu (pievadi) ar Austrumu - Rietumu un „Via Baltica” koridoru un reģiona nozīmīgāko apdzīvoto vietu savstarpējas sasaistes. Reģionā nav dzelzceļa līniju lokveida sasaistes, tostarp Rīgas apvedceļa, kas ir īpaši nozīmīgs kravu transportam. Uz ceļiem rodas konflikti starp tranzīta pārvadātājiem un individuālajiem autobraucējiem.

Dažādu transporta veidu attīstība reģionā notiek nesabalansēti un nekoordinēti, trūkst sasaistes starp dažādiem reģiona sabiedriskā transporta veidiem. Transporta sistēmas plānošana līdz šim nav notikusi cieši kopā ar apdzīvojuma sistēmas plānošanu, tās plānošanā nav pietiekamas koordinācijas starp Rīgas pilsētu un pārējām Rīgas reģiona pašvaldībām.

Pēdējā desmitgadē ievērojami ir mainījusies transporta struktūra – palielinājusies autotransporta un privātā transporta nozīme, samazinoties dzelzceļa un sabiedriskā transporta pārvadājumiem, kas nākotnē nav atbalstāma tendence.

Daudzveidīgo attīstības procesu un iepriekš minēto problēmu rezultātā tiek iegūta vesela virkne problēmu – transporta sastrēgumi Rīgā; pilsētas paplašināšanās, saplūstot apdzīvotām vietām Pierīgā; sabiedriski nozīmīgu dabas teritoriju samazināšanās un to kvalitātes pasliktināšanās; apdzīvojuma sociālā un teritoriālā diferencēšanās -, kuras gaida risinājumus jau tuvākajā laikā.

Velotransports Rīgas pilsētā iepriekšējos gados nav bijis plaši izplatīts kā pārvietošanās līdzeklis, vairāk tas ir ticis izmantots kā atpūtas un tūrisma līdzeklis, kas arī reāli nosaka velotransporta attīstības problēmas pilsētā. Rīgā velotransporta satiksmes attīstība ir bijusi apgrūtināta, jo eksistējošais ielu tīkls (to platums) un lielais automašīnu skaits rada bīstamību velobraucēju drošai kustībai. Pašreiz Ceļu satiksmes noteikumi atļauj velobraucējiem lietot arī ietves. Eksistē tikai atsevišķi speciāli ierīkoti velotransporta celiņi (Imanta – Jūrmala, Mežaparks – centrs, Imanta –

Vecrīga, A.Deglava ielas posmā), kas pašreiz tiek izmantoti, bet to uzturēšana netiek veikta regulāri.

Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam iekļauti vairāki velotransporta attīstību veicinoši pasākumi:

- izveidot veloceliņu sistēmu, kas savienos savā starpā piepilsētas rajonus un centru;
- ar attiecīgām ceļa zīmēm un marķējumu atzīmēt veloceliņus uz ietvēm un brauktuvēm;
- ierīkot drošas un piemērotas velotransporta stāvvietas;
- nodrošināt velotransporta kustības drošību pilsētas ielās;
- veicināt celiņu sistēmas izveidošanu pilsētas zaļajā zonā, kas savienos Rīgu ar tās aglomerācijas galvenajiem centriem – Ogri, Jūrmalu, Siguldu.

Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam paredzēta satiksmes infrastruktūras attīstība Plānojumam atbilstošās saimnieciskās attīstības, tostarp arī Rīgas brīvostas attīstības nodrošināšanai, kas ietver arī autoceļu un dzelzceļa attīstību Daugavas kreisajā krastā. Rīgas Attīstības plāna 1995. – 2005.gadam spēkā atgriešana ar Satversmes tiesas spriedumu neko nemaina satiksmes attīstības plānos, un, atbilstoši šobrīd spēkā esošajam Attīstības plānam, Rīgas domes satiksmes infrastruktūras investīciju plānā līdz 2012.gadam jau iekļauta daudzu ielu rekonstrukcija, piemēram, Daugavgrīvas ielas kompleksa rekonstrukcija no Kr.Valdemāra ielas līdz pat Buļļupes tilta pieejām. Patlaban jau dažādās projektēšanas stadijās dažādu projektētāju izpildījumā atrodas Daugavgrīvas ielas posms no pieslēguma Kr.Valdemāra ielai līdz Kuldīgas ielai, tālākais posms līdz Buļļu ielai un vēl tālākais posms līdz Podraga ielai.

Visos šajos projektos paredzēta Daugavgrīvas ielas paplašināšana līdz četrām joslām ar sadales joslu, veicot nepieciešamo ēku nojaukšanu. Rekonstrukcijas principi no Podraga ielas līdz Buļļupei vēl nav definēti – tās var būt četras joslas vai tikai autobusu pieturu “kabatu” padziļināšana un citi plūsmas vienmērīguma nodrošināšanas pasākumi –, bet jebkurā gadījumā satiksmes iespēju nodrošināšana atbilstoši Ostas aktivitāšu vajadzībām ir jau paredzēta spēkā esošajā Attīstības plānā un netiek grozīta, tāpēc tā nav šī stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma priekšmets. Ietekmes uz vidi novērtējums tieši autosatiksmes attīstībai vajadzības gadījumā piemērojams konkrētajiem autoceļu rekonstrukcijas projektiem.

Ļoti svarīgs no saturiskā un tehnisko risinājumu viedokļa ir Rīgas Ziemeļu transporta koridora (RZTK) plānotais projekts. Plānotajam RZTK būs ļoti nozīmīga loma gan pilsētas ielu struktūras pilnveidošanā, gan pārvietošanās ātruma un satiksmes infrastruktūras kapacitātes palielināšanā arvien pieaugošās satiksmes intensitātes apstākļos, gan, kas jo īpaši svarīgi, arī kravu transporta uz Brīvostu organizēšanā, atslogojot pilsētas centrālo daļu. Pabeidzot perspektīvā RZTK pievedceļu tīkla izbūvi, pilnībā tiks nodrošinātas kravu transporta vajadzības kā pilsētas iekšienē, tā arī iespējas sasniegt vajadzīgos objektus pa īsāko ceļu no pilsētas ārpusēs. RZTK īstenošana ir viens no būtiskiem priekšnosacījumiem Brīvostas attīstības projektu realizācijai. RZTK ir šo grozījumu objekts, bet tikai Rīgas brīvostas teritorijas robežās.

Kopš 2007.gada spēkā esošais Rīgas plānošanas reģiona Telpiskais (teritorijas) plānojums definē reģiona līmeņa skatījumu tā teritorijas attīstības veicināšanai ar

perspektīvu uz 20 gadiem. Transporta attīstības jautājumi, starp kuriem ietverams arī RZTK projekts, tiek skatīti šī plānojuma sadaļā „Infrastruktūra un sasniedzamība”. Vairāki no šajā sadaļā izvirzītajiem mērķiem un to skaidrojumiem ir uzskatāmi par tiešu atbalstu RZTK projekta attīstībai. Piemēram, mērķis „Attīstīt vienotu ilgtspējīgu reģiona transporta sistēmu (uzlabojot autoceļu infrastruktūru, ceļu drošību, samazinot konflikta situācijas dažādu transporta veidu un gājēju starpā)”, „Uzlabot starptautisko sasniedzamību, lai Rīgas reģions kļūtu par vienu no galvenajiem Eiropas transporta mezgliem, starptautiski ērti, droši un ātri sasniedzamu, pasažieru un kravu plūsmu krustpunktu starp Austrumiem un Rietumiem, Ziemeļiem un Dienvidiem (integrējot Rīgas reģiona transporta infrastruktūru Transeiropas transporta sistēmā, attīstot saiknes Austrumu virzienā, tā nodrošinot ātras un drošas transporta plūsmas Rietumu – Austrumu virzienā, veidojot pievadus starptautiskajām automaģistrālēm)”. Tātad RZTK projekta realizācija ir nozīmīga arī reģionālā mērogā.

Rīgas teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam tiek rekomendēts paredzēt vietu RZTK kā „Via Baltica” ievadam Rīgā, primārai pārrobežu un reģionālo sakaru nodrošināšanai. Šāda pieeja ir pamatota ar Rīgas īpašajiem apstākļiem, kad liela transporta plūsmas daļa ir saistīta ar pilsētas aglomerāciju un ir nepieciešams uzlabot piekļuvi Rīgas brīvastai, radot efektīvu alternatīvu jau pašreiz pārslogotajai vēsturiskajai pilsētas ielu struktūrai. Tādējādi samazināsies satiksmes sastrēgumi, ceļā patērētais laiks, uzlabosies gaisa kvalitāte un vienlaicīgi samazināsies arī kravu pārvadātāju izdevumi kravu transportēšanai (pateicoties raitākai transporta plūsmai) un pilsētas dienestu izdevumi ielu uzturēšanai (pateicoties mazākai kravas transporta radītajai slodzei uz ielas segumu), kā arī bīstamo kravu pārvadājumu radītais risks dzīvojamajos rajonos. RZTK būs ļoti nozīmīga pozitīva ietekme. Šo grozījumu neīstenojot, minētās negatīvās ietekmes netiks novērstas.

Papildus jau iepriekšminētajiem apsvērumiem par transporta situācijas uzlabošanu Rīgā, RZTK attīstība tiek uztverta kā pamats attīstības sekmēšanai Rīgas ziemeļu daļā. Ap to vairākās vietās (Podragā, Vējaķusālā, Čiekurkalnā) ir atļauta blīvas un intensīvas apbūves attīstība, revitalizējot degradētās teritorijas un veidojot jaunas dzīvojamās, publiskās un centru apkaimes. Neattīstot RZTK, šo teritoriju iecerētā attīstība visdrīzāk būs nesekmīga.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi transporta sistēmas attīstību neietekmēs būtiski. Grozījumi tikai atsevišķās vietās – Brīvastā un lidostas teritorijā - paredz jaunus transporta infrastruktūras risinājumus, piemēram,:

- grozījums paredz papildus dzelzceļa pievedceļa izbūvi uz Krievu salu no Bolderājas preču stacijas;
- grozījums paredz īstenot Rīgas Ziemeļu transporta koridora (RZTK) projektu Brīvastas teritorijā;
- dzelzceļa atzarus no Rīga-Jūrmala trases uz lidostu „Rīga” vai alternatīvā šim risinājumam – autoceļu, kas savienotu Čuguna ielu ar lidostu un saslēgtos ar citām plānotajām ielām lidostas apkārtnē (ietekmes uz vidi izvērtējums dots 7.1.3.nodaļā).

Tā kā uz Krievu salu ir paredzēts pārcelt Ostas infrastruktūru no Andrejsalas un Eksportostas (tas gan nav šo Plānojuma grozījumu objekts), nepieciešams nodrošināt teritorijas inženiertehnisko sagatavošanu. Zināms, ka projekta īstenošanas ietvaros Krievu salas teritorijas vidusdaļā atradīsies jauna dzelzceļa preču stacija ar caurlaides

spēju 600 vag./dnn (36 000 t/dnn jeb 13 milj. t/gadā). Izvērtējot plānotos kravu plūsmas apjomus jaunajā objektā, var aprēķināt, ka tiks apkalpoti ~3820 vilciena sastāvi gadā jeb 10,5 vilc.sast./dnn. Sakarā ar to ir prognozējams būtisks trokšņa līmeņa pieaugums visā Bolderājas dzelzceļa posmā. Tas nozīmē to, ka palielināsies troksnim pakļauto iedzīvotāju skaits visos Rīgas dzīvojamajos rajonos, kurus šķērsos dzelzceļa pievedceļi Krievu salas kravu apstrādes terminālam (Iļģuciems, Āgenskalns, Torņakalns).

Rīgas – Bolderājas dzelzceļš pēc Krievu salas objektu izbūves būs vairāk noslogots. Sagaidāmais trokšņa līmeņa pieaugums Rīgas - Bolderājas dzelzceļa posmā būs vidēji 8 dB, kas ir ļoti nozīmīgs pieaugums. Līdzīga situācija kā ar trokšņa piesārņojumu veidosies ar vibrāciju. Tāpēc, izstrādājot tehnisko projektu, jādomā par labāko pieejamo tehnoloģiju izmantošanu, lai nodrošinātu atbilstību vides kvalitātes normatīviem. Tāpat nepieciešamības gadījumā jāpiemēro prettrokšņa pasākumi (stādījumi, prettrokšņa ekrāns u.c.).

Rīgā automaģistrāļu un dzelzceļa līniju tiešā tuvumā ir jānodrošina MK 13.07.2004. noteikumu Nr.597 “Vides trokšņa novērtēšanas kārtība” un MK 13.07.2004. noteikumu Nr.598 “Noteikumi par akustiskā trokšņa normatīviem dzīvojamo un publisko ēku telpās” prasības. Rīgā ir izstrādāta trokšņa stratēģiskā karte (08.08.2008.) un patlaban notiek darbs pie atbilstošā rīcības plāna sagatavošanas saskaņā ar minētajiem 597.noteikumiem, jo no trokšņa kartes datiem izriet, ka prettrokšņa pasākumi ir jāveic visās jaunbūvējamajās satiksmes maģistrālēs: Austrumu maģistrālē, Brīvības ielas dublierī, Rietumu maģistrālē u.c. (arī šo transporta risinājumu projekti nav šo grozījumu objekts).

Galvenā pozitīvā ietekme, ko radīs Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu pieņemšana, būs transporta infrastruktūras attīstības risinājumi, kas paredz pa visu pilsētas perimetru pie iebraukšanas Rīgā izvietot stāvparkus („Park&Ride”), tādējādi radot iespēju un mudinot iedzīvotājus pa pilsētu pārvietoties ar sabiedrisko transportu.

Tajā pašā laikā jāuzsver, ka citu, pirms šo grozījumu izvirzīšanas, paredzēto transporta infrastruktūras attīstības projektu (maģistrālo ielu) izbūvēšana, jaunu tiltu būvniecība) nerealizēšana vai aizkavēšana, kā arī sabiedriskā transporta lēna attīstība var novest pie ievērojama transporta līdzekļu skaita pieauguma un līdz ar to – arī pie atmosfēras piesārņojuma palielināšanās pilsētas centrālajā daļā.

Vienīgie pasākumi, kas varētu samazināt transporta līdzekļu skaitu vai vismaz nodrošināt tā nepalielināšanos pilsētas vēsturiskajā centrā, ir iebraukšanas maksas noteikšana tajā un ielu caurlaides spēju ierobežošana privātajam transportam, nodalot atsevišķas brauktuves joslas sabiedriskajam transportam.

Grozītie Apbūves noteikumi gan dod jaunas definīcijas transporta jomā, gan nosaka jaunas vides prasības (aizsargjoslas, prettrokšņa pasākumus), gan detalizē citas prasības.

Spēkā esošo Apbūves noteikumu termins “Lielceļš” grozītajos noteikumos ir aizstāts ar terminu “B kategorijas iela” (2.20.1.1.punkts), termins “Maģistrāle” – ar terminu “C kategorijas iela” (2.20.1.2.punkts), termins “Pilsētas iela” – ar terminu “D

kategorijas iela” (2.20.1.3.punkts) un termins “Vietējā iela” – ar terminu “E kategorijas iela” (2.20.1.4.punkts). Grozīto noteikumu 2.20.2.punktā definēts termins “Piebraucamais ceļš” (spēkā esošajos noteikumos šāds termins tika lietots, bet nebija definēts). Šīm izmaiņām nav ietekmes uz vidi, tās ir tīri terminoloģiskas.

Vairāki grozījumi Apbūves noteikumos attiecas uz dzelzceļu. Piemēram, ir precizētas aizsargjoslas gar dzelzceļiem (61.1.punkts):

- esošas apbūves teritorijās gar dzelzceļu dzelzceļa ekspluatācijas aizsargjosla sakrīt ar dzelzceļa zemes nodalījuma joslu. Dzelzceļa zemes nodalījuma josla attēlota Plānojuma grafiskās daļas plānā „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi”;
- teritorijās bez esošas apbūves gar dzelzceļu - 50 m katrā pusē no stratēģiskās un reģionālās nozīmes dzelzceļa infrastruktūrā ietilpstošo sliežu ceļu malējās sliedes. Gar pārējiem sliežu ceļiem – 25 m.

Grozīto Apbūves noteikumu 131.12.punkts nosaka, ka degvielas uzpildes staciju būvniecība nav atļauta aizsargjoslās gar dzelzceļiem, pa kuriem pārvadā naftu, naftas produktus, bīstamas ķīmiskās vielas un produktus apjomos, kas pārsniedz 10 cisternas vai vagonus vienā dzelzceļa sastāvā.

Grozītajos Apbūves noteikumos iestrādātas jaunas vides prasības, piemēram, attiecībā uz trokšņa piesārņojuma ierobežošanu: prettrokšņa ekrāna nepieciešamību pie jaunbūvējamām B un C kategorijas ielām un dzelzceļa; tā parametrus nosaka, veicot trokšņa līmeņa modelēšanu (130.1.punkts).

Grozīto Apbūves noteikumu 3.8.nodaļa reglamentē attālumu starp mājām un dzelzceļu. 306.punkts paredz, ka minimālais attālums no dzelzceļa malējās sliedes līdz mājai ir 50 m. Gar dzelzceļiem, pa kuriem pārvadā naftu, naftas produktus, bīstamas ķīmiskās vielas un produktus apjomos, kas pārsniedz 10 cisternas vai vagonus vienā dzelzceļa sastāvā, minimālais attālums no dzelzceļa malējās sliedes līdz mājai nekādā gadījumā nedrīkst būt mazāks par 25 m. Ja ar tehniskiem paņēmieniem iespējams nodrošināt normatīvi pieļaujamo trokšņa līmeni, tad Būvvalde var atļaut šo attālumu samazināt.

Precizēti izmantošanas mērķi Tehniskās apbūves teritorijā. Tehniskās apbūves teritorija ir teritorija, kur primārā izmantošana ir publiskās un privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras, inženiertehniskās apgādes tīklu un būvju, satiksmes infrastruktūras objektu un publiski pieejamu transportlīdzekļu novietņu būvniecība, kā arī transportlīdzekļu novietņu kā dzīvojamās apbūves infrastruktūras objekta būvniecība (497.punkts). Noteikumu 498.punkts nosaka, ka Tehniskās apbūves teritorijā atļauta publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras un privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūra būvniecība un izmantošana, kā arī satiksmes infrastruktūras objekts u.c. 499.punkts reglamentē, ka dzelzceļa zemes nodalījuma joslā bez tehniskās apbūves teritorijā atļautajām būvēm drīkst izvietot objektus, kas ir atļauti ražošanas un komercdarbības apbūves teritorijā, ja tie netraucē dzelzceļa funkcijām un ir saskaņoti ar attiecīgās dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāju normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Apbūves noteikumu 503.punkts reglamentē prettrokšņa pasākumu īstenošanu gar dzelzceļu:

- zonā starp jaunveidojamiem sliežu ceļiem un esošu dzīvojamo, sabiedrisko vai komerciāla rakstura apbūvi prettrokšņa pasākumus piesārņojuma un trokšņa samazināšanai īsteno dzelzceļa infrastruktūras īpašnieks;
- veicot esošo dzelzceļa sliežu ceļu rekonstrukciju, zonā starp rekonstruējamiem sliežu ceļiem un esošu dzīvojamo, sabiedrisko vai komerciāla rakstura apbūvi prettrokšņa pasākumus īsteno dzelzceļa infrastruktūras īpašnieks;
- zonā starp esošiem sliežu ceļiem un jaunveidojamu dzīvojamo, sabiedrisko vai komerciāla rakstura apbūvi prettrokšņa pasākumus īsteno attiecīgās apbūves īpašnieks.

Tādējādi kopumā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi attiecībā uz transporta sistēmu pilsētā vērtējami kā pozitīvi – precizējoši, detalizējoši, esošo situāciju aprakstoši un uz prognozējamo attīstības tempu un vides kvalitātes prasību nodrošināšanu vērsti.

Kopumā. Nodaļā izvērtēti transporta risinājumi, kas paredzēti Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos un konstatēts, ka grozījumi transporta sistēmas attīstību neietekmēs būtiski, jo tikai Brīvestā un lidostas „Rīga” teritorijā tie paredz jaunus transporta infrastruktūras risinājumus, kuriem būtiski pielietot labākās pieejamās tehnoloģijas, lai nodrošinātu atbilstību vides kvalitātes normatīviem to apkārtņē.

Konstatēts, ka Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu pieņemšana radīs pozitīvu ietekmi uz vidi:

- stāvparku un ar tiem saistītās sabiedriskā transporta sistēmas ieviešana;
- jo ievieš jaunas prasības trokšņa traucējuma samazināšanai - prettrokšņa pasākumus gar ielām (130.1.punkts), attāluma starp mājām un dzelzceļu noteikšana (306.punkts), 503.punkts reglamentē prettrokšņa pasākumu īstenošanu gar dzelzceļu.

Tādējādi kopumā Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi attiecībā uz transporta sistēmu pilsētā vērtējami kā pozitīvi – precizējoši, detalizējoši, esošo situāciju aprakstoši un uz prognozējamo attīstības tempu un vides kvalitātes prasību nodrošināšanu vērsti.

7.6. Krasta līnijas izmaiņu Brīvestā ietekmes izvērtējums

Rīgas Brīvestas teritorijā krasta līniju izmaiņas ir iespējamās gan dabiskā ceļā, gan cilvēka darbības ietekmē. Savukārt, dabiskās izmaiņas var izpausties gan Rīgas jūras līča krastā, gan Daugavas un tās pieteku (attekū, caurteku) krastos. Pēdējās norisinās ļoti lēni un cilvēka mūža skatījumā uzskatāmas par nenozīmīgām. Tas saistīts ar to, ka 30 gadu laikā kopš Rīgas HES un tās ūdenskrātuves ierīkošanas, Daugavas tecējums Rīgas robežās tiek regulēts, nepieļaujot ievērojamas līmeņa svārstības; ledus sastrēgumi un, līdz ar to, arī katastrofāli plūdi vairs neveidojas. Daudz izteiktāka ir krasta dabisko izmaiņu norise Rīgas jūras līča virsotnē; tās noteikti ir iespējams vizuāli novērot vienas paaudzes laikā.

Saistībā ar Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumiem, svarīga ir ietekme, ko var radīt mākslīgi (cilvēka darbības) izsauktas Daugavas un tās pieteku

krasta līnijas izmaiņas.

Rīgas osta ir veidojusies pakāpeniski - gadu simtos. Sākot ar 1830.gadu nepārtraukti ir notikusi (un notiek joprojām) Daugavas gultnes platības samazināšanās (līdz šim par aptuveni 1/4 daļu) un dziļuma palielināšanās (par ~80%). Daugavas lejtecē būvēti krasta nostiprinājumi, straumes virzītājdambji, piestātnes, aizbērtas sīkas pietekas, tajā notiek nepārtraukti bagarēšanas darbi (noteikta dziļuma uzturēšana kuģošanas kanālā), kā arī veiktas citas darbības. Vēl viens ļoti svarīgs izmaiņu faktors – sanešu plūsma, kas pēc Daugavas HES kaskādes ierīkošanas ir samazinājies līdz minimumam.

Kā ikvienai darbībai, arī Daugavas lejteces līdz šim veiktajai pārveidošanai ir gan pozitīvas sekas, gan negatīva ietekme. Pozitīvi vērtējama iespēja veikt ostas saimniecisko darbību, organizēt kuģu, tajā skaitā – pasažieru, satiksmi. Pie negatīvām sekām jāmin ainavas degradācija (dabisko biotopu aizstāšana ar neestētiskām masīvām betona būvēm), dzīvo organismu (zoobentosa) dabiskās attīstības nepārtraukti traucējumi, piesārņojums un tml.

Ņemot kopumā, upes gultnes padziļināšana samazina ūdens straumes ātrumu un, līdz ar to, pazeminās potenciāli iespējamais krastu izskalošanas risks. Savukārt, krasta līnijas iztaisnošana vienkāršo ūdens tecējumu, padarot straumi vairāk vai mazāk lamināru, kas tāpat jāuzskata par krasta eroziju mazinošu faktoru. Neapšaubāmi, ka iztaisnotos posmos ir mazāks arī ūdens teces aizsērēšanas risks; šādos posmos ir vieglāk veikt hidroloģiskos aprēķinus (faktiski – prognozēt hidroloģisko parametru izmaiņas) un tml.

Neapšaubāmi, ka jebkura celtniecība ūdens teces vai tilpes krastā maina hidroloģisko režīmu, ietekmē gruntsūdens līmeni un plūsmas virzienu (vai virzienus), rada izmaiņas mūsdienu ģeoloģisko procesu norisē (tādu kā sanešu akumulācija, vai pretēji – izskalošana). Skatoties no vides viedokļa, vismazāko ietekmi var radīt hidrotehniskā būvniecība uz salas un/vai pussalas, tas ir, vietās ar labiem robežnosacījumiem. Šādā gadījumā ietekme uz Daugavas pamatkrastu uzskatāma par nebūtisku.

Kā liecina konkrēto Daugavas krastu līnijas iztaisnošanas un krastu nostiprināšanas (uzbēršanas) vietu analīze, lielākoties šāda veida darbība tiek plānota iecirkņos, kur tādā vai citādā veidā jau eksistē krasta nostiprinājumi (piemēram, Kundziņsalas un Krievu salas ziemeļu gali), jeb tie skar daļēji jau ierobežotus Daugavas iecirkņus (piemēram, akvatoriju pie piestātnēm MS – 10 ÷ MS – 13 Mangaļu pussalā). Dotajā izpētes stadijā var pieņemt, ka Daugavas krasta līnijas iztaisnošana, atsevišķu līcīšu aizbēršana un krastu nostiprināšana norādītajās vietās nevar radīt būtiskas izmaiņas upes hidroloģiskajā režīmā.

Cita lieta, ka katra konkrētā krasta posma nostiprināšana un tā dabiskās līnijas izmaiņas samazina Daugavas deltas dabiskumu un pakāpeniski pārvērš to kanālā, bet ainava - degradējas.

Savukārt, krastu nostiprināšanu (tradicionālajā variantā – ar rievsienu izveidi) veicot nekvalitatīvi, iespējama pārpurvošanās procesu aktivizācija objektu sauszemes daļā, jo nostiprinājumu sienā vienmēr ir jāstrādā speciāliem kanāliem, caur kuriem jānotiek gruntsūdens atslodzei ūdens tecē. Ja sistēma nedarbojas, rievsienu iekšpusē neizbēgami ceļas gruntsūdens līmenis, kas var novest pie pārpurvošanās.

Noteikti ir jāatzīmē, ka krasta līnijas izmaiņa vienā, var izsaukt neparedzētas hidroloģiskās situācijas izmaiņas otrā krastā. Tāpat var sagaidīt mūsdienu procesu (galvenokārt, izskalošanas) aktivizāciju blakus esošajos krasta posmos. Tā, piemēram, iztaisojot Daugavas labā krasta posmu īsi pirms Audupes ietekas (skatoties lejpus Daugavas plūsmas virzienā), viennozīmīgi var sagaidīt pastiprinātu Daugavas ūdeņu ietekmi uz Audupes labo krastu tiešā ietekas tuvumā.

Tātad, neskatoties uz relatīvi lokālo izplatību, šādas darbības ir ar potenciāli ievērojamu, galvenokārt – negatīvu, ietekmi uz vidi. Tomēr, ievērojot to, ka aizberamie un iztaisojamie posmi būs relatīvi īsi, salīdzinājumā ar Daugavas krastu garumu, var pieņemt, ka hidroloģisko parametru izmaiņas nebūs tik ievērojamas, lai tādu darbību, kā krasta līnijas iztaisošana (kopā ar uzbēršanu un krasta nostiprināšanu) aizlieltu pilnībā. Tāpat ir jāņem vērā, ka krastu nostiprinājumi var kļūt par reālu barjeru potenciāli iespējamajam piesārņojumam. Jebkurā gadījumā, šādai darbībai būtu nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums.

Bez ilgtermiņa ietekmēm, kas apskatītas augstāk, neapšaubāmi, ka būvdarbu gaitā ir sagaidāmas arī īslaicīgas ietekmes uz vidi, tādas kā - ūdens uzduļķojums un zoobentosa iznīcināšana hidrobūvniecības iecirkņos. Pirms projekta realizācijas būs nepieciešams veikt

7.7. Apbūves noteikumu izmaiņu ietekmes vērtējums

Grozīto Apbūves noteikumu projekts salīdzinājumā ar negrozītajiem ir ievērojami izvērstāks (apjomā apmēram divkārtējais), un šīs izmaiņas kopumā vērtējamas pozitīvi, jo:

- 1) ievieš daudz jaunu definīciju jēdzieniem, kas iepriekš lietoti nedefinēti, un tādējādi padara noteikumus viennozīmīgākus,
- 2) izvērsti precizē daudzus formulējumus un tādējādi padara noteikumus viennozīmīgākus,
- 3) ievieš daudz jaunus nosacījumus un padara stingrākus jau bijušos nosacījumus, kopumā ievērojami pastingrinot vides prasības.

Turpinājumā dots pozitīvo un negatīvo izmaiņu apraksts pa noteikumu nodaļām un to kvantitatīvs salīdzinājums, kam ir tīri ilustratīvs raksturs, jo ir uzskaitīti noteikumu punkti un definīciju šķirklī, kuru ieviešana vai izmaiņa salīdzinājumā ar iepriekšējiem noteikumiem ietekmes uz vidi aspektā vērtējama pozitīvi vai negatīvi, nepretendējot uz šo izmaiņu kopējā īpatsvara salīdzināšanu, summējot dažāda rakstura, tātad tiešā veidā savstarpēji nesummējamas izmaiņas.

1. Lietotie termini

Grozīto noteikumu 2.8.punktā ir definēts termins “Apdobe” (iepriekšējā redakcijā šāds termins tika lietots, bet nebija definēts). Noteikumu 222.punktā ietverta prasība kokaugiem, kas atrodas slēgtā vai daļēji slēgtā segumā, nodrošināt optimālo apdobi, kuras lielums atkarīgs no kokauga lieluma. Iepriekšējā redakcijā bija noteikts tikai minimālais apdobes lielums neatkarīgi no koka vai krūma lieluma. Optimālā apdobe var būt lielāka par minimālo apdobi, tāpēc šī izmaiņa vērtējama pozitīvi. Grozītajos noteikumos arī ietverta prasība apdobes lielumu noteikt būvprojektā (224.punkts). Šī ir pozitīva izmaiņa, kas nodrošina noteikumiem atbilstošas apdobes ierīkošanu dabā.

Grozītie noteikumi papildus paredz īpašas prasības apdobēm apstādījumos atklātā transportlīdzekļu novietnē (172.6.punkts), apdobēm, kas atrodas ietves seguma līmenī (225.punkts) vai vietās, kur starp kokiem atļauta transportlīdzekļu iebraukšana vai stāvēšana (226.punkts). Šādas prasības samazina gājēju un transportlīdzekļu izraisīto negatīvo ietekmi uz koku.

Grozīto noteikumu 2.10.punktā lietots jauns termins “Arhitektoniski mākslinieciska inventarizācija”. Šāda inventarizācija jāveic, lai varētu pieņemt lēmumu par vēsturiskās apbūves koka ēkas nojaukšanu Pārdaugavas apbūves fragmentā (399.4.punkts), Āgenskalnā (402.8.punkts; esošajos noteikumos nav aizliegts nojaukt koka ēkas Āgenskalnā), Bolderājā (403.5.punkts), Dzegužkalnā - Nordeķos (404.6.punkts), Maskavas priekšpilsētā (405.8.punkts), Sarkandaugavā (406.7.punkts), Torņakalnā (408.7.punkts), Čiekurkalnā (411.5.punkts), Pleskodālē (412.4.punkts) un Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskā kompleksa teritorijā (416.5.punkts). Arhitektoniski mākslinieciska inventarizācija jāveic arī pirms restaurācijas, rekonstrukcijas un renovācijas projekta izstrādāšanas vēsturiskai apbūvei, kas nav kultūras piemineklis (618.punkts). Šis ir pozitīvas izmaiņas, jo samazina iespējamību iznīcināt vēsturiski vērtīgu koka apbūvi vai tās detaļas.

Grozīto noteikumu 2.25.punktā nav noteikts maksimālais daudzstāvu daudzdzīvokļu mājas stāvu skaits (esošajos noteikumos – 25 stāvi). Šī izmaiņa vērtējama negatīvi, jo var būt vietas, kur neierobežots stāvu skaits negatīvi ietekmē ainavu. Minimālais daudzstāvu daudzdzīvokļu stāvu skaits jaunajos noteikumos ir četri (esošajos noteikumos – divi). Ņemot vērā trokšņa normatīvu atšķirības mazstāvu un daudzstāvu apbūvei, šī izmaiņa ir pozitīva, jo attiecībā uz daļu no mājām var tikt piemēroti stingrāki trokšņa normatīvi. Piemēram, iepriekš kāda trīsstāvu daudzdzīvokļu māja atbilstoši Rīgas teritorijas apbūves un izmantošanas noteikumiem ir daudzstāvu māja, kurai dienas trokšņa robežlielums ir 55 dB (A), vakara trokšņa robežlielums ir 50 dB (A), bet nakts trokšņa robežlielums ir 45 dB (A) (trokšņa robežlielumi noteikti MK 13.07.2004. noteikumu Nr.597 “Vides trokšņa novērtēšanas kārtība” 2.pielikumā). Savukārt, atbilstoši grozītajiem noteikumiem šī pati māja ir mazstāvu dzīvojamā māja, kurai trokšņa robežlielums ir par 5 dB (A) mazāks katrā no pozīcijām. Iepriekš minēto MK noteikumu 4.13.punktā teikts: “trokšņa robežlielums – pieļaujamā trokšņa rādītāja vērtība, kuru pārsniedzot, pašvaldība vai Satiksmes ministrija izskata iespēju veikt vai veic pasākumus, kas samazina trokšņa radītās sekas.”. Tātad šai mājai tajā pašā situācijā var tikt piemēroti prettrokšņa pasākumi.

Tajā pašā grozīto noteikumu punktā ir samazināts mazstāvu daudzdzīvokļu mājas maksimālais stāvu skaits – trīs (esošajos noteikumos – četri). Ņemot vērā trokšņa normatīvu atšķirības mazstāvu un daudzstāvu apbūvei, šī izmaiņa ir negatīva, jo attiecībā uz daļu no mājām var tikt piemēroti vājāki trokšņa normatīvi. Piemēram, iepriekš kāda četrstāvu daudzdzīvokļu māja atbilstoši Rīgas teritorijas apbūves un izmantošanas noteikumiem ir mazstāvu māja, kurai dienas trokšņa robežlielums ir 50 dB (A), vakara trokšņa robežlielums ir 45 dB (A), bet nakts trokšņa robežlielums ir 40 dB (A). Savukārt, atbilstoši grozītajiem noteikumiem šī pati māja ir daudzstāvu dzīvojamā māja, kurai trokšņa robežlielums ir par 5 dB (A) lielāks katrā no pozīcijām. Tātad šai mājai tajā pašā situācijā var netikt piemēroti prettrokšņa pasākumi.

Grozītajos noteikumos terminu “Dvīņu māja” (2.27.punkts) un “Rindu māja” (2.86.punkts) definīcijās papildus iekļauta prasība – “kopējai bloķējošai sienai jābūt ugunsdrošai”. Tā ir pozitīva izmaiņa no ugunsdrošības viedokļa.

Grozīto noteikumu 2.34.punktā ieviests jauns termins “Iedibināta apbūve”. Noteiktas īpašas prasības renovējot, rekonstruējot vai pārbūvējot ēkas fasādi iedibinātas apbūves situācijā (378.punkts). Šim punktam paredzama pozitīva ietekme uz ainavu.

Grozīto noteikumu 2.47.punktā ir paplašināts to būvju loks, kas tiek uzskatītas par jaunbūvēm – “.. kā arī jauna būve uz agrākās būves pamatu daļas, kas ir mazāka par 30% no agrākās būves pamatu apjoma” (esošajos noteikumos – “būve, kas tiek būvēta pilnīgi no jauna uz jauniem pamatiem ..”). Attiecībā uz jaunbūvēm ir stingrākas prasības kultūras pieminekļu un apbūves aizsardzības teritorijās (4.3.nodaļa), tāpēc šī izmaiņa vērtējama pozitīvi. Jaunas būves būvniecība uz agrākās būves pamatu daļas, kas ir ne mazāka par 30% no agrākās būves pamatu apjoma, ir rekonstrukcija (2.82.punkts).

Esošajos noteikumos mežs Rīgas pilsētā nozīmē sabiedrībai pieejamu teritoriju, savukārt, grozīto noteikumu 517.1.punktā noteikts, ka mežs, kas atrodas privātā īpašumā, var nebūt sabiedrībai pieejams. Meži Rīgas pilsētas teritorijā pilda galvenokārt rekreācijas funkciju. Tiem visiem ir liela antropogēna slodze, tāpēc to bioloģiskā un ekoloģiskā vērtība (kā mežam raksturīgo organismu dzīves vide) ir samērā zema. Kaut arī šī izmaiņa grozītajos noteikumos ir ieviesta atbilstoši Meža likuma piektā panta otrajai daļai, tā vērtējama negatīvi, jo sabiedrībai slēgtais mežs vairs nepilda rekreācijas funkciju un arī tā bioloģiskā un ekoloģiskā vērtība joprojām paliek zema.

Grozīto noteikumu 2.67.punktā ir definēts jēdziens “Pazemes būve”, kā arī 203.punktā noteiktas papildus prasības, būvējot pazemes būves vai būves ar pazemes stāviem. Šīs papildus prasības vērtējamas pozitīvi, jo tās nosaka pirms pazemes būves projektēšanas veikt hidroģeoloģisko izpēti un saņemt dendrologa atzinumu, lai noteiktu būves potenciālo ietekmi uz vidi un saglabājamiem kokiem, kā arī nodrošināt apstādījumu saglabāšanai nepieciešamo hidroģeoloģisko režīmu.

Grozīto noteikumu 2.70.punktā lietots un definēts jauns būves veids – “Pilsētbūvnieciskais akcents”. Centru apbūves teritorijas, kur atļautais stāvu skaits ir 17 un vairāk stāvi, noteiktas par pilsētas nozīmes pilsētbūvnieciskiem akcentiem (372.punkts). No ainaviskā aspekta pozitīvi vērtējams ir 373.punkts, kurā ir noteiktas īpašas prasības pilsētbūvnieciskiem akcentiem Rīgas vēsturiskā centra tuvumā.

Grozīto noteikumu 2.83.punktā termina “Rekreācija” definīcijā ieviests papildinājums “racionāli”: “- cilvēka fiziskā un garīgā potenciāla atjaunošana, racionāli izmantojot dabiskos un mākslīgos atpūtas un atveseļošanās resursus.”. Šim papildinājumam ir potenciāli labvēlīga ietekme uz vidi, ja ar to saprot papildus pasākumus, kas veicina resursu taupīšanu, vides nenoplicināšanu, antropogēnās slodzes mazināšanu un tml.

Grozītajos noteikumos ir definēti termini “Rekultivācija” (2.84.punkts) un “Sanācija” (2.89.punkts). Rekultivācija ietver plašāku pasākumu loku (uzlabojot attiecīgās teritorijas rekreatīvo, saimniecisko, medicīniski bioloģisko un estētisko vērtību) nekā sanācija (piesārņotas vietas attīrīšana vismaz līdz pakāpei, kad cilvēku veselība vai

vide netiek apdraudēta), tāpēc negatīvi vērtējama 16.punktā ietvertā prasība: “..Būvniecība piesārņotā teritorijā iespējama tikai pēc attiecīgās teritorijas sanācijas..” (esošajos noteikumos – “..pēc teritorijas rekultivācijas..”). Tātad, atbilstoši jaunajiem noteikumiem, lai veiktu būvniecību piesārņotā teritorijā, nav obligāti jāveic piesārņotas teritorijas rekultivācija, var veikt tikai sanāciju. Savukārt, pozitīvi vērtējams ir 602.6.4.punkts, kurā degradēto teritoriju rekultivācijas veicināšana noteikta kā viens no kritērijiem, pieņemot lēmumu par detālplānojuma apstiprināšanu.

Grozīto noteikumu 2.88.punktā definēts jēdziens “Sabiedriski nozīmīga būve” un noteikumu 345.punktā noteiktas īpašas prasības atkritumu tvertņu novietnēm pie šādiem objektiem. Šīs prasības ietver pasākumus, kas nodrošina atkritumu šķirošanas iespēju, tāpēc no ietekmes uz vidi viedokļa vērtējamas pozitīvi.

Grozīto noteikumu 2.103.2.punktā ir definēts jauns transportlīdzekļu novietnes veids – stāvparks, kurā autovadītājs atstāj savu transportlīdzekli un tālāku mērķu sasniegšanai izmanto sabiedrisko transportu. Stāvparku izveidei ir paredzama būtiska pozitīva ietekme uz vidi, jo sabiedriskā transporta izmantošana samazina gaisa piesārņojumu, mazina sastrēgumus pilsētā (arī automašīnu pārvietošanās sastrēguma režīmā palielina gaisa piesārņojumu), samazina resursu patēriņu automašīnu amortizācijai, samazina satiksmes negadījumu skaitu (mazākas kustības intensitātes dēļ), kas, savukārt, samazina resursu patēriņu automašīnu remontam un negadījumā cietušo cilvēku ārstēšanai. Noteikumu 174.2.punkts nosaka, ka uz zemesgabala, kas tiek izmantots stāvparka izveidošanai, var izvietot arī komerciāla rakstura objektu, tirdzniecības un pakalpojumu objektu, kultūras iestādi, sporta būvi, ārstniecības iestādi un vieglās ražošanas uzņēmumu tādas apbūves teritorijās, kur šādu būvju būvniecība nav atļauta. Šī norma vērtējama pozitīvi, jo šādi papildus nosacījumi veicina stāvparku ierīkošanu.

Grozīto noteikumu 2.105.punktā ir paplašināts būvju loks, kas šo noteikumu izpratnē ir vēsturiskā apbūve un, attiecībā uz kurām, tiek piemēroti īpaši noteikumi, t.i. būves, kas vecākas par 50 gadiem (esošajos noteikumos būves vecums nebija kritērijs šī statusa noteikšanai). Šīs ir pozitīvas izmaiņas, jo samazina iespējamību iznīcināt vēsturiski vērtīgu apbūvi vai mazināt tās vērtību.

Vieglās ražošanas uzņēmuma definīcijā (2.107.punkts) nav precizēts kritērijs, pēc kura nosaka darbības, kas nav klasificējamās kā vieglās ražošanas uzņēmums (jebkāda darbība, kas rada būtisku piesārņojumu; esošajos noteikumos – jebkāda darbība, kas rada būtisku piesārņojumu, kura dēļ ķīmiskie, fizikālie, radioloģiskie un bakterioloģiskie faktori pārsniedz pieļaujamās higiēnas normatīvus). Šī izmaiņa vērtējama negatīvi, jo nav precīzi definēts to uzņēmumu loks, kas var atrasties jauktas apbūves ar ražošanas un komercdarbības funkciju teritorijā (460.punkts), kuras sekundārā izmantošana ir sabiedrisku, kultūras, ārstniecības u.tml. iestāžu būvniecība un izmantošana (461.1. - 461.7.punkts).

Pozitīvas izmaiņas: 14

Negatīvas izmaiņas: 5

2. Noteikumi teritoriju izmantošanai

Grozīto noteikumu 13.4.punktā noteikts, ka visās teritorijās atļautā izmantošana ir

transportlīdzekļu novietnes ierīkošana, ja tā nepieciešama teritorijas atļautās izmantošanas nodrošināšanai. Esošajos noteikumos šāda nosacījuma – “ja tā nepieciešama teritorijas atļautās izmantošanas nodrošināšanai” nebija, līdz ar to bija atļauta transportlīdzekļu novietnes ierīkošana, piemēram, apstādījumu un dabas teritorijā. Tāpēc ieviestais precizējums vērtējams pozitīvi.

Grozīto noteikumu 14.5.punktā noteikts, ka nevienu teritoriju nedrīkst izmantot būvju izvietojumam, kas paredzētas lauksaimniecības dzīvnieku (kurus izmanto dzīvnieku izcelsmes produktu ieguvei) turēšanai (esošajos noteikumos – tikai piena un gaļas liellopu turēšanai), izņemot, ja ir saņemtas visas normatīvajos aktos noteiktās atļaujas un šādu dzīvnieku turēšana ir nepieciešama īpaši aizsargājamo dabas teritoriju uzturēšanai un apsaimniekošanai. Lauksaimniecības dzīvnieku turēšanai pilsētā ir negatīva ietekme uz gaisa kvalitāti, pastāv mēslu utilizācijas problēma, kā arī iegūtā lauksaimniecības produkcija var būt nekvalitatīva lielāka piesārņojuma dēļ. Savukārt, aizsargājamo dabas teritoriju (piemēram, bioloģiski vērtīgu palieņu pļavu) uzturēšanā un apsaimniekošanā zālēdāju dzīvnieku turēšanai var būt būtiska pozitīva loma. Kopumā izmaiņām šajā punktā paredzama pozitīva ietekme uz vidi.

Grozīto noteikumu 2.3.nodaļā daudz plašāk nekā esošajos noteikumos ir reglamentēta būvniecība piesārņotās teritorijās. No ietekmes uz vidi viedokļa pozitīvi vērtējama prasība, plānojot būvniecību, kas varētu būt saistīta ar piesārņojošās vielas NO₂ emisiju, teritorijās, kur NO₂ gada vidējā koncentrācija ir 30 - 40 µg/m³, Būvvaldē iesniegt NO₂ gada vidējās koncentrācijas izkliežu aprēķinus, kas raksturo kā esošo (fona) piesārņojumu, tā būvniecības radītās NO₂ koncentrācijas (18.punkts).

Grozīto noteikumu 33.4.punktā noteikts, ka Zemes ierīcības projekts jāaskaņo ar Rīgas domes atbildīgo institūciju par vides aizsardzības jautājumiem, ja zemesgabals atrodas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā, stingra režīma aizsargjoslā ap ūdens ņemšanas vietu, meža zemes teritorijā, īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (tajā skaitā aizsargājamo koku aizsardzības zonā), mikroliegumā, piesārņotā teritorijā vai, ja uz zemesgabala atrodas dziļurbums vai ainaviski vērtīgi koki. Šāda papildus prasība var novērst vai mazināt iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi.

Grozītajos noteikumos ievērojami paplašināta 2.8.nodaļa „Aizsargjoslas un tauvas josla” atbilstoši Aizsargjoslu likuma prasībām. Plašāk šie grozījumi analizēti 7.4.nodaļā „Aizsargjoslu grozījumu ietekmes izvērtējums”.

Grozīto noteikumu 2.10.nodaļā noteikti paaugstināta riska objekti un ar tiem saistītie ierobežojumi, t.sk. nosacījumi teritorijas izmantošanai paaugstināta riska objektu ierobežojumu zonās (74. - 89.punkts). Tas ir pozitīvi vērtējams papildinājums no rūpniecisko avāriju riska un seku samazināšanas viedokļa.

Grozīto noteikumu 97.punktā iekļauta būtiska pozitīvi vērtējama prasība, kas samazina neattīrītu notekūdeņu noplūšanas iespējamību vidē: „Nevienam daudzdzīvokļu māju un publisko ēku, kā arī savrupmāju apbūves kompleksu (ciematu) nedrīkst būvēt teritorijā, kurā nav paredzēta centralizēta vai pilsētas inženierkomunikāciju tīkliem pieslēgtu ēkas ekspluatācijai nepieciešamo inženierkomunikāciju izbūve.”. Grozīto noteikumu 104. un 108.punktā noteiktas prasības inženiertehniskās apgādes infrastruktūrai, lai tā dizainiski un arhitektoniski iekļautos apkārtējā ainavā. Pozitīvi vērtējamas izmaiņas no ainaviskā viedokļa.

Grozīto noteikumu 110., 112., 113. un 114.punktā ietverta prasība īstenot pāreju no gaisvadu iekārto kabeļu līnijām uz pazemes kabeļu līnijām. Pozitīvi vērtējamas izmaiņas no ainaviskā un putnu aizsardzības viedokļa.

Grozīto noteikumu 115.punktā ietverta prasība būvi nodrošināt ar ārējo ugunsdzēsības ūdensapgādi. Pozitīvi vērtējams punkts no ugunsdrošības viedokļa.

Grozīto noteikumu 116.punktā ietverta prasība ģimenes dārziņu teritorijas nomniekam vai apsaimniekotājam nodrošināt ģimenes dārziņu koplietošanas būves ar centralizētu ūdensapgādi un kanalizāciju. Tā ir pozitīvi vērtējama izmaiņa, jo šāda papildus prasība samazina augsnes un gruntsūdens piesārņojuma iespējamību ģimenes dārziņu teritorijās.

Grozīto noteikumu 119.3.punktā teikts, ka inženiertehniskā teritorijas sagatavošana var ietvert pretplūdu dambju izbūvi vai rekonstrukciju un sūkņu staciju izbūvi, ja jāaizsargā esoša apbūve. Savukārt, 117.punktā teikts: „Teritorijās, kuras nav piemērotas apbūvei .. pirms būvniecības veic inženiertehnisko teritorijas sagatavošanu.” Šis no ietekmes uz vidi viedokļa ir negatīvi vērtējams punkts, jo pretplūdu dambju izbūve negatīvi ietekmē ūdenteces vai ūdenstilpes dabisko hidroloģisko režīmu. Pastāv iespēja, ka samazināsies upes gultnes šķērsriezuma laukums, palielinot katastrofālu plūdu draudus. Šādi pasākumi arī izjauc palienes ekoloģisko līdzsvaru.

Grozīto noteikumu 119.4.punktā teikts, ka inženiertehniskā teritorijas sagatavošana var ietvert krasta aizsargbūvju izbūvi erozijas apdraudētās vietās. Šis no ietekmes uz vidi viedokļa ir negatīvi vērtējams punkts, jo krasta aizsargbūves negatīvi ietekmē ūdensteces dabisko hidroloģisko režīmu. Jūras krasta aizsargbūves izjauc jūras krastu ģeoloģisko procesu dabisko gaitu. To būvniecība pieļaujama tikai izņēmuma kārtā vietās, kur ir apdraudēti sabiedriski nozīmīgi objekti. Pirms tam būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Grozīto noteikumu 120.punktā teikts, ka teritorijas uzbēršanai nedrīkst izmantot nepārstrādātus būvniecības atkritumus. Pozitīvi vērtējama izmaiņa no ietekmes uz vidi viedokļa.

Grozīto noteikumu 122.punktā ietverta jauna prasība teritorijas nosusināšanas vai uzbēršanas, grunts sanācības vai nomaiņas gadījumā, būvprojektā iekļaut apstādījumu zonu principiālo plānojumu, kā arī agrotehniskos risinājumus. Pozitīvs grozījums.

Grozīto noteikumu 2.14.nodaļā ietvertas prasības, kam varētu būt pozitīva ietekme, vides trokšņa līmeņa samazināšanā. Ja apbūvei paredzēts zemes gabals atrodas pie dzelzeļa vai ielas, kur trokšņa rādītāji pārsniedz robežlielumus, saglabā apstādījumu joslu gar dzelzeļu vai ceļu kā dabisku trokšņa slāpētāju (126.punkts). Projektējot jaunas B vai C kategorijas ielas vai veicot to rekonstrukciju, paredz prettrokšņa pasākumus atbilstoši normatīvajiem aktiem (127.punkts). Prettrokšņa ekrāna nepieciešamību nosaka, veicot trokšņa līmeņa modelēšanu (130.1.punkts).

Grozīto noteikumu 2.15.nodaļā noteiktas īpašas prasības degvielas un gāzes uzpildes staciju būvniecībā un ekspluatācijā. Paredzams, ka šīs papildus prasības mazinās

degvielas uzpildes staciju negatīvo ietekmi uz vidi.

Grozīto noteikumu 2.16.nodaļā noteiktas prasības transportlīdzekļu novietņu skaitam un izvietojumam. 138.punktā noteikts minimālais autonovietņu un velonovietņu skaits dažādiem objektiem. Šajā punktā ietvertajām prasībām minimālajam velonovietņu skaitam paredzama būtiska labvēlīga ietekme uz velotransporta attīstību Rīgā un līdz ar to arī pozitīva ietekme uz vidi. 142.punktā noteikts, ka pie publiskas ēkas, darījumu iestādes un publiskās ārtelpas objekta papildus autonovietnēm ierīko speciāli aprīkotas motociklu, mopēdu un motorolleru novietnes. Šis ir pozitīvi vērtējams punkts, kas veicina alternatīvu pārvietošanās līdzekļu izvēli. Katrā transportlīdzekļu novietnē publiskajā ārtelpā un pie publiskām ēkām 5% no kopējā autonovietņu skaita paredz cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, izvietojot speciāli pielāgotas – 3,5 m platas autonovietnes (144.punkts). Šis ir pozitīvi vērtējams punkts no vides pieejamības aspekta.

Grozīto noteikumu 2.17.nodaļā noteiktas prasības transportlīdzekļu novietnēm. Atklātām virszemes autonovietnēm un to piebraucamajiem ceļiem aizliegts pielietot daļēji slēgtu, ūdenscaurlaidīgu segumu (šķembu, grants, ekoloģiskā bruģa segumu un tml.) (160.punkts). Transportlīdzekļu novietnē, kur ir pieejama centralizēta lietus ūdens kanalizācijas sistēma, nodrošina transportlīdzekļu novietnes teritorijā esošā lietus ūdens savākšanu, attīrīšanu un novadišanu lietus ūdens kanalizācijas sistēmā (161.punkts). Transportlīdzekļu novietnē ar ietilpību 50 un vairāk transportlīdzekļiem, kur nav pieejama centralizēta lietus ūdeņu kanalizācijas sistēma, nodrošina lietus ūdeņu savākšanu un attīrīšanu, izveidojot uztvērējakas un filtrus ar attīrīto lietusūdeņu iesūcināšanu gruntī (162.punkts). Šīs visas ir pozitīvas izmaiņas, kas varētu samazināt augsnes un gruntsūdeņu piesārņojumu.

Liela ietilpības transportlīdzekļu novietnei (virs 200 automašīnām) paredz teritoriju dalītās atkritumu savākšanas un šķirošanas tvertņu izvietojumam (164.punkts). Pozitīva prasība, kas var palielināt šķiroto atkritumu īpatsvaru. Noteikumu 166., 171., 172. un 173.punktā ietvertas prasības apstādījumu ierīkošanai un saglabāšanai pie autonovietnēm, savukārt 170.punktā noteikts, ka transportlīdzekļu novietni nedrīkst izbūvēt vai ierīkot ielu apstādījumu joslā un priekšdārzā. Pirms jaunas pazemes transportlīdzekļu novietnes būvniecības jāveic hidroģeoloģiskā izpēte un jānodrošina nepieciešamā hidroģeoloģiskā režīma saglabāšana saglabājamajiem kokiem (168.punkts). Šīs jaunās prasības vērtējamas pozitīvi, jo palīdz saglabāt esošos apstādījumus un veicina jaunu apstādījumu ierīkošanu pilsētā. Noteikumu 169.punktā ietverta pozitīvi vērtējama prasība gaisa piesārņojuma samazināšanai autonovietnēs.

Grozīto noteikumu 181.1.2.punktā ietverta prasība velosipēdu ceļu pārejās ietves apmales veidot vienā līmenī ar ielas segumu. Tam paredzama labvēlīga ietekme uz vidi, jo šāda prasība veicina velosipēdu izmantošanu pilsētā. 181.3.3. punktā noteikts, ka projektējot velosipēdu ceļu īpaši aizsargājamajos biotopos, jāsaņem biotopu eksperta atzinums. Šai prasībai paredzama pozitīva ietekme aizsargājamo biotopu saglabāšanā.

Grozīto noteikumu 203.3. punktā ietverta prasība: „pirms plānošanas un arhitektūras uzdevuma izsniegšanas jaunbūvēm un rekonstrukcijas projektiem, kas paredz pazemes būves vai pazemes stāva izbūvi kultūras pieminekļa un tā aizsardzības zonas teritorijā vai apbūves aizsardzības teritorijā vietā, kur iespējama neskarta kultūrslāņa vai apbedījumu atrašanās, no Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas

saņem arheoloģisko prognozi. Izniedzot plānošanas un arhitektūras uzdevumu, Būvvalde plānošanas un arhitektūras uzdevumā ietver arheoloģiskajā prognozē noteiktās prasības, kā arī norādi par nepieciešamību koriģēt būvprojektu, ja būvniecības darbu laikā atsegtās būves daļas būs saglabājamās.” Pozitīvi vērtējama prasība, kas veicina kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.

Grozīto noteikumu 2.25.nodaļā ietvertas dažādas pozitīvi vērtējamas prasības apstādījumu ierīkošanā un uzturēšanā.

Grozīto noteikumu 2.26.nodaļā ietvertas jaunas pozitīvi vērtējamas prasības, lai saglabātu augsnes virskārtu un kokus.

Grozīto noteikumu 2.27.nodaļā ietvertas prasības meliorācijai un dabiskajam reljefam. Jaunas meliorācijas sistēmas aizliegts ierīkot īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (245.punkts), izņemot, ja tas ir paredzēts dabas aizsardzības plānos, individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos vai eksperta atzinumos teritorijas aizsardzības mērķa nodrošināšanai (245.1.punkts). Pozitīvi vērtējamas izmaiņas, jo meliorācijas sistēmas negatīvi ietekmē dabiski mitrus biotopus. Dabiskā reljefa veidojumi un dabiskās ūdensteces visās teritorijās saglabājamās kā vērtīgi vides elementi. Teritoriju attīstot, būvprojektā vai detālplānojumā paredz risinājumus to iekļaušanai vienotā teritorijas labiekārtojuma un apstādījumu sistēmā (246.punkts). Pozitīvi vērtējama prasība, jo veicina dabas un vides daudzveidības saglabāšanu.

Pozitīvas izmaiņas: 24

Negatīvas izmaiņas: 1

3. Noteikumi teritoriju apbūvei

Grozīto noteikumu 261.punkts nosaka: “Neatkarīgi no brīvās teritorijas apmēra, to labiekārto, intensīvi izmantojot apstādījumus, t.i., vismaz 70% no brīvās teritorijas sedz apstādījumi. Vismaz 50% no apstādījumiem izvieta dabīgā gruntī – teritorijā, kur nav pazemes būves.”. Pozitīvi vērtējama prasība, kas uzlabo vides kvalitāti pilsētā.

Grozīto noteikumu 3.12.nodaļā ietvertas prasības atkritumu tvertņu novietnēm un atkritumu savākšanas laukumiem, kas ir ar prognozējamu pozitīvu ietekmi uz vidi:

- prasības, kas veicina atkritumu šķirošanu (344. un 345.punkts);
- prasības, kas nodrošina apstādījumu un koku aizsardzību (339.3. un 350.punkts);
- prasības, kas samazina augsnes un gruntsūdeņu piesārņojuma iespējamību (352.punkts).

Grozīto noteikumu 359.punktā ietverta prasība jaunam jumtam un jumta seguma nomaiņai izmantot azbestu nesaturošus jumta seguma materiālus. Šis ir pozitīvi vērtējams punkts, kas samazina kaitīgu vielu apriti vidē.

Grozīto noteikumu 362.7.punktā teikts, ka zemesgabalu nedrīkst nožogot, ja tā teritorija izmantojama kā atklāta publiskā telpa un ja tajā ir apstādījumu un dabas teritorija, kas nav privātipašums. Tas ir pozitīvi, jo saglabā dabas teritoriju pieejamību, kā arī palielina dabas teritorijas ekoloģisko vērtību, neierobežojot

savvaļas dzīvnieku pārvietošanos.

Grozītie noteikumi papildināti ar 3.17.nodaļu "Apbūve teritorijās ar applūšanas risku".

Pozitīvas izmaiņas: 4

Negatīvas izmaiņas: nav

4. Noteikumi kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzībai

Grozītajos noteikumos valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļa statuss ir piešķirts Kalnciema ielas koka apbūvei (Nr.8583) (391.5.punkts), apbūves aizsardzības teritorijas statuss ir piešķirts VEF rūpnieciskajai apbūvei (395.14.punkts) un Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskajam kompleksam (395.15.punkts), aizsargājamas koka apbūves statuss ir piešķirts 19.gs. un 20.gs. sākuma koka mājām Kultūras pieminekļu un apbūves aizsardzības teritorijās (397.1.punkts). Grozīto noteikumu 397.2.punktā noteiktas aizsargājamas koka apbūves svarīgākās aizsargājamās vērtības. Visas šīs izmaiņas vērtējamas pozitīvi, jo nodrošina vēsturiski vērtīgas apbūves saglabāšanu.

Pozitīvas izmaiņas: 5

Negatīvas izmaiņas: nav

5. Plānojuma noteikumi teritorijas izmantošanai un apbūvei

Grozītajos noteikumos noteikti divi jauni teritorijas izmantošanas veidi – Ostas teritorija (418.12.punkts) un Lidlauka un tās turpmākās attīstības teritorija (418.13.punkts). Grafiskajā pielikumā „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” papildus norādīta Rīgas brīvdostas teritorija (420.1.punkts). Grafiskajā pielikumā „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” papildus norādītas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas (420.4.punkts).

6. Atsevišķu teritoriju izmantošanas noteikumi

Grozīto noteikumu 456.punktā jauktas apbūves teritorija iedalīta jauktas apbūves ar dzīvojamo funkciju teritorijā (J) un jauktas apbūves ar ražošanas un komercdarbības funkciju teritorijā (J_R) (esošajos noteikumos jauktas apbūves teritorija nav sīkāk iedalīta). Ja jauktas apbūves teritorijā zemesgabals, uz kura izvietota vieglās ražošanas uzņēmumu vai tirdzniecības un pakalpojumu objektu, robežojas ar zemesgabalu, uz kura izvietota dzīvojamā apbūve, vai ar savrupmāju, vai dzīvojamās apbūves teritoriju, tad gar minēto robežu iepretim attiecīgajam objektam veido apstādījumu joslu 8 m platumā (464.4.punkts). Būvvalde plānošanas un arhitektūras uzdevumā nosaka zonas ražošanas un komercdarbības teritorijā, kurās veido aizsargstādījumus vai citus risinājumus, lai pasargātu apkārtējās teritorijas no piesārņojuma, trokšņa vai citiem traucējošiem faktoriem (494.punkts). Ja ražošanas un komercdarbības teritorija robežojas ar zemesgabalu, uz kura izvietota vai plānota dzīvojamā apbūve, tad gar šo robežu iepretim attiecīgajam zemesgabalam veido apstādījumu joslu 8 m platumā (495.punkts). Tehniskās apbūves teritorijā zonā starp sliežu ceļiem un dzīvojamo, sabiedrisko vai komerciāla rakstura apbūvi dzelzceļa infrastruktūras īpašnieks īsteno prettrokšņa pasākumus piesārņojuma un trokšņa samazināšanai (503.1.punkts). Ja tehniskās apbūves teritorija robežojas ar zemesgabalu, uz kura izvietota vai plānota

dzīvojamā apbūve, tad gar šo robežu iepretim attiecīgajam zemesgabalam veido intensīvu apstādījumu joslu (504.punkts). Visas šīs izmaiņas vērtējamas pozitīvi, jo samazina dažādu rūpniecības un transporta infrastruktūras objektu radīto negatīvo ietekmi uz vidi.

Grozīto noteikumu 517.5.punktā noteikts, ka, ierīkojot meža parkus, meža zemes transformāciju veic ne vairāk kā 30% apjomā no meža zemes (esošajos noteikumos – 20% apjomā; 7.9.2.5.punkts). Šī ir negatīvi vērtējama izmaiņa, kas samazina meža parku rekreatīvo vērtību.

Grozīto noteikumu 518.5.punktā noteikts, ka meža parkā „Mežaparks” apbūve atļauta, tikai izstrādājot detālplānojumu. Pozitīvi vērtējama prasība, kas varētu mazināt Mežaparka rekreatīvās vērtības kritumu jaunas apbūves radītās negatīvās ietekmes dēļ.

Grozīto noteikumu 518.6.punktā noteikts, ka meža parka teritorijas kopējā bilancē meža teritorija ir ne mazāk par 70%. (esošajos noteikumos – apzaļumotām teritorijām jābūt ne mazāk par 80%; 7.9.3.4.punkts). Jauno noteikumu 519.1.punktā noteikts, ka parkos ir apzaļumoti ne mazāk kā 60% no parka kopējās teritorijas (esošajos noteikumos – ne mazāk kā 70%; 7.9.4.4.punkts). Šīs ir negatīvi vērtējamas izmaiņas, kas samazina meža parku un parku rekreatīvo vērtību.

Grozīto noteikumu 522.1.punktā noteikts, ka krastmala ir publiski pieejama josla gar virszemes ūdensobjekta krastu, kas sākas no ūdens akvatorijas un nav mazāka par tauvas joslu, izņemot esošas apbūves gadījumus tauvas joslā. Pozitīvi vērtējams punkts, kas nodrošina dabas resursu pieejamību.

Grozīto noteikumu 526.6.6.punktā noteikts, ka dzīvojamās apbūves teritorijās ar apstādījumiem, kur ir iedibināta savrupmāju apbūve (Mežaparkā, Rītabuļļos, Vecāķos un Jaunciemā), nedrīkst būvēt jaunas rindu mājas vai daudzdzīvokļu mājas. Pozitīvi vērtējama prasība no ainaviskā viedokļa.

Grozīto noteikumu 6.12.nodaļā ietverti Ostas teritorijas izmantošanas noteikumi. 569.4.punktā ir ietverta pozitīvi vērtējama prasība veidot apstādījumu joslu 8 m platumā vietās, kur zemesgabals, uz kura izvietota ražošanas uzņēmumu, tirdzniecības un pakalpojumu objektu vai beramkravu un ģenerālkraavu atklātu uzglabāšanu, robežojas ar zemesgabalu, uz kura izvietota dzīvojamā apbūve, vai ar savrupmāju vai dzīvojamās apbūves teritoriju. Šāda prasība samazina piesārņojošo vielu izplatīšanos vidē.

Grozīto noteikumu 6.13.nodaļā ietverti lidlauka un tā turpmākās attīstības teritorijas izmantošanas noteikumi. Noteikumu 587.punktā ietverta prasība, kas var samazināt piesārņojuma izplatīšanos vidē: “Ja zemesgabals, uz kura izvietota ražošanas uzņēmumu vai kravu (atklātu) uzglabāšanu, robežojas ar zemesgabalu, uz kura izvietota dzīvojamā apbūve, vai ar savrupmāju, vai dzīvojamās apbūves teritoriju, tad gar minēto robežu iepretim attiecīgajam objektam veido apstādījumu joslu 8 m platumā.”. Pozitīvi vērtējama prasība.

Pozitīvas izmaiņas: 8

Negatīvas izmaiņas: 3

7. Prasības detālplānojumiem

No ietekmes uz vidi viedokļa pozitīvi vērtējama prasība ir, izstrādājot detālplānojumu teritorijām, kas daļēji ietilpst gan I (NO_2 gada vidējās koncentrācija ir virs $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$), gan II (NO_2 gada vidējās koncentrācija ir $30 - 40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) gaisa piesārņojuma teritoriālajā zonā vai pilnībā ietilpst II teritoriālajā zonā un detālplānojuma risinājumi var būt saistīti ar piesārņojošās vielas NO_2 emisiju, detālplānojumā ietver NO_2 gada vidējās koncentrācijas izkliežu aprēķinus, kas raksturo esošo (fona) piesārņojumu detālplānojuma teritorijā un paredz detālplānojuma risinājumu radītās NO_2 koncentrācijas mazināšanai (596.punkts).

Jaunās apbūves teritorijās, kur tiek projektēta ielu infrastruktūra un zemesgabalu sadalījums parcelēs, detālplānojumā paredz visas teritorijas apstādījumu struktūras izveidi atbilstoši katram izmantošanas veidam (grozīto noteikumu 597.punkts), tajā skaitā: nosaka specifiskās prasības apstādījumiem teritorijās ar paaugstinātu piesārņojumu, trokšņa līmeni, eroziju risku u.c. (aizsargstādījumi, vējlauzējstādījumi, norobežojošie stādījumi, dzīvžogi, nostiprinošie stādījumi nogāzēs, prettrokšņa sienu apstādījumi u.c.) (597.2.punkts). Šīs ir pozitīvi vērtējamās prasības, jo var samazināt kaitīgo faktoru izplatīšanos vidē.

Viens no detālplānojuma vērtēšanas kritērijiem ir tādu prettrokšņa ekrānu izbūvēšana, kas tieši neattiecas uz plānoto būvniecību (grozīto noteikumu 602.4.4.punkts). Viens no detālplānojuma vērtēšanas kritērijiem ir arī līmenis, kādā detālplānojuma risinājumi uzlabo apkaimes dzīvojamās vides kvalitāti (602.6.punkts): palielina brīvās teritorijas rādītājus (602.6.1.punkts), mazina iedzīvotāju mehānisko pārvietošanos (602.6.2.punkts), mazina transporta infrastruktūras objektu (ielu, lidlauku un dzelzceļa) negatīvo ietekmi (602.6.3.punkts), veicina degradēto teritoriju rekultivāciju (602.6.4.punkts), mazina uzplūdu negatīvo ietekmi (602.6.5.punkts). Detālplānojuma vērtēšanas kritērijs ir arī paredzētās izmantošanas ietekme uz reljefu, gruntsūdens līmeni, piegulošajām meža, parku, skvēru un apstādījumu teritorijām un saglabājamo ainavu (602.9.punkts). Visi iepriekš minētie kritēriji vērtējami pozitīvi, izņemot sekojošo: "mazina uzplūdu negatīvo ietekmi", jo pasākumiem, kas mazina uzplūdu negatīvo ietekmi uz apbūvi, ir iespējama ievērojama negatīva ietekme uz dabisko vidi.

Grozīto Apbūves noteikumu 13.pielikums nosaka papildus prasības Mežaparka vienotās teritorijas detālplānojuma izstrādei. 2.3.punktā norādīts: " ..nosakot maksimālo apbūves intensitāti 10% un minimālo brīvo teritoriju 900%". Tā ir pozitīva izmaiņa, kura veicinās mežaparka rekreatīvo resursu saglabāšanu, jo spēkā esošajos Apbūves noteikumos teikts: "meža parkā „Mežaparks” zemes gabala apbūves intensitāte nedrīkst pārsniegt 20%, bet apbūves blīvums 30% no no Mežaparka vienotās teritorijas platības”.

Pozitīvas izmaiņas: 4

Negatīvas izmaiņas: 1

8. Būvtiesību īstenošanas kārtība

Grozīto noteikumu 608.9.punktā noteikts: "Ja Būvvaldes rīcībā esošie dokumenti un saņemtie materiāli liecina, ka iecerētā būve būtiski pasliktinās iedzīvotāju sadzīves apstākļus vai būtiski samazinās nekustamā īpašuma vērtību, vai būtiski ietekmēs vidi, bet tai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", kā arī to paredzēts izvietot teritorijā, kurai nav spēkā

esošs detālplānojums, Būvvalde pieņem lēmumu rīkot publisko apspriešanu un sniedz būvniecības ieceres iesniedzējam nosacījumus publiskās apspriešanas organizēšanai.”. Pozitīvi vērtējama prasība, kas nodrošina sabiedrības informētību un iesaistīšanu tādu jautājumu apspriešanā, kas saistīti ar iespējamu negatīvu ietekmi uz vidi.

Grozīto noteikumu 8.5.nodaļā noteiktas īpašas prasības būvniecībai vēsturiskajā apbūvē un kultūras pieminekļos. Lēmums par būves nojaukšanu saskaņojams ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju, ja ēka iekļauta valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā vai ir vecāka par 50 gadiem (625.punkts). Šīs prasības veicina kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un ir ar pozitīvu ietekmi uz vidi.

Pozitīvas izmaiņas: 3

Negatīvas izmaiņas: nav

Kopumā grozīto Apbūves noteikumu projekts salīdzinājumā ar negrozītajiem ir ievērojami izvērstāks (apjomā apmēram divkārtšojies), un šīs izmaiņas kopumā vērtējamas pozitīvi, jo:

- 1) ievieš daudz jaunu definīciju jēdzieniem, kas iepriekš lietoti nedefinēti, un tādējādi padara noteikumus viennozīmīgākus,
- 2) izvērsti precīzē daudzus formulējumus un tādējādi padara noteikumus viennozīmīgākus,
- 3) ievieš daudz jaunu nosacījumi un padara stingrākus jau bijušos nosacījumus, kopumā ievērojami pastingrinot vides prasības.

Izvērtējumā dots pozitīvo un negatīvo izmaiņu apraksts pa noteikumu nodaļām un to kvantitatīvs salīdzinājums, kam ir tīri ilustratīvs raksturs, nepretendējot uz šo izmaiņu kopējā īpatsvara salīdzināšanu, summējot dažāda rakstura, tātad tiešā veidā savstarpēji nesummējamas, izmaiņas.

Kopumā sadaļās:

- „Lietotie termini” veiktas 14 pozitīvas, 5 negatīvas izmaiņas;
- „Noteikumi teritoriju izmantošanai” veiktas 24 pozitīvas un 1 negatīva izmaiņa;
- „Noteikumi teritoriju apbūvei” veiktas 4 pozitīvas izmaiņas, negatīvu izmaiņu nav;
- „Noteikumi kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzībai” veiktas 5 pozitīvas izmaiņas, negatīvu izmaiņu nav;
- „Plānojuma noteikumi teritorijas izmantošanai un apbūvei” veiktas neitrāli vērtējamas izmaiņas;
- „Atsevišķu teritoriju izmantošanas noteikumi” veiktas 8 pozitīvas un 3 negatīvas izmaiņas;
- „Prasības detālplānojumam” veiktas 4 pozitīvas un 1 negatīva izmaiņa;
- „Būvtiesību īstenošanas kārtība” veiktas 3 pozitīvas izmaiņas, negatīvu izmaiņu nav.

7.8. Paskaidrojuma raksta grozījumu ietekmes izvērtējums

Grozītajā Paskaidrojuma raksta 5.2.nodaļā „Kultūrvēsturiskās teritorijas” papildus sniegta informācija par Rīgas vēsturiskajām muižīņām, t.sk. arī par tām, kurām nav kultūras pieminekļa statusa. Šis ir pozitīvi vērtējams papildinājums, jo Rīgas domes politikas 5.2.4.punktā teikts: „Kontrolēt Rīgas vēsturisko muižīņu saglabāšanu un attīstību, nosakot, ka vēsturiskām muižīņām, kas nav arhitektūras pieminekļi, pirms projektēšanas uzsākšanas veicama arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un vēsturiskā izpēte.”. Arī Rīgas domes politikas 5.2.5. un 5.2.6.punkts satur dažādus ierobežojumus attiecībā uz vēsturisko muižīņu teritoriju izmantošanu. Paredzams, ka šādām izmaiņām būs būtiska pozitīva ietekme uz kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu.

Paskaidrojuma raksta grozījumā Rīgas domes politikas 6.1.4.punktā teikts “Pašvaldībai jāatpērk teritorijas parku un skvēru izveidei iedzīvotājiem 20 minūšu gājiena sasniedzamības robežās no dzīves vietas.”. Šī ir pozitīvi vērtējama izmaiņa, kas potenciāli uzlabo pilsētas vides kvalitāti.

Cits Paskaidrojuma raksta grozījums 6.1.nodaļā “Apstādījumu un dabas teritoriju struktūra” nosaka: “Rīgas pilsētas teritorijā atrodas privātīpašumā esoši meži nelielās platībās. Ņemot vērā šo mežu nelielās platības, tie vairs neatbilst mežu funkcijām pilnā apjomā – tos nevar izmantot saimnieciskā nolūkā. Tādēļ privātīpašumā esošo mežu teritorijās ir paredzēta „Apbūve ar apstādījumiem”. Apbūve šajos zemes gabalos veicama saskaņā ar Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem.”.

Vērtējot konkrētos grozījumus nav skaidrs, ko nozīmē “.. nelielās platībās ..”. Ja privatizētais mežs atrodas blakus pašvaldības mežam (ir tā daļa), tad no dabas aizsardzības viedokļa tam, cik maza ir privatizētā meža platība, nav nozīmes: arī privatizētā meža daļa turpina pildīt savas ekoloģiskās funkcijas.

Arī apgalvojums “.. tie vairs neatbilst mežu funkcijām pilnā apjomā – tos nevar izmantot saimnieciskā nolūkā ..” nav pamatots. Rīgas pilsētā mežu izmanto rekreācijai (RTIAN 517.2.punkts).

Šīs izmaiņas no ietekmes uz vidi viedokļa vērtējamas negatīvi, jo mežs, kurā atļauta apbūve, vairs nepilda savas ekoloģiskās funkcijas un līdz ar to arī vides kvalitātes nodrošināšanas un rekreācijas funkcijas. Tieši iepriekš minētajām meža funkcijām ir ļoti būtiska loma jebkurā pilsētā, t.sk. arī Rīgā. Jāņem arī vērā, ka teritorijās, kur turpmāk paredzēta „Apbūve ar apstādījumiem” ir tieši mežs nevis kāda cita veida Apstādījumu un dabas teritorija. Mežam salīdzinājumā ar parku, apstādījumiem, zālienu un tml. ir lielāka ekoloģiskā vērtība. Rīgas pilsētā nevajadzētu samazināt mežu aizņemto teritoriju platību. Šādai pieejai vajadzētu būt attiecībā uz visām mežu teritorijām Rīgā neatkarīgi no to platības un īpašumpiederības. Labāks risinājums par zonējuma maiņu privātīpašumā esošajiem mežiem būtu kompensēt meža īpašniekam šos ierobežojumus ar kādu citu teritoriju, kurā arī atļauta apbūve, bet kas nav mežs.

Grozītajā Paskaidrojuma raksta Rīgas domes politikas 6.2.1.4.punktā teikts: “Uzlabot un popularizēt sabiedrisko transportu un velotransportu, akcentējot videi draudzīgus transporta līdzekļus.”. Šī ir pozitīvi vērtējama izmaiņa, jo veicina videi draudzīgāka transporta izmantošanu pilsētā.

Grozītajā Paskaidrojuma raksta 6.4.nodaļā “Atkritumu saimniecība” teikts: “Īstermiņa perspektīvā ir nepieciešams izvietot pēc iespējas vairāk dalīto atkritumu tvertnes ... Nepieciešams veicināt izlietnē iebūvēto pārtikas atkritumu smalcinātāju lietošanu, it īpaši ēdināšanas iestādēs.” Šīs izmaiņas vērtējamas pozitīvi, jo veicina šķiroto atkritumu īpatsvara palielināšanos. Arī izlietnē iebūvēto pārtikas atkritumu smalcinātāju lietošana veicina labāku atkritumu pārstrādi, jo šādi atkritumi nonāk ūdens attīrīšanas iekārtu dūņās, no kurām var iegūt, piemēram, mēslojumu pilsētas parkiem. Savukārt, nesadalījušos pārtikas atkritumu nonākšana nešķirotajos sadzīves atkritumos rada nevajadzīgu papildus slodzi atkritumu apglabāšanas poligoniem.

Grozītajā Paskaidrojuma raksta Rīgas domes politikas 6.4.3.punktā teikts: “Ieviest atkārtoti izmantojamo atkritumu savākšanu, izvietojot pilsētā pēc iespējas vairāk šim nolūkam paredzētus konteinerus, un pārstrādi, tādējādi samazinot izgāztuvē noglabājamo atkritumu daudzumu.”. No jauna ir ieviesta piebilde: “.. izvietojot pilsētā pēc iespējas vairāk šim nolūkam paredzētus konteinerus ..”. Šī ir pozitīvi vērtējama izmaiņa, jo pašlaik viens no būtiskākajiem iemesliem šķiroto atkritumu mazajam īpatsvaram ir šķiroto atkritumu konteineru nepieejamība pilsētas iedzīvotājiem.

Grozītajā Paskaidrojuma raksta 9.5.2.nodaļā “Sabiedriskā transporta satiksmes tīkla izveidošana” teikts: “Perspektīvajā transporta shēmā ierosināta tramvaja tīkla attīstība: maršrutu galapunktos izveidot stāvparkus (*Park&Ride*), kur tramvaja pasažieri novieto savas automašīnas, lai tālāk ceļu turpinātu ar tramvaju. Tādā veidā palielinātos tramvaja pasažieru skaits un vienlaicīgi tiktu atslogotas centra ielas no vieglā autotransporta.”. Grozītajā Paskaidrojuma raksta 9.6.1.nodaļā “Vieglās automašīnas” teikts: “Pašreizējais pilsētas ielu tīkls nav piemērots jau mūsdienai privātā transporta plūsmi, tādēļ Rīgā uzsvars jāliek uz sabiedrisko transportu. Plānots izveidot pagarinātas tramvaja līnijas ar stāvparkiem (*Park&Ride*) maršrutu galapunktos, kur tramvaja pasažieri var novietot savas vieglās automašīnas, lai pilsētā pārvietotos ar sabiedrisko transportu. Līdz ar to vieglās automašīnas joprojām būs nozīmīgas pilsētas un piepilsētas satiksmē, taču mazāk noslogos pilsētas centru.”. Šie grozījumi vērtējami pozitīvi, jo stāvparku (*Park&Ride*) izveidei ir paredzama būtiska pozitīva ietekme uz vidi. Sabiedriskā transporta izmantošana samazina gaisa piesārņojumu, mazina sastrēgumus pilsētā (arī automašīnu pārvietošanās sastrēguma režīmā palielina gaisa piesārņojumu), samazina resursu patēriņu automašīnu amortizācijai, samazina satiksmes negadījumu skaitu (mazākas kustības intensitātes dēļ), kas, savukārt, samazina resursu patēriņu automašīnu remontam un negadījumā cietušo cilvēku ārstēšanai.

Grozītajā paskaidrojuma rakstā Rīgas domes politikas punktā attiecībā uz gaisa piesārņojumu teikts: “Izmantot normatīvajos aktos noteiktās iespējas pašvaldībai pieprasīt piesārņotās darbības veicējiem tādu gaisa kvalitātes monitoringa staciju skaitu un izvietojumu, lai šis tīkls kopumā pietiekami reprezentatīvi raksturotu visu Rīgas brīvostas teritoriju, īpaši ņemot vērā esošo terminālu un plānoto naftas produktu pārkraušanas operāciju paplašināšanos Daugavas labajā un kreisajā krastā.” (6.2.1.2.punkts). Ņemot vērā to, ka vairākās teritorijās trūkst datu attiecībā uz gaisa piesārņojumu ar atsevišķām piesārņojošām vielām (īpaši PM₁₀), šī prasība ir vērtējama izteikti pozitīvi.

Paskaidrojuma raksta kartoshēmu izvērtējums veikts, salīdzinot spēkā esošā

plānojuma un grozītās kartoshēmas un identificējot pozitīvas un negatīvas izmaiņas tajās. Kartoshēmas, kurās nav veiktas izmaiņas vai veiktās izmaiņas ir nebūtiskas, turpmākajā izvērtējumā netiek apskatītas.

Shēmā „**Transporta infrastruktūras attīstība**” veiktas precizējošas izmaiņas, ņemot vērā terminoloģiskās izmaiņas attiecībā uz transportu, kuras minētas arī 7.5.nodaļā.

Shēmā „**Sabiedriskā transporta un autonomvietņu shēma**”:

- tramvaja līniju tīkls pagarināts līdz Buļļu ielai;
- tramvaja līniju tīkls papildināts ar savienojumu Imantā pa Slokas ielu un Kurzemes prospektu;
- tramvaju līnija pagarināta līdz Ķekavas pagastam;
- precizētas stāvparku atrašanās vietas (P&R).

Pozitīvi vērtējamas izmaiņas kartoshēmā, jo precizē stāvparku atrašanās vietas un papildina tramvaju līnijas kaut arī ar nelielām, tomēr pozitīvām izmaiņām.

Shēmā „**Kultūras iestādes**”:

- nav neviena muzeja;
- nav teātra Dārzciemā;
- nav teātra Maskavas forštātē.

Shēmā „**Kultūras iestādes (pilsētas centrs)**”:

- nav neviena muzeja;
- ir jauns kultūras centrs pie Marijas ielas.

Shēmā „**Publiski pieejamās krastmalas un to izmantošana**”:

- ir divas Rīgas jūras līča peldvietas – Rītabuļļos un Vecāķos (iepriekš – peldvietas, ko paredz attīstīt Rīgas priekšpilsētu izpilddirekcijas);
- ir pasažieru kuģu un jahtu piestātne Bolderājā (iepriekš – mazizmēra kuģošanas līdzekļu pietauvošanās vieta);
- ir jauns prāmju un kuģu termināls Pīļumuižas baseinā;
- ir jauns kruīza kuģu termināls Pīļumuižas baseinā;
- ir jauns kruīza kuģu termināls pretī Eksportostai;
- ir jauns kruīza kuģu termināls Andrejostā;
- ir iezīmēta Rīgas brīvdostas robeža (iepriekš – perspektīvā Rīgas brīvdostas robeža);
- no Jaunciema dabas lieguma piekrastes izņemtas mazizmēra kuģošanas līdzekļu pietauvošanās vietas;
- vairs nav publiski pieejama Strazdupītes krastmala ~400 m garumā no Murjāņu ielas līdz Dambjpurva ezeram;
- ir publiski pieejama Dambjpurva ezera krastmala ~700 m garumā;
- ir publiski pieejama Gaiļezera krastmala ~1,2 km garumā;
- ir publiski pieejama Velnezera krastmala ~700 m garumā;
- ir publiski pieejama Dreiliņupītes krastmala ~1,5 km garumā no Biķernieku ielas līdz Rīgas robežai;
- ir publiski pieejama Dauguļupītes krastmala ~600 m garumā no Biķernieku ielas līdz Rīgas robežai;
- ir publiski pieejama Sarkandaugavas krastmala ~1,5 km garumā no Rīgas brīvdostas robežas līdz Dambja ielai;

- ir publiski pieejama Kileveina grāvja krastmala ~1,4 km garumā;
- ir publiski pieejama Daugavas krastmala Rīgas brīvostas teritorijā ~3,5 km garumā no Eksportostas līdz Lakstīgalu pussalai Sarkandaugavā;
- ir publiski pieejama Sarkandaugavas krastmala Rīgas brīvostas teritorijā ~1,5 km garumā;
- ir publiski pieejama Daugavas krastmala Rīgas brīvostas teritorijā Krēmeros un Voleros ~1,5 km garumā;
- ir publiski pieejama Mīlgrāvja krastmala Rīgas brīvostas teritorijā Vecmīlgrāvī ~1 km garumā;
- ir publiski pieejama Hapaka grāvja krastmala Rīgas brīvostas teritorijā Bolderājā ~1 km garumā;
- ir publiski pieejama visa Loču kanāla krastmala Rīgas brīvostas teritorijā Bolderājā ~2 km garumā;
- ir publiski pieejama Buļļupes krastmala Rīgas brīvostas teritorijā Daugavgrīvā ~600 m garumā;
- ir publiski pieejama Audupes krastmala Rīgas brīvostas teritorijā Mangaļsalā ~1 km garumā;
- ir publiski pieejama Daugavas krastmala Rīgas brīvostas teritorijā divās vietās Mangaļsalā pie Saivas ielas;
- ir publiski pieejama Rīgas jūras līča krastmala Rīgas brīvostas teritorijā abās pusēs Daugavas grīvai – ~200 m garumā Mangaļsalā un ~300 m garumā Daugavgrīvā.

Publiski pieejamo krastmalu kopējais garums ir palielinājies par ~20 km. Tā ir ļoti pozitīva izmaiņa no dabas pieejamības viedokļa.

Mazizmēra kuģošanas līdzekļu piestātņu izņemšana no Jaunciema dabas lieguma teritorijas ir pozitīvi vērtējama izmaiņa, jo novērš pretrunas Teritorijas plānojumā un MK 22.07.2003. noteikumu Nr.415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” prasībām, kuri nosaka: „visos dabas liegumos aizliegts: [...] 16.2. pārvietoties ar ūdensmotocikiem un motorjahtām..”.

Shēmā “**Teritorijas nodrošinājums ar ūdensapgādi**”:

- šādās teritorijās centralizēto ūdensapgādi paredzēts nodrošināt līdz 2018.gadam (iepriekš – līdz 2010.gadam):
  - Mangaļsalā,
  - Lucavsalā;
- šādās teritorijās centralizēto ūdensapgādi paredzēts nodrošināt līdz 2013.gadam (iepriekš – līdz 2010.gadam):
  - Čiekurkalnā,
  - Brekšos,
  - Dreiliņos,
  - Šķirotavā,
  - Rumbulā,
  - Ozolciemā,
  - Bierīnos,
  - Beberbeķos,
  - Imantā,
  - Spilvē;

- Juglā (Ķīšežera krastā) vairs nav paredzēts ierīkot centralizēto ūdensapgādi (līdz šim – paredzēts ierīkot līdz 2010.gadam);
- Kleistos vairs nav paredzēts ierīkot centralizēto ūdensapgādi (iepriekš – teritoriju apbūvējot, jāierīko centralizēta ūdensapgāde);
- Bukultos palielināta teritorijas platība, kurā paredzēts nodrošināt centralizēto ūdensapgādi līdz 2018.gadam;
- Voleros centralizēto ūdensapgādi paredzēts nodrošināt līdz 2018.gadam (iepriekš tur nebija paredzēta centralizēta ūdensapgāde).

Shēmā **“Teritorijas nodrošinājums ar kanalizāciju”**:

- šādās teritorijās centralizēto sadzīves kanalizāciju paredzēts nodrošināt līdz 2013.gadam (iepriekš – līdz 2010.gadam):
  - Čiekurkalnā,
  - Juglā (pie Ķīšežera),
  - Brekšos,
  - Dreiliņos (D daļā),
  - Šķirotavā (D daļā),
  - Rumbulā,
  - Bišmuižā un Ziepiņkalnā,
  - Ozolciemā,
  - Bieriņos,
  - Beberbeķos,
  - Imantā,
  - Spilvē;
- šādās teritorijās centralizēto sadzīves kanalizāciju paredzēts nodrošināt līdz 2018.gadam (iepriekš – līdz 2010.gadam):
  - Mangaļsalā,
  - Lucavsalā;
- Dreiliņu Z daļā vairs nav paredzēts ierīkot centralizēto sadzīves kanalizāciju (iepriekš – paredzēts ierīkot līdz 2018.gadam);
- Šķirotavā (izņemot tās D daļu) vairs nav paredzēts ierīkot centralizēto sadzīves kanalizāciju (iepriekš – paredzēts ierīkot līdz 2010.gadam);
- Bukultos centralizēto sadzīves kanalizāciju paredzēts nodrošināt līdz 2013.gadam (iepriekš – līdz 2018.gadam un mazākā teritorijā).

Tikai vienā gadījumā (Bukultos) izmaiņa ir pozitīva. Visas pārējās izmaiņas šajā shēmā (un attiecīgi – Rīgas domes politikā šajā jautājumā) ir negatīvas – samazināta to teritoriju platība, kuras ir plānots pieslēgt centralizētai kanalizācijas sistēmai, bet daudzās citās teritorijās, kur to tomēr ir plānots darīt, ir pagarināts šīs ieceres realizācijas termiņš. Izteikti negatīvi vērtējama izmaiņa no ietekmes uz vidi viedokļa, kā arī teritoriju attīstības viedokļa – šeit nebūs iespējams attīstīt jaunu intensīvu apbūvi (daudzdzīvokļu, savrupmāju kompleksus u.c.).

Shēmā **“Teritorijas nodrošinājums ar lietus ūdens kanalizāciju”**:

- šādās teritorijās lietus ūdens kanalizāciju paredzēts izbūvēt līdz 2013.gadam (iepriekš – līdz 2010.gadam):
  - Juglā (pie Ķīšežera),
  - Čiekurkalnā,
  - Brekšos,
  - Dreiliņos,

- Šķirotavā,
- Rumbulā,
- Bišmuižā un Ziepniekkalnā,
- Ozolciemā,
- Beberbeķos,
- Imantā,
- Spilvē;
- Lucavsalā lietus ūdens kanalizāciju paredzēts izbūvēt līdz 2018.gadam (iepriekš – līdz 2010.gadam);
- Vecāķos un Vecdaugavā vairs nav paredzēts izbūvēt lietus ūdens kanalizāciju (iepriekš bija paredzēts izbūvēt līdz 2010.gadam);
- Kleistos vairs nav paredzēts izbūvēt lietus ūdens kanalizāciju (iepriekš nelielā teritorijā bija paredzēts izbūvēt līdz 2018.gadam, bet pārējā teritorijā bija paredzēts ierīkot lietus ūdens kanalizācijas sistēmu, teritoriju apbūvējot);
- Mangaļsalas D daļā lietus ūdens kanalizācijas tīklus paredzēts izbūvēt līdz 2018.gadam (iepriekš šajā teritorijā nebija paredzēts izbūvēt lietus ūdens kanalizāciju).

Tikai vienā gadījumā (Mangaļsalas D daļā) izmaiņa ir pozitīva. Visas pārējās izmaiņas šajā shēmā (un attiecīgi – Rīgas domes politikā šajā jautājumā) ir negatīvas – samazināta to teritoriju platība, kurās plānots izbūvēt lietusūdens kanalizācijas sistēmu, bet daudzās citās teritorijās, kur to tomēr ir plānots darīt, ir pagarināts šīs ieceres realizācijas termiņš. Izteikti negatīvi vērtējama izmaiņa no ietekmes uz vidi viedokļa.

Shēmā “**Teritorijas nodrošinājums ar siltumapgādi**”:

- iepriekš bija paredzēts šādas teritorijas nodrošināt ar centralizētu siltumapgādi līdz 2010.gadam:
  - Juglu pie Ķīsezera,
  - Dreiliņu D daļu,
  - Šķirotavu,
  - Rumbulas ZR daļu,
  - Salu apkaimi,
  - Zolitūdes daļu pie Mūkupurva,
  - Spilves D daļu;
- iepriekš bija paredzēts šādas teritorijas nodrošināt ar centralizētu siltumapgādi līdz 2018.gadam:
  - Dreiliņu Z daļu,
  - Rumbulas DA daļu,
  - Mūkupurva apbūves rajonu,
  - Spilves Z daļu;
- iepriekš bija paredzēts nodrošināt centralizēto siltumapgādi Kleistos pēc teritorijas apbūvēšanas.

Jaunajā shēmā iepriekš minētajās teritorijās nav paredzēts nodrošināt centralizētu siltumapgādi, taču ir šāda piebilde: “siltumapgādi uz 2013. un 2018.gadu ir paredzēts nodrošināt visiem daudzstāvu apbūves rajoniem”.

Šīs ir negatīvi vērtējamas izmaiņas no ietekmes uz vidi viedokļa, jo centralizētas siltumapgādes gadījumā tās radīto gaisa piesārņojumu vieglāk izkliedēt ārpus blīvi apdzīvotām teritorijām, kur jau ir ievērojama slodze uz gaisa kvalitāti. Individuālā

siltumapgāde pasliktina gaisa kvalitāti pilsētā.

Shēmā **“Teritorijas nodrošinājums ar elektroapgādi”**:

- paredzētas divas jaunas 330 kV apakšstacijas – Skanste un Spilve;
- paredzētas 25 jaunas 110 kV apakšstacijas – Vecāķi, Osta, Mežaparks, Dunes, Eksportosta, VEF, Bergī, Jugla, Centrs, Bastejkalns, Zemitāni, Deglava, Krasta, Ķengaraga, Granīta, Rumbula, Dienvidu tilts, Lucavsala, Garozes, Bibliotēka, Bierīni, Lidosta, Ilģuciems II, Voleri un Gubernciems;
- norādīta 21 teritorija, kurā paredzēts slodzes palielinājums uz 2013.gadu – galvenokārt perspektīvo apakšstaciju apkārtnē;
- norādīta 10 teritorijas, kurās paredzēts slodzes palielinājums uz 2018.gadu – galvenokārt perspektīvo apakšstaciju apkārtnē.

Shēmā **“Teritorijas nodrošinājums ar gāzes apgādi”** palielināts to teritoriju skaits, kurās paredzēts paplašināt gāzes apgādes sistēmu uz 2018.gadu, savukārt, dažās teritorijās, kurās bija plānots gāzes apgādes sistēmu pievienot 2010.gadā, šis termiņš pārcelts uz 2013.gadu. Taču kopumā plānoto teritoriju ar gāzes apgādes sistēmu platība pilsētā ir palielinājusies.

Shēmā **“Komunālās saimniecības objekti”** atzīmētas sešas jaunas AS “Rīgas siltums” siltumcentrāles – Mīlgrāvī, Rumbulā, Āgenskalnā, Zaslaukā un Bolderājā, kā arī vairākas jaunas elektrības apakšstacijas.

Jauna shēma **“Elektronisko sakaru shēma”** parāda elektronisko sakaru objektu un maģistrālo sakaru tīklu izvietojumu pilsētā.

Jauna shēma **“Rīgas pilsētas robeža”** parāda Rīgas pilsētas administratīvo sauszemes robežu, Rīgas pilsētas administratīvo jūras robežu, Jūrmalas pilsētas piedāvāto variantu Rīgas-Jūrmalas robežai un Rīgai pieguļošo pašvaldību administratīvās robežas.

Shēmā **“Rīgas un kaimiņu pašvaldību kopējo plānošanas interešu teritorijas”**:

- noteikti jauni (mazāk stingri) aprobežojumi 500 m joslā abās pusēs Rīgas robežai – šajā joslā, kur jauncelāmo objektu ekspluatācijā var tikt pārsniegts NO₂ piesārņojums, trokšņu līmenis vai vairāk par 30% pārsniegts apbūves stāvu skaits robežojošās teritorijās, saskaņojami ar blakus esošo pašvaldību (spēkā esošajā shēmā – jebkurš jauncelāms objekts šajā joslā jāaskaņo ar blakus esošo pašvaldību);
- paplašināta starptautiskās lidostas “Rīga” trokšņu zona.

Shēmā **“Rīgas un Pierīgas perspektīvā dabas teritoriju un ceļu struktūra”** vairs nav paredzēts 25 - 30 gadu perspektīvā šķērsojums (lielceļš) pāri Daugavai Rumbulā.

Jauna shēma **“Rīgas vēsturiskās muižiņas”** parāda muižiņu ar pieminekļa statusu un muižiņu, kas nav pieminekļa statusā, izvietojumu pilsētā.

Pozitīvi vērtējama izmaiņa, kas pievērš uzmanību kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai pilsētā.

Shēmā **“Apstādījumu un dabas teritoriju struktūra”** vairs nav parādītas

potenciālās mikroliegumu teritorijas Mežciemā, Juglā, Mežaparkā, Vecmīlgrāvī un Trīsciemā, bet ir parādīti esošie mikroliegumi Juglā, Mežciemā, Bukultos, Spilvē un dabas parkā “Piejūra”.

Pozitīvi vērtējams, ka Rīgā ir nodibināti mikroliegumi, taču tie neatbilst visām iepriekš noteikto potenciālo mikroliegumu teritorijām (esošo mikroliegumu skaits ir ievērojami mazāks). Ja šajās “Potenciālo mikroliegumu teritorijās” patiešām atrodas dabas vērtības, kas atbilst mikrolieguma statusam, tad fakts, ka tajās nav vai arī nav plānots dibināt mikroliegumus, ir negatīvi vērtējams. Mikroliegumu dibināšana šajās teritorijās nodrošinātu tur esošo dabas vērtību saglabāšanu un tas noteikti uzlabotu bioloģisko daudzveidību pilsētā.

Jauna shēma “**Bioloģiskās daudzveidības vērtības**” parāda mežaudžu atslēgas biotopu, potenciālo mežaudžu atslēgas biotopu, veģetācijas daudzveidībai nozīmīgu teritoriju, bezmugurkaulnieku faunai nozīmīgu teritoriju, putniem nozīmīgu biotopu un sūnu daudzveidībai nozīmīgu teritoriju izvietojumu pilsētā.

Pozitīvi vērtējama izmaiņa, jo pievērš uzmanību bioloģiskās daudzveidības vērtību saglabāšanai pilsētā. Taču vienlaikus šīm teritorijām būtu jāizstrādā tajās esošo vērtību saglabāšanas plāns, piemēram, dibinot mikroliegumus vai vietējas nozīmes aizsargājamas teritorijas.

Shēmā “**Ģimenes dārziņu teritorijas**”:

- samazināta ilgtermiņa ģimenes dārziņu teritorija Bukultos;
- iepriekš ilgtermiņa ģimenes dārziņu teritoriju Mūkupurvā paredzēts likvidēt pirms attiecīgās teritorijas izbūves.

Kopumā ģimenes dārziņu teritoriju platības Rīgā samazinās. Tā ir negatīvi vērtējama tendence no bioloģiskās daudzveidības viedokļa, jo ģimenes dārziņi ir savdabīgs biotops, kas būtiski bagātina pilsētas dabas vidi. Šādas teritorijas ir arī retu un aizsargājamu sugu dzīvotnes, piemēram, Rīgas mazdārziņi ir nozīmīga pupuķa ligzdošanas vieta. Jāuzsver arī ģimenes dārziņu rekreatīvā un praktiskā nozīme iedzīvotāju ikdienas dzīvē, kura esošajos ekonomiskajos apstākļos tikai palielinās.

Jauna shēma “**Teritorijas ar augstu gruntsūdens līmeni**” parāda šādu teritoriju izvietojumu pilsētā:

- teritorijas, kurās nav paredzēti nosusināšanas darbi: meži, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, dabiski sausas platības, kāpas;
- teritorijas ar vidējo gruntsūdens līmeni (0 - 2 metri), kurās apbūves nodrošināšanai jāveic kompleksi meliorācijas pasākumi;
- teritorijas ar vidējo gruntsūdens līmeni dziļāk par 2 metriem, kurās ūdens novadīšanai izmantojamas pastāvošās vai jaunbūvējamas sistēmas.

Jauna shēma “**Meliorācijas sistēmas sateces baseini**” sateces baseinu (lielbaseinu, I.pakāpes baseinu un II.pakāpes baseinu) teritorijas, kā arī vietas, kurās lietusūdeņi tiek novadīti atklātās ūdenstecēs.

Jauna shēma “**Meža parki**” parāda meža parku izvietojumu Rīgas pilsētā.

Jauna shēma “**Publisko apstādījumu pieejamība**” parāda šādu teritoriju izvietojumu

Rīgas pilsētā:

- Apstādījumu un dabas teritorijas;
- Apstādījumu un dabas teritoriju sasniedzamības 20 min. zona;
- dzīvojamās apbūves teritorijas;
- teritorijas, kurās nepietiek publisko apstādījumu un nepieciešams meklēt vietas, kur izveidot skvērus un apstādījumus (šādas teritorijas ir Vecmīlgrāvī, Purvciemā, Dārziemā, Šķirotavā, Ķengaragā, Šampēterī un Zolitūdē).

Pozitīvi vērtējam izmaiņa, kas pievērš uzmanību šai problēmai – publisko apstādījumu pieejamību Rīgas iedzīvotājiem.

Shēmā **“Piesārņotās vietas un degradētās teritorijas”** papildus norādītas šādas teritorijas:

- teritorijas, kur publiskā sektora ieguldījumi nav nepieciešami;
- teritorijas, kur publiskā sektora ieguldījumi būtu vēlami;
- teritorijas, kuru revitalizācija nav iespējama bez atbalsta pasākumu īstenošanas.

Shēmā **“Dabas un rūpnieciskie riski”** parādītas teritorijas ar applūšanas risku 10%.

Kopumā izmaiņas paskaidrojuma rakstā vērtējamas pozitīvi un ir sagaidāms, ka tās sniegs labvēlīgu ietekmi uz vidi šādos aspektos:

- gaisa kvalitāte:
  - ietverts stāvparku (*Park&Ride*) tīkls savienojumā ar sabiedriskā transporta attīstību;
  - pašvaldība veicinās gaisa monitoringa staciju izvietojumu pilsētas problēmzonās;
- atkritumu saimniecība:
  - atbilstošu konteineru izvietojuma veicinās sašķirotu atkritumu daudzuma palielināšanos;
  - veicinās pārtikas atkritumu smalcinātāju lietošanu, kas nodrošinās pārtikas atkritumu apjomu izgāztuvēs un poligonos samazināšanos;
- kultūrvēsturiskās vērtības – vēsturisko muižiņu akcentēšana veicinās to saglabāšanu un atbilstošu apsaimniekošanu;
- rekreācijas iespējas – parku un skvēru sasniedzamības palielināšanas veicināšana uzlabos iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

Negatīvi vērtējama RD politika attiecībā uz privātajiem mežiem pilsētā, kas var veicināt pastiprinātu šo teritoriju apbūvi, līdz ar to meža teritoriju samazināšanos un vides kvalitātes pasliktināšanos.

Paskaidrojuma raksta kartoshēmu analīzes rezultātā pozitīvas izmaiņas no ietekmes uz vidi viedokļa konstatētas sekojošās kartoshēmās: „Publisko apstādījumu pieejamība”, “Bioloģiskās daudzveidības vērtības”, “Publiski pieejamās krastmalas un to izmantošana”.

Negatīvi vērtējamas izmaiņas ir sekojošās kartoshēmās: “Ģimenes dārziņu teritorijas”, “Teritorijas nodrošinājums ar siltumapgādi”, “Teritorijas nodrošinājums ar lietussargu ūdens kanalizāciju”, “Teritorijas nodrošinājums ar kanalizāciju”, “Teritorijas nodrošinājums ar ūdensapgādi”.

Papildus sagatavotas astoņas jaunas kartoshēmas: “Teritorijas ar augstu gruntsūdens līmeni”, “Meža parki”, “Publisko apstādījumu pieejamība” (pozitīvi vērtējama izmaiņa), “Meliorācijas sistēmas sateces baseini”, “Bioloģiskās daudzveidības vērtības” (pozitīvi vērtējama izmaiņa), „Rīgas vēsturiskās muižas” (pozitīvi vērtējama izmaiņa) “Elektronisko sakaru shēma”, “Rīgas pilsētas robeža” (bez ievērojamas ietekmes uz vidi).

8. RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2006. - 2018.GADAM GROZĪJUMU BŪTISKĀ IETEKME

SIVN procesā analizēti visi Rīgas teritorijas plānojumā 2006. - 2018.gadam izdarītie grozījumi:

- grozīto Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu teksta katrs punkts;
- Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozītā paskaidrojuma raksta katrs grozījums;
- grafiskajā daļā „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” katrs izmaiņu bloks;
- grafiskajā daļā „Apbūves stāvu skaita plāns” katra izmaiņu vienība;
- grafiskajā daļā „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” katra izmaiņu vienība.

Izvērtējot katru minēto grozījumu vienību, atbilstoši metodikai (apskatīta 2.2.nodaļā) izdalīti būtiskie grozījumi, kas detalizēti apskatīti 7.nodaļā, kurā dots grozījuma teritorijas vai esošās situācijas (grozījumu grafiskajām daļām), vai redakcijas (grozījumu teksta daļām) apskats un vērtēta grozījuma ietekme uz vidi gan lokāli, gan kopsummā ar jau esošajām ietekmēm un zināmajiem aspektiem, tātad veikts summārs vērtējums jau būtisko grozījumu izvērtējuma stadijā.

Liela daļa Grozījumu ir identificētas gan pozitīvas, gan negatīvas ietekmes uz vidi. Tas, ka vienam un tam pašam Grozījumam vienlaicīgi ir gan pozitīva, gan negatīva ietekme, nav pretruna, jo ikviena darbība, kas maina teritoriju, ietekmē iedzīvotāju caur infrastruktūras nodrošinājuma, ainavu, satiksmes plūsmas izmaiņu, iedzīvotāju rekreācijas iespēju, Apstādījumu un dabas teritoriju platības un kvalitātes, gaisa, augsnes un ūdens piesārņojuma aspektiem. Lai novērtētu Grozījumu kopējās ietekmes, šajā nodaļā sniegts summārs vērtējums visiem būtiskajiem Grozījumiem.

Šajā nodaļā summāri, tomēr no cita skatu punkta, vērtētas visas Grozījumu vienības teritorijas plānojuma grozījumu kartogrāfiskajās (aizsargjoslu, teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas un stāvu skaita kartēs) un arī teksta daļās (Apbūves noteikumos, Paskaidrojuma rakstā) un to shematiskajos pielikumos. Nodaļā apskatīti tikai būtiskie Grozījumi pa blokiem un loģiskām vienībām, kuru realizēšana vai nerealizēšana radīs 7.nodaļā identificētās ietekmes uz vidi, un tie saistīti ar noteiktiem attīstības virzieniem, kurus plānots realizēt pilsētā. Tā kā Grozījumi izriet no plānotās attīstības, to iestrādāšana teritorijas plānojumā nodrošina plānotās attīstības realizēšanu, kura, savukārt, radīs noteiktās, šajā stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā identificētās, ietekmes uz vidi. Tādēļ summārais Grozījumu izvērtējums sniegts septiņos būtiskākajos attīstības virzienos, kas ir bijuši par pamatu Grozījumu veikšanai, identificēti kā būtiskie Grozījumi SIVN procesā un potenciāli nākotnē var visvairāk ietekmēt vidi un līdz ar to iedzīvotāju vides kvalitāti.

Šie attīstības virzieni ir:

- ūdens un Apstādījumu un dabas teritorijas;
- Rīgas brīvosta;
- transporta infrastruktūra;
- gaisa satiksmes infrastruktūra;
- tehniskā infrastruktūra;

- kultūrvēsturiskie objekti;
- pilsētas telpiskā attīstība.

Tālāk analizētas tiešās (primārās) un netiešās (sekundārās), īslaicīgās (paredzams, ka būs vērojamas laika posmā līdz pieciem gadiem), vidēji ilgās (pieci līdz piecpadsmit gadi) un ilglaicīgās (ilgāk par piecpadsmit gadiem), pastāvīgās un summārās ietekmes katram no minētajiem attīstības virzieniem. Minēto ietekmju novēršanai vai samazināšanai piemērojamie pasākumi aprakstīti 9.nodaļā.

8.1. Ūdens teritorijas un Apstādījumu un dabas teritorijas

8.1.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Tiešās (primārās) ietekmes:

- Realizējot teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas grozījumus Sužos, tiks apbūvēta neapbūvēta teritorija, samazināsies Apstādījumu un dabas teritoriju platības pilsētā.
- Apbūves realizēšana Sužos nodrošinās degradētas vides (bijušajā armijas mācību poligonā atrodami bīstami un vidi degradējoši elementi – dzeloņdrāti, dziļi ierakumi; nelietojamas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas) sakopšanu plānotās apbūves un tai piegulošajā teritorijā.
- Bijušo būvniecības moratorija teritoriju - 57 mikrorajonu pagalmu un publisko apstādījumu teritoriju - noteikšana par Apstādījumu un dabas teritorijām pasargās šīs teritorijas no potenciālas apbūves un palīdzēs saglabāt lielāku „zaļo” teritoriju īpatsvaru kopējā pilsētas teritorijas bilancē.
- Esošo un potenciālo skvēru un citu rekreācijas vajadzībām izmantojamo teritoriju noteikšana par Apstādījumu un dabas teritorijām veicinās „zaļo” teritoriju saglabāšanos pilsētā.
- Piesārņotās teritorijas izmantošana A.Deglava ielā (bijusī atkritumu izgāztuve) Apstādījumu un dabas teritoriju paplašināšanai sekmēs vides rekultivāciju un kopējā vides stāvokļa uzlabošanos pilsētā.
- Īpaši aizsargājamām dabas teritorijām nepieciešamās teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas iestrādāšana teritorijas plānojumā (mikroliegumiem un dabas parkam „Piejūra”, kam to nosaka MK 14.03.2006. noteikumi Nr.204) nodrošinās Eiropas un Latvijas nozīmes vērtīgo biotopu aizsardzību un viennozīmīgu šo teritoriju apsaimniekošanu.
- Publiski pieejamo krastmalu kopējais garums pilsētā ir palielinājies par ~20 km.
- Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu iestrādāšana teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas kartē palielinās Apstādījumu un dabas teritorijas par ~175 ha un novērsīs Teritorijas plānojuma neatbilstību Aizsargjoslu likumam.
- Meža parkā „Biķernieki” esošā stāvlaukumā noteiktā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana - Jauktas apbūves teritorija, dos iespēju šajā vietā veidot parka apsaimniekošanai vai izmantošanai nepieciešamo infrastruktūru un novērsīs pretrunas Teritorijas plānojumā un pašreizējā teritorijas izmantošanā.
- Iespēja privāto mežu īpašniekiem aizliegt iedzīvotājiem pārvietoties pa īpašumā esošo mežu ievieš Apbūves noteikumos Meža likuma normas, tomēr veicina uz šīs likuma normas balstītu aizlieguma gadījumu skaita palielināšanos un rekreācijai pieejamo meža platību samazināšanos.

- Aizliegums nožogot zemesgabalu, ja tā teritorija izmantojama kā atklāta publiskā telpa un ja tajā ir Apstādījumu un dabas teritorija, kas nav privātpašums, veicina publiski pieejamu Apstādījumu un dabas teritoriju saglabāšanos Rīgā. Tas ir pozitīvi, jo saglabā dabas teritoriju pieejamību, kā arī palielina dabas teritorijas ekoloģisko vērtību.
- Nosacījums grozītajos Apbūves noteikumos - parkos ir apzaļumoti ne mazāk kā 60% no parka kopējās teritorijas (esošajos noteikumos – ne mazāk kā 70%; 7.9.4.4.punkts) samazinās apstādījumu daudzumu pilsētas parku teritorijās.
- Mazizmēra kuģošanas līdzekļu piestātņu izslēgšana no Paskaidrojuma raksta kartoshēmas Jaunciema dabas lieguma teritorijā veicinās dabas lieguma vērtību saglabāšanos un teritorijas plānojuma atbilstību likumdošanas aktu prasībām.
- Izmaiņas Apbūves noteikumos, kas nosaka meža parka „Mežaparks” apbūves rādītājus, kuri pieļauj mazāka blīvuma apbūvi, veicinās meža parka rekreatīvās vērtības saglabāšanos.

Netiešās (sekundārās) ietekmes:

- Tuvas apbūves radītais traucējums var izslēgt purva piekūna atgriešanos ligzdvieta piemērotā biotopā Sužu kāpā.
- Ierīkojot centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu, pastāv iespēja pieslēgt tai arī šobrīd esošo Sužu dzīvojamo māju teritoriju, tādējādi samazinot Ķīšezera piesārņojumu.
- Apstādījumu un dabas teritoriju, jo sevišķi publiski pieejamu, saglabāšana pilsētā nodrošinās vides kvalitātes un iedzīvotāju rekreācijas iespēju saglabāšanos un palielināšanos pilsētā.
- Publiski pieejamo krastmalu kopējā garuma palielināšanās uzlabo rekreācijas iespējas pilsētā.
- Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu iestrādāšana teritorijas plānojumā veicinās dabisko palieņu teritoriju saglabāšanos un ar palienēm saistīto biotopu saglabāšanos, kā arī novērsīs jaunas apbūves veidošanos applūstošajās teritorijās, kuru potenciālā aizsargāšana nākotnē prasītu lielus līdzekļus un samazinātu ainavu kvalitāti ap virszemes ūdensobjektiem.
- Privāto mežu teritoriju potenciālā nepieejamība samazinās rekreācijas iespējas iedzīvotājiem.
- Apstādījumu teritoriju platību palielināšanās un to kvalitātes uzlabošanās uzlabo rekreācijas iespējas un vides kvalitāti pilsētā.
- Pieejamu (nenožogotu) Apstādījumu un dabas teritoriju saglabāšanās palielina dabas teritorijas ekoloģisko vērtību, neierobežojot savvaļas dzīvnieku pārvietošanos.

8.1.2. Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās (paliekošas) ietekmes darbībās.

Īslaicīgas ietekmes:

- Būvniecības radītais traucējums Sužu ragā un, iespējams, arī zemes gabalā Biķernieku ielā, kur tiks veidota meža parkam nepieciešamā infrastruktūra,

būs īslaicīgs un tas saistīts ar trokšņa un gaisa piesārņojumu.

Vidēji ilgas ietekmes:

- Atkarībā no zemes īpašnieka iecerēm, ainaviskā kāpa Sužos būs labiekārtota un rekreācijai (pastaigām) sabiedrībai pieejama vai kā privātipašums publiski nepieejama, un šajā gadījumā rekreācijas slodze un traucējums dabiskām norisēm kāpā samazināsies.

Ilglaicīgas ietekmes:

- Teritorijas attīrīšana no atkritumiem un vidi degradējošiem, kā arī bīstamiem elementiem (dzeloņdrātīm, dziļiem ierakumiem u.tml.) sniegs ilgtermiņa ieguldījumu vides kvalitātes uzlabošanā.
- Dzīvojamās apbūves attīstība pilsētā uzlabos iedzīvotāju nodrošināšanu ar kvalitatīviem dzīvokļiem pilsētas administratīvajās robežās.
- Notekūdeņu attīrīšanas rezultātā samazināsies esošā piesārņojuma slodze uz ezeru.

8.1.3. Pastāvīgās ietekmes

- Jaunās Apstādījumu un dabas teritorijas un publiski pieejamo krastmalu palielinājums, kas iestrādāts teritorijas plānojumā, pastāvīgi uzlabos vides un dzīves kvalitāti pilsētā.
- Aizsargājamo sugu dzīvotņu saglabāšana ar atbilstoša teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas mērķa noteikšanu uzlabos vides kvalitāti pilsētā.
- Mazizmēra kuģošanas līdzekļu izmantošana Ķīšezerā ārpus Jaunciema dabas lieguma nodrošinās putnu sugām nepieciešamo aizsardzību.

8.1.4. Summārās ietekmes

- Atkarībā no zemes īpašnieku plāniem, rekreācijas slodzes pieaugums vai samazinājums Sužu kāpā.
- Dzīvojamās apbūves realizēšanas Sužu ragā ietvaros samazināsies Apstādījumu un dabas teritoriju platība Rīgā, tajā pašā laikā teritorija, kas pašlaik vērtējama kā degradēta, tiks atbrīvota no atkritumiem un militārā poligona iekārtojuma fragmentiem.
- Apstādījumu un dabas teritoriju nostiprināšana un aizsargājamām teritorijām atbilstoša zonējuma iestrādāšana teritorijas plānojumā nodrošinās īpaši aizsargājamu biotopu un sugu aizsardzību.
- Apstādījumu un dabas teritoriju iestrādāšana teritorijas plānojumā un meža parkam „Mežaparks” mazāka apbūves blīvuma rādītāju noteikšana uzlabos vides kvalitāti pilsētā un veidos pārliecību iedzīvotājos par Rīgu kā „zaļu” un iedzīvotājam draudzīgu pilsētu.

8.2. Rīgas brīvosta

8.2.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Tiešās (primārās) ietekmes:

- Grozījumi radīs priekšnoteikumus Ostas pastāvēšanai un attīstībai, neskatoties uz tās teritorijas samazinājumu.
- Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi nodrošinās kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu Brīvostas teritorijā (kultūrvēstures piemineklis „Komētforts” Daugavgrīvā un „Daugavas grīvas krastu fortifikācijas būvju komplekss” Daugavgrīvā un Mangaļsalā).
- Ostas attīstības rezultātā, projektu realizācijā piemērojot nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritoriju ekoloģiskajām funkcijām, izveidošanas un aizsardzības mērķiem, kā arī integritāti, t.i. Grozījumi nodrošinās esošajām īpaši aizsargājamajām teritorijām tām nepieciešamo plānoto (atļauto) izmantošanu. Tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām, darbībām, ko paredzēts īstenot tiešā *Natura 2000* teritoriju tuvumā, būtu jāveic detalizēts ietekmes uz *Natura 2000* novērtējums.
- Ostas attīstība paredz saglabāt dzīvojamo apbūvi Kundziņsalā un Voleros.
- Iedzīvotājiem tāpat kā šobrīd, arī turpmāk tiks ierobežota pieeja Daugavai Daugavgrīvā un Mangaļsalā, kas arī turpmāk apgrūtinās ūdens objektu izmantošanu rekreācijā.
- Apbūvei attīstoties Spilves pļavās un lidlaukā, dabas lieguma „Krēmeri” tiešā tuvumā var tikt iznīcināti atsevišķi Latvijas un Rīgas mērogā vērtīgi un reti biotopi un sugu atradnes. Spilves pļavās tiks iznīcināta griežu populācija, kas ir Eiropā īpaši aizsargājama suga (iekļauta Putnu direktīvas I pielikumā), tomēr būtiski neietekmējot griezes populāciju Latvijas mērogā.
- Apbūvējot Spilves pļavas, pilsētā ievērojami samazināsies Apstādījumu un dabas teritoriju aizņemtā platība.
- Ostas attīstība Kundziņsalā un Mangaļsalā ietekmēs stepes čipstes atradnes Rīgā (Kundziņsala (1 – 3 pāri) un Mangaļsala pie Daugavas grīvas (1 – 3 pāri)). Kopā Latvijā ligzdo 200 – 300 pāri).
- Ostas attīstības rezultātā tiks pārveidoti Daugavas krasti, aizbērti liči un vecupes.

Netiešās (sekundārās) ietekmes:

- Neapbūvēto teritoriju apbūvēšana samazinās apstādījumu aizņemtās platības, kā rezultātā var pieaugt “pilsētas siltumsalas” efekts, kas var sekmēt atmosfēras piesārņojuma pieaugumu pilsētā.
- Sagaidāms, ka atmosfēras gaisa piesārņojuma un trokšņa līmenis pieaugs gar plānotajām pilsētas nozīmes maģistrālēm (kas tiks īstenotas vietās, kur paredzēti dzelzceļa pieslēgumi, bet, kas var netikt ieviesti, ekonomiskā pamatojuma trūkuma dēļ), kā arī dzelzceļa pievedceļiem (atzars uz Krievu salu). Trokšņa līmeni samazinās Apbūves noteikumu prasības - gar maģistrālajām ielām, kur tiek pārsniegts Latvijas saistošajos aktos noteiktais pieļaujamais trokšņu līmenis, jāīsteno prettrokšņa pasākumi.
- Ostas intensīvas attīstības rezultātā līdz šim mazizmantotās vai neizmantotās teritorijās, var pieaugt trokšņa un vibrācijas piesārņojums gar dzelzceļa līnijām. Tomēr šobrīd nezinot precīzus attīstāmo projektu parametrus, to

viennozīmīgi apgalvot nevar. Sevišķi kritiska situācija šajā aspektā var veidoties Šķirotavā, Atgāzenē, Torņkalnā, Sarkandaugavā, Dzirciemā un Bolderājā, kur dzīvojamās mājas atrodas tuvāk par 100 m no dzelzceļa līnijas. Ietekmi iespējams samazināt, ievērojot Apbūves noteikumu prasības par pasākumu veikšanu vibrācijas un trokšņa līmeņa samazināšanā.

- Ainavas izmaiņas Daugavas krastu pārveidošanas un industriālas blīvas apbūves rezultātā.
- Ņemot vērā nepieciešamību Ostai savas teritorijas izmantot rūpnieciskām darbībām, tiks investēti un nodrošināti resursi īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Krēmeru dabas liegums un Mīlestības saliņa) dabas aizsardzības plānos paredzēto apsaimniekošanas pasākumu (pļaušana, sakopšana) īstenošanai, kā rezultātā novērsta šo teritoriju bioloģiskās daudzveidības samazināšanās un vides degradēšanās.

8.2.2. Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumos Brīvdostas teritorijā paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās (paliekošas) ietekmes darbībās.

Īslaicīgās ietekmes:

Par īslaicīgas ietekmes darbībām var uzskatīt teritorijas plānojuma grozījumos paredzēto Ostas uzņēmumu un pievedceļu būvniecību. Galvenās problēmas ir:

- troksnis un putekļi transporta un Ostas infrastruktūras izbūves gadījumā;
- ietekme uz Daugavas ūdens kvalitāti salu un piekrastes uzbēršanas gadījumā;
- potenciālo avāriju radītais piesārņojums Daugavā un citās ūdenstecēs kravu pārkraušanas procesā.

Vidēji ilgās ietekmes:

- Ostas attīstība straujāk par dzelzceļa sliežu ceļu modernizēšanu un prettrokšņa pasākumu ieviešanu.
- Ostas attīstība Spilves pļavās, Daugavas kreisajā krastā pirms autotransporta maģistrāļu infrastruktūras izbūves.
- Grozījumi novērsīs trūkumus Teritorijas plānojumā 2006. – 2018.gadam, tādējādi nodrošinot Satversmes tiesas lēmuma izpildi.

Ilglaicīgās ietekmes:

- Ilglaicīgās ietekmes saistītas ar zemes transformāciju no viena zemes izmantošanas mērķa citā, kā rezultātā pilnībā tiks pārveidotas Spilves pļavas, Spilves lidlauks, kas radīs daudzu pilsētā vērtīgu biotopu bojā eju.
- Pie ilglaicīgām ietekmēm pieskaitāmas Kundziņsalas un Krievu salas vides neatgriezeniska pārveidošana zemes transformācijas un grunts uzbēršanas rezultātā.
- Ilglaicīgas būs arī krasta līnijas izmaiņu radītās ietekmes.
- Ņemot vērā Ziemeļu šķērsojuma ierīkošanu, tiks atslogots pilsētas centrs no kravu pārvadājumiem.

8.2.3. Pastāvīgās ietekmes

Pastāvīgās ietekmes saistāmas ar:

1. Ostas teritorijā notiekošajiem kravu uzglabāšanas un pārkraušanas procesiem.
2. Ietekmi uz vidi un iedzīvotājiem kravu transportēšanas ceļā uz Ostu un no Ostas.

Kravu uzglabāšanas un pārkraušanas procesā, izmantojot jaunākās un modernākās tehnoloģijas (nozares labākās pieejamās tehnoloģijas) un ievērojot pieļaujamo teritorijas kapacitāti, pastāvīgās ietekmes uz gaisa kvalitāti un trokšņa piesārņojumu iespējams būtiski samazināt.

Daudz sarežģītākas vides problēmas ir saistītas, nodrošinot kravu transportu cauri Rīgai. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi nepiedāvā risinājumu dzelzceļa kravu nogādāšanu Ostā, pilnībā apejot dzīvojamos rajonus. Ostas attīstības gadījumā vēlams rast iespēju dzelzceļa un autokravas nogādāt ostā līdz minimumam samazinot potenciālo ietekmi (trokšņa, vibrācijas avārijas riska) uz dzīvojamiem rajoniem. Pozitīvi vērtējams iespējamā Ziemeļu šķērsojuma izbūvēšana, izmantojot to arī dzelzceļa pārvadājumiem.

8.2.4. Summārās ietekmes

- Grozījumos paredzētajai apbūvei, summējoties ar jau esošo, iespējama vienveidīgas industriāla rakstura apbūves intensificēšanās plašās Ostas teritorijās.
- Jaunu darbību ar intensīvu pārvadājumu režīmu uzsākšana līdz šim mazizmantotās vai neizmantotās teritorijās var novest pie jau šobrīd noslogotās un iedzīvotājiem traucējumus radošās dzelzceļa un autoceļu (īpaši Daugavas kreisajā krastā) pārslodzes, kas, savukārt, ir saistīta ar iespējamiem vides kvalitātes normatīvu pārsniegumiem.
- Jaunu darbību ar intensīvu jūras pārvadājumu režīmu uzsākšana līdz šim mazizmantotās vai neizmantotās teritorijās var novest pie avāriju riska palielināšanās Rīgas jūras līcī un Ostas akvatorijā.
- Pilnā apjomā īstenojot krasta līnijas izmaiņas, kopā ar intensīvu apbūvi un intensīvu ūdens satiksmi, šīm ietekmēm summējoties ar jau esošajām līdzīga rakstura ietekmēm, var ievērojami mazināties Daugavas deltas rekreācijas vērtība.

8.3. Transporta infrastruktūra

8.3.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Tiešās (primārās) ietekmes:

- Izbūvējot plānotos stāvparkus teritorijās Ziepniekkalna ielā b/n un Brīvības ielā b/n, var tikt iznīcināti atsevišķi Latvijas un Rīgas mērogā vērtīgi un reti biotopi un sugu atradnes.
- Ziemeļu transporta koridora alternatīvā varianta trases iezīmēšana kartē sniedz iespēju iesaistīties diskusijās par projekta realizācijas alternatīvām visām

ieinteresētajām pusēm.

- Plānotās jaunās tramvaju, trolejbusu un autobusu līnijas veicinās iedzīvotāju pārvietošanos ar sabiedrisko transportu.
- Grozījumos iekļautās prasības velostāvvietu daudzumam pie jaunbūvējamām ēkām un prasība velosipēdu ceļu pārejās ietves apmales veidot vienā līmenī ar ielas segumu veicinās velotransporta izmantošanu pilsētā.
- Optimālas stāvparku un sabiedriskā transporta sistēmas ieviešana veicinās iedzīvotājus vairāk izmantot sabiedrisko transportu.

Netiešās (sekundārās) ietekmes:

- Sabiedriskā transporta izmantošana, ko, paredzams, veicinās stāvparku un sabiedriskā transporta sistēmas izveide un papildināšana:
  - 1) samazinās gaisa piesārņojumu;
  - 2) samazinās sastrēgumus pilsētā (arī automašīnu pārvietošanās sastrēguma režīmā palielina gaisa piesārņojumu);
  - 3) samazinās resursu patēriņu automašīnu amortizācijai, samazinās satiksmes negadījumu skaitu (mazākas kustības intensitātes dēļ), kas, savukārt, samazina resursu patēriņu automašīnu remontam un negadījumā cietušo cilvēku ārstēšanai.
- Stāvparku un sabiedriskā transporta sistēma veidos pamatu turpmākiem individuālā autotransporta kustības regulējumiem (ierobežojumiem) Rīgas vēsturiskajā centrā un citās Rīgas vietās

8.3.2. Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Īslaicīgās ietekmes:

- Īslaicīgās ietekmes saistītas ar dzelzceļa līniju vai ielu būvniecību – gaisa piesārņojums ar putekļiem, vibrācija, troksnis, satiksmes plūsmas traucējumi.

Vidēji ilgās ietekmes:

- Vidēji ilgās ietekmes saistītas ar iedzīvotāju pakāpenisku stāvparku izmantošanas uzsākšanu ikdienas gaitās. Iespējams, ka sākotnēji stāvparki nebūs ļoti aktīvi izmantoti, kaut būs ieguldīti lieli līdzekļi to izveidei.

Ilglaicīgās ietekmes:

- Ilglaicīgās ietekmes saistītas ar zemes transformāciju no viena zemes izmantošanas mērķa citā, kā rezultātā pilnībā tiks pārveidota bioloģiski vērtīgā teritorija Ziepniekkalna ielā b/n, kas radīs atsevišķu pilsētā vērtīgu biotopu bojā eju.

8.3.3. Pastāvīgās ietekmes

- Satiksmes plūsmas samazinājums pilsētas vēsturiskajā centrā pastāvīgi sniegs ieguldījumu gaisa kvalitātes uzlabošanā un pilsētvides kvalitātes uzlabošanā.

8.3.4. Summārās ietekmes

- Stāvparku un sabiedriskā transporta sistēmas darbības rezultātā uzlabosies gaisa kvalitāte pilsētas vēsturiskajā centrā.
- Individuālo automašīnu samazināšanās vēsturiskajā centrā pozitīvi ietekmēs pilsētvides kvalitāti un iedzīvotāju dzīves kvalitāti.
- Velosipēdu izmantošana ikdienas gaitās pilsētā uzlabos iedzīvotāju veselību.

8.4. Gaisa satiksmes infrastruktūra

8.4.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Tiešās (primārās) ietekmes:

- Lidostas „Rīga” plānotā paplašināšanās samazinās pilsētas Apstādījumu un dabas teritorijas par ~150 ha (plānotā lidlauka teritorija).
- Paplašinātās lidostas „Rīga” (t.sk. skrejceļa) darbība radīs trokšņa un piesārņojošo vielu emisijas no gaisa kuģiem.
- Grozījumi teritorijas plānojumā attiecībā uz lidostu „Rīga” nodrošina teritorijas plānojuma atbilstību MK 2009.gada 24.februāra noteikumu Nr.185 „Noteikumi par valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” lidlauka statusu, lidlauka teritorijas robežām un lidlauka teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu” prasībām un līdz ar to sniedz Rīgas iedzīvotājiem skaidru informāciju par teritorijām, uz kurām līdz ar noteikumu pieņemšanu attiecas jauni nosacījumi.
- Plānoto dzelzceļa atzaru no dzelzceļa Rīga-Jūrmala uz lidostu izmantošana radīs papildus trokšņa un vibrācijas piesārņojumu.
- Plānotās ielas (gadījumā, ja netiek izbūvēti dzelzceļa atzari) no Čuguna ielas līdz lidostai un tās pievedceļu izmantošana radīs gaisa piesārņojuma palielināšanos šajā teritorijā.

Netiešās (sekundārās) ietekmes:

- Neapbūvēto teritoriju apbūvēšana un cita veida saimnieciska izmantošana samazinās Apstādījumu un dabas teritoriju aizņemtās platības, kā rezultātā var pieaugt “pilsētas siltumsalas” efekts, kas var sekmēt atmosfēras piesārņojuma pieaugumu pilsētā.
- Paplašinātās lidostas „Rīga” (t.sk. skrejceļa) darbība un izmantošana negatīvi ietekmēs vides kvalitāti šajā pilsētas daļā un līdz ar to iedzīvotājus, kuri dzīvo tiešā lidlauka un tā turpmākajai attīstībai nepieciešamās teritorijas tuvumā. Negatīvie faktori – troksnis un kaitīgo vielu izmeši no gaisa kuģiem.
- Plānoto dzelzceļa atzaru no dzelzceļa Rīga-Jūrmala uz lidostu izmantošana pasliktinās vides stāvokli tuvējās teritorijās un pazemināsies dzīves kvalitāte iedzīvotājiem, kuri dzīvo apkārtējās ielās – skat.7.1.3.1. nodaļā pie grozījumu analīzes. Jāuzsver, ka īpaši liela ietekme paredzama Gaviezes ielas starp Čuguna ielu un K.Ulmaņa gatvi iedzīvotājiem. Plānoto ietekmju samazināšanas pasākumi apskatīti 9.nodaļā.
- Plānotās ielas (gadījumā, ja netiek izbūvēti dzelzceļa atzari) no Čuguna ielas līdz lidostai un tās pievedceļu izmantošanas radītais gaisa piesārņojums un troksnis samazinās vides kvalitāti un līdz ar to dzīves kvalitāti šajā teritorijā un

tās tiešā apkārtņē. Plānoto ietekmju samazināšanas pasākumi apskatīti 9.nodaļā.

8.4.2. Īslaicīgās ietekmes, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Īslaicīgās ietekmes:

- Īslaicīgās ietekmes saistītas ar lidlauka infrastruktūras, skrejceļa un dzelzceļa līniju vai ielu būvniecību – gaisa piesārņojums ar putekļiem, vibrācija, troksnis, satiksmes plūsmas traucējumi.

Vidēji ilgās ietekmes:

- Vidēji ilgās ietekmes ir saistītas ar paaugstinātu gaisa, trokšņa un vibrācijas piesārņojumu pirms ir veikts nepieciešamais monitoringa, izstrādāts rīcības plāns un veiktas nepieciešamās rīcības, lai samazinātu minēto piesārņojumu.

Ilglaicīgās ietekmes:

- Ilglaicīgās ietekmes saistītas ar zemes transformāciju no viena zemes izmantošanas mērķa citā, kā rezultātā pilnībā tiks pārveidots Mūkupurvs, kas novedīs pie šī purva biotopa iznīcināšanas.

8.4.3. Pastāvīgās ietekmes

- Lidostas „Rīga” darbības radītais troksnis pastiprināsies un ietekmēs plašāku pilsētas teritoriju nekā līdz šim (informācija par esošo situāciju saistībā ar lidostas „Rīga” darbību atrodama 6.2.4.nodaļā)
- Paredzams, ka gaisa kuģu radīto emisiju un jauno ielu izmantošanas rezultātā pasliktināsies gaisa kvalitāte šajā teritorijā.

8.4.4. Summārās ietekmes

- Iespējams, ka lidostas radītā trokšņa dēļ apkārtējos dzīvojamos rajonos dzīvojošie (Zolitūde, Imanta u.c.) izvēlēsies mājvietu citās apkaimēs un šos rajonus izvēlēsies maksātspējīgākie iedzīvotāji.
- Lidostas attīstības rezultātā K.Ulmaņa gatve un Lielirbes iela, iespējams, tiks padarītas vizuāli pievilcīgākas, jo kalpos par Rīgas vizītkarti aizvien lielākam iebraucēju skaitam.
- Iespējama iedzīvotāju, dzīvojošu starp Čuguna un K.Ulmaņa gatvi, un D, DR virzienā no K. Ulmaņa gatves, pārvietošanās uz citām apkaimēm, ņemot vērā šo teritoriju pašreizējo statusu un plānoto attīstību.

8.5. Tehniskā infrastruktūra

8.5.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Tiešās (primārās) ietekmes:

- Elektroapgādei nepieciešamās infrastruktūras izveide Eiropas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgā teritorijā Bauskas ielā pie Dienvidu tilta

samazinās bioloģiski vērtīgu dabas teritoriju platības pilsētā un paredzams, ka iznīcinās Latvijas nozīmes īpaši aizsargājamas augu sugas.

- Esošo katlumāju teritorijām, piešķirot tām atbilstošu plānoto (atļauto) izmantošanu – Tehniskās apbūves teritorijas, izmaiņas atspoguļosies tikai kartogrāfiskajā materiālā, jo dabā šīs katlumājas jau pastāv (skatīt 2.tabulā grozījumus no 2.1.7.a līdz 2.1.7.i).
- Samazināsies ainavu kvalitāte konkrētajās tehniskās infrastruktūras izbūves teritorijās.

Netiešās (sekundārās) ietekmes:

- Elektroapgādei nepieciešamās infrastruktūras izveide Eiropas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgā teritorijā Bauskas ielā pie Dienvidu tilta samazinās vides un līdz ar to dzīves kvalitāti pilsētā.

8.5.2. Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Īslaicīgās ietekmes:

- Negatīvā ietekme saistīta ar tehniskās infrastruktūras izbūves periodu – troksnis, putekļi, satiksmes plūsmas traucējumi.

Vidēji ilgās ietekmes:

- Negatīvā ietekme saistīta ar tehniskās infrastruktūras ekspluatācijas periodu – troksnis (satiksmes infrastruktūras objektiem), emisijas gaisā (katlumājām), satiksmes plūsmas izmaiņas (satiksmes infrastruktūras objektiem).

Ilglaicīgas ietekmes:

- Ilglaicīgas ietekmes saistītas ar zemes transformāciju no viena zemes izmantošanas mērķa citā, kā rezultātā pilnībā tiks pārveidotas Apstādījumu un dabas (sevišķi Eiropas nozīmes veģetācijas daudzveidībai nozīmīgā teritorija Bauskas ielā pie Dienvidu tilta), kurā apredzēta Tehniskā apbūve.

8.5.3. Pastāvīgās ietekmes

- Tehniskās infrastruktūras izveide negatīvi ietekmēs ainavu kvalitāti pilsētā konkrētajās vietās.

8.5.4. Summārās ietekmes

- Elektroenerģijas izmantošana ir dabai draudzīgāka par neatjaunojamo resursu izmantošanu un centralizēta apkure nodrošina efektīvāku siltumapgādi ar salīdzinoši mazākiem izmešiem nekā individuālās apkures sistēmas, līdz ar to grozījumi, kas nodrošina tām nepieciešamās infrastruktūras attīstību, šajās aspektā pozitīvi ietekmēs vides stāvokli pilsētā.
- Tehniskās infrastruktūras attīstības teritoriju paplašināšanās, summējoties ar cita veida apbūves paplašināšanos, samazinās bioloģiski vērtīgu teritoriju platības pilsētā.

8.6. Kultūrvēsturiskie objekti

8.6.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Tiešās (primārās) ietekmes:

- Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi nodrošinās kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu Rīgā, jo ar grozītajiem Apbūves noteikumiem ir noteiktas jaunas apbūves aizsardzības zonas, piemēram, Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskais komplekss u.c., un nosacījumi to izmantošanai un apsaimniekošanai.
- Teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas grozījums no Publiskās apbūves teritorijas uz Apstādījumu un dabas teritoriju Ziemeļblāzmas kultūrvēsturiskā kompleksa teritorijā (ietverta lielākā daļa no tā), kam noteikta aizsargjosla „apbūves aizsardzības teritorija – pilsēt būvniecības ansamblis” veicinās šīs teritorijas kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.
- Jaunie termiņi grozītajos Apbūves noteikumos “arhitektoniski mākslinieciska inventarizācija” un “iedibināta apbūve” un noteikums veikt inventarizāciju, kā arī prasības, kas jāievēro renovējot, rekonstruējot vai pārbūvējot ēkas fasādi iedibinātas apbūves situācijā, veicinās vēsturiski vērtīgu ēku un to detaļu saglabāšanos pilsētā.
- Grozītajos Apbūves noteikumos pastingrinātās prasības attiecībā uz jaunbūvēm kultūras pieminekļu un apbūves aizsardzības teritorijās, kā arī izvirzītais papildus kritērijs vēsturiskās apbūves noteikšanai (arī būves, kuras vecākas par 50 gadiem) veicinās vēsturiskās apbūves un atbilstoša apbūves blīvuma saglabāšanos šajās teritorijās.
- Prasība saņemt arheoloģisko prognozi un realizēt tajā noteiktās prasības attiecībā uz būvniecību kultūras pieminekļa un tā aizsardzības teritorijā, kā arī apbūves aizsardzības teritorijā, kas noteikta ar grozītajiem Apbūves noteikumiem, veicinās kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.
- Grozītajā Paskaidrojuma raksta 5.2.nodaļā „Kultūrvēsturiskās teritorijas” papildus sniegtā informācija par Rīgas vēsturiskajām muižiņām, t.sk. arī par tām, kam nav kultūras pieminekļa statusa, un noteikums kontrolēt Rīgas vēsturisko muižiņu saglabāšanu un attīstību, nosakot, ka „vēsturiskām muižiņām, kas nav arhitektūras pieminekļi, pirms projektēšanas uzsākšanas veicama arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija un vēsturiskā izpēte”, viennozīmīgi veicinās kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanos Rīgā.

Netiešās (sekundārās) ietekmes:

- Vēsturiski vērtīgu ēku un to detaļu saglabāšanās pilsētā uzlabo un bagātina pilsētas ainavu.
- Prasību pastingrināšanās attiecībā uz jaunu apbūvi kultūras pieminekļu un apbūves aizsardzības teritorijās veicinās Rīgas vērtīgās apbūves un vēsturisko dzīvojamo rajonu šarma saglabāšanos, līdz ar to piedāvājot pašreizējiem iedzīvotājiem kvalitatīvu dzīves vidi.
- Vēsturiskās apbūves un tās raksturlielumu saglabāšanās nodrošinās šāda veida kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanos nākamajām paaudzēm.

8.6.2. Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Īslaicīgās ietekmes:

- Jaunu pilsētībūvniecisko ansambļu noteikšana, vēsturisko muižiņu (arī to, kam nav kultūras pieminekļa statusa) iekļaušana grozītajos Apbūves noteikumos veicinās diskusijas un informācijas apmaiņu speciālistu un iedzīvotāju vidū.

Vidēji ilgās ietekmes:

- Ietekmes saistītas ar pakāpenisku noteikumu prasību nostiprināšanos un vērtību maiņu sabiedrībā, ko veicinās pastiprinātas prasības saglabāt vēsturisko apbūvi un tās fragmentus, neatkarīgi no tā, vai tai piešķirts kultūras pieminekļa statuss vai nē.

Ilglaicīgās ietekmes:

- Kultūras mantojuma saglabāšana pilsētvidē nodrošinās pievilcīgas dzīves un atpūtas vides uzturēšanu un attīstību Rīgā, kas kļūs aizvien simpātiskāka arī tūristiem.

8.6.3. Pastāvīgās ietekmes

- Kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanās Rīgā dos pastāvīgu pienesumu pilsētas rakstura un noskaņas radīšanā.

8.6.4. Summārās ietekmes

- Grozījumi Apbūves noteikumos veicinās kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanos un līdz ar to bagātīgākas dzīves telpas saglabāšanos un veidošanos pilsētā.

8.7. Pilsētas telpiskā attīstība

8.7.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Tiešās (primārās) ietekmes:

- Torņakalna administratīvā centra izveide novirzīs transporta līdzekļu plūsmas daļu no pilsētas centra uz Pārdaugavu.
- Grozītie Apbūves noteikumi:
  - 1) ievieš daudz jaunu definīciju jēdzieniem, kas iepriekš lietoti nedefinēti;
  - 2) izvērsti precīzē daudzus formulējumus;
  - 3) ievieš daudz jaunu nosacījumi un padara stingrākus jau bijušos nosacījumus.
- Atļaujot jaunu daudzstāvu apbūvi Aplokciemā, Čiekuru ielā, tiks veicināta dzīvojamās apbūves intensitāte rajonā, kas atrodas tuvu rūpnieciskiem uzņēmumiem, kuru darbības rezultātā rodas gaisa piesārņojuma un smaku emisijas (nodarbojas ar naftas produktu pārkraušanu), par kurām jau iepriekšējos gados saņemtas sūdzības no tuvējo māju iedzīvotājiem,

- neskatoties uz to, ka gaisa kvalitātes normatīvi pārsniegti netiek.
- No jauna grozītajos Apbūves noteikumos definētie termini “Rekultivācija” un “Sanācija” veicinās vienotu izpratni par teritoriju atvaseļošanu, tomēr nosacījumu maiņa attiecībā uz būvniecību piesārņotā teritorijā „būvniecība piesārņotā teritorijā iespējama tikai pēc attiecīgās teritorijas sanācijas..“ (esošajos noteikumos – “.pēc teritorijas rekultivācijas..” nenodrošinās pilnīgu teritorijas atvaseļošanu un tā rezultātā saglabāsies noteikta piesārņojuma slodze vidē.
  - Pozitīvu ieguldījumu sniegs grozītajos Apbūves noteikumos iekļautā degradēto teritoriju rekultivācijas veicināšana, kas noteikta kā viens no kritērijiem, pieņemot lēmumu par detālplānojuma apstiprināšanu.
  - Grozītajos Apbūves noteikumos ieviestās prasības autonomvietnēm un ģimenes dārziņu koplietošanas telpām veicinās augsnes un gruntsūdeņu piesārņojuma samazināšanos.
  - Prasība īstenot pāreju no gaisvadu iekārto kabeļu līnijām uz pazemes kabeļu līnijām uzlabos ainavu kvalitāti.
  - Grozītajos Apbūves noteikumos ietvertā prasība jaunam jumtam un jumta seguma nomaīņai izmantot azbestu nesaturošus jumta seguma materiālus veicinās azbestu saturošu materiālu samazināšanos jumtu segumos.
  - Grozītajos Apbūves noteikumos ietvertā prasība, lai vismaz 70% no brīvās teritorijas sedz apstādījumi un vismaz 50% no apstādījumiem izvietoti dabīgā gruntī – teritorijā, kur nav pazemes būvju, veicinās kvalitatīvu, jaunu apstādījumu veidošanos.
  - Grozīto noteikumu 2.25. un 2.26.nodaļās ietvertās dažādas pozitīvi vērtējamās prasības veicinās apstādījumu ierīkošanu un uzturēšanu, kā arī augsnes virskārtas un koku saglabāšanu.
  - Prasība Jauktas ražošanas apbūves teritorijas un Tehniskās apbūves robežlīnijā ar dzīvojamo apbūvi veidot apstādījumu joslu 8 m platumā pasargās apkārtējās teritorijas no piesārņojuma, trokšņa vai citiem traucējošiem faktoriem.
  - Noteikums, ka meža parkā „Mežaparks” apbūve atļauta, tikai izstrādājot detālplānojumu, dos pozitīvu ietekmi, jo nepieļaus spontānu jaunu apbūvi
  - Grozīto noteikumu 518.6.punktā noteikts, ka meža parka teritorijas kopējā bilancē meža teritorija ir ne mazāk par 70% (esošajos noteikumos – apzaļumotām teritorijām jābūt ne mazāk par 80%; 7.9.3.4.punkts). Jauno noteikumu 519.1.punktā noteikts, ka parkos ir apzaļumoti ne mazāk kā 60% no parka kopējās teritorijas (esošajos noteikumos – ne mazāk kā 70%; 7.9.4.4.punkts). Šīs izmaiņas samazina meža parku un parku rekreatīvo vērtību.

Netiešās (sekundārās) ietekmes:

- Torņakalna administratīvā centra izveide veicinās gaisa piesārņojuma pārsniegumu neveidošanos Rīgas vēsturiskajā centrā, bet veicinās gaisa piesārņojuma pieaugumu Daugavas kreisajā krastā.
- Grozītie Apbūves noteikumi veicinās atklātu un viennozīmīgu pilsētas apsaimniekošanu, jo:
  - 1) ieviestās definīcijas un precizētie formulējumi jēdzieniem padara noteikumus viennozīmīgākus,
  - 2) kopumā tie ievērojami pastingrina ar vides jautājumiem saistītās prasības.
- Dzīvojamās apbūves intensifikācijas Čiekuru ielā rezultātā veidosies jaunas

- konfliktsituācijas starp iedzīvotājiem un uzņēmumiem.
- Atļaujot paaugstināt stāvu skaitu Čiekuru ielā, veidosies pretrunīga situācija pilsētplānošanā, jo ar grozītajiem Apbūves noteikumiem tiek aizliegta dzīvojamo māju būvniecība SIA „Pro Gāze” aizsargjoslā, tomēr zemes gabalos, kuri daļēji atrodas šajā aizsargjoslā un kuriem plānotā (atļautā) izmantošana ir Dzīvojamās apbūves teritorija, tiek pieļauts būvēt ēkas ar lielāku stāvu skaitu.
  - Realizējot apbūvi piesārņotās vietās, vispirms veicot tikai sanāciju, nevis rekultivāciju, netiks nodrošinātas visas iespējamās pozitīvās izmaiņas vidē un pilsētvides kvalitāte uzlabosies daļēji.
  - Apstādījumu teritoriju platību paplašināšanās un to kvalitātes paaugstināšanās sekmēs vides kvalitātes uzlabošanu pilsētā.
  - Prasība Jauktas ražošanas apbūves teritorijas un Tehniskās apbūves robežlīnijā ar dzīvojamo apbūvi veidot apstādījumu joslu 8 m platumā nodrošinās kvalitatīvu dzīves vidi lielākam iedzīvotāju skaitam, jo apstādījumu joslas uzlabos vides stāvokli dzīvojamajās teritorijās vieglās ražošanas uzņēmumu un tehniskās apbūves tuvumā.
  - Izmaiņas nosacījumos attiecībā uz meža parku „Mežaparks” pieļaus samazinātas meža platības, kas, savukārt, var samazināt visa meža parka rekreatīvo vērtību.

8.7.2. Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Īslaicīgās ietekmes:

- Pie īslaicīgām ietekmēm pieskaitāma iedzīvotāju aktīva iesaistīšanās Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu un vides pārskata izstrādāšanas procesā, kā rezultātā veidojas aktīvas diskusijas par pilsētas, tajā skaitā vides attīstību nākotnē.

Vidēji ilgās ietekmes:

- Tās saistītas ar pakāpenisku grozīto Apbūves noteikumu prasību ieviešanu, kad prasības jau stājušās spēkā, tomēr to nodrošinātās pozitīvās pārmaiņas vēl nav vērojamas, kaut izmaiņas, kuras, paredzams, ka negatīvi ietekmēs pilsētvidi, iedzīvotāji varētu izjust jau ļoti savlaicīgi.

Ilglaicīgās ietekmes:

- Azbestu saturošu materiālu samazināšanās jumtu segumos pakāpeniski veicinās kaitīgo vides faktoru samazināšanos Rīgas pilsētā.
- RD administratīvā centra pārcelšana uz Torņakalnu dos artavu gaisa kvalitātes uzlabošanā Rīgas vēsturiskajā centrā.

8.7.3. Pastāvīgās ietekmes

- Grozītie Apbūves noteikumi pastāvīgi veicinās atklātu un viennozīmīgu pilsētas apsaimniekošanu, jo ieviestās definīcijas un precizētie formulējumi jēdzieniem padara noteikumus viennozīmīgākus un kopumā tie ievērojami pastingrina ar vides jautājumiem saistītās prasības.
- Kvalitatīvi apstādījumi nodrošinās vides kvalitātes uzlabošanu gan ainavu, gan gaisa kvalitātes, gan trokšņa slāpēšanas aspektā.

8.7.4. Summārās ietekmes

- Stājoties spēkā grozītajam Teritorijas plānojumam, paredzams, ka veidosies kvalitatīvi jauni un tiks uzturēti jau esošie apstādījumi, kas tiks ierīkoti arī dzīvojamo masīvu aizsardzībai no trokšņa un gaisa piesārņojuma, ko paredz grozītie Apbūves noteikumi. Tas pozitīvi ietekmēs vides kvalitāti pilsētā un paaugstinās dzīves kvalitāti lielākam iedzīvotāju skaitam.
- Jaunas daudzstāvu apbūves veidošana Čiekuru ielā veicinās nelabvēlīgas dzīves vietas izvēli noteiktam daudzumam iedzīvotāju un veidos pamatu konfliktsituācijām starp uzņēmējiem, iedzīvotājiem un Rīgas domi.
- Azbesta segumu aizliegums veicinās pilsētvides kvalitātes uzlabošanos.
- Grozītie Apbūves noteikumi var veicināt meža zemju samazināšanos meža parkā „Mežaparks”, kas, savukārt, var samazināt tā rekreatīvo vērtību.
- Piesārņoto vietu rekultivācijas aizvietošana ar sanāciju pirms apbūves nenodrošina iespējami labāko scenāriju šo teritoriju izmantošanai.

8.8. Grozījumi kopumā, to summārā ietekme un vērtējuma pamatojums

Grozījumiem kopumā ir veikts relatīvs vērtējums. Absolūtu vērtējumu stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā paredzēts piemērot tikai gadījumos, ja iecerētais grozījums noved pie darbības, kura ietekmes uz vidi aspektā ir nepieļaujama un aizliedzama. Šādi grozījumi nav konstatēti.

Grozījumi ir vērtēti gan lokāli (7.nodaļa), gan summāri (7. un 8.nodaļa), gan identificētas to tiešās, netiešās, īstermiņa, vidēja termiņa, ilgtermiņa un pastāvīgās (8.nodaļa) ietekmes. Ņemtas vērā paredzēto darbību un citu darbību savstarpējās un kopējās (7. un 8.nodaļa) ietekmes. Iekļauts arī vērtējums par ietekmi uz cilvēkiem, viņu veselību un dzīves kvalitāti, kultūras, arhitektūras un arheoloģijas mantojumu, dabas un ainavu daudzveidību, augsnes, ūdens un gaisa kvalitāti, klimatiskajiem faktoriem, kā arī minēto jomu mijiedarbība (7. un 8.nodaļa).

Lielai daļai Grozījumu ir identificētas gan pozitīvas, gan negatīvas ietekmes uz vidi. Tas, ka vienam un tam pašam Grozījumam vienlaicīgi ir gan pozitīva, gan negatīva ietekme, nav pretruna, jo ikviena darbība, kas maina teritoriju, ietekmē iedzīvotāju caur infrastruktūras nodrošinājuma, ainavu, satiksmes plūsmas izmaiņu, iedzīvotāju rekreācijas iespēju, Apstādījumu un dabas teritoriju platības un kvalitātes, gaisa, augsnes un ūdens piesārņojuma aspektiem u.c.

Kvantitatīvam salīdzinājumam ir tīri ilustratīvs raksturs, jo ir uzskaitīti grozījumi, kuru ieviešana vai izmaiņa salīdzinājumā ar negrozīto situāciju no ietekmes uz vidi aspektā vērtējama pozitīvi vai negatīvi, nepretendējot uz šo izmaiņu kopējā īpatsvara salīdzināšanu, summējot dažāda rakstura, tātad tiešā veidā savstarpēji nesummējamas izmaiņas.

Konstatēts, ka Grozījumi ir precizējoši, detalizējoši, kas ievieš jaunākās likumdošanas aktu prasības, un kopumā, pamatojoties uz 5. un 7.nodaļā doto vērtējumu, prognozējama neitrāla vai nebūtiska pozitīva ietekme uz vidi. Grozījumu īstenošana dos iespēju ikvienam ilgtermiņā plānot savu dzīvi, kā arī saimniecisko darbību, zinot to, kādam iepriekš skaidri nosakāmam un paredzamam mērķim konkrētā teritorija tiks izmantota.

9. PRIEKŠLIKUMI UN RISINĀJUMI, LAI NOVĒRSTU VAI SAMAZINĀTU RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2006. - 2018.GADAM GROZĪJUMOS PAREDZĒTO DARBĪBU NEGATĪVO IETEKMI UZ VIDI

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumus bija nepieciešams izstrādāt tāpēc, ka, kopš Rīgas attīstības plāna izstrādes reālā situācija ir mainījusies, stājušās spēkā izmaiņas normatīvajos aktos (Aizsargjoslu likums (spēkā esošs no 11.03.1997., ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 18.03.2008.), MK 03.06.2008. noteikumi Nr.406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” u.c.), realizēti un iepilnoti dažādi valsts un pašvaldības institūciju projekti (VAS „Latvenergo”, SIA „Rīgas Siltums”, Satiksmes ministrija u.c.), kā arī, ņemot vērā problēmsituācijas, kas izriet no Rīgas pilsētas būvvaldes ikdienā risināmiem jautājumiem, bija nepieciešams detalizēt un konkretizēt Apbūves noteikumus attiecībā uz atļautajām un aizliegtajām zemes izmantošanas iespējām un atļauto stāvu skaitu dažādās pilsētas vietās.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumi pēc savas būtības ir precizējoši un detalizējoši, kā arī galvenokārt tiks īstenoti atsevišķās, lokālās, savrupi izvietotās teritorijās, nelielās platībās. Tāpēc lielas daļas grozījumu ietekme uz vidi raksturojama kā pozitīva vai neitrāla. Tā, piemēram, grozījumi grafiskajā daļā „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” ievieš jaunpieņemto likumdošanas aktu prasības, tie uzskatāmi par nepieciešamiem un vērtējami pozitīvi. Arī praktiski visi grozījumi grafiskajā daļā „Apbūves stāvu skaita plāns” uzlabo un padara teritorijas plānojumu tuvāku reālajai situācijai, nodrošinot jau esošās apbūves saglabāšanu, attīstību un pēctecību, pēc iespējas mazāk negatīvi ietekmējot pilsētas ainavu, iedzīvotāju dzīves apstākļus un vidi kopumā, tātad vērtējami pozitīvi.

Grozīto Apbūves noteikumu projekts salīdzinājumā ar aizstājamajiem ir ievērojami izvērstāks (apjomā apmēram divkārtšojies), un šīs izmaiņas kopumā vērtējamas pozitīvi, jo:

- 4) ievieš daudz jaunu definīciju jēdzieniem, kas iepriekš lietoti nedefinēti, un tādējādi padara noteikumus viennozīmīgākus,
- 5) izvērsti precīzē daudzus formulējumus un tādējādi padara noteikumus viennozīmīgākus,
- 6) ievieš daudz jaunu nosacījumi un padara stingrākus jau bijušos nosacījumus, kopumā ievērojami pastingrinot vides prasības.

Neskatoties uz to, ka grafiskajā daļā „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” ir veikti vairāki pozitīvi un neitrāli vērtēti grozījumi, tieši šajā plānojuma daļā identificēta arī lielākā daļa negatīvi vērtēto grozījumu. Lai arī, gadījumā, ja tiek izmantotas nozares labākās pieejamās tehnoloģijas, nav konstatēta kādu projektējamo darbību iespējama ievērojama negatīva ietekme uz vidi un *Natura 2000* teritorijām, tomēr, pamatojoties uz piesardzības principu, jaunām saimnieciskām darbībām ar potenciāli ievērojamu ietekmi uz vidi, būtu jāveic kāda no konkrētajā gadījumā piemērojamajām ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām.

Lai kopumā vadītu pilsētas attīstības ietekmi uz vidi, būtu nepieciešams regulāri

atjaunot, konsekventi īstenot vai nepieciešamības gadījumā izstrādāt jaunus pašvaldības dokumentus:

- Rīgas vides stratēģiju un tās rīcības programmu;
- pabeigt izstrādāt Rīgas apstādījumu koncepciju un uz tās pamata pašvaldības saistošos noteikumus;
- pabeigt izstrādāt Rīgas ģimenes dārziņu koncepciju un uz tās pamata pašvaldības saistošos noteikumus;
- atjaunot un īstenot Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmu;
- jāizstrādā plāns prettrokšņa pasākumiem, tajā skaitā parādot vietas, kur nepieciešams īstenot prettrokšņa pasākumus;
- papildināt 2006.gada 17.novembra Rīgas domes saistošos noteikumus Nr.60 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu” ar prasībām attiecībā uz piesārņojumu ar benzolu un PM₁₀.

Turpmāk pievērsta uzmanība negatīvi vērtēto grozījumu ietekmes uz vidi novēršanai vai mazināšanai.

- Uzsākot jebkādu saimniecisko darbību zemes gabalā Sužos, Ķīšezerā krastā, ir jānovērš ezera piesārņojums vai cita veida negatīva ietekme uz dabas liegumu „Jaunciems”. Apbūves ekspluatāciju uzsākt tikai tad, kad tai ir nodrošināta notekūdeņu savākšana un ierīkota ūdensapgāde. Nav pieļaujama individuālo notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu veidošana. Ieteicama ir lokālu centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu ierīkošana.
- Lai mazinātu antropogēno ietekmi uz ligzdojošajiem putniem Sužu ragā, tai skaitā purva piekūnu *Falco columbarius*, nav pieļaujama kāpas apbūve un uz kāpas augošo koku zāģēšana. Skatu platformu varētu izveidot kāpas Z daļā, kur ceļš no ciemata iziet uz ezeru. Kāpu sakopjot, noteikti jāatstāj nokaltušie stāvošie koki, kā arī liela izmēra kritālas (diametrā resnākas par 25 cm), īpaši jāsaudzē nogāzēs augošie vecie lapu koki.
- Lai novērstu kāpas eroziju Sužu ragā, nav pieļaujama pārvietošanās pa kāpu un tās nogāzēm ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem.
- Sužu raga kāpas D daļas ezera piekrastē pieļaujami izveidot vienu pludmali. Ņemot vērā, ka plānotās apbūves teritorijas tiešā tuvumā atrodas Jaunciema dabas liegums, kurā ir aizsargājami putnu sugu ligzdošanas vietas, piekrastē nav pieļaujama motorizēto ūdens transportlīdzekļu lietošana.
- Sužu raga kāpas ZR daļā plānotās apbūves teritorijā (pēc platības mazākais grozījums) nebūtu pieļaujama ne zemes uzbēršana, ne pludmaļu ierīkošana blakus esošā Jaunciema dabas lieguma dēļ, lai negatīvi neietekmētu lieguma teritorijā ligzdojošos putnus.
- Zemes gabalam Bauskas ielā b/n, pie Dienvidu tilta (paredzēts izbūvēt jaunu transformatoru apakšstaciju), jāveic biotopu inventarizācija, lai apzinātu tajā potenciāli esošās dabas daudzveidības vērtības – īpaši aizsargājamās biotopus, īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas un Eiropas Savienības prioritārās sugas un biotopus. Būtu jāizskata

iespēja apakšstaciju izvietot blakus esošajās Jauktas apbūves vai Dzīvojamās apbūves teritorijās, lai ne tikai saglabātu potenciāli esošo bioloģisko daudzveidību, bet arī nodrošinātu augstāku vides kvalitāti pilsētas iedzīvotājiem. Ja tomēr nav iespējams atrast citu piemērotu vietu apakšstacijas izbūvei, tad grozījums ir akceptējams un ir pieļaujams šajā vietā paredzēt TAT, kā rezultātā, iespējams, tiek iznīcināts kāds no potenciāli teritorijā esošajiem aizsargājamo veģetācijas sugu īpatņiem.

- Zemes gabalam Ziepniekkalna ielā b/n, (paredzēts izbūvēt stāvparku „Park & Ride”), jāveic biotopu inventarizācija, lai apzinātu tajā potenciāli esošās dabas daudzveidības vērtības – īpaši aizsargājamus biotopus, īpaši aizsargājamās sugas un ierobežoti izmantojamās īpaši aizsargājamās sugas un Eiropas Savienības prioritārās sugas un biotopus. Būtu jāizskata iespēja stāvparku izvietot blakus esošajās teritorijās, lai ne tikai saglabātu šajā nogabalā potenciāli esošo bioloģisko daudzveidību, bet arī nodrošinātu augstāku vides kvalitāti pilsētas iedzīvotājiem. Ja tomēr nav iespējams atrast citu piemērotu vietu stāvparka izbūvei, tad grozījums ir akceptējams un ir pieļaujams šajā vietā paredzēt TAT, kā rezultātā, iespējams, tiek iznīcināts kāds no potenciāli teritorijā esošajiem aizsargājamo veģetācijas sugu īpatņiem.
- Zemes gabals Brīvības ielā b/n, (paredzēts izbūvēt stāvparku „Park & Ride”). Būtu jāizskata iespēja stāvparku izvietot blakus esošajās teritorijās, lai ne tikai saglabātu esošo meža un t.sk kopējo pilsētas vērtīgo zaļo teritoriju platību, bet arī nodrošinātu augstāku vides kvalitāti pilsētas iedzīvotājiem. Ja tomēr nav iespējams atrast citu piemērotu vietu stāvparka izbūvei, tad grozījums ir akceptējams un ir pieļaujams šajā vietā paredzēt TAT, kā rezultātā, iespējams, tiek iznīcināta ievērojama daļa meža biotopa.
- Īstenojot darbības (Piejūras maģistrāles projekts, jaunu termināļu būvniecība) Kundziņsalas teritorijās, kas ir apzinātas kā bioloģiski nozīmīgas (meža atslēgas biotops un Stepes čipstes atradne), pirms tam būtu jāveic atkārtota dabas vērtību izpēte.
- Dabas lieguma „Krēmeri” tiešā tuvumā plānojot jaunas rūpnieciskas aktivitātes, būtu jāveic kāda no ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām. Apbūvējot teritoriju pilnībā, iespējama ietekme uz dabas lieguma „Krēmeri” ainavu, biotopu stabilitāti un sabiedrisko pieejamību.
- Spilves pļavās no putnu aizsardzības viedokļa, kā arī zaļo teritoriju saglabāšanas pilsētā aspekta optimālais Spilves pļavu un lidlauka izmantošanas veids būtu zālāju biotopu saglabāšana un mērķtiecīga apsaimniekošana, lai nepieļautu aizaugšanu ar krūmiem vai niedrēm. Tāpēc viens no negatīvo ietekmi mazinošiem pasākumiem tajās Spilves pļavu platībās, kuras netiks apbūvētas, būtu griežu ligzdošanai labvēlīgu apstākļu nodrošināšana, t.i. pļavu vēlā pļaušana vienu reizi sezonā – septembrī.
- Joslā gar Hapaka grāvi un Spilves grāvi izveidots mikroliegums Jumstiņu gladiolas *Gladiolus Imbricatus* aizsardzībai. Lai nodrošinātu Jumstiņu gladiolas pastāvēšanai nepieciešamos apstākļus (mitras, mēreni mitras pļavas), mikrolieguma apkārtnē nedrīkst tikt veiktas darbības, kas varētu mainīt

hidroloģisko režīmu mikrolieguma teritorijā. Šim apstāklim īpaša uzmanība jāpievērš gadījumā, ja Ostas lidlauka teritorijas izmantošanas vietā tomēr būs Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves statuss.

- Plānojot un projektējot Ostas uzņēmumu apbūvi, pievērst uzmanību arī arhitektoniskajiem risinājumiem, lai mazinātu ietekmi uz ainavu un Daugavas deltas rekreācijas vērtību.
- Pēc iespējas ātrāk jāuzsāk Daugavas Ziemeļu šķērsojuma, iekļaujot tajā arī dzelzceļa līniju, un Brīvības ielas dubliera izbūve.
- Jāprioritizē rīcības satiksmes infrastruktūras un organizācijas uzlabošanai, tajā skaitā sabiedriskā transporta attīstībai.
- Rīgas domes atbildīgajai institūcijai par vides aizsardzības jautājumiem, sadarbojoties ar Dabas aizsardzības pārvaldi, izvērtēt ilgstoši zināmās potenciālās mikroliegumu teritorijas un noteikt tām mikrolieguma statusu.

10. RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2006. – 2018. GADAM GROZĪJUMOS PAREDZĒTO RĪCĪBU POTENCIĀLĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES NOVĒRTĒJUMS

Ņemot vērā Rīgas pilsētas ģeogrāfisko novietojumu, Rīgas teritorijas plānojuma 2006.– 2018.gadam grozījumu realizācijas rezultātā kopumā nav prognozējama būtiska pārrobežu ietekme. Pie tam lielākā grozījumu daļa attiecas uz pilsētas apbūves un zemes izmantošanas izmaiņām, tas ir, uz grozījumiem maksimālajā atļautajā stāvu skaitā un uz grozījumiem teritorijas plānotajā (atļautajā) izmantošanā, aizsargjoslu lieluma precizēšanu, Apbūves noteikumu detalizēšanu. Šo grozījumu īstenošanas rezultātā būtiska pārrobežu ietekme nav paredzama.

Tomēr plānotās (atļautās) zemes izmantošanas grozījumi ir paredzēti arī Rīgas brīvdostas teritorijā, kas tieši robežojas ar Rīgas jūras līci. Brīvdostas teritorijas izmantošana ir saistīta ar Ostas attīstību – neizmantoto un mazizmantoto teritoriju apgūšanu ar jaunu objektu būvniecību tajās (Spilves pļavas, Spilves lidlauks, Beķermuiža, Krēmeri). Šāda rūpnieciska darbība radīs ietekmi uz vidi, īpaši jau teritorijās, kas līdz šim nav izmantotas. Jāatzīmē, ka arī līdz šim šīs, šobrīd neapgūtās teritorijas, daļēji ir bijušas rezervētas tieši rūpnieciskām darbībām.

Kā jebkura veida apbūve, arī rūpnieciska apbūve iznīcinās teritorijas biotopus. Šo ietekmju būtiskums ir izvērtēts 7.1.2.nodaļā. Rūpnieciska darbība, atkarībā no tās veida, ir ar potenciālu ietekmi uz gaisa kvalitāti, virszemes ūdeņu kvalitāti, augsnes un grunts kvalitāti. Jāuzsver, ka nevienu jaunu piesārņojošu darbību nav iespējams uzsākt, ja ir iespējams, ka tās rezultātā varētu tikt pārsniegt normatīvajos aktos apstiprinātie vides kvalitātes robežlielumi. Pie tam, ņemot vērā pieredzi ar šobrīd jau strādājošiem „jaunās paaudzes” naftas produktu termināļiem un to vides kvalitātes monitoringa rezultātus, redzams, ka, izmantojot labākās pieejamās nozares tehnoloģijas, vides kvalitātes normatīvi pārsniegti netiek. Tādēļ ir skaidrs, ka šīs ietekmes būs tikai lokāla rakstura, un uzņēmumu normālas darbības rezultātā pārrobežu ietekme nav iespējama.

Šobrīd gan nav pieejama detalizēta informācija par projektiem, kas varētu tikt attīstīti neizmantotajās un mazizmantotajās minētajās Ostas teritorijās (skat. arī 7.1.2.2.nodaļu), tomēr maz ticams, ka vismaz tuvākajā laikā tie varētu būt lejamkravu termināļi. Neskatoties uz to, balstoties uz piesardzības principu, zemāk apskatīta šī tipa termināļu iespējamā pārrobežu ietekme avāriju rezultātā.

Avārijas ar iespējamām plašākām sekām iespējamās lejamkravu – naftas produktu – noplūdes rezultātā. Tas, vai piesārņojums varētu nonākt līdz Rīgas jūras līcim, atkarīgs no tā brīža meteoroloģiskajiem apstākļiem, avārijas lieluma un termināļa darbinieku operativitātes avārijas seku likvidēšanā, kā arī daudziem citiem apstākļiem.

Avāriju rašanās varbūtības samazināšanai un reaģēšanas pasākumu efektivitātei ir izstrādāti dažāda līmeņa darbības plāni neparedzēta piesārņojuma gadījumā, termināļos ir īpaši apmācīti darbinieki un sagatavots aprīkojums, ka arī uzstādītas dažādas kontroles un novērošanas sistēmas, avārijas tūlītējai konstatācijai. Tādējādi paredzams, ka termināļos avārijas rezultātā radušās naftas produktu noplūdes tiks

operatīvi likvidētas un ievērojamos daudzumos Rīgas jūras līča ūdeņos nenonāks.

Jāņem vērā fakts, ka, ja notiks lejamkravu termināļu attīstība mazizmantotajās teritorijās, tas nozīmē arī transporta intensifikāciju. Potenciālais pārrobežu piesārņojuma risks ir saistīts tieši ar ūdens transportu, jo ievērojama apjoma avārijas varētu notikt tieši tankkuģu sadursmes rezultātā. Lai novērstu avārijas, kas varētu radīt pārrobežu piesārņojuma risku, Rīgas brīvosta ir izstrādājusi plānu „Darbības plāns neparedzēta piesārņojuma gadījumā Rīgas brīvostā”. Gan uzņēmumi, kas atrodas Rīgas brīvostas teritorijā, gan pati Rīgas brīvosta regulāri rīko teorētiskās un praktiskās apmācības avāriju riska novēršanā un avāriju seku likvidēšanā.

Arī atsevišķu jauno naftas produktu termināļu ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāti, kur detalizēti analizēti dažādi avāriju scenāriji rāda, ka pašreizējais kuģu avārijas risks Rīgas jūras līcī ir minimāls. Saskaņā ar Helsinku komisijas datiem naftas produktu noplūdes negadījumu skaits Baltijas jūrā vidēji sastāda 2,9 negadījumu gadā, kuros noplūdušo naftas produktu daudzums sasniedz 645 t gadā, vidējais daudzums 225 t gadā. Ņemot vērā ikgadējo Baltijas jūras termināļu jaudu pieauguma prognozi - 170 milj. t gadā turpmākajos gados, var secināt, ka avāriju risku varbūtība attiecīgi pieaugs par 40%, sasniedzot attiecīgi 5 negadījumus gadā.

Sliktākie avārijas scenāriji Rīgas jūras līcī un Irbes jūras šaurumā ir kuģu ietriekšanās krastā jeb uzskriešana uz sēkļa un kuģu vai tankkuģu sadursme. No šiem scenārijiem vislielāko risku rada tankkuģu ietriekšanās krastā jeb uzskriešana uz sēkļa [Helsinku komisijas 2003.gada pētījums “Kuģu avārijas Baltijas jūrā”].

Kuģošanas intensitātes palielināšanās parasti izraisa arī citus iespējamus jūras piesārņošanas draudus, piemēram, piesārņojums ar naftas produktiem kuģu ceļa tuvumā saistībā ar naftu saturošu balasta ūdeņu vai tilpņu skalošanas ūdeņu ievadīšanu jūrā, tomēr tā ir nelikumīga, turklāt Rīgas brīvosta nodrošina šo ūdeņu savākšanu. Šāds piesārņojuma apjoms tomēr uzskatāms par nebūtisku.

Noslēgumā var secināt, ka, turpinot stingri kontrolēt kuģu tehnisko stāvokli, pievēršot tikpat lielu uzmanību, kā līdz šim, kuģu satiksmes drošībai un jūras vides kvalitātes kontrolei, ar ostu saistītu avāriju un pārrobežu ietekmes risku var ievērojami minimizēt. Šobrīd darbojošās kārtības Rīgas brīvostā - “Kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plāns Rīgas brīvostā” un „Darbības plāns neparedzēta piesārņojuma gadījumā Rīgas brīvostā” - ir apliecinājušas sevi kā pietiekami efektīvas.

11. PRIEKŠLIKUMI MONITORINGAM RĪGAS TERITORIJAS PLĀNOJUMA 2206. – 2018.GADAM GROZĪJUMOS PAREDZĒTAJĀM RĪCĪBĀM UN TO ĪSTENOŠANAI

Lai novērstu un kontrolētu Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu īstenošanas iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi, jāveic to īstenošanas monitorings. Vides aizsardzības likums definē, ka vides monitorings ir sistemātiski, regulāri un mērķtiecīgi vides stāvokļa, sugu un biotopu, kā arī piesārņojuma emisiju novērojumi, mērījumi un analīze (1.panta 22.punkts). Rīgas attīstības plāna īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka MK 23.03.2004. noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringu veic ar nolūku konstatēt teritorijas plānojuma īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un noteikt jaunu teritorijas plānojuma grozījumu izstrādāšanas nepieciešamību.

Vides monitorings paredz novērojumus, lai konstatētu gaisa un ūdens kvalitātes izmaiņas, dabas resursu izmaiņu tendences, kā arī saglabātu teritorijai raksturīgās ainavas, augu un dzīvnieku sugas, un to veido 5 daļas: gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa daļa, ūdeņu monitoringa daļa, bioloģiskās daudzveidības monitoringa daļa, sauszemes vides un tās komponentu monitoringa daļa un ģeoloģisko procesu monitoringa daļa. Monitoringa pasākumi vides kvalitātes kontrolei Rīgā veicami gan saskaņā ar valsts monitoringa pasākumiem, gan Rīgas vides stratēģijas rīcības programmas (2002. – 2010.) ietvaros.

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018.gadam grozījumu ietekmes monitoringu turpmāk kompleksi ar spēkā esoša plānojuma monitoringu veic, izmantojot valsts statistikas datu bāzes, atsevišķu pētījumu rezultātus, salīdzinot vēsturisko un aktuālo informāciju par teritorijām, kurās mainīts to izmantošanas veids, kā arī analizējot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju monitoringa datus. Lai nodrošinātu pilnvērtīgu teritorijas plānojuma un tā grozījumu ietekmes monitoringu, nepieciešams pastāvīgi novērtēt vēl papildus indikatorus, kuri turpmāk tekstā aplūkoti pa jau minētajām sadaļām.

Gaisa kvalitātes monitorings. Gaisa kvalitātes monitorings šobrīd Rīgā jau tiek veikts dažādos līmeņos:

- nacionālā (veic Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra);
- pašvaldības līmenī un uzņēmumu līmenī (savstarpēji sadarbojoties veic Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, Rīgas dome un Rīgas brīvostas pārvalde).

2008.gadā Rīgas pilsētā darbojās 8 gaisa monitoringa stacijas (skat. 66.tabulu).

Esošo gaisa kvalitātes monitoringa staciju skaita un izvietojuma analīze rāda, ka nepieciešams paplašināt gaisa monitoringa staciju tīklu - pašlaik Daugavas kreisajā krastā nav izvietots neviens monitoringa punkts. Tādēļ, īpaši ņemot vērā plānoto Rīgas brīvostas darbības paplašināšanos Daugavas kreisajā krastā, būtu nepieciešams izvietot gan autotransporta piesārņojuma, gan rūpnieciskā piesārņojuma monitoringa stacijas, īpašu uzmanību pievēršot PM₁₀, PM_{2,5}, slāpekļa dioksīda un benzola monitoringam. Pie tam putekļos būtu lietderīgi analizēt arī smago metālu koncentrācijas. Esošajās stacijās būtu jālemj par putekļu mērījumu intervāliem, pilnīgāku informāciju dotu mērījumi, kas veikti kā stundas vidējās koncentrācijas nevis diennakts vidējās koncentrācijas, kā tas ir šobrīd.

Gaisa kvalitātes monitoringa punktu skaits un izvietojums Rīgā

Stacija	Stacijas tips	Īpašnieks	Adrese	Izmantotais novērojumu periods	Rādītāji
Ķengarags	Pilsētas fona stacija	LVĢMA	Maskavas iela 165	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃
Mīlgrāvis	Pilsētas fona stacija	LVĢMA	Viestura prospekts 24	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , benzols, PM ₁₀ , PM _{2,5} , Pb, Cd, Ni, As
Parks	Pilsētas fona stacija	LVĢMA	Raiņa bulvāris 19	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃
Brīvības iela	Autotransporta piesārņojuma avotu ietekmes stacija	Rīgas pilsētas dome	Brīvības iela 73	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , PM ₁₀ , Pb, Cd, Ni, As, benzols*
Valdemāra iela	Autotransporta piesārņojuma avotu ietekmes stacija	Rīgas pilsētas dome	Valdemāra iela 18	2003. – 2007.	NO ₂ , CO, O ₃ , PM ₁₀ , benzols
Tvaika iela	Rūpnieciska piesārņojuma stacija	Rīgas pilsētas dome	Tvaika iela 44	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , benzols
A/S „BLB”	Rūpnieciska piesārņojuma stacija	Rīgas brīvostas pārvalde	Ezera iela 22	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , benzols
SIA „Man Tess”	Rūpnieciska piesārņojuma stacija	Rīgas brīvostas pārvalde	Tvaika iela 7a	2003. – 2007.	SO ₂ , NO ₂ , O ₃ , benzols, PM ₁₀ , Pb, Cd, Ni, As

*-indikātie mērījumi

Jāuzsver arī fakts par līdz šim smagnējo un sarežģīto vides kvalitātes kontrolējošo institūciju darbību iedzīvotāju sūdzību saņemšanas gadījumā, tāpēc, lai panāktu objektīvu situācijas atainojumu, risinājums varētu būt automātiskas monitoringa sistēmas izveide intensīvu rūpniecisku uzņēmumu tuvumā vietās, par kurām saņemtas daudzskaitlīgas un atkārtotas iedzīvotāju pretenzijas.

Eiropas Savienības Vides un veselības stratēģija nosaka, ka pilsētās, kurās atmosfērā ir paaugstināts PM₁₀ un ozona koncentrācija, nepieciešams veikt epidemioloģiskos pētījumus, sagatavojot sistemātiskus pārskatus par gaisa piesārņojuma “iedarbības – atbildes” savstarpējo sakarību. Līdz ar to arī Rīgā minētajam jautājumam ir jāpievērš pastiprināta uzmanība, kaut arī pētījumi par vides piesārņojuma ietekmes uz iedzīvotāju veselību ir apjomīgi un dārgi. Šis jautājums būtu jārisina kopīgi ar Sabiedrības veselības aģentūru.

67.tabulā un turpmāk 68. un 69.tabulās ir apkopoti indikatori gaisa kvalitātes, ūdens kvalitātes un atkritumu jomā un RD iespējas nepieciešamos datus iegūt no jau pašlaik notiekoša monitoringa, ko veic LVĢMA, Sabiedrības veselības aģentūra, Latvijas Hidroekoloģijas institūts u.c.

Analizējamie gaisa kvalitātes indikatori

Indikatora nosaukums	Mērvienība	Datu avots
Automašīnu skaita izmaiņas Rīgas vēsturiskajā centrā	Iebraukušo vieglo automašīnu skaits diennaktī Rīgas vēsturiskajā centrā	RD
Apstādījumu un dabas teritorija uz vienu iedzīvotāju	Apstādījumu un dabas teritorija (m ²) uz vienu iedzīvotāju	RD
Īstenotās P&R stāvvietas	Skaitis gadā	RD
Velotīkla attīstība	Izveidoto veloceļu garums/gadā	RD
Esošo monitoringa staciju gaisa kvalitātes rezultāti (skat.66.tabulu)	Ikgadējie mērījumu dati	LVĢMA, RD
Papildus (Daugavas kreisais krasts) uzstādīto staciju gaisa kvalitātes rezultāti	NO ₂ , O ₃ , PM ₁₀ , PM _{2,5} , benzols	RD sadarbībā ar LVĢMA un Brīvostas pārvaldi

Gaisa kvalitātes izvērtējumam visā pilsētas teritorijā papildus monitoringa staciju mērījumu rezultātiem izmantojamas arī RD Komunālā departamenta gatavotās izkliedes kartes (atbilstoši RD 17.11.2006. saistošajiem noteikumiem Nr.60 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”).

Atbilstoši MK 2009.gada 24.februāra noteikumiem Nr.175 “Noteikumi par nacionālajiem vides indikatoriem”, **ūdeņu apsaimniekošanas jomā** atsevišķi ir izdalīti pazemes ūdeņi, virszemes ūdeņi, jūras ūdeņi, kā arī peldūdeņi. Savukārt, pazemes ūdeņiem ir izdalīti 2 nacionālie indikatori (pazemes ūdeņu līmeņa izmaiņas un pazemes dzeramā ūdens objektu īpatsvars, kas nodrošina kvalitātes un nekaitīguma prasībām atbilstošu ūdens piegādi). Datus par pazemes ūdens horizontu līmeņiem nodrošina LVĢMA, informāciju par dzeramā un peldūdens kvalitāti – SVA.

Kā atzīmēts atbilstošajās sadaļās, grozījumi Rīgas teritoriālajā plānojumā nevar iespaidot hidroģeoloģiskos apstākļus horizontos, kas dziļāki par gruntsūdeni. Līdz ar to, kaut arī pēdējos gados pazemes ūdeņu monitoringa prasības pilnībā netiek izpildītas (piemēram, nav pieejami apkopotī dati par pazemes ūdens līmeni 2007. un 2008.gadā augšējā devona Gaujas – visplašāk Rīgas pilsētas decentralizētajā ūdensapgādē izmantotajā, ūdens horizontā), apskatāmās darbības kontekstā tas nav būtiski.

Pilsētas uzņēmumiem, kas patērē 100 un vairāk m³ pazemes ūdens diennaktī, LVĢMA ir jāsaņem pazemes ūdens atradnes pase. Lai saņemtu pasi, ūdens patērētājam ir jāizpilda virkne nosacījumu, tajā skaitā – jānodrošina ekspluatētā horizonta monitorings (regulāri līmeņa mērījumi un kvalitātes pārbaudes).

Gruntsūdens monitoringam Rīgas pilsētas robežās ir pakļauti faktiski visi uzņēmumi, kas saistīti ar degvielas vairum- un mazumtirdzniecību; atbilstoši LVĢMA, kas apkopo informāciju par ikgadējiem novērojumiem degvielas uzpildes stacijās, naftas bāzēs un termināļos. Tāpat gruntsūdens monitorings tiek organizēts uzņēmumos, kas tā vai citādi ir saistīti ar pirmā pazemes ūdens horizonta piesārņojuma risku, sanācijas objektos, daļēji (galvenokārt, neregulāri) – arī izgāztuvēs (Rīgas pilsētas teritorijā – rekultivētajās un pamestajās) un citās piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietās.

Gruntsūdens monitoringu (līmeņa mērījumus un kvalitātes pārbaudi) degvielas tirdzniecības uzņēmumos veic, pamatojoties uz MK 2006.gada 16.maija noteikumiem Nr.400 (ar grozījumiem); tā regularitāti un nosakāmo parametru spektru konkrētajā objektā var precizēt Lielrīgas RVP. Izgāztuvju monitoringu realizē, pamatojoties uz MK13.06.2006. noteikumiem Nr.474 „Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi”. Gruntsūdens monitoringa gaitā iegūto datu novērtēšanai pārsvarā izmanto 2002.gada 12.marta MK noteikumos Nr.118 (ar grozījumiem) „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” sniegtos rādītājus. Lai gan trūkst apkopojošu materiālu par gruntsūdens horizonta stāvokli, tādu kā līmeņu izmaiņu tendences, visu pilsētas teritoriju aptverošs kvalitātes novērtējums (pēdējie mēģinājumi vairāk vai mazāk apkopot datus par gruntsūdeni veikti 1995.gadā), situāciju ar monitoringu var uzskatīt par apmierinošu.

Realizējot dotajā SIVN apskatāmos grozījumus, katrā konkrētajā gadījumā par monitoringa nepieciešamību lems Lielrīgas RVP, veicot paredzētās darbības ietekmes uz vidi sākotnējo novērtējumu un izsniedzot tehniskos noteikumus. Ievērojot to, ka speciālus indikatorus gruntsūdenim 2009.gada 24.februāra MK noteikumi Nr.175 “Noteikumi par nacionālajiem vides indikatoriem” nenosaka, var uzskatīt, ka īpaši nosacījumi gruntsūdens monitoringam nav izvirzāmi.

Dzeramā ūdens kvalitātes monitorings. Saskaņā ar MK 29.04.2003. noteikumu Nr.35 “Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība” prasībām, dzeramā ūdens monitoringu īsteno, regulāri veicot dzeramā ūdens kvalitātes pārbaudes laboratorijā, lai iegūtu informāciju par tā atbilstību vai neatbilstību šo noteikumu nekaitīguma un kvalitātes prasībām, kā arī par pārmaiņām dzeramajā ūdenī. Pa ūdensvadiem piegādātā, iedzīvotāju ikdienas lietošanai paredzētā, dzeramā ūdens kārtējo monitoringu veic ūdensapgādes uzņēmums, bet auditmonitoringu – valsts aģentūra “Sabiedrības veselības aģentūra”. Pārtikas uzņēmumos gan kārtējo monitoringu, gan auditmonitoringu organizē uzņēmuma īpašnieks vai vadītājs.

Ūdens apgādes uzņēmumi veic regulāru kārtējo dzeramā ūdens kvalitātes monitoringu atbilstoši MK 29.04.2003. noteikumu Nr.35 “Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība” un to grozījumu prasībām. Kārtējais monitorings (regulāras pārbaudes) tiek veikts, lai iegūtu informāciju par dzeramā ūdens mikrobioloģiskajiem, organoleptiskajiem un fizikāli – ķīmiskajiem rādītājiem, kā arī par dzeramā ūdens apstrādes efektivitāti, proti, tās ir biežas pārbaudes pēc nelielas izmeklējumu programmas.

Dzeramā ūdens auditmonitoringu veic V/A „Sabiedrības veselības aģentūra” (SVA). SVA veiktais dzeramā ūdens monitorings ir regulāras dzeramā ūdens kvalitātes laboratoriskās pārbaudes ar mērķi iegūt informāciju par tā nekaitīgumu un kvalitāti. Auditmonitorings (audita pārbaude) ir dzeramā ūdens atbilstības pārbaude visiem noteiktajiem kvalitātes un nekaitīguma rādītājiem. Tās tiek veiktas retāk kā kārtējais monitorings, bet pēc plašākas izmeklējumu programmas. Tādējādi monitoringa rezultāti un to analīze par katru gadu pieejama, sadarbojoties ar SVA.

Valsts līmeņa virszemes ūdeņu stāvokļa monitoringa programma ir sastādīta

atbilstoši likuma „Ūdens apsaimniekošanas likums” prasībām. Tā tiek īstenota sākot ar 2006.gada 1.janvāri. Programmā ievērots trīs gadu cikls. Izmantojot monitoringa programmas īstenošanas laikā iegūtos datus, tiek izstrādāti upju baseinu apsaimniekošanas plāni (Rīgas pilsētai aktuāls ir Daugavas baseins). Programmu īsteno Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, izņemot peldvietu monitoringu, ko veic Sabiedrības veselības aģentūra. Rīgas pilsētas teritorijā virszemes ūdeņu novērojumi (monitorings) tiek veikti Daugavā pie Andrejostas un Daugavgrīvas, Mīlgrāvja caurtekā pie Mīlgrāvja, Ķīšezera pretī Mežaparkam un pretī Mīlgrāvja caurtekai, kā arī Juglas ezerā. Ūdens kvalitātes rādītāji un paraugu ņemšanas biežums dažādās vietās ir atšķirīgi. Monitoringa rezultāti un to analīze pieejama, sadarbojoties ar LVĢMA. Virszemes ūdeņu kvalitātes izmaiņu tendences analizējamās kontekstā ar notekūdeņu kvantitātes un kvalitātes rādītājiem. Tomēr nākotnē būtu jāņem vērā papildus monitoringa veikšanu mazajās pilsētas ūdenstecēs un ūdenstilpēs (Pilsētas kanālā, Hapaka grāvī, Lāčupītē, Mārupītē un Šmerļupītē).

Peldūdeņu kvalitātes monitorings. Saskaņā ar MK 11.08.1998. noteikumiem Nr.300 „Peldvietu iekārtošanas un higiēnas noteikumi” Rīgas pilsētā ir noteiktas 14 peldvietas (Vakarbulļi, Vecāķi, Bulļu salas pludmale, Bābelīte, Dambjapurva ezers, Daugava (peldvietas pie Salu tilta un Zaķusalā), Gaiļezers, Juglas ezers, Ķīšezers, Linezers, Velnezers, Bulļupes (peldvieta pie Birzes ielas), Kleistu mākslīgā ūdenskrātuve), kurās tiek veikts ūdens kvalitātes monitorings. Peldvietu ūdens monitoringa rādītāji ir zarnu enterokoki un *Escherichia coli* baktērijas. Šīs monitoringa programmas īstenošanu organizē Sabiedrības veselības aģentūra, kas arī regulāri informē iedzīvotājus par monitoringa rezultātiem. Tādējādi monitoringa rezultāti un to analīze par katru gadu pieejama, sadarbojoties ar SVA. Peldūdeņu kvalitātes izmaiņu tendences analizējamās kontekstā ar notekūdeņu kvantitātes un kvalitātes rādītājiem.

Notekūdeņu emisiju monitoringu nodrošina pašvaldības komunālie uzņēmumi. Monitorings apkopo informāciju par vidē paliekošo piesārņojumu un notekūdeņu kvalitātes atbilstību reģionālās vides pārvaldes prasībām (izsniegtajai atļaujai). Piesārņojošās darbības atļaujā (A vai B) vai apliecinājumā (C) ir noteiktas limitējošās koncentrācijas piesārņojošajām vielām. Ir noteikts, ka notekūdeņu ķīmisko analīzi nepieciešams veikt pirms un pēc notekūdeņu attīrīšanas akreditētā laboratorijā.

68.tabula

Pazemes un virszemes ūdens kvalitātes indikatori

Indikatora nosaukums	Mērvienība	Datu avots
NAI pakalpojumu izmantotāju daudzums	NAI pakalpojumu izmantotāju daudzums (% no esošā iedzīvotāju skaita)	RD
Normatīvi attīrīto notekūdeņu daudzums	Normatīvi attīrīto notekūdeņu daudzums (% pret kopējo notekūdeņu daudzumu)	SIA „Rīgas Ūdens”, LVĢMA
Labiekārtotu peldvietu skaits atbilstoši MK noteikumiem	Peldvietu skaits pilsētā kopā	RD
Rekultivētas bīstami piesārņotās teritorijas	Rekultivēto bīstami piesārņoto teritoriju skaits (% pret esošo teritoriju skaitu vai skaits gadā)	RD

Paralēli minētajam būtu jāņem vērā lietotās notekūdeņu sistēmas apsaimniekošanu un

ūdenstilpēs novadāmo notekūdeņu kvalitātes monitoringu.

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju monitorings notiks bioloģiskās daudzveidības monitoringa daļas ietvaros (sugu un biotopu monitorings). Saskaņā ar Eiropas Savienības Biotopu direktīvu (92/43/EEC) un LR Sugu un biotopu likumu visiem aizsargājamo teritoriju biotopiem un sugām ir jānodrošina labvēlīgs aizsardzības statuss.

Rīgas kontekstā ir būtiski apzināt esošo Apstādījumu un dabas teritoriju bioloģisko daudzveidību un līdz ar to arī to vērtību. Vides pārskatā plaši pieminētais SIA „TOP VIDE” veiktais pētījums „Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam” nodrošinājis būtisku informāciju par Rīgā sastopamajām dabas vērtībām. Pētījuma laikā apzinātas arī potenciālās mikroliegumu vietas un citas vērtīgas dabas teritorijas. Pašlaik būtu nepieciešams veidot datu bāzi, ņemot par pamatu veiktā pētījuma datus un iespēju robežās veidot mikroliegumus teritorijās, kuras atbilst mikroliegumu izveidošanas kritērijiem un pārējās teritorijās nodrošināt tām atbilstošu teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu – Apstādījumu un dabas teritoriju. Datu bāzē informācija jāpapildina ar jaunu pētījumu datiem, kuri tiek veikti universitātēs un institūtos vai projektu ietvaros.

Atkritumu monitorings. Viens no svarīgākajiem elementiem atkritumu monitoringa jomā Rīgā ir gada pārskats no atkritumu pārvadāšanas uzņēmumiem, kā arī uzņēmumiem, kas saņēmuši A vai B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas vai C kategorijas piesārņojošās darbības apliecinājumus. Gada pārskati identificē saražoto atkritumu daudzumu un sastāvu, kā arī atkritumu nogādāšanas galamērķi.

Informācija par Rīgā savāktajiem sadzīves un dalītajiem atkritumiem ir pieejama no atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem, kuri nodrošina savus pakalpojumus Rīgā. Būtiski attiecībā uz bīstamajiem atkritumiem, kuri rodas sadzīvē, ir iedzīvotāju nodrošinājums ar specializētajiem šāda veida atkritumu savākšanas punktiem. 69.tabulā apkopots veicamais atkritumu monitorings.

69.tabula

Veicamais atkritumu monitorings

Indikatora nosaukums	Mērvienība	Datu avots
Dalīti savākto atkritumu daudzums	Dalīti savākto atkritumu daudzums attiecībā pret kopējo savākto daudzumu (%)	Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi
Sadzīvē radītais atkritumu daudzums	kg uz iedzīvotāju gadā	Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi
Kopējais pārstrādātais sadzīves atkritumu daudzums	% no gadā radītā apjoma	Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi
Šķiroto atkritumu apjoms	% no kopējā savākto atkritumu daudzuma	Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi
Dalīto atkritumu savākšanas punkti	Dalīto atkritumu savākšanas punktu skaits kopā	RD
Sadzīvē radušos bīstamo atkritumu specializētie savākšanas punkti	Sadzīvē radušos bīstamo atkritumu specializētie savākšanas punktu skaits kopā	RD

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma process parādīja, ka Rīgā trūkst aktuālu un

pieejamu datu un informācijas par:

- virszemes ūdens kvalitāti;
- meža ekosistēmu stāvokli;
- elektromagnētisko starojumu;
- piesārņojumu ar putekļiem, t.sk. PM₁₀;
- vides piesārņojuma ietekmi uz iedzīvotāju veselību.

Nodrošinot 67. - 69.tabulā pa tēmām apkopoto monitoringu, daļēji tiks novērsts arī identificētais informācijas trūkums (piesārņojums ar putekļiem, t.sk. PM₁₀, virszemes ūdens kvalitāti, meža ekosistēmu stāvokli).

12. KOMPENSĀCIJAS PASĀKUMI

Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumi neparedz darbības, kuru rezultātā, ievērojot vides pārskata 9.nodaļā minētos ieteikumus ietekmes novēršanai vai samazināšanai, tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju ekoloģiskās funkcijas, integritāte un tie nav pretrunā ar teritoriju izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Teritorijas plānojuma grozījumi ir izstrādāti, balstoties uz prasībām, ko izvirza normatīvie akti un vides aizsardzības valsts institūcijas. Līdz ar to dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi teritorijas plānojuma grozījumos nav paredzēti un nav nepieciešami.

Privātās vai juridiskās personas atbildību par dabai vai dabas objektiem nodarīto kaitējumu reglamentē Latvijas Republikā pastāvošie likumdošanas akti. Pamatlikumi šajā jomā ir „Par vides aizsardzību” un „Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām” un tiem pakārtotie noteikumi.

Par piesārņojošo vielu maksimāli pieļaujamās izplūdes (novadīšanas) normatīvu pārsniegšanu un par piesārņojošo vielu izplūdi (novadīšanu) avārijas gadījumos fiziskās un juridiskās personas izdara dabas resursu nodokļa maksājumus desmitkārtšā apmērā, saskaņā ar MK 19.06.2007. noteikumiem Nr.404 „Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība un kārtība, kādā izsniedz dabas resursu lietošanas atļauju”.

LITERATŪRAS SARAKSTS

Programmas un stratēģijas

1. Commission of the European Communities, A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development, Brussels, 2001
2. Dabas pamatnes teritorijas precizēšana Rīgas pilsētas teritorijas plānojumam, 2004
3. Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns, 1.redakcija, LVĢMA, 2009
4. Latvijas Civilās Aviācijas Aģentūras „Darbības stratēģija 2006.-2010. gadam
5. Rīgas apstādījumu attīstības koncepcija, 1.redakcija
6. Rīgas pilsētas virszemes ūdens objektu apsaimniekošanas koncepcijas 2008. - 2013. gadam kopsavilkums. Rīgas domes Vides departaments. Rīga, 2008.
7. Rīgas rajona teritorijas plānojums 2008.-2020.gadam
8. Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018.gadam
9. Rīgas vides stratēģija, 2000
10. Transporta attīstības pamatnostādnes 2007.-2013. gadam, LR Satiksmes Ministrija, 2006
11. Eiropas lietu birojs, Pozīcija Nr.2 Par Lisabonas stratēģiju, Rīga, 2004
12. Eiropas lietu birojs, Sākotnējā pozīcija Nr.1 Par Lisabonas stratēģiju, Rīga, 2004
13. Presidency conclusions, Lisbon European Council 23 and 24 March 2000

Raksti un pētījumi

1. „ELLE” SIA. Mākslīgie un stipri pārveidotie virszemes ūdensobjekti Latvijā, 2007
2. Arnelli C., Roggia G., Trichero D. Low Cost Measuring methods Applied to an Electromagnetic Site Survey of a Complex Environment. Dipartimento di Elettronica, Politecnico di Torino (Italy).
3. Auliciems A., ENSO Report: impact, causes, urbanization and global temperature, 1999
4. Auna A., Maģistra darbs „Ielu kanjonu strukturālo uzbūves īpatnību ietekmes novērtējums uz gaisa kvalitāti, izmantojot modelēšanas metodi”, Rīga, 2008
5. Balode M., Puriņa I., Pfeferē m., Strāķe S., Bārda I., Aģis J., Veinbergs M. Rīgas un Pierīgas ezeru ekoloģiskais stāvoklis un tā saistība ar toksisko aļģu masveida attīstību. Ģeogrāfija, ģeoloģija, vides zinātne. Latvijas Universitātes 63.zinātniskā konference. Tēzes. LU Akadēmiskais apgāds, 2005.
6. Biedriņš A., Antenišķe A., Ļakmunds L. Komēforta dambja esošā stāvokļa izpēte, dokumentēšana un priekšlikumi tā izmantošanai, 2003
7. BLB Baltijas Termināls naftas produktu rezervuāru parka paplašināšana. Ietekmes uz vidi novērtējuma gala ziņojums, SIA „Vides Konsultāciju Birojs”, 2004.
8. Bijušā Rumbulas lidlauka teritorijas sanācijas un gruntsūdens kvalitātes monitoringa rezultāti, Valsts SIA „Vides projekti”, 2008.
9. Box J. and Harrison C. Natural Spaces in Urban Places. Town & Country Planning 62 (9), P.231-235, 1993

10. Cekule M., Gailiņa I. Vides indikatora "Sabiedrībai pieejamo atklāto teritoriju un pakalpojumu vietējā līmenī" analīze Rīgas pilsētā, LU 63. Zinātniskās konferences ietvaros izdoto LU ĢZZF tēžu krājums, 2005.
11. Dabas pamatnes izpēte un precizēšana Rīgas pilsētas vēsturiskajā centrā, II posma pārskats, SIA „TOP VIDE”, Rīga, 2002.
12. Daugavas upes applūšanas riska karte Rīgas pilsētas teritorijai. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra. Rīga, 2007.
13. Daugava river basin district management plan, Riga, Latvian – Swedish Daugava basin project, 2003
14. Eberhards G. Latvijas jūras krasti. Latvijas Universitāte. Rīga, 2003.
15. Feststellung und Beurteilung von Geruchsimmissionen, Berlin, 1994.
16. Francis I. Rīgas teritorijas funkcionālās izmantošanas struktūras transformācija. Promocijas darbs, LU, Rīga, 2004
17. Francis I. Rīgas teritorijas funkcionālās struktūras transformācija, 2004]
18. Heath M., Evans M. (eds.) Important bird areas in Europe: priority sites for conservation. 1: Northern Europe. Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No.8), 2000
19. Helsinku komisijas 2003.gada pētījums "Kuģu avārijas Baltijas jūrā"
20. Hidrodinamiskās modelēšanas sistēmas izstrāde un applūšanas scenāriju modelēšana Rīgas pilsētai. SIA "Procesu analīzes un izpētes centrs". Rīga, 2008.
21. Jēgere I., Siltumsalas intensitāte Rīgas pilsētā. Maģistra darbs, Rīga, LU ĢZZF, 2002
22. Kalniņa A., Rīgas klimatiskā rajonēšana. Latvijas Ekoloģija, 2.sējums, LZA Bioloģijas institūts, Latvijas informācijas centrs, Rīga, 1990.
23. Latvijas ģeoloģiskā karte, mērogs 1:200 000. Lapas 43, 53 (Rīga, Ainaži). Valsts ģeoloģijas dienests. Rīga, 2000.
24. Latvijas padomju enciklopēdija. 52. sējums. Latvijas PSR. Rīga, 1984.
25. Levina N. Pazemes ūdens krājumi un to izmantošana. Grāmatā: Pazemes ūdeņu aizsardzība Latvijā. Rīga, 1997., lpp. 324 – 349.
26. Levina N., Levins I., Prols J., Straume J. Dzeramie pazemes ūdeņi Latvijā. Izmantošana un monitorings. Ģeoloģijas dienests. Rīga, 1995.
27. Levins I., Levina N., Gavena I. Latvijas pazemes ūdeņu resursi. Valsts ģeoloģijas dienests. Rīga, 1998.
28. LVS 240:1999. Ūdens kvalitāte – mazo upju bioloģiskās kvalitātes operatīva novērtēšana pēc makrozoobentosa cenožu saprobitātes indeksa.
29. Naftas produktu termināļa būvniecības Rīgā, Rīnūžos ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojums, SIA „Eko Help”, Rīga, 2003.
30. Naftas Serviss naftas produktu pārkraušanas kompleksa Rīgā Kundziņsalā, ietekmes uz vidi novērtējuma gala ziņojums, SIA „Vides Konsultāciju Birojs”, 2004
31. Nikmane M., Danilāne D., Kleperis J., Vanaga N., Zabauskis A., Rīgas vēsturiskā centra teritorijas vides kvalitāte, tendences un galvenie pasākumi vides kvalitātes uzlabošanai. Rīgas vides un ilgspejības profils. Rīgas dome, Rīgas vides centrs „Agenda 21”, 2003
32. Nikodemus O., Cekule M., Rīgas vēsturiskā centra apstādījumi. Žurnāls Latvijas Arhitektūra Nr.5., 2004

33. Nikodemus O., Granta D., Ranka M. Rīgas „dabas pamatne” – izmantošanas problēmas un attīstības iespējas, LU 63.Zinātniskās konferences ietvaros izdoto LU ĢZZF tēžu krājums, 2005
34. Nikodemus O., Zvirgzds A., Cekule M., Čekstere G., Granta D., Šveisberga I.. Apstādījumi Rīgas vēsturiskajā centrā un to nozīme pilsētvides kvalitātes paaugstināšanā. Rīgas vides un ilgtspējības profils. Rīgas dome, Rīgas vides centrs „Agenda 21”, 2003.
35. Ökonomische Argumente für Grün in der Stadt, Natur und Landschaft Kanton Basel – Stadt, 1996.
36. Pazemes ūdeņu aizsardzība Latvijā. Rīga, 1997.
37. Priekšlikumu izstrāde Nacionālā plāna plūdu risku novēršanai un samazināšanai. „Vides projekti”, 2007
38. pārskats par vides stāvokļa monitoringu. 2008. gads. Sadzīves atkritumu poligons „Getliņi”, Rīgas rajons Stopiņu novads. SIA „vides Konsultāciju Birojs”, 2008.
39. Račinskis E. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB, 2004
40. Rīga. Enciklopēdija. Rīga, 1988.
41. Rīgas attīstības ilgtspējības iespējas un izaicinājumi. Rīgas dome, Rīgas vides centrs „Agenda 21”, LU ĢZZF, 2005
42. Rīgas brīvostas vides pārskats 2007.gadam.
43. Rīgas pilsētas sadzīves atkritumu daudzuma un sastāva noteikšana, SIA „Geo Consultants”, Rīga, 2002.
44. Roth M., Review of urban climate research in (sub)tropical regions, International Journal of Climatology, 2007
45. Schön M., Hübner R., Geruch. Messung und Beseitigung, 1996.
46. Semjonovs I. Piesārņošanas un pašattīršanās procesi pazemes ūdeņos Latvijā. Rīga, 1995.
47. Sprūdžs V., Dzelzceļa radītā trokšņa novērtējums Rīgā. Bakalaura darbs, LU ĢZZF, 2005.
48. Sanācijas projekta izstrāde Deglava ielas izgāztuvei Rīgā. Starpatskaite. SIA „GeoConsultants”, 2003.
49. Šteinberga I., Promocijas darbs „Kvazistatisku atmosfēras piesārņojuma līmeņu kompleksā analīze un modelēšana, Rīga, 2007
50. Švejers C.A., Borisovskis M.A., Klimat Rigi (Rīgas klimats), Rīga, 1983.
51. Ulsts V. Baltijas jūras Latvijas krasta zona. Valsts ģeoloģijas dienests. Rīga, 1998.
52. Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, 2007.gada pārskats.
53. Žvagiņa I., Markova J., Vides pārskats VAS „Starptautiskā lidosta „RĪGA”” neregulāra versija, 2008.
54. Эберхард Г. Я. Строение и развитие долин бассейна реки Даугава.Рига, 1972.

Iestāžu un organizāciju sniegtā informācija

LVĢMA datu bāze "2-Gaiss"

Rīgas domes Komunālais departaments

Biedrības „Latvijas ezeri” dati

Darbības plāns ostai

SIA „Rīgas Ūdens” informācija

Rīgas domes Vides departamenta informācija

Rīgas pilsētas namu pārvalžu informācija
Rīgas domes Vides departamenta Atkritumu saimniecības nodaļas informācija
Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta informācija
Rīgas domes Vides departamenta Apstādījumu pārvaldes informācija
LR CSP informācija
I.Žvagiņa, J.Markova, Vides pārskats VAS „Starptautiskā lidosta „RĪGA””,
nepublicētā versija, 2008

Interneta resursi

<http://www.csb.gov.lv>
<http://www.csdd.lv>
<http://www.lvgma.gov.lv>
<http://www.freeportofriga.lv>
<http://www.bmu.bund.de/laermschutz/aktuell/aktuell/1690.php>
<http://www.ub.es/medame/eco-urb>
<http://www.riga.lv>
<http://maskfor.lv/lv/parki.php#>
[<http://www.multiprese.eu> – Gunita Kārklīņa